

ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΩΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ"

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	13 - 219
Κατήχησις ΚΑ'	13 (225)*
Κατήχησις ΚΒ'	20 (230)
Κατήχησις ΚΓ'	34 (240)
Κατήχησις ΚΔ'	44 (247)
Κατήχησις ΚΕ'	53 (253)
Κατήχησις ΚΣΤ'	63 (260)
Κατήχησις ΚΖ'	77 (270)
Κατήχησις ΚΗ'	94 (281)
Κατήχησις ΚΘ'	115 (294)
Κατήχησις Λ'	133 (304)
Κατήχησις ΛΑ'	149 (315)
Κατήχησις ΛΒ'	157 (320)
Κατήχησις ΛΓ'	163 (324)
Κατήχησις ΛΔ'	175 (332)
Εὐχαριστία 1	193 (343)
Εὐχαριστία 2	206 (351)
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	225 - 360

* Οἱ ἐντός παρενθέσεων ἀριθμοὶ εἶναι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν σελίδων τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ

XXI

Περὶ συνεχοῦς ἐνθουσίᾳ τοῦ θανάτου. Καὶ περὶ τοῦ εὐλογημένου θανάτου, τὸν ὅποιον εἶχεν ὁ τρισευτυχισμένος ἀδελφός του Ἀντώνιος. Καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ λόγου παρατίθεται ἐγκώμιον ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

ΛΟΓΟΣ ΚΑ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, παρακαλῶ τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος με ἤλῃσεν νὰ τακτοποιηθῶν κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον ὅσα συντελοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν ὅλων καὶ αἱ ψυχαὶ μας νὰ κατευθυνθοῦν ἀσφαλῶς πρὸς τὴν πέραν τῆς παρούσης ζωῆν, ὅπου μᾶς ἀναμένουν ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς ποὺ ἔφυγαν πρὶν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ὅπου μετέβη ὁ τρισευτυχισμένος καὶ πανευτυχὴς ἀδελφός μας Ἀντώνιος¹, ὁ ὅποιος ἔζησε εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν κατὰ τρόπον ἐνάρετον καὶ ἅγιον, ἐπιδείξας εἰλικρινῇ μετάνοιαν καὶ ἐξομολογηθεὶς με συντριβὴν ὅσα ἐλάχιστα ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς θεωροῦν ἁμαρτήματα. Διότι καίτοι ἦτο καθαρὸς καὶ εἶχε καρδίαν καθαρὰν² ἀπὸ σκέψεις μίσους

1. Ἡ παρούσα Κατήχησις δὲν περιλαμβάνεται εἰς τοὺς Λόγους τοῦ Συμεών. Παραλείπεται ἐπίσης ἐντελῶς καὶ ἀπὸ τὸν Διονύσιον τὸν Ζαγοραῖον. Πιθανόν τοῦτο νὰ ὀφείλεται εἰς τὸν πολὺ προσωπικὸν χαρακτήρα τῆς Κατήχσεως, καὶτοι εἶναι ἅπαν ἀειάλογος ἐξ ἐνόψεως περιεχομένου.

2. Ποίος εἶναι αὐτός; Ὁ τρόπος τοῦ ἀμιλεῖ περὶ αὐτοῦ δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πρόκειται περὶ ἀδελφοῦ τοῦ κατὰ σάρκα. Ὁ Νικήτας ὁ μὲν Σηθῆτος δὲν ἀναφέρει ὅτι ὁ Συμεών εἶχε ἀδελφὸν μοναχόν. Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ πνευματικοῦ τοῦ ἀδελφοῦ, δηλ. μοναχοῦ τῆς μονῆς του. Πιθανόν νὰ εἶναι ὁ μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Νικήτου Ἀντώνιος, ὅταν αὐτὸς ἀριθμῇ τοὺς μαθητὰς τοῦ ἁγ. Συμεών.

3. Πρβλ. Ματθ. ε' 8.

καὶ ἐπιθυμίας ἀμαρτωλίας, ὁ ἅγιος ἐκείνος ἐθεώρει τὰ μικρὰ ἀμαρτήματα ὡς μεγάλας ἀμαρτίας καὶ τὰ ἐξωμολογεῖτο, ἐπειδὴ ἐσκέπτετο καὶ ἔκρινε τὰ πράγματα μὲ τὸ πρῖσμα καὶ τὰ κριτήρια τῆς θείας χάριτος, ἐπέρασε τὴν ζωὴν τοῦ παρθένου, ἀγνός καὶ ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν. Διότι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἐπέρασε τὴν πύλην τῆς μονῆς καὶ ἀφιερώθη ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν Χριστὸν δὲν ἐμόλυνε τὸν λευκὸν χιτῶνα τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς του οὔτε φέρων εἰς τὴν μνήμην του διαφόρους παραστάσεις (εἰκόνας), οὔτε μὲ τὸ νὰ ἀρέσκεται νὰ ἀπασχολῆται μὲ ἀμαρτωλὰς σκέψεις, οὔτε μὲ κάποιαν πράξιν ἀμαρτωλὴν, ὅπως εἶπεν εἰς ἐμὲ καθὼς ἐκαθήμην πλησίον τοῦ κρεθβατιοῦ του καὶ ἔκλαιον: «Διατί κλαίεις, μοῦ εἶπεν, ἀδελφέ; Τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν οὐδέποτε ἡρνήθην, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι ἐφύλαξα αὐτὴν⁴ ὅπως ἐφύλαξα καὶ Ἐκεῖνον. Καὶ ἀπὸ τότε ποῦ ἦλθον καὶ ἐγκατεθίωσα εἰς τὴν ἀγίαν αὐτὴν μονὴν—δὲν λέγω τοῦτο διὰ νὰ καυχθῶ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχω θάρρος εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς προσευχὰς τοῦ ἀγίου πατρὸς μας— ἀμαρτίαν σαρκικὴν δὲν διέπραξα. Καταγινόμενος θεθαίως μὲ τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν ἐπέρασα τὴν ζωὴν μου μὲ ἀδιαφορίαν. Ἄλλ' ἀναθέτω μὲ ἐμπιστοσύνην τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ πάντα (καὶ ἐμὲ) καὶ ὡς κάμῃ (κατὰ τὸ θέλημά του) τὴν ἀναξιοτήτά μου (ὅ,τι νομίζει)».

Τί, λοιπόν, τὰ τελευταῖα λόγια καὶ αἱ ρήσεις τῶν μεγάλων πατέρων εἶναι περισσότερα τοῦ ἀδελφοῦ μας; Διότι τὴν ἀγνότητά του καὶ τὴν παρθενίαν μᾶς τὴν ἐγνωστοποίησε μὲ θάρρος καὶ εὐθέως, ἡ δὲ ταπεινοφροσύνη του κατέστησε τὴν ψυχὴν του ἀνίσχυρον νὰ πᾶσῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν, τηρήσας καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν προτροπὴν, ἢ καλύτερον νὰ εἶπω, τὴν ἐντολὴν τοῦ Δεσπότη, ἡ ὁποία λέγει: «Ὅταν πάντα ποιήσετε, τότε λέγετε ὅτι Ἄχραιοι δοῦλοι ἐσμεν, ὃ ὀφειλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν»⁵.

4. Πρὸλ. Β' Τμ. δ' 7.

5. Λοκ. ιζ' 19.

“Υστερον δὲ ἀπὸ αὐτὰ ἀφοῦ συνήντησεν ἰδιαίτερως
 40 τὸν ἅγιον πατέρα μας, διηγήθη εἰς αὐτὸν μὲ συντριβὴν
 τὰ ἴδια, τὰ ὅποια ἀνεστάτωσαν καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν ἴδιον
 τὸν ἅγιον πατέρα, ἀκόμη δὲ αὐτὰ προεκάλεσαν κατὰ-
 πληξιν καὶ εἰς ὅλους ὅσοι τὰ ἤκουσαν μετὰ τὸν θάνα-
 τὸν του. Διότι κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς ἐφαντάζετο ὅτι κρύπτε-
 ται εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνου τόσον μέγας ὁ θησαυρὸς ἀ-
 γνότητος καὶ παρθενίας.

Τοιοιυτοτρόπως, λοιπόν, ἀφοῦ ἐφόρεσεν ἔπειτα καὶ
 τὸ ἅγιον καὶ ἀγγελικὸν μέγα σχῆμα, μὲ μεγάλην προ-
 θυμίαν, χύνων πολλὰ δάκρυα μετανόιας, μὲ πίστιν στα-
 θεράν καὶ πλήρη γνώσιν, κάτω ἀπὸ αὐτὰς τὰς συνθή-
 50 κας κατὰ τὴν ἐσθόμην ἡμέραν ὁ νέος αὐτὸς μοναχὸς
 καὶ νεοσύλλεκτος στρατιώτης τοῦ μοναχισμοῦ, αὐτὸς
 ὁ ὁποῖος τελευταῖος εἰσῆλθεν εἰς τὸν μοναχικὸν θῖον ἐν
 σχέσει μὲ ἡμᾶς καὶ πρῶτος ἐγκατέλειψε τὴν ματαιότη-
 τα τοῦ κόσμου, ἔφυγε πρὸς τὸν Κύριόν του μὲ ἀπερίγρα-
 πτον χαρὰν⁶, προκαλέσας εἰς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς πέν-
 θος διαρκές. “Ὅταν, λοιπόν, ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνα τὰ ὁ-
 ποῖα καὶ σεῖς γνωρίζετε ὅτι ἔλεγον καὶ ἔκανα χάριν
 αὐτοῦ, φροντίζων ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος διὰ τὴν ἰδικὴν του
 ψυχικὴν σωτηρίαν, ἀναστατώνομαι κυριολεκτικῶς καὶ
 καίγομαι εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν,
 (σκεπτόμενος) πῶς ἐλησμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου, πῶς
 διέπραξα τὴν ἀνοησίαν ν’ ἀσχοληθῶ μὲ τὸν καταρτισμὸν
 60 ἀνδρός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἔπρεπε νὰ καλλιεργηθῶ
 ψυχικῶς διότι θεωρῶν τὰς ἀρετὰς ἐκείνου ὡς ἐλαττώ-
 ματα ἐγὼ πονοῦσα ὑπερβολικῶς καὶ διὰ τὴν ψυχικὴν
 σωτηρίαν τοῦ λατρευτοῦ μου ἀδελφοῦ ἐσπαρταροῦσα
 ἀπὸ τὸν πόνον —διότι πρέπει νὰ λέγεται ἡ ἀλήθεια—.
 Αἰσθάνομαι καύχησιν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ⁷, εἶμαι
 δὲ ἀκόμη κυριευμένος ἀπὸ χαρὰν ἀπερίγραπτον, διότι
 κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέστειλα ἀπὸ αὐτὸν ἐδῶ τὸν θῖ-
 ον τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἡξιώθη· νὰ δῶ αὐτὸν νὰ μετα-
 βαίῃ πρὸς τὸν Χριστὸν⁸ ἐφωδιασμένον μὲ τέτοια θεά-

6. Α' Πέτρ. α' 8.

7. Β' Κορ. ι' 17.

8. Β' Κορ. ε' 8.

ρεστα ἔργα καὶ πράξεις. Γνωρίζει δὲ ὁ Θεός, ποῦ ἔρευ-
 νᾷ τὰς σκέψεις καὶ τοὺς λογισμοὺς μας, ὅτι πρὸς ἐπι-
 τυχίαν αὐτοῦ ἐπέδειξα ἐξ ἀρχῆς ἰδιαιτέραν φροντίδα
 καὶ μέριμναν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἔχυσα πολλὰ
 δάκρυα. Καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς δὲν ἀφῆκεν ἀπαρα-
 70 τήρητον τὴν παράκλησιν ἐμοῦ τοῦ δυστυχούς⁹, ἀλλ' ἡ-
 δόκησε νὰ πετάξῃ ἐκεῖνος εἰς τὸν οὐρανὸν γεμάτος ἀ-
 πό τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἀπὸ τὴν ταπεινώσιν
 καὶ τὴν πίστιν, ἐγκαταλείψας μόνον τὸ σῶμα του εἰς
 τὰ ἰδικά μου ἄθλια χέρια.

Ἐνῶ δὲ ἐγὼ ἐθρήνουν καὶ ἔλεγον «Μὴ μᾶς λησμο-
 νήσης, ἀδελφέ, διότι ἔπαυσες πλέον νὰ ὑπάρχῃς καὶ
 μᾶς ἐγκαταλείπεις», ὡς ἐξῆς ἀκριβῶς ἀπήντησε μὲ γα-
 λήνην: «Ὁχι, διότι ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν». Καὶ ἀφοῦ εἶ-
 πεν αὐτὸν τὸν τελευταῖον λόγον μὲ τὰ καθαρῶτατα
 χεῖλη του, ἔφυγε πρὸς τὸν Θεόν¹⁰ δὲν εἶπε δὲ αὐτὸ μίαν
 μόνον φορὰν, ἀλλὰ δύο. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐγὼ προηγου-
 80 μένως ἐζήτησα τὸ «Μὴ μᾶς λησμονήσης, ἀδελφέ πολυα-
 γατημένε», ἐκεῖνος διὰ δευτέραν φορὰν ὑπεσχέθη, ὅτι
 δὲν θὰ μᾶς λησμονήσῃ. Καὶ ἀφοῦ ἀνεσῆκωσε τοὺς πό-
 δας¹⁰ του καὶ ἐσχημάτισε μὲ τὰ χέρια του τὸ σημεῖον
 τοῦ σταυροῦ καὶ εἰς γαληνιαίαν ψυχικὴν κατάστασιν
 καὶ πλήρη ἀκινήσιαν, τοιοῦτοτρόπως ἐκοιμήθη μὲ ἀπό-
 λυτον εἰρήνην καὶ αἰώνιον ὕπνον καὶ ἀπέθανεν ὅπως
 ἀρμόζει εἰς τοὺς δικαίους, χωρὶς νὰ δείξῃ ἐνδιαφέρον
 διὰ τίποτε ἐγκόσμιον. Διότι οὔτε τῶν συγγενῶν του ἐ-
 νεθυμήθη, οὔτε φίλον ὠνόμασε κάποιον εἰς τὴν παροῦ-
 σαν ζωὴν, οὔτε ἀφῆκε παραγγελίαν (διαθήκην) περὶ
 φθαρτῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀφοῦ ἐμίσησε καὶ ἐοιχάθη
 ὡς κοπριάν καὶ ἀκαθαρσίαν ὅλα ὅσα ἀνήκουν εἰς τὸν
 90 παρόντα κόσμον, ἐπῆγεν εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν ἀ-
 πηλλαγμένος ἐκ πάσης ἐπιθυμίας καὶ οἰασιδήποτε σχέ-
 σεως πρὸς τὰ ὁρατὰ πράγματα, ἀναδειχθεὶς οὕτω πρά-
 γματι ἄξιος κάτοικος καὶ κληρονόμος ἐκείνων (τῶν
 οὐρανίων). Καὶ πολὺ ὀρθῶς¹⁰ διότι ἐὰν εἰς ἡμᾶς παρήγ-
 γειλεν ὁ Θεός, ποῦ εἴμεθα ἐντελῶς γυμνοί, νὰ ἐνδύω-

9. Πρὸς Πάλ. νδ' 1.

10. Πρὸς Γεν. μθ' 33.

μεν τοὺς συνανθρώπους μας¹¹, πόσον περισσότερον ὁ ἴδιος (ὁ Θεός) θὰ γίνῃ ἐνδυμα καὶ σκέπη εἰς τὸν πολυαγαπημένον μου ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος πρὸς δόξαν Ἐκείνου ἀπηρνήθη ὀλόκληρον τὸν κόσμον καὶ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁ ὁποῖος ἀνεχώρησε γυμνός πρὸς αὐτόν;

100 Ἀφοῦ ὅλοι ἡμεῖς ἐξητάσαμεν τὴν ζωὴν τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἅς μιμηθοῦμεν, παρακαλῶ, τὴν πίστιν του¹², τοὺς πνευματικούς του ἀγῶνας, τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν μετάνοιαν, ὥστε, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἀποχωρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ σώματός μας, χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς ταραχὴν νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ σῶμα¹³ καὶ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ κατοικήσωμεν εἰς αὐτόν μετ' ἀγαθὰς προσδοκίας καὶ νὰ ἀναπαυθῶμεν εἰς τὰς αἰωνίους κατοικίας, ὅπου κατοικοῦν ὅλοι ὅσοι εὐφραίνονται μετὰ θάνατον¹⁴ καὶ ὅπου διαμένει ἡ χορεία τῶν εὐλογημένων καὶ ἁγίων πατέρων μας.

110 Ἄλλ', ὦ ἀγαπημένε καὶ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτέ, πολυαγαπημένε ἀδελφέ, θυμήσου τὴν ὑπόσχεσίν σου καὶ μὴ λησμονῆς τὰ τελευταῖα καὶ γλυκύτατα εἰς ἐμὲ λόγια σου, ὥστε νὰ παρακαλῇς τὸν Θεόν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀδελφούς σου καὶ δι' ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διότι γνωρίζεις μεταξὺ ποίων κακῶν ζῶμεν, ἐνῶ ἐσὺ εὗρίσκεσαι εἰς καλὰ καὶ πολλὰ ἀγαθὰ· διότι ὁποῖος ἔφυγεν ἀπὸ τὸ σκότος γνωρίζει πολὺ καλῶς τὴν δυστυχίαν ὄσων ἐξασκολουθοῦν νὰ κρατοῦνται εἰς αὐτό. Παρακάλεσε, λοιπόν, σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ τώρα τὸν Θεόν δι' ὀλόκληρον τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα εἰς τὴν ὁποίαν καὶ σὺ ἀνῆκας, σὺ ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐκώφευες εἰς τὰς παρακλήσεις οὐδενός, καὶ δὲν ἐστέρησες ἀπὸ ὅσους εἶχον ἀνάγκην ἀκόμη καὶ τὴν τροφὴν πού ἦτο δι' ἐσὲ ἀναγκαῖα. Δεῖξου διὰ τοὺς ἀδελφούς σου, οἱ ὁποῖοι εἶναι κρεμασμένοι ἀπὸ τὸν ἰδικόν σου πόθον καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρουν τὸν χωρισμόν σου καὶ ἀδυνατοῦν νὰ ὑποφέρουν τὸ πένθος, ὥστε νὰ ὑποδεχῇς καὶ

11. Πρὸλ. Ματθ. κε' 38, 40.

12. Πρὸλ. Ἑβρ. ιγ' 7.

13. Πρὸλ. Β' Κορ. ε' 8.

14. Ψαλ. στ' 7.

- 120 ἡμᾶς ἐκεῖ, καὶ ἐξευμένησε τὸν πανάγαθον Θεόν, ὥστε
 νὰ κατοικήσωμεν μαζί σου καὶ ἐτοίμασε τόπον¹⁵ ἀνα-
 παύσεως καὶ δι' ἡμᾶς ἐπειδὴ ἐσὺ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν
 διέπραξες πλοῦτον καλῶν ἔργων, ὥστε καὶ αὐτοῦ νὰ
 ζῶμεν καὶ νὰ χαιρώμεθα μαζί σου ὅπως καὶ εἰς τὴν πα-
 ρούσαν ζωὴν, καὶ νὰ ἀξιώθωμεν οὕτω νὰ κατοικῶμεν
 καὶ νὰ θλέπωμεν τὴν χωρὶς λύπην καὶ εὐτυχισμένην
 ζωὴν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἡμεῖς εἶχομεν ἐτοιμάσει καὶ
 περιποιηθῇ δι' ἐσὲ διαμονὴν καὶ κατοικίαν, ὅταν ἐγκα-
 τέλειψες τὸν κόσμον καὶ κατέφυγες εἰς τὴν μοναχικὴν
 ζωὴν, τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ τῶρα, ποῦ προηγῆθης ἡ-
 μῶν εἰς τὴν ἀνέκφραστον καὶ θείαν καὶ πνευματικὴν
 ζωὴν, ὑποδέξου ἡμᾶς μὲ χαράν, ἢ καλύτερα πάρε μας
 ἀπὸ τὸ χέρι καὶ συνόδευσέ μας καὶ κοπίασε μαζί μας,
 ὡς ἀδελφὸς ἀγαπητός· καὶ ἐλευθέρωσέ μας ἀπὸ ὅσους
 ἐπιχειροῦν νὰ ἐμποδίσουν καὶ ματαιώσουν τὸν ἐρχομὸν
 μας πλησίον σου, ἐνθυμούμενος ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐβोधήσα-
 130 μεν καὶ ἐκοπίασαμεν μαζί σου διὰ τὴν εὐρισκομένην
 εἰς τὸν παρόντα κόσμον ἀδελφότητά σου. Διότι ἡμεῖς
 ἔχομεν μεγαλυτέραν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς σου βοηθείας
 τῶρα παρὰ ἐοῦ τότε, ὅταν προσεπάθησες ν' ἀπαλλαγῇς
 ἀπὸ τὰ δίκτυα τοῦ κόσμου.

- Διότι εἶναι πολλὰ τὰ δικά μας θάρη, πολυαγαπη-
 μένε ἀδελφέ, τὰ ὁποῖα καταπιέζουν τὴν ψυχὴν μας καὶ
 τὸ σῶμα· τὸ φοθερώτερον ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ μόνωσις καὶ
 ἡ μεγάλη μου φροντίς διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ποῦ εὐρίσκον-
 140 ται μαζί μου, καὶ γνωρίζεις μὲ πόσον φανατικὸν ζῆλον
 φροντίζω δι' αὐτοὺς. Γνωρίζεις τῶρα πράγματι πολὺ
 καλῶς τὰ πραγματικά μου ἀπέναντί σου αἰσθήματα·
 γνωρίζεις ὅτι δέν σὲ μάλωνα καὶ δέν προσπαθοῦσα
 μὲ κάθε τρόπον μὲ τὰς συμβουλὰς νὰ σὲ προστα-
 τεύσω (ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν), ἐπειδὴ σὲ μισοῦσα ἢ ἡσθα-
 νόμην ἀποστροφῇ, ἀλλ' ἐπειδὴ σὲ ἀγαποῦσα ὑπερβολι-
 κῶς καὶ ἐφλέγετο ἡ καρδία μου ἀπὸ τὸν πόθον πρὸς
 σέ. Διότι τῶρα θλέπεις —τὸ γνωρίζω πολὺ καλῶς— ἀ-
 φοῦ ἀπηλλάγης ἀπὸ τὸ σκότος καὶ τὴν ὁμίχλην τοῦ ὀ-
 λικοῦ σώματος, καὶ θλέπεις τὴν ψυχὴν μου γυμνὴν καὶ

15. Πρὸς. 'Ιωάν. ιδ' 2.

τάς σκέψεις της, ὅπως καὶ σὺ πλέον ὑπάρχεις χωρὶς
σῶμα. Διότι ἀφοῦ ἔγινες διὰ τῆς ἀρετῆς ὅμοιος μὲ τὸν
Θεόν, βλέπεις κατὰ τρόπον θεοπρεπή ὅλα ὅσα ἀφοροῦν
ἡμᾶς. Μή, λοιπόν, φανῆς ψεύστης εἰς τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑ-
ποσχέσεις σου, οὔτε νὰ λησμονήσης ἀδελφόν ποῦ σὲ ἡ-
150 γάπησεν ὑπερβολικῶς καί, ἂν δὲν εἶναι τολμηρὸν νὰ
τὸ εἶπω, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του παρέδωκε δι'
ἐσέ¹⁶. Ἄλλ' ἄπλωσε τὸ χέρι σου καὶ βοήθησέ μας μὲ
τάς εὐμενῶς δεκτάς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσευχάς σου, ὥστε
ν' ἀξιωθῶμεν νὰ ἔλθωμεν πλησίον σου καὶ νὰ κατοι-
κήσωμεν μαζὶ σου εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ Θεὸν καὶ
Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κάνοντας τὴν οἰκίαν
μας εἰς αὐτόν, ζώντας συντροφιά μὲ τὸ ἀνέκφραστον
φῶς εἰς τὴν ἀμόλυτον ζωὴν, εἰς τὴν ἀπερίγραφτον χα-
ράν¹⁷, εἰς τὴν ἀπερίγραφτον δόξαν καὶ λαμπρότητα, ἣ
ὁποία βλέπεται εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἁ-
γίον Πνεῦμα καὶ προσκυνεῖται αἰωνίως. Ἀμήν.

16. Πρὸλ. Α' Ἰωάν. γ' 16.

17. Πρὸλ. Α' Πέτρ. σ' 8.

Περὶ πίστεως. Ἐπίσης διδασκαλία δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι λέγουν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν ὅσοι ζοῦν μέτα εἰς τὰς βιοτικὰς μερίμνας νὰ φθάσουν εἰς τὴν τελειότητα τῶν ἀρετῶν. Ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν μία ἀφέλιμος διήγησις.

ΛΟΓΟΣ ΚΒ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διακηρύττωμεν εἰς ὅλους τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ γνωστοποιοῦμεν εἰς τοὺς πλησίον μας τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν ἀνέκφραστον ἀγαθότητα ποὺ δεκνύει εἰς ἡμᾶς. Ἐγώ, λοιπόν, καθὼς ἔλεπετε, δὲν ἐνήστευσα, δὲν ἡγρύπνησα, δὲν ἐκοιμήθην κατὰ γῆς. «ἐταπεινώθην δὲ καὶ
 10 ἔσωσέ με»¹ ἀμέσως ὁ Κύριος, ὅπως λέγει ὁ θεὸς Δαυὶδ. Καὶ διὰ νὰ ὁμιλήσω μὲ πολὺ μεγαλυτέραν συντομίαν: «Μόνον ἐπίστευσα»² καὶ «προσελάβετό με ὁ Κύριος»³. Διότι ἐνῶ εἶναι πολλὰ ἐκεῖνα ποὺ μᾶς ἐμποδίζουν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ταπεινώσιν, τίποτε ἀντιθέτως δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ εὕρωμεν τὴν πίστιν. Διότι ἂν τὸ θελήσωμε πράγματι, ἡ πίστις ἀμέσως δραστηριοποιεῖται, διότι αὐτὴ εἶναι δῶρον τοῦ Δεσπότη καὶ φυσικὸν προσόν, ἂν καὶ αὐτὴ ὑπόκειται εἰς τὸ αὐτεξοούσιον τῆς θελήσεώς μας, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ θάρσαροι καὶ οἱ Σκύθαι⁴ πιστεύουν εἰς τοὺς μεταξύ των λόγους. Καὶ διὰ νὰ σᾶς δείξω ἐπάνω εἰς τὰ πράγματα τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐμφύ-
 20 του πίστεως, ἀκούσατέ με καὶ θὰ σᾶς διηγηθῶ μίαν ἱ-

1. Ψαλμ. ριδ' 8.

2. Λουκ. η' 50.

3. Ψαλμ. κατ' 10.

4. Βλ. Κολοσ. γ' 10.

στορίαν πρὸς ἐπιθεβαιώσιν δῶν ἔχουν λεχθῇ, τὴν ὁποίαν ἤκουσα ἀπὸ ἀψευδὲς στόμα.

- Κάποιος ὀνόματι Γεωργίος νέος τὴν ἡλικίαν, εἰκοσι περίπου ἐτῶν, κατοικῶν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν εἰς τοὺς ἰδικοὺς μας χρόνους — ὥρα'ος κατὰ τὴν ὥφιν καὶ ἐντυπωσιακὸς κατὰ τὸ παράστημα, τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ θάδσμα, συνεπεία τῶν ὁποίων μερικοὶ — ὅσοι θλεποὺν μόνον τὸ ἐξωτερικὸν περιβλημα καὶ ἐσφαλμένως κρινοὺν τὰ τῶν ἄλλων — ἐσχημάτισαν κακὰς ἀντλήψεις περὶ αὐτοῦ, ἐγνωρίσθη μὲ κάποιον ἄγων μοναχόν, ὁ ὁποῖος ἐμόναζεν εἰς κάποιον μοναστήρι.
- 30 τῆς πόλεως. Αὐτὸς ὁ νέος ἀνεθεσεν εἰς τὸν μοναχόν τὴν φροντίδα τῆς ψυχῆς του, καὶ ἔλασθεν ἀπὸ αὐτὸν μίαν σύντομον ἐντολήν ὥστε νὰ εἶναι εὐκολομνημόνευτος. Ὁ νέος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν μοναχόν νὰ τοῦ δῶσῃ ἐν β.θλίον, τὸ ὁποῖον νὰ περιέχῃ τὰ τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν μοναχῶν καὶ ἱστορίας ἀπὸ τὴν καθ' ἡμέραν ἀσκήσιν αὐτῶν καὶ ὁ γέρον τοῦ ἔδωκε τὸ συγγραμμα τοῦ μοναχοῦ Μάρκου³, πού πραγματεῦεται περὶ τοῦ πνευματικοῦ νόμου. Αὐτό, λοιπόν, ὁ νέος τὸ ἐπῆρεν ὥσάν νὰ ἐστάλῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν καὶ ὥσάν νὰ ἐπερίμενε νὰ ἀποκομισθῇ κάτ. πολὺ μεγάλο ἀπὸ αὐτό, δι' αὐτό τὸ ἐδιάθασεν ὀλοκλήρον μὲ λαχτάραν καὶ προσοχὴν. Καὶ ἐνῶ ὠφελέθη ἀπὸ ὀλοκλήρον τὸ β.θλίον, δυναμει νὰ εἰπῶ, ὅτι, τρία μόνον κεφάλαια ἔβαλε θαθεῖά εἰς τὴν καρδίαν του. Καὶ τὸ μὲν ἐν ἦτο τὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰς ἐ-
- 40 ξης λέξεις «ζητῶν θεραπείαν, ἐπμέλησαι τῆς συνεδῆσεως καὶ ὅσα λέγει ποιήσον καὶ εὐρήσεις ὠφέλειαν»· τὸ δὲ ἄλλο ἔλεγεν «Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐπιζητῶν ὁμοίως ἐστι δουλῶ ἀργυρωνήτω, ὅς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι σὺν ταῖς ὥναῖς (= παζαρευματα) καὶ ἐλευθερίαν αὐτῷ γραφῆναι ἐπιζητεῖ» καὶ τὸ τρίτον ἔλεγε «Τυφλὸς ἐστι κρᾶζων καὶ λέγων «Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με»⁴, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματι-

3. Πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου τοῦ Συμεὼν ὁ ὁποῖος ἀλλόθασε τὸ ὄνομά του δι' εὐνοήτους λόγους (βλ. P. G. τόμ. 85. 913 C.) Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν πρόκειται διὰ τὸν ἄγιον Μάρκον τὸν ἐρημίτην.
 4. Μάρκ. ι' 47-48.

κῆν ὁ ποτὲ τυφλὸς ἀναδλεῦας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὗ
50 κρῖνι μίον Δαυὶδ ὁ ἀλγὺν Θεοῦ ὁμολογήσας προσε-
κυνήσῃ αὐτῷ»⁷.

Ὡταν λοιποὶ, ἀνεγνώσεν αὐτὰ ὁ νέος ἐκεῖνος ἐ-
θεύμασε καὶ ἀφου ἐβίβιασε παρεδέχθη, ὅτ' διὰ τῆς
φροντιδὸς τῆς συνεδησεως τοῦ θαύμα ἔρη ὠφελεσεν καὶ
διὰ τῆς ἐπιτελεσεως τῶν ἐντολῶν θαυμάσιον τὴν ἐ-
νέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ μετὰ τὴν βοηθειαν
τῆς χαρτὸς τοῦ θαύματος τοῦ πνευματικόν τοῦ φῶς
καὶ θαύμα τον Κυρίου Ἄφου λοιποὶ ἡχηματωτίσθη
ἀπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀνῆλθῃ εἰς τὸν Κύ-
ριον, ἀνέστη διὰ τῆς ἐλπίδος τοῦ πραγματικόν κάλλος
καὶ ὅχι αὐτὸ ποὺ φαίνεται καὶ δὲν ἐκτελεῖ ποτε ἄλλο,
καθὼς μετὰ θεββαίωσε παρνοντας ὅρκον, παρὰ νὰ πραγ-
ματοποιῇ καθε βραδυ τὴν μετὰ ἐκείνην ἐντολήν
60 πικρὸν ἔδωκεν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος γέρον καὶ τοῦτο τρά-
πως ἐκάθετο ἐπὶ τῆς κλίτης Ἐπεὶ δὴ ὁμοῦς ἡ συνεδη-
σις ἔλαγεν εἰς αὐτὸν «Κάνε ὅπως ὀδηγεῖτε καὶ ἄλλας με-
τανοίας καὶ προυθεσε καὶ ἄλλους ἱμνους καὶ λέγε πε-
ρισσότερας φορές τὸ "Κύριε ἐλέησον", διότι μπορεῖς»,
εἰς αὐτὴν συνεμνημόντο προσημίας καὶ χωρὶς καμμίαν
ἐσωτερικὴν ἀντιδράσιν, ὡσαν αὐτὰ νὰ ἔλεγοντο ὑπὸ
τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ ἔτσι τὰ ἔπραττε ὅλα καὶ ἀπὸ τότε
οὐδεπότε ἐκοιμήθη ἔπε δὴ τὸν ἡλεγχεν ἡ συνεδησις
καὶ τοῦ ἔλεγε «Διὰ τί δὲν ἔπραξες αὐτό». Ἐπειδὴ ὁ
νέος συνεμορφοῖτο σχολαστικῶς μετὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς
συνεδησεως τοῦ καὶ ἐκείνη ἡμέρα μετὰ τὴν ἡμέραν ἐξή-
τει ὅλο καὶ νέα, εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἡ ἑσπερινὴ ἀκο-
70 λουθία ἐμεγάλωσε πολὺ Ἐπεὶ δὴ τὴν ἡμέραν εἶχε τὴν
εὐθνήν τῶν ὑποθεσεων τοῦ οἴκου καποιοῦ ἀρχόντος
καὶ εἰς τὸ παλατιὸν καθε ἡμέραν ἐπήγαγεν, ἀσχα-
λουμένος μετὰ ὅσα ἀφοροῦν εἰς τὴν ζωὴν, διὰ τοῦτο
κανεὶς ἀνθρώπος δὲν ἀντελήφθη τί οὗτος ἔπρατ-
τε Διὰ τοῦτο καθε βράδυ ἔτρεχον δάκρυα ἀπὸ τὰ μά-
τια τοῦ καὶ ἐπολλαπλασιαζόντο αἱ γονυκλισίαι καὶ αἱ
μετάνοιαι τοῦ ἱσταμένου δὲ μετὰ τὰ πόδια ἡνωμένα καὶ

7 βλ. Ἰωάν. θ' 35-38

8 βλ. Ἀποκ. θ' β' ε' θ

ἀκίνητα ἐδίαθαζε προσευχάς προς τὴν Θεοτόκον μετὰ
80 νοῦς καὶ στεναγμούς καὶ δάκρυα καὶ ὥσαν ὁ κτερος
να ἦτο παρὰ σωματικῶς, τοιοῦτότρόπως ἐγονατιζέ
προσκυνητικῶς εἰς τὰ ἀχραινὰ πόδια τοῦ καὶ ὥσαν να
ἦτο τυφλὸς ἐζήτει ἀπο αὐτοῦ να τὸν ἐλεήσῃ⁹ καὶ να τοῦ
χαρῇ τε ψυχὴν καὶ φῶς. Καθὼς δὲ καθὲς θρῆνεν ἡ προσ-
ευχὴ μεγαλύνει, ἐκράτει μεχρὶ τὰ μεσάνκτα, χωρὶς
κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσευχῆς να χαλάρῃται ἢ να
τερπелиάζῃ ἢ καποιο μέλος τοῦ σώματος τοῦ να κινή-
ται, τὸ παροπτανόητε καὶ αὐτὰ τὰ μάτη καὶ τὸ βλέμμα
να περιστρέφεται, ἀλλ' ἐστέκετο ἐντελῶς ἀκίνητος ὥ-
σαν στήλη ἢ ὥσαν να μὴ εἶγε κανὸν σῶμα.

Μισὰν ἡμέραν λοιπόν, ἐνῶ αὐτὸς ἐστέκετο καὶ τὸ
90 ὁ Θεὸς, ἰδούσθ μοι τὸ ἀμαρτωλῶν¹⁰ ἔλεγε μᾶλλον
μετὰ τον νοῦν παρὰ μετὰ τὸ σῶμα· ἐφανερώθη ἀπὸ ἐπάνω
ξαφνὴ καὶ ἀφθονὸν ὑπερφυσικὸν φῶς καὶ κατηύρασεν ὁ
λόκληρον τὸν τόπον. Ὁ νεὸς ὅμως δὲν ἐντελεφθῇ πῶς
συνεβῇ αὐτῷ καὶ ἐλησμονήσεν· εἰς εὐρισκето εἰς οἶκον
ἢ αν ἦτο κάτω ἀπὸ στεγῆν. Διότι ἔβαλεν, ἀπο παντοῦ
μόνον φῶς καὶ οὔτε ἐπὶ πατὰ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἐγνώ-
ριζεν. Οὔτε ὑπῆρχεν εἰς αὐτὸν φόβος μήπως πεσῇ οὔ-
τε ἐνδιαφερόν δια τον κόσμον οὔτε ἀπηγολε τὴν σκέ-
ψιν του τιποτε ἀπὸ ὅσα ἀπασχολοῦν συνήθως τοὺς ἀν-
θρώπους που φέρουν σῶμα ἀλλ' ἦτο ὁλοκληρωτικῶς
θυθαρμένος εἰς τὸ αὐλον φῶς καὶ ἐνῶ ἐφαινετο ὅτι ἔγ-
νε καὶ ὁ ἴδιος φῶς καὶ ἐλησμονήσεν ὁλόκληρον τὸν κό-
100 σμιον, ἐπλημυρσεν ἀπὸ δάκρυα καὶ ἀνέκφραστοι χα-
ραν καὶ ἀγαλλίασιν¹². Ἐπειτα ὁ νοῦς του ἀνῆλθεν εἰς
τον οὐρανὸν καὶ εἶδεν ἄλλο φῶς πολὺ λαμπρότερον ἀ-
πὸ ἐκεῖνο πού τὸν περιέβαλλε. Ἐνεφανίσθη εἰς αὐτόν
χωρὶς να τὸ περιμένη· ευρισκόμενος πλησίον ἐκείνου
τοῦ φωτός· ὁ ἅγιός ἐκεῖνος καὶ ἴδιος μετ' ἁγγελον γέρος
περὶ τοῦ ὁποῖου ἔγινε λόγος· ὁ ὁποῖος παρέδωκε εἰς αὐ-
τον τὴν ἐντολὴν καὶ τὸ θεῖόν.

Ὅταν, λοιπόν, ἐγὼ ἤκουσα αὐτά, ἔσκεφθην ὅτι καὶ

9 Πρὸς Μάρκ. 48

10 Λουκ. ιη 13

11 Πρὸς Α. Κορ. ιδ 14 15

12 Πρὸς Λουκ. σ 14 καὶ Α. Πέτρ. σ 8

τοῦ ἁγίου αὐτοῦ αἱ προσευχαὶ πολὺ τὸν ἐβοήθησαν ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς ἠύδοκῃσε νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν νεὸν πόσον μέγεθος ἀρετῆς διεθετέεν αὐτός ὁ ἄνθρωπος.

- 110 Ἀφοῦ δὲ ἐτήρε τέλος αὐτὴ ἡ ἐκστασις καὶ καθὼς ἔλεγεν ὁ νεὸς ἐπανηλθε πάλιν εἰς τὸν φυσικὸν ἑαυτὸν τοῦ ἦτο κυριευμένος ἀπὸ χαρὰν καὶ ἔκστασιν καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἐδάκρυζε καὶ μαζί μὲ τὰ δάκρυα ἤρχετο μιὰ ἀφατος γλυκύτης. Κατόπιν ἔγειρε ἐπάνω εἰς τὸ κρεββάτι καὶ τὴν ἴδιαν στιγμὴν ἐλάλησεν ὁ πετεινός καὶ ἀνῆγγελε, ὅτι ἦτο πλέον μεσοπύκτων Ὑστερὰ ἀπὸ ὀλίγον αἰ. ἐκκλητοὶ ἀνῆγγελλαν τὴν ἐναρξιν τοῦ ὁρθροῦ, καὶ ἐσηκώθη νὰ φαλλῇ ὅπως συνήθιζε, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔκεινεν τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθη οὔτε μιαν στιγμὴν.

- Αὐτὰ συνέβησαν καθὼς ὁ Θεὸς γνωρίζει, ὁ ὁποῖος καὶ τὰ ἐπραγματοποίησε διὰ λόγους ποῦ μόνον ἐκεῖνος γνωρίζει, ὁ νεὸς ἐκεῖνος δὲν ἐπραξε τίποτε περισσύτερον εἰμὴ μόνον ὅσα ἀνεφερα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐπραττε μὲ 120 ὀρθὴν πίστιν καὶ ἀταλάντευτον ἐλπίδα Ὅς μὴ εἴπη θείως, κάνεις, ὅτι αὐτὰ τὰ ἐπραξε δοκιμαστικῶς διότι κάτι τέτοιο δὲν πέρασε κἀν ἀπὸ τὸν νοῦν τοῦ ὥστε νὰ τὸ πῇ ἢ νὰ τὸ σκεφθῇ —διότι ὁποῖος δοκιμάζει, καὶ πειράζει δὲν ἔχει πίστιν ἀντιθετῶς μάλιστα ὁ νεὸς ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἀπέρριψε καθὲ ἀλλήν μοχθηράν καὶ ἀμαρτωλήν σκεψιν —καθὼς ἐθεσίωνε— τόσοον πολὺ ἐνδιέφερε το διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ὅσων τοῦ ὑπέδεικνυεν ἡ συνειδήσις του, ὥστε νὰ εἶναι ἀπολυτῶς ἀδ' ἀφορος δι' ὅλα τὰ ὕλικά πρᾶγματα τῆς ζωῆς ἀφοῦ οὔτε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν προσέρχεται εὐχαρίστως ἢ συγχρότερον.

- Ἦκούσατε, ἀδελφοί μου, πόσα κατορθώνει ἡ πίστις 130 εἰς τὸν Θεόν, ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ ἔργα, Ἄντελήφθητε ἀπὸ τὸ παραδειγμα, ὅτι, οὔτε ἡ νεότης εἶναι διὰ πέταμα οὔτε τὸ γῆρας εἶναι ὠφέλιμον ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ σύνεσις καὶ φόβος Θεοῦ. Ἐμαθατε ὅτι, καὶ ἐν ἀκόρῃ ζωμὲν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον νὰ ἐφαρμόζωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἐὰν εἴμεθα διαρκῶς ἀγρυπνοὶ καὶ ὀρθιοὶ καὶ πῶς οὔτε ἡ ἡσυχία καὶ ἡ

ἀναχωρησας ἐκ τοῦ κόσμου ὠφελούν, ἐσάντι μεθ' αὐτοῦ καὶ ἄδ' ἀφοροί. Βεβαίως ἀκούομεν ὅλοι νά γίνεται λόγος περὶ τοῦ Δαυὶδ καὶ θαυμάζομεν καὶ λέγομεν ὅτι. ἓνας ἦτο ὁ Δαυὶδ καὶ δὲν ὑπῆρξεν ἄλλος ὡπὼν αὐτόν, καὶ ὁμῶς νά ἐδῶ ἔχομεν κατ' ἀνωτεροὶ καὶ ἀπὸ τὸν Δαυὶδ ¹⁴. Εκείνος θεθαὼς ἔλαθε διαβεβαιώσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν περὶ τῆς ἀρετῆς του ¹⁵, καὶ ἐπῆρε τὸ προφητικὸν χάρισμα καὶ ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς καὶ ἔγινε κοινωνὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ εἶχε πολλὰ δεύματα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀφοῦ ὁμῶς ἡμαρτήσε καὶ ἐστερήθη τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦ ἀφηρηθῆ το προφητικὸν χάρισμα καὶ ἀπεξενώθη ἀπὸ τὴν στενὴν τοῦ σχέσιν με τὸν Θεόν· τί τὸ παράδοξον ἐστίν, ἐν θυμῇ τοῦ ποτὶς δωρεᾶς ἐστερήθη ¹⁶ ἐζήτησεν αὐτὰ πάλιν, Ὁ νέος αὐτὸς λοιπὸν ποτὶς δὲν ἐσκέφθη κατ' ἀνάλογον, ἀλλ' εὗρισκετο προσκεκολλημένος εἰς τὰ τοῦ κόσμου μόνον καὶ ἦτο προσηλωμένος εἰς τὰ πρόσκαιρα καὶ ἡ σκέψις τοῦ οὐδέποτε ἐφαντάσθη κατ' ἀνωτερον ἀπὸ τὰ γήινα καὶ —ὡ τῶν ἀνεξερευνήτων σχεδίων καὶ ἀποφάσεων σου Κύριε— ὁμῶς μόλις ἤκουσε δι' αὐτὰ, ἀμέσως ἐπίστευσε καὶ ἐπίστευσε τόσον πολὺ, ὥστε νῆ παρουσιάσῃ καὶ ἔργα που ἀρμόζουν εἰς τὴν πίστιν ¹⁷

150 διὰ τῶν ὁποίων ἡ σκέψις τοῦ ἀτέκτισσε πτερυγας καὶ ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀπέσπασε τὴν πυρρόνιαν τῆς Μητέρας τοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ τὰς παρακλήσεις καὶ τὴν μεσολαβήσιν αὐτῆς ἀπεμακρυνε τὴν θεαν ὄργην καὶ κατέθεσε μέχρι τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ τὴν χάριν τοῦ ἁγ. Πνεύματος αὕτη ἡ χάρις τονέθηθησε νὰ φθάσῃ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν ἤξλωσε νὰ ἴδῃ τὸ θεῖον καὶ αἰόλου φῶς, το ὁποῖον ὅλοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδουν, ἀλλὰ πάρα πολλοὶ ὀλίγοι τὸ ἐπιτυγχάνουν

Αὐτὸς ὁ νέος ὁ ὁποῖος οὔτε πολλὰ χρόνια ἐνήστευσεν, οὔτε ποτὲ ἐξητλήθη κατὰ γῆς, οὔτε ἐφόρεσε μαλλίνα, δὲν ἐκούρευσε τὰ μαλλίνα του δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν κόσμον σωματικῶς, ἀλλὰ μόνον πνευματικῶς,

14 Πρὸς Ματθ 23 42 Λουκ 13 31.

15 Βλ Πρὸς 19 22

16 Βλ Ψαλμ 5 12-13

17 Βλ 1ακ 8' 18

- 160 και ήγειρε πησσε μόνον ἐπ' ὀλγὸν ἀνεδείχθη ἀνωτερος ἀπὸ τῶν ἁλῶν, περὶ τῶν ὁποίων τόσα λέγεται εἰς τὰς Σόδομας.¹⁸ Καὶ περὶ τοῦδε νὰ εἶπω, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀγγέλου φερόντος σῶμα κατανοητὸ καὶ ἀκατανεστήτου ἦτο ὁρατός ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κρατηθῇ ἐκ πρώτης ὁψεως ἦτο ἄνθρωπος ἀλλὰ ἔζη καὶ ἐσκεπτετο ὥς πρὸς τῶν σάρκα εἰς, ἔλιυς ἐφαιετο ὡσάν νὰ μετεῖχεν ἐκ τῆς λαοῦ.¹⁹ ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητι αἶζη μόνος μὲ μόνον τὸν παντογνώστην Θεόν. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁρατοῦ ἡλίου κατηύραξε αὐτὸν τὸ ἐπερχομὲν φῶς τοῦ πνευματικοῦ ἡλίου τὸ ὅπου οἱ ἐπιστοτοποι καὶ ἐθεθιωννεν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι τοὶ ἀναμένει. ἄλλο φῶς ποὺ δὲν θα λείπῃ ποτέ. Καὶ ἄτο ἐπομεινεν ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸν ζητημένον (Χριστὸν),²⁰ μετέφερεν αὐτὸν ἐξω
- 170 ἀπὸ τὸν κύμα καὶ ἀπὸ τὴν φασίαν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἀλόκληρον (ἡ χάρις) τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸν μετέθελε εἰς φῶς καὶ ἐπραγματοποιήθησαν αὐτὰ ἐνῶ οὕτως ἕκαστο καὶ πᾶν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, καὶ ἐνδ' ἐφεμετο διὰ τὰ πρῶτα τοῦ σπαιτοῦ τοῦ καὶ ἐφρόντιζε καὶ διὰ τοὺς θούλους καὶ διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς καὶ ἔκανε ὅλα ὅσα ταριάζουν εἰς τὴν κατακόσμον ζωὴν.

Ἀλλ' εἶναι ἄρκετα αὐτὰ διὰ μὲν τὸν νέον ν' ἀποτελέσουν ἔργον. ἑαὶς δὲ νὰ σᾶς παρηκινήσουν νὰ τὸν ἀγαπήσετε καὶ νὰ τὸν μιμηθῆτε ἢ μὴπως θελετε νὰ σᾶς εἶπω καὶ ἄλλα μεγαλύτερα, τὰ ὁποῖα πιθανῶς οὔτε ἡ ἀκοή σας θὰ ἠδύνατο νὰ θαστάσῃ, Ἀλλὰ τί θὰ εὑρεθῇ μεγαλύτερον καὶ τελειότερον ἀπὸ αὐτὸ. Ἀσφαλῶς τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι μεγαλειότερον καθὼς λέγει.

- 180 καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος Ἐκκλησιολογίας φόβος Κυρίου²¹, λέγει: «Διοστ' οὗτος ὑπάρχει φόβος, ἐκεῖ τηροῦνται καὶ αἱ ἐντολαί. «Ὅπου δὲ τηροῦνται, αἱ ἐντολαί ἐκεῖ καθαρίζεται καὶ ἡ σὰρξ, ἡ ὁποία ὡς ἄλλο σύννεφον καθαίνεται ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ δὲν τὴν ἀφήνει νὰ ἰδῇ καθαί

18 θλ. Γεν. 18' 1-26

19 Πράξ. Α' Κορ. 9' 22.

20 Ἡ τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν (τὴν τελειωσιν) εἰς

21 Παρ. α' 7

ρῶς το θεῖον φῶς. Οποῖοι δὲ συντελεῖται ἡ καθαρσις ἐκεῖ ἐπιτελεῖται ἡ φανέρωσις τοῦ ἀκτιστοῦ φωτός. Εἶναι δὲ ἡ ἐκπαίδευσις ἡ ἐκπατηρώσις τοῦ ποθοῦ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιτελοῦν τὰ μεγαλῦτερα ἢ το μεγαλῦτερον²² κατὰ που εἶνα ἐπὶ τὰ ἀπὸ το μεγαλο²³ τρωφανῶς τὴν θεοσίαν. Ὡστε λεγὼν αὐτὰ ὁ ἱερός πατήρ κατέστησε φανερὴν ὅτι ὁ φωτισμός τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ τὸ τέλος καὶ τὴν ἀρχὴν καθὲ ἀρετῆς ὅποιος ἀποκτήσῃ αὐτὴν (τὸν φωτισμόν) ἀφ' ἑνός μὲν ἔχει φθίσει εἰς τὸ τέλος δλων τῶν ἀσθητῶν πραγμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐρίκε τὴν ἀρχὴν τῆς γνώσεως τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν.

- 190 Αὐτὰ εἶναι ἀδελφοί μου, τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν ἀκούσῃ οἱ ἅγιοι ζῶν ἀπαρτήρητοι καὶ μένου ἄγνωστοι ὁ Θεὸς τοὺς φανερώσῃ, ὥστε οἱ μὲν καλοπρουρετοὶ νὰ τοὺς ζηλευσιν καὶ παραδειγματίζοντα οἱ δὲ ἀμετανόητο ἀμαρτωλοὶ νὰ μὴ εἰδρουν οὐδεμίαν δικαιολογίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Καὶ ὅσοι θέλωσιν νὰ ζοῦν ἀναμεινὰ εἰς τοὺς θορύβους τοῦ κόσμου καθὼς καὶ ἐκεῖνο οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὰ κοινόβια καὶ εἰς τὰ δρη καὶ εἰς τὰ σπηλαια²⁴ ἐὰν ζοῦν σὺν φωτὶ μὲ τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ σωζονται καὶ ἀνταμειβονται ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ μεγάλα καλὰ διὰ μόνην τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν τῶν, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν τιποτὲ νὰ ἰσχυρισθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ὅσοι ἀπὸ πνευματικῆς νωθροτῆτος ἀποτεγχαίνουσι (εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν). Διὸ ἀδελφοί μου εἶναι ἀπολυτῶς ἀληθὴς ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ὑπεσχεθῇ, ὅτι θα μᾶς σωζῇ μὲ μόνην τὴν πρὸς ἐκεῖνον πίστιν²⁴. Αὐτηθῆτε, λοιπὸν, τῆς ἑαυτοῦ σας καὶ ἡμᾶς πευθῆς ἀγαπήμεν καὶ οἱ ὅποιοι πολλὰς φορές πρὸς χάριν σας θρηνοῦμε καὶ χυνομεν δάκρυα διότι τέτοιον μᾶς παρηγγέλλει νὰ εἴμεθα ὁ εὐσπλαγχνὸς καὶ ἐλεήμων Θεός· καί, ἀφοῦ πιστεύετε μὲ ὅλην σας τὴν ψυχὴν εἰς τὸν Κύριον, ἐγκαταλείψατε τὴν γῆν καὶ ὅλα ὅσα εἶναι πρόσκαιρα, ἐλάτε πλησί-
- 200

22 MIGNE P. G. 36. 344 A'.

23. Βλ. Ἑβρ. ιθ' 38.

24 Βλ. Ἰωάν. γ' 15·16, 38 κ' 24 κ' 6.

ον του²⁵ καὶ ἐνωθῆτε μαζί του διότι μετ' αὐτοῦ πολὺ καὶ θὰ παύσουν νὰ υπαρχοῦν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ²⁶ καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε σταθερὸν τλὴν Ἐκενοῦ οὔτε τέλος οὔτε δυνάμεις ποὺ θα συγκρατήσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τὴν αἰώνιαν πτώσιν των. Διότ' ὁ Θεὸς δὲν χωρεῖ πομπὴν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ τον γκωρίσῃ μὲ τὰς φυσικὰς τοῦ δυνάμεις ποῖος λοπον θὰ εἶναι ὁ τόπος, πῆς μου σὲ παρακαλῶ, ὅποι θα μεταβούν ὅσοι ἀπομακρύνονται τῆς βασιλείας του.

Μοῦ ἔρχεται νὰ θρηνησῶ καὶ φθείρω τὴν καρδίαν μου καὶ πρὸς χάριν σας λειωνῶ, ὅταν σκέπτομαι, ὅτι καίτοι ἔχομεν τέτονον Κύριον δωρεοδότην καὶ φιάνθρωπον, ὥστε μὲ μόνον πρᾶσον μας τὴν πρὸς αὐτόν πίστιν νὰ μᾶς χαρίζῃ τόσον μεγάλα πράγματα τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πάνω καὶ ἀπὸ τὸν νοῦν μας καὶ ἀπὸ τὴν ἀκοὴν καὶ ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ τὰ ὁποῖα οὔτε ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἠδυνήθη ποτε νὰ τα ἐπιθυμήσῃ²⁷, ἐν αυτοῖς ἡμεῖς ὥσαν ἄλογα ζῶα προτιμῶμεν (ἀντ' αὐτῶν) μόνον τὴν γῆν καὶ ὅσα φύονται ἀπ' αὐτὴν χάρις εἰς τὴν πολλὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἱκανοποιοῦνται αἱ ἀνάγκαι τοῦ σώματός μας ὥστε τρεφόμενα ἀπὸ αἶτα μέσα εἰς τὰ ὅρα τοῦ ἀναγκαιου, καὶ ἡ ψυχὴ μας νὰ προχωρῇ ἀνεμποδίστως πρὸς τὰ ἄνω τρεφομένη δηλαδὴ καὶ αὐτὴ μὲ τὴν πνευματικὴν τροφήν, τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναλόγως μὲ τὸν βαθμὸν τῆς ψυχικῆς μας καθαρότητος καὶ πνευματικῆς

220 μας ἀνόδου

Διότι αὐτός εἶναι ὁ πραγματικὸς ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν ἐδημιουργήθημεν καὶ ἤλθομεν εἰς τὴν ζωὴν, ὥστε ἀφοῦ ἐδῶ δεχθῶμεν μικρὰς εὐεργεσίας, διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ἀπολαύσωμεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρα καὶ αἰώνια. Ἄλλ' ἀλλοῖμονον! Ἐπειδὴ δὲν ἐνδιαφερόμεθα καθόλου διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, δεικνύομεν ἀχαριστίαν καὶ δι' αὐ-

25. Ψαλμ. Α' 5.

26. Βλ. Ματθ. εἰς 35.

27. Πρὸς Α' Κορ. θ' 9.

τά πού ἀπολαμβάνομεν ἐδῶ καὶ τοιοῦτοτρόπως γινόμε-
θα ὅμοιοι με τοὺς δα΄μονας ἢ κα. χειρότερο, ἐάν πρέ-
πη νὰ εἰπώμεν τὴν ἀλήθειαν διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται καὶ
ἡ τιμωρία μας νὰ εἶναι τόσον μεγαλυτέρα, ὅσον περισ-
230 σότερον εὐηργετήθημεν καὶ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἔγι-
νε πρὸς χάριν μας ὥσάν ἡμᾶς ἀπηλλαγμενός μονον
τῆς ἁμαρτίας²⁸, διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν πλάνην
καὶ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν Ἀλλὰ τι κάθο-
μα. καὶ λέγω, Εἰς ὅλα αὐτὰ πιστεύομεν πραγματικῶς
μόνον μετὰ τὰ λόγια, ἐνῶ εἰς τὴν πράξιν τὰ ἀρνουμεθα²⁹
Μήπως δὲν ἀκουγεται παντοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ,
καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ εἰς τὰ χωρία, καὶ εἰς τὰ
κοινάθια καὶ εἰς τὰ θουνά, Ζήτησε ὁμῶς, ἂν θελῇς καὶ
ἐρευνῇς προσεκτικῶς, ἐάν αὐτοὶ τηροῦν τὰς ἐντολάς
του μετὰ δυσκολίας πράγματι θὰ συναντήσῃς ἕνα ἀ-
ναμειψα εἰς χιλιάδας καὶ δεκάδας χιλιάδων, ὁ ὁποῖος
θὰ εἶναι χριστιανός καὶ κατὰ τὰ λόγια καὶ κατὰ τὰ ἔρ-
γα³⁰ Μήπως δὲν μᾶς ἔχει εἶπει ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας
240 διὰ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου του «Ὁ πιστεύσας εἰς ἐμέ,
τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ καὶ ἐκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα του-
των ποιήσει.»³¹, Ποῖος ὁμῶς ἀπὸ ἡμᾶς τολμᾷ νὰ εἴπῃ
«Ἐγὼ κάνω τὰ ἔργα πού ἔκανεν ὁ Χριστός καὶ πιστεύω
ὁρθῶς εἰς τὸν Χριστόν», Δὲν βλέπετε, ἀδελφοί, ὅτι κιν-
δυνεύομεν νὰ εὕρεθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως
ἄπιστο καὶ νὰ ὑποστώμεν βαρυτέραν τιμωρίαν ἀπὸ ἐ-
κείνους τοὺς δὲν ἐγνωρῶσαν καὶ τὸν Κύριον³², Διότι ἔν
ἀπὸ τὰ δυο θὰ συμβῇ, ἢ ἡμεῖς θὰ καταδικασθῶμεν ὡς
ἄπιστο ἢ ὁ Χριστὸς θὰ ἀποδεχθῇ ψεύστης, τὸ ὁποῖον
ἀποκλείεται, ἀδελφοί μου ἀποκλείεται.

Ἐγγραψα δὲ αὐτὰ ὅχι ἐπειδὴ θέλω νὰ ἐμποδίσω τὴν
ἀναχώρησιν τῶν ἐπιθυμοῦντων καὶ νὰ αὐστηρῶ ὡς προ-
τιμότεραν τὴν παραμονὴν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ
πληροφορήσω ὅσους διαβάζουσιν τὴν παρούσαν διήγη-
250 σιν, ὅτι ὁποῖος θέλει νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθόν ἔχει τὴν δύ-

28 Βλ. Ἐβρ β' 15

29 Βλ. 1η π' 16

30 Οὐδὲν μετέβληθ' ἔκτοτε. ἀναγνώστα μου Ἡ εἰκὼν σήμερον
ἴσως εἶναι χειρότερα

31 Ἰωάν 15 12

32 Πρὸς Λουκ 18 47-48

να μὴ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τὸ πράξῃ ὁποῦδηποτε καὶ ἂν
 ἐρῶσκειται. Ἀντιθετικῶς μαλίστα θὰ ἡδυνάτο το ἐκτεθεὶν
 περιστάτικόν νὰ θεωρηθῇ προτροπὴ πρὸς τὴν μοναχι-
 κὴν ζωὴν. Διότι ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔζη μετὰ εἰς τὸν
 κόσμον καὶ τίποτε δὲν ἐσκεφθῇ ποτὲ περὶ ἀπαρνήσεως
 τοῦ κόσμου ἢ περὶ ἀκτῆμοσιν ἢ ὑπακοῆς, τόσον πο-
 λὺ ἡλεῖθῃ ἐπειδὴ ἐπίστευσε, ἀπὸ τὰ θαθῇ τῆς ψυχῆς
 τοῦ καὶ ἐπεκαλεσθῇ τὸν Θεόν, τόσα περισσότερα ἀνα-
 θὰ πρέπει νὰ ἐλπίζουσι, ὅτι θὰ ἐπιτυχῶσι ἐκεῖνο, οὐ
 ποιοὶ ἐγκαταλείπουσι ὅλα ὅσα σχετίζονται, μὲ τὴν κατὰ
 κόσμον ζωὴν καὶ οἰχρητικῶς ἄλλοις (τοὺς συγγενεῖς)
 καὶ οἱ ὅποιοι ἀκομὴ καὶ αὐτὰς τὰς μεχὰς τῶν²³ παρα-
 250 διδοὺν εἰς θάνατον χάριτι τοῦ Θεοῦ ὅπως ὁ ἴδιος, ὁ Θεὸς
 παρηγγελε, Διότι ἐκεῖνος τοὶ ἤρχισε νὰ ἐργάζεται
 τὴν ἀρετὴν μὲ πιστὴν χωρὶς δισταγμούς, καὶ μὲ διόθεσιν
 ὁλόψυχον καὶ αἰσθανθεὶς τὴν τροκαλουμένην ἀπὸ αὐτὰ
 ὠφέλειαν αὐτοῦ μόνος τοῦ θὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι τὸ μεγα-
 λύτερον ἐμπόδον εἰς ἐκείνο, οἱ ὅποιοι ἀποφασίζουσι
 νὰ ζήσουσι μὲ ἀπόλυτον συνέπειαν συμφωνῶν μὲ τὸ θέ-
 λημα τοῦ Θεοῦ εἶναι αἱ καὶ καὶ φρονιτικαὶ καὶ ἡ εἰς
 τὸν κόσμον διαβίωσις. Ἡ περιπτώσις τοῦ νέου τοιοῦτο
 τὴν ὅπου ἀν διηγῆθημιν εἶναι πραγματικὸ καταπληκτι-
 κὴ καὶ παράδοξος καὶ δὲν ἠκούσαμεν εἶναι ποτε συνέβη
 κατὰ ἀνάλογον εἰς κάποιον ἄλλον. Ἐάν δε ἔχη συμβῇ
 εἰς μερικοὺς ἢ πρόκειται νὰ συμβῇ ἔαν δὲν ἐγκαταλεί-
 ψουν συντόμως τὸν κόσμον, ὅς γνωρίζουν, ὅτι θὰ χά-
 270 σουν, ὅτι ἐπιτυχόν διότι καὶ το τελευταῖον αὐτὸ τὸ ἐ-
 πληροφορήθην καθαρῶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐκείνου νέου.

“Ὅταν δηλαδὴ ἐγίνε μοναχὸς τὸν συνήντησα, κατὰ
 τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον ἔτος εὗρισκόμενον εἰς τὴν μονα-
 χικὴν ζωὴν καὶ ἐνῶ διήγε τὸ τριακοστὸν δευτερόν ἔτος
 τῆς σωματικῆς τοῦ ἡλικίας. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐγνωρίζον
 πολὺ καλῶς ἀφοῦ ἦτο φίλος μου καὶ συναναστρεφόμε-
 θα διὰ τοῦτο ἐκάθησε καὶ μου διηγῆθῃ τὰ ἐξῆς. «Με-
 33 τα τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην μεταβολὴν καὶ τὴν ἐκδηλω-
 θεῖσαν εἰς ἐμέ θειαν βοήθειαν καὶ παρουσίαν δὲν πα-
 ρῆλθον, λέγει, πολλαὶ ἡμέραι καὶ ἤρχισαν νὰ πῶν

ἐπάνω μου συνεχεῖς πειρασμοὶ τῆς ζωῆς μέ ἀποτελε
 οὔσα νὰ θάβω τὸν ἑαυτόν μου νὰ εὐπειλίζεται ἀπὸ αὐ
 280 τούς, νὰ προκύπτῃ εἰς τὴν μυστικὴν ζωὴν καὶ ἀγα-
 γὰ νὰ νὰ κἀν ἡμεῖς ἐξ τῆς πνευματικῆς τοῦ προῦδου καὶ
 ἐπιθυμίας νὰ ἐρεθῶ μακρὰν ἀπὸ ὅλους τὸν κόσμον
 καὶ εἰς τὴν μοναξίαν νὰ ἐπιζητῶ ἐκεῖνον ὁ ὅποσ ἐφα
 νερωθῇ εἰς ἐμέ διὰ τοῦτο ἔχω πλήρη πεποθήσῃ, ἀ-
 δελφε εἰ ἡ ἡδοκῇ νὰ φανερωθῇ πλήρως εἰς ἐμέ, ὡ-
 τε νὰ φέρῃ ἐμέ τοῦ ἀναξίου πλῆσιον τοῦ καὶ νὰ με ἀπο-
 μακρύνῃ ἀπὸ ὅλων τὸν κόσμον. Ἐπεὶ δὲ δε δε κατὰ
 θῶσα νὰ πράξω συντομῶς ταῦτα καὶ ἀφοῦ σὺ γὰ σὺ γὰ
 ἔλησμονοῦσα ὅλα ὅσα προεῖπον, κατέληξα ἐξ πλήρη
 πνευματικὴν ἐπιθυμίαν ὥστε νὰ μὴ ἐνθυμούμαι αὐτὴ
 290 μικρὰν οὔτε μεγάλο ἀπὸ ὅσα προεῖπον ἐνίστα μάλιστα
 οὔτε καὶ ταῖς πῶς ἀπλῆς ἐννίας. Συνεπεί τοῦτο ὑπέ-
 πεσον εἰς περισσότερας ἀμαρτίας ἀπὸ ὅσας διέπραξα
 πρὸ τῆς θείας, ἐκείνης ἀποκαλῶμεως καὶ ἔξοισα εἰς τὴν
 ἀμαρτίαν, ὥσταν νὰ μὴ ἴκουσα ἢ μὴ ἀντελήφθην ποτὲ
 τὰ ἀγαθὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη καὶ τὸν αὐτὸν ἐκεί-
 νον γέροντα ὁ ὁποῖος τότε με ἐλήθη καὶ μοι ἔδωκε
 τὴν συντομὴν ἐκείνην ἐπιτολὴν καὶ μοι ἐστειλε το ἰδιό-
 τιον διὰ το ὅπου ὡμίλησα τὸν ἑαυτὸν ὥσταν ἕνα συνη-
 θισμένον ἀνθρώπον καὶ οὔτε καν ἀλλῇ ἀντιλήψην εἶ-
 χον δι' ὅσα μοῦ ἐφανερωθῆσαν ἐξ αἰτίας ἐκεῖνοι. Σοῦ
 λέγω δὲ αὐτά, λέγει δὲ νὰ νὰ πληροφορηθῇς με ἀκριβεῖ
 300 ἂν εἰς ποῖον θαρσύνον καταστροφῆς κατέπεσον ἐγὼ ὁ
 ἔλεος ἐξ αἰτίας τῆς πνευματικῆς μου ἰσχυρότητος καὶ
 νὰ θαυμάσῃς καὶ νὰ ἐκπλαγῇς με τὴν ἀνεπίγνωτον ἀγα-
 θότητα τοῦ ἑδεξεν εἰς ἐμέ ὁ Θεὸς ἐν συνεχείᾳ.

Διότι δὲν γνωρίζω πῶς νὰ το διατυπώσω— κατὰ
 300 τρόπον ἀνεξήγητον παρέμεινε μέσα εἰς τὴν δυστυχισμέ-
 νην καρδίαν μου ἡ πρὸς τὸν γέροντα ἀγάπη καὶ ἐπι-
 στοσύνη μου ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας, ὅπως νομίζω ὑστε-
 ρα ἀπὸ τόσα χρόνια ὁ φάνθρωπος Θεὸς ἀφοῦ με ἡ-
 λήθη χάρις εἰς τὰς προσευχὰς ἐκεῖνου καὶ ἀφοῦ διὰ
 τοῦ ἰδίου γεροντος με ἤρπασε πάλιν ἀπὸ τὴν πολλὴν
 πλάνην καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀμαρτίας, με ἔσωσε. Διό-
 τι δὲν ἀπεμακρύνθην ἐντελῶς ἐξ αὐτοῦ ὁ ἀνάξιος ἀλ-
 λα ἐξωμολογουμένην εἰς αὐτὸν ὅσα ἑπράττα καὶ εἰς τὸ
 κελλὶον τοῦ ἐπήγαινα συχνά, ὅταν μετέβαινον εἰς τὴν

πόλιν, ἂν καὶ δὲν ἐτήρουν τὰς ἐντολάς τοι ὁ ἀσυνείδη-
 τος. Τώρα δέ, καθὼς βλέπεις, ἤξιωσε ὁ εὐσπλαγχνος
 Κυριος ἐμέ τον πράγματι ἀνάξον νὰ εὕρισκωμαι συνε-
 310 χῶς μαζί του, ἀφοῦ παρεθλεψε τὰ ἀναριθμητὰ ἁμαρ-
 τήματα μου καὶ διευθέτησεν οὕτω τὰ πράγματα ὥστε
 νὰ γίνω μοναχὸς ἀπο τὸν ἅγιον αὐτόν γέροντα. Μὲ κό-
 πον, λαιπόν, πολὺν καὶ μὲ περισσότερα δακρυὰ καὶ τε-
 λεία ἀπομακρυνσιν ἐκ τῶν οἰκείων μου καὶ μὲ τελείαν
 ὑπακοήν καὶ τελείαν ἀποβολήν τοῦ ἰδικοῦ μοι θελήμα-
 τος καὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους σκληροὺς ἀγῶνας καὶ πρά-
 ξεις, προχωρῶν ἀστασιμότητα καὶ ἀνυποχωρητὰ, ἤξιω-
 θην νὰ ἴδω καὶ παλιν μικρὰν καὶ ὀλίγην καὶ μόλις δια-
 κρινομένην ἀκτῖνα τοῦ γλυκυτάτου καὶ θείου ἐκείνου
 φωτός θέσπια ὅμως τόσον καταπληκτικόν ὥσαν ἐκεῖνο
 320 που τότε εἶδον, οὐδέποτε μέχρι τώρα ἤξιωθην νὰ ἴδω.

Αὐτὰ, λοιπόν, καὶ ἄλλα πολλὰ μοῦ ἔλεγε κλαίων.
 Ἐγὼ δὲ ὁ δυστυχὴς ἀκουσας τὰ ἅγια λόγια ἐκείνου
 καὶ ἀντιληφθεὶς ὅτι ἦτο ὁλόκληρος γεμᾶτος ἀπὸ τὴν
 θεῖαν χάριν καὶ πραγματικὸς σοφός, καίτοι δὲν δεθε-
 τε κατὰ κόσμον σοφίαν καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι εἶχεν ἀπο-
 κτήσῃ ἐκ τῆς ἀσκήσεως πλήρη γνώσιν τῆς οὐσίας τῶν
 πραγμάτων, τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ εἴπῃ πῶς ἔχει τὴν
 δύναμιν ἢ πίστιν νὰ ἐπιτελῇ τόσον θαυμαστά ἔργα καὶ
 τὸν παρεκάλεσα ἀκόμη νὰ μοῦ τὰ ἐκθέσῃ ἐγγράφως
 330 αὐτὰ χάριν διδασκαλίας. Αὐτὸς πράγματι ἤρchiσε νὰ
 λέγῃ καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ γραψῇ ὅσα ἔλεγε, τὰ ὁποῖα
 καὶ —δ.α. νὰ μὴ μακρύνῃ πολὺ ὁ λόγος τώρα— θὰ διη-
 γηθῶμεν μαζί μὲ ἄλλα κατὰ τὴν διάρκειαν φαγητοῦ εἰς
 ὅσους δέχονται με πιστὶν τὰ γραμμένα.

Δια τοῦτο σὰς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου, ἐν ὀνόματι
 τοῦ Χριστοῦ, ἅς ἀκολουθήσωμεν καὶ ἡμεῖς φιλοπόνως
 τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν³⁴ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἅς εἰμεθα
 θέβαιοι ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐντροπιασθῶμεν³⁵. Ἄλλ'
 ὅπως εἰς ὁποῖον χτυπῇ μὲ ἐπ' ἁμῶν ἀνογει³⁶ τὰς θύ-
 ρας τῆς βασιλείας του καὶ δίδει εἰς ὅποιον τὸ ζητεῖ

34 Βλ. Ψαλμ. ρη. 32

35 Πρὸς Ψαλμ. λγ. 5

36 Πρὸς Ματθ. Ζ. 8.

Πνεῦμα εὐθές καὶ πανόγιον καὶ δὲν εἶα. δυνατόν να
 μὴ εἴρῃ ὅπως ζητεῖ ἡ μετὰ τὴν φεγγὴν τοῦ κατὰ καὶ
 να πλωτήρη μέ τον θησαυρὸν τῶν πνευματικῶν χαρ-
 31) μμάτων αὐτοῦ τοιοῦτοτρόπως καὶ σεις ἀπολαύσετε τὰ
 ἀνεκφραστοῦτα αὐτοῦ ἀνάστα, τὰ ὅποια ἠτοίμασε δι' ἐκε-
 νους ποὺ τὸν ἀγαποῦν³⁷ καὶ τὰ ἑποῖα ἐδῶ μετὰ τὰ γνω-
 ριζομεν μερὶ κῶς³⁸ καὶ μέ τὴν δυνάμειν ἀσφαλῶς, εἰς τὴν
 μέλλουσαι δὲ ζωὴν θὰ τὰ γνωρῶσμεν τελείως, μαζὶ μέ
 ὅλους τοὺς ἁγίους⁴⁰ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν
 εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει αἰώνως ἡ δόξα εἰς ὅλους τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

37 Πρὸς Μοῦσ. 2 7 Λουκ. ια' 9 10

38 Α. Κορ. θ' 9

39 Πρὸς Α. Κορ. ιγ' 12

40 Πρὸς Πρ. γ' 21

Περὶ μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ. Ἐπίσης περὶ τοῦ ψυχικοῦ ἀγώνος καὶ τοῦ πόνου τῆς καρδίας ἐκείνου ὁ ὁποῖος μετανοεῖ μὲ πνευματικὴν συντριβὴν. Ἀκόμῃ ποῖα εἶνα, ἐκεῖνα ποῦ λέγει καὶ προσεύχεται εἰς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν.

ΛΟΓΟΣ ΚΓ'

Ἀκούσατε αὐτὰ τοῦ θά σᾶς εἰπῶ, παιδιὰ μου ὕστερα-
 γέννητα, ἀγαπητοὶ μου, περ. πόθητοί μου ἄκούσατέ
 με, ἐάν πράγματι μὲ ἀγαπᾶτε ὡς κατέρρα σας καὶ μὲ
 ζητεῖτε. Ποῖος ἄνθρωπος, ὅταν προσβληθῇ ἀπὸ δηλητή-
 ριον ὁ ἐσωτερικὸς του ὄργαν.σμός καὶ καθ' ἣν στιγμὴν
 πονᾷ καὶ σφασιάζει ἀπὸ φρικτὸν πόνον, θά φροντίσῃ διὰ
 10 μικρὰ τραύματα τοῦ δέρματός του ἢ θά ἐνδ.αφερθῇ δι'
 αὐτά, Διότι ὁ ἐσωτερικὸς πόνος τῆς καρδίας τοῦ θά
 σκεπάσῃ κάθε ἄλλον πόνον ἢ φαγοῦραν, προκαλουμέ-
 νην ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ σώματός του, καὶ ἐπειδὴ ἔ-
 χει ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν καρδίαν του
 20 δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ προσέξῃ καὶ νὰ ἴδῃ τὰ τραύ-
 ματα τοῦ σώματός του, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἀφόρητον πόνον
 καὶ τὴν ὀδύνην τῆς καρδίας του λησμονεῖ τὰς πληγὰς
 τοῦ σώματός του καὶ μὲ τὰ χέρια του ξεσχίζει τὰ ρού-
 χα του καὶ μὲ τὰ νύχ.α του ξύνει τὰς πληγὰς τοῦ σώμα-
 20 τός του. Θά λησμονήσῃ δὲ καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς φί-
 λους του καὶ δὲν θά γυρίσῃ νὰ κοιτάξῃ κανένα ἄνθρω-
 πον, οὔτε θά στρέψῃ μὲ αὐστηρότητα τὸ πρόσωπόν του
 ἐναντίον οἰουδήποτε ποῦ θά τὸν καταρᾶται. Δὲν θά
 φροντίσῃ διὰ τὰ κτήματα ἢ τὰ πράγματά του ἢ ἐγκα-
 ταλείψῃ τὴν περιουσίαν του νὰ τὴν ἀρπάξῃ ὁποῖος θέ-

λει. Δὲν θὰ φάγῃ ψωμί μὲ εὐχαρίστησιν, διότι ἔχει γε-
μισεῖ πικρίαν². Κρασί δὲν θὰ πῖν μὲ εὐχαρίστῳσιν, διό-
τ' ὁ πόνος τοῦ ἔχει φέρεῖ κορεσμόν. Εἰς ἐκείνους ποῦ
θὰ τὸν προσκαλέσων εἰς δεῖπνον οἰνοποσίας θὰ ἀπαν-
τήσῃ μὲ μεγάλην ὀργήν. «Φύγετε ἀπὸ πλησίον μου,
διότι ὁ θάνατος μου τσακίζει τὴν καρδίαν καὶ τοῦ ξέ-
ρω ἂν θὰ μοῦ τὴν πάρῃ τώρα. Διότι ἔχει γίνει ἀφόρη-
τον εἰς ἐμεῖς νὰ ζῶ εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, διότι αὐτὴ ἡ
30 ζῶν εἶναι θάνατος, ἐγὼ δὲ δὲν τὸ ἐγνώριζα»³. Θὰ τοῦ
εἶναι ἀδυνατόν νὰ πλαγιασῇ εἰς τὸ κρεβάτι του⁴, ἀλλὰ
θα κυλῆται ἐπὶ τῆς γῆς σφαδάζων, φωνάζων δυνατὰ καὶ
θρηνῶν, χωρὶς νὰ ἐνθιαφέρεται δ' ἐκείνους ποῖ τον θλέ-
πουν νὰ φέρεται ἀπρεπῶς ἢ β' ὅσους ἀκούουν τὴν κραυ-
γὴν του καὶ τὸν ἐλσεινολογοῦν. Τα μάτια του θὰ μετα-
θληθοῦν εἰς πηγὰς, ἀπὸ ὅπου θὰ ἐκχυνεταὶ νερὸ μᾶλλον
παρὰ θὰ ἐξυπηρετοῦν τὴν ὄρασιν. Ἐκείνους ὁ ἄνθρωπος
θὰ θεωρῇ καθὲ ἄνθρωπον εὐτυχισμένον ὡς ἄγγελον,
καὶ ἐκείνους ποὺ ζοῦν καὶ ὅσους ἀπέθανον καὶ ὅσους
δὲν ἐγνώρισαν ἀκόμη τὸν κόσμον ἐπίστες θὰ μακαρι-
σῇ καὶ καθὲ ζῶν καὶ καθὲ ἐρπετόν ποῦ σύρεται ἐπ' αὐ-
τῷ εἰς τὴν γῆν καὶ κ' ἄλλ' τι τοῦ ἔχει ἐντὸς τοῦ ζῶν⁵,
40 λέγων. «Πόσον εὐλογημένα εἶναι ὅλα ὅσα ἐδημιουργή-
θησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀφοῦ ζοῦν μὲ χαρὰν καὶ χωρὶς πό-
νον, ἐνῶ μόνον ἐγὼ φέρω φορτίον ἁμαρτημάτων καὶ κα-
ταδικάζομαι εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως καὶ ὑπερέρω μόν-
ος ἐπ' αὐτῷ εἰς τὴν γῆν!»⁶. Καθε ψυχὴν θὰ τὴν θεωρήσῃ
ὡς τιμίαν⁷ καὶ θὰ τὴν σεβασθῇ ὡς νὰ εἴναι ἁγία ἐνώ-
πιον τοῦ Κυρίου καὶ θὰ φυλαγέται νὰ μὴ πλησιάσῃ κα-
νένα ὡσάν νὰ εἶναι ἀκάθαρτος. Δὲν θὰ κάμῃ διάκρισιν
μεταξὺ δικαίου καὶ ἀδίκου, ἀλλὰ θὰ ἔχῃ ὅλους ἰσους,
καθαροὺς καὶ ἀκαθάρτους. Μόνον ὁ Θεὸς θὰ εἶναι, χω-
ριστὰ ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν κτίσιν καὶ θὰ καθέται ἐπ' αὐτῷ
εἰς τὴν κοτριὰν ἀναρ.θμῆτων ἁμαρτιῶν καὶ θὰ εὕρισκε-

2 Πράλ. Ιερ ιε' 17.

3 Γεν κη ιθ Παρ κγ' 28 Πράλ. καὶ Ἰάβ ρθ' 3.

4 Πράλ Ψαλμ δαλς 3.

5 Γεν. 2' 14-15.

6. «Σημειῶσαι οὐκ ἄνευ λόγου λέγειν ὁ πατὴρ Θεὸν ζῶν».

7 Τὰ κείμενα ἔχει «μὲνον», ἀλλὰ προκρίνται ἀσφαλῶς περὶ ὅτιτι

50 ται εἰς σκότος ἀγνοίας καὶ λύπης, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔ-
 χῃ τέλος. Τὸ τυόν δὲ τῶν τραυματιῶν τοῦ δὲν θὰ τὸ ἐξύ-
 ση με βστρακὸν ὅπως ὁ Ἰωβ⁸, ἀλλὰ μὲ τὰ νυχὰ τῶν
 χερῶν τοῦ ἐπεῖθ' θὰ πιεζεται ἀπὸ τὸν πόνον τῆς καρδι-
 ας τοῦ διότι ὁ ἰωβ εἶχε μὲν πληγὰς εἰς τὸ σῶμα ἀλλ'
 ἡ ψυχὴ τοῦ εὗρισκετο ὑπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ⁹,
 ἐνῶ αὐτὸς ἔχε καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν δηλητηρο-
 σμένα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, κα' δι' αὐτὰ ὁ πόνος τοῦ αν-
 θρώπου αὐτοῦ εἶναι δέκα φορές χειρότερος ἀπὸ τὴν
 πληγὴν τοῦ Ἰωβ. Ὑστερα θὰ τὸν ἐγκαταλείψουν οἱ κα-
 τὰ σαρκὰ συγγενεῖς καὶ ὅλοι οἱ γνωστοὶ καὶ οἱ φίλοι τοῦ
 οἱ εἰρισκόμενοι εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἀφοῦ θὰ μείνουν
 60 ἐπ' ἁλγὸν μαζί τοῦ καὶ κλαψουν μαζί¹⁰ τοῦ καὶ ἀφοῦ δια-
 πιστώσουν ὅτι ἡ θλίψις τοῦ δὲν ἐπιδεχεται παρηγορίαν
 καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ δὲν παραμυθίζεται, καὶ ἀφοῦ τὸν θεωρή-
 σουν ὡς κατὰ τὸ ἀποκρουστικόν θὰ ἀναχωρήσῃ καθεὶς
 διὰ τὸ σπιτί τοῦ καὶ ἐκεῖνος ἀφοῦ ἐγκαταλειφθῇ μόνος
 καὶ ἀφοῦ ἴδῃ τὴν μοναξιάν καὶ ἀμηχανίαν καὶ θλίψιν
 καὶ τὸν πόνον¹¹ νὰ τοῦ περικυκλῶνται, θὰ κλαυσῇ μὲ
 πόνον ψυχῆς καὶ θὰ φωνάξῃ δυνατὰ καὶ τελειῶς ἀπο-
 γοητευμένος πρὸς τὸν παντοδύναμον Θεὸν τὰ ἑξῆς¹²

• Ἰδοὺ βλέπεις Κυριε, καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπὸ
 αὐτὸ τοῦ βλέπεις ἐγὼ δὲ καίτοι εἶμαι δημιουργημα τῶν
 χειρῶν σου, ἐν ταῦτοις δὲν ἐπραξα τὰ ἔργα τῶν ἐντο-
 λῶν σου ἀλλ' ἀντιθέτως εὗρισκομενος εἰς κατάστασιν
 70 μωρίας διέπραξα καθὲ κακ' ἂν. Ἐσὺ εἶσαι ἀγαθός, ἀλλ'
 ἐγὼ δὲν σὲ ἐγνωρίζω. Ἦνθα ὅμως ἔχω ἀκούσει δι' ἐ-
 σὲ καὶ μὲ ἐκυρίευσεν φόβος καὶ δὲν ξέρω τι νὰ πράξω.
 Ἐπληροφορήθην περὶ τῆς κρίσεως σου καὶ δὲν εἶχον
 οὔτε ἓνα λόγον ἀπολογίας εἰς τὸ στόμα μου. Διότι δὲν
 διέπραξα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ καλὸ πού νὰ εἶναι ἱκανόν
 νὰ ἀντισταθμίσῃ ἔστω καὶ ἓνα λόγον ἀνώφελον¹² ἀπὸ

γραφικοῦ λάθους, διότι ἀποκρυπτεῖ κακοδοξίαν

8 Πρδλ Ἰωβ 8 8

9 Πρδλ Ἰωβ 8 6

10 Πρδλ Ψαλμ ριδ 3

11 Με πολλὴν παρασημαστικότητα περιγράφει ὁ ἱερός πατήρ τὴν
 κατάστασιν τοῦ ζωντος μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου

12 Πρδλ Ματθ ιδ 38.

τούς τόσους που ἔχω ἐκτομίσει εἰς τὴν ζωὴν μου. Δὲν
 80 τί ἐάν καθέ ἀρετὴ τοῦ θα ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος, θὰ
 ἀποτελῇ ἐκπλήρωσιν χρέους ἑνὸς δούλου καὶ ὀφει-
 λτου, διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἀρα δὲν ὑπαρχει ἀντιστάθμι-
 σμα τὸ μόνον ἀντιστάθμισμα τῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ ἰ-
 δικό σου ἀπειροὶ ἔλεος.¹³ —διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι πνευ-
 ματικός θάνατος¹⁴ καὶ ποῖος θὰ εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
 ἀποθνήσκει ἐξ αἰτίας αὐτῆς καὶ ἀνίσταται. μέ τὰς ἰδι-
 κάς του δυνάμεις, Ἀσφαλῶς κανεῖς Διότ μόνον ἐσὺ
 ἀπέθανες καὶ ἀνέστης ἀλλ' ἐσὺ δὲν διεπραξες ἁμαρτι-
 90 αν οὔτε εὐρέθη εἰς τὸ στομα σου δολος ἢ ψευδος.¹⁵ Ποῖ-
 ος δὲ θὰ ἀποθάνῃ θυσιζόμενος εἰς τὰς ἁμαρτίας¹⁶ καὶ
 δὲν θὰ ἀντληθῇ τὸ μέγαλο του σφάμα. Τότε ὁμῶς
 θὰ εἶναι πολὺ ἀργὰ καὶ οὐδὲν θὰ ὠφελῇ. Τοιοῦτοτρό-
 πως καὶ ἐγώ, Παντοδυναμε Κύριε μετανοῶ μὲν δι' ὅσα
 κακὰ διέπραξα, ἀλλ' αὕτη ἡ μετανοα μου δὲν πρόκει-
 ται νὰ μοῦ φερῇ τὴν δικαίωσιν διότι ἡ μετανοα προϋ-
 ποθετεῖ πληρὴ συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλότητός μας.¹⁷
 Καὶ τώρα βλέπεις, σὺ Κύριε ποῦ βλέπεις τὰ πάντα, ὅτι
 δὲν ἔχω τιποτε ἄλλο ἐκτος ἀπὸ τὸ σῶμα μου ἀλλὰ ποῖα
 θὰ εἶναι πλεον ἢ ὠφέλειά μου ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τοῦ
 πλουτοῦ, Οὐδεμία Διότι ὁλόκληρος ἔχω μετασληθῇ εἰς
 ἓν τραῦμα καὶ δὲν μοῦ ἀπέμεινε τιποτε που θὰ μὲ βοη-
 90 θήσῃ νὰ σωθῶ, ἀφοῦ ἔχω ἀπομεινεί τελείως μόνος¹⁸ καὶ
 ἐνῶ ἀκόμη ζῶ μέ κατεβρόχθισεν ὁ ἄδης.¹⁹ Καὶ σὺ, Κύ-
 ριε, γνωρίζεις ὅτι εἶσαι ὁ μόνος που δυνασαι νὰ μὲ ἀ-
 νασυρῇς ἀπὸ τὸ θάραθρον τῆς πτώσεώς μου καὶ νὰ θε-
 ραπείῃς τὸν πόνον τῆς καρδίας μου διότι τὸ χέρι σου
 εἶναι παντοδύναμον, ἵκανον νὰ φθάσῃ ἀκόμη καὶ εἰς τὰ
 ἄκρα τῶν ἀβυσσῶν καὶ ἐπιτελεῖ τὰ πάντα μέ ἓνα σου
 νεῦμα Δέν τολμῶ νὰ πῶ οὔτε τὸ «Ἐλέησόν με» ἐπει-
 δὴ εἰμαι ἀνάξιος ἐσὺ, Κύριε, γνωρίζεις τὴν κατάστα-
 σίν μου».

13 Πρὸς ψαλμ ραθ 7

14 Πρὸς Ρωμ στ 23 ε 13.

15 Πρὸς Α Πέτρ 6 22

16 Πρὸς Ιωάν η 24

17 Πρὸς Ρωμ γ 20.

18 Πρὸς Κο μθ 21. Ἰωθ στ 10.

19 Πρὸς ψαλμ νδ 10; Ξη 10. Παρ. σ' 12.

- Ὁ Θεός, λοιπόν, ποῦ εἶναι, πολυεὐσταλγχνος θὰ τὸν ἀκούσῃ ἀμέσως καὶ πολὺ γρήγορα θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀνακούφισιν ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὸν πόνον τῆς καρδίας του. Δὲν ὡς φιλόφρωνος ποῦ εἶναι δὲν ἀνέχεται νὰ βλέπῃ τὸ δὴν οὐργήματα τῶν χειρῶν του εἰς τόσον μεγαλὴν ἀνάγκην καὶ εἰς ἀνυπόφορον πόνον. Καὶ θὰ χορηγήσῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον - ὁ
- 100 ὁποῖος διέπραξεν ὅλα ἀνεξαιρέτως ὅσα ἔχουν ἀκαφε-
θῇ - καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ ἀκουσούν
μὲ πίστιν καὶ νὰ μὴ θοῦν τὸ παράδειγμα τῆς περ γρα-
φομένης εἰς τὴν ἀληθινὴν αὐτὴν ἱστορίαν μετανοίας, τὴν
ὅποιαν τῶτον ἐφήρμοσεν εἰς τὴν πράξιν καὶ τότε πα-
ρέδωκεν εἰς γραπτὸν λόγον, (θὰ χορηγήσῃ) τὸ ἀπει-
ρόν καὶ ἀνέκφραστον ἔλεός του, θὰ ἐκχύσῃ ἐπάνω του
τὴν ἰδ.κὴν Του ἀγαθότητα καὶ θὰ μεταβάλῃ τὸν πόνον
του εἰς χαρὰν²⁰ καὶ τὴν πικρίαν τῆς καρδίας του εἰς
γλυκύτατον μαῦστον καὶ θὰ τον κάμῃ νὰ ἐμῆσῃ τὸ δη-
λητήριον τοῦ δράκοντος²¹ ποῦ κατατρώγει τὰ σωθ.κα
του. Καὶ δὲν θὰ θυμῇ ποτέ τλόν τούς προηγουμένους
- 110 τόνους του, οὔτε ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα ὑπέφε-
ρεν, ἀλλ' οὔτε θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ζητήσῃ²² τὰ κτήματα ἢ
τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ἐγκατέλειψε κατὰ τὴν διάρ-
κειαν τῆς δοκιμασίας του ποῦ τὸν ὠδήγησε εἰς τὴν με-
τάνοιαν, οὔτε θὰ ἐπιθυμήσῃ κατὰ ἄλλα. Διότι ὁ ὕψιστος
Θεός θὰ τοῦ δώσῃ ὑγείαν, ἢ ὁποῖα θὰ εἶναι πολυτιμο-
τέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς· ἡ ὑγεία δὲ θὰ
προκαλέσῃ εἰς τὴν καρδίαν του χαρὰν ἀπερίγραπτον,
καὶ θὰ εἶναι ἡ χαρὰ εἰς τὴν καρδίαν του δέκα φορές
πιο μεγάλη ἀπὸ τὴν προηγουμένην θλίψιν του καὶ αὐ-
τὴ ἐπίσης ἡ χαρὰ θὰ ἀπομακρύνῃ κάθε πόνον τοῦ προ-
καλεῖται ἀπὸ ἐξω εἰς τὸ σῶμα του καὶ θὰ γνωρίξῃ πλέ-
ον ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ὅτι τὰ τρώματα τοῦ σωματός
του δὲν θ' ἔχουν καθόλου τὴν καρδίαν του καὶ ὅτι ἡ προ-
120 ἔρχομένη ἀπὸ ἐξω θλίψις δὲν θὰ ἐγγίσῃ καθόλου τὴν
χαρὰν ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἡ γνώ-

20 Πρὸς Πάυλ. κθ 12.

21 Πρὸς Πάυλ. ν 3. ρλθ' 3 Δευτ. λθ 33. Σοφ. Σολ. ιστ 10

22 Πρὸς Ματθ. κθ 17-18 Μάρκ. γ' 15-16

σις αὐτὴ θὰ εἶναι το περισσευμα τῆς χαρᾶς που εὗρι-
σκεται εἰς τὴν καρδίαν του.

- Καὶ ὅσοι θὰ εἶναι πλησιον του ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι
προηγουμενῶς ἐβλεπον τας ἐξωτερικας του θαλίφεις καὶ
οἱ ὅποιοι θὰ ἀννοοῦν τὴν ἐσωτερικὴν, γαρὰν ἡ ὁποία ἔ-
χει προκληθῇ εἰς αὐτοὺς μετὰ ἀπο ἐκεῖνα θὰ θρηνοῦν
ἀπὸ λύπης δι' αὐτὸν καὶ θὰ λένουν· « Ἴδετε ἕνα ἀν-
θρωπον ὁ ὅποιος δὲν ἐγνώρισε²³ χαρὰν εἰς τὴν ζωὴν
του καὶ ἡ ζωὴ του εἶναι νειάτη ἀπὸ θαλψιν καὶ πόνον,
καὶ αἱ ἡμέραι του δὲν διαφέρουν εἰς τιποτε ἀπο ἐκεῖ-
130 νους οἱ ὅποιοι ματτωγώνοντα καὶ τιμωροῦνται διὰ τας
ἀμερτίας των» ὁ ὅσος ὁμως γνωρίζει ὅτι ὁ χρόνος τῆς
ζωῆς του εἶναι γεμάτος γέλιο καὶ ἀγαλλίασιν καὶ ὅτι
ἡ χαρὰ τῆς καρδίας του περιγελά τον θάνατον καὶ ὅτι
ὁ θάνατος δὲν θὰ τὴν ἐξουσιασῇ²⁴ καὶ ἀφανισμόν δὲν
ἐγνώρισε δι' ὅλα αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνης χαρε ἀνυ-
πολογιστως περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς βασιλεῖς του
ἐξουσιαζοῦν τὴν γῆν καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς
διαθέτους πλοῦτον καὶ ἐνδύοντα με κόκκινα μάλλινα
καὶ θυσαίν, θαυδακερά ἐνδύματα²⁵ καὶ περισσότερον
ἀπὸ ὅλους ὅσοι θεωροῦνται ἐπὶ γῆς εὐτυχισμένο ἀπὸ
ἄλλους δὲν σκέπτοντα καὶ δὲν ὁμολοῦν ὀρθῶς Διότι γνω-
140 ρίζει ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶναι ἀνωτέρα ἢ πτωχεῖα
που συνοδεύεται ἐπὶ τοιούτοις εἶδους χαρᾶς ἀπὸ ὅλα
κλήρον τὸν κόσμον καὶ τὰ πράγματα του ὑπάρχουν εἰς
αὐτόν· ἔπε δι' ὅλα ὅσα ὑπάρχουν ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα
του καὶ ὅσα σχετίζονται πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν θὰ
τὰ σκεπάσῃ ὁ οὐρανός καὶ θὰ τὰ καταφαγῇ ὁ ὄθις καὶ
ὁ θάνατος θὰ τὰ ἐξουσιάσῃ²⁶ ἐνῶ ἡ χαρὰ ἡ ὁποία προ-
εκληθῇ ἀπὸ τὴν ὑγείαν εἰς τὴν ψυχὴν του, δὲν δύναται
ἀπὸ κανένα ἐξ αὐτῶν νὰ ἀφαιρεθῇ διότι δὲν προσέρχε-
ται ἀπὸ τὸν παρὸντα κόσμον²⁷ Δὲν εἶναι δὲ ἀπὸ τὸν πα-

23 Πρβλ. Ψαλμ. νο. 9

24 Πρβλ. Ρωμ. στ. 9

25 Πρβλ. Λουκ. ιστ. 19. Ἡ πορφύρα ἦτο ἐνδύμα βασιλικόν· ὅσοι
πρὸς ἀρχαίως ἐσθίμανε λινὰ· σιγυπακὴς ἢ νδίκης προελευσεως· ἐξ
οὗ κατασκευάζοντο υφάσματα Μετογενέστερον σημαίνει καὶ τὰ δομ-
βακράν.

26 Πρβλ. Ρωμ. στ. 9

27 Πρβλ. Ἰωάν. ιζ. 14

ρόντα κόσμον ἡ χαρά αὐτῇ διότι δὲν προσκληθῇ εἰς αὐ-
 τοὺς οὔτε ἀπὸ δοξασίας οὔτε ἀπὸ πολλῶν πλοῦτον, οὔτε ἀπὸ
 τῆς σωματικῆς τοῦ σώματος οὔτε ἀπὸ ἐπιτηδίων ἀνθρώπων,
 οὔτε ἀπὸ κάποιο ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ ὧν εἰσὶν παρὼν κα-
 τὰ τοὺς οὐρανούς, ἀλλὰ ἔχει προσκληθῇ ἀπὸ πόνον
 καὶ πίκραν τῆς ψυχῆς τοῦ ἰδίου τὰς ἀμαρτίας τοῦ) καὶ
 150 ἀπὸ τὴν ἐνώσην τοῦ μετὰ τὸ "Ἄγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εὐ-
 ρίσκεται ἐκκινῶ ἀπὸ τοὺς οὐρανούς. Αὐτοῦ δηλοῦν ἐπι-
 τραπεύσθαι καὶ συνεπιθέσθαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡ καρ-
 δία τοῦ παρηγαγε χαρὰν γνησίαν καὶ ἀπηλλαγμένην
 θλίψεως. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ θάνατος δὲν τοοκετὰ νὰ τὴν
 ἐπισκίασῃ²⁸ διότι δὲν θα εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν²⁹ ψεγάδι, ἀλ-
 λὰ θα εἰσέλθῃ ὡς κρυσὶ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ περιττώματα
 καὶ προσμίξεις (καθαρό)³⁰, τὸ ὁποῖον ὅταν ἐκτεθῇ εἰς
 τοὺς ἡλίου λαμπρὰ περισσότερα καὶ γλυκύτερα λαμπροτε-
 ρον καὶ δεικνύει καθαριώτερον τὸ χρῶμα τοῦ, προκα-
 λῶν εὐχαριστήσαντες εἰς ὅπου τὸ πνεῦμα καὶ θα κάμῃ τὸ
 πρόσωπόν τοῦ νὰ ἀντραπῇ³¹ εἰς τὸ ἀντίκρυσμα τοῦ ἡ-
 λίου.

Σχηματικῶς δὲ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐν μόνον πρᾶγμα δι-
 σκολεύομαι νὰ ἐννοήσω διότι δὲν γνωρίζω ποῖον μετὰ εὐ-
 χαριστῆ³² περισσότερον ἢ εὐχαριστήσαντες τοῦ μοῦ τρακα-
 λεί ἢ θέα τῆς καθαροτήτος τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἢ ἡ
 160 γεῦσις ποὺ προκαλεῖ εἰς τὸ στόμα μου ἢ πόσις αἵματος
 τοῦ καθαροῦ κρασιοῦ. Διότι ἐκεῖ ποὺ πάω νὰ πῶ ὅτι
 πρὸς μὴν τὴν γεῦσιν τοῦ κρασιοῦ μετὰ τραβᾷ ἢ εὐχαρί-
 στησις τῆς θεας καὶ μοῦ φαίνεται γλυκύτερα καὶ ὅταν
 στρεφῶ τὴν προτίμησιν μοῦ πρὸς τὴν θεαν τῶν ἀκτίνων,
 τότε εὐχαριστοῦμαι περισσότερον ἀπὸ τὴν γλυκύτητα
 τῆς γεύσεως, καὶ τοιοῦτοτρόπως οὔτε μετὰ τὸ νὰ βλέπω
 χορταίνω οὔτε μετὰ τὸ νὰ πίνω γεμίζω. Ὅταν δὲ νομίσω
 ὅτι ἐχορτασθῇ νὰ πίνω τότε ἡ ὁμορφία τῶν ἐκπεμπο-
 μένων ἀκτίνων μετὰ κάμνει νὰ δῶ δύνατά καὶ τοιοῦτο-
 τρόπως εὐρισκομαι παλιν πεννασμένος καὶ ὅσον νὰ

28 Πρὸς Ρωμ. στ. θ

29 Ασφαλῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν χαρὰν δὲν ἀποκλείεται ὅμως
 νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν ψυχὴν

30 Πρὸς Αἰμ. στ. δ

31 Πρὸς Ψαλμ. ργ. 15

προσπαθήσω νά γεμίσω τάλ. τὸ στομαχ μου, φλεγεταί
 170 τὸ στομα μου δεκα φορές περισσότερον καὶ τυρακτώ
 νομαι ἀπὸ τὴν δίψαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καθαρῶτα
 τοῦ ποτοῦ

Ὅπο-ος λοιπόν, κριθῇ ἐπὶ τῇ θάσει, τῆς καλῆς αυ-
 τῆς κρίσεως δει. ἔχει νὰ φοβηθῇ οἰδεῖν ἄλλην τιμω-
 ρίαν ἢ θάνατον οὐτε νὰ ἀποφυγῇ ἐνώπιον τῶν
 δοκιμασιῶν τοῦ θά του ἔρρειν. Δ-ει οὐτε ἡ δίψα τοῦ
 θά σταματήσῃ ποτε, ἀλλ' οὔτε θά του λειψῇ ποτε τὸ
 γλυκύ καὶ λαμπρὸ ποτὸ ἢ δὲ γλυκύτης τοῦ ποτοῦ καὶ
 ἡ ἐκπεμπόμενη ἀπὸ τὸν ἥλιον χαροποιος λαμπρὸς δ-ω-
 χυτῇ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του καὶ κανεὶ τὸν αν-
 θρώπον ἐκείνον νὰ χαιρῇ δ-ιρκῶς³² καὶ οὐδεὶς ἐξ ὁ-
 σίων θέλουν νὰ τὸν θλάσῃ θά τὸν νικήσῃ³³ οὔτε θά ὑ-
 παρξῇ κανεὶς ποὶ θά δυνηθῇ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ γεμί-
 180 σῇ ὁλόκληρον τὴν ὑπαρξίν του ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ πατη-
 ροῦ³⁴. Δ-ὅ- ἐκεῖνος ποὶ ἐξουσιάζει εἰς τὴν κακίαν τῆς
 γῆς ὁ ἀρχὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου³⁵ αὐτὸς ποὶ θά
 σ-πλῆναι ἐπ' αὐτῷ εἰς τὰ ὕδατα ὄλων τῶν θαλασσῶν καὶ
 περιγεῖν τὸν κόσμον ὅπως καμνε ὅπο-ος κρατᾷ εἰς τὰ
 χεῖρά του μικρὰν σποῖραν τι μάζι μὲ ὁλόκληρον τὴν στρα-
 τίαν του καὶ τὰς δυνάμεις του δέν θά δυνηθῇ νὰ πλη-
 σιάσῃ οὔτε τὴν πτέρναν³⁶ τοῦ ποδιοῦ του, οὔτε θά τολ-
 μήσῃ νὰ κατὰξῃ πρὸς αὐτὸν με σὺθάδειαν. Διότ' ἡ σ-τ λ-
 πνοτῆς τοῦ κρατοῦ καὶ ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἀκτι-
 νοβολοῦν με λαμπρότητα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πινοντος
 φθάνουν μέχρι τὰ πόδια του καὶ μέχρι τὰ χεῖρά του καὶ
 τὰ πόδια του καὶ τὰ ὀπισθιά του καὶ, ἀφοῦ μεταβάλλουν
 ὁλόκληρον τὸν πίνοντα εἰς φωτιά, τὸν ἐνδυναμῶνουν
 190 ὥστε νὰ καίῃ καὶ νὰ λειωνῇ τοὺς ἐχθρούς ποὶ ἐπιτι-
 θεντα ἐναντίον αὐτοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ σημεία καὶ γίνεται
 καιοτοτρόπως αὐτὸς ἀγαπητὸς εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου
 καὶ φίλος τοῦ Ἰδοῦ τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τὸ λευκὸν καὶ λαμ-
 περὸν κρασί καὶ εἰς τὰς ἐξ αὐτῶν ἐκπεμπομενάς ἀκτί-

32 Πρθλ Φιλ δ 4

33 Πρθλ ἱερ ιε 18

34 Πρθλ ψαλμ κβ 5

35 Πρθλ ἰωάν δ 31

36 Πρθλ Γεν γ 15

νας (θά εἶναι) ὡσάν ἀγαπημένον παιδί. Διότι ἡ πόσις αὐτοῦ τοῦ κρασιοῦ καί τόν τρέφει καί τόν καθαρίζει, ἀπό τήν ἀκαθαρσίαν τῶν σαρκῶν του καί ἐσάπισαν καί ἡ κάθαρσις φέρε. εἰς αὐτόν πλήρη ὑγείαν, ἡ δὲ ὑγεία δέν ἀφήνει αὐτόν νά τραφῇ μέ ἄλλην τροφήν που προκαλεῖ ἀσθένειαν, ἀλλά προκαλεῖ εἰς αὐτόν ἄπερον καί ἔντονον ἐπιθυμίαν νά πίνη ἐκ τοῦ κρασιοῦ καί νά καθαρίσῃ τόν ἑαυτόν του περισσότερον καί νά κάνῃ τήν πόσιν πηγὴν ὑγείας. Διότι τόσον ἡ ὁμορφιά τῆς ὑγείας δ-
 200 σον κα ἡ εὐφροσύνη τῆς ὠραιότητος ἡ ὅποια προερχεται ἀπὸ τὴν ὑγείαν, δέν ἔχουν χορτασίαν³⁷

Κάτι ἀνάλογον, λοιπόν, θά σμῆῃ, τέκνα μου ἀγαπημένα παιδιὰ μου, περιπόθητοι μου, ὅσοι ἀκούετε τοὺς λόγους μου, μέ καθενα ὁ ὁποῖος θά ἁμαρτήσῃ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοδυνάμου καί ὁ ὁποῖος θά αἰσθανθῇ εἰς τὴν καρδίαν του τὸν φόβον τῆς κρίσεως καί τῆς ἀποδοκιμασίας τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου καί ἡ συναισθησις τῆς ἐπικειμένης δικαίας τιμωρίας του λειώνει τὰς σάρκας καί συντρίβει τὰ κόκκαλα καθ' ὅμοιον τρόπον, ὅπως ὁ κρεμασμένος ὑπὸ τῆς μηχανῆς ὀγκόλιθος πιέζει μέ πολλὰν δύναμιν καί πολτοποιεῖ τὰ σταφύλια ποὺ πατῶνται εἰς τὸ παιτη-
 210 τήρ. Καί τὰ μέν σταφύλια ἀφοῦ πρῶτον τα πατήσουν οἱ ἄνθρωποι ὕστερα τὰ πρίζουν δυνατὰ μέ τὸν λίθον καί τοὺς ἀφαιροῦν ὀλόκληρον τὸν χυμόν, ἐνῶ τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ τὸν κάνει ὁ ἴδιος ὁ θεῖος φόβος νά γίνηται ποδοπάτημα³⁸ ὅλων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καί ὅταν κάμῃ τελείως λεῖον καί συντριψῇ ἐντελῶς τὸ ὑπερήφανον καί ματαιόδοξον σαρκικόν τοῦ φρόνημα³⁹ τότε ἡ ἀγία ταπείνωσις ὁ ἀόρατος αὐτός καί ἐλαφρότατος καί ἀγαθός λίθος⁴⁰, ἀφοῦ πέσῃ ἀπὸ ἐπάνω, καί ἀφοῦ πιέσῃ καθ' ὑγρὰν οὐσίαν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καί παθῶν, ὅχι μόνον δέν καθιστᾷ ἀχρηστον τὴν πιεσθεῖσαν ψυχὴν, ἀλλὰ

37 Διὰ τῶν περὶ οἴνου καί φητός εἰκότων παριστᾷ τὴν εὐφροσύνην τοῦ μετάνοιόντος ἁμαρτωλοῦ.

38 Πρὸς Ἦσ α' 5 Ἐρ 1ερ. 8' 8 κλπ.

39 Πρὸς Ρωμ. η' 6-7

40 Πρὸς Ματθ. 18' 30

ἀφοῦ τὴν περιλούσῃ μὲ ποταμοὺς δακρύων τὴν κάμνει
 220 νὰ ἀναβλύξῃ τὸ «ζῶν ὕδωρ»⁴¹ καὶ τῆς θεραπεύει τὰ
 τραύματα ποῦ τῆς προεκάλεσαν αἱ ἁμαρτίαι καὶ καθα-
 ρίζει τὸ πῦν καὶ τὰς κληγὰς αὐτῶν καὶ καθιστᾷ τὸν
 ἄνθρωπον ἐκεῖνον λευκότερον ἀπὸ τὸ χιόνι⁴²

Εἶναι. εὐτυχισμένος, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος,
 ὁ ὁποῖος ἀκούει τοὺς λόγους τουτοὺς καὶ δέχεται αὐ-
 τοὺς μὲ πίστιν καὶ τοὺς ἐφασμόζει⁴³, διότι, ἀφοῦ εἶρε
 μεγάλα ἀγαθὰ, ἐκεῖνα δηλαδή ποῦ εὐρίσκονται ἔξω
 ἀπὸ τὴν ἀντιληπτὴν ἱκανότητα τοῦ νοῦ καὶ δὲν δύναν-
 ται νὰ παρασταθοῦν διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, θὰ μα-
 καρίσῃ τὸ ἔλεεινὸ μου χέρι, ποῦ ἔγραψεν αὐτά, καὶ θὰ
 230 δοξάσῃ τὸν εὐσπλαγχνὸν καὶ πολυμέλεον Κύριον, ὁ ὁ-
 ποῖος διὰ μολυσμένης γλώσσης καὶ ἀκαθάρτου καὶ μο-
 λυσμένου στόματος παρέδωκε γραπτῶς αὐτά διὰ ᾧ ἁ-
 ποτελέσουν ὑπόδειγμα ἐπιστροφῆς καὶ μετανοίας καὶ
 ὡς ὁδὸς ἀσφαλτοῦ καὶ ἀληθεστάτη ἐκείνων, οἱ ὅποιοι
 θέλουν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς των νὰ σωθοῦν καὶ πρόκειται
 νὰ κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν⁴⁴, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς
 αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνή-
 κει αἰωνία δόξα. Ἀμήν.

41 Πρὸς Λ. Ἰωάν 8 10.

42. Πρὸς Λ. Ψαλμ γ 9.

43. Πρὸς Λ. Μωσῆ 2' 24.

44 Πρὸς Λ. Ἐδρ α 14.

XXIV

Περὶ πνευματικῆς γνώσεως. Καὶ ὅτι ὁ κρυπτός εἰς
τὸ γραμματικόν, καὶ ἡ Γραφή· ἡ γραφή, ἡ ἀρχὴ τοῦ
ἡρώδους δὲν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος,
ἀλλὰ μόνον, ἀπὸ τοῦ πνεύματος ποὺ ἔχει ὁ κρυπτός, ἔχει ὁ
ὁποῖος καὶ τὸ αὐτὸ ποὺ ἔχει ὁ κρυπτός, καὶ τὸ αὐτὸ ποὺ ἔχει ὁ
φῶς.

ΛΟΓΟΣ ΚΔ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἡ πνευματικὴ γνώσις ὁμοιά-
ζει μετὰ τὴν οἰκίαν ἢ ὅποια εἶναι κτημένη εἰς τὸ μέρος
τῆς κοσμικῆς καὶ ἡλικιακῆς γνώσεως, μέσσω εἰς τὴν ὁ-
ποῖαν ἐκτελεσθῇ συγκεντρωμένη ὥσπερ εἰς κίβωτον
10 στερεὴν καὶ ἀπαραθίγιστα κλεισμένην ἡ γνώσις τῶν θεο-
πνευστῶν Γραφῶν· καὶ ὁ ὑπάρχων εἰς αὐτὴν ἀνέκφρα-
τος πλοῦτος, τὸν ὁποῖον δευθεύει δυνάμειν καὶ ἰδὼν πο-
τέ δὲ εἰσέρχονται εἰς τὸν οἶκον, ἐπὶ δὲ ἀνοιχθῇ προη-
γουμένως ἐντελῶς εἰς αὐτοὺς τὸ κίβωτον δὲ εἶναι, δὲ
ποτέ δυνατόν καὶ ἀνοιγῇ διὰ τῆς ἀνθρώπινης σοφίας
καὶ διὰ τοῦτο παραμένει ἀγνωστος εἰς ὅλους τοὺς ἀν-
θρώπους τοῦ κόσμου ὁ συγκεντρωμένος ἐντὸς αὐτοῦ
πλοῦτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς κα-
ποὶος ἄνθρωπος ἔστω καὶ ἀνταρῇ εἰς τοὺς ὤμους τοῦ
ὀλόκληρου τοῦ κίβωτον καὶ τὸ περὶ φέρη κλειστόν ἀ-
γνοεῖ τὸν τοποθετημένον εἰς αὐτὸ θησαυρὸν τοιοῦτο-
20 τρώπως καὶ ἀνὴρ ὁ ἄνθρωπος ἀναγνώσῃ καὶ μάθῃ ἀπ' ἐ-
ξω ὅλας τὰς Γραφὰς καὶ ἀπαγγελη αὐτὰς ὡς ψαλμον,
ἐν τούτοις ἀγνοεῖ τὴν κρυπτομένην εἰς τὸ βάθος αὐτῶν

1. Πρὸς Λουκ. κδ' 45.

2. Πρὸς Α' Κορ. θ' 13.

δωρεαν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Δὲ οὔτε μὲ τὸ νὰ κρατῇ κανεὶς τὸ κιβωτιὸν γινώσκει ὅσα ὑπάρχουσιν ἐντὸς αὐτοῦ, οὔτε μὲ τὸ νὰ ἔχη καὶ νὰ μελετᾷ τὴν Γραφὴν ἀντὶ λαμβάνεσθαι τὰ νοήματα αὐτῆς. Καὶ πῶς συμβαίνει αὐτό, ἡ Ἀκρίβεια.

Εὐρίσκεις ἐν μικρὸν κιβωτίον, κλεισμένοι ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς μὲ ἀσφαλεῖαι καὶ ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολυτελεῖ ἑμφύσιας τοῦ συμπεραίνειν ἢ καὶ (ὡς πιστεύεις ὅσα ἀκούεις νὰ λέγουν μερικοὶ) ὅτι αὐτὸ ἔχει μέσα θησαυρὸν αὐτὰ, λοιπὸν τὸ κιβωτιὸν ἀφοῦ τὸ πάρης εἰς τὰ χέρια σου φεύγεις τρέχοντας. Πές μοι λοιπὸν, ποῦ αὐτὴ ἡ ὠφέλεια σου ἐάν αὐτὸ τὸ τοῦ περιφερῆς πάντοτε ἐσφραγισμένον καὶ κλεισμένον καὶ δὲν τὸ ἀνοίξης, Ὅσον θὰ εἰρρίσκεσαι εἰς τὴν ζωὴν δὲν θὰ ἴδῃς ποτε τὸν εἰς αὐτὸ θησαυρὸν δὲν θὰ ἴδῃς τὴν καθαρότητα τῶν πολυτιμῶν λίθων ποὺ ὑπάρχουν εἰς αὐτὸ τὴν λαμπρότητα τῶν μαργαριτῶν καὶ τοῦ χρυσοῦ τὴν ἀπαστράπτουσαν φωτεινότητα. Ποῖον θὰ εἶναι τὸ ὄφελός σου εἰάν δὲν κατορθώσης νὰ πάρης ἔστω καὶ ὀλίγα ἀπὸ αὐτὰ διὰ τὴν ἀγοράσῃς καὶ ἀπὸ ὅσα ἀναγκαιοῦν πρὸς διατροφήν ἢ εἰδυμασίαν, ἀλλ' ὡς εἶπομεν περιφέρεις μὲν τὸ κιβωτιὸν ἐντελῶς κλεισμένον, γεμᾶτο ἀπὸ πολλῶν καὶ πολυτιμῶν θησαυρῶν, σὺ δὲ ὁ ἴδιος ὑποφέρεις ἀπὸ πείναν καὶ δίψαν καὶ γυμνότητα. Ασφαλῶς οὐδὲν.

Αὐτὰ, ἀδελφε μου ἔχουν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Θεώρησε, λοιπὸν, ὡς κιβωτιὸν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰς υπολοποῦς θείας Γραφάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐντὸς τῶν κλεισμένην καὶ σφραγισμένην τὴν αἰωνίαν ζωὴν καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴν τὰ ὑπάρχοντα εἰς αὐτὴν ἀνεκφράστα καὶ μετὰ τὰ σωματικὰ μάτια ἀόρατα αἰωνία ἀγαθὰ, καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος λέγει. «Ερευνάτε τὰς Γραφάς, ὅτι ἐν αὐταῖς ἔστιν ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος.»³ Εἰς τὴν θεοσὶν δὲ τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐπῆρε τὸ κιβωτιὸν φαντάσου ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος γνωρίζει ἀπ' ἑξῶς ὅλας τὰς Γραφάς καὶ ἀπαγγέλλει αὐτάς διαρκῶς. Κρατεῖ δὲ αὐτάς μέσα εἰς τὴν μνήμην

- 50 του ὡσάν εἰς κιθώτιον, εἰς τὴν ὁποίαν φυλάσσονται αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ ὡς πολύτιμο. λιθο.⁴ εἰς αὐτάς ὑπάρχει ἡ αἰώνιος ζωὴ —διότι οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ εἶναι φῶς καὶ ζωὴ⁵, καθὼς ὁ ἴδιος λέγει «Ὁ ἀπειθὼν τῷ Υἱῷ οὐκ ὀφείτῃ τὴν ζωὴν»⁶—, μαζὶ δὲ μετὰ τὰς ἐντολάς ὑπάρχουν ὡς ἄλλοι πολύτιμοι μαργαρίται αἱ ἀρεταί. Διότι ἀπὸ τὰς ἐντολὰς γεννῶνται ὡς ἀπο γυναικείας μητέρας αἱ ἀρεταί καὶ ἀπὸ αὐτὰς (τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν) προέρχεται ἡ φανέρωσις τῶν μυστηρίων, τὰ ὁποῖα εἶναι κρυμμένα καὶ σκεπασμένα κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ Θεοῦ νόμου. Διότι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν πραγματοποιοῦνται αἱ ἀρεταί καὶ ἀντιστροφῶς, διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἀρετῶν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐντολῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως δι' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀνοίγεται εἰς ἡμᾶς ἡ θύρα τῆς κατανοήσεως⁷ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ὀρθότερον ὅπως εἶναι νὰ εἰπωμεν ὅχι δι' αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως ἐκείνου ὁ ὁποῖος εἶπεν «Ὁ ἀγαπῶν με τὰς ἐντολάς μου τηρήσει καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ ἐγὼ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν»⁸. Ὅταν, λοιπόν, ὁ Θεὸς κατοικήσῃ ἐντός μας καὶ περπατήσῃ μαζί μας⁹ καὶ παρουσιάσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς ἡμᾶς κατὰ τρόπον ψλαφητόν τότε θὰ βλέπωμεν καὶ θὰ γνωρίζωμεν τὰ ὅσα ὑπάρχουν μέσα εἰς τὸ κιθώτιον, δηλαδὴ τὰ κρυμμένα μέσα εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Κατ' ἄλλον τρόπον δὲν εἶναι δυνατόν —κανεὶς ἂν μὴ γελᾷται ἐπ' αὐτοῦ— νὰ ἀνοίξωμεν τὴν κιθωτὸν τῆς θείας γνώσεως καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ὑπάρχοντα εἰς αὐτὴν ἀγαθὰ εἰμὴ μόνον ἐὰν συμματάσχωμεν προσωπικῶς εἰς αὐτὰ καὶ τὰ ἐξετάζωμεν ἐξωπλισμένο, μετὰ τὸν θεῖον φωτισμόν. Περὶ ποίων ὅμως ἀγαθῶν ὁμιλῶ; Διὰ τὴν τελείαν ἀγάπην, δηλαδὴ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον τὴν περιφρόνησιν ὅλων ὅσα εἶναι ὁρατὰ περὶ τῆς νεκρω-

4 Πρὸς Πωλ. 11.

5 Πρὸς Ἰωάν. στ' 63.

6 Ἰωάν. γ' 36.

7 Πρὸς Λουκ. ιβ' 52.

8 Ἰωάν. ιδ' 21, 23.

9 Β' Κορ. στ' 18.

σεως τῆς σαρκὸς καὶ τῶν γήινων μελῶν της¹⁰ ἀκόμῃ καὶ αὐτὰς τὰς κακὰς ἐπιθυμίας, ὥστε ὅπως ἀκριθῶς ὁ νεκρὸς δὲν πέπτειται οὔτε αἰσθάνεται ἀπολυτῶς τίποτε, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἀντιλαμβάνομεθα οὔτε τὴν παραμικρὰν κακὴν ἐπιθυμίαν ἢ τὴν ὕπαρξιν κάποιου πάθους ὥστε αἰσθανόμεθα τὴν θασανιστικὴν ἐχλήσιν τοῦ κακοῦ, ἐνθυμούμεθα μόνον καὶ αἰσθανόμεθα τὰς ἐντολὰς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· ἀκόμῃ δὲ (ὁμιλῶ διὰ τὰ ἀγαθὰ) τῆς ἀθανασίας, τῆς ἀφθαρσίας, τῆς αἰωνίου δόξης, τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, τῆς υἰοθεσίας μας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ¹¹, ἢ ὅποια ἐπὶ τυγχάνεται διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τὴν ὅποιαν προκαλεῖ ἐντὸς μας ἡ χάρις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ τοῦ νὰ γίνωμεν θεοὶ ἐκ πολιτογραφήσεως κατὰ χάριν, καὶ νὰ γίνωμεν κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ καὶ συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ¹², καὶ μαζί μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ ἀποκτήσωμεν «νοῦν Χριστοῦ»¹³ καὶ μὲ αὐτὸν τὸν νοῦν νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ὡς Θεὸς ἐνοκεῖ εἰς τὸν Θεὸν καὶ περιπατεῖ ὁρατὸς ἀνάμεσά μας¹⁴ (ὡς Θεάνθρωπος)

Αὐτὰ ὅλα, λοιπόν, καὶ ὅσα ὑπάρχουν ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ ἀνεῖπωτα καὶ ἀνέκφραστα ἀξιοῦνται νὰ ἀπολαύσουν ἀφθόνως ὅσοι ἀκούουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἐφαρμόζουν¹⁵, που ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀνοιξίως τοῦ κιθωτίου περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλήσαμεν, δηλαδὴ διὰ τῆς διανοίξεως τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν μὲ τὰ ὅποια βλέπομεν τοὺς θησαυροὺς ποὺ εἶναι κρυμμένοι εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν. Ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι, ἐπειδὴ ἔχουν τελείαν ἀγνοίαν ὅλων ὧν εἶπομεν καὶ οὐδέποτε τὰ ἐδοκίμασαν, δὲν ἐγεύθησαν τὴν γλυκύτητα αὐτῶν τὴν ἀθάνατον ζωὴν ποὺ αὐτὰ προσφέρουν, στηριζόμενοι καὶ ἀρκοῦμενοι μόνον εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἀγίων Γραφῶν· τοὺτους τοὺς καταδικάζει καὶ τοὺς κατακρίνει περισ-

10 Πρὸλ. Κολοσ. γ' 5.

11 Πρὸλ. Γαλ. 5. Ἑφεσ. α' 5.

12 Ρωμ. η' 17.

13 Α. Κορ. 3. 18.

14 Πρὸλ. Β. Κορ. στ' 18.

15 Πρὸλ. Μαρθ. 2. 24. Ἰωάν. 18. 21 κλη.

σότερον ή Γραφή λέγουσα ότι αυτοί θα εύρεθούν άσφα-
λέστερον μακρυν τής σωτηρίας, παρα εκείνοι που δεν
ήκουσαν ποτέ τās Γραφάς. Διότι μερικοί από αυτούς
(που άρκούντα μονον εις τήν γνώσιν τών Γραφών) ένε-
κα της άκανοτητος των να τās καταστήσουν διαστρε-
βλώνουν όλας τās θείας Γραφάς¹⁶ ερμηνεύοντες αυτές
συμφωνα με τās γεμάτας άμαρτωλά παθη έπιθυμι-
των, επιδωκοντες να προβάλλουν τούς έαυτους των¹⁷,
ισχυριζόμενοι, ότι πρόκειται, ταχυ κι σωθούν και χωρίς
την τήρησιν τών έντολών του Χριστου¹⁸, άταρνούμενο
100 τοιοιτοτρόπως, όλοτελώς τήν σωτηριωδη δύναμιν τών
άγίων Γραφών

Κα είναι φυσικόν διότι τά σφραγ-σμένα και έρμη-
τικά κλεισμένα, εκείνα που δει δυνατό να 'δη και να
γνωριση κανεις άνθρωπος, και τα όποια άνεγόντα μό-
νον από το 'Αγιον Πνεύμα και άφοι τοιοιτοτρόπως έλ-
θουν εις φώς τά θλεπομεν ήμεις και, τα γνωρίζομεν πώς
είναι, λοιπόν, δυνατόν να τα γνωρίσουν ποτέ ή άπλώς
νά τα άντιληφθούν κάπως, όσο, ισχυρίζοντα, δε, ουδε
ποτε έγνωρισαν την παρουσιαν του 'Αγίου Πνευματος
την πληρώσιν του έσωτερικού των κόσμου με το θείον
φώς, τον φωτισμόν και την εγκαταστασιν Αυτου έντός
των⁹, πώς είναι, δυνατόν να άντιληφθούν την ούσιαν
110 αυτών τών μυστηριωδών αληθεών, εκείνοι οι όποιοι ου-
δέποτε και ούδουως έγνωρισαν την πληρη έσωτερικήν
των άφομοίωσιν υπό του άγ Πνεύματος την ανανέωσιν
την πνευματικήν μεταβολήν την αναδημιουργίαν και
την εκ νέου γέννησιν των, 'Εκείνοι, δε οι όποιοι, δεν έ-
θαπτισθησαν εις το όνομα του 'Αγίου Πνευματος²⁰, πώς
είναι, δυνατόν να άντιληφθούν την ριζικήν μεταβολήν
που έπήλθεν εις τους θαπτισθέντας διά του 'Αγ Πνεύ-

16 Πρβλ Β Πέτρ. γ' 18

17. Πρβλ Β Κορ. ι' 12.

18 'Εννοεί όρα γε τούς γνωστικούς ή όσους έδεχοντο ότι άρ-
κει ή θεωρητική ήστικ και ή θεία χάρις διά την σωτηρίαν μας. Αλλά
ή σωτηρία είναι έπαθλον πνευματικού άγωνος και όχι μόνον δωρεά

19 Τά ποροπθεμένα έδώ στοιχεια συνθετουν την μετάδοσιν του
άνθρωπου εκ της φυσικής εις την υπερφυσικήν κατάστασιν και όπο-
τελούν την δόσιν της μυστικής θεολογίας

20 Πρβλ Ματθ γ' 11 κη 19

ματος. Οσο δὲν ἔχουν γεννηθῇ ἐκ τοῦ ὕδατος²¹ εἰς
 μετὰ νεαν ζωῇ· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος— τίς δύναται
 να ἰδεῖν τὴν ἡσυχίαν δοῦν ὅσω ἐγεννηθῇσαν ἀνω
 θι· ὁ ὡς ὁπλασθῇ ἐγεννηθῇσαι ἐκ τοῦ ὕδατος²² καὶ ἐγ-
 ναν τοῦ ὕδατος κατὰ χάριν²³. Ἐκείνοι τοὺς δὲν ἠθέλη-
 σαι τὴν πλῆξιν τῆς κοσμογονικῆς ἐστῆς, καὶ αἰτί-
 μεταθεσθῆς, ἀλλὰ ἔχουσα ἀπὸ ἀδιαφορίας τῇ μεγάλῃν
 αὐτῶν ἐκκαίρῳ—καὶ τοὺς εἶχοι τῇ διανοητικῇ να ἐπ-
 120 τυχῶν καὶ αὐτοὶ τὴν θέωσιν²⁴. μέ ποιοὺν γὰρ οὐ θεο-
 ληθοῦν πὲρ μου, γε παρακαλῶ· ἀ γνωρίσου, πλήρως ἢ
 ἐπὶ να ἀντιληφθοῦν στοιχεῶδως ὅποιο ἀνεδέχθησαν
 ἐκείνοι,

Ὁ Θεὸς εἶνα πνεῦμα²⁵ ἀέρατος· φύσε, ἀθάνατον,
 ἀπλησιστον, μὴ δυ-ἀρενὸν να γνωσθῇ εἰς τὴν οἰσίαν
 τοῦ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου κατ' ἐξουσίαν κινεῖ ἐκείνους που
 γεννῶνται, πνεῦμα καὶ ὅς ὅτ' αὐτοὺς ὁμοίους σχεδὸν κα-
 τα πάντα πρὸς τὸ γεννηθῆσιν αὐτοῦ. Πατέρα αἱ τοὶ
 μόνον ὡς πρὸς τὸ σῶμα γίνονται, ἀπὸ τοῦς ἑλλοῦς ἀντι-
 ληπτοὶ καὶ βλέπονται· ἐνὰ κατὰ τὰ ἄλλα μόνον ἀπὸ τοῦ
 Θεοῦ γνωρίζοντα καὶ μόνον τοὺς Θεοὺς γνωρίζου· ἢ κα-
 λυπτερα μόνον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ θέλουσιν να γνωρίζονται²⁶
 πρὸς τὸν ὅποιον ποθεῖν ὁμοίως να ἀπενιζοῦν καὶ μὴ
 νον ἀπὸ αἴτιον ἐπ' αὐτοῦ να δύνανται²⁷. Ἡ κατ' ἄλ-
 λην ἐκφράσιν ὅπως ἀκρῶς οἱ ἴσχυται μετὰ γραμμα-
 τα δὲν δύναται να μελετοῦν καὶ να κατανοοῦν τὰ θε-
 130 ολόγια· τοσῶς μὲ τοὺς ἐγγραμμάτους τοιοῦτοτροπῶς
 οὔτε ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν ἠθέλησαν να ἐφαρμόσωσιν ἐμ-
 πράκτως τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ εἶνα δυνατὸν ποτε
 να ἀξωθοῦν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ. Ἀγίου Πνεύματος
 ὅσον ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἠγρυπνησαν ἐπάνω εἰς αὐτάς καὶ

21 Πρβλ. Ἰωάν. γ' 3

22 Πρβλ. Ἰωάν. α' 13

23 Πρβλ. Ἰωάν. α' 12

24 Πρβλ. Ἰωάν. α' 12

25 Πρβλ. Ἰωάν. δ' 24

26 Πρβλ. Γαλ. δ' 8

27 Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ λόγου τοῦ ὁγίου συγκεκριμένοιοιεται
 ἡ ἐκτροπὴ ἐφαρμογῆς τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν» καὶ τοῦ «ἐκκαίρῳ» Θεοῦ γενε-
 σθαι· δύναται κατὰ τὸν Συμεων ὁ ἀνθρώπος να φθάσῃ εἰς τοιοῦτον
 βαθμὸν ἠθικῆς τελειότητος ὥστε νὰ θεωρῇ.

τάς ἐφήρμασαν μέχρι κεραίας καὶ ἔχουσιν ἀκόμῃ καὶ τὸ ἰδεῖν τῶν το σίμα ἐν τῇ ἐφσρμω/ῃ τῶν Διὰ τὸ ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος περὶ θά παρὶ θεῶν σφραγισμένον καὶ κλε σμένον δὲν δύναται. νὰ ἴδῃ ὅσα εἶνα γραμμένα εἰς αὐτο οὔτε νὰ ἐκώση ποῖον εἰς αὐτὸ περὶ κλε σμένον τῶν ὅσον τὸ βιβλίον θά παραμεινῇ σφραγισμένον²⁸, ἔστω καὶ ἂν ἔχη μαθεῖ δλην τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου, καθ' ὁμοίον τρόπον οὔτε ἐκείνος καὶ ἔχει ἀποστηθίσει, καθὼς εἶπομεν, ὅλας τὰς θεῖας Γραφὰς θά δεῖται πο-
 140 τέ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ἴδῃ εἰς ὅλον τῆς τὸ πάθος καὶ τὸ μεγαλείον τὴν κρυμμένην εἰς αὐτὰς μυστικὴν καὶ θεῖαν δόξαν μαζί καὶ τὴν δύναμιν ἔσθ' προηγουμένως δὲν ἐφαρμογή ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ γεμίσῃ ὁλόκληρος ἀπὸ τοῦ Παράκλητον Πνεύμα τοῦ ὅπου ὁ δ' ἀνοίγει τὰς σκευὰς τοῦ ὥσαν βιβλίου καὶ φανερῶναι κατὰ τρόπον μυστηριώδη καὶ ὑπερφυσικόν τὴν κρυπτομένην εἰς αὐτὰ δόξαν, ἐπὶ πλέον δὲ φανερῶναι εἰς αὐτὸν καὶ τὰ κρυπτόμενα ἐντός αὐτῶν (τῶν Γραφῶν) ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ καθὼς καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἂ πορρεῖ αὐτὰ, τὰ ὅποια παραμένουν κρυμμένα καὶ ἀφανέρωτα καθ' ὁλοκλήραν δὲ ὅλους ὅσοι τα περιφρονοῦν καὶ ἀδ' ἀφοροῦν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ αὐτοὶ προσεκόλλησαν ὅλας τὰς αἰσθησεις τῶν εἰς τὸ ψεῦδος τοῦ ἀμαρτωλοῦ κόσμου καὶ ἐπὶ πλέον κατεχόνται ἀπὸ τὸ πάθος
 150 νὰ ἐπιδωκῶνται εἰς τὰ εὐχαρίστητα τῆς ζωῆς καὶ νὰ συνεπαίρνωσιν ἀπὸ τὴν ὡραιότητα τῶν σωμάτων, ἔχοντες νεκρωμένην τὴν ὁπτικὴν καὶ νοσητῆτα τῆς ψυχῆς ἀδυνατοῦν νὰ ἀτενίσουν καὶ νὰ ἴδουν τὰς πνευματικὰς ὡραιότητας τῶν ἀνεκφραστῶν τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν

Καὶ καθὼς ὁ ἔχων ἀσθενεῖ τοὺς σωματικούς του ὀφθαλμούς δὲν δύναται οὔτε κατ' ἐλάχιστον νὰ ἀτενίσῃ εἰς ἔχουσιν ζωηρὰν λάμψιν ἡλιακὴν ἀκτίνα, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμῃ θελήσῃ νὰ ἀτενίσῃ πρὸς αὐτὴν θά χάσῃ τελείως καὶ τὴν τυχόν ὁλὴν ὁράσιν ποὺ διαθέτεται, τοιοῦτοτρόπως, λοιπόν, καὶ ὁποῖος ἔχει τὰ ματῖα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀσθενῆ καὶ τὰ πνευματικὰ τοῦ αἰσθητήριου γεμάτα ἀμαρτωλὰ παθῇ, δὲν δύναται νὰ παρατηρήσῃ τὴν ὡ-

- 160 ραιότητα ἢ τὴν ὁμορφίαν τοῦ σώματος χωρὶς νὰ ἐνο-
χληθῇ ἀπὸ πάθη καὶ χωρὶς ~~ψυχικῶν ζημιῶν~~ ὅχι μόνον
τοῦτο, ἀλλὰ θὰ χάσῃ τὴν εἰρήνην τῶν σκευῶν που εἶχε
πρὶν ἀπὸ αὐτό καὶ τὴν τελείαν γαλήνην τοῦ ἀπὸ τὰς πο-
νηρὰς ἐπιθυμίας ἐάν διαρκεσῇ ἡ ἐνασχολήσεως τοῦ
τοῦ παθὸς. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θέβη ~~ὡς~~ δὲν εἶναι κἀν εἰς
θέσιν νὰ ἀντιληφθῇ οὔτε καὶ τὴν ἰδικὴν τοῦ ἀσθενεῖν
Διότι ἐὰν ἐθεάρῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀσθενεῖν, θὰ ἦτο ὑπο-
χρεωμένος νὰ δεχθῇ ὅτι ὑπάρχουν μερκοὶ ἄλλοι τοῦ
εἶναι υγιεῖς, καὶ πιθανῶς καποῦτε νὰ ἡλεγχῇ τὸν ἑαυτὸν
τοῦ ὡς ὑπευθύνου διὰ τὸ κτετιμημά του καὶ θα ἐφροντι-
ζε νὰ ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς ἀσθενείας του²⁹. Τώρα ὁμοῦς αὐ-
τὸς ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ ὅλους γεματοὺς πόθου, ἐξομοι-
ώνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ με αὐτοὺς καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι εἶ-
170 ναι ἀδύνατον αὐτὸς νὰ γὰρ κατὰ παραπάνω ἀπὸ τοὺς
ἄλλους. Διὰ αὐτὸ Δ. α. ν' ἀποθάνῃ μαζί με τὸ πάθος.
ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ κακὸ ὁ δυστυχὴς
Διότι ἐάν ἤθελε κατὰ τὸ τοιοῦτο, θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ ἐπιτυ-
χῇ. ἀφοῦ περὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν αὐτὴν τὴν ικανότητα Δ. ὁ
τι ὅσοι ἐθαπτόσθην εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θε-
οῦ³⁰ ἐλάσθωμεν ἀπὸ αὐτὸν τὴν δύναμιν νὰ πετόξωμεν
ἀπὸ ἐπάνω μας ὡς παλαιὸν καὶ ἄχρηστον ἐνδύμα τὴν
προηγούμενην ἀθλιότητα τῆς φθορᾶς νὰ γίνωμεν παι-
δια τοῦ Θεοῦ³¹ καὶ νὰ ἐδυθώμεν ὡς ἀφθαρτον καὶ κα-
θαρώτατον ἐνδύμα τὸν Χριστόν³².

- Ἄλλ', ἀδελφοί μου, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ συμβῇ
ποτέ νὰ ὁμοιωθῶμε καὶ ἡμεῖς με ὅσους εὐρύσκοντα εἰς
αὐτὴν τὴν καταστάσιν καὶ σκέπτονται κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι πνευματικῶς τελειῶς ἀγνο-
νοὶ καὶ γῆινο. Ἐπεὶ ἀντιθέτως νὰ ἀκολουθησώμεν με
180 συνέπειαν τὸν Χριστόν ὁ ὅποιος ἀπέθανε χάριν ἡμῶν
καὶ ἡγέρθη³³ καὶ μᾶς ἀνεβασεν εἰς τοὺς οὐρανούς εἴθε

29 Αφετηρίαν καὶ πρωταρχικὸν ὄρον τῆς μετάνοίας καὶ τῆς σω-
τηρίας ἀποτελεῖ ἡ συναισθησις τῆς ἀμαρτωλότητος. Τὸ προσαγόμενον
παράδειγμα εἶναι πολὺ χαρακτηριστικόν.

30 Πρὸς Ματθ. κη' 19. Πρὸς Ῥωμ. 8, 5.

31 Πρὸς Ῥωμ. 8, 14.

32 Πρὸς Κολοσ. γ' 9-10. Γαλ. γ' 27.

33 Πρὸς Β' Κορ. 5, 15.

νά ἀκολουθῶμεν πάντοτε ἀπαρεγκλίτως το παράδειγμα³⁴ ἀπαλασσομενοι δια τῆς μετανοίας ἀπὸ το στίγμα τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐνδύμεν με τὸ ὀλυφωτον καὶ ἀπαστρέπτον ἐνδυμα τῆς σφύρασης³⁵ τοῦ ἁγ. Πνευματος ὡντες ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀρμόζε ἡ προσφορά πάσης δοξαλογίας καὶ τιμῆς καὶ προσκυνήσεως εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας Ἀμήν

34 Πρὸς Α' Πέτρ. 2' 21.

35 Πρὸς Α' Κορ. 12' 53-54

Περ τῶν μεταβολῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός, καὶ ἡ
 ποία προκρίνεται εἰς ἑκάστην τῶν τέρων, ἐκ τῶν στοιχεί-
 ων¹, ἐκ τῶν τροφῶν καὶ ἐκ τῶν διακινήσεων

ΛΟΓΟΣ ΚΕ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ὁ μοναχὸς ἔχει χρέος νὰ
 γνωρίζῃ πολὺ καλῶς καὶ νὰ κατέχωσιν ὅχι μόνον τὰς ἀλ-
 λογὰς καὶ μεταβολὰς ποὺ λαμβάνουσιν χωρὶς εἰς τὴν
 ψυχὴν του, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας αἱ ὁποῖαι τὰς προκα-
 λοῦν δηλ. ποῖαι ἀκριβῶς εἶναι αἱ μεταβολαὶ αὐτὰ καὶ
 ἀπὸ ποῦ κάθε μία προέρχεται. Δοτ. ἄλλοτε μὲν προ-
 καλεῖται εἰς τὴν ψυχὴν μας αἰφνιδίως χαρὰ, ἄλλοτε δὲ
 10 πάλιν εἰσβάλλει εἰς αὐτὴν λεπὴ καὶ βάρος ἀσκήτων.
 Καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ ψυχὴ γίνεται πολὺ εὐφραστήτη, ἄλλο-
 τε δὲ αὕτῃ ἡ ἰδία σκληρυνεται, ὥστε λυθὸς ἄλλοτε πάλιν
 γίνεται ἡρεμὸς καὶ ταπεινός² καὶ ὕστερον ἀπὸ ὅλ-
 γον ὑψοῦται ὡς θαλάσσιον κύμα καὶ μαινεταί, ἀπὸ θυ-
 μωδῆ λίσσαν πρὸς ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Καὶ ἄλλοτε
 μὲν γίνεται πλῆσθαρή καὶ ὀκνηρὰ καὶ ἀνδρεκτός δι' ἐκ-
 τέλεισιν ἀγαθῶν ἔργων³, ἄλλοτε δὲ εἶναι διαρκῶς ὀρ-
 θία καὶ ἀνυστακτός καὶ προθυμὸς νὰ ὑπακούῃ ὥστε
 καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς νὰ ὠθῇ καὶ παρακινή εἰς τὴν δό-

1. Ἐκ τῶν πολλῶν σημασιῶν τοῦ ὅρου ἐνταῦθα πρέπει νὰ τὸν ἐκ-
 λάβωμεν ὡς σημαίνοντα τὰ υλικά στοιχεία τῆς φύσεως ἢ τὰς φυσικὰς
 δυνάμεις. Καθὼς δὲ θὰ διαπιστῶσιν ὁ ἀναγνώστης καὶ τὸ θέμα τῆς πα-
 ρουσίας Κατηχέσεως καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ φέρουσι ἐκδηλοῦν τὴν σφαι-
 ρίδα τοῦ θεικοῦ φωτισμοῦ. Με ὅσα διδάσκει ἐνταῦθα ὁ ἐρὸς πατήρ μᾶς
 ἀφοπλίζει ἀπὸ κάθε δικολογίαν διὰ τὰς πολλὰς μας ἀμαρτίας.

2. Πρὸς. Τίτ. α' 29.

3. Πρὸς. Τίτ. α' 16.

πραξίν τοῦ καλοῦ. Καί ἄλλοτε μὲν ἡ ψυχὴ εἶναι σιμμά
 ξερέει καὶ κλύει, ἄλλοτε δὲ διασηκρητισμένη καὶ ἀ-
 20 δανθρώπου. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνθυμῶν τὰ μεμύθηματα ἀ-
 γάτης τοῦ ἀπόντος καὶ τοὺς καλὰ, πλησίον τῆς, ἄλλο-
 τε δὲ οὔτε ἐκεῖ οὐς οὔτε ἄλλους εὐρ-σκοντι πλησίον
 τῆς θελεῖ νὰ θλέπῃ. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐξφανίζεται καὶ
 τῶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἵδωτε νὰ μὴ ἀποδεχέται καὶ τὴν
 ἴδιαν τῆς τὴν ἐσθὴν, ἄλλοτε δὲ τὸσον πολὺ χαρεῖ καὶ
 ἡ χαρὰ τῆς παίρει τὴν ἑκτασὶν ὥστε νὰ μὴ δύναται
 νὰ συγκριεῖται τὸν ἑαυτὸν τῆς, καίτοι, πρὸς ταθεῖ νὰ
 ἐπιτύχῃ τοῦτο.

Αὐτὰ μὲν λοιπὸν εἶναι, φυσικὸν νὰ συμβαίνουν γυ-
 ρῶ ἀπὸ τὰς φυσικὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σω-
 ματος ἀλλὰ, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὴν ἀπικτη-
 σιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν θείων ἐντολῶν
 διὰ τὰ ὁποῖα ἀπατεῖται, ἐνταὶ κὺς ἀγῶν καὶ ἐργασία.
 Ὅπως ὁμοῦς ἡ ψυχὴ μας ὑπόκειται εἰς διαρκεῖς μεταθο-
 30 λὰς κατὰ τὸν ἴδιον τροπὸν ἀλλασζοῦν καὶ αἱ καταστά-
 σεις τοῦ νοῦ μας καὶ μεταβαλλοῦν, κάπως ἔτσι. Ἀλ-
 λοτε δηλαδὴ ὁ νοῦς εἶναι ἱκανὸς εἰς τὸ νὰ ἀντιληφθῇ
 κάτι καὶ ἀκόμῃ ἱκανώτερος νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ἀξιολο-
 γήσῃ ταχεῶς, ὅσα ἀντιλαμβάνεται δηλαδὴ θλέπει καὶ
 ἄλλοτε καθίσταται δυσκίνητος καὶ ἀνικανὸς καὶ διὰ τὰς
 δυο αὐτάς λειτοργίας. Καὶ ἄλλοτε μὲν ὁ ἴδιος ἀνθρω-
 πος γίνεται ἀσθητός καὶ κατὰ κάποιον τρόπον ἀλαλός
 καὶ κωφός. ἄλλοτε δὲ ἐμφανίζεται μυαλωμένοι καὶ ὁ-
 μιλητικός καὶ συγχρόνως ἀκούων καὶ συνετός. Καὶ ἄλ-
 λοτε μὲν δὲν θλέπει, ἄλλοτε δὲ θλέπει, ἐπιχειρῶν νὰ
 ἴδῃ πράγματα καὶ νὰ ἐννοήσῃ ἀληθείας εὐρισκομένας
 πέραν ἀπὸ τὰς φυσικὰς καὶ σπηθῆς δυνάμεις τῆς ἀν-
 40 θρωπίνης φύσεως. Καὶ ἄλλοτε μὲν εἶναι ἀτλοῦς καὶ φυ-
 σικός καὶ ἀδυσμενῆτος εἰς ὅλας τὰς σκέψεις καὶ ἰδέας
 τοῦ, χωρὶς νὰ ἐνθυμῆται καθόλου τὰ κακὰ ποῦ ἔγιναν
 εἰς αὐτὸν προηγουμένως οὔτε σκεπτεται τίποτε ἀπὸ αὐ-
 τὰ, ἄλλοτε δὲ (ὁ νοῦς) εἶναι πολυσύνθετος καὶ πο-
 λυμήχανος καὶ φθάνει, εἰς τὸ σημεῖον νὰ σκεπτεται
 καὶ νὰ φαντάζεται πράγματα ποῦ δὲν ἔγιναν καὶ

νά πονηρευετα· και ὅπως ἀκριβῶς ἡ φλόγα ἀναμείσσει εἰς τὰ θρηγμένα ξύλα σκεπάζεται ἀπὸ τοὺς καπνούς· ἔτσι καὶ ὁ πονηρευόμενος νοῦς δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τοὺς παρόντας, ἀλλὰ πολλὰς φορές σχηματίζει μέσα τοῦ ἀνωφελεῖς καὶ ψευδὲς σκεπές καὶ ἀμερκοῦς ἀπόντας ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, λόγου, καὶ ἡ καρδιά ἐπεὶ διηλυπείται πολὺ καὶ δὲν συμφωνεῖ με αὐτάς τας ἐνεργείας (κινήσεις) τοῦ νοῦ τίποτε καὶ κατ' αὐδέναν τρόπον δύναται νὰ τὴν ὠφελήσῃ, οἷτε νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰς ἀνωφελεῖς καὶ θλαστέρας αὐτάς σκεπές.

- 50 Καὶ αὐτὰ μὲν ἀναφέροντα εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ θέλας ψυχῆς μας. Αἱ ἀταξίαι καὶ ἀλλαγαι ποὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ σῶμα μας καίτοι φαίνοντα ὅτι εἶναι εὐδαιμονοῦν καὶ εὐκόλως ἀπὸ ἡμᾶς διαπιστοῦμενα, ἐν τούτοις δὲν εἶναι καθολοῦ ἔτσι. Διότι εἰς τὸ σῶμα ὅλως ἰδιαίτερος ἡ μεταβολὴ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον φυσικὴ (ὀφείλεται εἰς φυσικοὺς νόμους). Διότι ἡ μὲν ψυχὴ εἶναι ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἀμετάθετης, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ νοῦς που καὶ αὐτὸς ἔχει δημιουργηθῇ ἀπὸ τὸν Κτίστην συγχρόνως με αὐτὴν τα δύο αὐτὰ συστατικά τοῦ ἀνθρώπου δηλαδὴ ἐπὶ πόντοι μόνον ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν διαπραξίν τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς κακίας με τὴν ἰδικὴν τῶν θέλησιν καὶ τοσούτοτρό-
- 60 πως καταλήγουν νὰ κληρονομήσουν καὶ νὰ ζοῦν αἰωνίως συντροφία με τὸ φῶς ἢ τὸ σκοτὸς, ἀντιστοιχῶς. Λέγω δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς ἐὰν προσκολληθῶν εἰς ἓν ἀπὸ αὐτὰ (τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν) ἀπὸ ἐσωτερικῆς διαθέσεως ὅπως ἐλέγχθη, καὶ με τὴν ἐκουσίαν θέλησιν τῶν, ἐὰν (προσκολληθῶν) εἰς τὸ ἀγαθόν, γίνονται ἀγαθὰ, ἐὰν εἰς τὸ πονηρὸν καθίστανται πονηρά. Τὸ σῶμα ἀντιθέτως καὶ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ εἶναι μεταβλητόν, καθ' ὅτι εἶναι καὶ σύνθετον (ὡς ἀποτελούμενον ἐκ περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς στοιχείων, καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ εἶναι ἀσταθές, διότι ἔχει κτισθῇ ἀπὸ ὕλην φθαρτὴν καὶ ἀσταθῆ, ἀποτελούμενον, δηλαδὴ συγκροτούμενον ἀπὸ στοιχεῖα ἀντιθετὰ μεταξύ τῶν. Δηλαδὴ ἀπὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, καθὼς λέγουσιν ὅσοι εἶναι, εἰδικοί εἰς τὰ θέματα αἰτά, καὶ εἶναι ὀρθόν αὐτό, καὶ ἀπὸ ὕγρὸν καὶ ξηρὸν ἀποτελεῖται ἡ οὐσία τοῦ. Ἐν τούτοις ὁμῶς τὸ

σῶμα αὐτό καθ' ἑαυτὸ στερεῖται καὶ ἐπιθυμίας καὶ θε-
 7 λήσεως εἰάν τις εἶναι ἀνάγκη καὶ λησθῇ στερεῖται καὶ
 κλητὴ κόπησης ἔκτος ἐὰν θεβιαῖως ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς
 φυσικὴν καὶ ψυχικὴν καὶ νοητικὴν αὐτὴν τὴν πραγματικότητα καὶ
 τὴν ιδιοποίησιν τοῦ σώματος, ἀλλ' αὐτὴ ἡ κλητὴ δὲ
 ρυθμίζεται, ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ τὴν ἐκ τῆς θελήσεως εἶναι
 δὲ αὐτὴ εἶναι ἀλυστος· οὐκ προφανές ὅτι εἶναι ἀναρ-
 τητός καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς ῥῆσιν καὶ πάλιν ὀρθῶς
 δὲ ὅτι ἀκολουθεῖ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ γίνεται
 σύμφωνα μὲν αὐτοῖς τὰ τε δεῦρο ὑπάρκει· καὶ εἰς τὴν
 ῥῆσιν πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι ἀποθνήσκει, ἐξαιτίας καὶ ἐπι-
 8 θύμειαν δὲ γὰρ τὴν ἀνάγκην σαρκικῆς συνειδήσεως,
 ἐπιζητεῖ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ σαρκίτικας ἡδονὰς τὴν πολυ-
 φαγίαν, τὴν λαιμαργίαν τὴν πολλὴν ἵπνον τὴν ἀποφυ-
 γὴν τῆς ἐργασίας τὸν σπουδαῖον, διὰ πολλῶν ἐπι-
 9 μόνων καὶ τόσα ἄλλα· Αὐτὸ γὰρ λάθος δὲ τὸ ζητεῖ
 τὸ σῶμα ὅπως δεῖ, τὰ ζητεῖ καὶ οὕτως εἶναι νεκροὶ ἀλλὰ
 ἡ ψυχὴ τὰ ζητεῖ διὰ τοῦ σώματος ἐπειδὴ τὴν εὐχα-
 10 ρίαν, αὐτὴ τότε που ἠνωθῇ ἀδυστάστως μὲν τοῦ χοικόν
 σῶμα καὶ σὰν ἀλλὰ γοῦρενα που κληρεῖται μὲν εἰς
 τὴν λαοποιήσιν τῆς ἀρεσκείας, καὶ ἐπιθυμεί· νὰ εὐρίσκει-
 ται εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς μετὰ τῆς ἡπίας εἶναι.
 ἠνωμένη· Ἄς μὴ νομίσῃ λοιπὸν, κἀντες ὅτι ἐπικωχνε-
 11 ται καὶ ἐξαναγκάζεται πρὸς αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ τοῦ
 σώματος· Δὲν συμβαίνει αὐτὸ· Ἀλλὰ τότε τὸ ἀκράδως συμ-
 12 βαίνει· Ἀκαίρως μετὰ τῆς ἐπὶ θαλλομένης προσοχῆς καὶ
 φρονήσεως

Ἐπλάσεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαθὼν ἀπὸ
 τῆς γῆς· Ἐγὼ διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς σοῦ ἐδείξω ποί-
 13 ον εἶναι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα δείξε μου, λοιπόν, τώρα
 καὶ σὺ τὰ πάθη που ὑπάρχουσιν εἰς αὐτὸ· ἀλλὰ δὲν προ-
 14 κεταί· νὰ μοῦ ἀναφερῇς εἴτε ἕνα διότι δὲν ὑπάρχουν.
 Ἐπειτα ὁμοίως τὴν ἐπὶ κολούθησε, «Καὶ ἐνεφύσησεν εἰς
 15 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ Κυρὸς ὁ Θεὸς καὶ ἐγενετο ἄνθρω-
 16 90 πος εἰς ψυχὴν ζῶσαν»· καὶ ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν γῆν καὶ

5 Πρὸς Α' Κορ. 2' 8.

6 Πρὸς Β' Πέτρ. 6' 22

7 Γεν. 6' 7.

περιπατήσῃ ἄρα ἐκεῖνο που ἔδωκε τὴν κινήσειν εἰς τὰ σώ-
μα καὶ τὸ ἐξελθεῖν κατὰ τρόπον κυριαρχούν. ἦτο τὸ
πνεῦμα που ὑπῆρχεν ἐντός του. Ἐν τοιαύτῃ δὲν ὑπῆρχεν
ἀκρίβεια αἰτεῖ ἔξωθεν παθῶνς ἡ ῥυτίτις τὸ κακὸν ἢ
ἐνστικτωδὲς καὶ ἀντιελεγκτος ἐπιμύημα τοῦ στομάχου
καὶ ἡρεσίου, ἀλλ' ὑπῆρχεν εἰς τὸ ζῶν ἀντικεινὸν καὶ
συμπεριφορὰ χωρὶς λήτης. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπόν, μή-
πως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκώθε οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς
σάρκα καὶ αἰσθητὴν οὔτε τὴν ὁρεξὺ διὰ τοιαυτοῦται ἐ-
πειδὴ ἀκριβῶς δὲν ὑπῆρχε γυναῖκα ἢ ἐπεδὴ δὲν ὑπῆρ-
χαν τα φαντάσματα που προκαλοῦσι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁμοίως
λέγει ἡ Γραφή, «Εἰς ἐκείνην ὁ Θεὸς πᾶν δένδρον ὡ-
ραῖον»⁸ καὶ «ἦν δὲ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐν τῷ Παράδει-
100 σω γυμνοὶ καὶ οὐκ ἡσχυρίζοντο»⁹. Βλέπετε ὅτι οὔτε τὸ ὅτι
ἡ Εὐὰ ἦταν γυναῖκα οὔτε τὸ ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν γυμνοί,
ἐξημῶσε τὴν ἀγνότητά κάποιου ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ καί
το ἦσαν γυμνοὶ ἐν ταῦτα δὲν εἶχον ἀρκέας σχέσεις
μεταξὺ τῶν οὔτε ἐντρέπτετο¹⁰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, οὔτε
θελοῦς παρέκκινῶντο ἕκαστον τὴν φύσιν τῶν σωματίων, τῶν
πρὸς συνίεν ἐν μετὰ ὁμοίως τὴν διαπραξίαν τῆς πρῆτης
ἀμαρτίας καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ
μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἐκ τοῦ Παραδείσου καὶ τὴν ἀπο-
γύμνωσιν τῶν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἐκπτώσεως τῶν ἀ-
πὸ τὴν θεῖαν δόξαν τότε καθὼς ἔχε γραφῇ «Ἐννῶ Ἀ-
δάμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε»¹¹.

Ἐξ ὧν αὐτῶν ἀγαπητὴ συνίσταται ὅτι ἐὰν καὶ
110 συ ἀγαπήσῃς εἰλ κρινῶς τὸν Θεὸν καὶ μείνης ἀμετα-
κινήτος εἰς τὴν πρὸς αὐτὸ ἀγάπην¹² δὲν πρόκειται νὰ
κυριευθῇς ἀπὸ κανένα πάθος ποτέ οὔτε πρὸκειται νὰ
σὲ τυραννοῦν αὖ ποικίλαι ἀπατήσεις τοῦ σώματος. Διό-
τι, ὅπως ἀκριβῶς τὸ σῶμα δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἢ νὰ
ἐπιθυμήσῃ τίποτε χωρὶς τὴν ψυχὴν τοιοῦτοτρόπως καὶ
ἡ ψυχὴ ἢ ὅποιο ἦν ὡθῇ τελείως μετὰ τὸν Θεὸν δὲν δύναται
νὰ παρὰσυρθῇ καὶ αἰχμαλωτισθῇ ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ ἐ-

⁸ Γεν 2' 9⁹ Γεν γ' 1¹⁰ Πρὸλ Γεν 5' 1¹¹ Γεν 8' 1.¹² Πρὸλ Ἰωάν κε' 8, 10.

πιθυμίας τοῦ σώματος, ἀλλ' οὔτε ἀπο ὥρ σμένους ἀλλὰς ἐπιθυμίας ὁρατῶν ἢ ἀενάτων πραγμάτων καὶ παθῶν. Δι' οὗτο, ἡ δύναμις τῆς καρδίας τῆς ἡ καλυτερον να εἶπω ὁλόκαρπος ἡ κλίσις τοῦ θελήματος τῆς ἔχει δεθῇ ἀπο τῆς γὰρ κεῖν ἀνασπῆν τοῦ Θεοῦ. Αὕτη λοιπὸν ἀφοῦ 120 συνεδέθη μετὰ τοῦ Διαιουργοῦ τῆς ὅπως ἔχει λεχθῇ περ μοι πῶς εἶναι δυνατόν να ἐξαπτεται ἀπὸ τὰς ὁρμῶν τοῦ σώματος ἡ νενικῶς να ἱκανοστο ἡ τὰς ἰδίας τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι ἀδύνατον.¹³

Αἱ μεταβολαὶ ὅμως τοῦ λαιμθάνουν χωρὶν εἰς τὸ ἴδιον αὐτὸ πῶμα κατὰ τροποὺ φυσικὸν εἶναι προφανεῖς διότι αὐταὶ εἶναι ἀναποφεικτοὶ καὶ γίνονται εἰς ὅλους ἀνεξαρτῶς τοὺς ἀγίους. Δι' ἄλλοτε μὲν λεγόμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει υγιαν ὅταν τὰ διαφόρα συστατὶ καὶ τοῦ σώματος δὲν ἀναστατωνοῦνται καὶ συγκρούονται, μεταξὺ τῶν, ἄλλοτε παλιν θασανίζεται ἀπὸ καποῖαν ἀ

13 Αἱ ποροτηρήσεις τοῦ ἱεροῦ Πιτροῦ σχετικῶς μετὰ τὰς σχέσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ τὰς μετὰ αὐτῶν ἀλλήλων ἰδιότητες εἶναι λίαν αξιοπρόσεκτοι. Οὕτως εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ νεκρὸν σῶμα οὐδὲν ἐπιθυμεῖ. Τὸ νεκρὸν ὅμως διαφέρει φυσικῶς τοῦ ἐμψυχου πωματος. Τοῦτο εὐρισκεται εἰς τόσον στενὸν συνδεσμὸν μετὰ τῆς ψυχῆς ὥστε ὅφ' ἐνός μὲν καὶ ὑψίστου σχυρὸ ἀλληλεπιδράσας μετὰ τῶν ὅφ' ἐτέρας δὲ να εἶναι ἀδύνατος ὁ διαχωρισμός καὶ ἡ ἀποθέτησις τῶν λειτουργικῶν καὶ τῶν κινήσεων ἐκάστου. Οὐπωδῆποτε ἡ ἐν ζωῇ σὰρξ ἔχει ἰδικὴς τῆς δυνάμεις καὶ λειτουργίας καὶ πόθῃ. Τοῦτο δεχεται ἐνταῦθα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Συμεὼν ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἡδονῶν καὶ ἀρετῶν τοῦ σώματος. Ὁ απ. Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ πλήρους ἀνθεσεως μεταξὺ πνεύματος καὶ σαρκος (Γαλ 5 17) καὶ περὶ φρονήματος τῆς σαρκός (Ρωμ 7 5) καὶ περὶ ἐπιθυσιῶν τῆς σαρκός (Ἐφεσ 2 3 καὶ) καὶ περὶ «νομοῦ ἐτέρου ἐν τοῖς μέλεσι» αὐτοῦ (Ρωμ 7 23). Εἰς μὲν ὑπασχημασίαν δὲν δυνατὸν νὰ ἐξετασθῇ τὸ μεγαλοῦτο θεμὸ καὶ νὰ δοθῇ ἡ ἐξ ἐπόμενης ὁρθοδόξου θεολογίας ἐν συνδυασμῷ μετὰ ποροτηρίων τῆς συγχρόνου ψυχολογίας καὶ ἀνθρωπογνώσεως ορθῇ ὑπόνοιᾳ. Θὰ ἡδυνάμεθα μόνον ποροστατικῶς πως νὰ ἐκφωμεν τοῦτο. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα εὐρισκόμενα εἰς σταν σχέσιν ὁ ἡνίοχος πρὸς τὸ υποζυγίον. Εἶναι δυὰ διαφόροι οὐτοιτήτες. Ἐχει καὶ τὸ υποζυγίον ἰδίας δυνάμεις, ἀλλ' εὐρισκόμενα ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἡνιάχου. Εἰάν αὐτὸς εἶναι δυνατὸς καὶ ἐπιδέξιως κατευθύνει τὸ υποζυγίον ὅπως καὶ ὅπου θέλει. Ἡ κυριαρχικὴ δύναμις εἶναι ἡ ψυχὴ. Εἰάν εἶναι ασθενὴς γίνεται ποροχειρία τῶν ἐπιθυσιῶν τοῦ σώματος, οἱ ὅποιοι ἐπιτείνονται ὁπὸ ἐκείνης τῆς ψυχῆς. Ὁ συνδεσμός ὅμως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος εἶναι ὁπόλινος. Τὸ σῶμα εἶναι ἐμψυχον εἰς ὅλα του τὰ μέρη.

- σθένειαν, ὅποτε ἐν ἀπο τα τέσσερα στοιχεῖα¹⁴ ἡ θύ αὐ
 ξηθῇ περισσότερον ἀπο ὅτι χρειάζεται ἡ θά γ νη ὀλ
 γωτερον παρ ὅτου χρειάζεται ἐξουθετηούμενον δη-
 130 λπδη ἀπο τα ἄλλα ἡ καλύτερα ὑποτασσόμενον και θα-
 σανίζόμενον ἀπὸ ἐκείνα, ἀπο τα ὅποια προκαλοῦνται
 ρευματισμοι ἀποκαττι των ἄκρων και πιθανῶς φθορα
 ὀλοκληροι τοῦ ὀργανισμοῦ χωρις ὁμως ἡ ψυχὴ μας νά
 θλάπτεται οὔτε ἐπ' ἐλάσσονι ἀπο αὐτα ἐπειδὴ τὰ πε-
 ρισσότερα ἀπο αὐτὰ προκαλοῦνται ἀπο ὑπερβολικὴν
 χρῆσιν τροφῶν και ποτῶν ἐνῶ τα ὑπολοπα ὀφειλονται
 εἰς τας ἐναλλαγὰς τῶν ἀνέμων και τοῦ ἀέρος Δοτ ὅ-
 ταν ὁ ἀήρ εἶναι ψυχρός, ὅσα σώματα εἶναι εὔπασθῃ εἰς
 τὸ κρυὸν θλάπτονται και γίνονται πιο ἀσθεν και ὀσον
 περισσότερον ψυχοντα, ἐνῶ ὅσα εἶναι θερμῆς συστάσε-
 ως γίνονται θερμότερα και ἰσχυρότερα Ὅτιν δι ὁ ἀήρ
 140 γινῇ παλιν θερμός, τὰ μεν ψυχρά σώματα θερμαίνονται
 καὶ ζωογονοῦνται ὅπως συμβαίνει με τις μύγας και τὰ
 ἄλλα ζωοφια τα ὅποια δια τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἡλια-
 κῶν ἀκτίνων γίνονται δυνατώτερα καὶ ζωηρότερα τὰ
 δὲ σώματα που εἶναι κατεσκευασμένα ἀπο θερμότεραν
 ὕλην ὑπερθερμαίνονται κα ἀποδυναμοῦνται και κινθί-
 στανται ἀκατάλληλα διὰ καθε ἐνέργειαν και ἐργασίαν
 Καὶ με λιγα λόγια καθένα ἀναλογως τῆς ἰδαιτέρως του
 συστάσεως ὀφιστατα και την ἀναλογον μεταβολὴν εἰς
 τὰς ἀλλαγὰς τῶν ἀνέμων και τοῦ ἀέρος¹⁵ Βεβαίως
 ἐκτός ἀπο αὐτὰ ἰδαιτέρως σημαντικὴ εἶναι ἡ μεταβο-
 λή που προκαλεῖται εἰς τὸ σῶμα ἀπο τὸ περισσότερον
 τοῦ ἀναγκασι φαγητον και ποτον και ἀπο την ὑπερβο-
 150 λικὴν νηστειαν ἀλλὰ και ἀπο τον πολυν ὕπνοι ἢ τὴν ἀ-
 γρυπνιαν και ἀπο τὸν κόπον ἢ τὴν σωματικὴν ἀνεργί-

14 Ἐκ τῶν ὁποίων ὀποφανῶς συγγρατεται τὸ αἵμα συμφωνα με
 τὴν ἀντίληπὴν τῆς ἐποχῆς.

15 Αἱ ἐπιδράσεις των καιρικῶν μεταβολῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου
 ὀργανισμοῦ και τῆς υγείας του εἶχον παρατηρηθῇ και περιγραφῇ ἀρ-
 καυντως λεπτομερῶς ὑπο του Ἰπποκράτους εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ Αἰ-
 νέμων, Ὑδάτων και Τόπων».

Δὲν ἀποκλείεται ὁ Συμεὼν νά ἐγνωρίζε τὸ ἔργον τοῦτο Ἐνδέχε-
 ται ὁμως ὅσα λέγοντα ἐνταῦθα νά ἦσαν διάχυτοι ἀντίληψεις τῆς ἐπο-
 χῆς του.

αν ἐπερχετα καπο α ἀλλαγὴ ἐντός μας Ἐλλή πάλιν μετῴλη εἶναι ἐκείνη τοι ὀφείλετα εἰς τὴν ὑπαρχοσαν ἐντός τοῦ σώματός μας ἡλὴν καὶ ἡ ἐκτεμπομένη ὑπομορφὴν καπνὸν θερμότης ἡ ὀφείλομένη εἰς το κινουμένου ἐντός μας ἐκ φυσικῆς θερμῆς ὑποχρῶν ἡ ὅποια (κατωδῆς θερμότης) σωματίζει με ἀνθρώκιν ἡ ὅτι ἐσθῆσθη ὑπο νεροῦ καὶ ἡ ὅποια μεν ἐμφανίζεται μόνον εἰς τὰ κεφάλι ἀλλυτε δε ἐξαπλοῦται εἰς ὀλοκληρον τὸ σῶμα

Ἐκτός δε ἀπο ὅλα αὐτα ὑπάρχει καὶ ἄλλος πάλιν πειρασμός ὁ ὅποιος στρέφεται ἐναντίον μας ὑπο τῶν διαρκούντων κατὰ περιχωρητὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν Θεοῦ καὶ Δεσποτοῦ δα τῆς παθητικῆς ἡμῶν ταπεινώσαν Ποιῶς λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ὁ πειρασμός. Το ἴδιον 160 τὰ θάρους τοι σώματος, τὸ ὅποιον καὶ χωρὶς καμμάν ἀλλήν αἰτίαν εἰμὴ μόνον ἀπὸ ἐπιπολαίαν διακρίσεων ἡ ἐγωισμοῦ ἡ ἐπεδῆ κατακρινόμεν κάποιον ἄλλον ὡς ἀδιάφορον ἡ καὶ δια τῶνας ἀλλήλιν ἀνταθρήτους εἰς τὸ τὸ περιαιδωμένον εἰς αὐτὸν τὸν δαίμονα εἰς καταστροφὴν μὲν τῆς σαρκὸς ἡ καὶ συντρίβῃ τῆς ψυχῆς, εἰς πείραν δὲ καὶ τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως κατῆς ὥστε ἀφοῦ γνωρίσω μεν καλῶς τὴν πλήρη καταστροφὴν καὶ ἀγῆπην τοῦ Θεοῦ τῆς ἡμῶς να ἀποσπασωμεν τὴν ἀγαπὴν μας ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα καὶ τὴν στρέψωμεν προαιρετικῶς ὀλοκληρον πρὸς αὐτόν καὶ να ἀποκτήσωμεν τοθον πού θά εἶναι ὀλοκληρὸς ἐστραμμένος πρὸς ἐκεῖνον

Βεβαίως καὶ ὅλα αἰτὰ δὲν τα γνωρίζουν ὅλοι καλῶς, ἀλλὰ τὰς ψυχικὰς μεν ἀλλαγὰς καὶ τὰς μεταβολὰς τοι υφίσταται τὸ σῶμα ὅσοι εὖρ σκοντα εἰς μιαν 170 μέσῃν κατάστασιν ἀπο πλευρᾶς ἀρετῆς καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς τὰς ἀντιλαμβάνεται ἐν μέρει. Διὰ τὴν βεβαίως συνηθὴ νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν κατὰ τέτοια δὲ ἐκείνους δε οἱ ὅποιοι ζοῦν ἐντελῶς εἰς το σκοτὸς τῆς ἀμαρτίας δὲν χρεάζετα νὰ κάμωμεν καὶ λόγον Διὰ τὰς μεταβολὰς ὁμῶς, αἱ ὅποια λαμβάνουσι χωρὶς εἰς τὸν πνευματικόν μας κόσμον, καθὼς εἴπομεν, τὰς γνωρίζουν μόνον οἱ ἀπὸ ἡλαγμένοι ἀπὸ πάθη καὶ οἱ τέλειοι, ὅσοι εἶναι καθαροί

καὶ ἐλευθεροὶ εἰς τὴν ψυχὴν καθὰ καὶ εἰς τοὺς νοῦν.
 Ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτοὶ διέτι δὲν ἀνέκουν εἰς τοὺς ἐσπέρους
 τῶν, δὲ αὐτὸ διδάσκονται καὶ περὶ αὐτῶν ἀπὸ ἐκεί-
 νων εἰς τὸν ὅπου ἀπέρχονται. Ὁ δὲ ἄλλοτε μὲν ἡ ψυχὴ
 ἀπὸ τῶν ἀνωμαλίας αἰσθάνεται χωρὶς εἰς τὸν
 νοῦν, ἡ ψυχὴ στενὴ χωρεῖται καὶ γίνεται κατὰ τὴν ἀφρο-
 180 χίαν ἐξ ἑνὸς ἀπὸ τῆς χαρᾶς τῆς πλὴν ὅμως ἀφροῦ οὐ
 ναμωρὴ ἀνορθώνει καὶ τὸν νοῦν ἀλλοτρεῖ δὲ ὁ νοῦς ἀπὸ
 ἐκείνου τοῦ ποφέρει ἡ ψυχὴ, πάσχει μαζὶ τῆς καὶ αὐτῆς,
 καὶ ἀνυπακούει, μὲν γὰρ εἰρηθῇ μέσα εἰς τὸ σκότος,
 δὲν παραμένει ὅμως εἰς αὐτὸ ἀλλὰ σπευδὲν νὰ μεταβῇ
 εἰς τὸ φῶς καὶ νὰ φωτισθῇ ἀντίστοιχως καὶ τὴν ψυχὴν.
 Ἄλλοτε πάλιν ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἀνωμαλιῶν βασανι-
 ζοῦνται δυνάμεις καὶ τὰ δύο (καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ) καὶ
 ἄλλοτε μὲν δεχόμενα ἐξωτερικὰς ὀγκύσεις καὶ παρ' ὅ-
 λων δι' αἰσθάνονται αὐτὰς διατηροῦν ἄθικτον τὴν εσω-
 τερικὴν τῶν ὁρμῶν, ἄλλοτε δὲως ταρασσόμενα, καὶ
 ἐνοχλοῦνται ἀπὸ μέσα καὶ ἀποδεκνύονται γεμᾶτα πά-
 θη, ὥστε ὁ πασχὼν νὰ μὴ ἔχη καμὲν ἐλπίδα νὰ ἐπα-
 νέλθῃ εἰς τὴν προηγούμενην γεμᾶτην γαλήνην κατὰ
 190 στασιν. Ἰσχυροῦς ὁμοίως λέγον, ἡ μὲν ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς
 πάσχουν ἐξ αἰτίας τοῦ σώματος ὁ δὲ νοῦς πάλιν ἐπη-
 ρεάζεται ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ νοῦν καὶ
 ἀπὸ τοῦ σώματος. Δὲν εἶναι δὲ ἀπαραίτητον νὰ διαταρασ-
 σῶνται πάντοτε καὶ τὰ δύο δηλ. ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ, συγ-
 χροῦς ἀλλ' ἐνδεχεται ἀπὸ αἰτῶν ἄλλοτε μὲν νὰ πασχη-
 μόνον ἡ ψυχὴ, ἐνῶ ὁ νοῦς νὰ τὴν ἐρωτᾷ. ἘΤ. λέγει, ἔ-
 χεις, καὶ νὰ τὴν παρηγοῇ. Ἄλλοτε πάλιν ὁ νοῦς χάνει
 τὴν δρασίμην τοῦ καὶ σκεπάζεται ἀπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀ-
 γνοίας καὶ τῶν παθῶν καὶ τότε ἡ ψυχὴ ἐπιβουλεύει, ἀ-
 πηλλαγμένη παθῶν, μετὰ τὴν δυνάμιν τοῦ θεοῦ πυρὸς
 200 διώκει τὸ σκότος καὶ σηκώνει τὸ κάλυμμα καὶ κάμνει
 τὸν νοῦν καὶ πάλιν νὰ βλέπῃ.

Διὰ τοῦτο ὧ πατέρες καὶ ἀδελφοί, εἶπον εἰς τὴν
 ἀρχήν, δι. δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν μόνον τὰς τροπὰς
 καὶ μεταβολὰς καὶ τὰς ἀλλαγὰς που συμβαίνουν εἰς ἡ-
 μᾶς, ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καὶ ἀπὸ ποῦ προέρ-

χονται αὐτά, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ἀπο ποίας αἰτίας προκαλοῦνται τοῖσι εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῶν λογισμῶν που πνέουσιν καὶ ποία εἶναι αἱ πηγαὶ ἀπο τὰς ὁποίας κατέρχονται ἢ ἐπιτίθενται ἐν πρῶτομό τῶν παθῶν ἢ τῶν πειρασμῶν ὥστε νὰ θεμελιώσωμεν καταληλώς τὴν οἰκίαν τῆς ψυχῆς¹⁸ δια νὰ μὴ παρπασυρῇ καὶ νὰ κατεσθυνώμεν ἐπιτέξαι καὶ ὀχι ἀτεχνὰ τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου καὶ νὰ χειρσθῶμεν αὐτὸ χωρὶς τὴν ἀναλογον ἐξυπνάδα. Τὴν γλῶσσαν δὲ αὐτῶν ἐξασφαλίζε ζωή διανομένη με ἀκριβῆ κα χωρὶς παραλήψεις τήρησιν τοῦ Θεοῦ θεληματος καὶ ἐπὶ τῇ θύσει ὠρισμένων κανόνων. Εἶναι, δηλαδὴ ἀνάγκη ὅπως ὁ μοναχὸς θάλῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἑνα κανονο καὶ ἐν ἐπομένη γλῶσσει ὥστε νὰ γνωρίζῃ ἐπακριβῶς πῶς πρέπει νὰ διέρχεται τὴν καθέ του ἡμέραν δια νὰ προχωρῇ ἀνετάς εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ μὴ ἐμπνέεται ἀπο ἑλλειψιν περὶς εἰς τὴν πραγματικαὶσιν αὐτῆς. Δοτε μόνον ἔστι θα κάμη καὶ δια τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἡμαλον τὸν δυσθῆτον¹⁹ κα κωσμηστικὸν βρομὴν τῆς ἀρετῆς. Διὰ τῆς συνεχοῦς ἀσκήσεως τῆς ἀρετῆς δηλαδὴ θὰ ἀποκτήσῃ μιαν φυσικὴν ραπὴν πρὸς αὐτὴ καὶ προσδεύων συνεχῶς καὶ ἀναθῶκων διαρκῶς τὰς θυμίδας τῆς ἀρετῆς²⁰ θὰ ἐπαρκατητῇ εἰς τὸν Θεὸν προχωρῶν δὲ ἀπὸ τὰ μικρότερα ἐπιπεδα τῆς ἀρετῆς πρὸς τὰ υψηλότερα καὶ τελειότερα καὶ ὅλα ἅσα εἴπομεν θὰ γνωρίσῃ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους θὰ διδάξῃ τὴν ἀρετὴν φωτίζων καὶ ἐμπνέων με τὰ λόγια καὶ τὸ παραδειγμα τοῦ ὁσους συναναστρεφονται μαζί του, ἔπειθ καὶ ὁ ἴδιος ἐφωτισθῇ ὑπο τοῦ Θεοῦ, θὰ φανερωγῇ εἰς ὁσους ἐπιθεμῶμεν νὰ μάθουν τὰ βαθὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος²¹ πόσον ἀκατάληπτα εἶναι, καὶ ὅλα αὐτὰ ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει αἰῶνια δοξολογία Ἀμήν.

18 Πρβλ Ματθ ζ 24-25

19 Πρβλ Λουκ γ 5

20 Πρβλ Ψαλμ πγ 6

21 Πρβλ Α Κορ θ 10

Περὶ τούτου ζήτησις πολλοῦ ὠφελείας καὶ συνεπαγόμενου
 τῇν ζωῇ. καὶ αὐτοῦ δὲ ὅσον ἀπαιτοῦνται προεργα-
 τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι τὰ τοῦ κόσμου καὶ κατὰ φύσιν εἰς
 τὴν ἰσχυρὰν καὶ διδοῦν καὶ διδοῦν καὶ ὠφελιμότητα, δὲ ἀρχα-
 ρίους (μοναχούς).

ΛΟΓΟΣ ΚΣ'

Ἀδελφοί καὶ πατέρες, κάθε ἄνθρωπος ὁ ὅποῦς τω-
 ρα μόλις ἀπηνήθη τὸν κόσμον καὶ ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς
 τὸν κόσμον καὶ ὁ ὅποιος κατέφυγεν εἰς τὸν ἴδιον μας
 τρόπον ζωῆς καὶ κατετάγη εἰς τὴν χορείαν τῶν μοναχῶν,
 εἰς δευτερίως ἀπηνήθη αὐτὰ πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπ-
 10 θυμει, νὰ μάθῃ τὴν τέχνην αὐτῶν τῶν τεχνῶν (τῆς μο-
 ναχικῆς ζωῆς) καὶ δὲν θέλει, νὰ ἀποβῇ ματαίᾳ ἢ ὑπὸ
 τοῦ ἐγκατάλειψις τοῦ κόσμου, ὀφείλει νὰ πράττῃ δρα-
 στήριως, ὅτι ἀπαιτεῖται, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς
 ἀπὸ τὴν πρώτην στήλην τῆς εισόδου τοῦ εἰς τὸ μονα-
 στήριον μὲ κάθε προθυμίαν καὶ ζωηρὰν διάθεσιν. Καὶ
 διὰ νὰ δώσωμεν ἐν γραπτὸν ἐγχειρίδιον, τὸ ὅποιον θα
 περ ἔχῃ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς καὶ γνωσεῖς που ἀπαι-
 15 τοῦνται, ὡς προκαταρκτικαὶ γνωσεῖς διὰ τὴν σπουδὴν
 τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν, δηλαδὴ τῆς μοναχικῆς
 ἀσκήσεως, ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποῖοι, μόλις τώρα ἔρχονται
 ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς αὐτὴν τὴν αἵαν τῶν εἰπωμένων σχολῶν,
 διδομεν αὐτάς τὰς συμβουλίας ἐξ ἀρχῆς διὰ νὰ ἀποτε-
 20 λῇσιν γνωμονὰ ζωῆς καὶ συμπεριφορᾶς δι' αὐτοὺς καὶ
 δι' ὅσους θὰ ἔλθουν μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς, καθὼς καὶ ἡμεῖς

παρελάβομεν ἀναστροφάς υποθήκας ἀπὸ τῶν πνευματικῶν μας πατέρων.

- 20 Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἀπέθανεν ἤδη δὲ τῆς ἑλλείψεως ἐσπερικῶς στὰ χεῖρων τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων· μοῖς μετὰ σαρκὸς καὶ κοσμοῦ καὶ τοῦ φρονήματος καὶ ἐφόρεσε² τὸ ἐπιμαρτυροῦν³ διὰ τὰς μεναχὰς καὶ σχήματος, οφείλει νὰ σηκωτεται τὸ μεσονυκτικὸν πρὶν ἀπὸ τοῦ ὄρθρου καὶ νὰ ἀπαγγέλλῃ εἰδικῶς προκατεσκευασμένην πρᾶσιν⁴, καὶ ταυτοῦται τροπῶς ἐν συνεχείᾳ νὰ προχωρῇ μαζὶ μετὰ τοὺς ἀλλοὺς εἰς τὴν δοξολογίαν (ὄρθρον) καὶ τῆς ταπεινολογίας καὶ ἀπαγγέλλῃ ἀποκλήρον μετὰ τὸν νοῦν τροσηλωμένοι καὶ χάρις καὶ ἡμῶν, προσεχόντας ἰδοὺ πᾶν τὴν ἀρχὴν τῆς δοξολογίας δηλαδὴ τὸν ἐξασφαλῶν τὰς στίχους καὶ τὰ ἀναγνώσματα χωρὶς νὰ κοροῖζεται, χωρὶς νὰ χαλαρώσῃ τὸ σῶμα τοῦ καὶ ποτε νὰ ἀγριεῖται εἰς τὸ εἶναι παῖδι καὶ ποτε εἰς τὸ ἄλλο ἢ νὰ ἀκουσθῇ
- 30 εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰς κολωνὰς. ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὰ μὲν χεῖρά του σταθερὰ πλεγμένα μεταξὺ τῶν καὶ τὰ πόδια νὰ στηρίζοντα καθ' ὅμοιον τρόπον εἰς τὴν γῆν, τὸ δὲ κεφάλαιον νὰ εἶναι ἀκίνητον καὶ νὰ μὴ στρέφεται πότε πρὸς τὰ εὐώ καὶ πότε πρὸς τὰ ἐκεί. Δὲν πρέπει νὰ ἀφίξη τὴν σκέψιν τοῦ νὰ περιφερεται ἀλλ' αὐτὸ νὰ ἀπασχολῇται μετὰ τὴν σκέψιν τοῦ εἰς ὅτιδήποτε ἄλλο ἢ νὰ παραπληρεται ἀπὸ τοὺς περισσότερον ἀμελεῖς κενὰ δέλωφους τοῦ, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν μεταξὺ τῶν καὶ ψιθυρίζων τὰ βλέμματα τοῦ καὶ ἡ ψυχὴ δὲν πρέπει νὰ περιφέρωνται ἀλλὰ νὰ προσέχῃ μετὰ τλήρη ἀφοσώσιν εἰς τὴν ψαλλμῶδαν καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγνώσκομένων λόγων τῆς Θεᾶς Γραφῆς μετὰ τὴν δύναμιν, ὥστε νὰ μὴ τοῦ διαφυγῇ ὅτε ἓνας λόγος ἀπὸ αὐτὰ ἀνεκμετάλλευτος, ἀλλ'
- 40 ἀφοῦ παχυνθῇ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπὸ ὅλα αὐτά, θὰ ὁδηγηθῇ εἰς συντριβὴν καὶ ταπεινώσιν καὶ θὰ λάβῃ τὸν θεῖον φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

2 Πρὸς Κολλοσ γ 9

3 Πρὸς Α Κορ ιε 47 49

4 Πρὸς Εφ 6 24 Κολλοσ γ 10

5 Πρὸς Α Κορ ιε 48 49

- Παρακαλῶ, λοιπόν, ὅλους σας ὥσάν νά εἰσθε εἰς πατέρες μου καί ἀδελφοί καί τέκνα —καί σᾶς ἀφήνω αὐτάς τάς συμβουλὰς πρὸ νομοῦ που σῶζει. νά φροντίσῃ καθεὶς ἀπὸ σας νά θάλῃ τέτοιον κανόνα εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς ἢ καλυπτεροὶ νά ἐπῶμεν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον λαμβανόμεν καὶ τοὺς μισθοὺς μὲ πολλὴν ἀγαθοτητα ἀναλόγως τῶν πνευματικῶν μας ἀγωνίων ὥστε εἰάν εἶναι δυνατόν νά μὴ τελειώσῃ κανεὶς ἀπὸ σᾶς τὴν ἀκολουθίαν (τοῦ ὁρθροῦ) καὶ τὴν ἀνάγνωσιν χωρὶς νά χύσῃ δακρυὰ. Διότι εἰάν συνηθίσῃς τοιοῦτοτρόπως τὸν ἑαυτὸν σου, ὦ ἀδελφέ, νά καμνῇ τὸ ἔργον αὐτο, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐὰν προσδεύσῃς πνευματικῶς καὶ θά ἀναδειχθῇς εἰς ὠλοκληρωμένον ἄνδρα «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρωματος τοῦ Χριστοῦ»⁶ Διότι ἀναγκάζων τὸν ἑαυτὸν σου νά μὴ παρακολουθῇς χωρὶς δακρυὰ τὴν καθιερωμένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀκολουθίαν καὶ σοῦ γινῇ ἡ καλὴ αὐτὴ συνήθεια ἑξῆς, θα τρέφεται ἡ ψυχὴ σου καὶ ἀπὸ τὰ στιχηρὰ καὶ ἀπὸ τὰ τροπάρια, τὰ ὁποῖα ἱμάλλεις, λαμβανούσα ἐντός τῆς τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ θεῖα νοήματα καὶ διὰ τῶν λεγομένων θα ἀνέρχεται ὁ νοῦς σου πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ ἀφοῦ θά δακρύζῃς μὲ μίαν οὐρανίαν γλυκύτητα, θά ζῇς μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὥσάν νά εὕρισκεσαι εἰς τὸν ἴδιον τὸν οὐρανὸν μαζί μὲ τὰς οὐρανίους πνευματικὰς δυνάμεις.
- 60 Βάλε δε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸν ἐξῆς κανόνα, νά μὴ ἐξέλθῃς ποτὲ ἀπὸ τὴν λατρευτικὴν συναξιν πρὶν τελειώσῃ καὶ ἡ τελευταία εὐχὴ χωρὶς νά ὑπάρχῃ μεγάλη ἀνάγκη ἢ σωματικὴ ἀνάγκη ἄλλα νά μένῃς καθὼς εἴπομεν, ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν σου μὲ ὑπομονήν, ἐπειδὴ, καθὼς ἔχει γραφῇ, «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται»⁷ ὅχι μόνον ἀπὸ δέ ἄλλα ἀρχικῶς μὲν θά πάρῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐοήθειαν χωρὶς νά τὴν ἀντληφθῇ, ἔπειτα θά τὴν ἀντληφθῇ καὶ μετ' ὀλίγον θά δεχθῇ τὸν πλουσίον φωτισμὸν τοῦ Παντοδυναμοῦ Θεοῦ. Ὅταν δὲ τελειώσῃ ἡ πρωινὴ δοξολογία, νά μὴ ἀρχίσῃς ἀμέσως μόλις ἐξέλθῃς τοῦ ναοῦ νά ὁμιλῇς πρὸς τὸν ἑνα ἢ τὸν ἄλλον

6. Εφ' 5' 13

7. Ματθ' 25' 13. Μάρκ. 13'

καὶ νὰ χάνης τὸν ἔλεγχον τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ νὰ λέ-
 γης πράγματα ἀνωφελὰ καὶ κενὰ περιεχόμενα, ἀλλὰ
 70 ἀφοῦ εἶπης μόνος σου εἰς τὸ κελλί με δακρυὰ καὶ πολ-
 λὴν προσοχὴν τὴν καθιερωμένην σου προσειχὴν, νὰ ἔ-
 χης πάντα κατοῶν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν καὶ ἀμέ-
 σως νὰ καταπιανέσαι με αὐτήν, ἐάν εἶναι κάποια ὑπη-
 ρεσία⁸ χάριν τῶν ἄλλων νὰ κάνης αὐτήν ἐάν εἶναι ἐρ-
 γόχερον νὰ ἀσχολῆσαι με τὸ ἐργόχειρον ἐάν εἶναι ἀ-
 νάγνωσις με τὴν ἀνάγνωσιν. Ποτε νὰ μὴ καθέσαι εἰς τὸ
 κελλί σου χωρὶς ἐργασίαν διότι ἡ ἀργία ὁδηγεῖ εἰς τὴν
 διαπραξίν κάθε κακοῦ⁹ το ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ
 κατονομασθῇ¹⁰. Οὔτε πάλιν νὰ περιφέρεσαι εἰς τὸ μονα-
 στήρι καὶ νὰ περιεργαζέσαι καὶ ἀπασχολῆς τοὺς ἐργα-
 ζομένους ἢ προσφέροντας κάποιαν ὑπηρεσίαν. Να τη-
 ρῆς δὲ τὸν κανόνα τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀποφυγῆς ὄλων,
 τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν ἀποξενώσιν ἐκ τοῦ
 κόσμου (μόνωσιν). Νὰ ἔχης ἐστραμμένην ὁλόκληρον
 τὴν προσοχήν σου εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ εἰς τὸ ἐργόχει-
 ρόν σου, ὁποιοδήποτε καὶ ἂν εἶναι.

81) Καὶ νὰ μὴ μῆτς ποτέ εἰς τὸ κελλί ἄλλου μοναχοῦ
 χωρὶς προηγουμένην ἀδείαν τοῦ πνευματικοῦ σου πα-
 τρός, ἐκτός ἐάν ἀποσταλῇς ἀπὸ τὸν ἡγούμενον ἢ ἀπὸ
 τὸν ἐκτελοῦντα κάποιο διακόνημα εἰς τὴν μοιρὴν (δα-
 κονητήν). Καὶ ἀφοῦ πᾶς ἐκεῖ φροντίσῃ νὰ μὴ πῇς οὔτε
 ν' ἀκούσῃς λόγον ἄρχεται με τὸν σκοπον διὰ τὸν ὁποῖον
 ἀπεσταλῇς ἄλλ' ἀφοῦ ἐκτελήσῃς τὴν ἀποστολήν σου
 νὰ ἐπιστρέψῃς ἀμέσως. Ἐάν πάλιν τύχῃ νὰ περνᾷς ἀπὸ
 κάπου καὶ ἴδῃς κάποιον ἀδελφον μόνον ἢ καὶ μαζί με ἄλ-
 λους νὰ κάθεται καὶ νὰ ὁμιλῇ εἰς ἀκατάλληλον ὥραν,
 ἀφοῦ κάμῃς τὴν καθιερωμένην ὑπόκλισιν νὰ προσπερά-
 σῃς χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃς. Πρόσεχε μὴ τυχὸν καὶ πᾶς καὶ
 καθῆσῃς μαζί των, ἐνθυμούμενος αὐτὸ που λέγει ὁ ψαλ-

8 Πρὸς Ρωμ. ιβ' 7

9 Πρὸς Σοφ. Σειρ. λ' 37

10 Ἡ διαρκὴς ἀπασχολησις ἀποτελεῖ θεοικὸν ὄρον τῆς μοναχι-
 κῆς ζωῆς. Οἱ μεγάλοι μυσταὶ τοῦ Μοναχισμοῦ διεκρίνον μεθεὶν ἀλη-
 θῶς φωτισμὸν ποιοὺς κινδύνους κρύπτει διὰ τὸν μοναχὸν ἡ ἀπροξία.

11 Μοναχὰς εἰς τὸν ὁποῖον εἶχει ἀνατεθῇ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ἢ
 ἐπισκοπῆς κάποιον ἐργον, π.χ. οἰκονόμου, ὀρχοντόρη, τραπεζοῦ καὶ

μωδός «Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀ-
 90 σεβῶν καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστη καὶ ἐπὶ καθε-
 δρᾷ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισε»¹² Δ ὅτι οἱ τέτοιοι εἶναι φθο-
 ροποιοί¹³ καθὼς λέγει ὁ Παῦλος «φθείρουσαν ἦθη χρη-
 σια ὁμολίαι (= συναναστροφαι) κακαί»¹⁴ Ἐάν λο-πον
 κάτι μολυνθῇ, αὐτο καὶ θά φθαρῇ Συνεπῶς νά μὴ κα-
 θήσης ἀγαπήτε μέ ἐκεῖνους ποῦ ὁμιλοῦν δ' ἀνωφελα
 καὶ κενὰ περ ἐχομένοι πράγματα οὔτε νά εἴπης «Ἄς
 ἀκούσω καὶ ἐγὼ τι λεγετε», ἀλλ', ὅπως εἴπομεν ἀνωτέ-
 ρω, ἀφοῦ κάμης ὑπόκλινιν νά προσπερασης ἴηρησε τὴν
 σιωπὴν καὶ τὴν τελείαν ἀποκοτὴν σου ἐκ τοῦ κόσμου
 καὶ τὴν μέν σιωπὴν θά τηρήσης ὅταν θά λέγῃς πρὸς τὸν
 ἑαυτὸν σου «Τι καλὸν ἔχω ἐγὼ διὰ νά τὸ εἶπω, ἀφοῦ εἴ-
 100 μαι ὁλοκληρὸς μὴ ἀκαθαρσία καὶ ἀνόητος, καὶ ὄχι, μ-
 νον τοῦτο, ἀλλ' οὐ καὶ ξένος καὶ ἀνικανὸς νά ὁμιλῶ καὶ
 νά ἀκούω ἢ νά συγκαταλέγωμαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους»
 τὴν δὲ ξενιτείαν καὶ τὴν τελείαν ἀποφυγὴν ὅλων θά ἐ-
 πιτύχῃς ἔαν σκέπτεσαι, αὐτὰ καὶ τὰ λέγῃς πρὸς τὸν
 ἑαυτὸν σου «Πόῃς εἶμαι, λέγε, ἐγὼ ὁ παραπεταμένος
 καὶ τιποτένιος, ὁ ἀσημος τὴν καταγωγὴν καὶ πτωχός,
 ὥστε νά ἐμβῶ εἰς τὸ κελλί κάπσο-ου ἄλλου, Ἀφοῦ εἴ-
 μαι σὰν κάτι τὸ ἀηδαστικόν, ὅταν μέ ἴδῃ ἐκεῖνος δέν
 θά γυρίσῃ ἄλλοι τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ ἀηδία. Τάχα
 δέν θά εἴπῃ ἐντός του Διστ' αὐτός ὁ ἀκάθαρτος ἤλθε
 πλησίον μου νά λερώσῃ τὸ κελλί μου,», καὶ νά λέγῃς
 αὐτὸ ὄχι μέ τὰ ἄκρα τῶν χειλέων σου, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ
 τὴν ψυχὴν σου ἔχων ἐνώπιον σου τὰς ἀμαρτίας σου¹⁵
 Καὶ ἂν πάλιν δέν κατορθώσης νά λέγῃς αὐτὰ εὐθύς ἐξ
 ἀρχῆς ἀπὸ τὰ θαθῇ τῆς ψυχῆς σου, ἀλλ' ὅμως ὀλίγον
 κατ' ὀλίγον θά φθάσῃς καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ μέ τὴν

12 Ψαλμ α 1

13 Ἰωαν. σκεφθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅτι χρησιμοποιοῖ ὀδικοιολογί-
 τως αὐστηρὰν γλῶσσαν ὁ ἱερὸς Πατὴρ διὰ μιαν τὴν «ὄθωαν» μέ
 τὰ κοσμικὰ κριτήρια πρᾶξιν τῶν μοναχῶν αὐτῶν. Ἐν ταῦτοις ὑπὸ τὸ
 πρῶτον τοῦ σκοποῦ τῆς μοναχικῆς ζωῆς «αὐτὰ μέ τὰ θεόλυτα μέτρα πού
 ἐξετάζε αὐτὴν ἐντραυθὰ ὁ ἅγιος οἱ μοναχοὶ πού κερνοῦν τὸν κερὸν τῶν
 αὐτῶ εἶναι «λοιμο» καὶ κυριακόντα μακρὸν τοῦ μοναχικοῦ δίου

14 Α Κορ. ιε 33

15 Ο Ἰωάννης τῆς Κλαμακὸς συνέγραψεν εἰδικὸν κεφάλαιον
 «Περὶ ξενιτείας» (P G τ 88. 884B 889A)

βοηθῆσιν τῆς θείας χάριτος Μόνον ἀκούσε αὐτὰ που
 110 σοῦ λέγω ἐγὼ ὁ ταπεινός, μόνον θαλε εἰς αὐτὰ τάξιν,
 ἀδελφέ, μόνον ἄρχισε νὰ κάμῃς καὶ νὰ πράττῃς καὶ νὰ
 λείνῃς αὐτὰ καὶ, δὲν, θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ ὁ Θεός. Διότι
 σὲ ἀγαπᾷ ὑπερβολικῶς καὶ θέλει νὰ γνωρίσῃς ἀπολύ-
 τως τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ σωθῇς.¹⁶

Το σπουδαίως, λοιπόν, ἀφοῦ περάσῃς τὰς ὥρας
 μέχρι τῆς ἀρχῆς ἢ θεῆς λειτουργίας, ἀδελφέ, πῆγανε πάλιν
 εἰς τὴν λατρευτικὴν συναθροίσιν μετὰ ζήλον καὶ πολλὴν
 προθυμίαν. Στασου καὶ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λει-
 ουργίας καθὼς σοῦ ὑπέδειξα ἀνωτέρω νὰ στέκεσαι
 κατὰ τὴν δοξολογίαν τοῦ ὁρθοῦ χωρὶς ποτὲ νὰ λη-
 σμῶνῃς τὸ πένθος διὰ τὰς ἀμαρτίας σου οἵσις γεγά-
 τος φόβον, ὥσάν νὰ βλέπῃς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ νὰ θυ-
 σιάζεται πρὸς χάριν σου. Καὶ ἐάν εἶσαι ἱκανός καὶ ἔχῃς
 120 τὴν συγκαταθέσιν τοῦ πνευματικοῦ σου, πλησίασε με-
 τὰ φόβον καὶ μετὰ χαρὰν νὰ κοινωνήσῃς τὰ ἀνέκφραστα ἀ-
 γαθὰ. Καὶ ἀφοῦ τελειώσῃ καὶ ἡ τελευταία εὐχὴ καὶ ἐ-
 ξέλθῃς ἐκ τοῦ ναοῦ πηγαινέ μετὰ ἄλλους τοὺς ἄλλους
 εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ μὴ χωρῆσαι ἀπὸ τοὺς ἀδελ-
 φούς σου. Καὶ ἐάν μὲν σοῦ ἀνετέθῃ κάποιο διακόνημα
 εἰς τὸ μοναστήριον, ἐκπληρώσῃς τὸ ὥσάν νὰ ὑπηρετῇς τὸν
 Ἰδιὸν τὸν Χριστὸν καὶ ὅχι τοὺς ἀνθρώπους.¹⁷ νὰ φέρεσαι
 πρὸς ἄλλους μετὰ εὐκρινῆς διαθέσιν καὶ ἀγάπην ὥσάν νὰ
 εἶναι ἅγιοι, μᾶλλον δὲ ὥσάν νὰ πρόκειται νὰ ὑπηρετή-
 σῃς — καθὼς εἶπομεν — τὸν Ἰδιὸν τὸν Χριστὸν, ἐναγκαλι-
 ζόμενος κατὰ κάποιον τρόπον καθένα ἀπὸ αὐτοὺς με-
 τὰ τὴν ψυχὴν σου καὶ νὰ ἔχῃς τὴν διαθέσιν νὰ παραδωῇς
 διὰ τῆς ἀγάπης εἰς αὐτοὺς ὁλόκληρον τὸν ἑαυτὸν σου,
 ἔχων τὴν βεβαιότητα ὅτι διὰ τῆς ὑπηρετήσεως αὐτῶν
 θὰ ἀποκτήσῃς τὸν ἁγιασμόν.

130 "Ὅταν δὲ καθήσῃς εἰς τὴν τραπεζαρίαν μετὰ ἄ-
 λλους τοὺς ἄλλους καὶ σὺ, πρόσεχε τί θὰ σοῦ παραγ-
 γεῖλλω ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, ὥσάν νὰ εἶσαι ἀγαπη-
 τός μου πατέρας καὶ ἀδελφός. Μὴ ἀπλῶς βιαστικὰ
 τὸ χεῖρ σου εἰς τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης φαγητὰ πρὶν ἀρ-

16. Πρὸλ. Α' Τμ. β' 4

17. Πρὸλ. Ἐφ στ 7

χίσουν νά τρώγουν οἱ παλαιότεροι, ἀπό τοὺς ἀδελφούς σου, πρὶν δοθῇ ἡ εὐλογία ἀπο παρὰ πᾶσι, ἀπὸ τὸν ἱερέα. Καὶ ἀφοῦ ἀρχίσῃς νά συντρώγῃς μέ τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφούς σου πρόσσεχε μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ νά κάθῃσαι συνεσιζόμενος καὶ σιωπηλός, χωρὶς νά ὁμιλῇς καθάλου εἰς κανένα ἄλλα νά προσεχῇς εἰς ὅσα ἀναγινώσκοντα¹⁸, τρεφόμενος, ὅπως ἀκριβῶς τὸ σῶμα τοιούτουτρόπως καὶ τὴν ψυχὴν ἀπο τὰ θεοπνευστά

140 λῳγια τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Δοτ. πρέπει ἀφοῦ ἀποτελῇσαι ἀπὸ δύο στοιχεῖα ἀπο τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, διπλὴ καὶ καταλλήλος νά εἶναι ἡ τροφή καὶ ἡ τροπέζα καὶ τὸ μὲν σῶμα ποὺ εἶναι ὕλικόν καὶ γήινον πρέπει νά τρέφωμεν μέ ὕλικάς καὶ ἐκ τῆς γῆς παραγομένας τροφάς, τὴν δὲ ψυχὴν ποὺ εἶναι πνευματικὴ καὶ μετέχει τοῦ Θεοῦ πρέπει νά τὴν τρέφωμεν με τὰ πνευματικὰ καὶ θεῖα φαγητὰ τῶν λῳγων τοῦ Θεοῦ.

Μὴ περιεργάζεσαι τὰς εὐρισκομένας ἐνώπιόν σου ἐπὶ τῆς τραπέζης μερίδας, ποῖα εἶναι τυχόν μεγαλότερα ἢ μικροτέρα, ἀλλὰ τρώγε ὅτι, θα σοῦ δοθῇ, δεχόμενος αὐτὸ μέ ὅλην σου τὴν εὐχαρίστησιν ἄλλα καὶ αὐτοῦ νά τὸ τρώγῃς συγκρατημένα, ἀποφευγοντας τὴν πολυφαγίαν νά θεωρῇς δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸν σου ἀναξίον νά καθῇται εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν τῶν ἀδελφῶν καὶ σκεπτόμενος αὐτὰ μέσα σου καὶ λεγὼν πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου «Πῶς εἶμαι, ἐγὼ ὁ τιποτένης καὶ ἀναξίος, ποὺ ἡ ξιωθὴν αὐτῆς τῆς τιμῆς νά καθώμα, μαζί καὶ νά συντριῶ γὰρ μέ τοὺς ἁγίους αὐτοὺς,» καὶ λέγοντας αὐτὰ μέσα σου, νά θεωρῇς εὐλκρινῶς μόνον τὸν ἑαυτὸν σου ἁμαρτωλόν καὶ ὅπως ἀκριβῶς κάποιος πτωχὸς καὶ κουρελῆς, ἐάν εὑρεθῇ ἀναμεσα εἰς ἀρχοντας καὶ πλουσίους ποὺ φοροῦν λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ ἐνδύματα, ἐντρέπεται καὶ μαζεύεται εἰς τὴν ἄκρην καὶ δέν τολμᾷ νά πλησιάσῃ κάποιον ἀπὸ αὐτοὺς, ἔτσι καὶ σὺ νά φέρεσαι πρὸς ὅλους αὐτοὺς καὶ νά διαλέγῃς παντοτε τὴν τελευταίαν θέσιν καὶ νά ἐντρέπῃσαι νά σὲ ἴδουν νά καθῇσαι

160 εἰς τιμητικωτέραν θέσιν¹⁹ ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἀπὸ αὐ-

18 Πρὸς Α' Τμ. δ' 13.

19 Πρὸς Λουκ. ιθ' θ' 10

τους, ὥσάν ἐκεῖνοι μὲν νὰ εἶναι πλουσιοὶ εἰς ἀρετάς, συ-
 δὲ νὰ εἶσαι πτωχὸς καὶ γυμνός²⁰ καὶ ἀνόξως ἀκέραιος καὶ
 νὰ εὗρισκεσαι μαζί τῶν καὶ νὰ τοὺς βλέπῃς. Ὅταν δὲ
 θὰ πρόκειται νὰ πιάσῃς τὴν τροφήν, πάλιν νὰ σκέπτεσαι
 αὐτὰ καὶ ἐνθυμούμενος τὰς ἀμαρτίας σοι, λέγε πρὸς
 τὸν ἑαυτὸν σου. «Ἄρα γε δὲν θὰ ἀποβῇ εἰς τιμωρίαν
 καὶ καταδικὴν μου ἐὰν πιάσω καὶ ἀποδῶ εὐρισκόν-
 ται ἐνωπιὸν μου. Διότι τοῖς Θεοῖς που ἐδημοσυργήσεν
 αὐτὰ καὶ μᾶς τὰ ἔδωκε νὰ τὰ τρώγωμεν, αὐτοὶ ἐγὼ
 ἀπὸ τὴν νηπιακὴν μου ἡλικίαν, τὸν παρήκουσα καὶ τὰς
 ἀγίας ἐντολάς του, δὲ ἐτήρησα καὶ πῶς θὰ τολμήσω
 ἐγὼ ὁ ἀνάξιος καὶ ὑποδίκος διὰ τὰς ἀμαρτίας μου νὰ
 170 φάγω ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ Του, ὅπως οἱ ἅγιοι αὐτοὶ πατέρες,
 Με ποῖον πρόσωπον, καθ' ἣν στιγμήν με βλέπει ὁ Κύ-
 ριός μου ἐγὼ ὁ πονηρὸς καὶ ἀγνωμὼν καὶ ἀχίρστος
 δοῦλος²¹ νὰ φάγω καὶ νὰ πῶ καὶ νὰ εὐφρανθῶ²² μαζί
 με τοὺς ἁγίους, οἱ ὅποιοι δὲν ἡμάρτησαν ἢ καὶ ἂν ἡμάρ-
 τησαν μετενόησαν καὶ διὰ τῆς μετάνοιας συνεχώρηθη-
 σαν, πρὶν μετανοήσω καὶ πάρω τὴν τελειαν συγχώρησιν
 παρὰ τοῦ φιανθρώπου Θεοῦ, Οὐδέποτε θὰ γίνῃ κατὰ
 τέτοιο. Ἀλλὰ θὰ φάγω καὶ θὰ πῶ μόνον ὅσον χρει-
 ζεῖται διὰ νὰ ζῶ καὶ θὰ θασανίσω καὶ θὰ λυπήσω καὶ
 θὰ κατακρίνω τὸν ἑαυτὸν μου, ὥστε, ἀφ' οὗ κοιτάξῃ ἀ-
 180 πὸ ὕψηλα ὁ Θεὸς καὶ ἀφ' οὗ ἴδῃ τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν
 θλίψιν ποὺ ἐπιβάλλω θεληματικῶς εἰς τὸν ἑαυτὸν μου,
 νὰ με ἐλεήσῃ καὶ νὰ συγχώρησῃ τὰ πολλὰ μου ἀμαρτή-
 ματα». Αὐτὰ, λοιπόν, ἐνθυμήσου, αὐτὰ νὰ σκέπτεσαι
 διαρκῶς!

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ κανόνισε νὰ τρώγῃς τόσον μόνον
 ψωμί, ὅσον νὰ μὴ χορταίνῃς, ἀλλὰ πολὺ ὀλιγωτέραν τοῦ
 ἀναγκαίου καὶ ὅσον ὀλιγώτερον δυνασαι νὰ ἀνθέλῃς
 ἐπίσης νὰ πίνῃς ἔν ἣ δυο καυκάλα²³ καὶ αὐτὰ εἰς μίαν
 ὥρ σμένην ὥραν τῆς ἡμέρας. Ὅταν δὲ τρώγῃς νὰ μὴ
 ὑπακούσῃς εἰς ἐκεῖνον ποὺ θὰ σοῦ υποβάλλῃ τὴν σκέ-

20. Πρὸς Αὐτὸν. γ' 17.

21. Πρὸς Ματθ. ιη' 23-35 κλη.

22. Πρὸς Λουκ. ιε' 23.

23. Ἡ θαυκάλιον. Στενόλαιμον δοχεῖον. Εἶδος φιάλης. Εκ τῆς
 ἰβρίας ρίζης παράγεται τὸ γὰρ bucal

φιν να διαλεξης κάτι ἀπὸ ὅσα εὗρισκονται ἐνώπιόν σου
 καὶ φάγῃς καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο φυλάξῃς να μὴ φάγῃς κάτι
 170 τὸ ὁπῶς σοὶ ἤρεσεν ἀλλὰ τρώγε μοις ὅσα εὗρί-
 σκοντα ἐνώπιόν σου ἄλλα καὶ ἐξ αὐτῶν ἐάν συμβῇ
 να ὑπάρχουν ὀπωρικά ἢ ἄλλα εἴη τροφίμων καὶ καὶ
 ποιο ἀπὸ αὐτὰ σοὺ ἄρῃσει καὶ σοὺ ψευθῇ οὗ λογί-
 σμος. «Αὐτὸ ἐκεῖ εἶνα ὥραιοι, πάρε καὶ τρώγε το»,
 φρόντισε νὰ μὴ νικηθῇς καὶ οὔτε να τὸ ἀγγιξῇς. Διὸ
 διὰ κινῆνα ἄλλον λόγον ἐξεδωχθῇ ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν
 Παράδεισον, εἰμὴ ἐπειδὴ τοῦ ἐφανη ὥραος καὶ κατάλ-
 ληλας διὰ να τὸν φάγῃ ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ καὶ ἐπειδὴ
 ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ²⁴ καὶ ὁ αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπερριφθῇ ἀπὸ
 τὸν Θεόν καὶ ἐξεδιωχθῇ ἀπὸ τοῦ Παράδεισον καὶ κατε-
 δικάσθῃ νὰ ἀποθνήσκῃ καὶ να φθιρῇται. Ὅσοι λοιπὸν
 200 ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπανέλθουν εἰς ἐκεῖνον τὸν Παράδεισον —
 μάλλον δὲ εἰς τὴν θαλάσσαν τῶν οὐρανῶν — ὀφείλουν
 να τηροῦν τὴν ἐγκράτειαν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν λεπτο-
 μερειῶν χωρὶς καμμίαν παράδοσιν, ὥστε νὰ μὴ περι-
 πέσουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ εἰς μεγαλυτέρας καὶ
 ἐλαθεράς ἐπιθυμίας. Ἐάν οἱ καθήμενοι, μαζὶ σου εἰς τὸ
 τραπέζι, ἀδελφοὶ σὲ συμβουλεύουσιν νὰ φάγῃς ἢ νὰ πίνῃς
 κάτι ἐπι πλέον, να μὴ ἀπαντησῇς τίποτε ἄλλο εἰς κα-
 νένα, εἰμὴ ἀφοῦ σταυρώσῃς τὰ χερία σου ἐπὶ τῷ στή-
 θους καὶ ἀνασηκώῃς ὀλίγον καὶ κωχῇς ὀλίγον τὸ κε-
 φάλι σου λέγε με ἤρεμοι φωνῇ. «Συγχωρήσον», καὶ εἰς
 210 ἑβδόμῃς ποτε νὰ τὸ δοκιμάσῃς ἄλλ' οὔτε νὰ δώσῃς
 εἰς καποῖον ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σου μοναχούς,
 ἐκτός θεοσίως εἶναι εἶναι ἄλλης μονῆς καὶ ἦλθε πρὸς
 ἐσὲ διὰ κάποιαν ἀνάγκην. Να μὴ καταδεχθῇς ποτε νὰ
 φάγῃς με καποῖον πρὶν ἀπὸ τὴν τακτὴν ὥραν τοῦ γεύ-
 ματος, οὔτε να φαγῇς ἢ νὰ πίνῃς τὸ ἀπόγευμα ἢ νὰ φά-
 γῃς μετὰ τὸ δεῖπνον.

Διότι ὅλα τὰ κακὰ ἀπὸ αὐτὰ προέρχονται, καὶ
 αὐτὰ εἶναι αἱ ἐνέδραι τοῦ διαβόλου²⁵ καὶ αἱ παγίδες

24. Πρὸλ. Γεν. γ' 8

25. Πρὸλ. Σοφ. Σειρ. ια' 29

του²⁶, αἱ ὁποῖαι φαινονται μὲν ὡς καλὰ ἀλλ' ἔχουν ἐντὸς των κρυμμένο τὸ δολιχτηρὸν τοῖς θανάτοι· αὐτὰς ἐκεῖνος που ἔγει ἐμπιστοσύνην εἰς ἡμᾶς νὰ τὰς ἀποφύγῃ καὶ ὁποῖος τηρεῖ τὰς συμβουλὰς μας μὲ τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ παρμένει ἄθικτος καὶ δὲν θλαπτεται ἀπὸ αὐτὰ ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι, που θελοῦν —
 22 ἐπειδὴ δὲν γινωρίζουν— νὰ ζοῦν κατω ἀπὸ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ζωῆς κοσμικῆς αὐτοῖς καὶ δὲν ἀκομῇ πιπτοῦν εἰς θαραθρα καὶ κρημνοὺς δὲν τὸ ἀντιλαμβάνονται.

Σὺ, λοιπὸν πολυαγαπημένε ἀδελφέ, νὰ θελήσῃς νὰ φυλάξῃς αὐτὰ ἀκόμῃ καὶ ἀνὰ χρεωσθῇς νὰ ἀποθάνῃς διότι κατ' ἄλλον τρόπον δὲν θὰ ζυνηθῇς νὰ ἀποφύγῃς τὸ φοδερὸν παθος τῆς γαστρομαργίας. Γνωρίζε δὲ διότι ἐάν θὰ φυλάττῃς αὐτὰ καὶ ἐπειδὴ δὲν θὰ ἀπέχῃ ὁ ὁ ἄσφαλτος νὰ σὲ θλεπῇ, θὰ στρέψῃ ἐναντίον σου ὅλους τοὺς ὀκνηροὺς δι' ἀγῶνας πνευματικούς, οἱ ὁποῖοι θὰ σε κακολογήσουν καὶ θὰ γελάσουν εἰς ὄφρος σου καὶ θὰ σὲ κοροϊδεύσουν καὶ θὰ σοῦ πρηκαλέσουν ἀναρτήσῃ τοὺς θλίψεις δια νὰ σε ἀπομακρύνουν ἀπὸ τῆς καλῆς σου διαθέσεως καὶ τὰς πράξεις τοῖς χαρίζουν τὴν σωτηρίαν. 23 ἐάν αὐτὰ τὰ ὑπομῇς, ἀγαπήτε θὰ παρῇς μεγάλην βοήθειαν καὶ παρηγορίαν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρά μας. Ἀλλὰ καὶ ἀνὰ ἀκόμῃ συμῇ νὰ κάθωνται ἄλλοι εἰς τὸ δειπνὸν καὶ νὰ τρώγουν, ἐσὺ δὲ νὰ μὴ τρώγῃς, εἴτε ἐκτελεῖς κάποιον ὑπηρεσίαν εἴτε ὄχι, νὰ μὴ λησμονῇς νὰ λέγῃς καὶ τὰ ἐξῆς εἰς τὸν ἐαυτὸν σου· «Ἐάν συνέβαινε θεοβαίως νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ μετανοήσῃ καὶ εἶχον συγχωρηθῇ αἱ ἁμαρτίαι μου θὰ ἔχατον ἀσφαλῶς καὶ ἐγὼ καὶ θὰ ἔτρωγον μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς μου. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἐλεεινὸς μὲ τὰς αἰσχράς μου πράξεις κατέστησα ἀνάξιον τὸν ἐαυτὸν μου ἀμειβομαι ἐδῶ συμφῶνα μὲ τὰ ἔργα μου!»²⁷, καὶ λεγοντας αὐτὰ συγκράτησε ὅσο δύνασαι περισσότερον τὰς ἐπιθυμίας τοῦ στομαχιοῦ σου. Οὔτε νὰ ἐπιθυμήσῃς οὔτε νὰ ἐπιδῶλῃς ποτέ τὴν πρωτὴν θεοὺν²⁸, ἀλλὰ νὰ τὴν μίσῃς μέσα ἀπὸ

26 Πρὸς Α. Τιμ. γ' 7 Β. Τιμ. 6. 26

27 Πρὸς Ρωμ. 6. 6.

28 Πρὸς Ματθ. «γ' 8,

τὴν ψυχὴν σου ἐπειδὴ εἶναι αἰτία καὶ δημιουργὸς τῆς υπερηφανίας. Διότι ἡ ταπεινώσις σοι θὰ σέ ἀνεβάσῃ ὑψηλὰ καὶ ἐνῷ θὰ εἶσα φανώμεν κῶς τελευταίος θὰ σε ἀναδεδίῃ πρῶτον ἀπὸ θλάους²⁹, ἐπειδὴ ἔχει γραφὴ «Πᾶς ὁ ὑψὼν ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινὸν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται»³⁰.

Οὔται, λοιπὸν σηκωθῇς ἀπὸ τὸ τραπέζι, μαζὶ μὲ ὁ λόκληρον τὴν ἀδελφότητα καὶ ἀντιτεμψῇ εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ γιν' ἡ ἀπελυσίς ἀπὸ τοῦ πρέα, πῆ-
 250 ραινε σωτηριῶς εἰς τὸ κελλί σου, καὶ ἀφοῦ κλείσῃς τὴν πορτανί' πάρε τὸ ὄθλιον καὶ ἀφ' διαβάσης ὀλίγον, καὶ μὲν εἶναι, περιοδὸς καλοκαιροῦ, γείρε ἑπάνω εἰς τὸ φάθλιον στρώμα σου καὶ κοιτήσου πολὺ ὀλίγον — διότι ἀφοῦ ἀντρεῖ γῆς τὸν χορτασμοὶ καὶ τρωγῆς ὀλίγον καὶ πτωχικὸν φουγῆτον ἀπὸ φωμί καὶ περαιομένον νερό καὶ λόγαννα ἢ ἡτρία ὀλίγον θὰ κοιμηθῇς καὶ γρηγορὰ θὰ σηκωθῇς, ἐάν δὲ εἶναι χειμεριῆ περιοδὸς ἀφοῦ διαβάσης ὀλίγον πάρε τὸ ἐργόχειρ σου καὶ ἀσχολήσου με αὐτὸ ἕως οὔτου τὸ ξυλόνον σήμαντρον σημάνη τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ.

Ἀφοῦ προσέλθῃς πάλιν εἰς τὴν λατρευτικὴν συναξίαν, στάσου με φοβῶν καὶ προσοχήν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
 260 πάλλοντας εἰς αὐτὸν καὶ ἐξημολογούμενος καὶ νὰ μὴ ἡμιλῇς εἰς σὺδέκναι ἐντελῶς. Καὶ ἀφοῦ τελειωσῇ ὁ ἑσπερινός, ἐάν μὲν ἔχῃς τὴν δύναμιν νὰ συγκρατηθῇς χωρὶς νὰ φάγῃς καὶ νὰ πῇς τιποτε, ἐπειδὴ θὰ ἔχῃς ἀποφασί-
 σε νὰ τρωγῇς μόνον φορὰν ἡμερησίως θὰ ἔχῃς ὅχ' ἀσήμαντον ὠφέλειαν εἰς τὴν παρακολουθίαν τῆς ἑσπερινῆς σου ἀκολουθίας καὶ εἰς τὴν νυκτερινὴν σου δέησιν καὶ ἀγρυπνίαν ἐάν πάλιν δὲν δύνηται νὰ ἀποφυγῇς τελείως τὴν θραδινὴν τροφὴν χωρὶς νὰ βλαδῇ τὸ στομάχι σου, τότε περιορίσου νὰ φάγῃς ἕν ταξί μά-
 δ' καὶ νὰ πῇς ἕνα πότηρι νεροῦ καὶ ἀφοῦ ἀναπέμψῃς μαζ' με τοὺς ἄλλους ἀδελφούς σοι τὰς ἑσπερινὰς προσευχὰς σου εἰς τὸν Θεὸν (ἀπόδειπνον), ἀφοῦ βαλῇς με-

29 Πρὸλ Μάρκ. θ' 35 κλη

30 Λουκ 14' 11 κη' 14

31 Πρὸλ Μάρκ στ' 6

- 270 τανυσαν εἰς τὰ πόδια τοῦ ἡγουμένου ὡσάν νά ἦσαν τα
 πόδια τοῦ ἰδοῦ τοῦ Χριστοῦ καί ἀφοῦ πάρης ἀπό ἐκεῖ
 τήν εὐλογίαν καί ἀφοῦ ἀσταθῆς τας ἀγίας μορφάς τῶν
 ἁγίων, πῆγαν ἐσωπηλός εἰς τὸ κελλεῖον τοῦ χωρίου νά εἴ-
 πης τὸ παραμύριον εἰς οὐδέναι καί ἀφοῦ κλεισπὲς τὴν
 πόρταν πῆρε πρῶτον τὸ βιβλίον καὶ ἀποῦ διαβάσης
 πολὺ προσεκτικῶς μετὰ τρεῖς φυλλὰ κατοπινύσασθαι
 νά προσειχθῇ ψάλλοντας καὶ προσευχόμενος σωτη-
 ρῶς εἰς τὸν Θεόν ὥστε νά μὴ ἀκούγῃς ἀπὸ κατένα
 Στάσης δὲ σταθερῶς, συγκεντρώσας τὰς σκέψεις σου καὶ
 μὴ τὰς σφηνάς νά περιπλανῶνται, ἀσκοπῶς ἐδῶ καὶ ἐ-
 κεῖ ἀφῆε τὰ χέρια σου ἐνώσει τὰ πόδια σου ποὺ θὰ
 μένουν ἀκίνητα εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ τὰ μὲν μάτια
 κλείσῃς ὥστε νά μὴ κοιτάζουν ἄλλου καὶ διασκορπί-
 280 ζοῦν τὸν νοῦν τοῦ ἰδίου δὲ τὸν νοῦν καὶ ὁλοκληρῶν τὴν
 καρδίαν ἀνέψωσεν τὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ εἰς τὸν Θε-
 ὸν ζητᾷ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ δάκρυα καὶ στεναγμούς το θεῖον
 ἔλεος. Θὰ ψάλλῃς δὲ τοὺς ψαλμοὺς ποὺ σοὶ ὤρσεν ὁ
 πνευματικὸς σου πατήρ, καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ περιέχουν λό-
 για μετανόας καὶ συντριβῆς καὶ ἐνισχυοὺν τὴν δυνα-
 μιν καὶ τὴν θελήσιν σου. Δοτὶ πρέπει νά ἐξαντλοῦνται
 ὅλα τὰ περιθώρια τῆς ἀντοχῆς καὶ τῆς δυσμέως σου
 μετὰ τὴν ἑννοσίαν τῶν ψαλμῶν καὶ μετὰ τὸ πλῆθος τῆς γο-
 νηκλίας καὶ μετὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὀρθοστάσεως, ὥστε
 νά μὴ σὲ ἐλέγξῃ ἡ συνειδήσίς σου λέγουσα· Ὑπῆρχε
 καὶ ἄλλη ἀκριβὴς δύναμις μεσσοῦ νά παραμεινῇς ὀρ-
 θὸς διὰ νά ὑμνήσῃς καὶ νά ἐξομολογηθῇς εἰς τὸν Θε-
 290 ὸν. Ἐκτος ἀπὸ αὐτὰ νά ἔχῃς καὶ εὐχάς αἱ ὁποῖαι θὰ
 εἶναι καὶ αὐταὶ καθωρισμέναι διὰ τὴν πρῶτην καὶ τὴν
 ἐσπεράν καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ περιέχουν ἐξομολογημαὶν πρὸς
 τὸν Θεόν. Καὶ ἀφοῦ τελειώσῃς τὴν προσευχήν σου δια-
 βάσε πάλιν ὀλίγον ἔπειτα παρὲς τὸ ἐργόχερρόν σου καὶ
 μένε ἐργαζόμενος ἕως ὅτου τελειώσῃ τὸ πρῶτον τριῶ-
 ρον τῆς νυκτός³² δηλαδὴ μένε ἀγρυπνός μέχρι τῆς τρί-

32 Φυλακή. Ἐν τῇ ἐννοσίᾳ τοῦ χρόνου ἐοίκασιν τὴν διάρκειαν τῆς
 νυκτερινῆς ἐφάρδιας τῶν ἀσκήσεων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Ἑβραῖοι
 ἐχωρίζον τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακὰς ἕως οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τέσσαρας.
 Μετὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τῶν Ῥωμαίων ἐπεβλήθη ἡ τελευταία διαίρεσις καὶ
 εἰς τοὺς ὑπορτοὺς ἄρουρας. Ἡ πρώτη φυλακὴ ἤρχιζεν τὴν νύκτα μὴ ὥ-

της³³ νυκτερινῆς ὥρας Ἄγε τα ἀφού σπικωθῆς κα τε-
λέσῃς τὸν «ἁμῶσι»³⁴, ξάπλωσε ἐπάνω εἰς τὸ παθὸν
στρώμα σου καὶ σφράγισε ἀσκακῆρον τὸ πῶμα σοι ἁ-
φού δὲ κοιμηθῇς μεχρ' τὰ μεσάνυχτα μετὰ κάμε ὅπως
σοῦ ὑπέδειξα ἀνωτέρω.

Ἄλλα θεοβαίως ὀφείλεις νὰ ἐξομολογήσῃς εἰς τὸν
300 πνευματικὸν πατέρα σου καθὲ ὥρα ἂν εἶναι δυνατόν,
καὶ αὐτὰς τὰς ἀποκρυφαῖς σκεψαῖς τῆς καρδίας σου
εἶναι πάλιν αὐτὸ δεῖν εἶναι, δυνατόν φρόντισε τουλάχισ-
τον ἀγαπῇτε νὰ μὴ ἀφήσῃς νὰ περᾶσῃ ἡ ἡμέρα σου
ὀλόκληρος (χωρὶς νὰ ἐξομολογηθῇς) ἄλλα καὶ μετὰ
τὸν ὄρθρον, ἀφού ἐξέτασῃς τὸν ἑαυτὸν σου³⁵, ἐξομολο-
γήσῃς ὅλα ὅσα σοῦ σιμᾶνεν. Καὶ νὰ ἔχῃς πρὸς τὸν
πνευματικὸν σου πατέρα τυφλὴν ἐμπιστοσύνην, ἔστω καὶ
ἂν ὀλόκληρος ὁ κόσμος τὸν κερκιδεῖ καὶ τὸν ἀποκα-
φαντῇ ἀκομῇ καὶ σὺ ὁ ἴδιος μετὰ τὰ ἴδια σου τὰ μάτια ἂν
τὸν ἴδῃς νὰ τορνεύῃ νὰ μὴ σκιανδάλισθῇς οὐτε νὰ χτοῖς
τὴν ἐμπιστοσύνην σου πρὸς αὐτοὺς ὑπακούων εἰς ἐκεῖ-
νον ποῦ εἶπε «Μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε»³⁶

Εἰς τοιοῦτοτρόπως πρᾶττης καθὲ ἡμέραν καὶ ἔστω
ἀγωνίζεσθαι δὲν θὰ ἀργήσῃ ὁ Θεὸς νὰ γένηται ἐπιτεθῇ³⁷
ἀπὸ τοῦς ἀγγέλους, ἄλλα θὰ σοῦ ἀποστείλῃ βοηθίαν
310 ἀπὸ τοῦ ἁγίου³⁸ κατοικητηριὸν τοῦ³⁹ καὶ θὰ σὲ σκεπίσῃ
ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνευματος τοῦ⁴⁰ καὶ προσδεσῶν
θαυμηδὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἁγ. αἰσμοῦ σου θὰ μεγαλῶ

ραν καὶ ἔλθῃ τὴν θην μ μ

33 Τρίτη ὥρα ἦτο ἡ σημερινὴ θην μ μ

34 Ονομάζεται οὕτως ὁ ριπ ψαλμός ὁ μακρότερος ὅλων ἐκ
τῆς ἀπαντημένης ἐκ αὐτὸν φραστικῆς «Μοκάρουσι οἱ δυνάμεις ἐν ὁδῷ» ἢ
τῆς λέξεως «ἁμῶσι» εἰς τὴν Ἀσπιδίον μας γίνεται ἐκρυπτότερος χρῆσις
τοῦ ἐν λόγῳ ψαλμοῦ Οὕτως ἐπὶ ὅσοι τὴν νεκρωσίαν ἀκολουθίαν
χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν ὄρθρον καὶ εἰς τὰ μεσάνυχτα. Εἰς μὲν τὸν
ὄρθρον στιχολογεῖται κατὰ τὸ Σαββατικὸν καὶ τὴν Κυριακὴν ὡς τελευ-
ταῖον «κάθισμα» εἰς δὲ τὰ μεσάνυχτικὸν κατὰ τὰς ὑπολοιπὰς ἡμέρας
ὅτε ὁ τελετουργὸς θυμῷ ὀλόκληρον τὸν νῶτον

35 Πρβλ Α Κερ δ 3

36 Λουκ στ 37

37 Πρβλ Σαφ Σερ λδ 21 22 Β Πέτρ γ 9

38 Πρβλ ψαλμ, ρδ 3

39 Πρβλ ψαλμ λδ 14

40 Πρβλ Λουκ α 35

σης πνευματικῶς καὶ θὰ φθάσης νὰ γίνῃς ἀνδρὰς ὠλοκλήρῳμένος, «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρωματος τοῦ Χριστοῦ»⁴¹ φωτιζομένος ἀπὸ Ἐκείνου καὶ φωτίζων καὶ σὺ μὲ τὸ φῶς τῆς θείας γνωσεως, ὡς ἄλλοι ἡλῶς ὅλους ὅσοι σέ πληροῦν καὶ σέ συναντοῦν, δοξάζων τοιοῦτοτροπῶς καὶ μὲ τὴν ζωὴν καὶ μὲ τὰ λόγια σοὶ τὸν Θεόν ὁ ὅποιος σοὶ ἔδωκε τὸ χάρισμα τοῦ Ἁγίου τοῦ καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος, εἰς τὸν ὅποιον ἀρμύζει αἰωνία δοξολογία Ἀμήν

XXVII

Περὶ τοῦ ὅτι δεῖν πρέπει νὰ δεικνυώμεν ἀδιεξορίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἐπιφρονῶμεν ἔστι καὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἀγωνιζώμεθα καὶ τηρώμεν ὅλην, καὶ θύμους, ὥστε νὰ μὴ κλεισθώμεν ἐξω τῆς βασιλείας ὡς περιφρονῶντες τῶν θεῶν ἐντολῶν. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ υπομεινωμέναι γενναϊότατα τὰς δοκιμασίας.

ΛΟΓΟΣ ΚΖ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, δὲν ἀκοῦτε τὸν Κύριον καὶ τοὺς ἀποστόλους τοῦ, οἱ ὅποιοι φωνάζουν· «Ἐάν τις, λέγει, τὸν νόμον ὅλον φυλάξῃ, πταισῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε 10 παντῶν ἐνοχός»² καὶ ἄλλοῦ· «Ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται»³. Καὶ διὰ νὰ καμῇ περισσότερον σαφὲς αὐτὸ που λέγει, συνεχίζει λέγων· «Ὡς γὰρ τις ἡττῆται τούτῳ καὶ δεδούλωται»⁴. Ὡστε ἀδελφοί, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑποδουλωνεταί, εἰς ἓνα ὁποῦδήποτε πάθος, αὐτός καὶ κυριεύεται, ὑπὸ αὐτοῦ καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως ἀφοῦ τιθεταί ὑπο τὴν ἐξουσίαν ἁλλοῦ κυρίου⁵. Διὰ τί δὲ καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν νὰ ἀντιληθῶμεν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μας τὴν πραγματικὴν δύναμιν τῶν λαγῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων διαπιστώνοντες αὐτὴν σαφῶς ἐξ ὧν ὀλέπομεν;

1. Πρὸς Ματθ. αὐτ. 13 καὶ 10.

2. Ισκ. 6, 10.

3. Α. Κορ. 9, 25.

4. Β. Πέτρ. 2, 19.

5. Πρὸς στ. 24 Λουκ. 1στ. 13.

- 20 Διότ βλέπομεν ὅτι ὅσοι ταξιδεύουν εἰς τὸ πέλαγος
 δὲν θεωροῦνται ὅτι ἐσωθήσαν ἂν διανυστῇν τόσα ἢ το-
 σα σταδίχ⁶ καὶ ἀφοῦ εἴρεθον κάποιον πλησίον τοῦ λ-
 μέ⁷ος καὶ διατρέξουν κάποιον κίνδυνον, ἀλλὰ (θεωροῦν-
 τα ὅτ ἐσωθήσαν) ὅσοι φθίσουν εἰς τὸν λ.μενα καὶ πα-
 τήσουν εἰς τὴν ξηρὰν τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μέ ὅσους
 περιπατοῦν εἰς τὸν ὄρυμον καὶ τρέχουν να φθάσουν εἰς
 κάποιαν πόλιν δὲν θεωροῦνται ὅτ ἐσωθήσαν καὶ ὅτι
 ἐφθάσαν εἰς τὴν πόλιν εἰς τὴν ὅποιαν ἐπὶ ἔρχονται ἂν
 περάσουν τοῦτον τὸν τοταμον ἢ διαδοῦν τοῦτο ἐδῶ τὸ
 ὄρας ἢ προσπεράσουν ἐκείνους τοὺς ληστας καὶ τοὺς
 ἀποφυγουν ὕστερα δὲ ἀπὸ αὐτὰ συναντήσουν τυχαίως
 κάποιον ἄλλον φοιέα ἢ κάποιο θηρίον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο
 30 κατασπαραχθοῦν ἢ περουν εἰς κάποιον λάκκον καὶ πνι-
 γοῦν, ἀλλὰ (λέγομεν ὅτι ἐσωθήσιν καὶ εἰς τὴν πόλιν
 ἐφθάσιν) ὅσοι διεφυγόν με τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ κά-
 θε δοκιμασίαν καὶ κάθε θανατηφόρον κίνδυνον Ἐλλ'
 οὔτε καὶ αὐτοὶ θεωροῦνται σωσμένοι Ἐοτ ἂν μετὰ
 τὴν ἀποφυγὴν ὄλων των καθ' ὅδον κινδύνων ἀδιαφορή-
 σουν ἢ τεμπελιάσουν καὶ τοὺς εὖρη ἢ νύκτα⁸ καὶ κλει-
 σθοῦν αἱ πόλεις τῆς πόλεως καὶ εἴρεθον ἔξω ἀπὸ αὐ-
 τὴν δὲν δυνάται να γνωρίζουν τι τοὺς ἐπιφυλάσσει ἡ
 ἐρχομένη⁹ ἡμέρα.

- Διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ νοημα τῶν ἀνωτέρω φαντά-
 σου ὡς πόλιν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὡς νύκτα τὸν
 θάνατον καθενός ἐξ ἡμῶν καὶ ὡς ἐρχομένην ἡμέραν τὴν
 δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν ἡ ὅποια εἶναι ἡ ἡμέ-
 40 ρα τῆς κρίσεως⁹ Ὅτι οὖς λοιπόν, δὲν θαυθῇ νὰ προ-
 φθάσῃ να εισέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὅσον
 θὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ παρὸντος θίου, ἀλλ'
 εὖρεθῃ ἔξω ἀπὸ αὐτῆς, ὅταν ἀποθάνῃ, τότε ἔρχεται δι'
 αὐτὸν ἡ νύκτα τοῦ θανάτου του καὶ δὲν γνωρίζει, τί εἶ-
 ναι δυνατόν νὰ τοῦ συμβῇ κατὰ τὴν ἐπερχομένην ἡμέ-

6 Σταδίων Μονὰς μήκουσ καὶ πρὸς 100 ὄργυιας ἢ 800 πόδας ἢ 184,8 μ. Ὑπῆρχε καὶ μακρότερον σταδίων ἴσον πρὸς 1 ρωμαϊκὸν μί-
 λλον περὶ τοῦ ὁποίου πῆθανε ἐντοῦθο.

7. Πρὸς. Ἰωάν. 9' 4 καὶ 10' 18' 35

8. Πρὸς. κζ' 1.

9 Πρὸς. Ματθ. 16 38 κ.δ.

ραν τῆς κρίσεως, διότι ἐνδέχεται νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ
 εἰσελθῇ εἰς τὴν βασιλεῖαν ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ νὰ μὴ τοῦ
 ἐπιτραπῇ Ἄλλα καὶ τὸ ζῆλον αὐτῆς τῆς κατηγορίας ὅχι, ὅταν δια-
 φυγῇ τοῦτου μὲν ἡ ἐκεῖνοι τοῦ κυνηγοῦ καὶ τοῦ σκι-
 λου ἢ κατορθώσῃ νὰ περικλῇ αὐτὴν ἐδῶ ἢ ἐκεῖνην
 τὴν παγίδα· ἀφοῦ δὲ συλληφθῇ ἀπὸ κάποιου ἄλλο μέ-
 50 σον καὶ πέσῃ εἰς τὰ χέρια αὐτῶν θεωρεῖται ὅτι διέ-
 φυγε καὶ ἐνώθη ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ζῶον τὸ ὁποῖον οὐδόλως
 συνελήφθη ζωνταὸν ὑπὸ κυνηγοῦ ἢ ἐκρατήθη ὑπὸ κα-
 ποίας μηχανῆς (αὐτὸ θεωρεῖται ὅτι, ἐσωθῇ) Φαντάσου
 πάλιν ὡς κυνηγοὺς τοὺς πονηρὰς διαμονὰς, ὡς
 σκύλους δὲ τοὺς αἰθρώπους καὶ ἐρσκοῦνται εἰς τὴν
 πλάνην καὶ διδασκοῦν τὸ ψεύδος, οἱ ὅποιοι ἐπεὶ δὴ εἶναι
 διεστραμμένοι καὶ πονηροὶ δὲν φροντίζουν νὰ ἐσωρθώ-
 σουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ διδάξουν
 ἄλλους αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς θεωροῦμεν ὡς σκύλους
 ποὶ γαυγίζουσιν καὶ πρέπει νὰ τοὺς ἀποφευγῶμεν ὥσπερ
 νὰ διαγκωνοῦν μὲ τὰ λόγια τῶν καὶ νὰ κατασπαράσ-
 σουν τὰ προβάτα τοῦ Χριστοῦ καὶ παραδίδοντας αὐτὰ
 εἰς τὰ χέρια τῶν κυνηγῶν ὡς ληστας δὲ φανταστοὺς τοὺς
 πονηροὺς καὶ ἀπασιεὺς λογισμοὺς, οἱ ὅποιοι ὁρμοῦν
 60 ἀφ' ἑκείνης ἐπάνω εἰς τὸν ἀγωνιζόμενον, ἢ τὸν προετοι-
 μάζουσιν νὰ φύγῃ καὶ νὰ ἀποκοπῇ ἀπὸ τὴν συντροφίαν
 τοῦ νομιζῶν ὅτι τοιοῦτοτρόπως θὰ σωθῇ ἢ, ἀφοῦ τὸν
 πιάσουν μὲ τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν συγκαταθέσιν τοῦ
 λογισμοῦ καὶ ἀφοῦ τὸν δέσουν στερεῶς καὶ τὸν σφίξουσιν
 τὸν κτυποῦν τρόπον τινά μὲ τοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ τὰ
 σκιρτήματα τῆς σαρκὸς, καὶ συροντες αὐτὸν μὲ τὴν δύ-
 ναμιν τῆς ἁμαρτωλῆς ἐπιθυμίας, τὸν πετοῦν εἰς τὸν λάκ-
 κον τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἁμαρτωλῆς
 πράξεως

Ἐπιβάλλεται, λοιπόν, μὲ καθὲς τρόπον νὰ ἀποφεύ-
 γωμεν ὅλας τὰς πονηρὰς πράξεις, συγχρόνως δὲ νὰ
 πράττωμεν ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἔργα καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ
 Θεοῦ νὰ τηροῦμεν μὲ ζῶηρον πόθον καὶ με καθὲς προ-

10 Πρὸς Δευτ 18 15 κλη

11 Πρὸς Σοφ Σειρ κζ' 20

- 70 θ μ αν κα να μη περιφρονοῦμεν ουδεμίαν ἀκόμη καὶ τὴν πιο μικρά¹². Διότι ὁποῖος λέγει «Μακάρι να μὴ ἔχῃ πραχθῇ ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸ τὸ κακὸ νὰ μὴ εἶχα διαπραξῇ, αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἁμάρτημα, ἐπειδὴ αὐτῷ ἡ ἐκείνῳ δὲν εἶναι τίποτε το σθεαρὸν» εἶναι φανερόν ὅτι παραβαίνει ὅλας μαζί τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντιστέκεται εἰς αὐτὰς. Καταλαθέ με, ὦ ἄνθρωπε, ὅτ τὸ πολὺ μὲν σκεῦος (δηλ ὁ ἐναρετος ἄνθρωπος) κατασκευάζεται ἀπὸ ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἢ το ἀπὸ τὴν πίστιν, ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ταπεινώσιν, ἀπὸ τὴν ἀποφυγὴν καθὲ «ἀργού» λόγου¹³, ἀπὸ τὴν ἰέχρι θανάτου ὑπακοὴν εἰς τὸν Θεόν¹⁴, ἀπὸ τὴν ὑποκοπὴν τοῦ ἰδίου θεληματος καὶ τῶν σκιρτημάτων τῆς καρδίας, ἀπὸ τὴν συνεχὴ μετάνοιαν καὶ συντριβὴν, ἀπὸ τὴν
- 80 ἀδύνακτον προσευχήν¹⁵, ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπὸ τὴν ἀπαλλαγὴν παντὸς παθους ἐναντίον τοῦ πλησίον καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης ἐξ Ἰησοῦ πρὸς ὅλους, ἀπὸ τὴν ἀφιλοχρησίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν, ἀπὸ τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπολυτὸν ἀγάπην καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας τὰς ἀρετὰς αἱ ὁποῖαι συνιδέονται πρὸς τὰς ἀναφερθεῖσας. Διότι καθὲ μία ἀπὸ αὐτὰς, ἀποτελοῦσα τρόπον τινα μίαν ἀνεξάρτητον φηφίδα, ἄλλη μὲν ἐκ χρυσοῦ, ἄλλη δὲ ἐξ ἀργυροῦ, ἄλλη χαλκίνῃ, ἄλλη ἀπὸ πολὺ μὲν πετραδι καὶ αἱ ὑπόλοιποι ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ ἄλλας πολυτίμους ὕλας, ἐνοῦμενα δια τοῦ Ἀγ Πνεύματος καὶ συγκολλωμένα ὅλα, εἰς ἓν μεταξὺ τῶν καὶ συναρμολογουμένα, κατα-
- 90 σκευάζουσιν, ὥς ἔχομεν εἶπει, τὸν ἄνθρωπον χρῆσιμον σκεῦος, εἰς τὸ ὁποῖον τοποθετεῖται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὥς ἄλλας νέος οἶνος¹⁶. Πες μοι, λοιπὸν, σὲ παρακαλῶ, ἐάν μίαν μόνον ἀπὸ τὰς ἀναφερθεῖσας ἀρετὰς λείψῃ, ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ μὲ τὰς ὁποίας ἀπηρτίσθῃ καὶ συνηρμολογῇ τὸ δοχεῖον, ἄραγε θα στέρξῃ ὁ Θεὸς νὰ θάλλῃ μέσα εἰς αὐτὸ ἔστω καὶ ἓν ἀπὸ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύ-

12 Πρὸς Ματθ ε 19

13 Πρὸς Ματθ 23 36

14 Πρὸς Φιλ 8 8

15 Πρὸς Α 1 Θεο ε 17

16 Πρὸς Ματθ 9 17 Μαρκ 6 22 Λουκ ε 37 38

ματός του ἔστω καὶ ἂν φαίνεται, ὅτι εἶναι πάρα πολὺ μικρὴ ἢ ὀπὴ τοῦ πετάλου που πρᾶγμα λέγει δηλαδὴ τῆς ἀντιστοίχου ἀρετῆς. Καθόλου· Διότι, ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς μικρῆς ἐκείνης ὅτλην σιγα σ γὰ καὶ, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντλήπτὸν θὰ διαρρευσῇ καὶ θὰ χυθῇ τὸ τοποθετηθὲν χάρισμα

1,10 Ὡς εἶναι, λοιπὸν δυνατόν ἡμεῖς καὶ χωρὶς πολλὰς ἀρετὰς τῶν ὁποίων δὲν ἔχουμεν ἀποκτήσῃ τὸν ἀναλλοίωτον καὶ ἀθάνατον πλοῦτον διὰ τῆς τηρήσεως τῶν θεϊκῶν ἐντολῶν, μὲ τὰς ὀλίγας ἀρετὰς που ἐπετυχομεν καὶ αὐτὰς διαχωρομενας μεταξὺ τῶν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν ἁμαρτιῶν μας. τὰ θεωροῦμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ὅτι εἶναι δοχεῖα τέλεια καὶ ἀκέραια καὶ νὰ νομιζωμεν ὅτι ἔχομεν βαθιὰ μέσα μας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς ἄλλον θησαυρόν. Ἀλλὰ πρᾶγματι συμφωνοῦν μὲ τὸν θεῖον Παῦλον «ἐματαιώθημεν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς ἡμῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσυνετοσύνη ἡμῶν καρδία καὶ φᾶσκοιτες εἶναι σοφοὶ ἐμωρανθημεν»¹⁷ Διότι κατὰ τὸ θεῖον Παῦλος φωνάζει. «Ὁ Θεὸς ὁ εἶπεν· ἐκ σκότους φῶς λάμψαι»¹⁸ καὶ «ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρόν ταῦτα ἐν δο-
110 στρακνοῖς σκευασι»¹⁹, ἀλλὰ «σκεύη μὲν ὀνομάζει τὰ σωματὰ μας, ὅπως καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει «Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σωματὰ ὑμῶν ναὸς εἰσὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος καὶ οὐκ ἐστὶ ἑαυτῶν»²⁰, «ὁ στρακινὰ» δε ὅταν εἶπεν ὑπὸ νικηθὲν τὸ ἀδύνατον τῆς φύσεώς μας.

Αὐτὰ τὰ σωματὰ, λοιπὸν, εἶναι ἄθραυστα καὶ ἀρράγιστα ἐξ αἰτίας τῆς ἀκατανίκητου δυναμεως τοῦ εὐρισκομένου εἰς αὐτὰ θησαυροῦ Διὰ τοῦτο καὶ λέγει ἐν συμπερασματι «ἵνα τὸ πλεῖστον τῆς δυναμεως μὴ ἦ ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ»² Καὶ διὰ νὰ κάμω αὐτὸ ἀπλουστερον εἰς ἐσᾶς, σᾶς λεγῶ ὅτι θελεῖ νὰ εἴπῃ τὸ ἐ-
120 ξῆς «Νὰ μὴ νομίσῃς λέγει, ὅτι, ἀπὸ ἐσέ συγκρατεῖται καὶ διαφυλάσσεται ὁ θησαυρὸς τοῦ ὑπάρχει ἐντός σου

17 Ρωμ. 6 21 22

18 Β Κορ 6 6

19 Β Κορ 6 7

20 Α Κορ στ 19 Πρβλ καὶ Ρωμ η 11

21 Β Κορ 6 17

ἀντιθετως μάλιστα, σὺ ὁ ἴδιος δεφυλάχθης ὑπὸ τοῦ ὑπάρχοντος ἐντός σου θησαυροῦ, ὅς-τι ἐπὶ τῆς υπαρχούσης ἐντός σου χαρίτος κατεσκευάσθης ὥστε νὰ γίνῃς δοχεῖον χρῆσιμον εἰς τὸν Θεόν.²² Τὸ ἀκομῇ ἐκπληκτὸν κότερον εἶναι τοῦτο, ὅτι καὶ ἀν' ἀκομῇ το σκεῦος δει θραύσθῃ ἀπὸ ἡμᾶς ἀλλ' ἀπὸ ἄλλου· ὁ μὲν ἐντός αὐτοῦ θησαυρὸς δὲν χυνεται, το δε σκεῦος γίνεται, κα ἡναιτωτερο· καὶ ἀσφυλεστερον ὑπὸ τῆς δυναμείως τοῦ θησαυροῦ, διότι ὁ θησαυρὸς εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός· Ὅτ' αὐτὸ εἶναι ἀληθές, ἡμῶς θεδαίωνε ὁ ἴδιος ἀπόστολος λέγων· Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ.²³

- 130 Ἀλλὰ προσεξε με δια νὰ σοῦ ἐξηγήσω κατὰ ποῖον τρόπον διὰ τῶν λόγων αὐτῶν πατρός λέγει στί ἡ Τριάς εἶναι, ἀχωριστός καὶ ὅτι μένει ἐντός ἡμῶν διότι, ὁ Θεός, λέγει, ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι ὅς, ἔλαμψεν — δηλαδὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα — ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν — τὸ ἴδιον ἀκριθῶς εἶπε καὶ ὁ Κύριος· «Κάγω Παράκλητον ἄλλον πέμψω ἔμιν, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας»²⁴ — καὶ ἄλλοι· «Ἐχομεν δε τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν δοτρακίνο·ς οκευεσιν»²⁵ δηλαδὴ εἰς καρδίας ἀπὸ σαρκᾶς²⁶· Θέλων δὲ ὁ Αποστολος νὰ δείξῃ εἰς σε ὅτι, ὁ θησαυρὸς περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλεῖ δὲν εἶναι κάποιος ἄλλος διαφορετικός ἀπὸ τὸν φανερωθέντα εἰς τὸν κόσμον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι εἶναι τῆς αὐτῆς με ἐκείνον οὔσιας καὶ ἀπολαύει ἐν τῇ Τριάδι καὶ δεκαιοῦται, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἰσῆς πρὸς τὰ ἄλλα Πρόσωπα τῆς προσέθεσε ἐν συνεχῆς· «Ἵνα τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως μὴ ἦ ἐξ ἡμῶν ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ»²⁷, ὁ ὁποῖος ἐκατοίκησεν ἐντός ἡμῶν²⁸ διὰ τοῦ υπερφυσικοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· διότι αὐτὸ ἀκριθῶς εἶναι ὁ θησαυρὸς, ἡ Ἁγία Τριάς, ὁ ὁποῖος κατέχεται, μὲν ἀπὸ ἡμᾶς, κα θῶς ἔχει λεχθῇ, διὰ τῆς σχολαστικῆς τηρησεως ὧν

22 Πρὸλ. θ' Τμ. δ' 21

23 Φιλ. δ' 13

24 Ἰωάν. ιδ' 16 17 κ' 26 ἰστ' 7

25 Β. Κορ. δ' 7

26 Πρὸλ. θ' Κορ. γ' 3

27 Β. Κορ. δ' 7

28 Πρὸλ. Α' Κορ. ἰστ' 17 Κολ. α' 24 κλη

τῶν ἐντολῶν, συγκρατεῖ δὲ καὶ τροστατεῖε ὅλους ἡ
 μᾶς διὰ τῆς ἰδικῆς τοῦ φιλανθρωπίας καὶ δυνάμεως καὶ
 χάριτος, διατηρῶν καὶ ὁ ἀφυλόττων ἡμᾶς ἀπὸ παντοῦ
 ἀπροσβλήτους καὶ ἀμετακινήτους καὶ ἀσαλεύτους τοὺς
 ὁποῖους, ἐπειδὴ εἴμεθα ἀδυνατοὶ καὶ εἰκόλως παρασυ-
 ρόμεθα εἰς τὸ κακόν, ὅταν ἔχωμεν ὠρισμένας μικρὰς
 ἑλλείψεις ἢ ὑποπερῶμεν εἰς σφαλμάτα, αὐτὸς ὁ θεσσα-
 150 ρος ἀμέσως μᾶς συγκρατεῖ καὶ μᾶς ἐνώνει με τὸν ἑαυ-
 τὸν τοῦ καὶ μᾶς συγκαλεῖ με τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ συμ-
 πληρῶνει τὰς ἰδικὰς μᾶς ἑλλείψεις²⁹ καὶ μᾶς στερεώνει
 καὶ μᾶς καθιστᾷ σταθεροτέρους εἰς τὴν ἀρετὴν.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, σὰς παρακαλῶ, ἀδελφὸν ἐν Χρῆ-
 στῷ, νὰ παρουσιάσετε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἐνώπιον τοῦ
 Κυρίου χωρὶς νὰ δυνάμηναι νὰ κατηγορηθῶν³⁰ δι' οἷαν
 ῥητοτε ἀμαρτίαν, φέροντες μαζί σας ὡς πολυτίμον καὶ
 ἀφθαρτον θεσαυρον τὴν τηρεῖν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ,
 ποὶ χαρίζουν τὴν σωτηρίαν. Διότι τοιοῦτοιτρόπως θὰ
 πάρῃ αὐτὰς ὁ ἀπαράμεικτος τεχνίτης Λόγος τοῦ Θεοῦ,
 ὡς κάποιαν ὕλην, ἢ ὁποῖα εἶναι συννηνωμένη καὶ ἀπαρ-
 τιζομένη ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ καὶ πολυτίμους λί-
 θους τὰ ὁποῖα συστατικὰ (ἀρετὰς) θὰ ἐνωσῇ ὁ ἴδιος
 εἰς ἓν καὶ δι' αὐτῶν θὰ κατασκευάσῃ ἡμᾶς εἰς σκευὴν
 χρησίμου³¹. Ἄλλ' ὥς προσεξώμεν μὴ τυχόν καὶ ἔχομεν
 160 μαζί μᾶς ὠρισμένας ἀρετὰς ἐνῶ ἄλλας δὲν θὰ ἔχωμεν
 οὔτε πάλιν ἐνῶ θὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτόν ἄλλας, νὰ ἐμ-
 φανισθῶμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν τὸν Θεὸν ἀδιά-
 φοροι καὶ περιφρονηταὶ μᾶς καὶ μόνως, διὰ νὰ μὴ τυ-
 χόν καὶ ὀργισθῇ καὶ μᾶς πετάξῃ καὶ ἐκεῖνας κατὰ πρό-
 σωπον ὡς ἀπαραδέκτους καὶ διατάξῃ νὰ μᾶς πετάξουν
 ἔξω ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ³². Ὅταν δὲ πάθωμεν αὐτὸ
 κατόπιν δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ὠφελῇ, ἔστω καὶ ἂν
 κτυπήσωμεν πολλὰς φορές τὴν θυραν τοῦ ἐλέους Του
 καὶ εἰπώμεν «Κυριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν»³³. Διότι θὰ

29 Πρβλ. Α Κορ. ια' 17 καὶ ο' 24 κλη.

30 Πρβλ. Λουκ. 9' 22 Β Κορ. ια' 2 Κολοσ. α' 22

31. Πρβλ. Β' Τιμ. 6' 21

32 Πρβλ. Μωθ κβ' 13' κε' 16

33 Μωθ κε' 11

μᾶς ἀποκριθῇ «Φύγετε μακρὰν ἀπὸ ἐμέ³⁴! Διότι δὲν
 σας ἐγνώρισα οὔτε ὡς πιστοὺς³⁵, οὔτε ὡς ὑπηκόους μέ-
 χρι θανάτου³⁶ καὶ τηρητάς τῶν ἐντολῶν μου. Διὰ τοῦ
 170 το φυγετε ἀπὸ ἐμέ»³⁷.

Αὐτὰ μὲν, λοιπόν, γνωρίζω ὅτι θὰ τὰ ἀκούσω πρῶ-
 τος ἐγώ ὁ τιποτέμιος καὶ τρισάθλιος ἐπειδὴ δὲν ἐξε-
 πλήρωσα οὔτε μίαν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. Ἔπε-τα καὶ ὅ-
 σοι ἄλλοι ὥσαν ἐμέ δὲν ὑπετάχθησαν καὶ παρήκουσαν
 εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι λεγουν μὲ τὴν
 ἀνόητον σκεψίν των. «Μακαρι νὰ μὴ εἶχα πορνεύσει!
 Διότι ὁ ὄρκος δὲν εἶναι τίποτε τὸ σπουδαῖον. Μακαρι
 νὰ μὴ εἶχα μοιχεύσει! Διότι το νὰ κλέψῃ κανεῖς 15 λε-
 πτὰ ἢ ἓνα κομματι ψωμί τι εἶδους ἁμαρτία εἶναι.» Ἐ-
 πεῖτα πάλιν λέγουν. «Θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἐάν δὲν εἶχα
 συναρπαγῇ ἀπὸ τα αἰσχροὶ καὶ ἀκάθαρτα ἁμαρτηματα
 τῆς σαρκικῆς συναφείας μεταξὺ ἀνδρῶν³⁸. Ἀλλῶς τε
 τὸ νὰ κατηγορήσῃ ἢ νὰ φθονήσῃ κανεῖς τὸν συνάνθρω-
 πόν τοι, νὰ τὸν εἰρωνεύθῃ καὶ νὰ τὸν περιγελάσῃ, εἶναι
 180 ἄραγε καμμια μεγάλη ἁμαρτία», ἐκεῖνοι, πάλιν (θὰ ἀ-
 κούσουν τὰ ἀνωτέρω), οἱ ὅποιοι θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς
 τὼν ὡς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχουν ἀνοήτως μεγά-
 λην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ εἴ-
 ναι καθαροὶ ἀπὸ τὰς πράξεις τῶν σαρκικῶν ἁμαρτιῶν,
 ἐνῶ ἂδ ἀφοροῦν διὰ τὰς ἀρετάς καὶ τὰ πάθη τῆς ψυ-
 χῆς, καὶ οἱ ὅποιοι περιφρονοῦν ὅλας τὰς ἄλλας ἐντολάς
 τοῦ Κυρίου καὶ δὲν ἀναγκάζουν τὸν ἑαυτὸν των διὰ τὴν
 ἐφαρμογὴν αὐτῶν, ἀποφευγοντες δὲ καὶ κάθε κουρα-
 στικὴν πρᾶξιν καὶ ταλαιπωρίαν χάριν τῆς ἐντολῆς τοῦ
 Θεοῦ καὶ διέρχονται οὕτω τὸν καιρὸν των μὲ πλήρη ἀ-
 διαφορίαν.

Διότ ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια, ἀδελφοί μου, τὸ νὰ ἀποφεύ-
 γῃ μὲν κανεῖς τὴν πορνείαν καὶ ὅλας τὰς ἄλλας σωμα-
 τικὰς ἀκαθαρσίας, νὰ ἐπιδιώκῃ δὲ τὴν δόξαν καὶ νὰ ἐ-
 190 πιθυμῇ τὴν ἀπόκτησιν χρημάτων, Διότι ἡ μὲν πορνεία

34. Πρὸς Ματθ. ζ' 23. Λουκ. ιγ' 27

35. Ματθ. κε' 12. Πρὸς Ματθ. ζ' 23. Λουκ. ιγ' 27.

36. Πρὸς Φιλ. θ' 8

37. Πρὸς Ματθ. ζ' 23. Λουκ. ιγ' 27

38. Πρὸς Α' Τιμ. α' 9-10

(καὶ τὰ συναφῇ ἁμαρτήματα) καταστρέφει τὸ σῶμα, ἡ δὲ φιλοδοξία καὶ φυλαργυρία καταστρέφουν τὴν ψυχὴν. Ὅχι μόνον αὐτὸ δὲ ἀλλὰ συμφωνοῦν μετὰ ὅσα λέγει ὁ Κύριος ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτὴν μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀπίστιαν. «Πῶς δυνασθε, λέγει, πιστεῦναι δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν παρὰ τοῦ μονοῦ Θεοῦ οὐ ζητοῦντες»³⁸. Ποῖαν σημασίαν δὲ ἔχει τὸ νὰ εἶναι κανεὶς καθαρὸς ἀπὸ σαρκικὴν συνάφειαν μετ' ἀνδρός, καθ' ἣν στιγμὴν φλέγεται ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος καὶ τὴν ζηλοτυπίαν κατα τοῦ πλησίον του, Διότι τὸ μῖσος πρὸς τὸν συνάνθρωπον κάρνει ἐκεῖνον πού τὸ ἔχει φονέα. Ὁ γὰρ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγει ὁ ἀποστολὸς, ἀνθρωποκτονὸς ἐστίν»³⁹. Ἐκεῖνος δὲ πού κάρνει αἰσχροὺς πράξεις μετ' ἄρρενος καὶ ὁ φονεὺς τιμωροῦνται βεβαίως κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας μετὰ τὴν ἰδὴν τιμωρίαν καὶ ἐφ' ὅσον δὲν μετανοήσουν τοὺς ἀναμένε καταδικῆ εἰς αἰώνιον κόλασιν. Ποῖαν δὲ σημασίαν ἔχει ἔάν δὲν μεθυῇ μὲν κανεὶς μετὰ κρασι καταγορεῖ ὅμως τὸν συνάνθρωπόν του, Διότι καὶ οἱ δύο κατὰ τὸν θεῖον ἀποστολὸν ἀποπέμπονται ἀπὸ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διότι λέγει «Μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε ἀρσενικοῦται», καὶ συμπληρώνει «οὐ μεθυσαι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι»⁴⁰. Πές μοι σὲ παρακαλῶ, ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς νηστείας, ἔάν δὲν ὑπάρχῃ συγχρονως καὶ ἡ πραότης. Ποῖα δὲ τῆς πραότητος ἡ ὠφέλεια, ἔάν αὐτὴ πρόκειται νὰ ἀποθῇ εἰς καταστροφήν κάποιας ψυχῆς καὶ συνεπαγεται τὴν παράθασιν αὐτῆς τῆς ἰδίας ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπιτίθεται καὶ ἀνταποδίδει τὸ κτύπημα εἰς ἐκεῖνον πού τὸν ἐκτύπησε περιφρονεῖ τὸν Θεόν ὁ ὁποῖος εἶπε «Τῷ τυπταντί σου τὴν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην»⁴¹, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀνέχεται μετὰ μακροθυμίαν τὸν θλασθημοῦντα τὸν Θεὸν ἁμαρτάνει εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ ἐμφανίζεται ὡς ἂν νὰ

38 Ἰωάν. κ' 44

39 Α' Κορ. στ' 9-10

40 Ἰωάν. γ' 15

41 Λουκ. στ' 28 Ματθ. ε' 39

ευχαριστῆται μαζί με τόν θλασφημοῦντα και να συμφωνῇ μαζί του εἰς ὅ τι πράττει με τὴν δῆθεν αὐτὴν μακροθυμίαν. Διὰτι δίδεις τοσην σημασίαν εἰς τὴν ὑπακοὴν ἀδελφέ μου καθ' ἣν σιγῇ εἶσαι ὑπόδουλος εἰς τὴν λυμπαργίαν. Δοτι λέγει ὁ Κύριος «Οὐδεὶς δυοὶ κυριοῖς δο-
 220 λεύειν δύναται»⁴² εἶνα ἀδυνατόν (ἀδυνατον) ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ νὰ γινῇ δοῦλος τοῦ στομαχιοῦ του. Διὰτι καυχᾶσαι διὰ τὴν πολλὴν μελέτην τῶν Ψαλμῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνερχεται μὲν εἰς τὰ ὕψη ὁ νοῦς σου, δὲν ἀντλαμβάνεται ὅμως τὴν πραγματικὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τοῦ περιχομένου τῶν Ψαλμῶν. Ἐάν δὲ δι' αὐτὸ παραλείπης νὰ ἐκτελέσῃς τὰς διακονίας που σου ἀνατίθενται καὶ τὰς ἐργασίας τῆς μονῆς που σὲ διέταξεν ὁ ἡγουμένος νὰ ἐκτελῇς, ἐγὼ μὲν δὲν λέγω τίποτε ἐπ' αὐτοῦ σὺ δὲ γνωρίζω, ὅτι ἔχεις ἀκούσει τι λέγει σχε-
 230 τικῶς ἡ Θεὰ Γριφὴ «Ἐπικαταρατος πᾶς ὁ πο-ὼν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς»⁴³ Διὰτι δὲ σπριζέσαι ὑπὲρ τὸ θέον εἰς τὸν κόπον τῶν σωματικῶν ἐργασιῶν καὶ ἀδιαφορεῖς διὰ τὴν ἐργασίαν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν σου. Δὲν ἀκούεις τὸν Παῦλον ποῦ λέγει «Ἡ μὲν γὰρ σωματικὴ
 230 γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πανταχοῦ («πρὸς πάντα») ὠφέλμος ἐστίν»⁴⁴. Τί δὲ θὰ ὠφελῇθῃ ἂν κανεὶς ἐπιτυχὴ καὶ τὰ δυο ἐνῶ κατακρίνῃ τοὺς ζῶντας μαζί τοι (μοναχοὺς) ἢ τοὺς εὐρσκομένους εἰς τὸν κόσμον ἀδελφούς. «Ὡ γάρ, λέγει, κρίματι κρινετέ κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν»⁴⁵. Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιτυχῇ ὅλα ὅσα ἔχομεν εἶπει καὶ συγχρόνως δὲν πράξει τίποτε ἀπὸ ὅσα ἀπαγορεύονται, οὔτε κατακρίνει τοὺς ἀδελφούς, εἰς περίοδον δὲ διωγμῶν καὶ δοκιμασιῶν⁴⁶, ὅτε θὰ ἐκτοξεύωντα ἐναντίον του πτώματα καὶ ραπισματα⁴⁷ καὶ ὕβρεις ἂν δὲν ὑπομένῃ αὐτὰ χωρὶς ταραχὴν καὶ ἀγανάκτησιν, ἢ καὶ ἂν μὲν ταραχθῇ ἔσω

42 Ματθ στ 24

43 Ιερ λα 10

44 Α Τιμ δ 8

45 Ματθ ζ 2 Πρβλ Λουκ στ 38

46 Βλ Λουκ η 13

47 Πρβλ Ησ ν 6

240 τερικῶς δὲν ἐκστόμισε δὲ λόγον ἀνάμοστον ἀλλ' ἐκ
 τῆς ὅλης ἐξωτερικῆς τοῦ ἐμφανίσεως, (ἰδὲ δια τῆς ἐκ-
 φράσεως τοῦ προσώπου του καὶ τῶν κινήσεων του) φανε-
 ρώσει ὅτι ἡ ὁδηγία τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκινήθη πρὸς ὀργήν καὶ
 ἀπάντησιν εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ ὑβρεῖς με ὑβρεῖς ἢ πρὸς
 ἐξ ὁτιδήποτε ἄλλο δὲ τὴν ἀποκρίσιν πῶς εἶναι δυνατόν
 αὐτός ὁ ἄνθρωπος νὰ τολμήσῃ νὰ ὀνομάσῃ τὸν ἐαυτὸν
 τοῦ δοῦλον καὶ μισητὴν⁴⁵ τοῦ Κυρίου του καὶ ὅχι ἀντι-
 θέτως ἐχθρόν;

Οἱ φίλοι ὁμῶς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅσοι τὸν ἀγαπούν, ἔ-
 χοντες ἔντος τῆς ψυχῆς τῶν αὐτῶν ὡς ἄλλον θησαυρὸν
 ὅλων τῶν ἀγαθῶν ἀταραβιαστοὶν με χάριν ἀνεκφρα-
 στον καὶ με ἐσωτερικὴν ἀγαλλισσιν ὑποδεχονται αὐτὰς
 τὰς ὑβρεῖς καὶ ταπείνωσεις καὶ δεκνοῦν ὑπερβολικὴν
 ἀγάπην με ἐλλοκρινῇ καὶ ὅχι υποκριτικῇ διαθεσιν ὥσάν
 νὰ εἶναι εὐεργεταὶ τῶν ἐκείνοι οἱ ὅποιοι δεκνοῦν εἰς
 250 πῆλτους τοιαύτην συμπεριφορὰν καὶ πράττουν αὐτὰ εἰς
 ὄφελος τῶν ἑκείνων δὲ οἱ ὅποιοι λέγουσιν "Ὅσον μὲν
 ἡ ἀρετὴ ἢ φιλονεικία καὶ ὁ καυγας καταλαμβάνομεθα
 ὡς ἄνθρωποι ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, μερικὰς φορὰς μάλ-
 λιστα ἀμυνόμεθα ἐναντι τῶν ἀδελφῶν με λογία ἀκόμη
 καὶ με ἔργα ὑπερότερον δὲ δὲν κρατοῦμεν καμμίαν κακί-
 αν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἐναντίον τῶν ἀλλὰ τὰ ἀπαρριπτο-
 μεν ὅλα καὶ δὲν ἀποκλείεται μάλιστα μόλις λήξῃ ἡ φι-
 λονεικία νὰ συγχωρήσωμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον· αὐτοὶ ὁ-
 μοιοῦνται κατὰ τὴν γνώμην μου με ἀγραφὸν πίνακίδι-
 ον, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ὅταν εὕρῃ τὴν κατάλληλον εὐ-
 καιρίαν ὁ ἐχθρὸς καὶ πολέμιος τῶν ψυχῶν μας γράφει
 με τὰ χέρια αὐτῶν τῶν ἰδίων τὰ πονηρὰ καὶ ἀκάθαρτα
 παραγγέλματα τοῦ καὶ ἀπομακρύνεται αὐτοὶ δὲ πάλιν
 260 ἐνῶ ἐξαλείφουν τὰ ὅσα ἐγράψαν παρακινήθεντες
 ὑπὸ τοῦ πονηροῦ δὲν προθυμοποιούνται ἐν συνεχείᾳ νὰ
 γράφουν εἰς τὴν θεσιν ὅσων ἐβύβουν τὰ παραγγέλματα
 τοῦ Χριστοῦ, ὥστε ὅταν ἐπανέλθῃ ὁ ἐχθρὸς νὰ εὕρῃ
 γραμμένας τὰς πλάσκας τῶν καρδιῶν τῶν⁴⁶ καὶ νὰ φύ-

45 Πρὸς Ἰωάν. ιγ' 14-17 Α Κορ. ια' 1 Α Θεο. α' θ' Α'

Πέτρ. β' 21-22

46 Πρὸς Β Κορ. γ' 3

γη νικημένος και κατεντροπισμένος, ἀλλ' ἀπὸ τεμπελῶν και ἀδιαφοριᾶν καθείς ἀπὸ αὐτοὺς ἀφήνε ἀγράφους αἰτᾶς, καὶ ὅταν ὁ Κύριος ἀποστείλῃ κάποιον ὄργανον νὰ γράψῃ εἰς καποιον ἀπὸ αὐτοὺς τὰ ἱδικὰ του παραγγέλματα ἀμέσως ἐκεῖνοι γράφουν προθυμῶς τὰ παραγγέλματα τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ οὕτως ἐκεῖνα μὲν ποὺ εἶναι πικρὰ καὶ προκαλοῦν τὸν αἰώνιον θάνατον τα δεχόμενα, εὐχαριστῶς ἐνῶ ἐκεῖνα ποὺ χαρίζουν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ εἶναι, γλυκύτερα καὶ ἀπὸ τὸ μέλι⁵⁰ τὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των.

Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας Ἰησοῦς ὁμοῦς, ὁ ὁποῖος οὐδὲν ἀπολυτῶς ἐπίτασεν, ἐκτυπήθη καὶ ἐθασσάνισθη, ὥστε οἱ ἁμαρτωλοὶ ποὺ τὸν μισοῦντα νὰ μὴ λαθοῦν μόνον τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων ποὺ διέπραξαν ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπακοῆς τῶν εἰς τὰς ἐντολὰς του νὰ γίνουν μέτοχοι καὶ αὐτῆς τῆς θείας φύσεως του⁵¹ καὶ ὁποῖος δὲν καταδέχεται νὰ πράξῃ αὐτὸ μὲ ταπεινώσιν τῆς καρδίας του⁵², ἐπειδὴ το θεωρεῖ ἐντροπὴν νὰ μιμηθῇ τὰ πάθη τοῦ Κυρίου καὶ ὁ Χρυστός θα ἐντροπῇ νὰ τὸν ὀνομάσῃ ἱδικόν του κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων⁵³ καὶ τοῦ Πατρὸς του ποὺ εὐρσκεται εἰς τοὺς οὐρανούς⁵⁴. Τὸ νοῦμα δὲ αὐτοῦ τὸ ὁποῖον λέγω εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὁ Χρυστός, κατὰ ἦτο φύσει καὶ οὐσία Θεός, ἔγινε χάριν ἡμῶν ἄνθρωπος. Ἐδέχθη ραπίσματα, φτυσιματα καὶ τέλος ἐσταυρώθη, θέλων δι' ὧν ὅσα ἐπάθεν αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπαθὴς κατὰ τὴν θεότητα νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ νὰ μᾶς εἴπῃ περίπου τὰ ἐξῆς. Ἐάν θελῇς, ὦ ἄνθρωπε, νὰ γίνῃς Θεός κατὰ χάριν καὶ⁵⁵ νὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ νὰ εἶσαι μαζί μου, νὰ ἐπιτυχῇς δηλαδὴ αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ ὁ ἱδικός σου πρόγονος ὁ Ἀδάμ, κατὰ τρόπον κακὸν ἐπεθυμήσε κάποτε καὶ δὲν το ἐπέτυχε⁵⁵, ταπεινώσου ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως ἐταπεινώθη καὶ ἐγὼ πρὸς χάριν σου καὶ ἀφοῦ

50 Πρβλ. Ψαλμ. 119 103

51 Πρβλ. 8 Πέτρ. σ. 4

52 Πρβλ. Ψαλμ. 139 Ματθ. 10 29.

53 Πρβλ. Μάρκ. 16 Λουκ. 9 26 16 6

54 Πρβλ. Ματθ. 1 33

55 Πρβλ. Γεν. 3 7

ἀποβάλλης τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ
σατανικοῦ φρονήματος, δεξοῦ ράπισματα δεξοῦ φτυ-
σιματα κυτπήματα καὶ ὑπόμεινε αὐτὰ μέχρι ποῦ νὰ ὁ-
δηγηθῇς καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ νὰ μὴ ἐντραπῇς. Δὲ
τι ἐὰν ἐσὺ ἐντραπῇς νὰ ὑποφέρῃς χάριν τῆς ἐφαρμογῆς
τῶν ἰδικῶν μου ἐντολῶν ὅπως ἐγὼ ὑπέφεραν διὰ τὴν
ἰδικὴν σου σωτηρίαν, τότε καὶ ἐγὼ θὰ τὸ θεωρήσω ἐν-
τροπὴν νὰ εὐρισκεσθαι μαζί μου κατὰ τὴν ἐνδοξὸν δευ-
τέραν παρουσίαν μου⁵⁶ καὶ θὰ εἶπω τότε εἰς τοὺς ἀγ-
γέλους μου «Αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ἐνεδράπη νὰ ὁμο-
λογῇσιν πιστὸν εἰς ἐμὲ ἐπέβη ὑπέστη τὴν ταπεινώσιν
τοῦ σταυροῦ, καὶ δὲν κατεδέχθη νὰ ἐγκαταλεμπῇ τὴν
290 δόξαν τοῦ κόσμου καὶ νὰ φροντισθῇ καὶ ὁμοιωθῇ πρὸς ἐ-
μὲ, τώρα δὲ ὅταν πλέον αὐτὸς μὲν ἐγυμνωθῇ τῆς προ-
καιροῦ δοξῆς ἐγὼ δὲ ἔχω δοξασθῇ καὶ εὐρίσκομαι, εἰς
τὴν ἀθάνατον δόξαν τοῦ Πατρὸς μου ἐντρέπομαι ἀκό-
μη καὶ νὰ τὸν θλέπω¹ Πετάξατέ τον, λοιπόν, ἐξω⁵⁷, ση-
κώσατέ τον καὶ ἀπομακρυνάτε τον ὅπως τοὺς ἀσεβεῖς,
ὥστε νὰ μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου⁵⁸». Αὐτὰ, λοι-
πόν, θὰ ἀκούσουν, ἐκεῖνοι που τηροῦν μὲν ὅλας τὰς ἐν-
τολάς ὅπως νομίζουν, ἀπὸ ἐντροπὴν ὅμως ἐναντι τῶν
ἀνθρώπων δὲν καταδέχονται νὰ ὑποφέρουν τὰς προκα-
λουμένας ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ὑβρεῖς καὶ ἀτι-
μώσεις, ἢ τὰς κοροϊδίας, οὔτε τοὺς ξυλοδαρμούς καὶ
τὰς πληγὰς.
300 Φοβηθῆτε καὶ τρομαξατέ, ὦ ἄνθρωποι, καὶ τὰς ὑ-
βρεῖς τὰς ὁποίας ὑπέφερεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν σωτηρίαν
μας, ὑπομεινάτε καὶ σεις μὲ χαρὰν καὶ ἀγογγυστως!
Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς δέχεται, ράπισμα ἀπὸ τὸν αἰσχρότερον
δοῦλον⁵⁹ καὶ ἐδῶσεν εἰς σὲ παραδειγμα νίκης κατὰ
τοῦ κακοῦ, καὶ σὺ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος δὲν καταδέ-
χεσαι νὰ παθῇς τὸ ἴδιο ἀπὸ κάποιον συνάνθρωπον σου
παῦ ἔχει τὰ ἴδια με σὲ παθῇ. Διὰ τῆς ἐντροπῆς γίνεσαι
μιμητὴς τοῦ Θεοῦ⁶⁰, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ θαυσιεύ-

56 Πρὸς Ματθ κδ 30 Μάρκ η 38 ιγ 28

57 Πρὸς Ματθ κδ 13 κς 30 Λουκ ιγ 28

58 Πρὸς Ἠσ κατ 10

59 Βλ Ἰωάν ιη 22

60 Πρὸς Εφ ε' 1

- σης⁶¹ μαζί του καὶ νὰ δοξασθῇς μαζί του εἰς τὴν βασι-
 λειαν· ἐάν δὲν ὑπομείνης ἀδ' αμαρτυρητικῶς αὐτήν· διό-
 τ' εἶναι καὶ ἐκεῖνος, ὅπως τιμῶναι μέ σένη, θά ἐντρέ-
 πετο νὰ γίνῃ ἄνθρωπος πρὸς χάριν σοὶ καὶ σε ἀφήνῃ πῆ-
 ρμενόν· μέχρι ὥρα εἰς τὴν παράστασιν, δὲν θὰ εἶχες ἀ-
 310 πομείναι ἐκεῖνε μαζί, με τοὺς ἀπεστους⁶² καὶ ἀσεβεῖς
 εἰς τὸ θάθη τοῦ ἁδου⁶³. Πιστεύεις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι
 ἀληθινὸς Θεός, εἴπαι ἀποκρινέσθαι· Ἄφ' ὅ, λοιπὸν πι-
 στεύεις ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ὅποιος ἐδημιουργῆσε τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὴν γῆν⁶⁴· εἶναι αὐτός ὁ ὅποιος ἐσπέρυνθη καὶ ἐ-
 ξῆλθε μέσα ἀπὸ τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς χωρὶς νὰ
 ταυτοῦ νὰ ὑπαρχῇ ἐκεῖ καὶ νὰ εἶναι Θεός⁶⁵ ὁ ὅποιος
 κατέθεθ' ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἀπερὸν ὕψους τῆς θεό-
 τητος τοῦ καὶ τῆς ἀτεριγραπτου δοξῆς του καὶ ἔγεινεν
 ἄνθρωπος τιποτένης καὶ τίτῃς διὰ χατηρί σοι καὶ
 σου πού εἶσαι χῶμα καὶ στακτη καὶ κόμης, δὲν κατῆλθε-
 χεσαι νὰ καταθῇς ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν θρόνον ποὺ βασιλεύεις
 ὅτ' εἰρσκεσαι καὶ νὰ ταπεινωθῇς ἐνώπιον τοῦ σιναν-
 θρώπου σου, ὁ ὅποιος ἐιδοχεται μὲν κατὰ τὰ φανόμε-
 να νὰ κέρσκεται χαμηλότερον ἀπὸ σέ, τιθανόν ὁμῶς
 320 ἐς ἐποψεως αἰετῆς νὰ εἶναι πολὺ ὑψηλότερον· Δέν πε-
 τῆς ἀπὸ ἐπάνω σου τὴν στολήν, ἣ ὁποία φανταί νὰ εἶ-
 ναι μεγαλοπρεπῆς ἐντρεπομενός νὰ φορεῖς τὸ τρί-
 χινόν· ἐκεῖνοι ἐιδυμα καὶ νὰ μνηθῇς τὴν ταπεινωσὶν
 τοῦ· Δέν περιφρονεῖς βλαβὰ εἰς τὴν πραγματικότη-
 τα εἶναι ἓνα παιγνίδι καὶ μάσκα μᾶλλον ποὺ καλύπτει
 τὴν ἀσχήμιαν καὶ ὄχι ἐμφάνισις λαμπρότητος, Δὲν θε-
 λεις νὰ γνῇς ὁμοίως καθ' ὅλα πρὸς τὸν δημιουργόν σου
 καὶ Θεόν συγκαταβαίνει καὶ θεωρῶν τὸν ἑαυτὸν σου
 ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς σινανθρώπους σου, Ἐάν, λοιπὸν δὲν
 ἀνέχεσαι, εἰς ὅλα αὐτὰ νὰ ὁμώσῃς μὲ τὸν Κερίον ἀ-
 ναδεικνύων τοιοῦτοτρόπως τὸν ἑαυτὸν σου μεγαλύτε-
 ρον καὶ ἐνδοξότερον Ἐκείνου ὥσάν νὰ μὴ γνωρίζῃς
 ὅτι οὕτως ἀποδεικνύεσαι εἰς ἡμᾶς ὡς ἄλλος Ἄννας ἢ

61 Πρδλ. 8· Τιμ. 6· 12.

62 Πρδλ. Λουκ. 18· 48.

63 Ιοφ. Ιολ. 12· 14.

64 Πρδλ. Πρὸξ. 6· 24.

65 Πρδλ. Φιλ. 6· 7.

καὶ Καϊάφας ἡ Πλάτος καὶ θασσανοῦτης, δὲν πρόκειται
να καθήσῃς εἰς τὸν ὅσον θρόνον μέλειον· ἀλλὰ ὁ
Δημοφρόνης τοῦ παντός προθέτα, να σε παραπλοσῇ
330 ἐκωπιον· Τοῦ ὡς ἐνα ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατεδικασθη-
σαν εἰς τὴν αἰωνίαν κόλασιν·

Καὶ αὐτὰ μὲν ἀπειθονοῦνται πρὸς τοὺς πλοῦσιους
καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ εἰς ὅσους εὐρίσκοντα ὑπερά-
νω τῶν ἁλλων καὶ σηκώνουν τὰ φρυδια τῶν με διαθε-
σιν περιφρονήσεως τῶν ἁλλων· Τὸ δὲ μὲν πρέπει να εἴτη
κανεὶς πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐγκοτέλειψον δὴθεν τὰ
πάντα καὶ ἐπὶτωχεύσαν διὰ να κληρολημήσῃσιν τὴν βασι-
λειαν τῶν οὐρανῶν, Τὶ λοιπόν, θα εἴπωμεν πρὸς αὐ-
τούς, Ἰδου, ἀδελφε, ἐπὶτωχεύσε ἐκουσίως καὶ κατὰ
τοῦτο ἐμνηθῇς τὴν Κυρίαν σου Χριστὸν καὶ Θεόν⁶⁶· Ἡ
θλέπης λοιπόν, τώρα αὐτὸν να εἶναι διαρκῶς μαζί σοι
καὶ να σὲ ἀνανιστρεφῇ⁶⁷· αὐτὸν που εὐρίσκεται ἐ-
πάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς οὐρανούς⁶⁸· Ἰδου βαδίζετε καὶ
οἱ δυο μαζί σὺς συνήτησε κάποιος εἰς τὸν δρόμον τῆς
340 ζωῆς καὶ ἐκτύπησε πρῶτον τὸν Κύριόν σου καὶ ἐν συνε-
χῇ ἐκτύπησε καὶ ἐσε· Ὁ Κυρίως δεχεται τὸ ραπισμα
ἀποαμαρτηρητῶς καὶ συ ἀντεπιτιθεσθαι,· Μαί, θα εἴ-
πῃς, εἶπεν ὁμῶς εἰς ἐκεῖνον που τὸν ἐκτύπησεν· «Ἐάν
κακῶς ἐλάλησα, μαρτυρήσον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δέ κα-
λῶς, τί μέ δέρεῖς»⁶⁹· Αὐτὸ ὁμῶς ὁ Κυρίως δὲν τὸ εἶπε
μέ διαθεσιν να ἀντιδικῇ, ὅπως ἐσφαλμένως ἐνομι-
σες, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ
εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ⁷⁰· πέραν τούτου ἐ-
ζήτησε τὸν λόγον ὁ Κυρίως καὶ διὰ να μὴ νομισθῇ ὅτι
ἐπειδὴ ἔπραξε κάποιαν ἁμαρτίαν δι' αὐτὸ δὲ καὶ τὸν
ἐκτύπησεν ἐκεῖνος που εἶπεν εἰς αὐτόν· «Οὕτως ἀποκρι-
νῇ τῷ ἀρχιερεὶ»⁷¹· εἶπε, λοιπόν, αὐτὸ ὁ Κυρίως διὰ να
ἀποδείξῃ ὅτι, ἦτο τελείως ἀθῶος· Ἀλλὰ θεθαίως δὲν
εἶναι δυνατόν να νομίζωμεν ὅτι εἴμεθα τέτοιοι καὶ ἡμεῖς,

66 Πρὸς Β Κορ η 9

67 Πρὸς Βορ γ 38

68 Πρὸς Εφεσ δ 10

69 Ἰωάν η 23

70 Α Πέτρ δ 22

71 Ἰωάν ιη 22

- 350 οι ὅπο'αι εἴμεθα ὑπευθυνοὶ, δ' ἀπραξέως τόσων πολλῶν ἁμαρτιῶν. Ὅτι δὲ εἰς τοῦτο ἀπεθάλεπεν ἡ στάσις αὐτῇ τοῦ Κυρίου ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀργότερον καίτοι ὑπέστη πολὺ χειρότερα ἐν τούτῳ παρουσάζεται νὰ σωθῇ τελείως⁷², καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν βλέπωμεν νὰ προσεύχεται δι' ἐκεῖνους πού τον ἐσταυρώσαν⁷³. Ἐκεῖνος περιπαίζεται⁷⁴ καὶ δέν ἀγανακτεῖ καὶ σὺ δέν δύνασαι νὰ ὑπομενῇς. Ἐκεῖνος δέχεται πτωσίματα καὶ κτυπήματα⁷⁵ καὶ δέρεται μέ τό φραγγέλιον⁷⁶ καὶ σὺ δέν ἀνεχθεῖς νὰ δεχθῇς οὔτε ἓνα λόγον σκληρόν. Ἐκεῖνος δέχεται, καρτερικῶς τὴν σταύρωσιν καὶ θάνατον πού ἤρμαζεν εἰς κακούργους καὶ τοὺς φοβεροὺς πόνους τῶν καρφῶν καὶ σὺ δέν καταδέχεσαι νὰ καμῇς τὰς θεωρουμένας ταπεινάς ἐργασίας. Καὶ πῶς ἔχεις τὴν ἀέωσιν νὰ γίνῃς μέτοχος τῆς δόξης αὐτοῦ⁷⁷, ἀφοῦ δέν καταδέχεσαι, νὰ γίνῃς μέτοχος τοῦ ἐξευτελιστοῦ καὶ θανάτου τοῦ ἐκεῖνος ἐδέχθη. Πράγματι ἀδίκως ἐγκατέλειψες τὰ ὕλκα πλουτη ἀφοῦ δέν ἠθέλησες νὰ σηκώσης μέ συνέπειαν τὸν σταυρόν ὅπως ἐκεῖνος παρήγγειλε. «Πωλησόν σοι τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς»⁷⁸, παρήγγειλεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν νεανίσκον καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ αὐτὸ ἐδῶ «καὶ ἄρον τὸν σταυρόν σου»⁷⁹ καὶ «δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι»⁸⁰. Σὺ ὅμως τὰ μὲν πλουτη σου ἐσκόρπισες εἰς τοὺς πτωχοὺς, δέν κατεδέχθης ὁμῶς νὰ σηκώσης τὸν σταυρόν, ὅπως ἔχει λεχθῇ, πού σημαίνει νὰ ὑπομενῇς μέ ὀλην σου τὴν διάθεσιν τὴν ἐναντίον σου ἐπιδρομὴν τῶν δοκιμασιῶν δι' αὐτὸ ἐνῶ ἐβάδιζες μέ τὸν Κύριον ἕμεινες καθ' ὁδὸν εἰς τὴν πορείαν τῆς ζωῆς καὶ ἐχωρίσθης δυστυχῶς ἀπὸ τὸν γλυκύτατον Κύριόν σου καὶ Θεόν.

72 Βλ. Ματθ κατ 63 Μάρκ 16 61

73 Βλ. Λουκ κγ 34

74 Βλ. Ματθ κζ 29 31 Λουκ κθ 83

75 Πρβλ. Μο ν 8 Ματθ κατ 67

76 Βλ. Ματθ κζ 26 Μάρκ ιε 15

77 Πρβλ. Α Πέτρ ε' 1

78 Ματθ ιθ 21

79 Πρβλ. Ματθ ιστ 24

80 Ματθ ιθ 21 Πρβλ. ιστ 24

Δι' αὐτό παρακαλῶ, πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὡς φυλάξωμεν ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ ὡς υπομεινωμέναι μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὰς δοκιμασίας ποιεῖ, ἐκσποῦν ἐναντίον μας ἐν ὀνόματι τοῦ σφοδροῦ μας πόθου νὰ κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διὰ νὰ γινώμεν μέτοχοι καὶ τῆς ἀβυσσολειτου βροχῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ κληρονομήσωμεν τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀνεκφράστων ἀγαθῶν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνηκεῖ αἰώνια δοξολογία Ἀμήν

Περ' ἧς προκαλούμεθα, ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς
 τοὺς ἀγαλλιάσεις κενυμένω, μακάριοις που χάρζει τὴν
 πραγμάν, ζῶν, καὶ τὴν ἀκτὴν ἐπελήθη ὁ φιλικὸς τῶν
 ἡμετέρων. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἐκεῖνος οἱ ἀποδοί διὰ τῆς θείας, χα-
 ρίτος, ἡλευθερώθησαν, ἀπὸ τῆς δεσμῆς τοῦ νόμου λαμβάνουν
 ἐν τῇ τῶν κατὰ τρόπον αἰσθῆ, ἐν τῇ χαρί, τοῦ θεοῦ φωτός
 ὅθεν ἔσται δὲν ἐλατῶν, ἀκατή, τῇ παρούσῃ, ζῶν, αὐτό
 τὸ εὐαγγέλιον, ὅτε βλέπουν καὶ εὐσχοῦνται ἀκόμη, κα-
 λῶν ἀπὸ τὸ ἡμέτερον, τοῦ νόμου καὶ ἡ ἀκριβοῦς δέξτε, τοῦ νό-
 μου.¹ Καὶ περὶ, ὅτι εἶνα ὁ πνευματικὸς ἀγγέλος (προ-
 τοτύπῳ) καὶ ὁ πνεύς, ὁ ὅτιος, ἐλατῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῇ
 10 δυνάμει, να συνγνωθῇ, ἡ ἀμὴ, συγχωρεῖ, καὶ ἅμα καὶ τῶν ἀν-
 τιστοιχῶν.² Καὶ περὶ, τοῦ ὅτι εἶ, ἐκείνων ὁ ὅτιος, ἐργάζεται
 ἡμῶν, καὶ ὁ ὅτιος, κατὰ τὴν, ἐσωτερικῶς, ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 φωτός, εἶνα δυνάμει, ἡ πνευματικὴ, κατὰ τὴν, τελείῃ, γνω-
 σιν, καὶ ἐκείνων οἱ ὅτιος, ζῶν, συμφωνοῦν με τὰς πνευματικὰς
 ἐπιθυμίας; καὶ παρορῶν; τοῦ Πνεύματος, τοῦ Θεοῦ.⁴ καὶ
 ἐκείνων οἱ ὅτιος, ζῶν, ἀπὸ τῶν ἀκρίων, τῶν καρφαλιωμένων
 ἀπὸ τῶν, παρκαίας ὁριῶν, καὶ ἐπὶ τῶν, ἀνθρώπων.⁵

ΛΟΓΟΣ ΚΗ'

Ἀδελφοί καὶ πατέρες, προσέχετε κατὰ ποῖον τρό-
 πον καὶ με ποίας προυποθέσεις ἀκούετε τὸν λόγον τοῦ
 Θεοῦ. Διότι λέγει ὁ Χριστὸς καὶ Θεός, «Ἐρευνᾶτε τὰς
 Γραφάς».⁶ Διὰ ποῖον λόγον τὸ λέγε αὐτό. Κατ' ἀρχὰς
 μὲν διὰ τὴν γνωρίσωμεν τὸν δρόμον τοῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν
 σωτηρίαν, ἔπειτα δὲ ἀφοῦ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν
 μας με γνωμονὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν θείων ἐντολῶν χω-

1. Πρὸς Λουκ. α' 79. Γαλ. γ' 10. 23. Εβρ. 1.

2. Πρὸς Ρωμ. 6' 12.

3. Πρὸς Ματθ. κατ' 19' 17' 18.

4. Πρὸς Γαλ. ε' 16.

5. Πρὸς Α' Κορ. ιε' 47. 49. Εφ. δ' 22.

6. Ἰωάν. ε' 39.

ρις παρεκκλίσεις και ἐπιστροφας εἰς τὴν ἁμαρτίαν, νὰ
 καταληξωμεν εἰς τὴν ἰδίαν τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς
 20 μας? Ποία λοιπόν, εἶναι ἡ σωτηρία μας. Ὁ Ἰησοῦς
 Χρῆστος, καθὼς ἔλεγεν ὁ ἀγγέλους που ἐνεφανίσθη εἰς
 τοὺς ποιμένας. Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν με-
 γάλην, ἥτις ἔσται παντ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σημε-
 ρον Σωτῆρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος ἐν πολλῇ Δαυὶδ.⁸
 Ἄς τρεξωμεν λοιπόν, και καθείς ἀπὸ ἡμῶν ἀγαπη-
 τοι ἄς τρεξωμεν ταχέως χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἐπάνω μας
 τιποτε ποῦ νὰ μᾶς θάρσινῃ ἢ καμμίαν ὁσὶ κὴν φροντι-
 δια ἢ κάτι ποι νὰ κρατηται, δυσκόλως, ὥστε νὰ μὴ ἀνταγ-
 καζωμεθα ἐξ αἰτίας οὗτου νὰ θαδίζωμεν θραδύτερον,
 30 μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ κεντηθωσωμεν νὰ προφθασωμεν
 νὰ εἰσελθωμεν εἰς τὴν πόλιν Δαυὶδ (βασιλείαν τῶν
 αἰσρανῶν). Σᾶς παρακαλῶ δια τῆς θείας χάριτος, ἡ ὁ-
 ποία δοτε ἀορατῶς ἐντὸς σας νὰ μὴ παραμελήσετε τὸ
 ἔργον τῆς σωτηρίας⁹ σας ἀλλὰ ἀφικῶ ἀγκυθῆτε ὥστε
 νὰ εὐρίσκεισθε ὑπο τὴν μάρκην τοῦ ὕπνου τῆς πονηρίας
 ὑπερηφανείας καὶ ἀδιαφορίας νὰ μὴ σταθῶμεν οὔτε νὰ
 καθῶμεν ἕως ὅτου κατορθωσωμεν νὰ εἰρεθωμεν ἐξω
 ἀπὸ τὸν κόσμον.¹⁰ καί, ἀφοῦ ἐζκόμεν ἐκεῖ κα ἀναγνω-
 ρίσωμεν τὸν Σωτῆρα καὶ Θεὸν μας, νὰ γονατισωμεν ἐ-
 νωπιον του καὶ νὰ τὸν προσκυνήσωμεν.¹¹ ἀλλὰ οὔτε ἐ-
 κεῖ πρέπει νὰ σταθῶμεν, εἰμὴ δὲται κα' ἐκεῖνος ἐπι πρὸς
 ἡμῶς. Ἐγμεῖς οὐκ ἐστέ ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐγὼ ἐξε-
 λεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου.¹²

Πῶς δὴως δυναται κανεὶς νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεί-
 ον, ὥστε νὰ θεωρῆται, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, Ἐάν
 σταυρωσῃ καὶ νεκρωσῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ δια τὸν κόσμον
 καὶ τὸν κόσμον διὰ τὸν ἑαυτὸν (ὥστε νὰ μὴ ὑπαρχῇ
 οὔτε αὐτός διὰ τὸν κόσμον οὔτε ὁ κόσμος δι' αὐτόν),
 40 ὅπως καὶ ὁ Παῦλος λέγει. Ἐμοὶ κόσμος ἐσταυρωτα
 καὶ ἐγὼ τῷ κόσμῳ.¹³ Καὶ κατὰ ποῖον τρόπον λέγει,

7 Πρὸλ Α Πάτρ α 9

8 Λουκ 8 10 11

9 Πρὸλ Εβρ 6 3

10 Καὶ ὑπο τοσην κα ὑπο τοσην σημασίαν

11 Πρὸλ ψαλμ ν5 6

12 Ἰωάν 12 19

13 Γαλ 21 14

αὐτοὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου συμφωνοῦν μετὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου. Καὶ τὰ λόγια, λέγει, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲ ἀφεροῦν ἀλλ' ἢ διὰ τῆς καὶ ἡ θαυμάσια καὶ τῶν δυο χωρίων εἶναι ἡ ἰδία Διότι ὁ πῶς ἀκριβῶς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἴρσκεται ἐξω ἀπὸ τὸ σπῆτι. δὲν βλέπει τοὺς κλεισμένους ἐντὸς αὐτοῖ, τοιοῦτοτρόπως οὔτε καὶ ὁ σταυρωμένος ὡς πρὸς τὸν κόσμον, δηλαδὴ αὐτὰς τοῦ ἔχει νεκρωθῆ. ἔχει ἀντλήσιν τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς πάλιν τὸ νεκρὸν σῶμα δὲν ἔχει ὅπου ἀνδρηποτε ἐπαφῆν ἢ ἐπικοινωνίαν οὔτε μετὰ τὰ ζωντανὰ οὔτε μετὰ τὰ εὐρισκόμενα μαζί του νεκρὰ σώματα, τοιοῦτοτρόπως οὔτε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ Πνεύματος εὐρεθῆ ἐξω ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ εἶναι μαζί με τὸν Θεὸν δυνατὰ, νὰ ἔχη καμμίαν σχέσιν ἢ ἐπικοινωνίαν μετὰ τὸν κόσμον ἢ μετὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.

- 50 Καθ' ὅμοιον λοιπὸν, τρόπον, ἀδελφοί, συμβαίνει νὰ ἔχωμεν καὶ θάνατον πρὶν ἀπὸ τὸν φυσικὸν θάνατον καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν τῶν ψυχῶν καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ ὡς δυνατότητα, καὶ ὡς ἐμπειρικὸν γεγονὸς καὶ ὡς θεωρητικὴ ἀλήθεια. Διότι ὅταν τὸ θνητὸν φρόνημα⁴ ἐξαφανίζεται ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου νοῦ καὶ ὅταν καθέτι ἐντὸς μας πᾶν φέρει τὰ στοιχεῖα τῆς νεκρᾶς διώκεται ὑπὸ τῆς ζωῆς, τότε ἡ ψυχὴ ὥσπερ νὰ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, βλέπει, καθαρά τὸν ἑαυτὸν τῆς, —ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ποὺ σηκώνονται ἀπὸ τὸν ὕπνον βλέπουν τὸν ἑαυτὸν τοῦς— καὶ ἐκεῖνον ποὺ τὴν ἀνέστησεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τὸν Θεόν, ἀναγνωρίζει, τὸν ὅποιον ἀφοῦ γνωρίσῃ πληρῶς καὶ ἀφοῦ τὸν εὐχαριστήσῃ, λατρεῖ καὶ δοξολογεῖ τὴν ἀπεριώνυμὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. Τὸ δὲ σῶμα δὲν ἔχει οὔτε τὴν παραμικρὰν ῥοπήν ἢ παρόρμησιν ἢ ἐνθούμησιν πρὸς τὰς ἰδικὰς τοῦ 60 ἁμαρτωλᾶς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καθίσταται, ἐξ ὁλοκλήρου νεκρὸν καὶ, χωρὶς ἀναπνοῆς ὡς πρὸς αὐτά.

Δυνατὰ νὰ λεχθῇ ὅτι ὑπάρχουν συχνὰ περιπτώσεις ποὺ ὁ ἄνθρωπος λησμονεῖ νὰ ἱκανοποιηθῇ καὶ αὐτὰς τὰς φυσικὰς τοῦ ἀνάγκας, ὅταν καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι

ἡ ψυχὴ ἀσυχλῆται διαρκῶς νοερῶς μεθ' ὅσα ὑπάρχουσιν
 παρὰ τὴν φύσιν καὶ εἶναι ἀνεύγηστον αὐτοῦ, ὅτι
 λέγει «Πνεύματι περπατεῖτε καὶ ἐπιθυμῶν σαρκὸς
 οὐ μὴ τελέσητε» ¹⁴ ὅτι ὅταν ἡ σὰρξ νεκρωθῇ ὅπως
 ἔχει λεχθῇ δια τῆς ἐγκαταστάσεως ἐντὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐδέποτε πλέον θα σὰς ἐνο-
 χλῇ καὶ θὰ ζήτετε χωρὶς δυσκολίας, ἐπεὶ δὴ ἐνός
 70 τῷ καὶ ὡς κεταί ¹⁵ ὅπως λέγει καὶ ὁ θεὸς ἀπὸ
 στολος, ἐπεὶ δὴ θεοβαλὺς αὐτὸς ζῇ ἀνωτεροῖν πνευματι-
 κῇ ζωῇ ἀπὸ ἐκείνῃ που ἐπ' ἔτασε ὁ νόμος «Ὁ τοῦ
 γὰρ λέγει Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεί ἐλευθερία» ¹⁶, ἀπελευ-
 θέρωσις ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν καταστειρωμένην δουλείαν τῶν
 νομικῶν διατάξεων ¹⁷ ὅτι ὁ νόμος εἶναι ὁδηγὸς καὶ
 παιδαγωγός ¹⁸ καὶ γερωγὸς καὶ διδάσκαλος ἡ καὶ σ-
 σινης ὅταν λέγῃ «θὰ κάμῃς αὐτὸ καὶ αὐτό» ἢ «αὐτό
 καὶ αὐτό δὲν θὰ το πρᾶξῃς» ἐνῶ ἡ θεοχάρς καὶ ἡ ἀλη-
 θεία ¹⁹ δὲν ὁμολεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀλλὰ πῶς
 «καὶ θὰ πρᾶξῃς ὅλα καὶ θὰ διδάξῃς σύμφωνα μετὰ τὴν
 δοθεῖσάν σοι χάριν» ²⁰ καὶ ἡ ὁποία λαλεῖ ἐντὸς σου ²¹,
 καθὼς ἔχει γραφῇ «καὶ ἔσονται πάντες διδασκῶντες θε-
 ου» ²², οἱ ὅποιοι δὲν μανθανοῦν τὸ καλὸν μετὰ γραμμά-
 80 τας καὶ διαφωρὰ συμβολὰς ²³ ἀλλὰ διδάσκονται αὐτὸ ὑπὸ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δὲν τὸ διδάσκοντα, μό-
 νον μετὰ λόγους, ἀλλὰ μετὰ τὸ φῶς τοῦ θεοῦ λόγου καὶ με-
 λογον που εἶναι πλουτισμένος μετὰ τὸ θεῖον φῶς δέχονται
 κατὰ τρόπον μυστικὸν τὴν ἀποκάλυψιν τῶν θεῶν ἀλη-
 θεϊκῶν διότι τότε λέγει, θὰ γίνεσθε διδάσκαλοι καὶ τοῖς
 ἑαυτοῦ σας καὶ τῶν πλησίων σας ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλ-
 λά θὰ γίνεσθε καὶ φῶς που θὰ φωτίζῃ καὶ θὰ θερμαίνῃ

14α Γαλ ε 16

14β Α Τιμ σ 9

15 Β Κορ γ 17

16 Πρβλ Ρωμ 2 25 Γαλ γ 23 δ 3

17 Πρβλ Γαλ γ 24

18 Πρβλ Ιωάν σ 17

19 Πρβλ Ρωμ 8 6 Α Κορ γ 10

20 Πρβλ Ματθ ι 20 Μάρκ γ' 11

21 Ιωάν στ' 48

22 Πρβλ Β' Κορ γ 2, 8.

τον κόσμο· καὶ ἄλτι πού θά προφυλάσῃ τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν σήψιν²³.

Ὅσα, λοιπόν, ἐξήσαν πρὶν ἔλθῃ ἡ χάρις ἐπειδὴ εὐρυσκόντο ὑπὸ τὴν κυριαρχίᾳ τοῦ νόμου²⁴· διὰ τοῦ ἐξουσιᾶν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν του²⁵· ὅσα, ὁμοίως εἶχον τὸ πρᾶγμα νὰ ζήσουν μετὰ τὴν χάριν καὶ ἐνῶ εἶχεν ἀνατελεῖ ἡ ἡμέρα τῆς διαχριστοῦ σωτηρίας, αὐτοὶ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τῆς σκιάς δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ νόμου²⁶. Πῶς, δηλαδὴ εὐρεθῶσιν ἐπάνω ἀπὸ τὸν νόμον ἀνελθόντες τοῦτο ἵψηλα ὥσαν νὰ ἐχρησμοποιήσαν καποῖαν κλησιν τὸν τροπὸν ζωῆς που ὅπως δεικνύει τὸ Εὐαγγέλιον— καὶ ζῶντες μαζὶ μετὰ τὸν νόμον θείον, ἀναδεικνυσμένοι τοιοῦτο τροπὸς καὶ οἱ ἴδιοι περισσότερο νομοθέται παρὰ τηρεταὶ τοῦ νόμου.

Ἄραγε ὑπάρχει κανὴν ὁ ὁποῖος ἔχει αὐτὰ καταλήλα νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀλήθειαν²⁷· διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν δυνάμιν²⁸ αἰτῶν που λέγει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, Ἄραγε ὑπάρχει ἀκομή κάποιος που νὰ διαθέτῃ καὶ τώρα τοῦτον Χριστοῦ²⁹· διὰ νὰ κατανοήσῃ ὀρθῶς καὶ ὅπως ἀρμοζει εἰς τὸν Θεόν ὅσα ἔχουν γραφῇ, ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἄραγε θά εἴρεθῃ καὶ τώρα κάποιος που νὰ ἔχῃ τὸν Χριστόν ἐν τῷ τοῦ δούλου³⁰, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ φανερώσῃ πλήρως καὶ ὀρθῶς τὰ κρυμμένα εἰς τοὺς Θεοὺς λόγους τῆς Γραφῆς μυστηρια «Σοφίαν, ἣν λαλοῦμεν, λέγει ὁ ἀπόστολος οὗ τοῦ αἰῶνος τοῦτου», ἡ ὁποία καταργεῖται ἢ διαρκῶς μεταβάλλεται³¹· ἀλλὰ («λαλοῦμεν») σοφίαν («Θεοῦ») ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην³¹ μετὰ εἰς τοὺς πολλούς, εἰς ἡμᾶς δέ, οἱ ὅποιοι ἔχομεν ἀνατραφῇ μετὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ διαρκῶς ἀτενίζομεν πρὸς αὐτόν, αὐτὴ ἡ σοφία φανερω-

23 Πρβλ. Ματθ. ε. 13-14

24 Πρβλ. Γαλ. γ. 23

25 Πρβλ. Λουκ. α. 79· Εβρ. ι. 1

26 Πρβλ. Ρωμ. ζ. 2-25· Γαλ. γ. 23· β. 3· ε. 1

27 Πρβλ. Ματθ. ια. 15· γ. 9· κλη.

28 Πρβλ. Αποκ. θ. 7· ι. 1· κλη.

29 Α. Κορ. β. 16

30 Πρβλ. Β. Κορ. ιγ. 3

31 Α. Κορ. β. θ. 7

νεται ἀπολιτῶς καὶ γνωρίζεται. Διότ' δὲν ὁμολοῖμεν περ πραγμάτων, τὰ ὅποια δὲν γνωρίζομεν ἀλλὰ δομεν μαρτυροῦν καὶ διαβεβαιώσιν περ πραγματος τὸ ὅποῖον γνωρίζομεν³², ὅτι, δηλῶς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας (ὁ Χριστός) ἔχει φωτίσει πλεον τα σκοτή τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἁμαρτίας³³ καὶ φέγγε παντοῦ καὶ παντοτε καὶ κατὰ τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ ἐντός καὶ ἐκτός ἐντός μὲν φωτίζει τὰς καρδίας μας³⁴, ἐκτός δὲ εἰς τὸν νοῦν μᾶς καταλύσκει χωρὶς νὰ δεῖ ποτε χωρὶς νὰ μεταβάλλεται, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ἐντασιν τοῦ καὶ χωρὶς νὰ λαμβάνῃ κάποια συγκεκριμένην μορφήν καὶ λαλεῖ ἐντός μας τὰς μετὰ καὶ βούλας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεργάζεται τὴν πνευματικὴν μας ἀναγέννησιν εἶνα, φῶς ζωντανὸν καὶ χαρίζε ζωὴν καὶ ὅσους φωτίζει, τοὺς μεταβάλλει εἰς φῶς. Ἡμεῖς λεγομεν μὲ ταρρησίαν καὶ 110 ἀπεριφράστως ὅτι ὁ «Θεὸς φῶς ἐστίν»³⁵, καὶ ὅσοι εἶχον τὸ μέγιστον πρεσβυσιον νὰ τὸν ᾄδουν ὅλοι τὸν εἶδον ὡς ἐν ὑπερκόσμιον καὶ ἀνεκφράστον φῶς, καὶ ὅσοι τὸν ἐδέχθησαν τὸν ἐδεχθησαν ὥσπερ νὰ ᾔτο φῶς, διότ', προηγείται αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς δόξης του³⁶ καὶ χωρὶς πνευματικὸν φῶς εἶνα ἀδύνατον νὰ φανερωθῇ ὁ Θεὸς ὁ αὐτὸς τοῦ καὶ ὅσοι δὲν εἶδον τὸ φῶς ποὺ ἐκπεμπεται ἀπὸ αὐτοῦ³⁷ οὔτε τὸν ἴδιον εἶδον, διότι ἐκεῖνος εἶναι τὸ πραγματικόν φῶς, καὶ ὅσοι δὲν ἐδέχθησαν αὐτὸ τὸ φῶς οὔτε τὴν θείαν χάριν ἔλαβον διότι ὅσοι ἔλαβον τὴν χάριν, ἔλαβον φῶς Θεοῦ καὶ τὸν Θεόν, καθὼς εἶπε τὸ ἴδιον τὸ φῶς ὁ Χριστός· «Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω»³⁸

Ὅσοι ὅμως δὲν ὑπέστησαν ἀκόμῃ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν μεταβολὴν ἢ δὲν ἡλιωθῆσαν νὰ γίνουν κατοική- 120 τήριον τοῦ Θεοῦ, ὅλοι αὐτοὶ εὕρισκοντα κατω ἀπὸ τὸ πέλμα τοῦ νόμου ποὺ ἐδόθη καὶ ἴσχυε πρὶν ἔλθῃ διὰ

32 Πρὸς Ιωάν. γ' 11

33 Πρὸς Ιωάν. υ' 5 Α' Ιωάν. θ' 9

34 Πρὸς Β' Πέτρ. ο' 18

35 Ιωάν. α' 5

36 Πρὸς Ψαλμ. στ' 3 Ἡσ. νη' 8 Βαρ. ε' 9

37 Πισθωνομεν εἶναι νὰ σημαίνη τὸ ἐνυποστάτον φῶς, τὸν Χριστόν. Διότι μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ γνωρίζεται ὁ Θεός

38 Β' Κορ. στ' 18

του Χριστοῦ ἡ θεία χάρις³⁹ καὶ εἰσαν δοῦλοι οἱ ἰδιοί⁴⁰ καὶ μαθηταὶ δούλων καὶ ἀταθεις καὶ ἀμέτοχοι ἀκροα-
 ταὶ τοῦ νόμου⁴¹ καὶ παῖδα τῆς δουλῆς⁴² (παλαιᾶς Δα-
 θήκης) καὶ τέκνα τοῦ πνευματικοῦ σκοτούς⁴³ ἀνεξαρ-
 τητως ὅν εἶναι βασιλεῖς ἢ πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς ἢ ἄ-
 πλοι ἱερεῖς ἀρχόντες ἢ ἄπλοι παλ.τοι λαοί. ἢ μονα-
 χοὶ ἀσκηταὶ ἢ ἡγούμενοι πτωχοὶ ἢ πλοῦστοι, ἀσθενεῖς
 ἢ σωματικῶς ὑγιεῖς. Διότι, ὅσοι ζοῦν εἰς τὸ πνευ-
 ματικὸν σκοτόν⁴⁴ εἶναι παῖδά τοῦ σκοτούς καὶ δὲν θέ-
 λουν νὰ μετανοήσουν. Διότι ἡ μετανοία εἶναι πόρτα ἢ
 ὁποῖα θγάζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ σκοτάδι καὶ τὸν
 θάζει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πνευματικοῦ φωτός. Ἐκε-
 νος, λοιπόν, ποῦ δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ φῶς⁴⁵ εἶναι προφα-
 130 νὴς ὅτι δὲν ἔπερασε ἐντελῶς τὴν πόρταν τῆς μετανο-
 ῆς διότι ἔαν τὴν ἐπερνοῦσε θὰ εὑρίσκετο ὅπωςδὴποτε
 εἰς τὸ φῶς. Ὅποιος παραμένει ἀμετανόητος διαπράτ-
 τει ἁμαρτιαν, ἐπεὶδὴ ἀκριβῶς δὲν μετανοεῖ διότι ὅπως
 λέγει ὁ ἀπόστολος «εἰδότε οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ
 ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῶ ἐστίν»⁴⁶. Ὅποιος δὲ διαπράτ-
 τει τὴν ἁμαρτίαν «δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας»⁴⁷ καὶ μι-
 σεῖ τὸ φῶς «καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς»⁴⁸ διὰ νὰ μὴ
 φανερωθοῦν τα ἁμαρτωλά τοι ἔργα. Καὶ εἰς μὲν τὴν
 παρούσαν ζωὴν ἐπεὶδὴ εἰσερχόμεθα εἰς τὸ φῶς διὰ τῆς
 μετανοίας αὐθορμητικῶς καὶ μετὴν θέλησίν μας αἰσθα-
 νόμεθα θεθαίως ἐπιπληξεῖς καὶ κατασκρινόμεθα⁴⁹, ἄλ-
 λά αὐτὸ γίνεται μυστικὰ καὶ κρυφὰ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν
 140 χώρον τῆς ψυχῆς⁵⁰ μας καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν καθαρμὸν
 καὶ τὴν συγχωρησὶν τῶν ἁμαρτημάτων μας διὰ τοῦ ἐ-

39 Πρὸς Γαλ 5 5, 21

40 Πρὸς Γαλ 5 7

41 Πρὸς Ρωμ 6 13

42 Πρὸς Γαλ 5 31

43 Πρὸς Ἐφεσ 5 8 Α' Θεσ 5 4-5.

44 Πρὸς Λουκ 9 79

45 Πρὸς Ἰωάν 1 9 20

46 Ἰακ 5 17

47 Ἰωάν 8 34

48 Ἰωάν 1 20 21

49 Πρὸς Ἐφεσ 5 13 Α' Κορ 15 24.

50 Πρὸς Μαρτ 13 6

λέους και τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ δηλαδή μόνον ὁ Θεός— και φυσικά και ἡμεῖς γνωρίζει και βλέπει τι συμβαίνει ἔπος μας τότε δὲς, δηλαδή κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν τώρα νὰ ἔλθουν πρὸς τὸ φῶς ἀλλὰ τὸ μισοῦν· τὸ φῶς ποῦ τώρα κρυπτεται θὰ φανερωθῇ και ὅλα αὐτὰ κρυφαὶ πράξεις των θὰ φανερωθοῦν. Καὶ ποῖτοι ἀκριβῶς ἔμεθα καθέννας ἀπὸ ἡμᾶς τοῖς ἀνθρώπους, ποῦ τώρα κρυπτομεν τὸν ἑαυτὸν μας και δὲν θέλομεν νὰ φανερωσωμεν δια τῆς μετανόας τὰς πράξεις μας, τότε ποῦ θὰ εἰρεθῶμεν κάτω ἀπὸ τὸ ἀπλετοῦν φῶς τῆς Θεας παγγνώσας θὰ φανερωθῶμεν με πάντιν λεπτομέρειαν και εἰς τὸν Θεόν και εἰς ὅλους ἀνθρώπους και ἀγγέλους.

- 150 Καὶ πρόσεχε δια ν' ἀντιληφθῇ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ποσὸν μεγαλυτέρα θὰ εἶναι ἡ ἐντροπὴ διότι ὅπως ἀκριβῶς κάποιος ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι κίρσκετα μέσα εἰς ἕνα σπιτι ποῦ εἶχε τὰς θυρας κλειστάς και ἐπεὶ δὲ δὲν τὸν βλέπει κανένας ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ εἶναι ἔξω ἀμαρτάνει χωρὶς κανένα περιορισμὸν διαπράττοντας μίχλειας διαφθερόντας παιδὰ ἢ ἄλλα θρωμερὰ ἔργα ζόμενος ἔπειτα δε ξαφνικὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων να ἡ αἰσθητὴ αὐτὸς τὰς ἀμαρτίας, αἰσθάνεται ἀφόρητον ἐντροπὴν ἢ καὶ με ἄλλο παραδειγμα ἔαν κάποιος σχεδιάζει νὰ προξενήσῃ κακὸν εἰς τὸν βασιλεὺς ἢ τὸν κατηγορεῖ καὶ ὅσα σκέπτεται κατ' αὐτοῦ τὰ διατυπώνει ἐγγράφως, ἂ ἔαν ἀπλῶς λέγε και σκέπτεται κάτι ἀναρμόστον κρυμμένος, ὡς ἔχει λεχθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καποιοῦ σπιτιοῦ ἔπειτα
- 160 ἐμφανίζεται ὁ βασιλεὺς με ὁλόκληρον τὴν Συγκλήτον και τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν ποῦ συνήθως τὸν συνοδεύει και περικυκλῶνε τὸ σπιτὶ και τὸ σπιτὶ ἐξαφανίζεται αἰφνιδίως, τότε αὐτὸς θὰ ἀποκαλυφθῇ και ὅλα τὰ σχέδια του θὰ ἔλθουν εἰς φῶς και εἶναι θέβαιον ὅτι τὸν περιμένει μεγάλῃ τιμωρία καὶ καταδικὴ τὸ ἴδιον ἀκριβῶς θὰ συμβῇ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν και εἰς ὅ-

51 Πρὸς Ἰωάν γ 20

52 Πρὸς Α Κορ δ 25

λους ὅσοι εὐρ σκονταί εἰς τὸν κόσμον καὶ ἡ μὲν νυκτὰ
 θὰ φωταγωγηθῇ ἔπαιον νὰ εἶναι ἡμερᾶ⁵³ κάθε δε σπ τι
 καὶ σπηλια καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ θὰ ἐξαφανι-
 σθῶν καὶ ὅλοι ὅσοι δὲν ἔχουσιν φορεῖται τὸν Χρῆστον⁵⁴
 ὡς ἄλλο ἀφθαρτὸν πνευματικὸν ἔδυμα, δη τὴν ὁποῖ
 δὲν ἐδέχθησι τὸ φῶς καθὼς εἶπόμεν ἀνωτέρω, καὶ
 δὲν προσηρξάν εἰς αὐτὸ καὶ δὲν ἐγίναν φῶς⁵⁵, αὐτοὶ
 ἔτι φαίερωςθῶν ὁλόγυμνοι καὶ θα γεμισοῦν ἐντροπὴν
 170 ἀπὸ παντοῦ⁵⁶. Ὁχ μόνον αὐτὸ δέ, ἀλλὰ καθε πράξις
 τοῦ καθενος, καὶ καλὴ καὶ κακὴ, καὶ καθε λόγος τοῦ
 καὶ καθε σκεψίς καὶ ἐνθυμσις ἡ ὅπε α δηλαδὴ ἐγεν
 ἡθῆ ἐντος τοῦ ἀπὸ τῆν ὥραν τῆς γεννησεως καθενὸς
 εἰς ἡμῶν μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ ἀναπνοῆς τότε ἐκεῖ
 συγκεντρωμένα, θὰ γίνουσιν γνωσταί εἰς καθε ἀνθρωπινον
 Καὶ πο α ἀρα συγκρίσις θὰ εἶναι, διατὸν νὰ γινῇ, ἀδελ-
 φοί, με τὴν μοναδικὴν ἐκείνην ἐντροπὴν. Ἡ πο α μεγα-
 λιτέρα τιμωρα ἀπὸ ἐκείνον τὸν φοδὸν καὶ τὴν ἐντρο-
 πὴν διαταται νὰ ὑπάρξῃ δ' ὅσους τότε ὡς ἔχε λεχθῇ.
 Ἀλλ' εὐρεθῶν εἰς τὸ σκοτὸς χωρὶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ποῦ
 180 φωτίζει, Πῶς ὁμῶς πρετε, νὰ ζῇ πῶς τρέπει νὰ συμ-
 περιφερθῇ ὁ ἀνθρωπῆς τοῖ ζῇ εἰς τὸ πνευματικὸν σκό-
 τος ὥστε νὰ μὴ εὐρεθῇ εἰς αὐτὸν κάποια ἀκαθαροῖα
 σκέψεως ἢ πράξεως δια τῆς ἑαφικῆς παρουσίας τοῦ
 φωτός. Δια νὰ γινῇ αὐτό, ἀδελφοί μου ἅς ἐργασθῶ-
 μεν δραστηριῶς ἀπὸ τῆν παροῦσαν ζωὴν, ὥστε νὰ πε-
 ρισωμεν δια τῆς μετανοίας τὴν στενὴν πολὴν⁵⁷ καὶ νὰ
 ἴδωμεν τὸ φῶς ποῦ ὑπάρχει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.
 Παιρακαλῶ, λοιπόν, ἅς μὴ ἀποκάμωμεν νὰ κρουώμεν
 τὴν θύραν τοῦ θεοῦ ἔλφους καὶ νὰ ζητῶμεν τὸν θεῶν
 φωτισμόν καὶ νὰ μὴ παύσωμεν ἕως ὅτου εἰσακοιμισθῶ-
 μεν καὶ μᾶς ἀναχθῇ ἡ θύρα καὶ μᾶς δοθῇ δ.τ. ζητοῦ
 με⁵⁸ ἀκομὴ δε κα μέχρις ὅτου εἰσελθώμεν εἰς τὸν χώ-
 ρον τῆς θείας χάριτος καὶ παρῶμεν ἐκεῖθεν τὸ θεῖον φῶς

53 Πρβλ ψαλμ ρλη 12

54 Πρβλ Γαλ γ 27

55 Πρβλ Εφεσ ε 8

56 Πρβλ Αποκ γ 18

57 Πρβλ Ματθ 2 13

58 Πρβλ ζ 7 8 Λουκ ια 9 10

καὶ τὸ κρατήσωμεν αἰωνίως ἀσθεστον μέσα εἰς τὰς καρ-
 διας μας.

- 190 Ἄλλ' οὔτε ἐπιτρέπεται νὰ ἐξαπατῶμεν τοὺς ἑαυ-
 τοὺς μας⁵⁹ καὶ, τρεχόντες τῶν ἀπὸ τὰς ἐπιθυμιῶν τῆς
 σαρκὸς⁶⁰ νὰ διατρέπωμεν πνευματικὰς περιελάς με-
 τὰς καθημερινὰς μας ἀσθενείας⁶¹ ἀνιδεχνούτες δηλα-
 δὴ τοὺς ἑαυτοὺς μας διέμυκαλους γενομένους καὶ ἡγού-
 μενοι καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἐρεῖς περιφροσύντες καὶ τὸν
 Θεὸν καὶ τὴν δικὴν μας συντίμιαν. Διότι ἐὰν ὁ Χρὸστος
 εἶπεν εἰς τὸν Νικόδημον· «Ὅταν μὴ τις γεννηθῇ ἀνωθεν
 οὐ δύναται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καθελεῖν» ὁ
 Νικόδημος ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν καὶ εἶπε· πῶς δυνατόν
 ἀνθρώπος γεννηθῆναι γεροντῶν μὴ δύναται εἰς τὴν
 κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἡεττοῦν εἰσελθεῖν καὶ γεν-
 νηθῆναι.⁶² ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐπεπληξέ καὶ τοῦ εἶπε· «Σὺ
 εἰ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώ-
 σκεις»⁶³ ἐὰν, λέγον, ἐπεπληξέ τον Νικόδημον ὁ ὅπο-
 σ δὲν εἶχε καὶ ἀκομὴ πιστεύσῃ οὔτε ἐγνωρίζε τὰ περὶ
 τῆς Θεοῦ χάριτος, ἀρα ἀναλογιζόμεθα πῶς καταδι-
 κῆς εἴμεθα ἄξιοι ἡμεῖς οἱ ὅποιοι εἴμεθα διδάσκαλοι
 κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Θεοῦ χάριτος καὶ δὲν γνωρι-
 ζόμεν τὰ μυστήρια τῆς Θεοῦ χάριτος, οἱ ὅποιοι ἐδεχθη-
 μεν τόσον πλουσιαν τὴν διδασκαλίαν καὶ καθ' ἡμέραν
 διδασκόμεθα καὶ δεχόμεθα τροφτικὰς ἐξαγγελίας ὑ-
 πό τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν διδασκα-
 λῶν καὶ τοῦ Ἰδίου τοῦ Κυρίου.

- 210 Διότι ἐὰν δὲν γνωρίζωμεν πῶς ὀφειλομεν ἡμεῖς οἱ
 ἴδιοι νὰ συμπεριφρωμεθα εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν⁶⁴, οὔ-
 τε ὅτι πρέπει προηγουμένως νὰ ἀνατραφῶμεν μετὰ ἔργα
 ἀγαθὰ καὶ νὰ καταστήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας δούλους
 τῆς ἐναρετοῦ ζωῆς⁶⁵ ὥσάν νὰ στεκώμεθα ἐνώπιον τοῦ
 Ἰδίου τοῦ Κυρίου καὶ ὅχι τῶν ἀνθρώπων⁶⁶ καὶ ὥσάν νὰ ἐ-

59. Πρβλ. Α' Κορ. γ' 18.

60. Πρβλ. Β' Πέτρ. θ' 10. Εφεσ. θ' 3.

61. Πρβλ. Ψαλμ. ρκ' 39.

62. Ἰωάν. γ' 3-4.

63. Ἰωάν. γ' 10.

64. Πρβλ. Α' Τιμ. γ' 15.

65. Πρβλ. Ρωμ. στ' 18-19.

66. Πρβλ. Β' Κορ. η' 21. Εφ. στ' 7.

τάξαμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ ὑπηρετῶμεν κατὰ τρο-
πον ἀκατηγόρητον τὸν ἑαυτὸν Θεόν· οὕτως γινώσκοντες
τὰ εἶδη τοὺς ὀφειλόμεν προηγουμένως νὰ γινώσκωμεν καὶ τὸν
ὀρθοτρόπον νὰ γινώσκωμεν προσηγορίαι τῶν ἄλλων· πῶς
εἶναι δυνατόν, τρεῖς μὲν, νὰ μας ἐκτεθῇ ἡ φύσις καὶ ἡ
φροντίς τοῦ λαοῦ τοῦ μέλου τοῦ αἵματος Πλὺς εἶναι
δυνατόν νὰ ποιμανώμεν αὐτοὺς τριφύων μετὰ τοῦ θελή-
ματός τοῦ πρώτου τοῦ μεσοῦ⁶⁷ Χριστοῦ καὶ νὰ τοὺς ὀδη-
γῶμεν εἰς λιβάδια ποὺ οὐδέποτε ξηραίνονται.⁶⁸ Πο-
σοὶ μεγάλη εἶναι ἀληθείς ἡ ἡσυχία μας πρὸς αὐτοὺς καὶ πο-
σοὶ πολὺ περφορνοῦμεν τοὺς Θεοὺς καὶ τὰ θεῖα· Διότι
ἀφοῦ βουλώσασθε τι αὐτὰ μὲν ὅπως ἀκούω, τὸ φαρ-
μάκερον φιλεῖ ἀσπέρ⁶⁹, καὶ ἀφοῦ ἐγινάμεν ὡς κωφοὶ
καὶ ἄλλοι, ὅπως οἱ νεκροὶ καὶ ἐπεὶ δὲ ἡ μεθυσμένη ἀνάπνηρος
ὡς πρὸς τὰ αἰσθητήρια ὄργανα τῆς ψυχῆς οὐτε λαμ-
βάνομεν γνῶσιν τῶν ὅσων λέγονται οὔτε γινώσκο-
μεν καλά καὶ κακά· τὸ εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς ἐπιπλεον-
θεῖ, καίτοι ἀγνωστὸν τὸ μυστήριον τῆς διατήσεως ἐνὶ
θρησκείᾳ τοῦ ἀριστοῦ σωτήρος τῆς ἀνθρωπότητος
καὶ τὰ μυστήρια τῶν γροστωμένων μὴ γινώσκοντες πλή-
ρως, περιπατοῦμεν μετὰ ἀδυστοκίας νὰ ὀδοιποροῦμεν εἰς
τὰς πολλοὺς περὶ τοῦ φωτός τῆς θεῆς γνῶσεως ἢ κα-
λύτεραν αὐτὸ τοῖς ἰδοὺν φῶς τῆς γνῶσεως· Ἡ γνῶσις αὐ-
τὴ καθ' ἑαυτήν δὲν εἶναι τὸ φῶς, ἀλλ' ἡ γνῶσις ὑπάρ-
χει εἰς τὸ φῶς, ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ δι' αὐτοῦ
ἐπιτυχάνοντα καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρίκτον ὅλα⁷⁰· ὅτι· ἡ
μεῖς ἀρνούμεθα νὰ ἴδωμεν αὐτὸ τὸ φῶς ἀποδεκνόμεν
περιφανῶς, ὅτι οὔτε ἀνεγνησθημεν πνευματικῶς οὔτε
ἐπληρώσαμεν τὸ οὐρανὸν φῶς, ἀλλ' ὅτι εἰμεθα ἀκόμῃ
εἰς ἐμβριώδη πνευματικῶς καταστάσιν ἢ ἐξαιθλωμα-
τα⁷¹ καὶ εἴη νὰ κυριολεκτήσωμεν εισορῶμεν εἰς τοὺς
ἱεροὺς τόπους καὶ μετὰ ἀνταδράσαν σφετερισθεὶς τοὺς ἀ-
ποστολικούς θρόνους καὶ τὸ ἀκόμῃ φοδερώτερον οἱ

67 Πρβλ Α Θεο α 9

68 Πρβλ Α Περτ ε 4

69 Πρβλ Ιωάν θ 3

70 Πρβλ Ψαλμ νζ 5

71 Πρβλ Ρωμ ο 36

72 Πρβλ Α Κορ ιε 8

περὶ σότερο ἀπὸ ἡμᾶς χωρὶς καὶ αὐτὸν φόβον Θεοῦ ἐξα-
γοράζομεν μετὰ χρήματα τῇ ἱερῶσι τῇ καὶ ἐν ᾧ δει-
σιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον
μένους καὶ νὰ εἰμεθα ἐπὶ κεφαλῆς τῆς λογικῆς καὶ θα-
σάλην κατὰ τὴν ἐχούσης περὶ τῆς Κεφαλῆς αὐτῆς με-
τὰ μόνον σκοποῖν νὰ γεμίσωμεν τὰ στομάχια μας ὡ-
σιν νὰ εἰμεθα ἀγρίαια τοῦ δαίμονος καὶ νὰ ἐκμετα-
240 λῶμεν τὰ ἀλλὰ οὐκ ἔστιν ἡ ἐπιθυμία τοῦ κακοῦ καὶ ἡ
ροπή πρὸς τὰ γήινα καὶ ἀμαρτωλά.

Τοιοῦτοτρόπως συμπεριφερόμετο ἀπὸ τὴν ἀρχὴν
ἀδελφοί οἱ ἀπουσίᾳ τοιοῦτοτρόπως οἱ διαδοχῆ τῶν
ἀποστόλων τοιοῦτοτρόπως οἱ πατέρες καὶ οἱ διδασκα-
λαί μας Ἀλλὰ οὐκοῦν διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀληθείας
αὐτῶν, διότι δὲν γίνονται μόνον εἰς τὰ ὕψιστα χρήματα
προδότη καὶ ἐρῶσι τοῦ οὐδαμῶς ἔχοντι τὴν σκεπὴν
προηλωμένην μόνον εἰς τὸ πλεονέκτημα⁷³ ἀλλὰ τολ-
μοῦν νὰ ἀνυψώσιν καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν πλεόντων διὰ
τοῦ δὲν ἐντρέπονται νὰ λέγουν «Εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἡ-
250 ξοῦσας τοῦ ὁδοῦ καὶ ἐκείνου⁷⁴ καὶ ἐλάττωσεν αὐτὴν
κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς παρουσίας ζωῆς ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ
τὸν Κυρίου». Ὡς πρὸς ἀδυσαντροπία ὑπάρχει εἰς αὐτὸν
τὸν ἰσχυρὸν διὰ τὸ μὴ εἶναι ὅτι εἶτα ἐνδεῆς τῆς
τῆς σοφίας μορφῆς παρακρουσεως⁷⁵ Ἀλλὰ περὶ μου,
ὡς οὐκ οὐκ λέγεις αὐτὰ ἀπὸ τοῦ οὐδαμῶς καὶ οὐκ οὐκ οὐκ
ἐλάττωσεν αὐτὴν τὴν ἐξ ὧσιν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ⁷⁶ Μήπως
ἐπειδὴ ἐγκατέλειψες καὶ ἠκολούθησες τὸν Χριστόν⁷⁷,
Μήπως ἐπειδὴ περὶ ἐφρόνησες τὴν ἐπὶ γαίαν δόξαν, Μή-
πως ἐπειδὴ ἔχεις γινέσασθαι κατὰ τὸ φρονημα⁷⁸,
Μήπως ἐπεὶ διὰ ἐπώλησες ὅλα τὰ ὑπαρχοντά σου καὶ τὰ
διένειμες εἰς τοὺς πτωχοὺς⁷⁹ Μήπως ἐπεὶ διὰ ἐθυσίνας
τὴν ψυχὴν σου, δηλαδὴ τὴν ἐνεκρίωσες διὰ τὸν κόσμον⁸⁰
καὶ εἰς οὐδὲν θελημα καὶ ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς⁸¹ τὴν

73 Πρὸς Ἰωάν. 18 6

74 Πρὸς Ματθ. 19 18

75 Πρὸς Ἰωάν. 18 11

76 Πρὸς Ματθ. 8 27 Μαρκ. 28

77 Πρὸς Ματθ. 3 19 καὶ 29 καὶ 30 καὶ 31

78 Πρὸς Ματθ. 10 21 Μαρκ. 21

79 Πρὸς Κολοσ. 3 5 Γαλ. 3 14

80 Πρὸς Ἰωάν. 13 13 Ἐφεσ. 6 3

παρεδώκες⁸¹. Ἡ μήπως ἐπειδὴ καὶ σὺ ὅπως οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι καὶ γνήσαι μαθηταί εἰς Χριστοῦ ἤκουσες ἀπὸ τοῦ ἰδῶν, ἀφοῦ προηγοιμῶμαι σὲ ἐλεφούσησιν εἰς τὸ πρόσωπον, νῦν σὺ λέγῃ. Πίρε Ἀγὸν Πνεῦμα. Ο-

260

πλῖνων τὰς ἀμαρτίας συγχωρήσεις θὰ τὰς συγχωρήθῃ. ὁπεὶ δὲ τὰς συγχωρήσεις θὰ παραμείνουν ἀ-

συγχωρητοί.⁸²

Μετὰ τὴν ἡ ἐξουσία τῶν ἱερέων αὐτῇ θὰ ἀπαντή-

σῃ. Τὸ γὰρ ζῶν εἶναι πράγμα. τὸ ἀληθές. Πρέπει.

ὅμως, νὰ γνωρίζῃς, ὅτι τὸ προνομίον αὐτοῦ δὲ εἶναι ἄ-

ναποσπαστὸς ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ. μετὰ τὴν ἱερωσύνην δὲν το-

ἔχουν δηλαδὴ ὅσοι ἀπλῶς καὶ τυχαίως φέρουν τὴν ἰ-

διοτήτητα τοῦ ἱερέως. ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον τοῦ μετὰ τὴν

ταπεινοφροσύνης⁸³ ὑπηρετοῦ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ συμ-

περιφέρεινται. ἀφ' οὗτος ἐκεῖνων οἱ ὅποιοι προηγουμέ-

νως ἀφιέρωναν τὴν ἑαυτοῦ τῶν εἰς τὸν Κύριον⁸⁴ καὶ

προσέφερον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἰδικτοῦ τῶν ποιημάτων⁸⁵ καὶ

τὰς τῶν πνευματικῶν θυσίαν, τελεῖαν ἁγίαν, εὐπρο-

δεκτὴν εἰς τὸν Θεόν⁸⁶, τὴν καθαράν, λατρεῖν τῶν⁸⁷ καὶ

ἐγίναν δεκτοὶ καὶ ἐνεφανίσθησαν⁸⁸ εἰς τὸ οἶράνιον θυ-

270

σιαστήριον καὶ προσεφερθήσαν εἰς τὸν Θεόν⁸⁹ καὶ πα-

τέρα παρὰ τοῦ ἀρχιερέως Χριστοῦ θυσία τελεία καὶ οἱ

ὅποιοι μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπέστη-

σαν μὴν τελείαν καὶ ριζικὴ ἀλλαγὴν καὶ μετεβάλον

μορφήν ὥστε νὰ οὐσιαστέιν τοῦ Χριστοῦ ὁ ὅποιος χά-

ριν ἡμῶν ἀπέθανε καὶ ἀνέστη πάλιν καὶ ἀποκατεστά-

θη εἰς τὴν δόξαν τῆς Θεότητός του (τὴν ὁποίαν πρὸς

στειγμὴν ἔφανη ὅτι ἔχασε) (ἡ ἐξουσία αὐτῇ ἀνέθηκε εἰς

ἐκεῖνους τοὺς ἱερεῖς), οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν ταπεινώσιν

νύκτα καὶ ἡμέραν μετανοοῦν καὶ πενθοῦν καὶ μετὰ δι-

κρυὰ θερμοπαρακαλοῦν ὅχι μόνον ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν,

81 Πρὸς Ματθ 1: 39

82 Πρὸς Ἰωάν. 8: 22 23

83 Δαν γ 39

84 Πρὸς Ρωμ στ 16 ἰδ 1 Κολοσ α 22 28

85 Πρὸς Α Κορ στ 19

86 Πρὸς Ρωμ ἰδ 1 2 Κολοσ α 22, 28

87 Πρὸς Ρωμ ἰδ 1 ἰακ α 27

88 Πρὸς Εβρ θ 24

89 Πρὸς Εφεσ ε 2

ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τὸ ὅποιον ἐνέτραπευθη εἰς αὐ-
 τοὺς ὁ Κύριος καὶ δι' ὅλας τὰς ἐπαρχούσας ἐν τῷ κόσ-
 μῳ ἀγίας ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ⁹⁰ καὶ οἱ ὅποιοι δεῖ
 κάμνουν μόνον αὐτά ἀλλὰ ἐπὶ τέλος κλαίουν γοερώς
 28 ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὰς ξέλας ἁμαρτίας ἐκείνων
 οἱ ὅποιοι δὲν τρωοῦσι τιποτε τερικυστερὸν ἀπὸ τῶν ἀ-
 πολυτως ἀνγκυλια τρωθῶν, οὔτε προσφέρουσι εἰς τὴν ὡ-
 ρα καμμίαν ἰδιαίτερα, σπηρεύειν ἢ ἀπέλαιον ἀλλὰ
 καθὼς ἔχει γρᾶφῃ «πείματ' περιπατοῦν καὶ ἐπι-
 θυμῖαν μὴ ἐπ' ἐλευσίνων· ἰσχυρὸς»⁹¹ ἀκούη δὲ ἡ ἐξουσία
 αὐτῇ δίδεται εἰς ἐκεῖνους που δεῖ ἡκικῶν οὐδεμίαν
 προτίμησιν οὔτε εἰς τὸν πτωχόν, οὔτε εἰς τὸν πλούσιον,
 εὔτε εἰς τὸν ἄρχοντα οὔτε εἰς τὸν ἄρχόμενον, οὔτε καὶ
 εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν βασιλέα θωοαζῶντες τὸ δικαίον
 καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν χα-
 νουν τὸν ἀνδρισμὸν τῶν μέ προσχρημάτων, εὐσπλαγγῶν
 ἢ τὴν προσφορὰν δωρῶν ἢ ἀπο φόβου ἢ ἀγαπῆν ἢ ἐξ
 αἰτίας οὐδὲν ποτε αλλοῦ ὁράτου ἢ ἀοράτου πράγματος
 290 καὶ παραβαίνον ἢ παραβλεποῦν τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρι-
 ἄρχου ὧλων Θεοῦ⁹²

Εἰς αὐτοὺς ἀνέκει, ἡ ἐξουσία νὰ συγχωροῦν ἢ νὰ
 μὴ συγχωροῦν τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων⁹³ καὶ νὰ
 τελοῦν τὰ μυστήρια καὶ νὰ διδάσκουν καὶ ὅχι εἰς ἐκεί-
 νους οἱ ὅποιοι ἐκλέγονται καὶ χειροτονοῦνται μόνον ἀ-
 πὸ τοὺς ἀνθρώπους «ὅστις δὲν παρνεῖ, λέγει κανεὶς τὸ
 ἄξιωμα μόνος τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ ἀλλ' ὅποιος κα-
 λεῖται καὶ ἀναθεκνύεται ἀπὸ τοῦ Κυρίου»⁹⁴ Δὲν εἶπεν
 ἐκεῖνος που δέχεται τὴν ἐκλογὴν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους
 ἀλλ' ἐκεῖνος που εἶνα ἀπὸ τὸν Θεόν τρωρισμένος νὰ
 δεχθῇ τὸ μέγα τοῦτο ἄξιωμα καὶ ὁ ὅποιος λαμβάνει
 αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, Διοτι ὅσοι ἐκλέγονται, ἀ-
 πὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀναθεκνύονται διὰ τῶν ἀν-
 θρώπων εἶναι κλέπται καὶ λησταί, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος

90 Πρβλ. Α' Κορ. ια' 16· ιδ' 33

91 Γαλ. ε' 18

92 Πρβλ. Ρωμ. θ' 5

93 Πρβλ. Ματθ. ιστ' 19· ιη' 18

94 Πρβλ. Εδρ. ε' 4

Εγώ εἰμι ἡ θύρα.⁹⁵ Ὅσοι ὄσοι ἤλθον⁹⁶ πρὶν ἀπὸ ἐμὲ ἢ ἔρχοντα ὡς πρῶτος ὄχι με ἴδκην μου ἐκπορεύην καὶ ἀπέλθαι, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἀξίωματα ἵπτι ἀλλοῦ καὶ με ἄλλα μέσα⁹⁷ αὐτοῦ ἐκλεπταί εἰς αὐτὸ καὶ λησται⁹⁸.

Με γὰρ ἔλτε, λοιπόν, ἀδελφοί⁹⁹ ὅπως ζῆ εἰς τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἐξ ἀπὸ τῆς θύρας (μακρὰν τοῦ Χριστοῦ), ὅπως δὲ ἐκλεπταί ὅτι ἐκλεπταί καὶ δὲν εἰσῆλθε διὰ τοῦ φωτός (Χριστοῦ) καὶ αὐτοὶ εἰς ἀπολύθαι τὰ παρὰ τὴν ἐκκλήσιας (τῆς ἐκκλήσιας) τῆς ἐκκλήσιας, ὅτι εἰς τὴν φῶς τοῦ κόσμου καὶ θύρα¹⁰⁰ εἶναι ὁ Χριστός, τοῦ ἀσφαλῶς προκεῖται διὰ τῆς θύρας ὅπως πρὸς τὸ φῶς καὶ ὅτι πρὸς τὴν θύραν πόρταν καὶ τὰς θύρας ἔλτε καὶ τὴν εἰσῆλθε καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου εἶναι δὲ φῶς τοῦ κόσμου ὁ Χριστός ὅχι ὑποτῆν ἐννοῶν ὅτι εἶναι ὁρατός μετὰ τὰς σὰρκα καὶ τὰς μάτια ἀλλ' ἐπειδὴ ἐχθρὸν τῇ δυνατότητι νὰ τοὺς βλέπωμεν μετὰ τὰς πνευματικὰς μάτιας ὅτι ὁ μὲν ὁρατός (ἐλπίς) ἡλὺς φαίνεται μόνον τὰ σαρκικά ματὰ ὅχι μόνον τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων ζῶν τῶν τετραπύδων καὶ τῶν πτηνῶν ἐν τῇ οὐρανῇ καὶ τῶν ἡλίων, ποὶ ἐνεφανίσθη διὰ τῆς ἐκκλήσιας τοῦ εἰς τοὺς κόσμον φαίνεται μόνον τὰς λογικὰς καὶ ἀνθρώπων φυχὰς. Ἀλλ' ὅτε τὸν ἡλὺν ὁ Κύριος νὰ φαίνεται ὅτι αὐτὰς τὰς φυχὰς ἀδιακρίτως καὶ χάρις νὰ τὸ ἀξίωσιν ὅτι ὁ ἴδιος ἦεν εἶναι ὁ καλύτερος ἢ εἶναι ὁ καλύτερος ζῶν, ὅπως ἀκριβῶς ἦεν εἶναι εἶτε δοῦλος ἢ ἕνα δημιουργητὰ προσωρισμένον νὰ ὑπηρετῇ τοὺς ἄλλους, ὅπως συμβαίνει μετὰ τοὺς ἡλὺν καὶ ἡλὺν ὁ ὅπως ἀπὸ τῆς ἀδιακρίτως διὰ τοὺς δικαίους καὶ ἀδίκους τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἀγαθοὺς¹⁰¹ Ἀλλ' ὅτι καὶ καλῆται φῶς καὶ ὀνομάζεται ἡλὺς¹⁰², ἐν ταῦταις εἶναι περισσότερο

95 Ἰωάν. 1, 7

96 Ἰωάν. 1, 8

97 Πρὸς Ἰωάν. 1, 1

98 Ἰωάν. 1, 8

99 Πρὸς Α' Κορ. 1, 10

100 Πρὸς Ἰωάν. 12, 8, 9

101 Βλ. Ἰωάν. 1, 7, 8

102 Βλ. Ματθ. 23, 45

103 Βλ. Μωλ. 5, 2

- καὶ ὑπεράνω τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἡλίου, ἐπεὶ δὴ εἶναι δημιουργὸς καὶ Κεφαλὴ καὶ τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἡλίου εἶναι ἀκόμη ὁ κυριὸς ζωῆς¹⁰⁴ καὶ δημιουργὸς ζωῆς ἀλλή-
 320 θεῶν¹⁰⁵ δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμός¹⁰⁶ κατὰ τὴν θεῖαν τὴν οὐσαν ἀπλῶς καὶ ἀπηλλοτριμένος πασι, προσωξέως, ἁγαθὸς καὶ περικληθεὶς ἐντός τοις πάντα ἀγαθὰ καὶ συν-
 χρόνως εἶναι ἔξω καὶ πέραν ἀπὸ κάθε ἀγαθόν. Ἐπεὶ δὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ κατ' οὐρανὸν ἀληθεία καὶ ὀνομαζέται οὕτω, διὰ τοῦτο δι' ἐκείνους τοῦ πραγματικὰ μετακινῶν γίνεται ἀλήθεια ἐπεὶ δὴ εἶναι δικαιοσύνη χαρίζει τὴν δικαιοσύνην καὶ σωτηρίαν εἰς ὅλους ὅσοι ἐμνήσαν καὶ θεοδίκαν ἐπεὶ δὴ εἶναι ἁγιασμός, καθ' ὅτ' αἱ αἰεὶς ὅλους ὅσοι ἐπληθήκαν καὶ ἐκαθαρώθησαν διὰ τῶν δακρυῶν τῆς μετανοίας ὡς ἀπλούς ὁμολογεῖ πρὸς ἐκείνους που δὲν ἔχουν ἐντός των καρμιαν τονηριῶν ἢ κακίαν¹⁰⁷ ὡς ἀσώθητος ὁμολογεῖ πρὸς ὅσους δὲν ἔχουν καρμίαν πυχὴν εἰς τὴν ψυχὴν των ἢ διβουλίαν ἢ δυσπιστίαν ἐπεὶ δὴ εἶναι ἁγαθός, εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν ἀντιυπηρετοῦν εἰς τὰ πνευματικὰ ἔργα τῆς μετανοίας ὠρισμένους σωματικὰς ἢ θλιπτικὰς μεριμνας¹⁰⁸ καὶ φρον-
 330 τιδας καὶ τὰς ἀσμυνοῦν καὶ συγχεοῦν μετὰ ἀλλὰ ἀπλοὶ καὶ ἀπληρέεστες, κατὰ τὴν γνῶμην καὶ μετὰ τὴν δόξαν τῆς ψυχῆς των πλησιάζουν εἰς αὐτὸν χωρὶς κακίαν, τῶν ὁποίων ἀφοῦ ἀποδέχεται τὴν ἀπλοτήτα τους γεμίζει ἀμέσως μετὰ κάθε ἀγαθόν, καὶ μόλις πραγματοποιηθῇ ἡ δευτέρα παρουσία καὶ παρουσιασθῶν ἐνώπιόν Του θὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν ἀπολαυσὶν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων που εἰρσκοῦνται ὑπεράνω αὐτῶν που ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀντιληφθῇ ἢ νὰ φαντασθῇ
 «Καὶ ποῖος, λέγει, εἶναι εἰς θεοὶ νὰ γνωρίζῃ ἂν αὐτοὶ εἶναι πράγματι καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν τέτοιοι.» Μόνον ἐκεῖνος ὁ ὅποιος καταυγαζέται ἐσωτερικῶς ἀπὸ τὸ θεῖον φῶς που στέλλει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Ἐκεῖνος που ἐκφέρει γνῶμην περὶ αὐτῶν χω-

104 Βλ. Ἰωάν. ια 25 ιδ 6 κλη

105 Βλ. Ἰωάν. ιδ 6

106 Βλ. Α Κορ. ο 30

107 Πρὸς Α Κορ. ε 8

108 Πρὸς Α Κορ. ια 34

ρις νά τους γνωρίζη διατ καταδεχεται να παρνη
 υπερτασιας από άλλους περ αϊτών, Δεν γνωρίζει κί
 340 τός ὅτι ἂν τυχόν ἐξ ἀγνοίας ἀνοίξῃ τὴν πόρταν καὶ θά
 λη λυκοὺς εἰς τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, θά παρῇ ὁ ἴδιος
 τὴν τρωριαν δια τὴν ἡμεῖς τοι θα τροκληθῇ εἰς τὰ
 πρόβατα, «Καὶ ποῖος γινώριζε ἐρωτᾷ ὥς ἄνθρωπος
 τοῦ εἶναι ἀγνοεῖ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν καρδιαν τοῦ ἁλ
 λου. Εἰν δὲ εἶναι πνευματικῶς τυφλός, δὲν εἶναι δυ
 νατον ποτέ να μὴ ἀντιληφθῇ το ποιον αὐτοῦ τοῦ ἀνθρω
 που. Διοτι τῶς εἶναι διπλόν ἐκεῖνος που βλέπε νά δια
 κρινῇ πο οὖν εἶναι πρόβατον κα ποῖος λύκος⁹⁹, ποῖος εἶ
 ναι ἀληθής κα ποῖος ποιμὴν¹⁰⁰,

Εἰν πάλιν εἶναι τυφλός κα συνεπῶς ἀνικανός νά
 ἴδῃ αὐτὰ, ὅς ἀναζητήσῃ καποῖον ὁδηγόν κα σιμβου
 λον, ἂν κα εἶναι προτιμότερον να παύσῃ να ἐπιτελή
 αὐτὴν τὴν ἐργασίαν που προσηθέτει να ὁδηγητῇ τὸ
 θεῖον πρὸς τὴς διακρίσεως ὥστε οὔτε ὁδηγός ἄλλων
 να γίνεται¹⁰¹, οὔτε να ἐγκαθιστᾷ κα να ὑποδεικνύῃ ὁ
 350 ὁδηγόν εἰς ἄλλους ἔστω κα, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος συμφωνῇ
 μαζί του. Μὲ αὐτὸ ὁρᾷ ὅτι θελῶ να εἶπω ὅτι ἐκεῖνος
 που βλέπε πνευματικῶς κα ἀκούει πνευματικῶς, ἐκεῖ
 350 νον που θα ἴδῃ κα θα τὸν συναντήσῃ καὶ συναναστρα
 φῇ μαζί του πολλές φορές, βλέπει τὴν ἰδιαν τοῦ ψυχῆν.
 ἂν καὶ ὅχ τὴν οὐσίαν τῆς ἀλλ ἀπλῶς τὸ περιεχόμε
 νόν τῆς, ποῖα ἀκριβῶς εἶναι κα τι λογῆς. Δηλαδή,
 ἔαν ἤξιωθῇ να φέρῃ ἐντός του τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι
 εἰς θέαν να γνωρίσῃ τοῦτο με μανὴν τὴν ἐνατενίσιν αὐ
 του ἔαν ὁμῶς ὁ βλέπων εἶναι ἀκόμη ἀτελής ὡς πρὸς
 τὴν θεῖαν χάριν κα δὲν ἔγινεν ἀκόμη ὁμοιος πρὸς τὸν
 Θεόν τότε ἐκεῖνος που τὸν βλέπει κα συνομιλεῖ μαζί
 του θα τὸν γνωρίσῃ καλὰ περισσότερον ἀπὸ τὰ λόγια
 του ~ ὅπως ἄλλωστε κα ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κα Θεός μας
 παρήγγειλε λέγων «Ἐκ τῶν καρπῶν αἰτῶν ἐπ γνω
 σεσθε αὐτούς»¹⁰², καί πάλιν ἄλλού «Ὅπως ἀκριβῶς
 ἀπὸ τὸν παραγόμενον καρπὸν ἀναγνωρίζεται τὸ εἶδος

109 Πρὸς Ματθ 2 15

110 Πρὸς Ἰωαν 1 14

111 Πρὸς Ματθ 13 14 Λουκ 11 39 Ρωμ 8 19

112 Ματθ 2 16, 20

του δένδρου, το ἴδιον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τα ῥόγια του
 360 γινώσκῃ γινώσκον τὸ εἶδος εἶναι¹¹³ — ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
 ἀγνώριζετα· μόνον ἀπὸ ὅσους ἔχουσιν τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν
 καὶ ὡς εἰς τὰς ἀποδείξεις τῆς ψυχῆς τῶν διότι
 οἱ ὑπόλοιποι τῶν ἀνθρώπων ὅχι μόνον ἀπὸ τα ῥόγια,
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς πράξεων δὲν δύνανται νὰ ἀντι-
 ληφθοῦν τιποτέ καὶ πλανῶνται.

Δὲν εἰναι θέλημα καποῖον νὰ κηστευῇ καὶ νῆναι
 γεματος ματαιοδοξία τὸν ἐπαινοῦν καὶ τὸν θεωροῦν
 κατάλληλον ἐνῶ ἐκεῖνον ποὺ καταλεγε τὴν κηστεύαν καὶ
 ἔχει ταπεινώσιν τοὺς καταδικάζου. Εκείνοι ποὺ μὲ τα
 πεινώσιν ἐγκρατεῦντα τοὺς θεωροῦν ὑποκριτὴν ἐνῶ ἐ-
 κείνον ποὺ τρώγει λα μάργα νομίζουν ὅτι εἶναι ἀπλοῦς
 καὶ εὐλακρινὴς μὲ τὸν ὅποιον ἐγκρατιστοῦνται νὰ συν-
 τρώσιν συχνά, παρηγορούμενο οὕτω διαταῖς ἰδικαίων
 370 πάθῃ. Ἀκόμη καὶ ἐκείνους ποὺ παριστανοῦν τὸν ἡλιθί-
 ον καὶ λεγοῖν ἀστεῖα καὶ ἀνυποψίας ὅταν καὶ ὅπου δὲν
 ταπεινάζει καὶ πραγματοποιοῦν χερσὶ νόμιας καὶ κινή-
 σεις ἀναρμόστους καὶ ἐκ τούτων ἄλλους προκαλοῦν τὸ
 γελῖον, ἐπειδὴ σκέπτονται ὅτι δι' αὐτῶν δὴθεν τῶν ἐν-
 εργασιῶν τῶν καὶ τῶν χειρωνακίων καὶ τῶν λόγων προσ-
 παθοῦν νὰ κρυφθοῦν τὴν ἀρετὴν τῶν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν
 τῶν ἀπὸ πάθῃ, τοὺς τρελοῦν ὡς ἀγίους καὶ ἀνευ πα-
 θῶν¹¹⁴, ἐνῶ ἐκείνους ποὺ ζοῦν μὲ εὐλαθειαν καὶ ἀρετὴν

113 Πρὸς Λουκ στ 43-45

114 Ὁ τυπὸς τοῦ σαλοῦ κατὰ τοῦ ὁποῖου στρέφεται ἐνταῦθα
 ὁ ἅγιος πατὴρ εἶναι ρηθίμως διαφορὸς τοῦ «κατὰ ἡ διὰ Χριστὸν σαλοῦ»
 ὁ ὁποῖος ἰδιαιτέρως τρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ υποκρινόμε-
 νος τὸν σαλὸν εἶναι μὴ γελοιογράφος ἐν κακῇ κτύπον τοῦ διὰ Χρι-
 στοῦ σαλοῦ. Κατ' αὐτὰς τῆς γελοιογραφίας στρέφεται ὁ ἐρὸς Πατὴρ
 ἡ ὁποία φιλοδοξεῖ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς νύκτος ὡς ἔργον τέχνης μεγά-
 λης ἀξίας. Ὁ διὰ Χριστὸν σαλὸς ἦτο τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ ἀσκητοῦ ἡ
 τοῦ Χριστιανοῦ γενικωτέρως, ὁ ὁποῖος μόνον τὸν ἐαυτὸν τοῦ καὶ
 τὰς κανονικότητάς του καὶ ὑπερετε τοῦ πάντας καὶ ἐθεωρεῖ τοὺς
 πάντας καλῶτερος καὶ ἀνωτέρους τοῦ πρὸς δόξαν Χριστοῦ. Δὲν ἐ-
 ηρστέν αὐτὸς εἰλεγειν πλῆθυστος — πᾶς ἄλλο μαλιστα — αὐτὸς παρι-
 στάνε τὸν πλῆθιον ὅπως οἱ ἄλλοι τὸν ἐχαρακτήριζον σαλὸν καὶ τὸν
 περιφρονούσαν καὶ ἐκεῖνος ἀπεδεχετο εὐχαριστίαν αὐτὴν τὴν περι-
 φρονίαν ὅπου ἐγενετο ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Δυνατοὶ κανεῖς ἐν-
 κόλως νὰ ἴδῃ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ καὶ τοῦ αὐτοεχαρακτηριζομένου (υ-
 ποκρινομένου) ὡς σαλοῦ.

και ἀπλότητα καρδίας¹³ και οἱ ὅποιοι εἶνα πράγματ
 αγί· τους θεωροῦν ὡς ἓνα ἄνθρωπον ὁμοῖον μέ τους
 ἄλλους και τὰς περίφρονον· "Αλλο πάλιν ἐκεῖνον
 μὲν ποι λέγει, πολλά και κάμνει, ἐπιδείξιν «πνευματος»
 τὸν θεωροῦν καταλληλὸν νὰ διδασκῇ καὶ ἔχοντα πνευ
 380 ματικόν περιέχοντον τὸν δε ὀλιγολογον και, δδοντα
 μεγαλὴν ὑψηλὴν εἰς τὴν περιτολογον¹⁴ τὸν χαρα-
 κτηρίζουν ὡς ἀξέστον και μονγγόν· "Αλλε ἐκεῖνον τοῦ
 ὁμλεῖ, ὑπο τὴν ἐμπειρῶν και τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁ-
 γίου Πνευματος, τὸν ἀποφειγουν ετειδε¹⁵ ἤθηεν ἔχει με-
 γαλὴν ἰδέα διὰ τὸν ἑαυτὸν του και εἶνα υπερηφανος,
 ἀπὸ τα λόγια του αἰσθανόμενοι πλῆξιν μάλλον παρα-
 συντρεθῇ, καὶ μετανοεῖ· ἐνῶ ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ἐκ φύ-
 σεως ἢ λογῶ σπουδῶν ὁμλεῖ με εὐγλωττίαν και καλ-
 λιέπειαι και διδασκε ψευδὴ περί τῆς σωτηρίας των τὸν
 ἐγκωμιάζην και τὸν ἀναδεκτοῦν ὁδηγόν των· Και
 το αυτοτρόπως αὐδεῖς μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει που νὰ
 δυναται νὰ ἴδῃ τὸ πρᾶγμα (ἢ τοῖ ἄνθρωπον) ὅπως ἀ-
 κριθῶς εἶναι και νὰ δαγνώσῃ τὴν ποιότητα του

Διότι ἐκεῖνος που εἶναι τυφλὸς εἶναι δ' ὅλα τυφλὸς
 390 τὸ ἴδιον και ἐκεῖνος που εἶναι κωφός, εἶναι κωφός δ, ὅ-
 λα· Διὸ δὲν εἶναι δυνατόν ὁ τυφλὸς τὸν μὲν εἶναι νὰ βλέ-
 πῃ, τὸν δε ἄλλον ὁχ· οὔτε ὁ κωφός τοῦ ἑνος νὰ ἀκουῇ
 τὴν φωνὴν ἐνῶ τοῦ ἄλλου ὁχ, ἀλλὰ και ὁ εἰς και ὁ ἄλ-
 λος εἶνα καθ' ὁλοκληρίαι ἀναπηροὶ ὡς πρὸς αἵτας τὰς
 αἰσθήσεις· Τοιουτρόπως λοιπόν και κάθε ἀναισθητός
 ὡς πρὸς ἓν πρᾶγμα, εἶναι ἀναισθητός πρὸς ὅλα, καθὼς
 καὶ ἐκεῖνος που ἔχει ἀντίληψιν ἑνός πρᾶγματος, ἔχει
 ἀντίληψιν ὅλων χωρὶς νὰ εἶναι ἀντικείμενον τῆς ἰδικῆς
 των αἰσθήσεως· Ἐνῶ ὁ ἴδιος ἔχει αἰσθῆσιν ὅλων, ἐν τού-
 τοις δὲν κυριεῖται ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως αὐτῶν — δὲν γί-
 νεται δηλαδὴ δοῦλος τῶν αἰσθησέων του καὶ ὁσων ἔχει
 ἀντίληψιν· Ὅποιος δὲν ἀκούε τὸν λόγον, δὲν ἀκούει και
 νένα ἦχον· καθὼς και ἐκεῖνος που ἀκούει τοὺς λόγους
 400 ἀκούει και ὅλα τὰ ἄλλα· Ἐκεῖνος που ἔχει τὰς πνευμα-
 τικὰς του αἰσθήσεις εἶναι ὡσαν νὰ μὴ ἀκούῃ τίποτε ἀ-

115 Βλ. Πρόξ 6 48

116 Πρόλ. Ματθ 18 34

κούει όλους και κανένα παρα μόνον εκείνους οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ λεγοῦ πραγματοποιοῦν τοὺς λόγους καὶ οὔτε αὐτοὺς ἀκούει, ἀλλὰ μόνον τὸν λόγον ὁ ὁποῖος καίτοι ἔχει φωνήν, ὁμ. λε' χωρὶς νὰ ἀκουγεται! ¹⁷ Εκείνος που εἶναι τυφλὸς ὡς πρὸς τὸ εἶναι ἐντελὲς τυφλὸς ὡς πρὸς ὅλα, ἐκεῖνος δὲ που βλέπει διὰ τοῦ ἐνός ¹⁸ ἔχει ἐνώπ. ὄν. του τὰ πάντα καὶ ἀποφευγε νὰ βλέπῃ ὅλα καὶ εἰρίσκει-ται κατὰ ἀπὸ τὰ βλέμματα ὧν ἐν τούτοις εἶναι ἐξω ἀπὸ αὐτά. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸς εὐρίσκεται μέσα εἰς τὸ θαλ. λειον τῆς χάριτος τοῦ ἐνός βλέπει τὰ πάντα καὶ ἐνὼ εὐρίσκεται ἀναμειν εἰς ὅλα τ ποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν βλέπει. Οὕτω λοιπόν, ἐκεῖνος που βλέπει μεσῶ τοῦ ἐνός, διὰ τοῦ ἐνός βλέπει καθαρά καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ὅλα τὰ πράγματα, καὶ ἐπεὶ δὲ εἶναι κρυμ-
 410 μένος μέσα εἰς αὐτὸν, δὲν βλέπει, τ ποτε ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Ἀρὰ ἐκεῖνος που ἀκούει καὶ βλέπει καὶ αἰσθάνεται, γνωρίζει τὴν ἀξίαν ὧν ἀκούει καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἀπὸ αὐτὰ τι, ὑπάρχει ἐνῶ ἐκεῖνος που δὲν γνωρίζει εἶναι φανερόν ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς του τὰ αἰσθητήρια ἔχει ὑγιᾶ καὶ ἀνεπτυγμένα. Αὐτὸς δὲ που εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν δὲν γνωρίζει ἀσφαλῶς ὅτι εἶναι προσκνητῆς διπλοπρόσωπος λατρεῖ τα ἐπιγεια καὶ τὰ οὐράνια, τὰ ἐφήμερα καὶ τὰ ἀθάνατα, βασιλεὺς αὐτὸς τῶν ἐπιγείων πραγμάτων καὶ ἀναγνωρίζει ὡς βασιλεὺς τοι τὸν οὐράνιον Θεόν, θεο- τῆς τῆς ὁρατῆς δημιουργίας, διδασκαλὸς τῆς πνευμα- τικῆς, καθὼς λέγει, παραστατικώτατα κάποις κάποιος περιφημὸς θεολόγος. Ἀλλ' ἐνῶ ἦτο δημιουργημὰ ἐξ ὁ- χωρὶς τμημένον ἐκ μερὸς τοῦ Θεοῦ «παρασυνεβλήθη τοῖς κτηνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» ¹⁹, καὶ

117 Πράκειται προφανῶς διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἡ ἀποστολὴ ὁμιλεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν κατ' ἐμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦ ὁποκαλύπτει τὴν πραγματικὴν ἀληθείαν περὶ παντός, πρὸς αὐτοῦ ἡ πράγματός.

118 Ὁ τρόπος πού ὁμιλεῖ ὁ ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἐνός μὲς ἐπι- τρεπεί νὰ υποθέσωμεν ὅτι κατὰ νοῦν ἔχει τὸν Κύριον τὸν κατ' ἐξοχὴν Ἰῆσον. Ἡ φράσις ἀλλωστε - Ἐν τῷ ἐνί αὐτοῦ ὡν - ἐνθυμίζει πολὺ τὸν λόγον τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινουμέθα καὶ ἐσμέν» (Πράξ. ιζ' 28).

119 Ψαλμ. μὴ 13 21

- 420 ἄφου ἔγνευ θυοῖας μέ αὐτὰ ἐξέπελουσθε ἀκόμη να πα
ρμένη το αὐτοῦ δὲν ἐνύρισε παλ. Ἀκεῖ του ἦτο δὲν
ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτερην τοῦ καταστασιν ἢ δὲν ἀνε
δη πάλιν εἰς τὸ πρῶτε ἐκεῖτο ἀφ' αὐτὰ ἐκ τοῦ ἡεροῦ
ἐξέπεσε διὰ τῆς ἀμειρίας καίτοι εἰς τὴν αὐτὴν ἀπέβλεπεν
ἢ ἐνανθρώπησις καὶ ἐν πάθει τοῦ Δεσπότη τοῦ Κυρ.
αὐτῶν ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐπεὶ δὲ
ἀκόμη εἶνα. ἄλογον ἔξον καθὼς ἔχει λεχθῇ ἀπὲρ
ρὼ μέ φράσσιν τῶν Δαυὶδ, ἐνδεχομένως ὁσος ἡ δοθῇ ἡ χοῖ
ρος εἰς τὰ ὅποια πρὸς Θεοῦ δὲν παρῆλθοντα οἱ πο
λυτιμοὶ Ἀθηναῖοι τῆς μυστικῆς θεογονίας ²⁰ δὲν ἐφο
ρεσεν καθόλου εἰς τὴν λογικὴν καὶ πνευματικὴν τοῦ φυ
σιν τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰ
να συγχρονῶς ἀνθρώπου ἐπουρανοῦ ²¹ καὶ Θεοῦ Ἄ
φοῦ ληπόν δὲν ἐφωρεσεν αὐτὴν (τὴν εἰκόνα τοῦ Χοι
στου) κατὰ τροπὴν ποὺ καὶ ἡ ἰδὸς να τὸ ἀσθάνεται
καὶ εἰς τοὺς ἄλλους να γίνεται γνωστὴν δὲν εἶναι παρῆ
αἷμα καὶ σάρκα ²² (μὲνον ἄλῃ δηλοῦν) ἀδυστάτων ἀ
430 ἀντιλήφθῃ διὰ τοῦ λόγου τι ἀκρίτως εἶνα ἡ πνευματι
κὴ δύς: ὅπως ακριθῶς καὶ σ' ἐκ γεννητῆς τῆφλο δὲν
διδυνται να ἴδωσι το φῶς τοῦ ἡλίου ὁσοδήποτε παρῆ
στατικῶς καὶ ἀν τοὺς το περιγραφή κανεῖς διὰ τοῦ λο
γου. Ἀλλ' ἐλάτε δλο. ὅσο ἔχετε ἐντός σας το πνευμα
τικόν καὶ Θεὸν φῶς να ἀναπέμφωμεν δοξολογίαι δι' αὐ
τοῦ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τοῦ Υἱόν καὶ εἰς το Ἅγιον
Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀτελειωτοὺς
αἰῶνας Ἀμήν

120 Πρβλ. Ματθ. 2, 6

121 Πρβλ. Α. Κορ. 15, 49

122 Πρβλ. Α. Κορ. 15, 50

XXIX

Περὶ τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ λεγώμεν, ὅτι εἶναι δυνατόν τὸν ὡρα κεῖνος, ποὺ θελεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόλαυσιν κατὰ τὸ κληρωτικόν, ἀρετὴν καὶ τὰ παρακαταθήκ, μετὰ τοῦ, αὐτοῦ, τῆς παλιν, ἐπιτυχίας καὶ τῆς τοῦ τοῦ κατὰ, ποὺ δὲ θέλει ἀνὰ θεοῦ καὶ τῆς, θεοῦ, ἰσχύος, ποσὸς νὰ νερὶν χίρουν ἐπὶ, ἐκείνους τοῦ κατὰ τὸν, καὶ, καὶ, περὶ ὁποῖον, ὅτι ἐπὶ, ὅτι, τὰ δὲ καὶ εἶναι, διὰ τοῦ ἀνθρώπου, μετὰ τὸν καὶ ἐκδογῶν.

ΛΟΓΟΣ ΚΘ'

Ἀδελφοί, καὶ πατέρες, πολλοὶ καθ' ἡμέραν λέγουσιν τοὺς ὁποίους καὶ ἡμεῖς ἀκούομεν νὰ λεγῶν— «Εἰαν ἐξορέσασμεν εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἀποστόλων καὶ, καθὼς 10 ἐκεῖνοι εἶχομεν ἀξιοῦν νὰ ἴδωμεν μετὰ τὰ ἴδια μας, τὰ μάτια τῶν Χριστὸν θα ἐγνώμεθα καὶ ἡμεῖς ἅγιοι καὶ θωκ, ἐκεῖνοι» λεγούσιν δὲ αὐτὰ ἐπεὶ δὴ δὲν λαμβάνουν ὑπὸ ὅψιν τῶν ὅτι αὐτοὶ ὁ ἴδιος εἶναι ποὺ καὶ τότε καὶ τώρα ὁμοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον Διῶσι ἐάν δὲν ἦτο ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἀποστόλων καὶ ὁ σημερινός, ὁ ὁποῖος εἶναι, ἐπιτυχίας καθ' ὅλα θεοὺ καὶ κατὰ τὰς θειῶν ἰδιότητας καὶ κατὰ τὰ ἔργα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λέγῃ ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ ἀποκαλυπτεται ὁ Πατὴρ καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς εὐρίσκεται εἰς τὸν Πατέρα¹ διὰ τοῦ ὁμιλοῦντος εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν Ἀγίου Πνεύματος. «Ὁ Πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι»².

Ἄλλ' ἐνδέχεται νὰ ἰσχυρισθῇ κάποιος. «Δὲν εἶναι

1 Πρὸς Ματθ. κε 30

2 Πρὸς ὡς 1 38 15 10 11

3 Ἰωάν. ε 17

τὸ ἴδον τὸ νῦν ἴδῃ κανεῖς αὐτὸν τὸν ἴδον τότε ὅπως ἦτο
 μέ το σῶμα καὶ το νῦν ἀκούη τῶρα μόνον τὰ λόγια αὐ-
 20 τοῦ καὶ νῦν διδάσκεται ὅσα ἀναφέρονται εἰς ἐκεῖνον καὶ
 τὴν βασιλεῖαν τοῦ. Καὶ ἐγὼ θα συμφανήσω ὅτι, δεν εἶ
 νῦν θεθαίως ἀκριβῶς τὸ ἴδον τὸ τῶρα καὶ τότε, μέ τὴν
 διαφορὰν ὅμως ὅτι θεωρῶ το τῶρα κατὰ πολὺ ἀνωτε-
 ρον καὶ μᾶς ὁδηγεῖ πολὺ πρὸ εὐκόλῃς εἰς περισσότεραν
 πίστιν καὶ γνῶσιν παρὰ ἀπὸ τοῦ νῦν ἡκουσμεν τότε αὐ-
 τὸν καὶ νῦν τὸν ἐβλέπομεν μέ το σῶμα Του. Διότι τότε
 μέν ἐφαίνετο εἰς τοὺς ἀγνωμονας Ἰουδαίους ὡς ἀσή-
 μαντος ἀνθρώπος, τῶρα ὅμως διακηρύσσεται εἰς ἡμᾶς
 ὡς ἀληθινὸς Θεός. Τότε συναναστρέφεται ὡς ἀνθρώπος
 καὶ ἔτρωγε μαζί μέ τοὺς τελῶνας καὶ τοὺς ἁμαρτω-
 λούς*, ἐνῶ τῶρα καθεται δοξασμένος εἰς τὰ δεξιά τοῦ
 Θεοῦ⁵ καὶ Πατρός, αὐτός ποτε οὐδέποτε καὶ εἰς οὐδεμί-
 αν περίπτωσιν ἐχωρίσθη αὐτοῦ, καὶ γίνεται δεκτὸν ἀπὸ
 30 ὅλων ὅτι συντηρεῖ ολόκληρον τὸν κόσμον, καὶ ὁμολο-
 γοῦμεν —καὶ τὸ πιστευόμεν θεθαίως— ὅτι χωρὶς αὐτὸν
 δεν γίνεται τίποτε⁶. Ὅταν ἐξῇ ἐπὶ γῆς ὁ Κύριος καὶ ἀπὸ
 τοὺς πρὸ ἀσημοὺς περιεφρονεῖτο οἱ ὅποιοι, ἔλεγον «Οὐ-
 χ αὐτός ἐστὶν ὁ υἱὸς Μαρίας»⁷ καὶ τοῦ «τέκτονος Ἰω-
 σήφ.»⁸, ἐνῶ τῶρα λατρεύεται ὡς ἀληθινὸς Υἱὸς τοῦ Θε-
 οῦ καὶ ἀληθινὸς Θεὸς ὑπὸ βασιλεῶν καὶ ἀρχόντων ἐ-
 δόξασε δὲ καὶ δοξάζει ἐκεῖνους πρὸ τὸν λατρεύουσιν «ἐν
 πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»⁹. Ἄν καὶ τιμωρῇ πολλὰς φορές
 αὐτοὺς ὅταν ἁμαρτάνουσιν— καὶ ἐνῶ ἦσαν εὐθραυστοὶ
 ὥσαν ἀπὸ δατρακα τοὺς κατέστησεν ἰσχυροτέρους (σι-
 10 δηροῦς)¹⁰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ εὕρισκονται κάτω ἀπὸ
 τὸν οὐρανόν. Τότε ἐθεώρειτο φθαρτὸς καὶ θνητὸς ὡ-
 σάν εἰς τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ ἦτο φαθεράν νῦν θλέ-
 πῃ κανεῖς τὸν ἁμορφον καὶ ἀορατον Θεόν. Λαγον νῦν
 40 οὐχηματοποιῆται, εἰς ἀνθρωπινον σῶμα χωρὶς νῦν ἀλλοιω-

4 Πρβλ. Ματθ. θ. 11. Μάρκ. θ. 16. Λουκ. ιε. 2.

5 Πρβλ. Μάρκ. ιστ. 19.

6 Πρβλ. Ἰωάν. ο. 3.

7 Μάρκ. στ. 3. Πρβλ. Ματθ. ιγ. 56.

8 Πρβλ. Ματθ. ιγ. 56. Λουκ. δ. 22. Ἰωάν. στ. 42.

9 Ἰωάν. δ. 24.

10 Πρβλ. Δαν. θ. 33. Ψαλμ. θ. θ. θ. Αἰσθ. θ. 27.

11 Πρβλ. Αἰσθ. θ. 5.

νεται καὶ νὰ μεταβαλλεται· ἡ θέα τοι φύσις καὶ νὰ γί-
νεται ἐν θεανθρώπινον συνολον· Θεανθρώπος, ὁ ὁποῖ-
ος δὲν ἔχει τίποτε περισσοτερον ἢ ὀλιγωτερον τῶν ὑπο-
λοιπων ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν τοι ἐμφανισιν,
ἀλλὰ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ¹² καὶ νὰ κομᾷται,¹³ νὰ ἰ-
δρῶνῃ¹⁴ καὶ νὰ κουραζετα¹⁵ καὶ νὰ καμνῇ ὅλα ὅσα κά-
μνουν οἱ ἄνθρωποι ἐκτος ἀπο τὴν ἁμαρτίαν¹⁶ δὲν ἦτο
καθόλου εὐκόλον ὑπ' αὐτας τὰς προϋποθέσεις νὰ ἀνα-
γνωρίσῃ κανεὶς αὐτόν καὶ νὰ τὸν παραδεχθῇ ὡς Θεόν
ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήσῃ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ὅ-
λα ὅσα ὑπάρχουν εἰς αὐτά¹⁷

- Δι' αὐτὸ ἀκριθῶς καὶ τὸν Πέτρον, ὁ ὁποῖος εἶπεν
50 ὅτι, «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»¹⁸ τὸν ἐμακάρι-
σεν ὁ Κύριος λεγὼν· «Μακάριος εἶ, Σίμων θάρ' Ἰωάν, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι. — ὥστε νὰ ἴδῃς
δηλαδὴ αὐτὰ καὶ νὰ τὰ ὁμολογήσῃς — ἀλλ' ὁ πατήρ
μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»¹⁹ Συνεπῶς ἐκεῖνος πού τῶρα
τὸν ἀκούει, καθ' ἡμέραν νὰ φωνάζῃ διὰ τῶν ἁγίων Εὐ-
αγγελίων καὶ νὰ ἐξαγγέλλῃ τὸ θέλημα τοῦ εὐλογημέ-
νου Πατρὸς του καὶ δὲν ὑπακούει εἰς αὐτὰ που λέγει
μὲ φόβον καὶ τρόμον²⁰ καὶ δὲν ἐφαρμόζει ὅσα αὐτὸς
παραγγέλλει, εἶναι θέβαιον ὅτι οὔτε καὶ τότε, ἐάν πα-
ρευρίσκετο καὶ ἐβλεπε τὸν Ἰδ.ὸν τὸν Κύριον καὶ τὸν ἡ-
κούε νὰ διδάσκῃ, θὰ κατεδέχετο νὰ πιστευσῇ εἰς αὐτόν
καθ' ὁλοκληρίαν ὑπάρχει, μάλ' ἔτι φόβος νὰ μὴ ἐδεί-
κνυε τελείαν ἀπιστίαν καὶ θεωρῶν αὐτὸν ἐχθρόν τοῦ
60 Θεοῦ καὶ ὄχι Θεόν, νὰ ἐβλασφήμῃ.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἰσχυρίζονται ἐκεῖνοι πού εἶναι πε-
ρισσότερον ἀπὸ ὅλους φαντασμένοι. Τί ὅμως λέγουν αἱ
μετρησιαθέστεροι ἀπὸ αὐτούς, «Ἐάν ἐζουσαμεν, λέ-
γουν, εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἁγίων πατέρων, θὰ ἀγωνι-

12	Πρὸς	Ματθ	ισ	19	Λουκ	2	34
13	Πρὸς	Ματθ	η	24	Μάρκ	5	38
14	Πρὸς	Λουκ	κθ	44			
15	Πρὸς	Ἰωάν	δ	8			
16	Πρὸς	Ἑδρ	δ	15			
17	Πρὸς	Πράξ	δ	24			
18	Ματθ	ιστ	18				
19	Ματθ	ιστ	17				
20	Πρὸς	Εφεσ	σι	6			

ζώμεθα και ἡμεῖς μεῖς ὅλας μας τὰς δυνάμεις. Ἐπειδὴ δηλαδὴ θὰ ἐβλεπομεν τὴν ἐναρετον δι' αὐτὴν τὴν καὶ τοὺς πνευματικούς τῶν ἀγγέλων θὰ τοὺς ἐξηλεσάμεν καὶ θὰ ἐπιδωκώμεν νὰ τοὺς μνησθούμε. Τώρα ὅμως ἐπειδὴ συναναστρεφόμεθα με' ὁκνηροὺς καὶ ἀδιαφοροῦς, παρασυρόμεθα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ χωρὶς νὰ το θελωμεν ὀδηγούμεθα μαζὶ τῶν εἰς τὴν ἀπώλειαν ἀγνοοῦντες, ὅπως εἶνα φανερόν, καὶ αἱ τοὶ πρὸ λέγουσι αὐτὰ ὅτι ἡμεῖς εἴρισκομεθα εἰς ἀσφαλέστερον λιμένα ἀπὸ ἐκείνους. Εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἁγίων προγόνων μας ὑπῆρχον — ἅς το ἀκούσῃς καὶ αὐτοὶ — πολλοὶ αἰρεοὶ πολ-
 70 λοὶ, ποὺ ἐνεφανίζοντο ὡς Χριστοί²¹ πολλοὶ ποὺ ἐκάπηλευντο τὸ χρίον δινομα τοῦ Χριστοῦ πολλοὶ ποὺ ἐνεφανίζοντο ὡς ἀποστολῶν²², πολλοὶ ἦσαν οἱ διδασκαλοὶ τοῦ ψευδούς²³ (ἢ αὐτοανακηρυσσόμενοι ὡς διδασκαλοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ) οἱ ὅτιοι περιεφέροντο καὶ ἐσπερον με' ἀδιαντροπὸν θαρμύς τὰ ζήζαντα τοῦ πονηροῦ²⁴, καὶ με' τὰ λόγια τῶν πολλοῦς ἐθάμβωσαν καὶ τοὺς ἐπῆραν με' τὸ μέρος τῶν ἀφ' οὗ τοὺς ἐξεγέλασαν, καὶ ἐστείλαν τὰς ψυχὰς τῶν εἰς τὴν καταστροφήν.

Καὶ οἱ αὐτοὶ εἶνα ἀληθεῖς θὰ τὸ διαπιστώσετε ἀπὸ τοὺς θίλους τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου καὶ Ἀντωνίου καὶ Σαββά. Διότι ἔχει γραφῇ ὅτι ὁ Ἀντώνιος τότε ἀφοῦ ἐφόρειε στολήν λαμπροτέραν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ συνήθως ἐφόρει καὶ ἀφοῦ ἀνέβη εἰς ὕψιον μέρος ὥστε νὰ γινῇ ὁρατός καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχήν,
 81 καὶ ἀφοῦ φανερωθῇ εἰς ὅλους νὰ συλληφθῇ ἀπὸ τοὺς ἁρετικούς καὶ νὰ θανατωθῇ²⁵ ἐάν, λοιπόν, δὲν ὑπῆρχε διωγμός, δὲν θὰ τὸ ἔκανε αὐτό. Κατὰ τὴν γέννησιν δὲ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου ἐπεκράτησε τόση χαρὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ποὺ ὁμοία τῆς δὲν περιγρά-

21 Πρὸς Μοῦσῃ «δ» 24 Μάρκ. ιγ' 22

22 Πρὸς Β. Κορ. ια' 13

23 Πρὸς Β. Πέτρ. β' 1

24 Πρὸς Μοῦσῃ ιγ' 25

25 Τὸ περιστατικὸν ἀναφέρει ὁ διογρῶφος τὸν μεγάλου ὁσκητοῦ Πατριάρχου. Ἀλεξάνδριος Μέγας Ἀβανόσιος, ὁ ὁποῖος λέγει ἐπὶ λέξει «πλῆθος τὸν ἐπενδυτὴν καὶ τῇ ἐξῆς ἐμπροσθεν ἐφ' ὕψιλου στήναι καὶ φαίνεσθαι τῷ ἡγεμονὶ λαμπρόν» (M GNE P. G. τ' 28 998B 912B)

φεται ποικίλως ἐπειδὴ τότε κατέταυσαν οἱ δῶγμοι, ἐναντίον τῆς Εκκλησίας καὶ αἱ ἀρεταὶ αἱ ὁποῖαι τὴν ἔσκειον ἐκ θεμελίων. Ἐπεικαρισθὲν τῆς μετῆς τοῦ θαύτου τοῦ ἀντιπαιδὸς ἡμῶν Σαββᾶ δὲν ἀκούτε ποιοῦς ἀγῶνας διεξήγαγεν ἐπὶ τῷ ἐκκλησιῶν καὶ ἐναντίον τῶν αἵρεσέων τοῦ πτοχίου τότε καὶ ποσοὶ ἀπὸ τοὺς τότε μετῆς ταρεστρηθῆσαν καὶ ἡκολοθησαν τοὺς αἵρετικούς. Ταῦτα εἰ συνέβησαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγίου Στεφανίου τοῦ Νέου²⁶ εἰς τὴν τάχιστα δέφερον ἀπὸ ἐναυθίου καὶ σκληρῶν δῶγμων. Ἡμεῖς οὖν δὲν γινώριζετε τὴν μεγάλην ἀναταραχὴν ποὺ ἐλαβε χωρὶν τότε καὶ τὴν μεγάλην ἀναστασιῶσιν ποὺ ἐπικρατήσῃ μετὰ τῶν μοναχῶν. Ἀλλὰ διατὶ τροσπαθῶναι διηγηθῶ ὅλα αὐτὰ λεπτεμερῶς. Διότι διὰ τὴν ἐνθυμηθῶ πρὶν ἀπὸ αὐτὰ ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅπως ἐκθέτε αὐτὰ ὁ Μέγας Γρηγόριος.

26 Ὁ Μέγας Εὐθυμῖος ἐγεννήθη εἰς Μεσσηνίαν τῆς Ἀρμενίας τὸ 377. Περὶ τὸ 405 εἰς ἡλικίαν 28 εἰς τὴν ἐχρηστονῆθη καὶ ἀπεσπύθη εἰς τὸς μονὰς καὶ τὰ σπῆλας μετὰ τῶν ἱεροσολυμίων καὶ Νικητῶν θαλάσσης. Ἰδρυσεν πολλὰ μοναστήρια ἐν κοινόδοξον καὶ μὴν λαυρον. Αὐτῇσιν ἀνεκράθη κατὰ τοῦ μοναχισμοῦ. Μετὰ μέγας ἀσκήτης καὶ θαυματουργός καὶ ἐκράθη μεγάλως ἀντιθέμενος ὑπὸ τῶν μοναχῶν. Ἐκοιμήθη τὸ 473. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ τὴν ἡλικίαν τῆς γεννήσεως τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου. Κατὰ τὸν βιογράφον τοῦ Κυρίλλου τὸν Σκυθοπολίτην οἱ γονεῖς τοῦ Εὐθυμίου ἦσαν ἀτεκνοὶ καὶ παρεκάλουν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς χάρισται τέκνον ἀπὸ τοῦ εἰδὸς ὁποῖον ποὺ τοὺς εἶπεν. «Εὐθυμῖε, εὐθυμῖε!» Ἰδοὺ γὰρ μετὰ τὸν ἅγιον ὁ Θεὸς τῷ παιδί Εὐθυμῖος φερωνύμων ὅτι ἐπὶ τῇ γεννήσει οὗτοῦ εὐθυμῖον ταῖς ἐστίαις Ἐκκλησιαστικῶν δωρητοίς.

27 Σαββᾶς ὁ ἡγιασμένος ἐγεννήθη εἰς Καππαδοκίαν τὸ 439 καὶ ἐκοιμήθη τὸ 532. Εἰς ἡλικίαν 17 εἰς τὴν ἡλθεν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ συνεδέθη μετὰ τὸν ἅγιον Εὐθυμῖον καὶ ἐμετέστη εἰς τὸ ὑποκείμενον συστοχὴν κοινόδοξον. Εἰς ἡλικίαν 30 εἰς τὴν ἡλθεν τὰ κοινόδοξον καὶ ἐγεννη ἀναχωρητὴς εἰς τὴν ἐρημὸν τῆς Ἰουδαίας. Ὁ δὲν σείρων ὁλοκλήρως ὑπὸ λαυρῶν ἡγιασθῆν ἀνεκράθη κατὰ τῶν ἀντιχαλκιδονικῶν ἀρεσέων. Ὑπάρξεν ὁ δὲν εὐγενεστάτος καὶ ἀντιπροσωπευτικώτερος μορφὴς τοῦ παλαιστοῦ μοναχισμοῦ. Λέγεται ὅτι ἐπισκεψαίτο τὴν γενετήριον τοῦ μετεπειτα βιογράφου τοῦ Κυρίλλου τοῦ Σκυθοπολίτου (524-580) συννητήσεν αὐτὸν παῖδα τότε, τὸν ἡκολούθησεν καὶ προεἶπεν ὅτι θὰ ἐγενετο μοναχός.

28 Οὗτος ὁ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Αντιπο. Ἐξῆς κατὰ τὸν θάνατον. Ἐκοιμήθη μοναχὸς πολὺ ἔμπροσθεν. Ὅταν ἡλικίαν 18 εἰς τὴν ἐνεκράθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐν Κωνσταντινίᾳ ὅπου ἔζη μετὰ ἀσπληροῦσιν νῆν.

εἰς τὸν ἐπιτάφειον λόγον τοῦ²⁹ καὶ τὰ γεγονότα που ἀναφέρονται εἰς τὴν τολεμικὴν ἐναντίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου³⁰ καὶ τῶν ὑπολοπιῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐλεγενολογῶ τοὺς ἐκείνων μου καὶ ὅσους δὲν σκέπτονται, αὐτὰ τοὺς οἰκτρῶ διότι δὲν γνωρίζουν καλῶς, ὅτι ὅλα τὰ πρὶν ἀπὸ ἡμᾶς ἔτη ὑπῆρξαν ἀσυγκρίτως χειρότερα καὶ ἦσαν γεμᾶτα μέχρις ἐπιάνω ἀπὸ τὰ ζῶντα τοῦ πονηροῦ³¹.

100 Ἐν τούτοις ὁμῶς, ἂν καὶ εἶναι φοβερά τὰ περασμένα καὶ ἡ ἐποχὴ μας ἔχει πολλοὺς αἰρετικούς, πολλοὺς λυκοὺς ὑπάρχουσιν, πολλὰ δηλητηριώδη φάρμακα που ζοῦν ἀνάμεσά μας, πληθὺν ὁμῶς δὲν ἔχουν ουδεμίαν δύναμιν νὰ μᾶς προκαλέσῃ κακόν³² ἀλλ' ὁμοιάζουν ὥσταν νὰ εὐρυσκῶνται κατωὶ ἀπὸ τὸ ἀδιαπέραστον σκότος τῆς πονηρίας των καὶ ἐκείνους μὲν ποὺ τοὺς πλησιάζουν καὶ τοιοῦτοστροφῶς μπαινοῦν κάτω ἀπὸ τὸ σκότος των τοὺς ἀρπάζουν καὶ τοὺς κατατρώγουν, ἐνῶ ἐκείνους ποὺ θαδίζουσιν (ζοῦν) εἰς τὸ φῶς³³ τῶν θείων Γραφῶν καὶ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον ποὺ ὑποδεικνύουσιν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ³⁴ δὲν τολμοῦν οὔτε νὰ τοὺς συναντήσουν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκομῇ τοὺς ἴδουν νὰ διέρχωνται ἐξαφανίζοντα, ἀπὸ ἐμπρὸς των ὥσταν νὰ εὐρισκῶνται ἐνώπιον φωτιάς³⁵.

στειάν καὶ προσευχὴν Γενόμενος προεσπεύον κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀντίπα Καταστροφέντος τοῦ κοῦ συνέπειρ σε μοι (878) εὐχόμενος εἰς τὰ φοβερὰ ἁγίων ὅπου διέμενον ἐπὶ 12 ἔτη, ὁσθενήσας οὐδάρως. Μετέπειτα οὐστῆρως ἐπὶ 50 ἔτη.

29 Πρόκειται διὰ τὸν μνημειωθὲν λόγον τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ φίλου του Μεγάλου Βασιλείου (ὅρα MIGNE P G τ 36 493 805).

30 Ποιὸς ἀληθῶς δὲν γνωρίζει τὴν πολεμικὴν τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς δοκιμασίας τοῦ φωστῆρος αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἐχθροὶ τοῦ ὁχι μόνον οἱ ἐλεγχόμενοι: καὶ αὐτοῦ παλιῖται ἄρχοντες καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ σκότους ἀλλὰ καὶ οἱ συμπλέοντες μετ' αὐτοὺς δοξωσαντες πατριάρχαι καὶ κληρικοὶ. Ἐκοιμήθη καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν ἑξορίαν εἰς Κουκουσὸν τὸ 406.

31 Πρὸς Ματθ. ιγ 38.

32 Πρὸς Ἰωάν. ιβ 11.

33 Πρὸς Α' Ἰωάν. α' 7. Ψαλμ. ρη 105 κλη.

34 Πρὸς Βαρ. δ 13.

35 Πρὸς Ψαλμ. ΕΖ 2-3.

110 Ποίους άραγε αίρετικούς θα ήθέλατε να σάς άνα
 111 φερω, Μήπως έκείνους που άρνούντα την θεότητα τοῦ
 Υιοῦ τοῦ Θεοῦ³⁶, Μήπως έκείνους που θλασφημοῦν εἰς
 τὰ Ἑλγον Πνεῖμα³⁷ καὶ ὑποστηρίζουν ὅτι αὐτὸ δεν εἶ
 να Θεός³⁸, Μήπως έκείνους που ἰσχυρίζοντα ὅτι ὁ Πα
 τὴρ εἶναι μεγαλύτερος τοῦ Υἱοῦ³⁹, Μήπως έκείνους που
 άρνούνται τὴν τριἀδικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ ταυτίζουν τὰ
 Τρία Πρόσωπα εἰς ἓν⁴⁰ ἢ έκείνους που διαιροῦν τὸν ἑ
 να κατὰ τὴν ἡραλάν Θεόν εἰς τρεῖς⁴¹, Μήπως έκείνους
 οἱ ὅποιοι δέχοντα μὲν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θε
 οῦ, ἀλλὰ δεν πιστεύουν ὅτι αὐτὸς ἔπηρε τὴν σάρκα ἀπὸ
 τὴν γυναῖκα (Θεοτόκον)⁴², Μήπως έκείνους που λέ-

36 Κατ' ἐξοχὴν τοιαυτὴ αἵρεσις ἦτο ἑκείνη τοῦ Ἀλεξανδρέως,
 πρεσβυτέρου Ἀρείου ἡ ὁποία ἐπὶ δύο σχεδὸν αἰώνας συνεκλήνισα ἤν
 Ἐκκλήσιαν διότι υπεστήριζεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο κτίσμα τοῦ Θεοῦ κα
 ὅτι ἦν κατὰ θεοῦ αὐτὸς ἦν. Κατ' αὐτὴν οὐτεστὴ πᾶννορότερον ὅλων
 ἡ Μέγας Ἀθανάσιος χάρις εἰς τὸν ὅποιον διεφυλαχθῇ ἡ οὐθοδοξία
 τῆς Ἐκκλησίας τὴν αἵρεσιν κατεδικάσεν ἡ Ἀ ἐν Νίκαιᾳ Οἰκουμ. Συ
 νοδὸς (325 μ.χ.)

37 Πρὸς Ματθ. ιβ' 31

38 Ἀναφέρεται εἰς τὰς αἵρεσεις τῶν ἀντιτριδικῶν καὶ τῶν
 πνευματομάχων ἢ Μακεδονιστῶν. Οἱ μὲν ἀντιτριδικοὶ (κυρίως ἐκ
 πρὸς ὧν Πωλὸς ὁ Ἀμοσσεύς καὶ Σοθέλλος) ἐδίδασκον ὅτι τὸ Ἀ
 γιον Πνεῦμα εἶναι ὅλη ἡ ἀνθρωπὸς δύναμις ἡ μὴ ἐκφώνουσα ἢ ἐν
 ἀπὸ τὰ τρία ὀνόματα τοῦ Θεοῦ οἱ δὲ πνευματομάχοι ἐπρόσθεον ὅτι
 ταῦτα εἶναι κτίσμα τοῦ Θεοῦ ἢ διακόνος τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.
 Ὅλα αὐτὰ εἰς ἡελλανημέναι διδασκαλίαι κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῆς Β
 Οἰκουμ. Συνόδου.

39 Κατὰ Βῶιν πράκεται περ' ἀρεσιν δόξασιν

40 Ὁ «ένισμός» ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὴν αἰωκὴν σχολὴν
 καὶ τὸν οὐδοισμὸν. ἤμασεν εἰς τὴν Δυσιν κατὰ τοὺς Β καὶ Γ
 αἰῶνας ὡς «μοναρχανισμός» ἢ «σθελλανισμός». Κυριώτεροι ἐκπρό
 σωποι τῆς αἵρεσεως εἶναι: Νητὸς, Πρωκας, Ἀρτέμων καὶ Ἰδκας ὁ
 Σοθέλλος. Κατ' αὐτοὺς τὰ Τρία Πρόσωπα τῆς Θεότητος οὐδὲν ὅλ
 λο εἶναι εἰμὶ τρεῖς τῶποι ὑπάρξεως τοῦ ἐνός Θεοῦ (ἦτοι: α) Πα
 τὴρ = Θεὸς δημιουργός, β) Υἱὸς = Θεὸς λυτρωτής, γ) Ἁγιον Πνεῦ
 μα = Θεὸς ἀγιάζων.

41 Προκειται ὅλην ἐνὰ παραφύδα τῆς αἵρεσεως τῶν ἀντιτριδι
 κῶν. Οὗτοι μὴ δύνασται νὰ ἐννοήσουν τὸν Θεὸν ὡς ἓν ἐν Τριᾷδι
 τὸν διεμελίζον εἰς τρεῖς Θεούς, ὅς καὶ τὰ βεῖα Πρόσωπα.

42 Ἐε αὐτῶν οἱ μὲν «δοκῆται» άρνούμενοι τὴν ἀνθρωπότητα
 τοῦ Χριστοῦ ἐδίδασκον ὅτι οὗτος ἦτο ἀνθρωπὸς μόνον κατὰ δόκῃσιν
 ἢ κατ' ἐκφῶσιν καὶ ὅχι κατ' οὐσίαν, οἱ δὲ μονοφυσιταὶ ἐπρόσθεον
 ὅτι κατὰ τὰ στάδιον τῆς κήσεως ὁ ἀνθρωπὸν τῆς φυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἡ
 περροφῆθη ὑπὸ τῆς υπερεχούσης θείας τοιαυτῆς.

γουν ἀνοήτως ὅτι ἐπὶ τοῦ μὲν ὁ Χριστὸς σάρκα ἀλλ' αὐ-
 τὴ ἦτο σφραγισ⁴³. Μηπως ἐκεῖνους τοὶ θεωροῦν μὲν
 αὐτὴν ἔμψυχον σὰν σὺν ὅλον ἄνθρωπον ἀλλὰ δὲ, δε-
 χόμενοι τὸν ἕνα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν οἰοσάν, ὁ ὁ-
 ποιητὴς ἀπηρξέ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον καὶ οὐκ τῆς Θεο-
 τάτος Μαρίας ἀλλὰ διαχωρίζου. τὸ, ἕνα Χριστὸν εἰς
 120 δυο υἱούς⁴⁴. Ἀλλὰ μηπως ἐκεῖνοὺς οἱ ἐπὶ τοῖς ἀποφειρόν-
 ται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνάρχου πατρὸς καὶ ισχυρίζονται
 ὅτι, «Ἦν ὅτε οὐκ ἦν»⁴⁵. Ἡ ἐκκκλησία οἱ ἀπὸ τοῦ δεχόμενα
 ὅτι, ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι ἀνάρχος, ὁ δὲ Υἱὸς ἐπειδὴ ἐγέν-
 νηθη ἐξ αὐτοῦ ἐλαθεῖν ἀρχὴν ὑπερρεῖν ἀπὸ ὅλινου χρό-
 νου ὥστε νὰ ἦτο κτίσμα ἀντ'λαμβανόμενος καὶ διδά-
 σκαλίας ἐσφαλμένως το ἕτημα τῶν σχέσεων τοῦ Υἱοῦ
 πρὸς τὸν Πατέρα⁴⁶. — Ἡ Ἐκκλησία ὁμοῦ διὰ τῶν Συ-
 νόδων τῆς ἀπεφάνθη ὅτι δὲν ἀπηρξέ ποτε ὁ Πατὴρ χω-
 ρίς νὰ εἶναι καὶ τὸ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν
 ὁ ἀνευ παιδίου νὰ δομῶσθαι Πατὴρ⁴⁷. — Ἀλλὰ μηπως
 ἐκεῖνοὺς οἱ ὅτι οἱ διδάσκουν ὅτι ἄλλος μὲν ἔπαθεν ἐπὶ
 τοῦ σταυροῦ, ἄλλος δὲ εἶναι ὁ ἀνάστας. Αποφειγε-
 130 μαι τοιαύτην ἀλασφημίαν! Δὲν θά τοῦ ὁμολῶσω ὁ
 δὲνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀθεοὺς οἴτε διὰ κα-
 ποιῶν ἀπὸ τὰς ἄλλας αἱρέσεις, αἱ ὅτι αὐτὴ ἐνεφανίσθησαν

43 Ὁ Ἀρείος ὡμίλει περὶ ὁμιλοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἀπολλινάριος
 πάλιν ἐδεχέτο τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁλοκλήρην καὶ ὁ
 νοῦν ἰδιότητος τοῦ ὁποῖο προεδοχέμεν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ὑπερου-
 Θεου Λόγου κατὰ τὴν ἐνῶσιν.

44 Ὁ αἰρετικὸς Νεστοριὸς ἐδεχέτο τόσον κυλῶρον ἐνῶσιν
 τῶν δυο φύσεων ἐν τῇ προσωπῇ τοῦ Χριστοῦ ὥστε νὰ ὁμολῇ περὶ
 δυο ὑμῶν καὶ δυο φύσεων προσωπῶν ἐν αὐτῷ το ὁποῖο ἀπήρτισαν
 τὸ ἐν ἡδὲ κόν προσωπὸν τῆς ἐνώσεως ἐν τῷ Χριστῷ.

45 Οἱ ἀρεῖοι καὶ οἱ ἀρειονίζοντες ἐφ' ὅσον ἐδεχόντο περὶ τοῦ
 Υἱοῦ ὅτι ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, ἦτο ἐπόμενον νὰ διδάσκουν ὅτι ἀπὸ
 εἶν ἐποχή κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Πατὴρ δὲν εἶχε τὴν πατρικὴν ἰδιότητα.
 Ἦράκετο δὲ τὴν ἡρὸ τῆς γεννήσεως ἢ τῆς κτίσεως τοῦ Υἱοῦ περι-
 ὄν. Ἐδίδασκαν ἀκόμη ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι φύσις Υἱὸς τοῦ Θεοῦ
 ἀλλ' ἐξ υἰοθεσίας.

46 Εἰς τὴν ἀνωτέρω οἰρετικὴν διδασκαλίαν ἡ Ἐκκλησία ἀντέ-
 ταξε τὴν παρούσαν συνάπτικως διατυπωμένην καὶ σπληνισμένην κυρίως
 τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Ταυτοσημῶς σχεδὸν ἐδίδα-
 ξε καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός δια τοῦ αὐτοῦ γὰρ ἦν — ὁ Ποτήρ —
 ὅτε ὁλόγος ἦν οὐδε ἦν οὐ Πατὴρ. (Γρηγόριος Ναζιανζηνός. Λόγος
 Θεολογικός 3ος 17 εἰς MIGNE P G 38 97A)

μὲν ὡς φοβερὸν σκότος, ἀλλ' αἱ ὁποῖαι ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τῶν λαμπάντων τότε ἁγίων πατέρων, ὅπως ἐξαφανίζεσθαι τὸ φυσικὸν σκότος, ὅταν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος Δ.ὅτι τόσον πολὺ ἐλαμψε δι' αὐτῶν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ἀπεμακρυνε τὸ σκότος τῶν αἰρέσεων τοῦ ἀνεφέραμε, ἀφοῦ καὶ μέχρι τώρα τὰ θεόπνευστα συγγράμματά των λάμπουν περισσότερον καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ὥστε νὰ μὴ τυλμᾷ κανεὶς νὰ διατυπώσῃ ἀντιρρήσεις εἰς αὐτά.

- 140 Ὅμιλῶ δὲ δι' ἐκείνους καὶ χαρακτηρίζω ὡς αἰρετικούς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν ὅτι δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ ζῇ εἰς τὴν ἐποχὴν μας καὶ νὰ εὐρ.σκεται ἀνάμεσά μας καὶ νὰ δύναται νὰ τηρήσῃ ἐπακριδῶς τὰ παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ δύναται νὰ ὁμοιάσῃ μὲ τοὺς ἁγίους πατέρας πρῶτον μὲν ἀπ' ὅλα ἀπαιτεῖται ὅτις καὶ κρᾶξις —διότι ἀπὸ τὰ ἔργα ἀποδεικνύεται ἡ ὑπαρξὶς τῆς πίστεως—, ὅπως διὰ τοῦ καθρέπτου πιστοποιεῖται ἡ ὁμοιότης τοῦ προσώπου— ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀνέλθῃ εἰς ὑψηλότερας πνευματικὰς θαυμάδας ὥστε νὰ φθάσῃ νὰ θλέπῃ τὸν Θεόν, ἀφοῦ δηλαδὴ φωτισθῇ καὶ λάβῃ Ἁγ.ον Πνεῦμα καὶ δι' αὐτοῦ καθαρθῶσιν νὰ ἴδῃ τὸν Υἱὸν μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα Ἐκεῖνοι, λοιπόν, οἱ ὅποιοι λέγουν ὅτι εἶναι ἀδύνατον τοῦτο δὲν ἔχουν ἀπλῶς μίαν αἴρεσιν, ἀλλ' ὅλας, καὶ ἂν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ, ὅτι αὕτῃ εὐρίσκεται ἐπάνω καὶ καλύπτει ὅλας ἐκείνας ὡς πρὸς τὴν ἀσέθειαν καὶ τὴν υπερβολὴν τῆς θλασφημίας Ἐκεῖνος ποῦ λέγε, αὐτὸ καταρ-
150 γει ὅλας τὰς θείας Γραφάς Ἀσκότως, νομίζω, λέγει αὐτὸς ὁ μάταιος, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπαγγέλλεται εἰς τοὺς ναοὺς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἀσκόπως διασθάζομεν τὰ συγγράμματα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν ὑπολοίπων ἱερέων καὶ δαΐων πατέρων μας ἢ καὶ ἀσκόπως ἐγράψαν ἐπιμένει Ἐάν, λοιπόν, ἐκεῖνα ποῦ ὁ Θεὸς λέγει καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι πρῶτον μὲν ὅλα τὰ ἐπραξαν, ἔπειτα, ἀφοῦ τὰ ἔγραψαν τὰ ἀφῆσαν πρὸς Ἰδ.κὴν μας καθοδήγησιν ν⁴⁸, εἶναι ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς νὰ τὰ πραγμα-

47. Πρὸς Ἰουδ. 8' 19.

48. Πρὸς Α. Κορ. 1' 11

τοποήσωμεν καὶ νὰ τὰ τηρήσωμεν μέχρι κεραίας, τότε διὰ ποιὸν λόγον καὶ τότε ἐκεῖνο ἐκοπίασαν καὶ τὰ ἔγραψαν καὶ τὰρα ἀναγνώσκοντα, εἰς τὰς ἐκκλησί-
 160 τας Ἐκεῖνο που λέγουσιν αὐτὰ κλείουσιν τοὺς οὐρανόν⁴⁹,
 τὸν ὁποῖον ἀνοίξῃ χάριν ἡμῶν ὁ Χρῆστος καὶ ἀκοπτοῦν
 τὸ ἀνέβασμα μὰς ἐκεῖ, το ὁποῖον ὁ ἁγῶς διὰ τῆς ἀναλή-
 φεως τοῦ πρώτου ἐπραγματοποίησε διὰ νὰ ἀκολουθή-
 σωμεν καὶ ἡμεῖς⁵⁰. Διότι εὐρισκομένου ἐκεῖ ψηλὰ ἐκεῖ-
 νου που εἶναι, Θεὸς ὢν⁵¹ καὶ κατὰ κάποιον τρόπον
 ἰσταμένου εἰς τὴν θύραν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀτενίζοντος
 πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀτενιζομένου ὑπο τῶν πτωχῶν καὶ
 διὰ μέσου τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου φωνάζοντος καὶ λέ-
 γοντος «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πε-
 φορτισμένοι κάγω ἀναπαύσασθε ὑμᾶς»⁵². οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ
 τοῦ Θεοῦ ἢ καλύτερον νὰ εἴπω ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ λέ-
 γουν «Εἶναι ἀδύνατον αὐτό, ἀδύνατον!».

Πρὸς τοὺς ὁποίους πολὺ δικαίως ὁ Κύριος λέγει
 εἰς ἔντονον ὄφος «Οὐα, ἡμῖν γραμματεῖς καὶ φαρι-
 170 σαῖοι»⁵³. «Οὐα, ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ τυφλῶν»⁵⁴, «ὅτι,
 ὑμεῖς εἰς τὴν βασιλείαν οὐκ εἰσέρχεσθε»⁵⁵. καὶ τοῖς θέ-
 λοντας εἰσελθεῖν κωλύετε»⁵⁶. Ὁ μὲν Κύριος ἐκείνους
 που εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν πενθοῦν τοὺς χαρακτηρ-
 ζεῖ ἀπερφράστως ὡς τρῶς τυχαίους⁵⁷, ἐνῶ αὐτοὶ ἰσχυ-
 ρίζονται ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ πενθῇ καὶ νὰ κλαίῃ κα-
 νεις καθ' ἡμέραν. Ὡς πόση πνευματικὴ ἀναισθησία ὑ-
 παρχει εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀλλοίμονον εἰς
 τὸ ἀφραγὸν στόμα τῶν τὸ ὁποῖον βγαίνει τοσάν θρω-
 μερὰς κατὰ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ φωνὰς καὶ τὸ ὁποῖον
 μεταβάλλει τὰ πρόθετα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἐκκολὸν λειαν
 τοῦ πονηροῦ, πρὸς χάριν τῶν ὁποίων ὁ ἴδιος ὁ Μονογε-

49. Πρὸς Ματθ. κε' 13

50. Πρὸς Εὐα. ι' 19-20

51. Πρὸς Ρωμ. θ' 5

52. Ματθ. ια' 28

53. Ματθ. κε' 13, 15 κλη.

54. Πρὸς Ματθ. κε' 16 κλη' 14

55. Ματθ. κε' 13 Πρὸς Λουκ. ια' 52

56. Πρὸς Λουκ. ια' 52 Ματθ. κε' 13

57. Πρὸς Ματθ. ε' 4

νῆς Νλός τοῦ Θεοῦ ἔχυσε τὸ αἷμα τοῦ⁵⁸ Πράγματι πολὺ
ἐπὶ τ' ὥς λεγε τροφηταῶν⁵⁹ περὶ αὐτῶν ὁ κατὰ τὸ ἀν-
θρώπινον πρόγονος τοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ· «Υἱοὶ ἀνθρώ-
180 πων, οἱ ὀδοῦντες αὐτῶν ὅπλα καὶ θελεῖ καὶ ἡ γλῶσσα
αὐτῶν μάχα· οὐδεὶς⁶⁰

Ἄλλα πῆς μου σὲ παρακαλῶ διατι εἶναι, ἀδυνατός
ἢ κατορθώσας τῆς τελείας ἀρετῆς· Διὰ τοῦ αἵματος τοῦ
εἰρηθῆ διὰ τῆς ἀρετῆς ἔλαμψαν οἱ ἅγιοι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν
καὶ ἔχουσιν ἀντιτελεῖσθαι ἀπ' ἐκείνης πρώτου μεγέθους εἰς τὸν
κόσμον⁶¹, τὸν ὅποιον ἐφωτανώθησαν πνευματικῶς, Ἐ-
άν ἦτο ἀδυνατόν, οὔτε ἐκεῖνοι οὐκ ἔδυναντο νὰ ἐπιτυχού-
ποτέ αὐτὰ διότι καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι, καθὼς καὶ
ἡμεῖς, καὶ δὲν εἶχον τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἡμᾶς, πα-
ρα μόνον διὰ τὸ εἶναι νὰ τραφεύμεν το ἀγαθόν ἀγωνιστικῶ-
τητα καὶ ὑπομονὴν καὶ ταπεινώσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν
Θεόν· Αὐτὰ, λοιπόν, νὰ ἀποκτήσης καὶ ἐσύ καὶ νὰ εἶσαι
θεβαιὸς πῶς ἡ σκληρὰ καὶ ἀσυγκλητος⁶² ψυχὴ ποὶ ἔ-
χεις τώρα θὰ μεταβληθῇ εἰς πηγὴν δακρύων· Ἐάν πα-
λιν ἐσύ δὲν ἔχης διαθέσειν νὰ θλῆθῃς καὶ νὰ στενοχωρη-
θῇς⁶³, μὴ λέγῃς τούλάχιστον ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀ-
190 πραγματοποίητον· Διότι ὁποῖος λέγει αὐτὸ ἀπορρίπτει
τὸν ἐξαγνισμόν τῆς ψυχῆς τοῦ διότι οὐδέποτε ἠκούσθη
διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὅτι κάποια ψυχὴ ἐκαθαρίσθη
χωρὶς δακρυὰ ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἁμαρτίας εἰς
τὴν ὅποιαν ὑπέπεσε μετὰ ἀπὸ τὸ βάπτισμα· Διότι διὰ
τοῦ βαπτίσματος ἐξῆλθεν ὁ Θεὸς καθὲς δακρυὸν ἀπὸ
τὸ πρόσωπον⁶⁴ τῆς γῆς⁶⁵, χύσας ἀφθονον τὸ Ἅγιον
Πνεῦμα τοῦ⁶⁶ Ἄλλα, καθὼς ἔχω μαθεῖ ἀπὸ τὴν θείαν
Γραφήν καὶ κατ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ βάπτισμα μερικοὶ ἡ-
λικιωμένοι ἐνῶ ἐβαπτίζοντο ἔτε δὴ συνετρίβησαν ἀπὸ
τὴν ἐπισκεψὶν εἰς αὐτοὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Ἐδᾶ

58 Πρὸς Ρωμ γ 25 ε 9 Α Κορ σι 20 Εφεσ ο 7

59 Πρὸς Ματθ ιε 7 Μάρκ ι 9

60 Ψαλμ νστ 5

61 Πρὸς Φιλίπ 8 15

62 Πρὸς Εφεσ ι 2 8 Ψαλμ ριν 8

63 Πρὸς Β Κορ 5 8

64 Βλ Ησ κε 8

65 Βλ Γεν σι 7 ζ 4 η 13 Ησ κε 8

66 Πρὸς Τιμ γ 8

200 κρυσαν δὲν ἔχουσα δάκρυα που προκαλεῖ ἡ ὀδύνη καὶ ὁ πόνος ἀλλὰ δάκρυα προκαλούμενα μὲ τὴν ἐνεργεσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἦσαν δῶρον ἰδικό. τοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν γλυκύτερα καὶ ἀπὸ τοῦ μέλι⁶⁷ ἐκχυσαντες αὐτὰ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν κατὰ κατέστυ τρῶπῳ· χωρὶς πόνου καὶ ανώτενα γῶν. Ὅσοι, λοιπόν, ἠξιώθησαν ποτε νὰ δοκμάσουσι αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ δάκρυα θὰ ἀντληθῇτε ὑστὶ λευγα καὶ θὰ ἐπιβεβαιώσουσι πως αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ καθὼς θὰ συμφωνήσῃ μασ μὸς καὶ ἡ φωνὴ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Λέγε· λοιπὸν αὐτός· «Προσφερέτω τις, ὁ μὲν τὸ δέ, ὁ δὲ τὸ δέ» καὶ ἀφοῦ ἀνέφερεν ἐν συνεχείᾳ πολλὰ ἄλλα ὅτι ὁ καθεὶς δουλεύει νὰ προσφέρῃ ὑπερὰ ἀπὸ ὅλα ἀνεφώνησεν· «Πάντες προσφέρετε δάκρυα ταῦτα καθαρίσιν πάντες ἀνάβαριν καὶ τοὺς ἔμπροσθεν ἐπέκτει εἰσθα»⁶⁸

210 Μήπως ἔρα γε ἔκαμε καμμία ἔγκρισιν ὡς πρὸς αὐτὸ ἢ διεχώρισε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τοὺς μὲν εἶπει ὅτι εἶναι δυνατόν αὐτο, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον. Μήπως καθὼς ἐσείς ἰσχυροῦσθε ἀσκητικῶς καὶ διὰ νὰ σας μεταχειρῶσθῃ ὅπως σὰς ἀρωξέ· σεῖς που εἰσθε ὑπεριτμητὸ κατὰ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἀκοήν⁶⁹ ὅτι μερικοὶ συμβαίνει νὰ ἔχουν σκληράν κρυσιν καὶ δὲν θὰ δουηθοῦν ποτὲ νὰ συντρυβοῦν καὶ νὰ κλαύσου⁷⁰ (μήπως) αὐτοῦ ἔχε εἶπει καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος· Εἶναι ἀδύνατόν κατὰ τέτοιον! Ὅτε ἀνθρωπινῶς φύσις ὑπάρχει τοῦ νὰ μὴ ἔχη ἐκ φύσεως μαλλὸν τὰ δάκρυα καὶ τὴν τάσιν νὰ κλαῖη καὶ νὰ πένθῃ, οὔτε ὁ ἅγιος Γρηγόριος οὔτε κάποιος ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἁγίους εἶπεν ἢ ἐγράφε· αὐτὸ· Ὅτι δὲ ὑπάρχει ἐκ φύσεως εἰς ὅλους ἡμῖς ἡ τάσις πρὸς τὸ κλάμα, ὥς ὅτι σὲ διδάσκει αὐτὰ τὰ ὁρεφῇ που γεννῶνται· Διότι μάλιστα

67 Πρὸς Πάπ. 11 ρη' 103

68 Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ· Λόγος 19 7 (M GNE P G 35 10490-10524).

69 Πρὸς Πράξ 2' 51

70 Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Συναγῆς (=Κλημάς) ἔχει· ἐδικὸν κεφάλαιον περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν γένθους· ὅπου ὁμιλεῖ ἐκτενῶς περὶ δακρυῶν

ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς τῶν καὶ πέσουν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν κλαίου⁷¹ καὶ αὐτοῦ ἀποτελεῖ διὰ τὰς μαίαις καὶ τὰς μητέρας ἀποδεικνύειν ὅτι τὸ βρέφος ζεῖ. Διότι ἐὰν δὲν κλαύσῃ τὸ βρέφος, δὲν θεωρεῖται, ὅτι ζεῖ· ἀφοῦ δὲ ἐκλαυσεν ἀποδεικνύεται. Ἐξ αὐτοῦ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀκολουθεῖται ἀπὸ τῆς γεννήσεως καὶ μέχρι τοῦ θανάτου ἀπὸ τὸ ἰένθος καὶ τὰ δάκρυα. Καθὼς δὲ ἔλεγε καὶ ὁ ἅγιος πατέρας μας Συμεὼν τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου⁷², ὁ ἀνθρώπος εἶναι προωρισμένος νὰ ζήσῃ ὁλόκληρον τὴν ζωὴν του ἐδῶ εἰς τὴν γῆν συντροφιά με αὐτὸ τὸ κλάμα καὶ με αὐτὸ νὰ ἀποθάνῃ, ἐὰν θεθαίως προτίθεται νὰ σωθῇ καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν εὐτυχισμένην ζωὴν τοῦ Παραδείσου⁷³, ἐπειδὴ τὸ δάκρυον τοῦ χύνεται κατὰ τὴν γέννησιν εἶναι ἐνδεικτικὸν τῶν δακρῶν ποῦ θὰ χύνωμεν κατὰ τὴν παρούσαν ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴν μας. Διότι ὅπως ἡ τροφή καὶ το νεραν εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὸ σῶμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ δάκρυα διὰ τὴν ψυχὴν, ὥστε ἕκείνος ποῦ δὲν κλαίει κάθε ἡμέραν —ἀποφεύγων θεθαίως νὰ εἰπῶ κάθε ὥραν, διὰ νὰ μὴ φανῶ ὑπερβολικός—, καταδικάζει τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν φθορὰν διὰ τῆς πνευματικῆς πείνας καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἐάν, λοιπόν, τὸ κλάμα καὶ τὰ δάκρυα εἶναι ἀναπόσπαστον ἐπακόλουθον τῆς φύσεως μας, καθὼς ἀνωτέρω ἔχει ἀποδειχθῇ, κανεὶς ἄς μὴ ἀπαρνηθῇ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ τῆς φύσεως, κανεὶς ἄς μὴ στερήσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ ἕν τόσον μεγάλο καλὸν ἕνεκα ὀκηριᾶς καὶ ἀδιαφορίας, κανεὶς ἄς μὴ γίνῃ ἀλαζὼν ἀπὸ κακίαν καὶ πονηρίαν⁷⁴ καὶ ὑπερηφάνειαν καὶ μεταβληθῇ εἰς ἕν εἶ-

71 Πρὸλ Σοφ Σολ ζ 3

72 Δισσολος μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, ζήσας κατὰ τὰ ἔτη 918 988 ὁλοκληθεὶς «εὐλοβής» εἰς τὴν μονὴν εἰσῆλθεν περὶ τὸ ἔτος 942. Παρέμεινεν ὁλοῦς μοναχὸς καὶ δὲν ἐδέχθη νὰ χειροτονηθῇ ἱερεὺς. Κατὰ τὸν Ν Σιηθότον συνέγραψε «δίδλον δλην ωφέλειαν οὖσον πνευματικῆς ἀγράμματος ὧν». Υἱήρξε διδασκαλὸς καὶ εὐσηγητὴς εἰς τὸν μοναχισμόν τοῦ Συμεων τοῦ Νέου Θεολόγου. Ὁμῶς ἐξηγεῖται ὁ Βουμασμος μετὰ τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ φαίνεται ὅτι πολλοὶ διδασκαλικοὶ τοῦ μαθητοῦ ὀνηχούν ἐκείνας τοῦ διδασκάλου

73 Πρὸλ Μορθ ιθ 17

74 Πρὸλ Α Κορ. ε 8

240 δος πέτρας μακρὰν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν τοῦ φουσιν
 ἀλλ' ἀφοῦ ἐπέδειξεν τὸ μεγαλύτερον δυνατόν ἐνδιαφέ
 ρον καὶ φροντίζα δ' αὖ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ
 Θεοῦ, ὡς δ' ἡ ἀφ' ἧς παρακαλῶ, τὸ μεγάλο αὐτοῦ δῶ
 ρον ἀπαράθιτον καὶ ἀσφαλες εἰς τὴν καρδίαν τοῦ
 διατηρῶν αὐτὴν με συντηρῆναι καὶ ταπεινώσειν, χωρὶς κα
 κίας ψυχῆς καὶ με ἀπλότητα, μὲ καὶ τερπνὴν εἰς τοὺς δια
 φόρους περιπατοῦν καὶ συνεχὴ μελέτην τῶν θείων Γρα
 φῶν, μετανοῶν παντοτε καὶ ἐνθουσιάζων συνεχῶς τα
 ῖς καὶ τοῖς σφάλματι καὶ κανεὶς αὐτὸς μὴ ἀμελεῖν τὰ ἐκτελεῖν
 αὐτὴν τὴν ἐργασίαν. Ἐάν δέ κάποιος κατεληφθῇ ἀπὸ
 ἀπόγνωσιν διὰ τὴν ἰδικὴν τοῦ σωτηρίαν καὶ καθεται
 ξαπλωμένος ἔπάνω εἰς τὸ κρεῖσθαι τῆς τεμπελιᾶς καὶ
 τῆς ἀδ' ἀφορίας, ταῦτα χιᾶται ὡς μὴ λέγειν ὅτι τοῦτο εἶ
 ναι ἀδύνατον καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται
 ἐνταῦθα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν. Δι' ὅτι ἐκεῖνος ποὶ λε
 γει αὐτοῦ φράσσει εἰς ὅλους ἡμᾶς τὴν πύλιν ποὶ ὁδη
 γεῖ εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν. Δι' ὅτι ἔαν ἀφαιρέ
 σης καὶ καταργήσης τὰ δακρυὰ καταργεῖς μαζί με
 αὐτὰ καὶ τὸ μέσον καθάρσεως τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρ
 τίαν χωρὶς δὲ αὐτὴν τὴν καθάρσιν δὲν ὑπάρχει κανεὶς
 ποὶ νὰ σοῖζεται, δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὶ νὰ εἶναι ἀξίος
 νὰ μακαρισθῇ ἀπὸ τὸν Κύριον, κανεὶς δὲν θά ἀξιωθῇ
 νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν⁷⁵.

Ἐάν δὲ αὐταὶ εἶναι αἱ συνέπειαι δι' ἐκείνους οἱ ὁ
 ποῖοι δὲν πενθοῦν συμφωνοῦν μετὰ τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου,
 πρὸς μου σὲ παρακαλῶ, πῶς δὲν εἶναι χειρότερα ἀπὸ
 ὅλους τοὺς αἰρετικούς αὐτὴ ἡ αἵρεσις. Ἀλλ' ἂν ἔτο
 ἔχουν τὰ πράγματα, τότε καθ' ὅσον ἀφορα σὰς, ἀρα
 ἀδ' ὡς ὁ Θεὸς ἐγένεν ἄνθρωπος καὶ κατέβη εἰς τὴν γῆν
 καὶ ἀνῆλθεν πάλιν εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἄρα οὐδὲν ἀπο
 τέλεσμα ἔφερε τὸ κηρυγμα τῶν ἀποστόλων, οὐδὲν ἀπο
 τέλεσμα ἔφεραν αἱ κατηχήσεις ὅλων τῶν ἀγίων, αἱ ὁ
 ποῖαι μᾶς προτρέπουν δι' ἀρκῶς πρὸς τὸ πεῖθος. Ὅλο
 κληρος ἡ θεόπνευστος (καὶ ὠφελὴμος)⁷⁶ Γραφή ἀπεδεί
 χθη, καθὼς βλέπω δι' ἑσᾶς ποὶ εὕρισκεσθε εἰς αὐτὴν

75. Πρόλ. Ματθ. ε' β. Ἐδρ. 10' 14

76. Πρόλ. 8' Τιμ. γ' 16

τὴν κατάστασιν καὶ σκέπτεσθε τοιοῦτοτρόπως ἀνώφε-
λος. Διότι καὶ σεῖς ἀφ' οὗ ἐκλεάσατε τὰ αὐτὰ σας⁷⁷ ἐγ-
νάτε ὅπως τὸ κῶφον δηλητηριώδες φίδι ἀπέβη εἰς τὸ
παλαιὸν ἱερεῖον (τριβῶνιον) μόνον καὶ εἰς τὸ μοναχ-
κὸν κουκουλιὸν καὶ εἰς τὰ ἀνυλάσθη⁷⁸ μερκοὶ δὲ καὶ
εἰς τὸ μακρὸν καὶ πικρὸν γενεὸν ἔχετε στηρίξει τὴν σω-
τηρίαν τῶν ψυχῶν⁷⁹ σας ὅπως νομίζω καὶ ἐπεὶ δὴ ἔχε-
τε μεγάλην ἐμπιστοσύνην καὶ διδότε μεγαλύτεραν τοῦ
θεοῦτος σημασαν εἰς αὐτὰ ἐφραυχαζέτε καὶ καρπω-
νετε. Ἀλλὰ μὴ θ' ἄγνοεθε ὅτι, - καίτοι δὲν θέλετε νὰ
ἀκούετε τι πᾶς φωνάζει, θανάτῳ καθ' ἡμέραν ἡ θεία Γρα-
φη - θα ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Χρι-
στοῦ⁸⁰ ὁλόγιστοι καὶ ἐντελῶς ἀκάλλιτοι (χωρὶς νὰ δυ-
νᾶμεθα τιποτέ νὰ κρυψώμεν ἀπὸ οὐσὰς ἐπραξαμεν εἰς τὴν
ποροῦσαν ζωὴν)⁸¹ θὰ νὰ πάρῃ καθείς ἀπὸ ἡμᾶς ὁμοί-
270 οῦν ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνα πού ἐπραξε διὰ τοῦ σώμα-
τος ἐάν ἐπραξεν ἀγαθόν, θὰ πάρῃ ἀγαθὰ, ἐάν διέπρα-
ξε τὸ κακόν, θὰ ἀμειψθῇ μὲ τιμωρίαν⁸².

Ἐάν δὲ πρόκει-ται ἐντός ὀλίγου νὰ συμβῇ αὐτὸ εἰς
ὅλους, τί θὰ γίνῃ τότε ἡ μοιραχικὴ στολὴ πού καλύπτει
καὶ στολιζε, τὰ σώματα μας. Ἦ θὰ γίνουν οἱ μεγαλο-
πρεπεῖς ἀνάλασθοι. Εἰς τι θὰ μᾶς ὠφελήσουν τὰ γυαλ-
στερά καὶ διαφανῆ παλλία⁸³. Εἰς τι θὰ μᾶς ὠφελήσουν
τὰ ὁμορφα καὶ στερεὰ σανδάλια, τὰ θὰ γίνουν τὰ λου-
ριά τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν μὲ τὰς γυναικείας ζώνας⁸⁴.

77 Πρὸς Πάτρ. Ψαλμ. ν2 5

78 Εἰδος μοναχικοῦ ζωστήρος, σταυροειδῶς τοῖς ὤμοις περι-
πλεκόμενος -

79 Πρὸς Α. Πέτρ. α 9

80 Πρὸς Ρωμ. ιβ 10 Β. Κορ. ε 10

81 Πρὸς Εβρ. 5 13

82 Βλ. Β. Κορ. ε 10

83 Ἀρχικῶς ρωμαϊκὸν ἐνδυμα ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐλληνικὸν ἱμά-
τιον, καθιερωθὲν ἀπὸ τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος. Υψηλὸν καὶ ἀνδρικό καὶ
γυναικείο παλλία ἀναλάνθως προσηρμοσμένα. Ἀρχαιότερον εἰσῆχθη καὶ
εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀρχῆς γεναρμένης ἀπὸ τὴν Δυσὴν ὡς εἶδος ὑπο-
φαιδίου ριπαμένου ἀπὸ τῆς λειτουργικῆς στολῆς τῶν ἀρχιερέων.

84 Ἐάν ληφθῇ ὑπ' ὀφθαλμοῦν ὅτι, ζῶντες ἐφόρου καὶ οἱ ἄνδρες καὶ
οἱ γυναῖκες καὶ τὸ ὅτι ἐνταῦθα ὁ πρὸς Πάτρ. ἀναφέρει μόνον τὰς
γυναικείας δέκονται κανεῖς νὰ υποθέσῃ ὅτι ἐννοεῖ τὰς ζῶντας ὁμοί-
ας τὰς ὁποίας ἐφόρου αἱ γυναῖκες κατὰ τὸν μεσολάοντα, ὅταν ἐτα-
ξέωσιν οἱ ἄνδρες τῶν

Εἰς τί θὰ μᾶς ὠφελησούν αἱ τιμητικαὶ ὑποδοχαὶ τῶν ἀρχόντων. Εἰς τί θὰ μᾶς ὠφελητῇ τὸ προβάδισμα εἰς τοὺς δημοσίους χαιρετισμοὺς. Ποία ἡ ἀξία τῶν ἡγωνίων διατὴν τιμητικὴν θεσιν⁸⁵. Τί θὰ γίνουσι τότε τὰ πλοῦσα ἐδεσματα τῶν τραπεζῶν, Πῶς θὰ κρυπτιμέν τότε διὰ νὰ ἀναφέρω καὶ αὐτὸ— τὴν προσπάθειαν μας νὰ προλαβόμεν τὸν ἀδελφον μας καὶ νὰ πάρωμεν ἀπὸ αἰτία που εὐρισκονται ἐμπρὸς μας τὰ περισσότερα καὶ καλύτερα, ὅπως καὶ νῦν πρῶτος ἐγὼ καὶ ὅλος ὁ ἀνοητοὶ ὤσαν ἐμεῖ. Τί θὰ γίνῃ τότε τὸ ἐγωστικὸν φουσκῶμα καὶ ἡ ἀλαζονεία μας καὶ ἡ τῆσαι μας νὰ ἐξουσιάζωμεν καὶ νὰ ἐξουσιασώμεθα, Τί θὰ γίνουσι τὰ εὐρύχωρα κελλία, 280 που εἶναι πολυτελῶς στολισμένα ὥσαν νυφικὰ δωμάτια. Εἰς τί ἄρα γε θὰ μᾶς ὠφελησῇ ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς ἡ ἐκείνης τῆς διακονίας εἰς τὸ μοναστήριον ἢ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνοι τοῦ διακονητοῦ μετὰ τὰς ὁποίας νομίζομεν ὅτι θὰ γινώμεν ἀνωτεροὶ τῶν ἄλλων⁸⁶. Τί θὰ γίνῃ τὸ ἀσιγκρατητὸν καὶ ἀσεμνὸν γέλιο. Εἰς τί θὰ μᾶς ὠφελησούν τὰ πολυτελῆ καὶ προκλητικὰ δεπνα που διαρκοῦσαν πολὺ καὶ τὰ γεύματα καὶ αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν ἀπαιτεῖται συνομιλία. Ποίαν πέρασιν θὰ ἔχουν ἐκεῖ τὰ διασπαστὰ ἐδῶ ὀνόματα, Τί θὰ ἀπογίνῃ ἡ ἀγιώσυνη τὴν ὁποίαν οἱ ἄλλοι μᾶς ἀποδί-

85 Ποβλ Ματθ πγ θ

86 Ο Κύριος ὡς γνωστὸν ἐδίδασκεν κατ' ἀντιστροφὴν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα ὅτι ὁ Χριστιανὸς δοξάζεται καὶ ἐξουσιάζεται διὰ τῆς ταπεινώσεως διὰ τῆς υπηρετήσεως τῶν ἄλλων. (βλ Ματθ κ 25-28). Ἐνταῦθα ὁ ἅγιος ἡ ἐννοεῖ τὴν μὴ ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μοναχῶν (καὶ γενικώτερον τῶν Χριστιανῶν) οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν νὰ ἐξασφαλίσουν τιμητικὴν θέσιν ἐκ τῆς ἐπιλογῆς μιᾶς διακονίας κατὰ ἀνθρώπινα «ἀξιοῖρητους». ἡ ἐννοεῖ τὴν κακὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ διὰ μιᾶς ὀφειτῆς διεκδοσεως εἰς τὸ ἐγκατα τῶν κινήτρων τῆς ψυχῆς τοῦ ὁ ακθούς. Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περιπτώσιν που τὴν θεωροῦμεν πιθανώτερον θέλει νὰ εἰπῇ τὸ ἐξῆς. Τότε θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐπελέγομεν τὰ κυριέστερα διακονήματα ἐδῶ ὅχι ὁπὸ ἀληθῶς ταπεινὸν φρόνημα ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδομύχως ἠθελοῦμεν νὰ ἀποσπᾶσθωμεν τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἄλλων ὡς ἐνέμετο καὶ ταπεινόφρονες. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἐγωισμὸς τῶν αὐλαδῶν δὲν ἐκδηλοῦται ὁπως τῶν ὀβιόφρων ἀλλὰ διὰ τῆς δόξης ταπεινώσεως διότι αὐτὴ ἔχει μεταξὺ αὐτῶν «πέρασιν». Πόσον ἀληθῶς δυσχερὲς εἶναι ἡ ἀληθῆς ταπεινοφροσύνη!

290 δουν ἢ ἐμεῖς ἀποδίδομεν εἰς τοὺς ἄλλους κρινόντες ἀπὸ
 τῆς φανόμενης. Τί θὰ ἀπογίνῃ ἐκεῖνο που τῶρα μᾶς
 κατακευθεῖν καὶ ὡς περιπατοῦν ὀνομάζοντες ἡμᾶς ἀ-
 γίους καὶ μᾶς ἀναπαύωντες εἰς τὸ περᾶσμα μᾶς, Ποῦ
 300 θὰ εὑρεθῶν ἄρα γε οἱ υψηλά εἰρικομεῖο θρόνοι καὶ
 ἐκεῖνο που νομίζουν ἐξ αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἐνδοξότερα ἀ-
 πὸ τοὺς ἄλλους. Ποῦ θὰ κρυβῇ τὸ στρφογύρσμα καὶ ἡ
 θυσίᾳ μας νὰ ἀρπάξωμεν, καὶ ἢ νὰ καταλιθώμεν τὸ
 μεγαλύτερον ἀξίωμα, Ποῦ θὰ κρυβῇ ἡ προβολὴ ἀντιρ-
 ρήσεων εἰς κάθε τι καὶ ἡ ἀνυπακοή καὶ τὸ νὰ μὴ θελῃ
 κάποιος νὰ φανῇ κατωτέρας ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Πῶς θὰ
 ὁ καιολογησώμεν τὸ ὑπερθλικὸν ἐνδοξέρον μᾶς διὰ
 τοὺς συγγενεῖς, Ποῦ θὰ ἴδωμεν ἡ ἀξία τῆς λαμπρότητος
 καὶ τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀρ-
 χόντων που ἤρχοντο εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν ὁποίων φαινομα-
 καὶ νομίζω ὅτι πρῶτος ἐγὼ ὁ δυστυχὴς γίνομαι. ἐνδοξό-
 τερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ποῦ θὰ εὑρεθῇ τότε ἡ νομιζομέ-
 νη συνέσις τῶν ὀνομασιῶν ὡς πρὸς τὴν γνώσιν καὶ τὴν
 σοφίαν τοῦ κόσμου.⁸⁷ Τί θὰ ἀπογίνῃ ἡ ὑπερρφανεία μας
 300 καὶ ἡ ἰδέα ὅτι εἴμεθα κατὰ σπουδαίον ἐνᾷ δὲν εἴμεθα τί-
 ποτε.⁸⁸ Τί θὰ ἀπογίνῃ τότε ἡ εὐκίνητος γλῶσσα καὶ τὰ
 ρητορικά σχήματα τοῦ λόγου που φαίνεται νὰ ἀναθλύ-
 ζουν ἀπὸ πηγὴν, Ποῦ θὰ εὑρεθῇ τότε, καλότερα δὲ τῶ-
 ρα, σοφός «ποῦ γραμματεὺς τοῦ συζητητοῦ τοῦ αἰῶ-
 νος τουτοῦ».⁸⁹ ὥστε ἐπανερχόμενος νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κα-
 θήσωμεν μαζὶ καὶ συσκεφθώμεν περὶ τῆς τριμερῆς ἐ-
 κεινῆς ἡμέρας καὶ ὥρας καὶ ἀφοῦ παραμερσώμεν κα-
 θε παλαμάρ - ποῦ λέει ὁ λόγος - που εὑρίσκεται ἐν-
 τὰς ἡμῶν καὶ εἰς τὰς θεὰς Γραφὰς (δηλαδὴ κάθε ἐμπό-
 διον) καὶ ἀφοῦ ἐρευνήσωμεν⁹⁰ μετὰ σχολαστικότητος,
 νὰ διασχωθῶμεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ νὰ μάθωμεν τί εἶναι ἐκεῖ-
 νο, τὸ ὁποῖον θὰ δυνηθῇ τότε νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, καὶ ἐκεῖ-
 νο μὲ πολλὴν προθυμίαν νὰ διαλέξωμεν καὶ νὰ ἀποκτή-
 σωμεν ὡς ἐφόδιόν μας,

Πράγματι, ἀδελφο μου ἀγαπητοί, καθὼς ἡ Γραφή

87 Πρὸς Α Κορ α 20 Κολοσ θ 3 κλπ.

88 Πρὸς Γαλ στ 3

89 Α Κορ α 20

90 Πρὸς Ἰωάν ε 38

- 310 ἀπεριφράστως φωνάζει· θά εὑρεθῶν εἰς πολὺ δύσκο-
λον κατάστασιν καὶ θὰ καταλάβῃ μεγάλος φόβος καὶ
τρομος⁹¹ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείτην· αὐτοὺς τοὺς ἐγὼ ὀνο-
μάζω νωθροὺς καὶ ἀδ' ἀφόρους καὶ τεμπέληδες· Εὐτυ-
χισμένος εἶναι, ἀδελφοί, ἐκεῖνος τοῦ εὐρ' σκετὰ εἰς τὴν
παροῦσαν ζωὴν κτετα ἀπὸ ὅλου (εἰς πλήρη ἀφάνειαν),
καὶ ὁ ὅπο' ος πενθεῖ καὶ κλαίει.⁹² ἡμέραν καὶ νύκτα ἐνώ-
πιον τοῦ Θεοῦ⁹³ διότι, τότε θὰ σταθῇ εἰς τὰ δεξιά⁹⁴ αὐ-
τοῦ λαμπροφορεμένος⁹⁵· Εὐτυχισμένος εἶναι, ἐκεῖνος
τοῦ ἀκούει αἶτα καὶ, δὲν περιορίζεται μόνον εἰς στε-
ναγμούς οὔτε, ἀναβάλλων διαρκῶς ἀπὸ τὴν μ' αἰν ἡμέ-
ραν εἰς τὴν ἄλλην, ἀφήνῃ νὰ περνᾷ ὁ χρόνος τῆς ζωῆς
τοῦ χωρὶς καμμίαν ὠφέλειαν, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μό-
λις ἀκούσῃ τὸν Κύριον νὰ λεγῇ «Μετανοεῖτε»⁹⁶, ἀμέ-
320 σως ρίπτεται εἰς τὸ ἔργον τῆς μετανοίας καὶ τῆς κτη-
σεως τῆς ἀρετῆς· Διότι αὐτὸς ὡς ὑπάκουος καὶ εὐγνώμων
δούλος⁹⁷ τοῦ εἶναι θὰ ἐλεηθῇ καὶ δὲν θὰ καταδικασθῇ
μαζὶ μὲ τοὺς ἀνυπάκουους καὶ τώρα μὲν θὰ ἀπαλλαγῇ
ἀπὸ ὅλα τὰ πύθη καὶ, θὰ ἀναδειχθῇ ἐργατὴς δοκ' μα-
σμένος καὶ γνήσιος ὄλων τῶν ἀρετῶν, εἰς δὲ τὸν μέλ-
λοντα αἰῶνα θὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἀποκρυφα καὶ ἄγνωστα
εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ μαζὶ μὲ ὅλους ὅσοι εὐηρέστη-
σαν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν αἰώνων αὐτῶν τῶν
ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν· εἴθε νὰ ἀξ' ωθοῦμε καὶ ὅλοι, ἡ-
μεῖς μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς
τὸν ὅπο' ον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς ἀτελειώτους αἰῶνας,
Ἀμήν

91 Πρβλ. ψαλμ. νδ' 8

92 Πρβλ. Ματθ. ε' 4 Λουκ. στ' 21

93 Πρβλ. ψαλμ. ηδ' 6

94 Πρβλ. Ματθ. κε' 33.

95 Πρβλ. Ματθ. κδ' 11 Λουκ. κε' 22 Αποκ. ζ' 9

96 Ματθ. δ' 17

97 Πρβλ. Ματθ. κδ' 45 κλη.

Περὶ μετανοίας καὶ τοῦ τρόπου πού πρέπει κανεῖς νὰ ζῇ διὰ τὰ ἀποκλήσει τὴν ἀρετὴν. ὅτι πρέπει ὅντιν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡμετέραν ὁ μετανοίας Γίνεταί συγχρόνως λόγος καὶ περὶ βαπτισμῶν καθῶς καὶ περὶ συντριβῆς

ΛΟΓΟΣ Α'

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἀκούσατε τῶν λόγων μου τὴν δυναμὶν καὶ καθ' ὃ μέρος εἶναι διὰ σᾶς χρήσιμος ἡ συμβουλή ἀποδεχθῆτε τὴν εὐχαριστως καὶ δεῖξατε προθυμίαν νὰ τὴν ἐφαρμόσετε, ὥστε νὰ προκύψῃ ὠφέλεια εἰς ἀμφοτέρους, εἰς ἑσᾶς καὶ εἰς ἐμέ. Τοιοῦτοτρόπως δὲ προχωροῦντες αἰγὰ σιγὰ ἀπὸ ἐκεῖνα που φαίνονται μικρά καὶ ἀσήμαντα καὶ ὁλονέν προσδεύοντες ἀνερχόμεθα πρὸς τὰ τέλε ὅτερα καὶ καταλήγομεν εἰς τὴν πνευματικὴν ὁλοκλήρωσιν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ¹.

Ὅσα περ εἰσὶν εἰς τὴν παρούσαν ὁμίλιαν ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ ἐξῆς ὅταν ἐξέρχεσθε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν νὰ μὴ ἀρχίζετε νὰ ἀσχολήσθε καὶ νὰ πετᾷ ὁ νοῦς σας εἰς ἄσκοπα καὶ ἀνωφελῆ πράγματα, διὰ νὰ μὴ τυχόν ἔλθῃ ὁ διάβολος καὶ ἐπεὶ δὴ θὰ σᾶς εὖρη ἀπορροφημένους ἀπὸ αὐτὰ, σάν ἄλλη κορούνα πού μόλις πέσῃ τὸ σπείρι τοῦ σιταριοῦ καὶ πρὶν προλάβῃ νὰ κρυφθῇ κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὸ χωράφι καὶ πετᾷ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ αὐτὸς θὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν σας² τὴν ἐνθυμήσιν τῶν λόγων αὐτῶν τῆς κατηχήσεως καὶ θὰ παραμείνετε πάλιν ὁδοι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν πού ὁδηγεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν ἔαν ὁμῶς κά-

¹ Πρὸς Κολοσ. α' 28

² Πρὸς Ματθ. ιγ' 4, 19 Λουκ. η' 12

πο ὅς ἀπό σοῦς ἔχη τὴν συγκατάθεσιν τοῦ γέροντος τοῦ
 νὰ ἀσχολῇται με ἐργοχέμον· ἢ με κάποιο δακονημά,
 ὅς φυγῇ αὐοῦ πρῶτα θάλη μετ' ἐκείνου· καὶ νὰ προελεχῇ
 εἰς τὸν ἐκείνου· τὸν ἐνὼ δε θὰ ἐργάζεται καὶ θὰ ὑπηρε
 τῇ νὰ λεγτ' καθ' ἑαυτὸν.

• Ω πόσας ἡμέρας καὶ πόσα χρόνια τῆς ζωῆς μου
 ἐπέρασα ὁ ἅθλος, ἀσχολούμενος με πράγματα ἔκτος
 τοῦ ἐαυτοῦ μου καὶ περιφερόμενος με τῇ σκέψει μου
 ἐδῶ κα' ἐκεῖ, καὶ γελάω. Ποῖον πολὺ ἀντήτος ἐδέχθην
 μέχρι τώρα ὥστε κα' ἀκούω συνεχῶς τὰς θείας Γραφάς
 καὶ νὰ μὴ γνωρίσω καθυλαί τῇ ὠφελείᾳ που προκυ
 πτε ἀπὸ αὐτὰς· Ποῖον ὠφελείται ἀπεκομίσας ἀπὸ τὴν
 παροῦσαν ζωὴν. Νὰ, ἐπερασε τὸσα χρόνια τῆς ἐπιγε
 νου ζωῆς μου ἰσὺς λοιπόν, γνωρίζω ἂν θὰ ζήσω με
 30 χρίς αὐτὸν· Ἐφαγα ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἐγένευσά τὸ
 στήμαχ μου κρεῖται κρασί καὶ κάθε λουγὴς φειγτο
 ἔστολιθην με πολυτέμα ἐνδυματα, ἐπαίξα μαζ' καὶ
 ἐγέλασα με τὸν ἐκείνου μου ἀπέκτησα τόσα πολλὰ χρή
 ματα ὥστε νὰ ἔχω πλεονεῖσμα κα' τὰ ἐξώδεξα κα' τὰ
 ἐνδοκόρπια ὅλα ἀκόπως, ὥστε καὶ ἀπέκτησα κα' πάλιν
 ἄλλα· Ἐχρησιμοποίησα μέχρις υπερβολῆς, λουτρά καὶ
 ἀρώματα, ἐκαβαλίσσα ἵππους καὶ μουλάρια· Ἐφαγα
 εἰς πολλὰ καὶ πλεονεῖσα τραπέζια τοῖς σὺν ἀνθρώποις,
 μοὶ ἐφθόνησα, περὶ ἐπαξία δ' ἐπραξά πορνείας, ἔκλε
 ψα, εἴπι φέματα· Συχνὰ ἔκανα σπαντοφία με φίλους ποὶ
 εἶχαν ἀξιώματα κα' ἦσαν πλοῦτοι, καὶ ἔφαγα μαζί με
 40 ἀρχόντας· Ἀπέκτησα εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἐνομα ἐνδοξόν,
 ἐκομήθην ἐπάνω εἰς μαλακὰ στρώματα, ἀπέπαυσα τὸ
 γνῆσθαι τοῦτο σῶμα καὶ ἐκομήθην μέχρις υπερβολῆς.

Ποῖον, λοιπόν, ἀπὸ ὅλα αὐτὰ με ὠφελήσεν μέχρι τώρα
 ἢ θὰ με ὠφελήσῃ κατὰ τῇ ἀνιχωρήσειν τῆς ταλαιπωρη
 μένης ψυχῆς, μου ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμον· Ἐὰν αἰετὶον ἐ
 κεῖνος ποῦ ἔχε ἐξουσίαν καὶ κυδεύονα τὰ πάντα διατάξῃ
 νὰ φυγῶ ἀπὸ τὸν κόσμον αἴτιον, Πράγματι τίποτε! Δι'
 αὐτὸ λοιπόν ὅς μὴ περασῶ ἀκόπως καὶ τὰς ὑπολοιπούς
 ἡμέρας τῆς ἐπιγενοῦ ζωῆς μου, ἀλλ' ὅς ἀρχίσω ἀπὸ τῆς
 τῇ τὴν στιγμήν, καὶ ἀφοῦ ἀφήσω ὅλα ἐκεῖνα ὅς πράξω

- καὶ ἐγὼ τὰ ἀντιθετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὅπως οἱ ἅγιοι πατέρες.
 Καὶ θα νηστεύσω μὲν τόσον πολὺ ὥστε νὰ ἀντισταθμίσω
 τὴν προσηγείαν πολὺ φαγῶν μοι ἕως ὅτου δὲν
 50 θὰ ἔχω τὴν δυνάμιν νὰ κίηται τὴν γλῶσσαν μου οὐτε
 καὶ ἡσυχίαν, θα ταλαιπωρῶ δὲ τὸ στομάχι μου
 μὲ τείνειν καὶ διψῶν καὶ ἀσφαλῶς θα γαλιανωγῇ ἡ
 ἀτίθαστος γλῶσσα μου⁴ ἐπὶ πλεονεξίας καὶ συγχροῦς
 με κατὰ θὰ περιέλθω εἰς κατάστασιν πληρους ἐξαντλή-
 σεως καὶ ἀπωλείας τοῦ χρώματος μου καὶ λυπῆς καὶ
 θὰ ἀπολλάω ἀπὸ τὴν ἀνδρωχίαν καὶ τὸ ξεσηκώμα-
 τῶν σκεπῶν καὶ μαζί μὲ αὐτὰ θα παύσω πολλὰ εὐκόλα
 νὰ ἀεριοβατῶ καὶ νὰ ἀσχηλῶμαι μὲ πράγματα ἀσχετὰ
 καὶ νὰ παιζῶ καὶ νὰ γελῶ. Θα ἐνδυσθῶ με ρούχα παιδία
 καὶ περὶ καὶ θα δώσω τὰ τοιαυτὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς
 μαζί μὲ αὐτὰ θὰ μορῶσω⁵ εἰς ὁσους ἔχουν ἀνάγκην καὶ
 ὅλον τὸν χρυσὸν ποὺ ἔχω ἀποκτήσει διότι διαποιῶ λό-
 γον νὰ ἐνδυσθῶμαι διὰ τὰ ἀσχηλῶντα αὐτὰ πράγμα-
 60 τα τώρα, ἐάν ἐμπροσθῶ ὁλόκληρον τὸν ἑαυτὸν μου
 εἰς ἐκείνον ποὺ τρέφει τὰ πάντα. Θὰ ταῦτα νὰ καθά-
 λικσω (ππου καὶ μούλια) θα ἀπαρνηθῶ ὅλους τοὺς
 συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς συντρόφους μου·
 διότι ὅποιος ἀγαπᾷ ὅποιονδήποτε περισσοῦτον ἀπὸ
 τὸν Θεὸν δὲν εἶναι ἄξιός νὰ ἀήκη εἰς τὸν Θεόν⁶, ὅπως
 λέγει ὁ ἰδὺς Λουτρον δεῖ θα ξανακάμω ἐπάνω εἰς
 κρεθθαί⁷ δὲν θὰ ξανακωμῶθῶ ἀλλὰ θα ἀφήσω προθυ-
 μως τὸν ἑαυτὸν μου νὰ κοιμᾶται κατὰ γῆς καὶ εἰς σκλη-
 ρὸν στρώμα, ὥστε ἀφοῦ κοιμηθῶ ὁλόγην δὲν θὰ θέλω
 νὰ κοιμηθῶ περισσοῦτον ἐπεὶ δεῖ θα μὲ ἐνοχλῇ τὸ σκλη-
 ρὸν στρώμα. Διότι ποῖον σημεῖον ἔχει καὶ ἂν ἀποθά-
 νῶ, Μὴπως εἶμαι ἄξιός νὰ ζῶ.
 Ἐνεργῶς δὲ τοιοῦτοτρόπως καὶ ἀφ' οὗ θὰ σηκωθῶ
 τὰ μεσάνυχτα⁸ θα γοιανίσω καὶ θα κλαύσω με θλίψιν
 τῆς ψυχῆς μου περὶ ἡμάρτησιν καὶ με στεναγμοὺς πόνου
 70 καὶ δακρυὰ θὰ εἰπῶ πρὸς τὸν Θεόν. Δέσποτα, σὺ ποῦ

4 Πρὸς 10κ γ 8

5 Πρὸς ψαλμ 9 Λουκ 11 22 Μάρκ 1' 21

6 Πρὸς Ματθ 23 37

7 Πρὸς ψαλμ 137 3

8 Πρὸς ψαλμ 137 62

εἶσαι Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς⁹ γνωρίζω ὅτι ἡ
 μάρτησα ἐνώπιόν σου περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον
 ἀνθρώπου, καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἀκόμη τὰ αὐτοῦ ζῶα καὶ τὰ
 ἐρπετά¹⁰ ἡμάρτησα πρὸς ἐσὲ τὸν φοβερὸν καὶ ἀπληροῦ-
 στον Θεόν μου, καὶ δεῖ εἶμαι ἄξιος νὰ λάβω ἀπὸ σε πο-
 τὲ οὕτε το ἐλεῆσθαι σου. Δι' αὐτὸ δε ἀκρῶς
 καὶ δὲν ἐτολμούμην νὰ σὲ πληρώσω ἢ νὰ περῶ ἐνώπιόν
 σου φιλιανθρώπε θάσ' αὐτῷ. Ἐὰν δεῖ ἤκουαν τῆς ἀγίας
 φωνῆς σου ἡ ἡγοῦα λέγει «Οὐ θέλω εἶναι θάνατον τὸν θάνα-
 τον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν»¹¹
 καὶ εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γραφῆς «Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ
 80 οὐρανῷ ἐπὶ ἑν ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι»¹². Ἀλλ' ἀκόμη
 ἐπειδὴ ἐνεθυήθη καὶ τῇ παραβολῇ περὶ τοῦ ἀσωτοῦ
 υἱοῦ, τὴν ὅπου ἐπὶ τὰς Δέσποτα — καὶ ἰδιαίτερος τὸ ση-
 μείον ἐκεῖνο ὅπου ἐρχόμενος αὐτὸς καὶ προτοῦ ἀκό-
 μη σὲ πληρώσει σὺ ὁ γεματός ἀγάπην πατὴρ ἐστρέφεις
 κοντὰ τοῦ καὶ ἀφοῦ ἔτερες ἐπάνω τοῦ καὶ τὸν ἀγ-
 κάλιασες καὶ τὸν ἐγεμισες φιλίᾳ¹³ καὶ ἀφοῦ ἐπῆρα
 κουραγίαν ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητον ἀγαθοτητά σου ἦλθον
 πληρῶν σου μετάνοιαν καὶ λύπην καὶ με καρδίαν ἐσκλη-
 ρυμένην καὶ τοι εἶμαι ἡθικῶς παρωμένος καὶ ψυχικῶς
 θανάσιμα τραυματιζόμενος ἐν ὁρσόμενος εἰς ἀθλῶν κα-
 τὰ τὰς εἰς τὰ θαθῆ τοῦ ἀδού¹⁴ ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρ-
 τῶν μου. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς σοῦ τὸ
 ὑποσχέσθαι, Κύριε, ὅτι δι' ὅσον χρόνον σὺ θὰ εὐδοκήσῃς
 νὰ εὐρισκῶμαι εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα, δὲν
 90 θὰ σε ἐγκαταλείψω, ὅτε θὰ γυρίσω πάλιν πίσω εἰς τὴν
 ζωὴν τῆς ἁμαρτίας¹⁴, οὐδέποτε πλέον θὰ ἀγγιξῶ τὰ μά-
 ταια καὶ ποιηρὰ Σὺ ὅμως, Θεέ μου, γνωρίζεις πολὺ
 καλὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, τὴν ταλαπώριαν τὴν ἔλλει-
 ψιν ἀντοχῆς καὶ τὰς ροπὰς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, αἱ ὁ-
 ποῖαι θὰ με θάσαν ζοῦν καὶ θὰ με καταπιέξουν. Βοή-

9. Πρὸς Ματθ. ια' 25

10. Πρὸς Σοφ. Σοφ. ια' 15.

11. Ἰεζ. λγ' 11. Πρὸς καὶ ιη' 32

12. Λουκ. ιε' 7, 10.

13. Βλ. Λουκ. ιε' 20

14. Πρὸς Γεν. α' 17. Μάρκ. η' 16. Λουκ. θ' 62 ιζ' 31 Β

Πέτρ. β' 22.

θησέ με, σέ παρακαλῶ γονατιστός και μὴ μέ ἀφήνης
μυρον και μη μέ ἀφήσης διὰ πολυν χρόνον νά μέ γε-
λοιωποῖη και νά μέ κοροδεύῃ ὁ ἐχθρός ἐμενα τοῦ ἀπό
τὴν στιγμὴν αὐτὴν γνομαι, δοῦλος σου, ἀγαθε.

Αὐτα, λοιπον ὀφείλει καθ' ὅλην τὴν διαρκείαν τῆς
ἡμέρας νά σκέπτεται και νά ἀποφασίζῃ ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ-
νος ὁ ὁποῖος τῶρα μόνις ἀπεφασισε νά φυγῇ ἀπὸ τον
100 κόσμον και νά μετανοήσῃ ἀδελφοι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
ἠθέλησε νὰ μάθῃ αὐτὴν τὴν τέχνην που εἶναι πιο δυσκο-
λὴ και πιο σπουδαία ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας τέχνας, δη-
λαδὴ τῆς γεωμάτης ἀγῶνα και ἀγῶνα ζωῆς και ἀσκή-
σεως, κα δι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἰσπλῶθαι εἰς τὸ στοδίον τῆς
πνευματικῆς αὐτῆς ἀθλήσεως. Διὰ τοῦτο και θα ἀπειθῶνῃ
πρὸς αὐτὸν τας συμβουλὰς που ἀκολουθοῦν, ἐάν θεθαί-
ως εὑρσκεται ἀναμεσά μας¹⁵ και ἐνδ' ἀφερετα ζωηρῶς
νά ἀκωισῇ ἀπὸ ἐμέ τὰ πλεον δυσκόλα τῆς πνευματικῆς
ἀσκήσεως ἔργα και θιαζετα νά ἀρχῇ τὸ ἔργον τῆς
ἀληθινῆς μετανοίας.

Ἐκτος λοιπον, ἀπ' ὅσα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν ἀγα-
πητέ, οὔτε τροφὴν νὰ δοκμαιοῖς μεχρι νὰ θρηιδωσῇ
110 Τὸ θράδυ δὲ ἀφοῦ εἰσέλθῃς εἰς τὸ κελλί καθ' ἡμέραν ἐπὶ
εἰς τὸ κρεββατί σου και ἀφοῦ σκεφθῇς μέσα σου ὅλα
ὅσα ἐλέχθησαν ἀνέπεμψε κατ' ἀρχὰς εὐχαριστιαν εἰς
τον Θεον διὰτι ἤξιωθης νὰ φθάσῃς εἰς τὸ τέλος τῆς ἡ-
μέρας και εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτος. Ἐπειτα ἐρευνήσε
τὸν ἑαυτὸν σου και ἐνθυμήσοι ὅσας ἁμαρτίας διέπρα-
ξες εἰς τὸν δημιουργόν σου Θεον και ποτα χρόνια ἐκεῖ-
νος ἔδειξε μακροθυμίαν εἰς σέ ἀφοῦ σέ ἀφήσε νά ζῇς
και σου ἔχαρσε ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὰς ἀνάγκας
τοῦ σώματος ἐννοῶ τὴν τροφὴν και τὸ νερο, τὰ ἐνδυ-
ματα και τὰ σκεπασματα και αὐτὸ το κελλί διὰ νά κά-
θεσαι, και δὲν ὠργισθῇ ἐναντίον σου, οὔτε σοῦ ἐγυρῖσε
τὴν πλάτην διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, οὔτε σέ παρέδωκεν
εἰς τὸν θάνατον ἢ εἰς τοὺς δαιμονας διὰ νά σέ κατα-
στρέψῃ. Αὐτά, λοιπόν, ὅλα ἀφοῦ τὰ ξαναφέρῃς καλά
εἰς τὸν νοῦν σοι, σηκώ και ἀφοῦ τοποθετήσῃς εἰς τὴν
120 γῆν τὸ ψάθρον στρώμα σου και κάποιαν μικρὰν πέτραν

15. Πρὸβλ. Ἰωάν, σ' 28

δ' ἂν προσκεφάλαιον ἔτοιμασε τὸν χώρον εἰς τὸν ὅπου νὰ κοιμηθῇς.

Καὶ τὴν ἐξέτασε. Θὰ τοῦ υποδείξω καὶ κάποιον ἄλλον τρόπον πρῶτον, ὅτι θερμῶς μετανοῶς ὁ σπύρις θὰ τοῦ προξενήσῃ πολὺ νύκτωρ δάκρυα καὶ σιντριβῆν καὶ ἰδιαιτέρως ἐὰν συμβῇ νὰ ἔχῃς καρδὴν ὑπεκλιντοῦς πετρᾶν¹⁶ καὶ εἶναι δυσκόλες εἰς πέθος καὶ δέν σιντριβεῖσαι. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ σπύριον προκατεῖ νὰ πέσῃς ἀπὸ τοῦ λειψῶσαι μὴ θαστῆς νὰ τὸ χαρακτηρίσῃς ὡς πυρῶδα-ξον καὶ ἀσυνήθες διὰ τὰς πύλεις.

- 13 Ὅτι ἐκεῖνος μὲν ὁ ὅπως μετὰ τὸ βάπτισμα δε-
φυλάξε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἀμαρταντοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
καὶ δετήρησεν τὴν ὁμοιωτῆτά του τῶν ἐν τῇ γῇ¹⁷
καὶ πλαυτῶν¹⁸ τοῦ ἀσκήτων, δεῖ ἔχει ἀνάγκην, ὁ δὲν
τῶν τρόπων μετανοίας δὲ νὰ ἐπιστελθῇ πληροῖν τὸ Θεοῦ
ἀφῆν¹⁹ αὐτοῦ, σκεταὶ πληροῖν αὐτοῦ ὡς μὴ ἀμαρτησας. Ἐ-
κεῖνος ὅμως ἐπὶ τὴν μετὰ τὸ βάπτισμα ἐμόλυνε τὸν
ἑαυτοῦ τοῦ μὲ πρῶτος ἀναρμωσάτους καὶ ἀμαρτῆας καὶ
ὁ ὅποιος τὸν ναοὶ τοῦ σπύριτος τοῦ ὁμιλῶ διὰ τὸ ἐμφυ-
χον αὐτῇ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ, τὸν μετὰ θάτερον μετὰ τὴν
ἄσπαστον ζωὴν αὐτοῦ καὶ κατοικητήριον τῶν ἀπολαύσεων
καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν παθεῖ καὶ τῶν δαπάνων²⁰ αὐτοῦ
λοιπὸν ἔχει ἀνάγκην ὅχι μόνον αὐτοῦ τοῦ τρόπου με-
τανοίας διὰ τὸν ὅποιον προκατεῖ νὰ σου ἡμῶν καὶ
νὰ σε ἐπιδολεῶσαι νὰ τὸν ἀκολουθῇς ἀλλὰ καὶ πολ-
λῶν ἄλλων τρόπων καὶ ἐφευρέσεων μετανοίας διὰ νὰ
140 καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπανακτήσῃ
τὸ Θεοῦ ἐκεῖνο ἄλγος (δηλ. τὸ «κατ' εἰκόνα») τοῦ ὁ-
ποῖου ἔχατε διὰ τὴν ἀμαρτωλῆς ζωῆς τοῦ Κα. θὰ σὲ
πεισῇ περὶ αὐτῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πατρὸς Ἰωάννου
τῆς Κλίμακος «Περὶ μετανοίας»²¹ ὁ ὅποιος περιεχεῖ
πολλὰ ὀχρεῖ καὶ μετὰ αὐτὸ

16 Πρὸς αὐτὸν 22 καὶ 19 Λοῦκ. 28

17 Πρὸς αὐτὸν Γεν. 27

18 Πρὸς αὐτὸν Γεν. 8, 7

19 Πρὸς αὐτὸν Ματθ. καὶ 13 Ἰωάν. 8, 16 στ. 19

20 Ἰωάννου τοῦ Συναῖτου Κλίμαξ τοῦ Παραδείσου Λόγος 5ος
(MIGNE P. G. τ. 85 784B 781A)

ον ἐν εἰδὲι πατρικῆς συμβουλῆς σου ὑποδεικνύω, "Α
 κούσε τον, ἀδελφέ χωρίς να σκανδαλισθῇς καὶ με συ
 νεῖς. Αφοῦ λοιπόν τρεπετο μάστιγ καταλλήλως, καθὼς
 ἀνωτέρω ἐπομέν το φεῖτον ἐπ' αὐτῷ εἰς τὸ ὅπου ἐν πρό
 κειται να κενηθῇς στασοὶ δια να προσειχθῇς ὡσάν
 να εἶσαι καταδικος. Ἀπαγγέλλε πρῶτα πρῶτα τὸ
 Ἰρυσγιον, ἔπειτα νά εἴπης το «Πατερ ἡμῶν καὶ ἐν ᾧ
 θά λέγης αὐτὸ να σκεπτεσαι ποῖος εἶσαι. ἐσὺ καὶ ποιὸν
 ἀνέμας εἶ, πατέρα. Ὅταν δὲ φθῇς εἰς το σημεῖον νά
 150 εἴπης το «ἦνυμε ἐλέησον καὶ θελήσης να ἀπλῶνῃς τὰ
 χέρια σου εἰς το ὕψος τοῦ ἔρεινου καὶ ἀφοῦ κοιτάξῃς
 προσεκτικὰ πρὸς αὐτὸν με τὰ σωματικὰ σου μέλη καὶ
 στρεψῇς τὴν προσοχὴν σου εἰς τὰ χέρια σου καὶ συγκεν
 τρώσης τὸν νοῦν σου εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἐνθυμήσου τὰ
 ἁμαρτωλά σου ἔργα καὶ πόσας ἁμαρτίας ἐπεπραξες
 με αὐτὰ τὰ χέρια καὶ ποῖα ἐνδοχρεμῶς αἰσχρὰ ἤγγι
 σες με αὐτὰ καὶ γεμᾶτος φόβου λέγε καθ' ἑαυτὸν
 «Ἀλλ' ἔμωσον εἰς ἐμέ τὸν ἀκυθαρόν καὶ θρώμερόν!
 "Ἄν τυχῇ καὶ με ἴδῃ ὁ Θεὸς να ἀπλῶνῃ τὰ χέρια σου
 χωρὶς φόβον ἐνώπιόν του καὶ θυμῇται τὰς ἁμαρτίας, τὰς
 ὁποίας διετριψα δι' αὐτῶν, θα ἐκτοξεύσῃ ἐναντίον σου
 160 φωτὶν καὶ θά με ἐξασπαιύσῃ. Ἀφοῦ, λοιπόν, γυρῇς
 τὰ χέρια σου πτω καὶ τὰ συνεινώσης ὡσάν να ὁδηγῇ
 σα πρὸς ἐκτελεσιν καὶ ἀφοῦ ἀναστεινῇς ἀπὸ τα θά
 θη τίς ψυχῆς σου εἰπέ με φωνὴν τρεμουραίν. • Ελέησον
 ἐμέ ποῦ εἶμαι, ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος να ζῶ ἀλλ' ἄ
 ξιος δια κάθε εἶδους τρωριαν καὶ ὅσα ἄλλα ἡ χάρις
 τοῦ Θεοῦ με φωτίσῃ ἐκένην τὴν ὥρην να εἴπης καὶ
 ἐν ᾧ θά ἐπαναφέρῃς εἰς τὴν μνήμην σου τὰ ἁμαρτωλά
 σου ἔργα να κτωπᾷς δυνατὰ καὶ χωρὶς λυγρὴν τὸν ἑαυ
 τὸν σου λέγων «ἔπεκ πολυμήτερες τὸν ἑαυτὸν καὶ ἄθλιε να
 πραξῇς αὐτὰ καὶ αὐτὰ,» καὶ ἀφοῦ ἐπαναφέρῃς τὰ χέ
 ρια σου εἰς τὴν κανονικὴν τῶν θεῶν στασοὶ καὶ παρε
 κάλε τον Θεόν. Ἐπε το κτωπα ἐκ νέου τὸ πρόσωπον
 σου κόψε τὰς τριχὰς τῆς κεφαλῆς σου σφροντὰς αὐτάς
 ὡσάν να κατέστησαν αὐτὰ εἰς ξενὸς καὶ ἐπικλυδονος
 170 ἔχθρος καὶ λέγε «Διὰτι ἔχεις διαπραξῇς αὐτάς καὶ ἐ

κείνας τὰς ἁμαρτίας, καὶ ἀφοῦ το-
 οὔτοτρόπως μαστιγώσης τὸν ἑαυτὸν σοὶ ἄρκετα δέσσε τότε τὰ χέρια σου
 ἐμπροσθεν σοὶ καὶ στάσου μετὰ τὴν ψυχὴν γεματὴν γα-
 λήνην Ἀφοῦ δὲ ἀπαγγε-
 λῆς μετὰ προσοχῆς δυο ἢ τρεῖς
 Ψαλμοὺς καὶ κάμεις ὅσας μετνο-
 ἰας δύνῃσας στήσου
 πάλιν μετὰ αὐτοσυγκέντρω-
 σιν καὶ σκέψου ἐντὸς σου ὅσα
 ἔχομεν εἴπε ἀνωτέρω, μήπως ὁ Θεὸς σὲ λυπηθῇ καὶ σοῦ
 δώσῃ δακρυὰ μετάνοι-
 ας καὶ συντριβὴν Καὶ εἰ μὲν συμ-
 θῇ ἀπὸ στάσου ἐκεῖ ἕως ὅτου σταματήσου-
 ν τὰ δά-
 κρυα εἴαν δὲ δέν ἔλθουν νὰ μὴ λυπηθῇς ἀλλὰ λέγε τα
 ἐξῆς πρὸς τὸν Θεόν· Ἡ συντριβὴ καὶ τὰ δακρυὰ δι-
 δόνται εἰς ὅσους εἶναι ἀξιοὶ καὶ ἔχουν καλῶς τραπετι-
 180 μασθῇ δι' αὐτὰ Σὺ ὁμῶς πόσα ἔτη παρακαλεῖς τὸν Θε-
 ὸν ἢ ὑπηρετεῖς αὐτὸν μετὰ ἀφοσιώσιν, Με ποῖα ἀγαθὰ
 ἔργα προσηλυτισμοῦ τὸν ἑαυτὸν σου, διὰ νὰ δεχθῇς αὐ-
 τὰ, Δέν σοῦ εἶναι ἀρκετὸν τὸ δι-
 ζεῖς, Ἀφοῦ εἴπῃς
 αὐτὰ καὶ εὐχαριστήσης τὸν Θεόν καὶ σφραγίσῃς πολ-
 λὰς φορές τὸ πρόσωπόν σου καὶ τὸ στήθος σου καὶ ὁ-
 λὸν σου τὸ σῶμα μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ, πε-
 σε ἐπάνω εἰς τὸ ψιαθὶὸν σου καὶ κομήσου.

Ὅταν δὲ συμθῇ νὰ ξυπνήσῃς, νὰ μὴ γυρίσῃς εἰς
 τὸ ἄλλο πλεῖρόν, ἀλλ' ἀφοῦ σηκωθῇς ἀμέσως προσευ-
 χήσου πάλιν μετὰ τὸν τρόπον τοῦ ἔχομεν ἤδη εἴπει καὶ
 νὰ μὴ κοιμηθῇς πλέον, ἀλλὰ παραμένε προσευχόμενος
 καὶ ἀναγινώσκων, ἕως ὅτου σημάνῃ ἡ ὥρα τῆς ἀκολου-
 θίας, καὶ τότε πῆγανε μαζί με ὅλους εἰς τὴν λατρευτι-
 κὴν συγκέντρωσιν καὶ στάσου εἰς τὸν ναὸν γεμάτος θεϊ-
 190 ον φόβον, ὥσαν νὰ εὐρίσκεισαι εἰς τὸν οὐρανὸν μεταξὺ
 ἀγγέλων, θεωρῶν τὸν ἑαυτὸν σοὶ ἀνάξιον νὰ εὐρίσκε-
 ται ἐκεῖ μαζί με τοὺς ἀδελφούς Ὅταν δὲ θὰ στεκεσαι
 νὰ προσέχῃς τὸν ἑαυτὸν σοὶ νὰ μὴ κοτάρῃς ἐδῶ καὶ
 ἐκεῖ καὶ νὰ παρακολουθῇς τοὺς ἀδελφούς πῶς καθεῖς
 ἀπὸ αὐτοὺς στέκεται ἢ πῶς ψάλλει ἀλλὰ νὰ ἔχῃς συγ-
 κεντρωμένην τὴν προσοχὴν σου μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν
 σου, καὶ εἰς τὴν ψαλμωδίαν καὶ εἰς τὰς ἁμαρτίας σου
 θυμήσοι δὲ καὶ τὴν προσευχὴν ποὺ ἔκαμες εἰς τὸ κελ-
 λί σου μὴ τυχόν κατα τὴν ὥραν τῆς ἀκολουθίας ἀνταλ-
 λάξῃς με κάποιον ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς κανένα λόγον ἀ-

νωφελῇ καὶ περιστόν²² καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ τοῦ ναοῦ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπολύσειν. Ἐὰν εἶνα δὲ αὐτὸν νὰ μὴ καθίσῃς οὐτε καὶ κατὰ τὰς ἀναγνώσεις, ἀλλ' ἀποσιρροῦ εἰς κρυπτὸν τόπον καὶ νὰ ἀκούῃς ὁρθῶς ὥσταν νὰ σοῦ φημ ἡ δια τοῦ ἀναγνώστου ὁ ἰδὸς ὁ Κύριος, πού εὐροσκεταὶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλους καὶ ὅλα²³. Ἐὰν δὲ ἀνατεθῇ εἰς σέ ἡ ἀναγνώσις νὰ ἀποδεχθῇς καὶ νὰ ἐπιτελεσῇς τὸ ἔργον τοῦτο ὥσταν νὰ εἶσαι ἀνάξιος νὰ διαβάσῃς εἰς τοὺς ἀδελφούς σου τὰς θεοπνευστοὺς Γραφὰς καὶ ἀφοῦ τελεώσῃς τὴν εἶρην ἀναγνώσειν καὶ θὰ προκεῖται νὰ κάμῃς τὴν συνηθὴ σμένην μετανοῶν καὶ εἰς τοὺς δυο χορούς νὰ μὴ τὴν κάμῃς μετὰ περιφρόνησιν καὶ θαρραστημένα ἀλλὰ θεωρῶν ὅλους αὐτοὺς ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἁγίους καὶ ἀφοῦ γονατισθῇς ἐνώπιον τῶν καὶ ἀφίησῃς τὸ κεφάλι σου νὰ ἀγγιγῇ τὸ ἔδαφος λέγε σιωπηλῶς μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου πρὸς ὅλους αὐτοὺς «Προσευχηθῆτε δι' ἐμέ, ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, καὶ συγχωρησατε μετὰ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς». Ἐὰν δὲ διαταχθῇς νὰ κανοναρχήσῃς²⁴, νὰ μὴ ἐπιτελεσῇς τὸ ἔργον αὐτὸ μετὰ νωθρότητα καὶ ἀτονίαν, ἀλλὰ μετὰ πολλὴν προσοχὴν καὶ καθαρὸν καὶ διαυγὴ νοῦν ὥσταν νὰ εὕρισκεσαι ἐνώπιον τοῦ θαυμάσιου τῶν ὅλων Χριστοῦ καὶ νὰ διαμοιράζῃς μετὰ τὴν φωνὴν σου ὥσταν μετὰ τὰ χεῖρα τὰ θεῖα λόγια εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ νὰ συνέχεσαι ἀπὸ τὸν φόβον μὴ τυχὸν παραλειψῇς νὰ δώσῃς εἰς κάποιον ἀπὸ περιφρόνησιν τὸν ἄρτον ποὺ χαρίζε ζώην²⁵, δηλαδὴ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ²⁶, καθὼς ἔχει λεχθῇ καὶ πεταχθῇς ἔξω ὡς περιφρονητὴς· δὲν ἐννοῶ ὅτι θὰ σὲ θγάλουν ἔξω ἀπὸ αὐτὴν

22 Πρὸς Ματθ κβ' 36

23 Πρὸς Ρωμ θ' 5

24 Κανονάρχῳ (εἴς σου καὶ κανονάρχῃς ἢ κανονάρχος ἢ κανονάρχος) εἰς τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν σημαίνει ὑπονομιεῖν τοὺς ἐκκλήρους σπουδαίους εἰς τὸν ψάλλον κατὰ μελωδικὴν ἀπαγγελίαν εἰς τὸν τόνον· δηλαδὴ εἰς τὸ ἴσον— τοῦ ἤχου ποὺ εἶναι συντεθειμένον τὸ μέλος. Ἡ κανονάρχησις ἐκτὸς τῆς καθ' αὐτὸ μουσικῆς τῆς αἰκίας βοηθεῖ καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ κεμένου ὁφον ἀναγινωσκατοῦ τοῦτο μετὰ δάσιν τὴν στίξιν τοῦ

25 Πρὸς Ματθ κδ' 45 Λουκ ιβ' 42

26 Πρὸς Ματθ δ' 4 Ἰωάν στ' 33 35

τὴν ἐκκλησίαν ἀλλὰ θὰ κλεισθῇ, ἔξω ἀπὸ τῆς βασι-
λειᾶς τῶν οὐρανῶν. Ὅταν, λοιπόν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν
ἐξελεθῇς τοῦ ναοῦ ἐνθυμήσοι πῶς ἐπερασες τὴν χη-
240 ρὴν σου ἡμερᾶν καὶ ἔαν τυχὸν διεπραξῇς κάποιο σφάλ-
μα διωρθώσέ το σημερὸν.

Αὐτὰ, λοιπόν, ἔάν ἐξακολουθήσῃς νὰ τὰ καμνῇς
μετ' ἐπιμονῆς δὲν θὰ ἀρῇσῃ ὁ Κύριος²⁷ νὰ δεῖξῃ τὸ
ἔλεος τοῦ εἰς σέ ἔγω γινώσκω ἐγγυητῆς τοῦ εὐπλάγ-
χου Θεοῦ, ἐγώ — ἀνὴρ καὶ εἷς τολῶν να εἶπω κατὰ
τετρία — σοῦ τὸ ὑπόσχομαι ἐξ οὐρανοῦ τοῦ φλαθρω-
πα Θεοῦ! Ἐγὼ νὰ ἀποθάνω ἔαν τυχὸν σέ παραβλέ-
ψῃ. Ἐὰν σέ ἐγκαταλείψῃ νὰ παρῇθῃς ἀντὶ δι' ἐσέ εἰς
τὸ αἰῶνιον πῦρ τῆς κολάσεως. Προσεχέ μόνον νὰ μὴ
πραττῇς αὐτὰ μέ καρδιαι που ἀμφιβάλλει, οὔτε μέ ζώ-
245 ῃν διχασμένην!

Τι δε σημαίνει τὸ «ἐν δισταγμῷ καὶ διφυχίᾳ». Πρό-
σεχε, ἀγαπητέ καὶ θὰ το ἀντ'ληφθῇς. Δισταγμός καρ-
δίας εἶναι τὸ νὰ σκέπτεσαι ἢ καθ' αἰσθητοῦ τρόπον
250 νὰ ἐνθυμήσῃς μέσα εἰς τὸν νοῦν σου ὅτι «* Ἄρα γε θὰ
μὲ ἐλεῇ ὁ Θεὸς ἢ ὄχι,». Αὐτὸ τὸ «ὄχι,» εἶναι δεῦγμα
ἀπιστίας. Διότι εἰαν δὲν πιστεύῃς, ὅτι ἐκεῖνος θελεῖ νὰ
σέ ἐλεῇ περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἐσὺ περιμένεις, τότε
διὰ ποῖον λόγον πηγύνεις καὶ τὸν παρακαλεῖς νὰ σέ
ἐλεῇ. Διφυχία δὲ εἶναι τὸ νὰ μὴ παραβίδῃ κανεὶς ἐξ
ὀλοκλήρου τὸν ἑαυτόν του εἰς νεκρῶσιν διὰ νὰ κερδι-
σῇ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ νὰ μερμυᾷ ὡς-
255 δῇποτε καὶ διὰ τὴν φυσικὴν ζωὴν τοῦ σώματος του. Τοῦ-
το μόνον γνωρίζε το καλὰ — ὀφείλει νὰ διαφυλάττῃ
ἐκεῖνος που μετανόει ἐξ ὅλης τῆς καρδίας του, νὰ μὴ
τυχὸν καὶ σκῆψωσιν τὸν ἑαυτόν του μέ κάποιο μηχανι-
κὸν μέσον καὶ γίνῃ αὐτόχειρ, ὅπως εἶναι π.χ. νὰ ριψῇ
τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ κρημνῶν ἢ νὰ χρησιμοποιοῖ ἀγχό-
260 νην ἢ νὰ προβῇ εἰς ὅποιανδήποτε ἄλλην ἀνάλογον ἐ-
νέργειαν ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του. Διὰ τὰ ὑπόλοιπα, μέ-
τα ὅποια τρέφεται καὶ ζεῖ τὸ σῶμα νὰ μὴ δεκνῇ οὐ-
δὲν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον ὅπως λέγει ὁ Σωτὴρ. «Ζητεῖ-
τε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην»

νη αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα — ὅσα δηλαδὴ ἀπαιτοῦνται
 διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος σας — προστεθῇσεται ὑ-
 μῖν.²⁸ Διὶ δυνατόν ἐκείνος ὁ ἰσχυρὸς διερχεταί τὴν
 ζωὴν τοῦ ἀγωνιζομένου καὶ ζεῖ συμφωνῶν μετὰς ἐπιτα-
 γὰς τοῦ Ἐσθλαγγέλου· νὰ τρέφεται κάθε ἡμέραν μόνον
 μετ' ὕδατος καὶ νεροῦ καὶ νὰ ζῇ καὶ νὰ εἶναι μαλιστα ἐκεί-
 νος δυνατότερος καὶ ὑγιεινέτερος ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι
 τρωγούσι πλούσια καὶ ἐκλεκτὰ φαγητά. Διὰ τοῦτο καὶ
 ὁ Παῦλος ἐπειδὴ ἐγνωρίζεν αὐτοῦ ἔλεγε καὶ παντοτελεῖ
 γὰρ ἡ Ἐχούσα (δε) ἡ ἰσχυρὰ καὶ σκεπασμένα τοῦ
 250 τοῦ ἀρκεσθῆσόμεθα.²⁹ καὶ ἀκόμη ἡ Ἰνα εἰς ἑαυτοῖς το
 ἀποκριμα τοῦ θανάτου ἔχοντες, μὴ ὦμεν τεπεσθετες ἐφ'
 ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγειρόντι τοὺς ἐκρούς.³⁰
 Ἰδοὺ, λοιπόν, ἐξεθεσάμεν εἰς σε, ἀγαπητέ ἀδελ-
 φέ· κατα ποῖον τρόπον πρέπει νὰ πλησιάσῃς εἰς τὸν Θε-
 ὸν καὶ ποῖου εἶδους μετάνοιαν πρέπει νὰ ἐπιδειξῇς εἰς
 αὐτόν. Μὴ λοιπόν ἀπομακρυνθῇς ἀπὸ αὐτοῦ ποῦ σοὺ
 εἶπον μέχρι τῆς τελευταίας σου ἀναπνοῆς ὥστε νὰ λη-
 σμονήσῃς τὴν καλὴν συμβουλὴν ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ
 διότι αὐτὰ δὲν σοὶ τὰ εἶπον ἐπειδὴ ἐγὼ τὰ ἐφηρμοσα,
 ὄχι, ἀλλ' αὐτὰ μοῦ τὰ ἔδωσεν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.³¹ νὰ
 τὰ εἶπω διὰ σέ καὶ διὰ τὴν ἰδικήν σου σωτηρίαν. Ἐάν
 260 δε μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ πράξῃς αὐτὰ καὶ ἐξακο-
 λουθῇς νὰ ἐπιδιδεσῇς μετ' ἐπιμονῆς καὶ ζήλου εἰς τὸ
 ἔργον (ἀγῶνα) τῆς μετάνοιας, τότε σὺ ὁ ἴδιος σιγά-
 σιγά θὰ γνωρίσῃς ἄλλα ἀκόμη μεγαλύτερα μυστήρια,
 διδασκόμενος αἷτα ὅχι ἀπὸ ἐμέ ἢ ἀλλοῦ ἀνθρώπου, ἀλ-
 λά ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ τότε δὲν θὰ
 σοὺ δοθαῖν μόνον ἀφθονὰ δάκρυα ἀλλὰ διὰ τῶν ἐρ-
 γῶν αὐτῶν καὶ ἀποξενώσις καὶ χωρισμός ἀπὸ ὅλα τὰ
 ἁμαρτωλά παθῇ. Διότι τὸ νὰ ἐπιζητῇ κανεὶς διαρκῶς
 τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν συντριβὴν, καὶ νὰ ἐρευνᾷ ποῖα
 εἶναι ἐκεῖνα ποῦ βοηθοῦν καὶ συντελοῦν εἰς τὸ πένθος
 καὶ τὸ κλάμα καὶ τὴν συντριβὴν καὶ νὰ πράττῃ αὐτὰ
 μετὰ προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν, καὶ συγχρόνως τὸ νὰ μὴ

28 Ματθ. στ' 33

29 Α' Τιμ. ιβ' 8

30 Β' Κορ. α' 9

31 Βλ. Α' Κορ. ιε' 10

270 προτ μᾶ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ εἰς οὐδεμίαν περιπτῶσιν ἢ νά
 μὴ καναποῖη καθόλου τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς³² ὅ-
 λα αὐτὰ οδηγῶν τὸν ἀνθρώπου ταχέως εἰς τὴν πνευ-
 μᾶτικὴν πρόοδον τὴν ψυχικὴν καθάρσιν καὶ τὴν ἀπαλ-
 λαγὴν καὶ τὸ ἀπρόσβλητόν ἀπὸ τὰ παθὴ ἐπίσης τὸν
 καθιστοῦν ἱκανὸν νὰ δεχθῇ ἐντὸς τοῦ τὸ Ἅγιον Πνεῦ-
 μα καὶ νὰ ἐνωθῇ μαζί του, καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ
 δι' αὐτῶν γίνεται ὁμοῦς μετὰ τοὺς μεγάλους πατέρας
 Ἀντωνίου Σάββαν καὶ Εὐθυμίου.

Καὶ θὰ ἐπελθοῦν τὰ ἀγαθὰ αἰτὰ ἀποτελέσματα
 ἐάν ἀκουῇς τὴν συμβουλὴν μου καὶ ἀγαπήσῃς τὴ με-
 τάνοιαν καὶ τὴ συντριβὴν ἐάν ὁμῶς δέν θελήσῃς νὰ
 μέ ἀκουῇς καὶ νὰ μετουσιώσῃς ὅλα ὅσα ἐλεχθῇσαν
 εἰς διαρκὴ ἀγῶνα, τότε ἂς μὴ θλασθῇς οὔτε ἐσθὴ
 ὁποιοσδήποτε ἄλλος καὶ νὰ λεγῇς ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀκα-
 τάρβωτον, ὥστε νὰ λεγῇς δι. «Ἐξιστολογήθην, ἔχω τό-
 σους ἢ τόσους χρόνους ποι ἀγωνίζομαι», οὔτε νὰ ἀ-
 παρῇς εἰς ἐμέ εἰς ποίους δεσκόρσεις τὸν πλοῦτον
 280 καὶ τὸν χρυσὸν σου, οὔτε νὰ λεγῇς «τόσους ἢ τόσους
 γιγνοῦς ἀπὸ τὰ χρυσᾶ που εἶχον ἐνέδυσσα, τόσους πει-
 νασμένους ἐχόρτισσα, τόσους διψασμένους ἐπίπασα³³,
 ὅλα ὅσα εἶχον τὰ ἐμὸ ράσι, ἐγκατέλεψα τὸν κόσμον
 καὶ ἦλθεν εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὅρος νὰ μονάσω, ἐνεκλεισθὴν
 εἰς ἐκεῖνο το σπλάχν δια νὰ ἀσκητεύσω ἐπεσκέφθην
 τὸν ταφὸν τοῦ Κυρίου ἀνῆλθον εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαιῶν
 καὶ τῶρα εἰσηλθὸν εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ μοναστήρι καὶ ἐκά-
 ρην μοναχὸς ἢ εἶχον καρὴ προηγουμένως καὶ τῶρα κά-
 θημα, εἰς ἓνα κελλί καὶ κάνω τόσας ἢ τόσας προσκυ-
 χὰς καθ' ἑκάστην ὑστερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔκαμα ἀ-
 σφαλῶς θὰ σωθῶ καὶ αὐτὸ μοῦ ἀρκεῖ». Μὴ πρὸς Θε-
 οῦ, κοροϊδεύῃς τὸν ἑαυτοῦ σου, ἀδελφέ, ὁποιοσδήποτε
 καὶ ἂν εἴσῃ, οὔτε νὰ παρηγορῇς τὸν ἑαυτοῦ σου μὲ κε-
 νὸς περιεχομένου συλλογισμούς, κάμνοντας τοῦτο ἀ-
 νοήτως. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι καλὰ καὶ μάλιστα πολὺ
 290 καλὰ³⁴, ἀλλὰ γνωρίζε το καλῶς, εἶναι μόνον σπόρος

32 Πρὸλ. Ἐφεσ δ' 3

33 Πρὸλ. Μαρθ κε' 35 36

34 Πρὸλ. Γεν σ' 31

ἀγαπητέ Πρόσεχε λοιπόν, ἀπὸ τοῦ θά σου εἶπω ὡς
παράδειγμα ὠρνώσῃς τὸ χωράφι τὸ ὠρνώσῃς διαδου-
τεράν καὶ διὰ τοιυτην φοράν καὶ ἀφοῦ το προητοιμάσῃς
καλῶς ἔπειτα τὸ ἔσπερες Ἀντελήφθῃς ἄρα γε πῶς
καὶ τότε ὁ σπορος ἐφείτρωσε μέσα ἀπὸ τὰ σπυλαγγνα
τῆς γῆς. Τὸν ἀντελήφθῃς πῶς ἐμεγάλωσε Ἀντελή-
φθῃς πῶς ἐγίνεν τα σταχυά³⁵. Ἀντελήφθῃς πῶς ἔλεν
κάνθησαν τα σταροχωράφα τῆς φυγῆς σου νῆς καὶ
εἶναι ἔτοιμα πρὸς θερύμν³⁶. Ἐκοφῇς στάχυα ἀπὸ αὐ-
τά, τὰ ἔτρυπες εἰς τὰς παλάμας σου³⁷, ἥτις νὰ ᾖ τῆς τὸν
καρπὸν τῶν κοπῶν σου³⁸ ἔξω ἀπὸ τὸ τερεθληρό του.
Καὶ ἀφοῦ τὸν εἶδες, ἄρα γε ἔφαγες μεχρι χορτασμοῦ
καὶ κτήρες δύναμιν. Ἐάν βλα αὐτίς τα ἐγνώρισες, τό-
τε 300 κῡτω καὶ προσκυνῶ τα πόδια σου καὶ τὰ καταφ-
λῶ καταφλῶ ἀκόμη καὶ τὰ ἔχη τῶν ποδῶν σου ὅ-
τι εἶμαι ἀνάξιος νὰ φλήσω τὸ πρόσωπον σου. Καὶ δι-
καιούσα νὰ χάρεσα καὶ νὰ σκερτῶς³⁹, ἥ ὅτι σὺ ἐγεις
με χάραν ὅσα ἐσπερες με πολλῇν κοπῇ καὶ πόνον⁴⁰.

Ἐάν ὁμως ἀγνοῇς καὶ τα ὅσα ἐγὼ σοῦ λέγω καὶ
οὔτε γνωρίζῃς ἔάν ἐσπάρῃ εἰς τὴν γῆν σου —ἐν τῷ δη-
λαδὴ εἰς τὸ χωράφι τῆς καρδίας σου— κάποος ἀπὸ
ταῖς ἐκλεκτοῦς καρτοῦς τί ὠφελήθῃς, πες μου σέ πα-
ρακαλῶ, ἔάν περ ἔργυρισες ὀλοκληρον τὴν γῆν καὶ ἐ-
φθάσῃς ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῆς θαλάσσης⁴¹,
'Ασφαλῶς οὐδὲν. Διότι, ἔάν υπεβθεθῇ ὅτι ἐλεήσω ὁλό-
κληρον τὸν κόσμον με ξένα χρηματα—ἀλλ' ἔστω κα-
με τα ἴδικά μου, τὸν ἑαυτὸν με ὁμως ἐγκαταλείψω
30 γυμνὸν καὶ πτωχόν⁴² ὥστε νὰ φθασῇ εἰς ἀπροχωρητὸν
πτωχεῖαν καὶ τοιοιουτοτρόπως νὰ ἀποθάνῃ ἐστερημένος
ἀπὸ κάθε ἀρετῆν καὶ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ φαθε-
ροῦ δικαστηρίου τοῦ Χριστοῦ⁴³, ποῖα ἡ ὠφελειά μου.

35 Πρβλ Μάρκ 5 27 28

36 Πρβλ Ἰωάν 8 35

37 Πρβλ Λουκ στ 1

38 Πρβλ ψαλμ ρκζ 2

39 Πρβλ Ματθ ε 12

40 Πρβλ ψαλμ θ 28 πθ 10 κλη

41 Βλ ψαλμ ρλη θ

42 Πρβλ Αποκ γ 17

43 Πρβλ Ρωμ ιδ 10

Ἐκεῖνο που προεχει εἶναι νὰ φυγῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τὴν
ζωὴν αἰτὴν καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα ἐνδεδιμενοῖ καὶ λαμπρο
στειλωμένο με ἀρετὰς ἐφ' ὅσον βεβαιῶς θέλωμεν εἰς
τοὺ βασιλὸν γάμοι⁴⁴ καὶ καθισώμεν εἰς τὸ ἴδιον τρα
πέζ με τοὺς φλους τοῦ βασιλεως⁴⁵ Τ δε εἰ α ἐκείνο
το ὑπὸν ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὀφειλομεν νὰ φορῶσω
μεν ὥστε νὰ μὴ εὐρεθώμεν τότε γυναι⁴⁶ Ὁ Χρῆστος⁴⁷
ἀδελφο μου καὶ ὁ Θεός Ἐάν ταῦν περὶ οὐδενὸν ὅλο
κληρὸν τὴν ὑψηλὸν ὡσαν ἔσ εἶναι, μὴ οἰκία καὶ δέν
παρελαβῶ οὐδενὸν χωρὶν ἢ πολὺν ἢ ἐκκλησίαν, ἐκ
320 τὴν αἰτῶν νὰ μὴ ἐσελθῇ καὶ νὰ προσκυτῶ καὶ νὰ
προσευχηθῶ καὶ νὰ παρατηρῶ προσεκτικῶς καὶ ἐν
πύλιν λέττομερε α ὅσα παρχοὺν ἐν τῇ πύλιν τελικῶς
ὁμῶς κλησθῶ ἐξω τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, δεῖ θὰ
ἦτο χιλίας φορεῖς καλυτεροὶ νὰ μὴ εἶχον κἀν γεννηθῇ⁴⁸
οὕτῃ νὰ εἴρεθω ἐπικτω εἰς τὴν γῆν⁴⁹ οὔτε νὰ ἀσπνε
σω ταῦτα ἐκ τῶν ἀέρα οὔτε τὸν ἥλιον νὰ ἀπεισω με
τα ἑατο μου Βεβαίωτατα, θὰ ἦτο ἀσυγκριτῶς καλυ
τερον δι' ἐμέ.

Τι ὁμῶς πρέπει νὰ πράξω ὥστε νὰ μὴ χάσω αὐτὴν
τὴν βασιλείαν. Ἄν δεχθῶ ἐντὸς μου τὸ Ἄγιον Πνεῦμα
με τοῦ νὰ πράξω σχολαστικῶς, ὅλα ὅσα φαιωτερὰ ἐξεθέ
σαμεν ἔστι αὐτο εἶναι ὁ σπόρος τοῦ Χριστοῦ ὁ α με
σου τοῦ ἄπολου ἡμεῖς οἱ θνητοὶ καὶ οἱ πτωχοὶ γινόμεθα
συγγενεῖς τοῦ⁵⁰ αὐτοῦ ὁ σπορὸς ἔάν πέσῃ εἰς γῆν γὰ
330 ἡμεῖς καὶ καλοστρωμαρετοὶ καρποφορεῖ τρεσκονταπλα
σια καὶ ἐξηκονταπλασια καὶ ἐκατονταπλασια⁵¹ καὶ αὐ
τὸς ὅλος ὁ θησαυρός (καρποφορία) εἶναι ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα χωρὶς αὐτὴν εἰς τίποτε
δὲν ὀφελουν Διότι ἔάν, ἀδελφοί μου, δὲν ἐλεησωμεν

44. Πρὸς Ματθ. κδ' 11-13

45. Πρὸς Ματθ. η' 11.

46. Πρὸς Β. Κορ. ε' 2, 3.

47. Πρὸς Ρωμ. ιγ' 14.

48. Πρὸς Ματθ. κατ' 24 Μάρκ. ιδ' 21.

49. Πρὸς Σοφ. Σοφ. Ζ' 3.

50. Πρὸς Ματθ. ιδ' 48-50 καὶ 40 Μάρκ. γ' 33-35 Ρωμ. η' 29
Εδρ. δ' 11-17.

51. Πρὸς Μάρκ. δ' 20.

τους ἑαυτούς μας καὶ δὲν καταστήσωμεν τὰς ψυχὰς
 μας διὰ τῆς μετανοίας καθαρὰς καὶ γεμάτας θεοῦ φως,
 εἰς τιποτε δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἡ πραγματοποίησις ὁ-
 λων τῶν ἄλλων καθὼς λέγει ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας
 «Τι (γὰρ) ὠφελήσει ἄνθρωπος (ον) ἐὰν τὸν κόσμον
 ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιώσῃ. ἢ τί δώ-
 σαι ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ»⁵² καὶ
 340 ἄλλου. Ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐ-
 ρήσῃ αὐτήν, ὁ δὲ εὐρὼν αὐτήν ἀπολέσει αὐτήν»⁵³. Ἐάν,
 λοιπόν, ἐγὼ δὲν καταστρέψω καὶ δὲν θυσιάσω τὴν πα-
 ροῦσάν ζωὴν μου κατὰ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον ἐξεθεσα
 προηγουμένως παραδίδοντας τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τε-
 λειαν νέκρωσιν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ
 εἶρω τὴν ψυχὴν μου ζῶσαν τὴν αἰῶνιον ζωὴν ποιοῦν ὁ
 φελοὺς θὰ προκυψῇ δι' ἐμεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, φίλοι μου
 καὶ ἀδελφοί, τιποτε ἀπολύτως, τιποτε δὲν θὰ μᾶς ὠφε-
 λήσῃ ἀγαπητένοι δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, οὔτε θὰ μᾶς δια-
 φυλάξῃ ἀπὸ τοῦ αἰῶνιον πύρ, ἐὰν δὲν ἐγκαταλείψωμεν
 ὅλα τὰ ἐγκόσμια πράγματα καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 καὶ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν μας εἰς μόνον τὸν ἑαυ-
 τὸν μας⁵⁴.

Τ. ὅμως σημαίνει νὰ ἐπιθλεπώμεν τὸν ἑαυτὸν μας.
 350 Αὐτό, ἀδελφοί μου θὰ τὸ ἐξετάσωμεν εἰς ἄλλην κατῃ-
 χησιν ὥστε νὰ μὴ λάθῃ ὁ σημερινὸς λόγος ὑπερμέτρους
 διαστάσεις. Σὺ δὲ Θεέ μου ποι εἶσα ἡ ἀληθινὴ Σοφία
 καὶ πηγὴ πάσης γνώσεως, πού εὐδόκησες νὰ γίνῃς δι-
 δάσκαλος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, σὺ διδάξέ με νὰ εἴ-
 πω καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν μοι καὶ εἰς τοὺς συνδούλους καὶ
 ἀδελφούς μοι ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα καὶ χρησιμὰ διὰ τὴν
 σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας. Δὲν σὺ εἶσαι ὁ ὁδηγὸς καὶ
 ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν μας, σὺ μᾶς μεταδίδεις τὸ πε-
 ριεχόμενον τοῦ λόγου μας καὶ ἀνοίγεις τὸ στόμα μας⁵⁵.

52 Μαρθ κατ 28 Μάρκ η' 36

53 Μαρθ ι' 39 Λουκ θ' 24 Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων διαφέρει ἐ-
 κείνης τῶν κερῶν κερμένων.

54 Εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην Κατήχησιν θὰ ἀναλυθῇ ὁ ὅγιος το-
 νόημος αὐτῆς τῆς φράσεως.

55 Πρὸς Ἐφεσ. στ' 18

καὶ διδεις λόγον με δύναμιν πολλήν⁵⁶ εἰς ὅσους κηρύτ-
τουν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς σε ἀναπέμπομεν τὴν δο-
ξολογίαν τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας
Ἀμήν

56. Πράκ. ψαλμ. ΕΖ' 12

Περὶ τοῦ πῶς πρέπει καθεὶς νὰ ἐπισκοπῇ τὸν ἑαυτὸν
του καὶ νὰ ἐξετάσῃ μετὰ συγκρίσεως καὶ κρίσεως ὅσα σημεῖα ἔχουσιν
ἐντοῦ· τοῦ καὶ πῶς πρέπει νὰ ἀντιπαρθέλλῃ τὰς πράξεις
καὶ τὰ ἐσωτερικὰ του ὅργανα πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ.

ΛΟΓΟΣ ΑΛ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἰς τὴν προηγουμένην κατή-
χησιν διὰ νὰ μὴ πάρῃ μεγάλην ἔκτασιν ὁ λόγος, ἀφήσα-
μεν ἡμῶς τελεῇ ὅσα τοτε ἤρχισαμεν νὰ διδάσκωμεν, διὰ τοῦ-
το σπειδόμεν τώρα νὰ εἰπώμεν τι σημαίνει νὰ ἐπισκέπτε-
ται κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τοῦτο ἄλλωστε σὰς εἶχον τό-
τε ὑποσχεθῇ καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην θὰ ἐκπληρώσω
10 διὰ τῆς παρουσίας κατηχήσεως, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον
ἔχω ταχθῇ καὶ ὀφειλῶ πάντοτε νὰ προσφέρω εἰς τὴν ἀ-
γάπην σας τὴν καθωρισμένην τροφὴν τοῦ θεοῦ λόγου.

Τι λοιπὸν σημαίνει, καθὼς ἤδη ἔχομεν εἶπει, τὸ νὰ
ἐξετάσῃ κανεὶς καὶ νὰ παρακολουθῇ τὸν ἑαυτὸν του, ἰδὼ
νὰ ἐξετάσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του σημαίνει νὰ λέγῃ εἰς
ἑαυτὸν τὰ ἑξῆς· «Μήπως ἄρα γε εἰμαι κυριευμένος ἀπὸ
ὁποιοδήποτε πάθος, Δὲν ὅτι ὅπως ἀκούω νὰ λέγεται εἰς
τὰς θεὰς Γραφὰς ἐκεῖνος ποὺ ἔχει καὶ ἕν μόνον πάθος
δὲν δύναται νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,
διότι ἔχει γραφῇ· «Εάν τις τὸν νόμον ὅλον τηρήσῃ, πταί-
σῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος»¹. Ἀνάλογος εἶναι
καὶ ἡ ἐννοια τῆς ἐπισκοπῆσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἡ ὁποία
20 συνίσταται εἰς τὸ νὰ λέγωμεν ἐντὸς μας· «Μήπως κάπο-
τε ἀφήκα ἀνεκπλήρωτον αὐτὴν ἐδῶ ἢ ἐκείνην ἐκεῖ τὴν

1. Πρὸς Λ. Λουκ. 10' 42.

2. Ἰακ. 2' 10.

ἐντολήν ἢ ἀδιαφορῶ καὶ περιφρονῶ αὐτήν καὶ ἐκενῆν δέν τὴν ἐφαρμύζω. Διότι, ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς μᾶς λέγει: «Ὅσα ἐν ἡμῇ κεραία οὐ μὴ παρελθῇ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως αἰ. πάντα γενήται»³ καὶ ἄλλοι: «Οἱ ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐλαχιστὸς κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν»⁴.

Ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ προσεχωμεν καὶ εἰς τὰς θείας Γραφάς, ὥστε, ὅταν τὰς μελετῶμεν ἢ τὰς ἀκούωμεν νὰ ἀναγινώσκωται νὰ βλέπωμεν δι' αὐτῶν τὸν ἑαυτὸν μᾶς, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ὥσαν εἰς καθρέπτην νὰ βλέπωμεν
30 καὶ νὰ ἐρευνῶμεν καὶ νὰ γνωρίζωμεν πληρῶς τὴν ψυχὴν μᾶς⁵ εἰς ποίαν καταστάσιν εἰσίσκεται. Τί ἀκριβῶς θέλω νὰ εἶπω. Ὅταν ἀκούωμεν π.χ. νὰ λεγῇ ὁ Κύριος: «Μετανοεῖτε, ἦγγαρ γὰρ ἡ βασίλεια τῶν οὐρανῶν»⁶ ὀφείλομεν νὰ φερωμεν εἰς τὴν μνήμην μᾶς κατὰ ποῖον τρόπον διμύχομεθα τὰς ἡμέρας μᾶς. Καὶ ἐὰν μὲν εἶναι σύμφωνοι μὲ τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ καὶ ζῶμεν ἐν μετανοίᾳ, τότε καταβαλλομεν μεγαλύτερην προσπάθειαν καὶ ἐπαυξάνομεν τὴν ἀρετὴν ἐὰν ὁμῶς εἴμεθα ἀδιάφοροι τότε διορθοῦμεθα.

Ἀκούομεν πάλιν τὸν Κύριον νὰ λεγῇ: «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι διότι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»⁷. Ὅφειλομεν, λοιπόν, νὰ ἐξεταζώμεν καὶ νὰ θέτωμεν διαρκῶς εἰς δοκιμασίαν τὸν ἑαυτὸν μᾶς⁸ εἰς ὅλα τὰ δυσἀρέστοτα που ἐνδέχεται νὰ συναντήσῃ, ἐννοῶ τὰς ὕβρεις, τὰς οὐκοφαιτίας καὶ τὰς περιφρονήσεις, καὶ τοι
40 οὕτω τρόπως θὰ διαπιστώσωμεν ἐὰν ὑπάρχῃ ἡ ὁχ. μέσα μᾶς ἡ ἀρετὴ αὐτὴ τῆς ταπεινώσεως διότι ἐκεῖνος που ἔχει αὐτὴν ὑποφέρει ὅλα αὐτὰ χωρὶς λυπὴν καὶ ἀγανάκτησιν, καὶ χωρὶς νὰ πληγῶνεται ἡ καρδιά του ἀπὸ

3 Ματθ ε 18

4 Ματθ ε 19

Τὰ χωρία εἰς τὸ κείμενον εἶναι κόπως παρηλλαγμένα διωρθώθησαν

5 Πρὸς Ιωάν. α 23

6 Ματθ 8 17

7 Ματθ ε 3

8 Πρὸς Α Κορ. α' 28 Β Κορ. ιγ' 5

οὐδὲν ἐξ ὧν του συμβαινουν Ἐάν πάλιν αἰσθανθῇ κά-
 ποιο μικρόν «ταῖμπημα», ὅμως καὶ τότε δὲν συγκλονιζε-
 ται ἀντ' θետως μαλιστα, διὰ τὸ μικρὸν αὐτο «ταῖμπημα»
 τῆς καρδίας του ἐπειδὴ εἶπω καὶ ἐλσχιστα ἐλυπήθη καὶ
 δὲν ἔδεχθη μὲ χαράν ὅ,τ τοῖ συνέθη τιμωρεῖ τον ἑαυτὸν
 του καὶ τον ἐξευτελίζει λυτεῖται, καὶ κλαίει, καὶ ἀφοῦ
 στραφῇ εἰς τὸ ἐσωτερικόν⁹ τῆς ψυχῆς του ἢ εἰσελθῇ εἰς
 τὸ κελλίον του καὶ ἀφοῦ το-αυτοτρόπως πέσῃ ἐνώπιον
 τοῦ Θεοῦ ἐξομολογεῖται εἰς αὐτόν, ὡσάν νά ἔχασεν ὁ-
 50 λόκληρον τὴν ζωὴν του

Ἀκούομεν κατόπιν καὶ τὸ «Μακάριοι οἱ πένθουν-
 τες»¹⁰ Κα εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς ὅτι δὲν λέ-
 γει, αἱ πένθησαντες, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, ὁ ἀρκῶς πέν-
 θούν ὀφειλομεν συνεπῶς καὶ ἐν προκειμένῳ νά ἐξετά-
 ζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἔάν πένθούμεν καθ' ἡμέραν
 Διότι ἔάν ἐγινάμεν ταπε νοὶ δια μέσου τῆς μετανοίας,
 εἶναι εἰκόνητον ὅτι δὲν θά παρέλθῃ δι' ἡμᾶς ἡμέρα ἢ
 μία νύκτα χωρὶς νά χυσομεν δάκρυα πένθους καὶ συν-
 τριβῆς.

Ἀκούομεν ἀκόμη «Μακάριοι οἱ πραεῖς»¹¹ Ποῖος
 εἶναι ἐκεῖνος ὅμως, ὁ ὅποιος πένθει καθ' ἡμέραν καὶ θά
 ἐξακολουθήσῃ νά ζῇ γεματος ὀρυγὴν καὶ δὲν θά γ νη
 50 πρᾶος. Διότ ὅπως ἀκριβῶς ἡ φλογα τῆς φωτιᾶς κάτω
 ἀπὸ τὸ νερό² σβῆναι, καθ' ὁμοιον τρόπον ἐξαφανίζεται,
 ὁ θυμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα τό-
 σον περισσότερον ἰσχύει αὐτὸ ὅσον περισσότερον χρό-
 νον παραμένει, κανεὶς εἰς κατάστασιν πένθους τότε τὸ
 θυμικόν τῆς ψυχῆς περιέρχεται εἰς πλήρη ἀκ νησαν καὶ
 παυεὶ πλέον νά θυμῶνῃ Διὰ τοῦτο ὀφείλει κανεὶς νά
 παρακολουθῇ καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸν ἑαυτὸν του ἔάν
 δηλαδὴ εἶναι πράγματι πρᾶος ὅ,τι ὁ τετοῖος ἄνθρω-
 πος εἰς οὐδεμίαν περὶπτωσιν ἀνεχεται νά θλέπῃ παρά-
 θασιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κλαίει ἀδιακόπως
 διὰ τοὺς ἁμαρτάνοντας ὡσάν νά ἁμαρτάνῃ ὁ ἴδιος— Ἐ-
 πείτα νά ἐξεταζωμεν ἀκόμη τὸν ἑαυτὸν μας ἔάν αἰσθα-

9 Πρβλ. Ματθ στ 6

10 Ματθ ε 4

11 Ματθ ε 5

12 Πρβλ. Σοφ Σειρ γ 30

νωμεθα πειναν καὶ ὄψιν διὰ τὴν δικαιοσύνην¹³ τοῦ Θεοῦ διότι εἶναι δυνατόν νὰ συναπτήσῃ κανεὶς κάποιον ἄνθρωπον που νὰ μεταχειρίζεται τὴν δικαιοσύνην καὶ ὁμῶς νὰ μὴ αἰσθάνεται τὴν ἀσκήν της ὅπως τῆς τροφῆς καὶ τοῦ νεροῦ καὶ τούτο διότι δικαιοσύνη εἶναι ὁ
 70 ἴδιος ὁ Θεός¹⁴ ὁ ὁποῖος ὅπως ἀκούει, ὀνομάζεται, εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν ἡλὺς δικαιοσύνης¹⁵. Ἐκεῖνος, λοιπόν, ὁ ὁποῖος περὶ καὶ διὰ αὐτὸν θεωρεῖ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον¹⁶ οὐκυθαλα¹⁷ θεωρεῖ δὲ τὰς πρὸς αὐτὸν τιμὰς τῶν ἀρχόντων ὡς ἐν τροπῇ ἢ δὲ λαμβάνει καθόλου ὅτι ὄψιν τοῦ τοῦς ἐπαί-
 νους τῶν ἀνθρώπων.

(Ἐξεπίζοντες τὸν ἑαυτὴν μας ἐπὶ τῇ βασίλει τῆς ἀγίας Γραφῆς) ἀκούομεν ἀκόμη αὐτὴν νὰ λέγῃ «Μακάριοι οἱ ἐλεημονες»¹⁸. Ἄρα ποιοὶ εἶναι οἱ ἐλεημονες; Μήπως ἐκεῖνο που δίδουσιν χρήματα καὶ συντηροῦν τοὺς πτωχοὺς, ὅχι ἄλλα τότε ποῖοι, Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν πτωχοὶ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἔγινεν πτωχὸς χάριν ἡμῶν¹⁹ καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουσιν μὲν τιποτέ νὰ δώσῃ σκεπτοῦνται ὁμῶς δαρκῶς τοὺς πτωχοὺς καὶ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ²⁰ καὶ τοὺς ἀσθενεῖς πολλὰς δὲ φερέας τοὺς βλέπουσιν καὶ τοὺς εὐσπλαγχνίζονται καὶ κλαίουσιν θερμῶς δι' αὐτούς, ὅπως ἦτο ὁ Ἰωβ
 80 ὁ ὁποῖος λέγει «Εγὼ δὲ ἐκλάυσα ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ»²¹ αὐτοὶ καὶ ὅταν συμβῇ νὰ ἔχουσιν ἐλεῶν τοὺς πτωχοὺς μὲ χαρούμενὴν διαθέσιν²² καὶ συγχρόνως ὑπεισθμίζουσιν εἰς ὅλους τι ὀφείλουσιν νὰ πράξουσιν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τῶν ὑπακούοντες εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶπεν «Αδοῦλως τε ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι»²³

13 Πρὸς Ματθ ε 6
 14 Πρὸς Α Κορ σ 30
 15 Βλ Μαλ δ 2
 16 Πρὸς Α Ἰωάν δ 15
 17 Πρὸς Φιλ γ 6
 18 Ματθ ε 7
 19 Πρὸς Β Κορ η 9
 20 Πρὸς Ιακ σ 27 κλη
 21 Ἰωβ λ 25
 22 Πρὸς Ρωμ ιδ 8
 23 Σοφ Σολ ζ 13

Αὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος μακαρίζει, οἱ πραγματὶ καὶ ἐλεήμονες δια τοῦτο καὶ μετὰ τὴν τὴν ἐλεημοσύνην, ὥσπιν ἀπὸ καποῖο σκαλοπατι, ἀνεβαίνουν καὶ φθάνουν εἰς τὴν τελειαν καθαρότητα τῆς ψυχῆς

Δι' αὐτὸ θεθαίως καὶ ἐν-συνεχεῖς ὁ Θεὸς ἐμακάρι-
 90 σεν ὅσους ἔχουν καθαρὰν καρδίαν εἰπὼν τοῦτο ἐξ ἧς «Μα-
 κάριοι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψον-
 τα»²⁴ διότι ὡς Θεὸς τοῦ εἶναι καὶ νομοθέτης μας γνω-
 ρίζει, ὅτι ἐὰν ἡ ψυχὴ μας δὲν ἀποκτήσῃ ἐλεήμονα δια-
 θεσιν οὔτε πενθεῖ πάντοτε οὔτε γίνεται ἀπολύτως πρα-
 εῖς· οὔτε ὁψᾷ τὸν Θεόν²⁵, οὔτε ἀπὸ τα πᾶθη ἀπαλασ-
 σετα, οὔτε μεταβάλλεται εἰς καθαρὸν καθρεπτήν· Ἐὰν
 δὲ δὲν γινούν αὐτὰ εἶνα ἀδύνατον νὰ ἴδῃ μέσα της πο-
 τὲ καθαρά τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἢ ψυχὴ δὲ ποι θα
 γινῇ τόσον καθαρά βλέπει σιγούρα τὸν Θεὸν καὶ φλιω-
 νεται μαζί του²⁶, καὶ ἐπέρχεται εἰρήνῃ μεταξὺ τοῦ ποιη-
 100 τοῦ μας καὶ Θεοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ προηγούμενως ἦ-
 το μισητῇ εἰς αὐτόν, καὶ τότε πλέον μακαρίζεται ἀπὸ
 τὸν Θεὸν ὡς εἰρηνοποιός, διότι λέγει ἐν συνεχεῖς «Μα-
 κάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται»²⁷
 ἐκεῖνο, δηλαδὴ οἱ ὅποιοι ἐνσυνειδήτως συνεφι-
 λιώθησαν μετ' ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐπὶ γῆς νὰ δώσῃ
 εἰρήνην εἰς ὅσους εὗρισκοντο πλησίον τοῦ (τοὺς Ἰου-
 δαίους) καὶ τοὺς μακρὰν τοῦ (τοὺς εἰδωλολάτρους)²⁸
 καὶ νὰ συμφιλιώσῃ ἡμᾶς τοὺς ἡμεῖς ἔχθροί²⁹ μετὰ τὸν Πα-
 τέρα τοῦ καὶ νὰ ἐνώσῃ εἰς ἓν³⁰ ἐκεῖνα τοὺς μέχρι τότε
 ἦσαν διεχωρημένα (τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον), δη-
 λαδὴ νὰ μεταδώσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ «Ἄγ.ον Πνεῦμα καὶ ἐ-
 κείνος νὰ πάρῃ τὴν ἰδὴν μας σάρκα· Ἐκεῖνο λοιπόν,
 οἱ ὅποιοι τὸν εἶδον, εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι καὶ συνεφι-
 λιώθησαν πράγματι μαζί του, ὅτι ἀπεκτησαν ὀλοκλη-
 ραν τὴν εἰρήνην ποὺ ἐζήτουν καὶ ὅτι ἐγίναν παιδιὰ τοῦ

24. Ματθ. ε' 8.

25. Πρὸς Ματθ. ε' 4-8.

26. Πρὸς Ρωμ. ε' 10 Β. Κορ. ε' 20.

27. Ματθ. ε' 9.

28. Πρὸς Ἐφεσ. β' 17.

29. Πρὸς Ρωμ. ε' 10.

30. Πρὸς Ἐφεσ. β' 13.

17 Θεοῦ³¹ «Θεὸς δὲ ὁ διακονῶν τις ὁ κατακρίνων»³² Ἐάν, λοιπόν, εἴς σου δὲν ἀγαπήσῃς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ὁποῖον θλέπεις πῶς εἶναι δυνατόν να ἀγαπήσῃς τὸν Θεόν τὸν ὁποῖον οἱ δεποτε εἶδες³³ Ἐάν, δε δὲν δυναμέθα — ἢ καλύτεροι νὰ εἰπώμεν δὲν θελομέν — νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, εἶναι προφανές ὅτι οὔτε συμφιλώθημεν μαζὶ τοῦ Συνεπῶς ἀδελφοῦ με, ἄς σπεύσαμεν καὶ ἄς φροντισώμεν νὰ ἰδῶμεν καὶ να συμφιλώθῶμεν καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν τὸν Θεόν με ὅλην μας τὴν καρδίαν³⁴, καθὼς ὁ ἴδιος μᾶς παρήγγειλε

Ἐπειτα πάλι, ἀκούσαμεν τὸν Κύριον νὰ λέγῃ «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης»³⁵ καὶ ἔργον ὡντες τὸν ἐσπτόν μας σκεπτόμεθα ἔαν ἐδωχθήμεν ἐξ αἰτίας τῆς ἐφαρμογῆς καποίας ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἔπει, δὲ ἔλθαι ὁμοῦ θελοῦν νὰ ζοῦν σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ θα διωχθῶν³⁶ καθὼς λέγει ὁ ἀποστολὸς Πέτρος Δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ Κύριος κλεῖων τοὺς μακαρισμοὺς τοῦ λέγει «Μακάριο ἔστε ὅταν ὀνειδισῶσιν ὑμᾶς καὶ ὀλώσωσι καὶ εἰπῶσι τὰς πεινήρων ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ· χαρετε καὶ ἀγαλλασθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς»³⁷ Δὲ ποῖον λοιπὸν λόγον, μακαρίζει τελευταίους ὄσους ἔχουν διωχθῆ καὶ ἐμπαυχθῆ καὶ παραγγέλλει κατὰ τρόπον που μαρτυρεῖ κυρὰς³⁸, φωνάζων πρὸς αὐτοὺς τὸ «χαρετε καὶ ἀγαλλασθε» Ἐπειδὴ ἐκεῖνος που ἔδειξε μετάνοιαν ἀντιλογεῖ πρὸς τὰ ἀμαρτήματά του καὶ ἀπεκτῆσε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ταπεινώσεως διὰ νὰ σοῦ εἰπῶ διὰ δευτέραν φοράν τὰ ἴδια πράγματα — αὐτοὶ ἄξ οὔται καθ' ἡμέραν να πενήθῃ καὶ πρᾶος γίνεσθαι καὶ 130 τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης³⁹ πεινᾷ καὶ ὁψα να ἀπολαύσῃ ἀπὸ τὰ θαθῆ τῆς ψυχῆς του καὶ γίνεσθαι, ἐλεήμων καὶ

31 Πρὸς Ματθ. ε' 8. Ἰωάν. α' 12.

32 Ρωμ. η' 33

33 Βλ. Α' Ἰωάν. 5' 20

34 Πρὸς Μάρκ. 10' 30

35 Ματθ. ε' 10

36 Πρὸς Θ' Τίμ. γ' 12

37 Ματθ. ε' 11 12

38 Πρὸς Ματθ. 2' 20

39 Βλ. Μαλ. 3' 3.

- εὐσπλαγχνος. ἐπεὶ δὲ θεωρεῖ ἰδικάς του τὰς δοκιμασί-
 ας θλῶν καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἰσθμενεῖας, καὶ κλαίων
 καὶ καθυρζομενός ἀπο καθε ἁμαρταν βλέπει τὸν ἴδιον
 τὸν Θεόν καὶ φιλιῶνεται μαζί του καὶ γίνεται πραγμα-
 τικῆς εἰρηνοπόρος καὶ ἀξιώνεται τῆς μεγάλης τῆς μοναδι-
 κῆς τιμῆς νὰ ὀνομασθῇ παιδί τοῦ Ἰδίου τοῦ Θεοῦ. Αἰ-
 τός, λοιπὸν ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ὅταν ἀκόμη ὀνομασθεῖται
 καὶ κτυπάται καὶ ταλαιπωρεῖται καὶ ἐμπιζέται καὶ ὑ-
 βρίζεται καὶ ἀκούῃ νὰ ἐκτοξευεῖται ἐναντίον τοῦ καθε
 αἰσχροῦ λόγου⁴⁰ νὰ τα ὑπομενῇ ὅλα αὐτὰ μὲ χορὸν καὶ
 ἄπερ γραπτὸν ἀγαλλοῦσιν⁴¹ ἐπεὶ δὲ ἐννῶν ζεν αὐτὸ
 ὁ Δεσπότης Θεὸς εἶπε κατὰ τρόπον ἐπιτακτικόν· «Χα-
 140 ρετε καὶ ὀγαλλῶσθε». Ἐκεῖ-θς ποὶ δὲν θὰ γνῇ τε-
 τοῖος καὶ δὲν ἀποκτήσῃ πλοῦσαν ἐντὸς τοῦ τὴν οὐσω-
 δη καὶ ἀναφερετοῦ χαρὰν ποὶ ὀδεῖ ὁ Χριστός πῶς εἶ-
 νὰ δυνατόν νὰ ὑπομενῇ ὅλα αὐτὰ ἀδι-ἁμαρτηρήτως
 καὶ χωρὶς νὰ αισθανθῇ μίσος. Κατ' οὐδένα τρόπον!
- Διὰ τοῦτο λοιπὸν, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ μου, μὲ
 κάθε ἐπμελείαν καὶ ἐντατικῶς νὰ μὴ παύσωμεν ποτε
 νὰ ἀνακρίνωμεν⁴² καὶ νὰ ἐρευνῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας κά-
 θε ἡμέραν καὶ, ἐὰν εἶναι δυνατόν, κάθε ὥραν, ἀλλὰ νὰ
 παίρνωμεν ὅλας τὰς ἐντολάς, καθὼς εἴπομεν, καὶ ἐπὶ
 τῇ θύσῃ μᾶς ἐκάστης ἐξ αὐτῶν νὰ βλέπωμεν τοὺς ἑαυ-
 τοὺς μας ἐξετάζοντες καὶ παρατηροῦντες αὐτόν. Καὶ
 150 ἐὰν μὲν ἐκ τῆς ἐρευνῆς αὐτῆς διαπιστώσωμεν ὅτι ἐφηρ-
 μόσαμεν αὐτήν, νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Δεσπότην Θε-
 ὸν καὶ νὰ ἐξακολοῦθῶμεν νὰ τὴν ἐφαρμόζωμεν κατὰ
 τὸν ἴδιον τρόπον ἐὰν ὁμῶς δὲν τὴν ἐνεθυμνήθημεν καθο-
 λου ἢ δὲν τὴν ἐπράξαμεν ὅς τρεῖζωμεν, παρακαλῶ, μέ-
 χρις αὐτῆς καὶ ὡς τὴν ἀρπάζωμεν καὶ ὡς τὴν κρατή-
 σωμεν καλὰ ὥστε νὰ μὴ τυχόν τὴν περιφρονήσωμεν καὶ
 καταλαθῶμεν τὴν θέσιν τῶν ἐλαχιστῶν εἰς τὴν βασιλει-
 ἀν τῶν οὐρανῶν⁴³. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀναβαλόντες
 μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀρετὰς ὡσαν τὰ σκαλοπάτια μᾶς

40 Πρὸς Μιθ ε' 4-11.

41 Πρὸς Ιω. α' 2. Α' Πέτρ 5' 13

42 Πρὸς Α' Κορ 5' 3.

43 Πρὸς Μιθ ε' 19

160

σκάλας γνωρίζω πολύ καλῶς ὅτι, θὰ φθάσωμεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν πολυπόθητον πόλιν τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ὅπως ἔχομεν εἶπει, ἀνωτέρω, στέκεται, ὁ Δεσπότης μας κυπτοντάς πρὸς τὰ κάτω καὶ λεγὼν πρὸς ὅλους ἡμᾶς «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς»⁴⁴ καὶ ἀφοῦ φθάσωμεν ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ ἴδωμεν αὐτὸν ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἴδῃ τὸν Θεὸν καὶ ἀφοῦ πάρωμεν ἀπὸ ἐκεῖνον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα, θὰ ἔχωμεν αὐτὴν πάντοτε ἐντός μας», καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Δεσπότης διακηρύσσει καὶ το σπουδαίως θὰ ζήσωμεν ἐπὶ τῆς γῆς ὡσὰν ἄγγελοι, ἢ καλύτερα ὡς παῖδα τοῦ Θεοῦ ἅγιοι μετουμενοὶ καθ' ὅλα τὸν ἴδιον τὸν Πατέρα μας καὶ Θεὸν μας⁴⁵ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός μας εἴθε νὰ ἀξιωθῶμεν ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν γλυκυτάτην καὶ ἀνέκφραστον θεαν τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας Ἀμήν.

44. Ματθ 10 28

45. Πρὸς Λουκ 12 21

46. Πρὸς Ματθ 5 48. Ἐφεσ 3 1. Α' Πέτρ. 2 16.

XXII

Περὶ θλασφημίας. Καὶ ὅτι ἐκείνος ποὺ λέγει οὐ δὲ εἶ-
να θλασφῆναι καὶ αὐτὸν γὰρ οὐκ ἐστὶν ὁ ποιῶν, ὡς παροῦσαι εἴπῃ
τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ καὶ ἐκεῖνος ποὺ λέγει οὐκ ἐστὶν, ὡς
νεργεῖας καὶ ἐκδηλοῦται, ὡς λέγει, Ἰδοὺ αὐτοὶ, οὐ γὰρ ἐκεί-
νους ὅτι αὐτὸν εἶπα, ὡς ὁ παρὼν κινεῖται καὶ ἀφίστην εἰς
τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ

ΛΟΓΟΣ ΑΒ΄

Ἄδελφοι καὶ πατέρες «πᾶσα ἁμαρτία» λέγει ὁ Ιε-
ρωτάτος λόγος τοῦ Σπλήρος μας «ἀφεθήσεται τοῖς ἄν-
θρωποις». «τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θλασφημήσαν
10 τι οὐκ ἀφεθήσεται»¹. «οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ
μελλόντι»². Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ποῦ εἶναι ἡ θλα-
σφημία αὕτη, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
περὶ τῆς ὁποίας ὁμολεῖ ὁ Κύριος. Ἡ εἰς τὸ Ἅγιον
Πνεῦμα θλασφημία συνίσταται τὸ νὰ ἀποδιδωμεν
τάς ἐνεργείας καὶ τὰ τελούμενα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πο-
νηρὸν πνεῦμα καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος³. Πῶς
δὲ κάνει τοῦτο καί τις. Ἡ ὅταν θλεῖται τὰ τελούμενα
ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θαυμάτια ἢ ὅταν θλεῖται ὅποιοι-
δήποτε ἄλλο θεῖον χάρισμα Αἰτοῦ εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς
ἀδελφούς του — ἐννοῶ δηλαδὴ συντριβὴν ἢ δακρυὰ ἢ
ταπεινώσιν ἢ ὑπερφυσικὴν θεῖαν γνῶσιν ἢ λόγον τῆς

1 Ματθ ιβ 31

2 Λουκ ιβ 10

3 Ματθ ιβ 32

4 Ἴδου τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ μεγάλου Πατρός εἰς τὸ ὅποιον
ἀναφέρεται προφανῶς ἐνταῦθα ὁ ἄγιος. «Καὶ νῦν ἐκεῖνος θλασφημεῖ
εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅς ἐν τῷ ἐνεργεῖας καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ
Ἁγ. Πνεύματος τῷ ἐναντίῳ ἐπισημῶν» (MIGNE P G τ 31 1272BC)

ἀνωθεν σοφίας⁵ ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο που το Ἅγιον Πνεῦμα χαρίζει εἰς ἐκεῖνο· καὶ ἀνταποῦν τὸν Θεόν⁶— καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν πλάνην τοῦ
 20 διαβολοῦ· αὐτὸς βλασφημεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι πλανῶνται ὑπὸ δαιμόνων ὥσθι ὡσάν παιδὰ τοῦ Θεοῦ⁷ καθοδηγῶνται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος καὶ ἐσαρκόζουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τῶν, καὶ αὐτὸς βλασφημεῖ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα το ὁποῦν ἐνεργεῖ ἐντὸς αὐτῶν⁸· καθὼς ἀκρῶς ἐπρὸς ἑαυτὸν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς θάρος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· Ἐκεῖνος δηλαδὴ ἐβλέπον τοὺς δαιμονιακὰ διωκόντας, ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἐβλασφημοῦν ἀδιάντροπα ὡς ἀντιθετοὺς ἐστίνον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λέγοντες· Ἐν Βεελζεβούλ, ἄρχι τῶν δαιμόνων, ἐκβαλλεῖ τα δαμόνα⁹. Ἀλλὰ μερικοὶ ἐνῶ ἀκούουσιν αὐτὰ δὲν τὰ ἀκούουσιν καὶ ἐνῶ τὰ βλέπουν δὲν τὰ βλέπουν¹⁰· δι' αὐτὸ ὅλα τὰ κατατληκτικὰ καὶ ἡθελῶν ἐργα ποὺ ἀντίφρον¹¹ ἡ Θεὰ Γραφή ὡς ἐπιτελοῦμεθα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ θείας δυναμὲως αἰτῇ ὥσθι νὰ ἔχουν χάρις ἐντελῶς, τὰ λογικά τῶν καὶ ὥσθι νὰ ἐπέσξιν ἀπὸ τὰς φυχὰς τῶν καθ' ἑαυτὸν Γραφῇ καὶ νὰ ἀπεδιώξιν ἀπὸ τοὺς τοῦ τῶν τῆν γινώσκιν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰς θείας Γραφῆς, δὲν τρεμάσκειν τὰ σκληρὰ ζῶνται οἱ ἐλλείποντες ὅτι αὐτὰ γίνονται, ἀπὸ μέθης καὶ με ἐνέργειαν τῶν δαιμόνων.

Διότι, ὥσθι νὰ εἶναι ἀπὸ τοῦ καὶ νὰ ἔχουν τελειαν ἀγνοοῖν τῶν θείων Μυστηρίων· ἀν ἀκούουσιν νὰ γένεται λόγος περὶ μυστικῆς ἀποκαλυφτικῆς τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἢ περὶ ἐπερφοῦ καὶ φωτισμοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ναοῦ, ἢ περὶ ἀναγωγῆς εἰς καταστάσιν θεωσεως καὶ πληροῦς
 40 νεκρωσεως ὡς πρὸς τὰ πάθη ἢ περὶ ταπεινώσεως καὶ δακρυῶν, τὰ ὅτι αὐτὰ χύνονται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀμέσως, ὥσθι νὰ μὴ δύ-

5 Πρὸς Α' Κορ. ιδ' 8· Ιακ. γ' 15, 17.

6 Πρὸς Ρωμ. η' 28.

7 Πρὸς Ρωμ. η' 14.

8 Πρὸς Α' Κορ. ιδ' 11· Εφεσ. θ' 2.

9 Λουκ. ια' 15.

10 Πρὸς Μοθ. ιγ' 13.

νάνται νά θαυταξοῦν τήν ὑπερβολικὴν λάμπην καὶ δύναμιν αὐτῶν τῶν λεγόντων σκοτίζομενοι, μᾶλλον κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας τῶν παρὰ φωτίζομενοι ἀποφασίζοιεν, μέ αὐθάδῃαι ὅτι αὐτὰ προερχόντα ἀπὸ πλάνης τῶν δαιμόνων χωρὶς νὰ φοβοῦνται οὔτε τὴν τιμωρὰν κρῖσιν τοῦ Θεοῦ οὔτε τὴν θασθεὴν ποῦ προκαλοῦν εἰς ὁσσοὺς τοὺς ἀκούσθαι καὶ ἔχουν τόσην ἀναδείαν αὐτοὶ οἱ θρασεῖς, ὥστε νὰ διακηρύσσουν ὅτι, τότε ἀπὸ αὐτὰ δὲν γίνεται πλέον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς κανένα πιστον, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἀποτελεῖ ἀσέθειαν παρὰ αἵρεσιν.

50 Διότι αἵρεσις εἶναι εἶνα το νὰ παρεκκλινῇ κανεὶς ἐξ καποιο ἀπὸ τὰ δόγματα ποῦ καθορίζουν τὴν ἀληθινὴν πίστιν μας ἐκεῖνος ὁμοῦς ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι εἰς τὴν ἐποχὴν μας οἱ ὅποιο νὰ ἀγατοῦν τὸν Θεόν οὔτε νὰ ἀξιώνωνται νὰ λαθοῦν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ νὰ θαπτίζονται ἀπὸ αὐτο καὶ νὰ μεταμορφοῦνται πνευματικῶς ὥστε νὰ γίνουιν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ θεοὶ κατὰ χάριν, με ἐπίγνωσιν κα ἐμπειρίαν πνευματικὴν καὶ θεωρησιν τῶν τοῦ Θεοῦ, αὐτοὺς ἀνατρεπεὶ ὁλόκληρον τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐνσάρκου ἐπιγῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ¹² καὶ ἀπροκαλύπτως ἀρνείσθαι τὴν ἀναγέννησιν τῆς καταστραφείσης καὶ θανατωθείσης ἐκκότης¹³ τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὴν ἐπαναφορὰν αὐτῆς εἰς τὴν προπρωτικὴν κατστάσασιν τῆς ἀφθαρσίας καὶ ἀθνησίας.

Διότι καθὼς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ ποτὲ ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἐθαπτίσθῃ δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος¹⁴, καθ' ὁμοίαν τροπὴν δὲν σωζεται καὶ ὁποῖος ἡμάρτησεν μετὰ τὸ θάπτισμα εἰάν δὲν μετάνοιῃ καὶ λάθῃ οὕτω ἐκ νέου τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀναπλασθῇ πνευματικῶς καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν Νικόδημον ἐπιθεβαίωνων τοῦτο· Ἐάν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν¹⁵, δὲν πρόκειται νὰ κληρονομήσῃ τὴν βασιλείαν

11 Πρὸς Ρωμ. σ' 21 γ' 5 κλη.

12 Βλ. Τίτ. θ' 13.

13 Πρὸς Γεν. σ' 27.

14 Πρὸς Ιωάν. α' 33 γ' 5 κλη.

15 Ιωάν. γ' 2.

τῶν οὐρανῶν¹⁶ καθὼς καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους· «ὼ
 ἀνὴρ μὲν ἐβαπτίσεν ἱδοτι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν
 Πνεύματι Ἀγίῳ»¹⁷. Ἐκεῖνος λοιπὸν τοὶ ἀγνοεῖ καὶ τὴν
 χάριν που ἔλαθε διὰ τοῦ βαπτισματος ποὺ ἐδέχθη διὰ τὴν
 ἡτο νηπίος καὶ δὲν γνωρίζει ἂν ἐβαπτίσθῃ καὶ, ἀλλ
 ἐδέχθη τὸ βαπτισμὸν μόνον μὲ τὴν τίστην καὶ τὸ ἐξήλει-
 ψε μὲ τὰς ἀναρθρῆτους ἀμαρτίας που διέπραξε μετὰ
 70 ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸ δευτερόν βαπτισμὸν — ἐννοῶ ἐκεῖνο ποὺ
 διδεται ἀνωθεν διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς με-
 γάλῃς ἀγαπῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐκεῖνους που ζητοῦν αὐ-
 τὸ διὰ τῆς μετανοίας — ἀπαρνούμενος, καταπατοῦν ἄλ-
 λον τρόπον θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σωτηρίαν του.
 Δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος νὰ σωθῇ

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, διακηρύσσω πρὸς ὅλους ἐσᾶς
 καὶ σᾶς λέγω καὶ δευθὰ παύσω νὰ σᾶς λέγω· «Ὅσο
 ἐμολυνάτε τὸ πρῶτον ἐκεῖνο βαπτισμὸν διὰ τῆς παραβά-
 σεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ νὰ μνησθῆτε τὴν μετάνοι-
 ας τοῦ Δαυτὸ καὶ ὁλων τῶν ἁλλων ἁγίων καὶ νὰ κατα-
 θάλλετε καθὲ προσπαθεῖαν ὥστε μὲ ὅλα τὰ ἔργα τῆς
 ἀρετῆς καὶ μὲ τοὺς λόγους σας νὰ ἐπιδείξετε ἀνάλο-
 γον πρὸς ἐκεῖνους καὶ τρὸς τὰς ἀμαρτίας σας μετάνοι-
 ας, διὰ νὰ προσελκύσετε ἐπάνω σας ἐκ νέου τὴν χάριν
 τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Διότι ἐὰν αὐτὸ το Πνεῦμα
 80 σᾶς ἐπισκεφθῇ θα γίνῃ διὰ σᾶς κολυμβήθρα ὅμοια με
 φῶς καὶ ἀφ᾽ οὗ σᾶς ἀγκαλιάσῃ ὅλους κατὰ τρόπον
 μυστικόν καὶ ἀνεκφράστον θα σᾶς καταστήσῃ καὶ πάλιν
 νεὰς πνευματικὰς ὑπάρξεις ὅπως ἐξήλθατε ἀπὸ τὸ
 πρῶτον βαπτισμὸν καὶ θα σᾶς μεταβαλῇ ἀπὸ φθαρτοὺς
 εἰς ἀφθαρτοὺς, ἀπὸ θνητοὺς εἰς ἀθανάτους καὶ ἀπὸ παι-
 διὰ ἀνθρώπων εἰς πραγματικὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ
 θεοὺς κατὰ χάριν — ἐὰν θεθαίωξ θέλετε νὰ γίνετε συγ-
 γενεῖς τῶν ἁγίων καὶ νὰ κληρονομητετε μαζί μὲ αὐ-
 τοὺς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν — τοιοῦτος ἀνεδειχθῇ,
 καθὼς γνωρίζομεν, εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐποχὴν ὁ ἅγιος
 πατέρας μας Συμεὼν τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου, καὶ ὅχι
 μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς μαθητάς

16 Πρὸς Ἰωάν. γ' 5.

17 Πρὸς α' 5 κα' 18.

του ἡξιώθησαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀγαθοῦ, καθὼς εἶπον δια τῶν δεήσεων καὶ τῶν προσευχῶν τοῦ Συμεων καὶ τῆς ἀνεκφραστοῦ φιλανθρωπίας τοῦ Παναναθοῦ
 90 Θεοῦ. Λέγω δὲ αὐτὸ ὅχι δὲ αὐτὰ νὰ κυληθῶν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ κατόρθωμα ἐκείνων, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐχαριστήσω τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ διακηρύξω αὐτὴν εἰς ὅλους σας. ὥστε καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιδειξέτε ἀνάλογον ἀγωνοποτικὸν ζῆλον καὶ νὰ ἐπιτυχετε τὸ μεγάλο αὐτοῦ ἀγαθόν. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ γνωρισμὰ τῆς ἀγάπης που πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ μὴ κρατᾷ κανεὶς μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν ἀπόκτισιν τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ νὰ γνωστοποιῇ καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του που εὐρυσκονται πληροῖον τοῦ τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ νὰ τοὺς παρακινή νὰ τὸν ζητήσουσι καὶ νὰ τὸν εὑρουν καὶ νὰ τὸν ἀποκτήσουσι.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν, καθὼς βλέπετε, φωνάζω πρὸς
 100 σᾶς, χρησιμοποιῶντας τὰ λόγια τῶν προφητῶν «Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτισθῆτε καὶ τὰ πρόσωπα τῶν συνειδησεων ὑμῶν οὐ μὴ κατὰ σκυνθῇ»¹⁸ Διὰ ποῖον λόγον παρεδωσατε τοὺς ἑαυτοὺς σας εἰς τὴν νωχελειαν καὶ τὴν ἀμέλειαν καὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς τῆς σαρκὸς καὶ ἰσχυρίζεσθε ὅτι εἶναι ἀδύνατον διὰ σᾶς νὰ καθαρισθῆτε διὰ τῆς μετανόας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας καὶ νὰ πλησιάσετε τὸν Θεόν. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ, ἀλλ' ἰσχυρίζεσθε ἀκόμη ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λάβετε οὐτὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου τοῦ Πνεύματος καὶ δι' αὐτῆς νὰ ξαναγεννηθῆτε εἰς μίαν νέαν πνευματικὴν ζωὴν καὶ νὰ υἱοθετηθῆτε ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ νὰ γίνετε ὅμοιοι μὲ αὐτόν. Δὲν εἶναι αὐτὸ ἀδύνατον ὅχι δὲν εἶναι. Ἦτο θεοσίως ἀδύνατον πρὶν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς ὡς Θεὸς
 110 ἄνθρωπος ἀπὸ τότε ὅμως που κατεδέχθη νὰ γυνῇ ἄνθρωπος ὁ Κύριος ὅλων καὶ Θεὸς καὶ νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ ἡμᾶς καθ' ὅλα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν¹⁹ ὅλα τὰ κατέστησεν εἰς ἡμᾶς δυνατό καὶ εὐκόλα, ἀφοῦ ἔχει δώσει εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν νὰ γινώμεν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ²⁰ καὶ

18 Ψαλμ λγ 6

19 Βλ. Εβρ 5 15

20 Πρβλ. Ιωάν 8 12

μαζί με αὐτόν κληρονόμοι τῆς βασιλείας²¹, εἰς τόν ὁποῖον ὀφείλεται κάθε δοξολογία καί τιμή καί λατρευτική προσκύνησις εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

²¹, Πρδλ. Ρωμ. η' 17.

ΧΟΧΗ

Περὶ συμμετοχῆς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι εἶναι ἀδύνατον κατ' ἄλλον τρόπον νὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, παρὰ διὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναυ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς βεβλίζει πρὸς τὴν ἀρετὴν, οὔτε ἄλλους δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἢ νὰ δεχθῇ ἀπὸ ἄλλους πνευματικὰς σκέψεις καὶ συμβουλὰς. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι καθ' ὅλα ἴσον πρὸς τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ συναπαρτίζεται μετ' ἐκείνων τὸν ἓνα Θεὸν μὲ τρεῖς ὑποστάσεις.

Λ Ο Γ Ο Σ ΑΓ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ Θεὸς εἶναι φωτιά², καὶ αὐτὸ μαρτυρεῖται ἀπὸ ὅλας τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς³, ἐνῶ ἡ ψυχὴ καθενὸς ἀπὸ ἡμᾶς ὁμοιάζει μὲ λυχνάρι⁴.
 10 Ὅπως, λοιπόν, τὸ λυχνάρι, εἴτε ἔχει γεμισθῇ μὲ λάδι, εἴτε μὲ στουπί εἴτε μὲ ὁποιαδήποτε ἄλλην εὐφλεκτον ὕλην, πρὶν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν φωτιάν καὶ ἀναφθῇ εἶναι σκοτεινόν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ ἂν ἀκόμη κατὰ τὰ φαινόμενα εἶναι στολισμένη μὲ ὅλας τὰς ἀρετάς, ἐὰν δὲν ἐνωθῇ μὲ τὴν φωτιάν, ἐὰν δηλαδὴ δὲν ἐπῆρεν ἐντὸς τῆς θείας οὐσίας καὶ θείου φῶς, εἶναι ἀκόμη σθησμένη καὶ σκοτεινὴ καὶ τὰ τυχόν ἔργα τῆς ἀμφοβολα καὶ ἀνασφαλῆ. Διότι ὅλων ἡ ἀξία πρέπει νὰ ἐλεγχθῇ ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ νὰ φανερωθῇ⁵ πᾶν ὅ,τι πράττει

1 Πρὸλ. Ἐβρ. στ' 4.

2 Πρὸλ. Ἐβρ. ιθ' 29.

3 Πρὸλ. Β' Τιμ. γ' 16.

4 Πρὸλ. Μοιθ. ε' 15 καὶ Γ· θ. Λουκ. η' ιθ' καὶ 33.

5 Πρὸλ. Ἐφεσ. ε' 13.

ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸς λοιπόν, ποῦ ἔχει ἀκόμη εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὸ λυχνάρι τῆς ψυχῆς του —χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸ θεῖον πῦρ— ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ὁδηγοῦ καὶ λυχναριοῦ ποῦ νὰ φέγγῃ καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ τὸ ποιὸν τῶν πράξεων του καὶ νὰ δεικνύῃ κατανόησιν καὶ νὰ συγχωρῇ τὰ σφάλματα ποῦ τοῦ ἐξομολογεῖται καὶ νὰ ἐπανορθοῖ ὅσα κατὰ παράβασιν τοῦ θεοῦ θελήματος πράττει κάθε σιγμὴν. Διότι ὅπως εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ σκοντάψῃ ὁποῖος περιπατεῖ μέσα εἰς τὴν νύκτα, τοιοῦτοτρόπως εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ μὴ ἁμαρτήσῃ καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν βλέπει τὸ θεῖον φῶς, καθὼς λέγει ὁ Χριστός. «Ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου (ἀντὶ τοῦτο) βλέπει. Ἐάν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔχει (τὸ ὁρθεὶν «οὐκ ἔστιν») ἐν ἑαυτῷ (τὸ ὁρθεὶν «αὐτῷ»)»⁶ — Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δὲ ὁ Κύριος «ἐν ἑαυτῷ» κατέστησε σαφές ὅτι ἐννοεῖ τὸ θεῖον καὶ αἰὼν φῶς διότι τὸ ὁρατὸν καὶ ὀλίγον φῶς οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀποκτήσῃ ἐντός του.

Ὅπως, λοιπόν, οὐδόλως ὠφελεῖται ὁποῖος περιπατεῖ εἰς τὸ σκοτάδι⁷, ἔστω καὶ ἂν κρατῇ πολλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς λαμπάδας σθησμένους⁸ —διότι μὴ αὐτὰς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἴδῃ οὔτε τὸν ἑαυτὸν του οὔτε κάποιον ἄλλον— καθ' ὅμοιον τρόπον οὔτε καὶ ἐκεῖνος ποῦ νομίζει ὅτι ἔχει ὅλας τὰς ἀρετάς, ἐάν αὐτὸ εἶναι δυνατόν, ἐντός του⁹, ἐάν δὲν ἔχῃ ἐντός του τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὲν εἶναι εἰς θέσιν οὔτε νὰ ἴδῃ καθαρῶς τὰς πράξεις του, οὔτε νὰ γνωρίξῃ καλῶς ἐάν αὐταὶ εἶναι ἀρεσταὶ εἰς τὸν Θεόν. Αὐτὸς δὲν δύναται οὔτε νὰ ὁδηγήσῃ ἄλλους ἢ νὰ διδάξῃ εἰς αὐτοὺς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὔτε εἶναι ἄξιος νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ μορφὴν ἐξομολογήσεως τὰς ἀποκρύφους σκέψεις καὶ διαθέσεις τῶν ἄλλων, ἔστω καὶ ἂν γίνῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πατρι-
40 ἀρχῆς. Ἔως ὅτου ἀποκτήσῃ τὸ θεῖον καὶ αἰὼν φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον θά τοῦ φωτίξῃ τὸ ἐσωτερι-

6. Ἰωάν. ιη' 8-10.

7. Πρβλ. Ἰωάν. ιθ' 25.

8. Πρβλ. Ματθ. ιε' 8.

9. Πρβλ. Λουκ. η' 38.

κόν του Διότι ὁ Χριστὸς λέγει· «Περιπατεῖτε ἕως τοῦ φωὸς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει»¹⁰ Ἐάν, λοιπόν, ἐκεῖνος δὲ γνωρίζῃ πρὸς τὰ ποῦ θαδίζει, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δείξῃ τὸν ὀρθὸν δρόμον εἰς ἄλλους; Ποῖα, λοιπόν, ἡ ὠφέλεια ἐάν κάποιος τοποθετήσῃ σθεσμένον λυχναριὸν ἐπάνω εἰς κάποιαν ἄλλην λυχνίαν¹¹, ἡ ὁποία στερεῖται φωτιᾶς ποῦ νὰ φέγγῃ¹² Δεῦν πρέπει συνενπῶς νὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον Ἀλλὰ πῶς, Ὅπως καθώρισεν ὁ Ἰδ.ος ὁ Θεὸς ποῦ εὐρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ ὅλους¹³, ὁ ὁποῖος λέγει· «Οὐδεὶς λυχνον ἄσφας εἰς κρυπτὴν τίθησιν, οὔδε ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 50 λυχνίαν ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσι»¹⁴ Ἀφοῦ, λοιπόν, εἶπεν αὐτὸ προσέθεσε ἐν συνεχείᾳ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ λυχναριοῦ ποῦ μᾶς ὁδηγεῖ καὶ ἔχει μαζί του τὸ φῶς, λέγων· «Ὁ λυχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς»¹⁵ Τί ἄλλο ὅμως ἐννοεῖ δταν λέγῃ ὀφθαλμὸν εἰμὴ ἀσφαλῶς τὸν νοῦν ὁ ὁποῖος οὐδέποτε δύναται νὰ καταστῇ ἀπλοῦς, παρὰ δταν ἴδῃ τὸ καθαρὸ φῶς¹⁶, Καθαρόν δὲ καὶ ἀκηλίδωτον φῶς εἶναι ὁ Χριστὸς Ἐκεῖνος, λοιπόν, ποῦ ἔχει διαρκῶς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ νὰ φωτίζῃ εἰς τὸν νοῦν του, αὐτὸς λέγεται ὅτι ἔχει νοῦν Χριστοῦ¹⁷ Ὅταν, λοιπόν, ὁ ὀφθαλμὸς σου (ὁ νοῦς) εἶναι, ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν ἀπλοῦς (φωτεινός) τότε καὶ ὁλόκληρος ἡ πνευματικὴ σου ὁπαρξίς θά εἶναι, φωτεινὴ καὶ ἀντιθέτως, ἐάν ὁ νοῦς σου
 60 εἶναι, πονηρὸς, δηλαδὴ σκοτεινός καὶ σθεσμένος, τότε καὶ ὁ ψυχικὸς σου κόσμος θά εἶναι σκοτεινός¹⁸ Πρόσεξε ὅμως καλὰ μὴ τυχόν καὶ τὸ φῶς ποῦ ὑπάρχει ἐντός σου εἶναι καὶ αὐτὸ σκότος¹⁹. Πρόσεχε, λέγει, νὰ μὴ νο-

10 Ἰωάν. ιβ 35

11 Πρὸλ. Ματθ ε' 15 Λουκ η 16 κα 33.

12 Πρὸλ. Ἰωάν ε 35

13 Πρὸλ. Ρωμ θ 5

14 Λουκ ια 33

15 Ματθ στ 22 Λουκ ια 34

16 Πρὸλ. Ματθ στ 22-23. Λουκ ια 34-38.

17 Βλ Α Κορ θ 18

18 Πρὸλ. Ματθ στ 22-23. Λουκ ια 34.

19 Πρὸλ. Λουκ. ια 35

μίζης ὅτι ἔχεις²⁰ αὐτὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπέκτησες. Προσέ-
ξατε κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ὁ Ἰδιος ὁ Δεσποτὴς ἀπευ-
θύνεται πρὸς σᾶς ὥσαν νὰ εἶναι εἰς ἀπο ἡμᾶς τοὺς δοῦ-
λους τοῦ λέγων· «Πρόσεξε νὰ μὴ πλανηθῇς καὶ νομί-
σης ὅτι αὐτὸ που εἶναι μέσα εἶναι, φῶς, ἐνῶ δὲν εἶναι
φῶς ἀλλὰ σκοτάδι». Προσεξατε ὅτι τὰ ἴδια τοῦ λέγει
ὁ Κύριος διδάσκωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς σᾶς πού εἶθε οὐν-
δουλοι μας καὶ δὲν σᾶς λέγομεν τίποτε τὸ παρηλλα-
γμένον καὶ κακόν.

Λέγομεν λοιπόν· προσέχετε, ἀδελφοί, μὴ τυχόν καὶ
70 νομίζετε ὅτι εὕρησκεσθε πληροῖον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνῶ νο-
μίζετε ὅτι εἴθε ἐνωμένοι μαζί του²¹, εὕρεθῃτε μακράν
αὐτοῦ καὶ χωρισμένοι ἀπ' αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν βλέπετε
πλέον τὸ ἰδὸν κόν του φῶς. Διότι ἐάν ἀναψε τὰς λαμπά-
δας σας δηλαδή τὰς ψυχὰς σας— θὰ εἶχε φωταγωγή-
σει ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικόν σας, καθὼς ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς
καὶ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε «Εἰ οὖν τὸ σῶμα
σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται
φωτεινόν ὅλον ὡς ἔταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζει
σε»²². Ποῖαν, λοιπόν, ἄλλην ἀπόδειξιν ἀπατεῖται νὰ
προσκομισωμεν μεγαλυτέραν αὐτῆς διὰ νὰ πεισθῇς; Ἐ-
άν δεῖξῃς ἀπιστίαν εἰς τὸν Κύριον, πές μου, πῶς εἶναι
δυνατὸν νὰ πιστεύσῃς εἰς ἐμὲ τὸν ὁμοῖόν σου;

80 Τὶ ὁμῶς νὰ εἶπω πρὸς ὅσους φιλοδοχοῦν νὰ γίνουν
περίφημοι καὶ νὰ ἀναδεχθῶν ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ
ἡγούμενοι, καὶ θέλουν νὰ δέχωνται τὰς ἐξομολογήσεις
τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι εἶναι ἅξιοι νὰ πά-
ρουν τὴν ἐξουσίαν τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν»²³; Ὅταν βλέ-
πω αὐτοὺς νὰ μὴ γνωρίζουν τίποτε ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα
καὶ θεῖα πράγματα, οὔτε νὰ τὰ διδάσκουν εἰς ἄλλους
ἢ νὰ τοὺς ὀδηγοῦν εἰς τὸ φῶς τῆς θείας γνώσεως, τί ἄλ-
λο νὰ τοὺς εἶπω παρὰ ἐκεῖνο πού εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς
ταὺς φαρισαίους καὶ τοὺς νομικοὺς: «Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νο-
μικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως. Αὐτοὶ οὐκ

20. Πρὸλ. Λουκ. η' 18.

21. Πρὸλ. Α' Ἰωάν α' 8.

22. Λουκ. ια' 36.

23. Πρὸλ. Ματθ. ια' 19' η' 18.

- 90 εισηλθετε καὶ τοὺς εἰσελθεῖν βουλομένους ἐκωλύσατε»²⁴. Διότι τί ἄλλο εἶναι, τὸ κλειδί τῆς γνώσεως, παρὰ ἡ διαμέσου τῆς πίστεως χορηγουμένη χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν ἀληθῆ γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν διὰ τοῦ θείου φωτισμοῦ καὶ ἡ ὁποία ἀνοίγει διὰπλάττον τὸν κλεισμένον καὶ σκεπασμένον νοῦν μας²⁵, καθὼς πολλάς φορές μέ πολλάς παρομοιώσεις καὶ εἰκόνας, ἀκόμη δὲ καὶ μέ φανεράς ἀποδείξεις, σᾶς ὠμίλησα καὶ πάλιν σᾶς ὁμιλῶ: Ἡ θύρα εἶναι ὁ Υἱὸς — «Ἐγὼ εἰμι, λέγει ἡ θύρα»²⁶—, τὸ κλειδί δὲ μέ τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται ἡ θύρα εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα — «Λάβετε, λέγει, Πνεῦμα Ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται»²⁷—, οἰκία δὲ εἶναι, 100 ὁ Πατήρ — «Ἐν (γάρ) τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσι»²⁸—, Πρόσεξε, λοιπόν, νὰ ἀντιληφθῇς ὁρθῶς ποῖον εἶναι τὸ νόημα αὐτοῦ τοῦ λόγου: Ἐάν, λοιπόν, τὸ κλειδί δέν ἀνοίξῃ —Τουτῶ γάρ, λέγει ὁ Κύριος, ὁ θυρωρός ἀνοίγει»²⁹—, ἡ θύρα δέν ἀνοίγεται ἂν δὲ ἡ θύρα δέν ἀνοιχθῇ, οὐδεὶς ἐμβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πατρὸς, καθὼς λέγει ὁ Χριστός —Οὐδεὶς εἰσέρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ»³⁰.

- «Ὅτι δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνοίγει προηγουμένως μέ τὸν φωτισμὸν τοῦ τὸν νοῦν»³¹ μας καὶ μᾶς διδάσκει δὲ ἀναφέροντα, εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ὁ ἴδιος 110 πάλιν ὁ Κύριος εἶπεν —«Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας —ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ»³²— ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»³³. —Θλέπεις πῶς διὰ τοῦ Πνεύματος, καλυτέρα δὲ νὰ εἰπῶ ἐν τῷ Πνεύματι³⁴, γνωρίζον-

24. Λουκ. ια' 52.

25. Πρὸλ. Λουκ. κδ' 45.

26. Ἰωάν. ι' 7 θ.

27. Ἰωάν. κ' 22-23.

28. Ἰωάν. ιδ' 2.

29. Ἰωάν. ι' 3.

30. Ἰωάν. ιδ' 6.

31. Πρὸλ. Λουκ. κδ' 45.

32. Ἰωάν. ιε' 26.

33. Ἰωάν. ιστ' 13.

34. Σχόλιον Διονυσίου τοῦ Ζαγοραίου —Ἡ "διδ" δηλοῖ ἐνταῦθα

- ται εἰς ἀπόλυτον συνάφειαν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, — καὶ ἀκόμη «Ἐάν γάρ ἐγώ μὴ ἀπελθῶ, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλευσεται πρὸς ὑμᾶς»³⁵ «Ὅταν δὲ ἐλθῇ ἐκεῖνος»³⁶ «ἀναμνησέι (τὸ ὀρθὸν «ἐπομνησέ») ἡμᾶς πάντας»³⁷ καὶ ἄλλος λέγει «Ἐάν ἀγαπάτε με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσατε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσω ὑμῖν ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, το Πνεῦμα τῆς ἀληθείας»³⁸ καὶ ἀμεσῶς κατωτέρω «Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ — ὅταν, δηλαδή, θὰ ἐλθῇ πλησὼν σας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα— γνωσεσθε ἡμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν»³⁹ καὶ πάλιν «Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ»⁴⁰ καὶ πολὺ ὀρθῶς δότι ἐάν κανεῖς δέν βαπτισθῇ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δέν γίνεται οὔτε παιδ, τοῦ Θεοῦ οὔτε συγκαληρονόμος τοῦ Χριστοῦ»⁴¹ Καὶ εἰς τὸν Πέτρον εἶπεν ὁ Κύριος «Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν»⁴², ὅχι ἀσφαλῶς κλειδα χάλκινα ἢ σιδηρᾶ ἀλλὰ κλεῖδιά κατάλληλα καὶ ἀντάξια ἐκείνης τῆς ἐπουρανίου οὐκίας. Τί εἶδους δὲ εἶναι ἐκείνη
- 130 ἡ οἰκία, μαθεῖτο ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν «Παραγγελλῶ σοι, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ»⁴³ καὶ ὀλίγον κατωτέρω «Ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς

τὸ συνοικίον καὶ διὸ τούτο λέγε ὁ ὁγιος καλλίτερα νὰ εἰπῇ ἐν τῷ πνεύματι ἄνουν εἶπα ὡς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς γνωρίζονται διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα μὲς διδάσκει τὰ περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ὅπως τὸ Πνεῦμα εἶναι ἀχωριστὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν καὶ ὅπου τὸ Πνεῦμα ἐκεῖ καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, καὶ καλλίτερα νὰ εἰπῇ ὡς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς μαζὶ τὸ Πνεῦμα γνωρίζοντα ἀχωριστως.

35 Ἰωάν. ιστ' 7

36 Ἰωάν. ιστ' 13.

37 Ἰωάν. ιδ' 26

38 Ἰωάν. ιδ' 16 17

39 Ἰωάν. ιδ' 20

40 Πρὸς α' 5 ις 16

41 Πρὸς Ρωμ. η' 17

42 Μαρθ. ιστ' 19

43 Α' Τιμ. στ' 13

οίκων ἀπρόσιτον⁴⁴. Διότι ἐάν λέγει, ὁ οἶκος εἶναι ἀκατανόητος, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ἡ θύρα αὐτοῦ τοῦ οἴκου εἶναι καὶ αὐτὴ φῶς καὶ ἀκατανόητος (μέ τὰς φυσικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου). Ἐάν δε εἶπῃ κανεὶς ὅτι το μὲν ἔνα εἶναι κατανοητόν (ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις μας) τὸ δὲ ἄλλο ἀκατανόητον (ὑπερανῶ τῶν ἀντιληπτῶν μας ἱκανοτήτων) τότε τὸ κατανοητόν θὰ ἀφανισθῇ ἀπὸ τοῦ ἀκατανόητου καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ ποτὲ τὸ κλειδί νὰ ἀνοίξῃ ἐάν καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι ἀκατανόητα καὶ τῆς ἰδίας οὐσίας ἄλλα θὰ κατακαῇ ἀπὸ τὴν θύραν ἢ καὶ ἡ θύρα ἀπὸ τὴν οἰκίαν (ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἶναι τῆς ἰδίας φύσεως), ἡ ὁποία τοιοῦτότρόπως θὰ παραμείνῃ κλειστὴ δι' ὅλους. Ἐάν δε ἡ Ἁγία Τριάς διαιρεθῇ εἰς πρόσωπα κατανοητά καὶ ἀκατανόητα καὶ εἰς μεγαλύτερα καὶ μικρότερα, τότε θὰ γίνῃ κάτι χειρότερον, θὰ καταργηθῇ καὶ αὐτὴ ἡ πίστις μας.

Προσεξατέ ὁμῶς οἱς μὴ τυχόν ἀπὸ αὐτὰ πού ἀκούετε, διότι ἐάν πάρετε κατὰ γράμμα τὸ παράδειγμα τῶν ὁρατῶν οἰκιῶν καὶ θυρῶν θὰ χαραχθῇ μέσα εἰς τὸν νοῦν σας μία ὕλικὴ εἰκὼνα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περῇ ἡ ψυχὴ σας εἰς ἀμφοβολίαν καὶ θλασφημίαν. Ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ σκέπτεσθε αὐτὰ μέσα σας, ἐάν θεθαίως δύνασθε, κατὰ τρόπον πού ἀρμόζει εἰς τὸν Θεόν, συμφῶνα μὲ τὸν λόγον καὶ τὸν νόμον τῆς θεωρίας, καὶ τότε θὰ διαπιστώσετε πῶς ὅλα εἶναι ὀρθὰ καὶ καλὰ καὶ δὲν ἔχουν τιποτὲ τὸ ἀνθρωπινόν καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὸν Θεόν. Ἐάν πάλιν δὲν δύνασθε νὰ ἀντιληφθῆτε αὐτὰ κατὰ τρόπον πού ἀρμόζει εἰς τὸν Θεόν, τότε δεχθῆτε αὐτὰ μόνον μὲ τὴν πίστιν καὶ νὰ μὴ θελήσετε νὰ καταγίνεσθε πολὺ μὲ αὐτὰ διὰ τοῦ νοῦ σας. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀνομάζεται κλειδί, διότι δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἐν πρῶτοις δεχόμεθα τὴν θείαν ἑλλαμψιν, καὶ ἀφοῦ καθαρισθῶμεν καὶ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν ὅπως διὰ τῆς φωτιᾶς καθαρίζονται τὰ μέταλλα ἀπὸ τὰ ἀγενῆ στοιχεῖα, κατόπιν φωτιζόμεθα μὲ τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ δεχόμεθα τὸ δεῦτερον καὶ οὐράνιον βαπτισμὰ καὶ γεννώμεθα ἐκ νέου εἰς μίαν νέαν πνευματικὴν ζωὴν⁴⁵ καὶ

44 Α Τιμ στ 15 18

45 Πρθλ Ιωάν γ 3 5

καθιστάμεθα τοιουτοτρόπως τέκνα τοῦ Θεοῦ, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· «Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοὺς ἀλαλήτοις»⁴⁶ καὶ πάλιν· «Ἐδωκεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κραῖζον· Ἄβ-
 160 θὰ ὁ Πατήρ»⁴⁷. Αὐτὸ, λοιπόν, δε κνύει εἰς ἡμᾶς ὅτι ἡ θύρα εἶναι φῶς, ἡ δὲ θύρα μᾶς διδάσκει ὅτι καὶ ὁ δ αἰνῶν εἰς τὴν οἰκίαν εἶναι καὶ αὐτὸς φῶς ἀκατανόητον⁴⁸ καὶ ἐκτυφλωτικόν. Δὲν εἶναι δὲ ἄλλος ὁ κατοικῶν εἰς τὴν οἰκίαν Θεὸς καὶ ἄλλο φῶς ἡ οἰκία αὐτοῦ, ὅπως δὲν εἶναι ἄλλο τὸ φῶς τῆς θεότητος καὶ ἄλλο ὁ Θεός. Ἄλλ' εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία καὶ ὁ κάτοικος αὐ-
 τῆς, ὅπως ἐπίσης ὑπάρχει ἀπόλυτος παύσις τοῦ φω-
 τὸς καὶ τοῦ Θεοῦ Ἄλλ' εἰς τὴν θεολογικὴν ὁρο-
 λογίαν οἰκία ὀνομάζεται καὶ ὁ Υἱός, ὅπως ἀκρι-
 θῶς καὶ ὁ Πατήρ — διότι λέγει· «Σὺ, Πατερ, ἐν ἐ-
 μοὶ καὶ ἐν αὐτοῖς (σοὶ) καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ (τὸ ὁρ-
 θὸν ἐν ἡμῖν)»⁴⁹. «Ἦνα ἐν ὧμεν»⁵⁰ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦ-
 170 μα εἰς τὴν θεολογίαν ὀνομάζεται. ἐπίσης οἰκία. «Ἐνοι-
 κήσω, λέγει, ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω»⁵¹ καὶ «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐλεεσόμεθα καὶ μόνῃ παρ' αὐτῷ ποιήσω-
 μεν»⁵² διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τροφανῶς, καθὼς λέ-
 γει ὁ Παῦλος· «Τὸ γὰρ Πνεῦμα ὁ Κύριός ἐστιν»⁵³. Ἐ-
 αν, λοιπόν, ὁ Κύριος εἶναι τὸ Πνεῦμα καὶ ὁ Πατήρ εὐρί-
 σκεται εἰς αὐτὸ καὶ αὐτὸ ἐντὸς ἡμῶν καὶ ἀντιστρόφως
 πάλιν ἡμεῖς εὐρισκόμεθα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸ εἶναι
 μαζί με τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

Καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐμιλήσω περισσότερο συγ-
 κεκριμένα, ὅτι εἶναι τὸ ἐν πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριά-
 δος, αὐτὸ εἶναι καὶ τὰ δύο ἄλλα· διότι καὶ τὰ τρία Πρό-
 σωπα εἶναι ἀπολύτως καὶ ἀσυχύτως ἡνωμένα⁵⁴ καὶ
 νοοῦνται εἰς μιαν φύσιν καὶ οὐσίαν καὶ βασιλείαν. Ἐ-

46 Ρωμ η' 26.

47 Γαλ δ' 8.

48 Πρόβλ Α Τίμ. στ' 16

49 Ἰωάν ιζ' 21

50 Πρόβλ Ἰωάν ιζ' 21

51 Β Κορ στ' 16

52 Ἰωάν δ' 23

53 Β Κορ γ' 17

54. Πρόβλ Ἰωάν ε' 8.

- 180 ἂν κάποια ὀνομασία ἢ ἰδιότης ἀποδίδεται εἰς ἓν Πρόσωπον, αὕτη ἀναφέρεται καὶ ὑπάρχει καὶ εἰς τὰ ἄλλα τρία ὄντα, ἕκτος ἀπὸ τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰ «ἀκωνώμητα γινώρισματά» τῶν προσώπων τῆς Τριάδος ὁ ὅμας, ἦτο· «Πατήρ» καὶ «Υἱός» καὶ «Ἅγιον Πνεῦμα», τὰ ὅποια ἐκφορῶσιν τὰς εἰς ἕκαστον ἀποκλειστικῶς πρόσωπον προσδιδάσας ἰδιότητας τοῦ «γεννᾶν» (= Πατήρ) τοῦ «γεννᾶσθαι» (= Υἱός) καὶ τοῦ «ἐκπορεύεσθαι» (= Ἅγιον Πνεῦμα)· οὐ μόνον αὐτὰ εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα ἀκολουθοῦν φυσικῶς καὶ ἀντιστοιχῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ἕκαστον πρόσωπον. Τὰς ἰδιότητας αὐτάς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰς ἐννοήσωμεν ἢ νὰ τὰς εἰπωμεν διαφορετικὰ ἢ ἀντιποδᾶ ἢ νὰ τὰ ἐναλλάξωμεν μεταξὺ τῶν προσώπων. Διότι, με αὐτὰ ἐπιτελεῖται ἡ διακρίσις καὶ ἡ γνώσις τῶν προσώπων καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ βάλωμεν τὸν Υἱὸν πρὶν ἀπὸ τοῦ Πατέρα, οὔτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πρὶν ἀπὸ τῶν Υἱόν, ἀλλ' ὀφειλομέν νὰ τὰ λέγωμεν μαζὶ ὡς ἑξῆς· «Πατήρ, Υἱός καὶ Ἅγιον Πνεῦμα», χωρὶς νὰ κάνωμεν ἢ νὰ νεύωμεν οὔτε τὴν παραμικράν χρονικὴν διακοπὴν ἢ ἀπόστασιν μεταξὺ αὐτῶν· ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν ὅτι· μαζὶ με τὸν Πατέρα καὶ συγχρονῶς ἐγεννήθη καὶ ὁ Υἱός καὶ ἐξεπορεύθη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς πρὸς ὅλας τὰς ἑτέρας δὲ ἰδιότητας τὸ ἓν ὄνομα ἢ παράδειγμα ποῦ ἀναφέρεται εἰς ἓν Πρόσωπον ἀναφέρεται συγχρονῶς καὶ εἰς τὰ τρία πλὴν εἰ-
 190 πης, «φῶς»⁵⁵ καὶ καθεν ἀπὸ τὰ πρόσωπα εἶναι φῶς καὶ τὰ τοιαῦτα μαζὶ ἀποτελοῦν ἓν φῶς· «ζωὴ αἰωνίος»⁵⁶, καὶ καθεν ἀπὸ αὐτὰ ἐπίσης εἶναι ζωὴ καὶ ὁ Υἱός καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ὁ Πατήρ, ἀλλὰ καὶ τὰ τρία εἶναι· μία ζωὴ, Πνεῦμα, λοιπὸν εἶναι ὁ Θεός⁵⁷ καὶ Πατήρ καὶ ὁ Κύριος εἶναι τὸ Πνεῦμα⁵⁸ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι Θεός.
 200 Αὐτὰ εἶναι χωριστὰ τὸ καθεν Θεός καὶ συγχρονῶς τὰ τρία μαζὶ Θεός· ἕκαστον ἐξ αὐτῶν εἶναι Κύριος⁵⁹ καὶ τὰ τρία μαζὶ πάλιν Κύριος· ἓνας εἶναι ὁ Θεός ποῦ εὗρίσκε-

55 Α ἰωάν α 5

56 Α ἰωάν ε 20.

57 Βλ ἰωάν δ 24

58 Β Κορ γ 17

59 Βλ Εφεσ δ 5

ται πάνω από όλα⁶⁰, και καθένα είναι Κτίστης τῶν δ-
λων, και όλα αυτά είναι ὁ ἕνας Δημιουργὸς τῶν δλων
Θεὸς. Λέγε—δὲ σχετ-κῶς καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη· «Ὑν
ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»⁶¹. «Και
εἶπεν ὁ Θεὸς· γεννηθῆτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς»⁶². ἐν-
ταῦθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ Θεοῦ· Πατρὸς ὡς Δημι-
ουργοῦ· ὁ Δαυὶδ ὁμοῦς λέγει· «Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐ-
ρανοὶ ἐστερεώθησαν», ἐνῶ ἐδῶ γνωρίζομεν ὅτι πρόκει-
ται περὶ τοῦ Υἱοῦ, «καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐ-
τοῦ πάντα ἡ δυνάμις αὐτῶν»⁶³, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται σα-
φῶς εἰς τὸ Ἅγ. Πνεῦμα· Ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς
210 Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τῆς θρονίας⁶⁴, λέγει εἰς τὸ Εὐαγγέ-
λιόν του· «Ὑν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς
τὸν Θεόν», δηλαδὴ τὸν Πατέρα, «καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος»⁶⁵,
δηλαδὴ ὁ Υἱός· «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐ-
τοῦ ἐγένετο οὐδὲν ὃ γέγονε»⁶⁶.

Μαθετε, λοιπόν, παρακαλῶ, όλα αὐτά ὅσοι, ὀνομά-
ζεσθε τέκνα τοῦ Θεοῦ⁶⁷ καὶ ἐκεῖνοι που θέλουσι νὰ φαί-
νῶνται, ὅτι εἶναι Χριστιανοὶ καὶ διδάσκουν ἄλλους κού-
φια λόγια καὶ ὅσοι νομίζουν πως εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ
τοὺς ἄλλους —πλανώμενοι—, δηλαδὴ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
μοναχοί· Ἐρωτήσατε σχετικῶς τοὺς πεπεραμένους
πρεσβυτέρους καὶ ἀρχιερεῖς σας ἀφοῦ συγκεντρωθῇτε⁶⁸

220 ὅλοι μαζί με ἀγάπην Θεοῦ καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐπιδιώ-
ξατε νὰ μάθετε καὶ νὰ παθετε αὐτὰ ἐπάνω εἰς τὴν πρᾶ-
ξιν, ἀκόμη δε νὰ θελήσετε κάποτε καὶ νὰ τὰ ἴδετε οἱ ἴδιοι
καὶ ἀφοῦ δοκιμάσετε καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς σας ἐμ-
πειρίας τὰ ζήσετε, νὰ γίνετε ὅμοιοι μὲ τὸν Θεόν· Καὶ
μὴ ἀρκῆσθε, λοιπόν, μόνον εἰς τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα
καὶ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ σπεύδετε μόνον μὲ αὐτὰ νὰ ἀ-
ναρρηχθῇτε εἰς τὰ ἀποστολικά ἀξιώματα, διὰ νὰ μὴ

60 Ρωμ θ 5.

61 Γεν α 1.

62 Γεν ο 3.

63 Ψαλμ λδ' 6.

64 Πρβλ Μάρκ γ' 17.

65 Ιωάν α 1.

66 Ιωάν α 3.

67 Πρβλ Α Ιωάν γ 1.

68 Πρβλ Δευτ λσ' 28' λδ 7.

ἀκούσετε, σεῖς οἱ ὅποιοι πρὶν καλὰ καλὰ γνωρίσετε τὰ μυστήρια, τρεχετε νὰ καταλάβετε τὰ ἀξιώματα που ἀνήκουν εἰς ἄλλους καταλληλότερους σας, το «Οὐαὶ οἱ φρόν.μοι παρ' ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες»⁶⁹ καὶ τὸ «Οὐαὶ οἱ τιθέντες τὸ φῶς σκότος καὶ τὸ σκότος φῶς»⁷⁰!

Παρακαλῶ, λοιπόν, ὅλους σας ἀδελφοί μου ἐν Χριστῷ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ θαλλετε ὡς θεμέλιον⁷¹ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἀρετῶν τὸ ἀγαθὸν τῆς ταπεινώσεως ἔπειτα ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ θεμέλιον νὰ ὑψώσετε μὲ ἀγῶνας εὐσεβείας⁷² τὸν οἶκον⁷³ τῆς γνωσεως τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ⁷⁴ καὶ νὰ καταυγασθῇτε ἀπὸ το θεῖον φῶς καὶ νὰ ἴδῃτε μὲ το καθαρὸν ματι τῆς καρδίας σας — ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους — τὸν Θεόν⁷⁵ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον νὰ διδασθῇτε τὰ πλεον. δυσνόητα καὶ ἀφανέρωτα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν⁷⁶ καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ αὐτὴν τὴν γνῶσιν, ἡ ὁποία παρέχεται καὶ ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὸν Πατέρα τῶν φωτῶν⁷⁷, θά περᾶσετε εἰς τὸ ἔργον τῆς μεταδόσεως τῆς θείας διδασκαλίας⁷⁸ εἰς τοὺς πλησίον σας διδάσκοντες αὐτοὺς «τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐαρεστον καὶ τέλειον»⁷⁹, καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας σας αὐτῆς νὰ προσφέρετε εἰς τὸν Θεὸν λαὸν ἐκλεκτον⁸⁰, εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σᾶς ἀνέδειξεν διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας του ὀφειλομένον νὰ ἐπιτελέσωμεν τοιοῦτοτρόπως τὸ ἔργον τοῦτο ὥστε νὰ μὴ πεταχθῶμεν ἔξω ἀπὸ τὸν νυμφῶνα⁸¹ τοῦ Χριστοῦ ὡς

69 Ἦσ ε 21. Πρὸλ. Παρ γ 7

70 Ἦσ ε 20

71 Πρὸλ. ΕΒρ στ 1

72 Πρὸλ. Α Τιμ δ 3

73 Πρὸλ. Ματθ 2 24-25. Λουκ στ 48

74 Πρὸλ. Ματθ ιγ 11. Λουκ η 10.

75 Πρὸλ. Ματθ ε 8

76 Πρὸλ. Ματθ. ιγ 11.

77 Βλ. Ἰωκ. α' 17.

78 Πρὸλ. Ρωμ. ιθ' 7. Α' Τιμ. δ' 8' ε' 17.

79 Ρωμ. ιθ' 2

80 Βλ. Τίτ δ' 14

81 Πρὸλ. Ματθ ιθ' 10-13

περιφρονηταὶ αὐτοῦ καὶ ἔστερημένοι τοῦ ἐνδύματος τοῦ γάμου, ἀλλὰ μᾶλλον ὥσάν συνετοὶ καὶ τίμιοι δι.σχειρισταί⁸², ποῦ ἔχομεν δι.σχειρισθῇ καλῶς τὸν θησαυρὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ θείου λόγου μεταξὺ τῶν συνανθρώπων μας. καὶ φυσικὰ πρὶν ἀπὸ αὐτό, ποῦ ἔχομεν τακτοποιήσει τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας ἔναντι τοῦ Θεοῦ, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα τοῦ Κυρίου, ἀνεμποδίστως, μὲ θίον στολ.σμένοι ἀπὸ ἀρετὰς καὶ οὐράνιον γνῶσιν, ἀκτινοβολοῦντες θεῖον φῶς καὶ γεμᾶτοι ἀπὸ Ἁγίου Πνεῦμα, καὶ νὰ βασιλεύσωμεν αἰωνίως μαζί με τὸν Χριστόν⁸³ καὶ νὰ κληρονομήσωμεν μαζί με αὐτὸν τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ αἰώνιος ζῶσα καὶ ἀθάνατος πηγὴ καὶ ζωὴ καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀρμόζει νὰ προσφέρεται πᾶσα δοξολογία καὶ τιμὴ καὶ λατρεία καὶ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας. Ἀμήν.

82 Πρὸλ. Λουκ. 8 42

83 Πρὸλ. Β' Τιμ. 8 12.

“Ὅτι δὲν εἶναι ἄνευ κινδύνων τὸ νὰ κρίνωμεν τὰ χα-
ρίσματα τοῦ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός· καὶ ὅτι πρέπει αὐτὰ νὰ τὰ
φανερώνωμεν καὶ νὰ τὰ δεικνύωμεν εἰς ὅλους καὶ νὰ διακη-
ρύττωμεν μὲ εὐγνωμοσύνην τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς
ὑψάλειαν τῶν ἀκρατῶν, ἔστω καὶ ἂν εἰς μερικούς δὲν ἀρέ-
σῃ τοῦτο.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ΄

‘Αδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ παιδιὰ μου ἐν Χριστῷ
τῷ Θεῷ, ἄρα γε ποίαν ἰδέαν νὰ ἔχετε δι’ ὅσα ἐδίδαξα
εἰς διαφόρους ὁμιλίας μου μέχρι τώρα; Τί ἄρα γε νὰ
ἐσκέφθητε καὶ ποίας κρίσεις νὰ ἐκάματε μέσα σας ἐ-
ναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν αὐτὰ μὲ παρρησίαν;
10 Μήπως ἐνομίσατε ὅτι ὑπεστήριξα κάτι ἀντίθετον ἢ ἁ-
σχετον μὲ τὰς θείας Γραφάς¹. Μήπως μὲ κατηγορήσα-

1 Ἡ παρούσα Κατήχησις περιγράφει τὴν κατάνοσιν τοῦ πνεύμα-
τος τῶν μοναχῶν τοῦ Αγ. Μομνάντος πρὶν αὐτοὶ ἐξεγερθεῖν ἐναντίον τοῦ
Συμεῶν Πρέπει συνελθῆς νὰ ἐξεφωνηθῇ κατὰ τὰ ἐτῆ 995-998, ὅταν
ὁ Συμεὼν ἦτο 48-49 ἐτῶν. Μερικοὶ νομίζουν ὅτι αὐτὴ ἐνθυμίζει τὴν
Μεγάλην Ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Μακαρίου Ὁμολογητοῦ ἔχοντες ἐνταύ-
θα μίαν τοιαύτην ἐπίδρασιν, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίη ἄμεσον καὶ κατὰ
λέξιν ἐξηγησάμενον Ἐάν ὁ χαρακτήρ τῆς παρούσης Κατήχησεως θεω-
ρηθῇ ὡς πολεμικός, τότε ὁ συγγραφεὺς ὑπερασπίζεται δι’ αὐτῆς τὴν
γνησιότητα τῆς ἰδικῆς του μυστικῆς ἐμπειρίας ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων
αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι τὸν κατηγοροῦν δι’ ὑπερβολὴν καὶ ἐπαροῖν καὶ οἱ ὅποιοι
ἐθεώρουν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ὡς ὑπερβολικὰ πνευματικὴν καὶ ἀπρα-
γματοποιήσιμον ἀπὸ κοινὰς ἀνθρώπων.

2. Ὅρα Μακαρίου εἰς Μεγάλην Ἐπιστολὴν· «ὅστις ἀπὸ τῶν θεο-
πνευστῶν Γραφῶν παρεστήσαμεν» (Ἐκδόσις W. JAEGER, σ. 291,
10-11) Ὁ Μακάριος καὶ ὁ Συμεὼν ἔχουν μίαν ἰδικὴν των διδασκα-
λίαν περὶ τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας, κατὰ πάντα ὅμως σύμφωνον μὲ
τὴν τοιαύτην τῆς ὁγίας Γραφῆς.

- τε μέσα σας, ὅτι δῆθεν σὰς ἔχω εἶπει ὑπερβολικῶς πολλὰ, Μήπως μὲ κατεκρίνατε, ὅτι σὰς ὤρμησα με ὀλιζο-
νειαν³, Ἐάν, λοιπόν, κατ' αὐτόν τον τρόπον ἀντεδρασα-
τε ἔναντι αὐτῶν που σὰς ἔχω εἶπει, εἴθε νὰ σὰς λυπηθῇ
ὁ Χριστός, ἐγὼ ὁμῶς παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας, ὥστε
κάνεις νὰ μὴ ἐπιμεινῇ εἰς αὐτὴν τὴν λανθασμένην γνώ-
μην Δὲν ἔχομεν γράψει αὐτὰ διὰ νὰ κάμωμεν ἐ-
πίδειξιν — ἅς μὴ ἐπιτρεψῇ κατὶ τέτοιοι ὁ Θεὸς που μὲ ἐ-
λέησε καὶ με ὠδήγησεν εἰς τὴν παρούσαν καταστάσιν —
ἀλλ' ἔγραψα αὐτὰ ἕπερ δὴ ἀναλογίζομαι τὰς εὐεργεσι-
ας τοῦ Θεοῦ, τὰς ὁποίας ἐχαρίσεν εἰς ἐμὲ ἀπὸ τῆν ἀρ-
20 χὴν τῆς ζωῆς μου μέχρι τῆς παρουσίας στιγμῆς, διὰ τὰς
ὁποίας τὸν εὐχαριστῶ καὶ τὸν θαυολογῶ, ὡς ἐξπλαγ-
χνον Δεσπότην καὶ εὐεργέτην μου Κύριον, καὶ τὸ χαρι-
σμα που ἔδωκεν εἰς ἐμὲ το μεταδίδω με εὐγνωμοσύνην
εἰς ὅλους ἡμᾶς Διότι πῶς εἶναι, δυνατόν νὰ μὴ διακη-
ρύξωμεν τὸ ἀναριθμητὸν πλήθος τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θε-
οῦ ἢ νὰ κρυφῶ με ἀχαριστίαν ὥσαν νὰ στεροῦμαι
ἐντελῶς μνήμης καὶ ὥσαν νὰ εἶμαι κακὸς δούλος τὸ χά-
ρισμα ποὺ ἐκεῖνος μοῦ ἔδωκε⁴, Ἐπειδὴ, λοιπόν, δὲν
δύναμαι νὰ φερθῶ κατ' αὐτόν τον τρόπον διακηρυττω
παντοῦ τὸ ἔλεός του, ὁμολογῶ τὸ χάρισμα, εἰς ὅλους
δεικνύω τὴν καλωσύνην καὶ ἔδειξεν ἐκεῖνος εἰς ἐ-
μέ καὶ παραλλήλως παρακαλῶ καὶ σὰς διὰ τῆς δι-
30 δασκαλίας τοῦ θείου λόγου νὰ ἀγωνισθῆτε νὰ μὲ
τασχετε καὶ νὰ ἀπολαύσετε τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, τὰς
ὁποίας ἐγευθῆν καὶ ἐγὼ ὁ ἀναξίος διὰ μέσου τῆς ἀπεί-
ρου αὐτοῦ ἀγαθότητος Διότι με αὐτό που κάμνομεν
οὐδολως σὰς ζημοῦμεν ἢ σὰς ἐζημιώσαμεν⁵, ἀλλ' ἀντι-
θέτως ἐπιθυμοῦμεν νὰ μεταδώσωμεν ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐ-
πῆραμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς συνδούλους μας, ποὺ
εἴσθε οεῖς, οἱ ὁποῖοι, ἔχετε ἀξίωθῇ νὰ καλῆσθε λαὸς τοῦ
Χριστοῦ καὶ ἁγ.ον αὐτοῦ ποιμνιον καὶ βασιλικὸν ἱερα-
τεῖον⁶

³ Πρὸς Ὁλμ. 13 20

⁴ 8λ. Ματθ. κε 13

⁵ Πρὸς Β. Κορ. 2 2

⁶ 8λ. Α. Πέτρ. 2 9. Αποκ. α 6 Κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλη-
σιολογίαν τὸ πλήρωμα τῆς Εκκλησίας ὁ πιστὸς λαὸς, οἱ Χριστιανοὶ α)

Διότι, ὅπως καὶ νυνὲς ἓνας πτωχὸς τοῦ ἀγαπᾶ τοὺς ἀδελφούς του, ὁ ὁποῖος ἐζητήσῃ ἀπο κάποιον ἐλεήμονα που ἀγαπᾶ τὸν Χριστὸν καὶ ἐλάβεν ἀπὸ αὐτοῦ χρήματα καὶ ἐν συνεχείᾳ τρέχει εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς του καὶ λέγει χοροῖς μὲν καὶ κρυφα εἰς αὐτοὺς «Τρέ-
 40 ξατε γρηγόρα καὶ οἱ, δια νὰ παρετε» διὰ κινῶν μὲ τὸ δάκτυλον καὶ λέγων εἰς αὐτοὺς ταύτας ἐδωσεν εἰς αὐτὸν τὰ χρήματα ἂν δε αὐτοὶ δὲν πιστευσουν αὐτὸς θά-
 ξει τὰ χρήματα εἰς τὴν παλάμην διὰ νὰ πιστευσουν καὶ νὰ τρεξουν γρηγόρα δ' αὖ να συναντήσουν τὸ ταχύτερον τὸν ἐλεήμονα ἐκεῖνον ἄνδρα, ἔτσι ἄκρ βίῃς καμνῶ καὶ ἐγὼ ὁ τιποτενιος, ὁ πτωχὸς καὶ ἐστερημένος ἀπὸ κά-
 θε καλὸν καὶ δοῦλος τῆς ἀγιοτητος ὄλων υμῶν ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐδοκίμασα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ προσήλθον εἰς αὐτὸν μὲ μετάνοιαν καὶ μὲ
 τὴν μεοιτείαν τοῦ ἁγίου Σπριμιον που εἶναι πατήρ μου καὶ πατήρ ἰδικὸς σας⁷ καὶ ἀφοῦ ἐλαβα τὴν χάριν ἐγὼ
 50 ποι εἶμαι ἀνάξιος νὰ δεχθῶ καθὲ χάρισμα ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν ἀνέχομαι νὰ κρατῶ αὐτὴν μεσὰ μου μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλὰ διακηρυσσω εἰς ὅλους σᾶς τοὺς ἀδελφούς καὶ πατέρας μου τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ καὶ φανερωῶ εἰς σᾶς ποῖοι εἶναι τὸ χάρισμα που ἐδόθη εἰς ἐμέ
 ὅσοι δυναμαὶ- καὶ με τὴν διδασκαλίαν μου σᾶς τὸ δεικνύω ὥσάν να τὸ θάξω ἐπάνω εἰς τὴν παλάμην καὶ τὰ λέγω αὐτὰ ὅχι κατὰ τρόπον μυστηριωδῆ καὶ ἀ-
 πόκρυφον, ἀλλὰ τὰ θαλαλῶ με φωνὴν δυνατὴν, λέγων «Τρέξατε, ἀδελφοί μου, τρέξατε» καὶ δὲν διακηρυσσω μόνον, ἀλλὰ συγχρόνως σας δε κινῶ ποῖος εἶναι ὁ εὐ-
 εργέτης μου Δεσπότης χρησιμοποκῶν πάλιν τὸν λόγον

μετέχουν τοῦ βασιλικοῦ ὀφειμματος τοῦ Κυρίου διότι εἶναι ἐξωηλισμέ-
 ναι μὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διὰ τῆς ὁποίας ἐξουσιάζουν τῶν παθῶν τῶν
 καὶ κατανακοῦν τοὺς πνευματικῶς ἐχθρούς τῶν. Ἐπίσης διότι ἀποκτοῦν
 τὸ ἡγεμονικὸν πνεῦμα -εχοντες ἰδέας σκοπεῖτε καὶ ἰδεωδῆ πραγμα-
 τικῶς ἡγεμονικῶ βασιλικὸν καὶ ἡγεμονικὸν ἥθος καὶ ευφρέπειαν- δ)
 Μετέχουν συγχρόνως ἐκ τινος βαθμοῦ καὶ τοῦ ἐρατικοῦ ὀφειμματος ὡς
 χωρ-σμένοι τῶν ἁμαρτωλῶν φαρμακόμενοι εἰς τὸν Θεὸν καὶ προσφέρον-
 τες εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ θυσιος πνευματικὸς καὶ ευφροδὲ-
 κτους εἰς αὐτόν

7 Πρὸλ. Ἀποκ. γ' 17

8 Πρὸλ. Ἰωάν. κ' 17

ἀντὶ τοῦ δακτυλοῦ Διότι ἔστι κάποιος ἄνθρωπος δώσῃ
εἰς κάποιον πτωχόν ἓνα νομισμα καὶ ὁ τελευταῖος ἐν
συνεχείᾳ ὑποδεξέσθαι εἰς τοὺς δότῃν νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἄλ-
60 λους αὐτοὺς ὁργίζεται καὶ γίνεται περισσότερον ἄπρα-
θμος εἰς τὸ νὰ δίδῃ ἐπὶ ὃ ὁ Θεὸς δὲν ἐνεργεῖ κατ' αὐ-
τὸν τὸν τρόπον ἀλλ' ἀντιθέτως εὐεργετεῖ ὅλους Διότι
ἐὰν εἰς κάποιον δώσῃ κάποιον πνεύμα καὶ χάρισμα⁹,
δηλαδὴ ταλάντον, καὶ αὐτὸς δὲν το διακηρύξει εἰς ὅ-
λους καὶ δὲν τὸ καταστήσῃ γνωστὸν λεγὼν «Τρέξατε
εἰς τὸν Δεσπότην τοῦ διδῆαι ἀφθύνως καὶ ἀνυπεροβου-
λως καὶ κανεῖς δὲν θὰ φηγῇ ἀπὸ αὐτοῦ ἄδειας»¹⁰, ἀλλ'
ἀφοῦ τὸ παρῇ το κρύψῃ μετὰ εἰς τὴν γῆν¹¹, τότε εἶναι
ποῦ ὁργίζεται περισσότερο ἐναντὶν ἐκεῖνου ποῦ ἐπῆ-
ρε τὸ χάρισμα ἔπε δὴ ἀπεφθόνον δειθελεῖ νὰ πάρουν
καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ὅπως ἐπῆρε καὶ ὁ ὁδός

Δι' αὐτὸ, λοιπόν, μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διαλα-
λῶ παντοῦ, ἐκείναι τὰ ὅποια εἶδαν καὶ ὅσα θαυμάσια
τοῦ Θεοῦ ἔχω γνωρίσει ἐμπράκτως καὶ ἐκπερας ἄλ-
70 λα τὰ διακηρύσσω¹² καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ὥσαν
νὰ εὐφρανῶμαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγων μεγαλοφω-
νως «Τρέξατε ὅλοι πρὶν κλεισθῇ εἰς οὐρανὸν διὰ τοῦ θανά-
του ἡ θύρα τῆς μετανοίας¹³ τρέξατε διὰ νὰ προφθάσε-
τε¹⁴ πρὶν ἀποθάνετε τρέξατε νὰ παρῇτε καὶ σεις ὅτι
καὶ ἐγώ, κτῆθησατε, ὥστε πρὶν πεθάνετε νὰ οὐκ ἀνοί-
ξη¹⁵ ὁ Δεσπότης τὰς πύλας τοῦ παραδείσου καὶ νὰ οὐκ
ἀποκαλύψῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ¹⁶, φροντισατε με καθὲ ἐπι-
μέλειαν νὰ ἐγκαθιδρύσσετε ἐντός σας τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν¹⁷ καὶ νὰ τὴν ἀποκτήσετε ἐνσυνεδήτως καὶ νὰ
μὴ φυγετε ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν χωρὶς αὐτὴν καὶ
ἰδιαιτέρως ἐκεῖνοι, ποὺ νομίζουν ὅτι τὴν ἔχουν χωρὶς νὰ
τὸ γνωρίζουν, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητά δὲν ἔχουν

9 Πρὸς Ρωμ σ 11

10 Πρὸς Σοφ Σειρ κθ 8

11 Πρὸς Ματθ κε 18

12 Πρὸς Α Τιμ ε 21

13 Πρὸς Ματθ κε 10

14 Πρὸς Φιλ γ 12

15 Πρὸς Ματθ 2 7 Λουκ ιθ 9

16 Πρὸς Ιωάν ιδ 21

17 Πρὸς Λουκ ιζ 21

τιποτε ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερηθάνεις των·

- 90 Πές μου σε παρακαλῶ πῶς εἶναι δυνατόν να ἴδῃ
 τὸν Πατέρα τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖνος που δὲν ἔχει ἀποκτη-
 σει νοῦν Χριστὸν¹⁸. Ἐκεῖνος δε που δὲν βλέπει τὸν Χρι-
 στὸν να ὁμολῇ ἐντός του διὰ μεσοῦ τίνος καὶ πῶς θα εἴ-
 πῃ «Ἀθθά ὁ Πατήρ»¹⁹. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχε ἀπα-
 κτήσῃ ἐνσυνεστως ἐντός του τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
 νῶν²⁰, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν μετὰ τὸν
 θάνατόν του. Ἐκεῖνος του δὲν βλέπει τοῖς Χριστὸν μαζί
 με τὸν Πατέρα²¹ νὰ μενῇ ἐντός του διὰ τοῦ Ἁγίου Πνευ-
 ματος πῶς θα εὑρεθῇ μαζί με τα πρόσωπα τῆς Ἁγίας
 Τριάδος εἰς τὴν μελλουσαν ζωὴν καθὼς εἶπεν ὁ Κυρ-
 ος «Πάτερ σὺς δέδωκας μοι θελῶ ἵνα ὅπου εἰμι ἐγώ,
 κἀκεῖνος ᾧ μετ' ἐμοῦ»²² καὶ παλιν τοῦ περὶ τούτου δέ
 100 ἐρωτῶ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ παντὶ τῶν πιστευόντων
 εἰς τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς
 σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ κάνω ἐν σοὶ καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧ-
 σι»²³. «Κάγω τὴν δόξαν ἣν δέδωκας μοι δέδωκα αὐτοῖς
 ἵνα ᾧσι ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν ἔσμεν, ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ
 ἐν ἐμοὶ, ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν καὶ ἵνα γινώσκῃ
 ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπεστεῖλας καὶ ἡγάπησας αὐτούς,
 καθὼς ἐμέ ἡγάπησας»²⁴.

- Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι, ἀδελφοί, ὁ τρόπος τῆς ἱδύκῃς
 μου καυχήσεως καθὼς νομίζουν μερικοὶ. Καὶ αὐτὸν
 τὸν τρόπον με παρακινεῖ²⁵ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νὰ φανε-
 ρώσω πρὸς σὰς τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφούς μου τὴν ἀ-
 100 νέκφραστον καλωσύνην καὶ ἀγάπην που δεικνύει ὁ Θε-
 ος πρὸς ἡμᾶς, ἕνεκα τῆς ὁποίας τιμᾷ με τόσον μεγάλα
 χαρίσματα πλουσίως ἐκείνους που ἤλπισαν εἰς αὐτόν.
 Ἄλλ' ἀπαντήσατε, παρακαλῶ, εἰς τὴν ἐξῆς ἐρώτη-
 σίν μου «Τί λοιπὸν, ὁ Πατήρ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἀγά-

18 Πρὸς Α' Κορ 8' 16

19 Ρωμ 9' 15 Γαλ 5' 6

20 Πρὸς Λουκ 12' 21

21 Πρὸς Ἰωάν 16' 23 καὶ 4 7 Α' Ἰωάν 7' 24

22 Ἰωάν 12' 24

23 Ἰωάν 12' 20-21

24 Ἰωάν 12' 22 23

25 Πρὸς Β' Κορ 1' 14

πᾶ τὸν Υἱόν²⁶ καὶ ὁ Υἱὸς χωρὶς νὰ γνωρίζῃ καὶ χωρὶς
 νὰ τὸν βλέπῃ εἶναι μαζὶ μετὰ τὸν Πατέρα,» «Ὁχι», θὰ
 ἀπαντήσετε ἀσφαλῶς. Διότι ἐὰν τυχὸν δεχθῶμεν αὐτό
 καὶ διδασκώμεν ὡς ἀληθές, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς δεν
 γνωρίζοντα, μεταξὺ τῶν, τότε πᾶς περπατοῦν ἡ πᾶσις
 μας καὶ ἠφανίσθη δὲ ὅτι ἐὰν ἐποτεθῇ ὅτι ὁ Πατὴρ ἀγνοεῖ
 τὸν Υἱόν καὶ ὁ Υἱὸς τὸν Πατέρα, τότε εἴμεθα ὑποχρεω-
 110 μένοι νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τελείαν ἀγνο-
 ῖαν αὐτῶν. Ἐὰν δὲ συμβαίη αὐτό τότε εἴμεθα ἄθεοι,
 ὥσάν νὰ μὴ ἐγνωρίσαμε ποτε τὸν Θεόν. Ἐὰν ὁμῶς κα-
 θὼς λέγει ὁ Χριστός, «ὁ Πατὴρ γνωρίζε τὸν Υἱόν καὶ
 ὁ Υἱὸς γνωρίζε τὸν Πατέρα»²⁷ καὶ ὡς Θεὸς που εἶναι
 συνυπάρχει μετὰ τὸν Θεόν καὶ Πατέρα καὶ ὁ Πατὴρ ἐπί-
 σης συνυπάρχει μετὰ τὸν Υἱόν, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ ἱ-
 ὁσος ὅταν λέγῃ «Καθὼς σὺ, Πατερ ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν
 σοί»²⁸, «οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ ὦσι»²⁹ «κάγω ἐν αὐ-
 τοῖς»³⁰, εἶναι φανερόν ὅτι ὅπως ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς εἶ-
 ναι ἡνωμένοι μεταξὺ τῶν καθ' ὁμοίον τρόπον καὶ ἡμεῖς
 εἴμεθα μετ' αὐτῶν ἡνωμένοι. Μετὰ τὴν διαφορὰν ὁμῶς ὅτι
 ἡ ἔνωσις τοῦ Υἱοῦ μετὰ τὸν Πατέρα πηγάζει ἀπὸ τὴν και-
 νην τοὺς οὐσίαν (εἶναι φύσις) καὶ εἶναι ἀχρονος, ἐνῶ
 ἡ ἑδική μας ἔνωσις μετὰ τὸν Υἱόν εἶναι κατὰ θέσιν καὶ χά-
 ριν ἐν ταῦταις ὁμῶς εἴμεθα ὅλοι ἡνωμένοι καὶ ἀχώρι-
 στο εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τὸν Θεόν, καθὼς ὁ ἰδὸς
 120 παλιν λέγει «Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσι
 τετελεσμένοι εἰς ἓν»³¹, διὰ ποῖον λόγον, «ἵνα γνω-
 σκῇ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐ-
 τοὺς καθὼς ἐμέ ἠγάπησας»³² καὶ ὁ Παῖλος συμπληρω-
 νει «Ὅπου οὐκ ἐνὶ Ἑλλήνι καὶ Ἰουδαίῳ, βάρβαρος,
 Σκύθῃ, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶ-
 σι Χριστός»³³.

26. Βλ. Ἰωάν. γ' 35

27. Πρὸς Ματθ. ιε 27 Λουκ. ι 22 Ἰωάν. ι 15

28. Ἰωάν. ιζ' 21

29. Ἰωάν. ιζ' 21

30. Ἰωάν. ιζ' 23

31. Ἰωάν. ιζ' 23

32. Ἰωάν. ιζ' 23

33. Κολοσ. γ' 11

Αὐτά, λοιπόν, ἀκούσατε ὅσοι νομίζετε ὅτι εἰσθε πνευματικοὶ ἄνθρωποι καὶ εἰς Ἐκεῖνον (τὸν Χριστὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα) ποὺ τα λέγει πιστεῦσατε ἐμέ· ὁ δὲ ὁποῖος σᾶς ἀναπτύσσω με τὸν λόγον τῆς χάριτος³⁴ τας, δωρεάς, τὰς ὁποίας λαμβάνουν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὅσοι καταφεύγουν εἰς αὐτὸν με θερμὴν πίστιν καὶ πράττουν τὰς ἐντολάς του καὶ ὁποῖος γίνωμαι εἰς τὸ ἔργον τοῦ το ὄργανον ποὺ μετὰ ἡ δε εἰς σᾶς τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐμ
130 πνεύσεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπαλλάξατέ με ἀπὸ καὶ θε ὑποψιαν καὶ κατηγορίαν· Ποῖός δὲ εἶναι, ἐκεῖνος ποὺ πράγματι ὁμιλεῖ, ἀκούσατε τὸν ἴδιον τὸν Κύριον τ. λέγε σχετῶς· «Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε ὁ λαλοῦντες, ἀλλὰ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ το λαλοῦν ἐν ὑμῖν»³⁵· Βλέπετε ὅτι δὲν λαλῶ ἐγὼ πρὸς τὴν ἀγάπην σας τὰς ὑπερφυσικὰς καὶ καταπληκτικὰς αὐτὰς ἀληθείας, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ποὺ ὁμιλεῖ μυστικῶς εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου· Αὐτὸ δὲ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος λέγων· «Οὐ γὰρ θελήματ ἄνθρώπου ἠνέχθη ποτέ προφητεῖα, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι»³⁶· Καίτοι δὲ ἐγὼ εἶμα, τιποτένιος καὶ ὀνάζῃς καὶ εὐρίσκομα μακρὰν
140 ἀπὸ κάθε ἐννοίαν ἁγιότητος καὶ τῶν ἁγίων ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις δὲν δύναμαι νὰ ἀρνῶμαι τὴν δωρεάν ποὺ ἐδόθη εἰς ἐμέ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παύσω νὰ ὁμιλῶ, ἀλλ' εἴμεθα δεσμευμένοι, ἐναντ τῆς χάριτος αὐτοῦ νὰ μεταφέρωμεν ὥς ἴδιοι τοῦ ὑπηρέτα· εἰς σᾶς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ σᾶς φανερωῶμεν τὸ τάλαντον καὶ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς ἐμέ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν³⁷ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος με κατέστησε διὰ τῆς χειροτονίας ἱερέα, καθὼς παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ὁ ἴδιος ὁ πρωτοκορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος λέγει· «Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι παικίλης χάριτος Θεοῦ. Εἰ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ, εἰ τις

34. Πρὸλ. Πρὸξ. α' 5 κ 32

35. Ματθ. ι' 20

36. Β' Πέτρ. α' 21

37. Α' Τημ. β' 14. Πρὸξ. η' 18

διακονεί, ὡς ἐξ ἰσχύος ὡς χορηγεῖ ὁ Θεός»³⁸

- 150 Λοιπόν, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο που ὁμιλεῖ, ἀδελφοί, καὶ ὃς ἐγώ, καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσαν δι' ὧν παρέθεσα ἀνωτέρω ὁ ἰδὸς ὁ Κυριὸς καὶ ὁ πιστὸς τοῦ Μαθητῆς Ἰσὺς, δὲ λέγω φέροντα που θὰ καταφυγῶ διὰ νὰ ἀπεφύγω τὴν ἀσεβητικὴν καταδικὴν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ μὲ αἰώνια καταστροφήν³⁹ ὅσους λέγουσι φέροντα ὅτι λέγει· «Ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος»⁴⁰. Καθὼς δὲ ἀκρῶς ἐκεῖνος που δεκνύει, ἀπαστάνει εἰς ὅποιον ὁμιλεῖ, κατ' ἐμπνεύσειν καὶ ἐπιταγήν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀμαρτάνει καὶ θλασφῆμει ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα⁴¹ που ὁμιλεῖ, καθ' ὅμοιον ἀκριβῶς τροπὴν καὶ ἐκεῖνος που θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ὅτι «ὁμιλῶ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν ἐμπνεύσειν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καίτοι, ὅτερεται ἐντελῶς τῆς ἐξ αὐτοῦ πεμπομένης χάριτος τοῦ Πνεύματος, ὅπως ὁ Σμῶν ὁ
- 160 Μαγός⁴² καὶ ὅσοι τὸν μιμῶνται θὰ εἶναι, ξένος πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἀντίθετος αὐτοῦ. Διότι ἐκεῖνος ποιεῖ ἀνθίσταται καὶ πολεμεῖ τα λόγια τοῦ Πνεύματος⁴³ εἶναι, διχῶς ἄλλο ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Τριαδικὸς Θεὸς εἶναι ἀχωριστός καὶ ἀδιαιρέτος ἀρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι καὶ συναναρχὸν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ βασιλεύει αἰωνίως μετ' αὐτῶν.

- Ἄς μὴ θηλήσετε, λοιπόν, ἀδελφοί, νὰ γίνετε ἐχθροὶ καὶ πολέμοι τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐλάτε καὶ γονατίσαστε νὰ λατρεύσωμεν⁴⁴ μαζί τὸν Θεόν καὶ νὰ μὴ σηκωθῇτε ἀπὸ ἐκεῖ μέχρις οὗ πάρτετε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ ἐγώ ὁ ἀνάξιος ἔλαβον αὐτὴν μετὰ τὴν ἰδικὴν τοῦ εὐνοῖαν καὶ ἀνασχίην. Δὲν σᾶς λέγω τίποτε τὸ ἀντίθετον, ἀδελφοί, ἀλλὰ δεκνύω πρὸς ὅλους σας πλουσιῶσαι τὴν ἀγάπην τοῦ ἔχω
- 170 πρὸς σᾶς. Διότι ἐάν σᾶς ἔλεγον, ὅτι, ἐγώ μὲν ἔλαβον δωρεάν χάριν ἀπὸ τὸν Πατέρα τῶν φώτων, ἀπὸ τὸν ὁ

38 Α. Πέτρ. δ' 10-11

39 Πρβλ. Πράξ. η' 20

40 Ψαλμ. ε' 7

41 Πρβλ. Μαρκ. γ' 29. Λουκ. ιδ' 10.

42 Πρβλ. Πράξ. η' 13-23

43 Πρβλ. Πράξ. ζ' 51

44 Πρβλ. Ψαλμ. ηδ' 8

ποιόν χορηγείται κάθε θεῖον αγαθόν⁴⁵ ἀλλὰ σεῖς δὲν θέλω νὰ πάρετε, τότε πολὺ δικαιολογημένως νὰ μὴ-
θῶ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ σᾶς τοὺς ἰδίους τώρα ὁ-
μως ποὺ σᾶς παρουσιάζω τὴν ἀληθεῖαν ὅπως τὴν διδά-
σκει ἡ Θεὰ Γραφή καὶ ὅπως ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζω
καὶ ποὺ σᾶς δεικνύω ποῖα εἶναι ἡ βασιλικὴ ὁδός⁴⁶ τοῦ
πρέπει ν' ἀκολουθήτε, εἰς τὴν σᾶς ἐδῶκα, Ἐὰν πάλιν
δὲν καταδέχεσθε νὰ διδάσκεσθε ἀπὸ ἐμεῖ ἐπειδὴ μὲ θεω-
ρῆτε ἀσημόν καὶ ἀγνωστὸν καὶ μικρόν, τότε πρέπει νὰ
γνωρίζετε, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδ' ἀλέξε τοὺς θεωρουμένους ἀ-
πὸ τοὺς ἀνθρώτους ἀνοήτους, δὲ νὰ κατατροπώσῃ καὶ
καταντροπιάσῃ τοὺς κατὰ κόσμον σοφοὺς καὶ τοὺς ἀ-
δυνάτους καὶ παραπειταμένους καὶ περιφρονημένους ἐ-
180 δι᾿ ἡμᾶς, διὰ νὰ καταντροπιάσῃ τοὺς ἐνδόξους καὶ τοὺς
δυνατοὺς⁴⁷

Ἄλλ' ἴσως κάποιος νὰ πάρῃ τὸν λόγον καὶ νὰ εἴ-
πῃ «Αὐτὰ ποὺ μᾶς διδάσκεις εἶναι μεγάλα καὶ ὑπερ-
βολικά καὶ εὗρισκονται ἔξω ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀν-
θρώπου»⁴⁸ Καὶ ἐγὼ θὰ ἀπαντήσω εἰς αὐτόν «Εἶναι
πράγματι μεγάλα καὶ ὑπεράνω ἀπὸ τὰς φυσικὰς δυνά-
μεις τοῦ ἀνθρώπου, διότι εἶναι λόγια τοῦ Θεοῦ, καθὼς
ἔχει λεχθῇ»⁴⁹ «Καὶ πῶς συμβαίνει θὰ μοῦ εἴπῃ, ὥστε
κάνεις ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρας νὰ μιλῇσιν τοιοῦτο-
τρόπως ἀπροκαλύπτως περὶ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἢ νὰ μὴ
προφέρῃ τέτοιους λόγους, ὥσάν αὐτοὺς ποὺ λέγεις ἐσὺ
διὰ τὸν ἑαυτὸν σου» — «Ἐχεῖς λησμονήσῃ τὸν ἑαυτὸν
σου, (ἀπατάσαι), ὦ ἄνθρωπε, σὺ τοῦ ἰσχυρίζεσαι, κα-
τι τέτοιο Διότι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πατέρες ὄχι μόν-
ον ἐλάλησαν σύμφωνα καὶ παρόμοια μὲ ὅσα ἐγὼ λέγω,

45 Πρὸς Ιακ σ 17

46 Πρὸς Αριθ κ 17

47 Α Κορ σ 27 28

48 Πρὸς Μαρκίον Επιστολὴ Μενάλη = γενέσθαι γὰρ οὕτως
ἀνθρώπινον φῦσιν ἀδυνατόν» (ἐκδ W JAEGGER σελ 287 23) — «κα-
λῶς ὅν ἑκαστος καθ' ἑμῶν εἶχε λέγειν ὡς ὑπέρογκα ἐκ ματαότητος
φρονοῦντων καὶ τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπινην φύσιν ἐπαγγελλομένων» (ἐνθ
ἀνωτ σελ 281, 8 10).

49 Πρὸς Μαρκίον: «... τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ πεποιθότες ὁμο-
λογούμεν καὶ πιστεύομεν ὅτι τὰ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα παρὰ τῇ
ἐπαγγε λαμένῳ Θεῷ πάντα δυνάτα γυγνάναι» (ἐνθ ἀνωτ σ 287 12-14)

190 αλλά και υπερβολικώτερα έχουν εἶπε τὸ κύρος ὁμῶς
καὶ ἡ ἀξιοπρέπεις ἐκείνων που εἶπον αὐτὰ συντελεῖ ὥστε
να γίνονται εὐκολῶς δεκτά καὶ πιστευτά ὅσα εἶπον,
ἐνῶ ἡ ἰδὴ κη μου ἀσημαστὴς καμνεῖ ὥστε νὰ φαίνονται εἰς
σὰς ὡς ψευδὴ καὶ ἀποκρουστικά ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα ποὺ
ὅλο τὰ δέχοντα, ὡς ἀληθῆ.

Ἔχω ἐν τούτοις νὰ σὰς ἀναφέρω καὶ ἄλλον λό-
γον, διὰ τὸν ὁποῖον παρὰ τῇ, θελήσει μου σὰς ἀπεκα-
λύψα αὐτὰ. Ποῖος δὲ εἶναι αὗτος ὁ λόγος; Ἡ ψευδὴς
καὶ παράλογος ἀκοῆσα καὶ ἀντιληψὶς ἐκείνων που ἐπο-
στηρζοῦν, ὅτι δὲν ἵσταρχε εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐπ' τῆς
γῆς καὶ μεταξὺ ἡμῶν τοιοῦτος ἀνθρώπος καὶ προσεξε-
νὰ ἀντιληφθῆς ποικίλα πανουργὰ εἰς τὴν κακίαν. Ἐὰν ἐ-
γὼ δὲν ὁμολήσω ἀνοητὰ καὶ καθυγρά, ἀλλὰ προσπαθῇ-
σω νὰ κρυψῶ τὸ χάρισμα τότε ἐκεῖνο νομίζουν ὅτι λέ-
γω τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν ἀντιθέτως ἐγὼ ὑμολογῶ καὶ φα-
200 νερῶσω τὴν ἀλήθειαν, ἀμέσως με χαρακτηρίζουν ὡς ὑ-
περηφάνον, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὴν δι-
δασκαλίαν τῶν ἀγίων ἀποστόλων. Ποῖα δὲ εἶναι αὕτη
τὸ «ἡμῖς νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν»⁵⁰ Ἄρα θεωρεῖτε αὐτὸ
ὕπερβολὴν ὑπερηφάνιας. Ἐὰν εἴπω καὶ ἐγὼ ὅτι καὶ ἐ-
κεῖνοι, τὸ «Ἐκ τούτου γινώσκωμεν ὅτι ἐν ἡμῖν ἐστὶν
ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ δεδοκεν ἡμῖν»⁵¹ Ἄλλ' αὐτὸ πῶς
θα δονηθῇτε νὰ τὸ στρέψετε ἐναντίον ἐκείνου που σὰς
ὁμιλεῖ Ἄλλὰ καὶ τὸ «Ἡ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἡμοῖ,
λαλοῦντος Χριστοῦ»,⁵² καὶ τὸ «Δοκῶ Πνεῦμα Θεοῦ ἔ-
ναι»⁵³ καὶ τὸ «Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐλάβομεν πνεῦμα δου-
λειας, ἀλλὰ πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ
210 κρήζομεν Ἀβθᾶ ὁ Πατήρ»⁵⁴, καὶ τὸ «Ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν
ἐκ σκοτοῦς φῶς λάμψαι, ὃς ἐλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν»⁵⁵, Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τὰ ἀποστολικά λόγια θα
θεωρηθοῦν ὅτι, εἶναι ἰδικὰ μου λόγια ὑπερήφανα, Ὡς
τῆς ἀνοησίας!

50 Α Κορ. 8' 10.

51 Α Ἰωάν. γ' 24 πρὸς καὶ δ' 13.

52 Β Κορ. ιγ' 3.

53 Α Κορ. ζ' 40.

54 Ρωμ. η' 13. Πρὸς Γαλ. 5' 6.

55 Β Κορ. 5' 6.

Ἐάν πάλιν θελῇς νά μάθῃς καί τόν τρόπον που συν-
τελεῖται ἡ θεία ἐλλαμψίς, πῶς δηλαδή αὕτη γίνεται εἰς
ἐκείνους ποί ἀγαποῦν τόν Κύριον ἀκούσε το ἴδιον τόν
Παῦλον ὁ ὁποῖος λέγει «Ἐχόμεν δέ τόν θησαυρόν
τούτον ἐν ὀστρακίνοις σκευεύουσιν»⁵⁶, δηλαδή εἰς τὰ σκευ-
ματά. Ἐάν ἐξακολουθήσῃς νά λέγῃς ὅτι δέν ἵπάρχει τέ-
τοιος ἄνθρωπος εἰς τοὺς σημερινούς καιρούς, δὲατι
Πέτ μου, σέ παρακαλῶ, διατι δέν ὑπάρχει, «Δὲ ὅτι, ἀ-
παντὰς καὶ νά θελῇ καποίος νά γίνῃ τοιοῦτος, νομίζω
ὅτι δέν δυνατόν. ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα σημερον νά
220 γίνῃ, ὅπως δέν γίνεται ἐκεῖνος ποῖ δέν θέλε». Ἐάν ὁ
μὴ ἰσχυρίζεσαι ὅτι καὶ ἐκεῖνος ποῖ θέλε δέν γίνεται,
τοτε τί θά καμώμεν ἐκεῖνο τό «Ὅσο δέ ἔλαβον αὐτόν,
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενεσθαι»⁵⁷ καὶ τό
«Εἰ θελετε θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες»⁵⁸ καὶ τό
«ἅγιοι γίνεσθε ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι»⁵⁹. Ἐάν ὁμως οὔτε
θέλῃς οὔτε γίνεσαι τοιοῦτος γνωρίζε ὅτι καταδικάζεις
αὐ τὸν ἑαυτὸν σου ἐπειδὴ οὔτε θέλεις οὔτε προσπαθεῖς
νά γίνῃς διότι ἐάν θέλῃς νά γίνῃς δύνασαι.

Ἐάν ὁμως οὐ δέν εἶσαι τοιοῦτος, Θεοῦ θέλοντος,
εἶναι παρὰ πολλοὶ ἄλλοι τοὺς ὁποῖους σὺ δέν γνωρί-
30 ζεις διότι ἐάν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ προφητοῦ Ἡλίου ὁ
Θεὸς εἶχεν ἑπτὰ χιλιάδας πιστοὺς τοῖ ποῖ δέν προσε-
κυνῇσιν τὸν Βααλ⁶⁰ ἀσυγκριτῶς περισσότερον τώρα,
ποῖ ὁ Θεὸς ἐσκόρπισεν ἐπὶ τῶν μᾶς ἀφθόνης τό Ἅγιόν
τοῦ Πνεύματος⁶¹. Ἐάν δε κανεὶς δέν ἀποβαλῇ ἀπὸ τὴν
ψυχὴν τοῦ ὁλα ὅσα ἐμποδίζου τὴν χάριν τοῦ Ἀγίου
Πνεύματος νά τὸν ἐκκεφθῇ καὶ δέν ἐμφανίζεται ἐνώ-
πιον τοῦ Θεοῦ γυμνός ἀπηλλαγμένος ἀπὸ αὐτοῦ καὶ νά
ζητήσῃ νά λαβῇ τὴν εὐθυνὴν φερε αὐτός ποῖ δέν θέ-
λει νά πράξῃ τοῦτο καὶ ὁχι ὁ Θεὸς καὶ διὰ νά χρησι-
μοποιήσῃ ἐν παράδειγμα, ὅπως ἡ φωτιά μόλις συναν-
τήσῃ τὰ ξύλα καὶ κατὰ τρόπον φυσικόν ἀναθεῖ, τοιοῦ

56 Β Κορ δ 7

57 Ἰωάν σ 12

58 ῥωμ πα 8

59 Α Πέτρ σ 16

60 Ελ Ρωμ ια 4

61 Πρδλ Τιτ γ 5 6

τοτρόπως καὶ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου καὶ λατρευτοῦ
 Πνεύματος ζητεῖ νὰ ἀναυῇ τὰς ψυχὰς μας διὰ νὰ φω-
 τιῇ⁶² καὶ ἐκεῖνοι που εὐρ-σκόντα εἰς τὸν κόσμον καὶ
 νὰ κατευθύνῃ τὰ διήματα⁶³ τῶν πολλῶν πρὸς τὴν ἀρε-
 τὴν διὰ μεσοῦ ἐκεῖνων που ἐδέχθησαν τὸν θεῖον φωτι-
 σμὸν ὥστε καὶ ἐκεῖνοι θαδίζοντες ὅσον γίνεται, καλυ-
 240^ο τερρον, νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν φωτὶν καὶ ἔτας ἓνας ἢ
 καὶ ὅλα, ἐὰν εἶνα δυνατόν, μαζὶ νὰ ἀνιψθοῦν καὶ νὰ
 λάμψουν ἀνάμεσά σας ὥσαν θεοί, διὰ νὰ εὐλογῇται καὶ
 νὰ πληθυνεῖται⁶⁴ ἡ γένεα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ⁶⁵ καὶ νὰ μὴ
 παύσῃ ποτέ νὰ ὑπερχῇ⁶⁶ ἄνθρωπος ποὺ νὰ ἀμύαλῃ εἰς
 τὸν Θεόν καὶ νὰ λαμπρῇ ὡς φῶς ἐπάνω εἰς τὴν γῆν

Ἐγὼ μὲν, λοιπόν, αὕτῃ νομίζω ὅτι εἶται ἡ ἀληθεῖα
 καὶ ὅτι ἀπὸ εἶνα ἐκεῖνο που θέλε ὁ Θεός δι' ἡμᾶς
 τοὺς ὁποῦς αὐτός ἐδημιουργήσε καὶ ἐτίμησε καὶ ἐδό-
 ξασε τότε χαρίζοντάς μας τὴν ἰδικὴν Του εἰκόνα⁶⁷ ἐ-
 σθῆς δὲ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς σας ἐξετάσατε καὶ δοκίμασα-
 τε ὅσα ἐγὼ σᾶς λέγω. Καὶ ἔσσι αὐτὰ ποὺ φρονῶ καὶ
 διδάσκω σύμφωνα με ὅσα ἔχουν λεχθῇ, δέν εἶναι, συμ-
 250^ο φωνα μὲ ὅσα διδάσκουν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἅγιοι, καὶ
 ὁσφόροι, πατέρες ἐσιν δέν ἐπαναλαμβάνω ἐκεῖνα ποὺ
 εἶπεν ὁ Θεός καὶ περιέχοντα, εἰς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια,
 ἐὰν δέν ἀνάπτω φανερά εἰς ὅλους δι' ἀποδείξεων τὴν
 ζωοποιὸν ἐνέργειαν καὶ δωρεάν που εὐρίσκεται μεσὰ
 εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τὴν ὁποῖαν μερικοὶ ἐφρόντισαν ὅ-
 σον ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτοὺς, πολὺ κακῶς νὰ στήσουν-
 καὶ δέν δεικνυόμεν τὸ φῶς το ὁποῖον εἶναι ἀναμμένον
 καὶ φωτίζει, λαμβανων δηλαδὴ ὅλα αὐτὰ ποὺ διδάσκω
 καὶ συνιστῶ ἀπο αὐτὰς τὰς ἁγίας Γραφάς, τότε ἐγὼ
 μὲν ἄς παραδωθῶ εἰς τὸ ἀνάθεμα τοῦ Κυρίου Θεοῦ καὶ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ⁶⁸ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπεὶ δὲ δι-
 δάσκω ἀντιθετα ἀπὸ ὅ,τι ἐδίδαξαν καὶ εὐηγγελισθη

62. Πρὸς Ματθ ε 16 Φιλ θ 15

63. Πρὸς Ψαλμ Λατ 23 ρη 133

64. Πρὸς Γεν κβ 17 κη 3 4 κλη

65. Πρὸς Ψαλμ κα 24 κγ δ ρδ 6.

66. Βλ θ Παρ στ 11

67. Πρὸς Γεν ο 27 δ 7 Ψαλμ η δ

68. Πρὸς Ρωμ θ 3 Γαλ α β θ

παν⁶⁹ οἱ θεῖοι, ἀπόστολοι, σεῖς δὲ οὐ μόνον νὰ κλεισθετε
 260 τὰ αὐτὰ σας ὥστε νὰ μὴ ἀκοῦτε τὰς ἰδίας μου πλά-
 νας, ἀλλὰ νὰ ἀρχίσετε νὰ με κτυπᾶτε μὲ λιθοῦς ὥσπου
 νὰ με θανατώσετε ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄθεον. Ἐάν ὁμως ἐπα-
 νορθωνώμεν τὰς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀπο-
 στολων τὰς ὁποίας μερικοὶ παρεποίησαν χρῆσι μὲν
 οὖντες καὶ ἐν προκειμένῳ τὰ χωρία ἐκεῖνα τῶν θεῶν
 Γραφῶν τὰ ὅποια στηρίζουν καὶ διορθώνουν τὸν νοῦν
 τῶν διαστρεφέντων καὶ ἐκείνων τοῦ πεθάντα, εἰς αἷτας,
 συμβουλευόμεν αὐτοὺς νὰ μὴ τερμένουν μὲ ἀκαθορί-
 στοὺς καὶ ἀφηρημένας ἐλπίδας τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν
 ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
 νῶν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἀλλὰ τοὺς διδάσκουμεν ὅτι εἰς
 ἴκενοὺς, ποὺ εἶναι ἐκλεκτοὶ καὶ προκεταὶ νὰ σωθῶν δι-
 270 δοῦνται μὲν ὡς ἔγγυθος εἶ⁷⁰ ἀπὸ τὴν παρούσῃ ζωὴν ὅσα
 εἰς ῥέσκονται ἐνώπιον μας καὶ ἀποκαλύπτονται καὶ φαίνον-
 τα ὅσα δὲ πρόκειται νὰ δοθῶν μετὰ θάνατον καὶ κα-
 τὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρᾶθυμοποιούμα νὰ τὰ ἀπο-
 δείξω καὶ ἐπιβεβαιώσω ἀφελ, λοιπὸν, τοιαῦτα διδά-
 σκωμεν δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐχωμεν τὴν ἀξίωσιν νὰ γι-
 νώμεθα ἀπὸ ἄλλους παραδεκτοὶ καὶ νὰ μᾶς ἀγαποῦν ὅ-
 λαι διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς τελείας ἀγάπης ποὺ ἐπιτε-
 λοῦμεν;

Διότι ὅπως ἐκεῖνος ποὺ εὗρῃκε κάποιον κρυμμένον
 θησαυρόν καὶ τὸν ἐφυλάξε μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του⁷¹,
 ἐπικρίνεται καὶ καταδικάζεται ἀπὸ ἄλλους ὡς φιλάργυ-
 ρος ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν τὸν κρύπτει διὰ τὸν ἑαυτὸν
 του, ἀλλὰ τὸν δείκνυει καὶ τὸν φανερῶν εἰς ὅλους καὶ
 ἀφήνει τὸν καθένα νὰ παρῇ ὅσον θελεῖ εἶναι ἀσφαλῶς
 280 ἀρεστός καὶ ἀγαπητός καὶ εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐγὼ εἰς τὰ πνευματι-
 κά ζητήματα κινδυνεύω νὰ χαρακτηρισθῶ παραφρων,
 καθ' ἣν στυγμὴν ὁμολῶ⁷² με τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Διότι,
 πράγματι διὲν κάποιος ἅγιος ἄνθρωπος μοῦ διεμήνω-
 σεν ὅτι εἰς κάποιον τόπον ὑπάρχει θησαυρός κρυμμένος

69 Πρὸς Γαλ α' 8

70 Πρὸς θ' Κορ. α' 22. Εφεσ. α' 14.

71. Πρὸς Ματθ. ιη' 44.

72 Πρὸς Β' Κορ ια' 17, 23

ἀπὸ τὰς ἁγίας Γραφάς, δὲν ἡμελλοῦσα οὔτε στιγμήν νά σηκωθῶ καὶ νά ἐρευνήσω καὶ νά ἰδῶ καὶ συγχράνως ἐζητήσω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον νά γίνῃ βοηθός μου καὶ συνεργάτης μου καὶ ἀφοῦ ἐδέχθη ἐγκατέλεψα καὶ θε ἄλλην ἐργασίαν καὶ θεωρικὴν δραστηριότητα, καὶ ἀφοῦ ἐπηγα εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἄγαθος ἐκεῖνος ἄνθρωπος μοῦ ἐφανέρωσε ὁ ἄ γραμματῶν ὅτι ὑπάρχει ὁ θησαυρός ἔειπα σὺ με κόπον πολλόν καὶ με μόχθον ἡμέραν καὶ νύκτα νά ἀνοίγω τὰ σκα-
 290 ιτω καὶ νά πετῶ τὸ χῶμα ἐξω ὥστε ν' ἀνοίγεται θαυ-
χηντάκι ἕως ὅτου ὁ θησαυρός ἀρχίσῃ νά φαίνεται ἀπὸ
ἐπάνω καὶ νά ἀντιτάτῃ μαζί με τὸ χῶμα Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐκοπίασα ἐπὶ πολλῷ χρόνον νά σκαπτῶ καὶ νά πετῶ τὸ χῶμα νομίζω πλέον ὅτι ἔχω ἰδεῖ ὅλον τὸν θησαυρόν που εὑρίσκετο κάτω χαμηλά νά εὑρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ ὅλην τὴν γῆν καὶ νὰ εἶναι ἀπλωμένος χωρὶς πρυσμίξεις καὶ καθαρὸς ἀπὸ καθε ἀκαθαρσίαν καὶ βλέποντας τὸν κράζω θάρκῳς καὶ ὡς ἐξῆς φωνάζω πρὸς ὁσους ἀπιστοῦν καὶ δὲν θέλουν νά κοπρασθοῦν καὶ νά σκάψουν: «Ἐλῆντε νά ἴδῃτε ὅλοι ὅσοι δὲν πιστεύετε εἰς τὰς θείας Γραφάς»⁷³ Κάνω δὲ αὐτοῖς ἐπεὶ δὴ ὑπαικούω καὶ πιστεύω εἰς ἐκεῖνο ποὶ λέγει ὁ Σολομών «Ἀδελῶς τέ μαθόν ἀφθονῶς τέ μεταδίδωμι»⁷⁴ δ' αὐτό, λοιπόν, αὐτὴ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καθὼς ἔχει λεχθῇ φωνίζω
 300 πρὸς ὅλους «Ἐλῆντε νά μάθετε, ὅτι δὲν εὑρίσκεται μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλ' εὑρίσκεται ἤδη ἔμπρὸς εἰς τα ῥατία σας καὶ εἰς τὰ χέρια σας καὶ εἰς τα πόδια σας ὁ ἀνεκφραστός θησαυρός, ποῦ εὑρίσκεται ἐξω καὶ ὑπεράνω ἀπὸ κάθε ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν»⁷⁵ Ἐλῆντε νά θεθαιωθῇτε, ὅτι αὐτός ὁ θησαυρός, διὰ τὸν ὁποῖον

73 Πρὸς καὶ Μακαρίου Μεγάλῃ Ἐπιστολῇ - Ἀναγκαῖον δι' ὁληγῶν περὶ τούτων παρορῶναι τῷ ἀεσπότη καὶ δεῖξαι, οἷον μὲν θλάθην καὶ ζῆμιαν υφίστανται οἱ τὰς θείας Γραφαίς αὐτοὺς πεσόντες μὴ πιστεύοντες ἀλλὰ ἡ διὰ τοῦ νόου ὑπόληψις ματαιῶς πληροφροῦσθαι»

74 Σοφ. Σολ. Ζ 13

75 Ἐπεὶ ο 21 Μακαρίου Μεγάλῃ Ἐπιστολῇ -Καὶ ἂν ἐπουράνιον τῆς τελείας χάριτος θησαυρὸν ἐν ταῖς ἀστρακινούς ἡμῶν τῶν σωματικῶν σκευεύειν ἐν πάσῃ πληροφροῖ ἐντεῦθεν κομισάμενοι καὶ θεοὶ οἰκητήριον καθαρὸν γενόμενοι» (ἐνθ ἄνωτ σ 300 29 31)

οἷς ὁμιλῶ εἶνα το φῶς τοῦ κόσμου·⁷⁶

Καί δέν λεγῶ αὐτο ἔγω ἀπο τοῦ ἐαυτοῦ μου·⁷⁷ ἀλλά
 τὸ εἶπε καὶ τὸ λέγει ὁ ἴδιος ὁ θησαυρος· «Ἐγὼ εἶμι ἡ
 ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή·⁷⁸ ἔγω εἶμι· τὸ σπείρι τοῦ σίνα
 πινῶ⁷⁹ τοὶ ἔχει· χωθῇ μέσα εἰς τὸ ἔδυφες⁸⁰ ἔγω εἶμι·
 τὸ πολυτιμο μαργαριτάρ· τοὶ ἀγοραζομαι⁸¹ ἀπὸ τοὺς
 πιστοὺς ἔγω εἶμι· ἡ βασίλει· α τῶν οὐρανῶν ἡ ὁποῖα
 310 κρυπτετα ἀναμεσά σας⁸² καὶ καθὼς θληπτομαι ἀπὸ ἐ-
 κεινους που με ἐζητησαν καὶ με εὔρον⁸³ τώρα, το·ουτο
 τρῶπως θά λάμπω εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ, εἰς αὐ-
 τοὺς καὶ υπερῆνω δλων αὐτῶ· ὅπως τώρα λαμπω —
 καίτοι εἶμι κρυμμένος· παρπαττω ἀπὸ ὅλους τοὺς
 οὐρανους⁸⁴· Ἐγὼ τοὶ ἐκ τῆς φύσεως μου δέν περιορι-
 ζομαι καὶ δέν χωρῶ· τουθεν, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν
 ζωὴν συγκαταβαίνω καὶ σμ·κρυνομαι ὥστε νὰ χωρῶ
 ἐντός σας, καὶ ἐνῶ εἶμι ἀόρατος γίνομαι ὁρατος εἰς
 σᾶς καὶ παρορσιαζομαι ὅχι ὅσοι εἶμαι· ἀν καὶ παρα-
 μένω ὀλοκλήρης ὁρατός, ἀλλ ἐμφατίζομαι τοσας ὅσων
 δύναται νὰ ἰδῇ ἡ ἀτελὴς καὶ πεπερασμένη φύσις ἐκει-
 νων που με θλεπουν· Ἐγὼ εἶμαι ἡ μαγ·α, τὴν ὁποίαν
 ἀφοῦ ἐπῆρεν ἡ ψυχὴ τὴν ἐθεσεν εἰς τα τρεῖς στοιχεῖα⁸⁵ ἀ-
 πό τα ὁποῖα ἀποτελεῖται, καὶ ἀφοῦ ζημωθῇ· μαζ· τῆς γλ-
 320 νεται ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ ὁμο·α με ἐμέ⁸⁶ διότι ὁποῖας
 λογῆς εἶνα· τὸ προζυμι, τέτοιο γίνεται κα· το ἀλειρ-
 πὸ ἀνακατευεται· μαζ·ι τοῦ μαζ·ι με το νερό καὶ τὸ ἀλά-
 τι· μαζ·ι με ἐμέ δηλαδὴ, λέγει ὑπαρχει ὁ Πατὴρ μου με
 τόν ὁποῖον ἔχομεν τὴν αὐτὴν φύσιν καὶ τὸ Παράκλητον

76 Βλ· ἰωάν η 12 β 5

77 Πρβλ· ἰωάν ιδ 10

78 ἰωάν ια 25

79 Ματθ ιγ 31· Μάρκ δ 31· Λουκ ιγ 19

80 Πρβλ· Ματθ ιγ 44

81 Πρβλ· Ματθ ιγ 46

82 Πρβλ· Λουκ ιζ 21· ἰωάν ο 26

83 Πρβλ· Ματθ ζ 7· Λουκ ια 9

84 Εφεσ δ 10

85 Ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν ἡλκωτικὴν ἀντίληψιν· ισχυροῦσαν ἀκόρη καὶ
 σημερον· ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς στοιχεῖα· τὸ λογιστικόν· τὸ θυμικόν καὶ
 τὸ ἐπιθυμητικόν· ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰς τρεῖς θεοικώς λειτουργίας αὐ-
 τῆς

86 Πρβλ· Ματθ ιγ 33· Λουκ ιγ 21

αὐτοῦ Πνεῦμα, ἐνῶ ἐσεῖς ἀποτελεῖται τὸ ἀντιστοιχόν τοῦ νεροῦ καὶ τοῦ ἀλστικοῦ. Ἐγώ εἰμαι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος διὰ τοὺς πιστοὺς μὲν, δούλους ἔγιναι ὁ πνευματικὸς παράδεισος εἰς τὴν θελήν τοῦ ἀπολεσθέντος κατὰ τὴν πτώσιν καὶ ἔνεκα ταύτης ὑρατοῦ παραδείσου εἰς τὸν πνευματικὸν αἶτον παράδεισον τεποθεῖται⁸⁷ δούλος ὅσο πιστεύουν εἰς ἐμέ καὶ ἀναγεννῶνται πνευματικῶς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος⁸⁸, οἱ ὅποιοι δὲν θεωροῦνται, πλεον νὰ ἀμαρτιάνουν⁸⁹, οἷδε ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου δύναται νὰ πράξῃ κατὰ ἐναντίον τῶν⁹⁰, διότι ἐγώ εὐρισκομαι διαρκῶς ἐντὸς αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐντός ἐμοῦ⁹¹ καὶ ὁ αὐτὸ νικᾷ τὸν ἀμαρτωλὸν κόσμον⁹², ἐπειδὴ αὐτὸ εὐρίσκοντα. ἔγω καὶ παύω ἀπὸ αἶτον τὸν κόσμον⁹³ καὶ ἔχω⁹⁴ μαζί τῶν ἐμὲ ποὶ εἶμαι δυνατοτερος ἀπὸ δούλους⁹⁴. Ἐγώ εἶμαι ἡ ὁμοιαζουσα μὲ φῶς πηγῇ⁹⁵ τοῦ ρωακίου καὶ ποταμοῦ τῆς ἀθηναιστικῆς, εἰς τὴν ὅπου οὐκ ἔστι μετὰ τὸν θάνατον τῶν, ἀλλὰ καθὲ ὥραν λαλοῦντα μὲ τὴν ψυχὴν τῶν ὁσων μὲ ἀγαπᾷ μὲ τὸ νερο ποὶ ἀνταδύζει ἀπὸ ἐμέ καὶ καθαρίζουν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἀπὸ καθὲ ἀκαθαρσίαν καὶ λαμπρὰ καλοῦνται ολοκληρῶς καὶ γίνονται ὡσάν λαμπρά καὶ ὡσάν ἡλιακὴ ἀκτὶς. Ἐγώ εἶμαι ὁ ἥλιος ποὺ ἀνατελλεῖ καθὲ ὥραν εἰς αὐτοὺς ὡσάν νὰ εἶναι, διαρκῆς τρωπία καὶ θελεπόμενος μὲ τὰ ματὰ τῆς ψυχῆς, καθὼς μὲ ἔβλεπον παλαιότερον ἀποκαλυπτήμενον οἱ προφῆται οἱ ὅποιοι ὅταν μὲ ἔβλεπον μὲ ἐδοξολογοῦν καὶ πάντοτε μὲ ἐπεκαλοῦντο, ὅπως πχ λέγε⁹⁶ καὶ ὁ Δαυὶδ «Τὸ πρῶτ' εἰσακουσοὶ μου, τὸ πρῶτ' παραστήσομαι σοὶ καὶ ἐποῦσε με»⁹⁶ καὶ κόπο οὐς ἄλλος (ὁ Ησαΐας) «Τότε ραγήσεται πρῶϊμον τὸ φῶς σοὶ καὶ

87 Πρὸς Γεν. 6 8

88 Πρὸς Ἰωάν. γ' 35

89 Πρὸς Α' Ἰωάν. γ' 9

90 Πρὸς Ἰωάν. δ' 30

91 Πρὸς Ἰωάν. στ' 56 ιε' 4 6

92 Πρὸς Α' Ἰωάν. ε' 4-5.

93 Πρὸς Ἰωάν. ιε' 18 ιζ' 14, 19

94 Πρὸς Λουκ. ια' 22. Α' Κορ. α' 25

95 Πρὸς Ἰωάν. 5' 14

96 Ψαλμ. ε' 3 Πρὸς καὶ Ψαλμ. δ' 3.

τὰ ἰάματά σου ταχύ ἀνατελεῖς⁹⁷ ὅταν δηλαδὴ καὶ θα-
τηρησῇς τὰς ἐντολάς μου

Καὶ ὁ αὐτοῦ λόγον ἀναγκαζομαι νὰ λέγω πρὸς
τὴν ἀγαπὴν σας ὅσα παραγγέλλει πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς
ὁ ὁποῖος δῶκε τὴν σωτηρίαν μας, ὁ αὐτὸ ἄλλο εἰμὴ ἀφ' οὗ
πληροφορηθῇ. ὅλα αὐτά, νὰ περσθῇτε ὅσοι εἴρισκαν
ταὶ εἰς τὸ πνευματικὸν σκοτὸς ὅφελαυν νὰ ἴδωσι τὸ με-
γαλὸ φῶς τοῦ λαμπει⁹⁸, εἴαν θεοβαίως ἔχουν τὴν δυνα-
τότητα νὰ βλέπουν, καὶ νὰ νῆ νομίζουσιν μερικοὶ ἀπὸ σᾶς,
ὅτι ἔλαμψε μὲν τὸ φῶς ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον ἐκεῖνο τοῦ
σκοτοῦ παραμένουν ἄνθρωποι, καὶ φεροῦν τὸ ὑλκόν των
350 ἡμᾶ νὰ το βλέπουν. Δὲν εἶναι ἴσχυος δυνατόν νὰ τὸ
ἴδωσι οἱ ἄνθρωποι, τότε διατ' ἔλαμψε καὶ ἐξακολουθεῖ
νὰ λάμπῃ ἀφ' οὗ δὲν τὸ βλέπουν, τὸ ὀρθότερον εἶναι ὅτι
τὸ μὲν φῶς ὑπῆρχε πάντοτε⁹⁹ καὶ πάντοτε ἔλαμπε καὶ
λάμπει εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐκαθαρίσθησαν ἀπὸ τὴν
ἁμαρτίαν, καὶ εἰς τὸ σκοτάδι, ἐφωτίζε καὶ τὸ σκοτάδι,
δὲν το ἐσκοτίσε¹⁰⁰ καὶ τώρα ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζῃ
καὶ τὸ σκοτάδι δὲν το ἐξουδετερώνει, ἀλλ' οὔτε κἂν τὸ
ἐγγίζει. Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον λέγει, ὅτι τώρα ἀντέτειλεν εἰς
τὸν λαόν πρὸς εὐρίσκεται εἰς τὸ πνευματικὸν σκοτὸς¹⁰¹,
σημαίνει πῶς τώρα εὐδόκησε νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ὅσους
καὶ φανερωνεται¹⁰² ὅτι οἱ ὑπόλοιποι τοῦ ἐυρίσκοντα
εἰς τὸ σκοτάδι, δὲν εἶναι εἰς θεοσὶν νὰ ἴδωσι καὶ νὰ προσ-
λάβωσι τὸ φῶς. Διότι, ὁ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἀόρατος
Θεοῦ ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη κατὰ δύο τρόπους ἀφ' ἐ-
360 νός μὲν διὰ τοῦ σώματος τοῦ εἰς τα σαρκικὰ μάτια β-
λῶν ὅσοι τὸν εἶδον κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσίαν τοῦ καὶ
τῶν ἀπιστῶν καὶ τῶν πιστῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐγνωρίσθη
καὶ τὸ φῶς τοῦ ἀποκαλυφθῇ μόνον εἰς ἐκείνους, οἱ ὁ-
ποῖοι ἀποδεικνύονται εἰς τὴν πρᾶξιν πιστοί, οἱ ὁποῖοι
καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν. « Ἴδου ἡμεῖς, Κύριε, ἀφήκαμεν

97 Ἡσ νη 8

98 Πρὸς Ἡσ θ 2

99 Πρὸς Ἰωάν σ 1 4

100 Βλ Ἰωάν σ 5

101 Βλ Ἡσ θ 2

102 Πρὸς Ἰωάν ιβ' 20-21

πάντα και ἠκολουθησαμεν σοι»¹⁰³ ὅταν δε λεγῇ «παν-
τα» περιλαμβάνει καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰ χρήματα καὶ
τὸ ἴδιον θελήμα καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὴν περιφρόνησιν
καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν προσωρινὴν ζωὴν καὶ τὸ νὰ σχαθῇ
αὕτην διὰ τὴν ἀπολαύσιν ἐκείνην τὴν πραγματικῶς ὑ-
παρχούσαν αἰώνιον ζωὴν διὰ τὴν ἀσφαλῶς τὸ γλυκύτε-
ρον εἶναι καὶ προτιμότερον πρᾶγμα πού εἶναι ὁ ἴδιος
ὁ Θεός.

- 370 Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ ὅλους, πατέρες καὶ ἀδελ-
φοί νὰ αγωνισθῆτε νὰ κατακτήσετε αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἡ
ὁποία εἶναι τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, τὸ ἴδιον τὸ Ἅγιον Πνεῦ-
μα, τὸ ὁποῖον ἀγαθὲν, ὅσους το παίρνουν μέσα των καὶ
ἐνωноνται μαζί του¹⁰⁴ καὶ τοὺς μεταβάλλει εἰς κατὰ
χάριν θεοὺς. Καὶ νὰ μὴ λησμονήσετε διὰ ὅσα ἐξέθεσα
πρὸς σᾶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν νὰ μάθετε σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ
ἐργαζεσθε πάντοτε τὸ καλόν, ὑπὲρ δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτὴν
τὴν προϋπόθεσιν νὰ διδάξετε καὶ ἄλλους νὰ κάμουν
τὸ ἴδιον¹⁰⁵ ὥστε ἡ διδασκαλία σας⁹⁶ νὰ βασίζεται ἐ-
πάνω εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ νὰ γινεταὶ εὐχαριστως δεκτὴ
ἀπὸ ὅσους τὴν ἀκούουν. Ἐάν δε τυχόν δέν πράξετε τοι-
ουτοτρόπως, ἐγὼ δεῖ φερῶ οἰδεῖσθαι εὐθύνην διὰ κα-
νεῖν σας⁹⁷, διότι δέν ἀπέφυγα ἀπὸ φόβον νὰ σᾶς ἀναγ-
380 γέλλω⁹⁸ ὅσα ἐλάλησεν εἰς ἐμεῖ καὶ μοῦ ἐγνωρίσε καὶ
μέ ἐπρόσταξεν ὁ Κυριός μας Ἰησοῦς Χριστός διὰ τοῦ
λατρευτοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματός του περὶ τῶν οὐρανίων
δώρεων καὶ χαρισμάτων τοῦ συναναρχοῦ Θεοῦ καὶ Πα-
τρός του, τὰς ὁποίας δίδει πάντοτε καὶ μέχρι τώρα καὶ
εἰς τὸ μέλλον ὁ ἴδιος ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐεργέτης Θεός ἡ-
μῶν εἰς ἐκείνους που ζητοῦν ἐνεργῶς καὶ δραστηρῶς
τὴν κοινωνίαν μαζί του διὰ τῆς πίστεως εἰς αὐτὸν τὸν
Θεὸν ἀρμόξε πάσα δοξολογία, τιμὴ καὶ προσκυνῆσις
τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Α-
μήν

103 Ματθ. θ. 27

104 Πρβλ. Εἰρ. στ. 4

105 Πρβλ. Ματθ. ε. 19

106 Πρβλ. Α. Τιμ. β. 6 ε. 17

107 Πρβλ. Ματθ. κζ. 24 Πρὸς κ. 26.

108 Πρβλ. Πρὸς κ. 20 27

XXV

Γεν. 18 ον Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς δωρεᾶς, τῆς ἀπορίας ἡρώδης, καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ διδασκαλίας περὶ τοῦ Θεοῦ, πάντοτε φανεῖται εἰς ὅσον, εἶνα καθήκοντα εἰς τὴν καρδίαν καὶ μετὰ τοὺς τρόπους φανεῖται καὶ πῶς τὸ ἀντιληπτὸν γίνεται

ΛΟΓΟΣ ΛΕ΄2

Σ' εὐχαριστῶ καὶ σε λατρεύω καὶ γονατίζω ἐνώπιόν σου Κυριε τῶν πάντων καὶ πανάγιε Βασιλεῦ διατι με ἐλεήσεις καὶ με ἐτίμησες καὶ με ἐδόξασες καίτοι εἰμαι ἀνάξιος— ὅπως συ ἠθέλησας ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνω 10 θεν, ἀφοῦ καὶ προτοῦ δημιουργηθῇ ὁ κόσμος ἀπὸ ἐσέ³, με εἶχες ὁλοκληροῦν ἐντός σου, καὶ με ἐτίμησες καὶ με ἐδόξασες με τὸ λογικόν καὶ με τὴν ἰδικήν σου εἰκόνα Διότι, δὲν ἐδημιουργήσας τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός διὰ κανένα ἄλλον λόγον παρὰ μόνον πρὸς χάριν ἐμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπλάσθην κατ' ἀπομνημόνισιν τῆς ἰδικῆς σου εἰκόνας καὶ με προσορισμὸν νᾶ σοῦ ὁμοιάσω⁴, καὶ τὸν ὁποῖον σὺ κατέστησας βασίλεα ὅλων τῶν ἐπιγείων πρὸς δόξαν τῆς ἰδικῆς σου παντοδυναμίας καὶ ἀγαθότητος.

1 Πρὸς Ματθ. 8 8.

2 Ἡ παρούσα ἀμφιλία μόνον κατὰ τὸ δεύτερον ἄρσιον ἔχει τὴν μορφήν τῆς Κατηχήσεως, ἀπευθυνομένης πρὸς τοὺς μοναχοὺς Πράκεται εἰς τὴν οὐσίαν διὰ μιαν προσωπικὴν μυστικὴν ἐξομολογήσιν καὶ εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ σκελευθούσα εἶναι ἐξ ὁλοκληροῦ εὐχαριστήριος προσευχή καὶ δοξολογία. Καὶ οἱ ὁμοιωταί εἶναι γραμμένοι εἰς πεζὸν λόγον ἐν ταῦταις ἔχουν μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Συμεὼν τοὺς ὁποῖους διακρίνει εἰς ἑντονος πνευματικὸς οἰσθηματικὸς ὁ βίαιος ἔρωτος εἰς ὅλην τὴν ἑκτοσιν.

3 Ἰωάν. 12 5

4 Βλ. Γεν. α 26

Σ' εὐχαριστῶ, διότι ἔκανοποίησες διὰ τὸ καλὸν μου ὁ
 λόκληρον τὴν ἀττίσιν· καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μου, συμφωνῶν
 με ὅσα ἔχεις ὑποσχεθῇ εἰς ἡμᾶς τοῖς δαυλοῦς σου, καὶ
 μάλιστα ἐχάρισες εἰς ἐμέ τον ἀναξιον καὶ δα τον αὐ-
 ρανδὸν καὶ διὰ τὴν γῆν περσσοτέρα ἀπὸ ὅσα ἐπερμενα
 κα. ἐθιμοῦσα Δὲ ἐπὶ εἶπες· «Πᾶν ὁ ἐάν αἰτήσῃτε ἐν
 τῷ ὀνόματι μου⁵ πιστεύοντες ἀῤῥεσθε»⁶ Σ' εὐχαριστῶ,
 20 διότι ἐνῶ ἐγὼ εἶχον τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδω μό-
 νον ἕνα τῶν ἁγίων σου καὶ ἀφοῦ ποτε μὴ τῷ αὐτοῦ
 νὰ εἶρω ἔλεος πλησιον σου⁷, εἰσι, ἀγαθὲ ὁ μόνον αὐτο
 ἔχεις καμὲ κα. μου ἐφανέρωσες ἕνα γῆσιον δοῦλον
 σου, ἐννοῶ τον εὐλογημένον καὶ ἁγιον Συμεῶν, καὶ ὁ
 ὁποῖος εὐδόκησες νὰ μὲ ἀγαπήσῃ, ἀλλὰ ποῦ ἐδώρησες
 καὶ ἀναρθρητὰ ἄλλα ἀγαθὰ τὰ ὅποια δὲν ἀνεμνον
 Διότι ἀπὸ τοῦ ἐγνωρίζα ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος ὅτι εἶ-
 σα, τέτοιος εἶσι ὁ καλὸς Κυριὸς μας ὥστε νὰ κερειυθῶ
 ἀπὸ τὴν ἰδοκίαν σου ἐπιθυμίαν. Ἀπὸ ποῦ ἐγνωρίζον ὅτι
 ἀποκαλυπτεις τον ἑαυτὸν σου εἰς ἐκείνους ποὶ σὲ πλη-
 30 πηζοῦν ἐνῶ ἀκόμη εὐρισκονται μέσα εἰς τὸν κόσμον,
 ὥστε νὰ ζητήσω νὰ σὲ ἴδω, Ἀπὸ ποῦ ἐγνωρίζον ὅτι
 ἀφ' ὧν ὄντα, νὰ νοιώσουν τοῦτον μεγάλῃ χαρὰν καὶ ἀνα-
 κοιφσιν ὅσοι δεχονται ἐντὸς των τὸ φῶς τῆς χάριτος
 σου, Ἀπὸ τοῦ δὲ ἡ κατὰ ποιον τρόπον ἐγνωρίζον ἐγὼ
 ὁ ταλαίπωρος, ὅτι λαμβάνουν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα⁸ σου
 ὅσοι πιστεύουν εἰς σε, διότι ἐνομιζα ὅτι εἶχα τελείαν
 πιστὶν εἰς σὲ καὶ ἐφантаζόμην ὅτι εἶχα ὅλα ὅσα χαρίζεις
 εἰς ἐκείνους που σὲ φοβοῦνται, καίτοι δὲν εἶχα ἐντελῶς τι
 ποτε, καθὼς ἀργότερον ἐπᾶνω εἰς τὰ πράγματα ἀντε-
 λήφθην Ἀπὸ ποῦ ἐγνωρίζα, Κυριε, ὅτι σὺ που εἶσαι ἀό-
 ρατος καὶ δὲν χωρᾷς πουθενά, ἐν τοῦτοις βλέπεσαι καὶ
 δύνασαι, νὰ χωρέσῃς ἐντὸς μας, Ἀπὸ ποῦ ἦτο δυνατόν
 νὰ σκεφθῶ ποτε, ὅτι σὺ ὁ Δεσπότης ποῦ ἐδημιουργήσας
 40 τὰ συμπαντα ἐνώνεσαι μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἐσὺ ἐ-
 δημιούργησας, καὶ τοὺς ἀναδεικνύεις φορεῖς τοῦ Θεοῦ
 καὶ τοὺς μεταβάλλεις εἰς παιδιὰ σου, ὥστε νὰ ἐπιθυ-

5. Ἰωάν. 16 13 Πρδλ καὶ 1στ' 24 Ματθ. κα' 22

6. Ματθ. κα' 22 Πρδλ. Ἰωάν. 1στ' 24

7. Πρδλ. 8 Τιμ. α' 18

8. Πρδλ. Πρὸξ. 18 2

μήσω αὐτά καὶ νὰ ζητήσω ἀπὸ σέ νὰ τὰ πάρω. Ἀπο-
ποῦ δὲ ἐγνωρίσα, Κυριε, ὅτι ἔχω τέτοιον Θεὸν τέτοιον
Δεσπότην, τέτοιον προστάτην πατέρα καὶ ἀδελφὸν κα-
θ' ὅσον εἶσαι, ἐσὲ ὁ ὁποῖος ἔγινες πτωχὸς πρὸς χάριν μου
καὶ ἐπὶ ἄλλες μορφὴν καὶ σχῆμα δούλου (ἀνθρώπου)⁹;

Πράγματι, φιλάνθρωπε Κυριε μου, τίποτε ἀπολυ-
τως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐγνωρίζον Δὲ καίτοι, εἰς τὰς
θείας Γραφάς, τὰς ὁποίας συνέγραψαν οἱ ἁγ.οὶ σου (ἀ-
πόστολοι καὶ προφῆται) ἀνεγνώσα μερκαὶ φορές πε-
ρὶ ὅλων αὐτῶν, ἀλλ' ἤκουον αὐτά καὶ ἐνομίζον ὅτι ση-
μαίνουν κατὰ ἄλλο ἢ ὅτι ἀπηιθεύοντο πρὸς ἄλλους καὶ
ἦσαν ἐγγραφοντο ἐκεῖ με ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ ἀφορῶν ὥσαι νὰ ἡ-
μῶν ἀνασῃται χωρὶς νὰ δουλευθῇ ποτε νὰ ἀντ'ληφθῶ
οὔτε τὸ παραμικρὸν δ' αὐτά Διότι, ἐνῶ ἤκουον τὸν κη-
ρυκὰ σου Παῦλον νὰ θροντοφωνῇ καὶ νὰ λέγῃ ὅτι ὁ
ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ αὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν
ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἀ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶ-
σιν αὐτόν¹⁰, ἐσκεπίσθην ὅτι εἶναι ἀδύνατον κάποιος
πὺν φέρε, ἀκόμη τὴν σάρκα νὰ ἴδῃ ὅλα αὐτά Ἐνόμιζα
δηλαδή ὅτι εἰς ἐκείνους μόνον ἐδευξες τὰ ἐξαισία αὐτά
πραγματα, διὰ νὰ τοῦ καμῆς χάριν καὶ δὲν ἐγνωρίζα
ὅ δὲ συγχῆς ὅτι αἱ τὰ κάμνεις καὶ εἰς ὅλους ὅσοι σὲ ἀγα-
ποῦν Ἀπὸ ποῦ δὲ καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἡδυνάμην νὰ
γνωρίζω, ὅτι καθὲς ἕνας πὺν πιστεῦε εἰς σὲ γίνεται δι-
κὴ σου μέλας¹¹ καὶ ἀκτιστοβολεῖ τὴν θεότητα διὰ τῆς χα-
ριτός σου — ποῖος δὲ θὰ πιστεύσῃ τοῦτο — καὶ θὰ γίνῃ
μακάριος, ἀφοῦ ἔγινεν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν μακάριον μέλος
σοῦ τοῦ τρισευλογημένου Θεοῦ Ἀπο ποῦ ἦτο δυνατόν
νὰ γνωρίζω, ὅτι συ ἀντι δι' ὑλικὴν τροφήν γίνεσαι, ἀθά-
νατο καὶ ἀφθαρτο καὶ ἀχορταστο ψωμὶ¹² εἰς ἐκείνους
πὺν πεινοῦν δι' ἐσὲ καὶ ἀκόμη (γίνεσαι) πηγὴ ἀθάνα-
τος¹³ δι' ἐκείνους πὺν διωοῦν καὶ ἐνδύμα πολυτελέστα-
τον εἰς ἐκείνους πὺν φοροῦν πρὸς ἰδικὴν σου δόξαν καὶ

9 Πρὸς Β Κορ η 9

10 Πρὸς Φίλ δ 7

11 Πρὸς Α Κορ στ 15

12 Πρὸς Ἰωάν στ 32-35

13 Πρὸς Ἰωάν δ 14.

ἀπό ἀγάπην πρὸς σέ παλαιά ροῦχα ¹⁴. Ὅταν, λοιπόν, ἤκουον νὰ λέγωνται αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἰδικοὺς σου κηρικὰς, ἐφантаζόμην ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν μόνον εἰς το αἰῶνιόν μελλόν· καὶ μετὰ τὴν καθολικὴν ἀνάστασιν
70 καὶ δὲν ἐγνώριζαν ὅτι καὶ τώρα μάλιστα γίνονται, ὅτε ἔχομεν μεγαλυτέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Αὐτὰ οὔτε τὰ ἐγνώριζα, πανάγ.ε Βασιλεῦ, οὔτε τὰ ἐπεθυμῆσα ποτέ οὔτε ἐζήτησα ἀπὸ ἐσέ νὰ μοῦ δώσῃς κατ' ἀπὸ σὺτά, παρὰ μόνον ἐνθυμουμένος τὰς ἁμαρτίας μου, ἐζητοῦσα μόνον τὴν συγχώρησιν ἐκείνων καὶ ἐπιθυμοῦσα, καθὼς εἶπα ἀνωτέρω, Δέσποτα, νὰ εὕρω ἕνα μεσολαβητὴν καὶ ἀντιπρόσωπον μου, ὥστε διὰ τῆς ἰδ. κῆς τοῦ προσευχῆς καὶ τῆς ὑποδουλωσεῶς μου εἰς ἐκείνον μήπως καὶ εἶρω μελλοντικῶς τὴν ἀφεσιν τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν. Ὅταν δὲ ἤκουον ὅλους μαζί νὰ λεγουν, ὅτι, δὲν ὑπάρχει πλέον τώρα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν τέτοιος ἅγιος, τότε ἡσθανόμην μεγαλυτέραν λυτὴν. Ἐν
80 ταῦτοις ὁμῶς οὐδέποτε ἐπίστευσα ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἀπαντοῦσα εἰς αὐτοὺς, Δέσποτα Χρ.στέ, καθως γνωρίζεις, καὶ ἔλεγον «Κυρίε μου, ἐλέησον Τόσον, λοιπόν, πολὺ ὁ διάβολος ἐγίνε δυνατωτερος τοῦ Δεσπότη Θεοῦ, ὥστε νὰ τρῶγῃ ὅλους πλησίον τοῦ καὶ νὰ τοὺς καταταξῇ εἰς τὴν παράταξιν τοῦ, καὶ νὰ μὴ παραμεινῇ κανεὶς εἰς τὴν παράταξιν τοῦ Θεοῦ.»

Διὰ τοῦτο, ὅπως νομίζω, φιλανθρώπε Βασιλεῦ, ἐνῶ ἐκαθήμην εἰς τὸ σκότος τῆς ζωῆς ¹⁵ καὶ εὐρισκόμην εἰς τὸ μέσον τῶν κακῶν ἀνθρώπων ¹⁶ ἐλαμψες εἰς ἐμέ τὸ ἅγιον φῶς σου καὶ μέσα εἰς αὐτὸ μοῦ ἐφάνέρωσες τὸν
90 ἰδικόν σου ἅγιον. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐπραξες μὲ τὸν θυλόν σου Παῦλον, τὸν ὁποῖον ἐνῶ σέ ἐδίωκε τὸν ἐκαλεσες διὰ τῆς θεικῆς σου παρουσίας —διότι ὅταν ἐκείνος σέ εἶδε καὶ σέ ἠρωτῆσε «ποῖος εἶσαι;» ¹⁷ δὲν τοῦ εἶπες «Ἐγὼ εἶμαι πού ἐδημιούργησα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» ¹⁸. Ἐγὼ εἶμαι πού ἔφερα τὰ πάντα ἀπὸ τὴν ἀ.

¹⁴ Ἐννοεῖ κατ' ἐξοχὴν τοὺς μοναχοὺς, ὅλλὰ καὶ πάντα πιστὸν ἀσκούντα φιλανθρωπίαν καὶ ἐνεκὸ ταύτης πτωχεύοντα

¹⁵ Πρὸλ Ρωμ ιγ 14

¹⁶ Πρὸλ Λουκ α 79

¹⁷ Βλ Πρὸς θ 5 κβ θ.

¹⁸ Πρὸς θ 24

νυπαρξίαν εἰς τὴν ὑπαρξίν» οὔτε τοῦ εἶπες «ἐγὼ εἰμὶ ὁ
 ὢν»¹⁹ ἢ «ὁ Θεὸς Σαββαθ»²⁰ ἢ «ὁ Θεὸς τῶν πατέρων
 σου»² οὔτε ἐχρησιμοποίησες κάποια ἄλλην ἀπὸ τὰς
 προσωνυμίας ποὶ ἐποδηλοῦν τὸ μεγαλεῖον σου, ἀλλ'
 εἶπες πρὸς αὐτὸν τοῦτο μόνον «Ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς ὁ
 Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις»²² διὰ νὰ γνωρίσῃ πλή-
 ρως, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς ποὺ ἔλαθεν ἀνθρωπινὴν σὰρ-
 100 κα χάριν ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἐκείνος ἐπολέμα»²³ — τὸ ἰ-
 διὸν ἀκρῶς ἔκαμες καὶ μέ μένα, Δέσποτα, ὅταν εὐ-
 δόκησες νὰ μοῦ φανερώσῃς τὸν ἄγιον σου Σιμεὼν

Διότι ὅταν μέ τὸ θεικόν σου φῶς κατηύγασες τὰ
 πάντα καὶ ἔμε τὸν ταλαιπῶρον καὶ μετέβαλες τὴν νύ-
 κτα τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἀμαρτιαν ἀνθρωποτητος εἰς φῶ-
 τεينوτάτην ἡμέραν²⁴, τότε με ἤξιωσες νὰ ἴδω αὐτὸν κα-
 τὰ τροπὸν φοβερόν μέσα εἰς αὐτὸ τὸ φῶς καὶ εἰς τὸ ὑ-
 φος τῆς θεότητος σου ὥσπῃ νὰ ἦτο εἰς τὸν οὐρανόν, νὰ
 στέκεται, πλησίον τῆς θείκης σου δόξης χωρὶς νὰ εἶναι
 στολισμένος με κάποιο στεφάνι ἢ μέ λαμπρόν ἔνδυμα
 ἢ νὰ ἔχῃ μεταβληθῇ ἡ ὄψις του, ἀλλὰ μοῦ τὸν ἐδειξες εἰς
 τὸν οὐρανόν ὅπως ἀκρῶς ἦτο ὅταν ἐξοῦσε μαζί μου
 11 καὶ τὸν ἐβλεπον καθ' ἡμέραν Διὰτι ἄρα γέ μοῦ τὸν ἐ-
 νεφάνισες τέτοιον, Διὰ νὰ μὴ νομίσω ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ

19 FE γ 14

20 Πρβλ Α Βασ α 3

21 Γεν μστ 3 Πρβλ ΕΕ γ 13 κλη

22 Πράξ 8 3 κθ 8

23 Εἰς τὸ σημεῖον ταῦτο ὁ Σιμεὼν φαίνεται νὰ ἐπαναλαμβάνῃ
 σχεδὸν αὐταλεῖει ἐν κωρίαν τοῦ ψευδο Χρυσόστομου ἀπὸ τὴν ἀμιλίαν
 εἰς τὸν ΑΨαλμὸν «Διὰ τὴν μὴ εἶπεν Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγὼ
 εἰμὶ ὁ ἐν ἀρχῇ Λόγος ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐν δεξιᾷ καθήμενος τοῦ Πατρὸς
 ἐγὼ εἰμὶ ὁ πρὸ αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς» Διὰ τὴν μὴ εἶπε τὸ σε-
 μνά ἐκεῖνα καὶ ὑψηλά καὶ μεγάλο ὅλλ «Ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς ὁ Ναζω-
 ραῖος» Διότι γινώσκον αὐτὸν ὁ διώκων Ἐσὺν εἶπεν αὐτῷ ὅτι «Υἱὸς
 τοῦ Θεοῦ εἰμὶ ὁ ἐν ἀρχῇ Λόγος ὁ τὸν οὐρανὸν ποιήσας» εἶχεν εἰ-
 πεῖν Ἄλλος ἐστὶν ἐκείνος καὶ ἄλλος ὃν ἐγὼ διώκω» Εἰ εἶπεν αὐτῷ
 ἐκεῖνα τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά εἶχεν εἶπειν Ἄλλος ἐστὶν οὐκ ἐστὶν οὗ-
 τος ὁ σταυρωθεὶς Ἄλλ' ἴνο μάθη ὅτι ἐκείνον διώκε» τὸν σαρκωθέν-
 τα τὸν μορφήν βουλοῦ ἀναλοθόντα τὸν μεθ' ἡμῶν ἀναστροφέντα τὸν
 σταυρωθέντα τὸν ἀναστάντα, λέγει Ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς ὁ Ναζω-
 ραῖος ὃν σὺ διώκεις» (MIGNE P G τ 55, 577).

24 Πρβλ, Ψαλμ ρλῃ 12

κεῖνος που εὕρισκετο ἀνάμεσά μας και ἄλλος ἐκεῖνος που μοῦ ἐφανερώθη ἐκεῖ και πλανηθῶ και δὲν εὕρω τὸν καλὸν πο μὲν²⁵ ἐγὼ το χαμένο προβατόν²⁶

Ἀλλ' ὅμως, οὔτε μέ α. το το θαῦμα που ἐγένεεν εἰς ἔμε ἀντελήφθην ὁ δυστυχής, ἀλλά παρεσυρθὴν ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀδ' αφορίαν καὶ τερέπεσο πάλιν εἰς τὰ προηγούμενα κακά ἂν μὴ καὶ εἰς χειροτέρα. Σι ὁ μως, Βασιλεῦ εὐσπλαγχνε και μακρόθυμε οὔτε και μετὰ ἀπὸ αὐτὸ μέ περιεφρόνησες ἄλλιχ διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ ἁγίου μέ ἐπανεφερεις κοντά σου και με ἡξίους νὰ τρoσπέσω εἰς τὰς ἁγίους του ποδας, ἀφοῦ με ἐβγαλεις 120 με το παντοδύναμον χερ σου και τὸν ὑψιγλὺν σου θραγιονα²⁷ ἀπὸ τὸν κόσμον που παραπλανῶ και μέ ἀπέσπασες ἀπὸ τὰ πραγματά και τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου και ἀφοῦ μέ ἀπεχωρήσες ἀπὸ ὅλα και σωμιατ' κῶς καὶ ψυχικῶς —ὦ πόσον θαῦμα ἐγένε, ὦ πόσον μέγαλιν ἀγάπην και συμπάθειαν ἔδεξες πρὸς ἔμε φιλόνηρωπε Βασιλεῦ— μέ ἐισπαθέτησες εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνων που σὲ ἱπηρετοῦν. Μετα ἀπὸ αὐτὰ, λοιπόν, Δέσποτα δὲν μοῦ ἐχάρισες μόνον τὴν συγχωρησιν τῶν ἀναρ' θιητων μου ἁμαρτιῶν διὰ τρεσθειῶν τοῦ ἁγίου σου ἄλλα και ὅλα τα ἀγαθὰ που προαιέφερα ἢ διὰ νὰ εἶπω καλύτερα, ἐσὺ ἐγίνεις δι' ἔμε τὰ πάντα²⁸

Ἐπειδὴ ἐκατοικήσες ἐσὺ προτῆτερα μέσα εἰς ἐκεῖ 130 ἴην και ἀφοῦ τὸν κατηυγασες με τὸ φῶς της θεικῆς σοι δόξης, δι' αὐτὸ ὅταν τὸν ἐπλησίωσα κα ἔπιασα τὰ πόδια του μέ μετάνιεν και πιστιν, ἐγὼ ἀρχικῶς ἠοθανθην μίαν θεαν θερμότητα ἔπειτα μίαν μικρὰν λαμπρὰν φεγγοβολὴν ἔπειτα ἡσθάνθην μίαν μικρὰν θείαν πνοὴν μετὰ ἠοθανθην ἀπὸ αὐτὴν νὰ ἐξέρχεται φλογα ἐγκάρδιος τοι ἀνέβλυζε ἀδ' ἀκόπως ποταμούς δακρυῶν, ἔπειτα ἠοθανθην εἰς τὸν νοῦν μου μίαν λεπτὴν ἀκτίνα που ἡ στραψε, ταχύτερον καὶ ἀπὸ ἀστραπὴν, ἔπειτα ἐνεφανοθη εἰς ἔμέ κατὶ ὥσῳ φῶς μέσα εἰς τὴν νύκτα καὶ ὡσάν νεφέλη μικρά και ὁμοιάζουσα μέ φλόγα, ἡ ὁποία

25 Πρὸς Ἰωάν. 11

26 Πρὸς Λουκ. ε. 8. Ψαλμ. ρη. 178.

27 Δευτ. ε. 15 κλητ.

28 Πρὸς Α. Κορ. ιε. 28

ἐκάθησε ἐπάνω εἰς τὸ κεφαλ. μου ἐνῶ ἦμην πεσμένος
κατὰ πρόσωπον καὶ ἔκανα τὴν προσειχὴν μου. Κατόπιν
ἐξηφανίσθη καὶ ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον ἐπαρουσιάσθη εἰς
ἐμέ πάλιν εἰς τὸν οὐρανόν²⁹

- 140 Ἐπειτα καὶ ἐνῶ συλλογιζομην τι ἄρα γε νὰ εἶναι
αὐτὸ ποὺ βλέπω, μοῖ συνέθη καὶ ἄλλο περσσότερον
ἀπὸ ὅλα αὐτὰ παράδοξον. Διότι ἐνῶ κατὰ τὸν ὕπνον μου
ἐπειραζομην ἀπὸ τοὺς πονηροὺς δαιμονίας καὶ ἐνῶ ἐσυ-
ρομην μέ κάπο-ον τέχνησμά των τρὸς πῦθος ρευσσεως
καὶ ἀντεστέκομην πε σμόνως καὶ ἐζητοῦσα τὴν βοηθει-
αν σου τοῦ Κυρίου τοῦ φωτός ἐξυτησα, καὶ τοιοῦτοτρό-
πως διεφυγα χωρὶς καὶ ἀμαρτήσω ἀπὸ τα χερ.ια τῶν δαι-
μόνων. Καὶ ἐκεῖ ποὺ ἐθῶ πᾶζον καθ' ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀν-
τίστασιν μου καὶ τὴν ἀνδρε.αν καὶ τρὰ πάντων διὰ τὴν
ἀκίνησιαι μου πρὸς τὸ πάθος καὶ ἐνῶ ἐσυλλογιζόμεν
• Ἀπὸ ποῦ ἄρα γε ἐπέτυχαι αὐτὴ τὴν ἀσυνήθιστον ν.ικην,
ὥστε καὶ ὅταν ἀκοῶσι καμῶμαι νὰ πολερῶ καὶ νὰ ἀπο-
150 δεικνύωμαι δυνατωτερος τῶν ἀντιπαλῶν καὶ ἐχθρῶν μου
καὶ νὰ τοὺς νικῶ κατὰ παράδοξον τρόπον ὁλοσχερῶς
δὲ τοῦ Χριστοῦ, » ὦ ποῖον θαῦμα ἀμέσως εἶδον ἐν-
τός μου ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι εὑρίσκεται εἰς
τὸν οὐρανόν — ἐννοῶ ἐσένα τον Δημιουργόν μου καὶ Βα-
σιλεα Χριστόν — καὶ τότε ἀντελήφθην ὅτι ἦτο ἰδική σου
ἡ νικη τὴν ὅπο.αν μέ κατέστησες ικανόν νὰ ἐπιτυχῶ κα-
τὰ τοῦ διαθόλου.

Παρα ταῦτα, Δέσποτα ἀκόμη δὲν ἐγνώριζον ὅτι συ-
εἶσαι, ἐκεῖνος ποὺ με ἐδημιουργησες ἀπὸ λάσπη³⁰ καὶ
μοῦ ἐχάρισες ὅλα αὐτὰ τὰ καλὰ. Δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη,
ὅτι σὺ ἦσουν ὁ μὴ υπερήφανος³¹ Θεὸς μου καὶ Κύριος.

29 Εἰς τὸ προηγηθέν τμήμα περιγράφονται κατὰ τρόπον ἐκπλη-
κτικόν τὰ διάφορα στάδια τῆς θείας ἐλλομψεως. Ὁ ὁγιος ἔχων πληρῇ
συνείδησιν αὐτοῦ παρακαλοῦντε τὰς ἀλληλοδιαδόχους δοθιμίδος τῆς
μεταδόσεως σου ἀπὸ τῆς φυσικῆς εἰς τὴν υπερφυσικὴν καταστάσιν
τῶν ἀναγεννημένων τέκνων τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται διὰ μιαν ζωντανὴν
ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ.

30 Πρὸθλ. Γεν. θ' 7.

31 • Ἀνυπερήφανος. Ὁ ὁρος δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἀρχαίαν
ἐλληνικὴν γραμματε.αν. Πιθανόν τὸ πρῶτον νό ἐχρησιμοποίηθῃ εἰς με-
ρικὰ Ἀποκρυφα τῆς Καινῆ Διαθηκῆς ἐσχ.ης. Ἀργότερον κα εἰς τὸν
Μ Βασιλε.ον τὸν Εὐφρο.μ τὸν Σῦρον, Ἰωάννην τὸν Δομοσκηγόν κ.θ.

Καὶ πῶς νὰ τὸ γνωρῶ αὐτοῦ δὲν εἶχον ἀκόμη ἀξιωθῆ
 160 νὰ ἀκούσω τὴν φωνὴν σου διὰ νὰ σὲ γνωρίσω δὲν μου
 ἔδωκε ἀκόμη εἶπε πνευματικῶς «Ἐγὼ εἶμι.»³² Διότι ἤμην ἀ-
 νελικός καὶ ἀκάθαρτος ἔχοντας ἀκαμνητὰ αὐτὰ τῆς ψυ-
 χῆς μου φραγμένα μὲ τὴν λασπὴν τῆς ἀμαρτίας καὶ τὰ
 μάτια μου κλειυτά ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ἀγνοίαν καὶ
 τὸν σκοτισμὸν καὶ τὴν οὐκίαν τῶν παθῶν. Καὶ ἐπεὶ μὲν
 τὸν Θεὸν μου κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σὲ ἐβλεπα ἐπειδὴ
 ὁμῶς οὔτε ἐγνωρίζω οὔτε ἐπιστεῖλα, ἢ, δυνατὸν, ὁ Θε-
 ὸς νὰ ὁραθῇ ἀπὸ καποῦν ὅσον ἐξαιῶς εἶναι δυνατὸν
 νὰ γνῇ τοῦτο δὲν ἤδ' ἐν ἑμὶ νὰ ἐννοήσω ὅτι εἶναι ὁ Θε-
 ὸς ἢ ἡ δοξα τοῦ Θεοῦ ἐκείνου ποὺ μοῦ ἐπηρεοῦσε ἀεὶ το-
 τε μὲ τὸν ἑα καὶ τότε μὲ τὸν ἄλλον τρόπον, ἀλλὰ τὸ
 τόσον ἀσυνήθιστον αἰτὶ θαῦμα ἀπ' ἐνὸς μὲν με ἐνεμι-
 170 ζεν ἐκπλήξεν ἀπ' ἐτέρου δὲ ἐπατημικρίζεν ἀπὸ χαρὰς ὅ-
 τι ἦν μοῦ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν μέχρι σημεῖου νὰ
 νομίζω ὅτι ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα μοι νὰ μετεχη εἰς
 τὴν ἀνεκλάλητον ἐκείνης χάρις. Ἐν ταῦτοις δὲ, ἐγνώ-
 ριζον ἀκομ' τότε ποίος εἶσαι σὺ ποὺ τόσον καθαρὰ ἐ-
 βλεπον. Τότε ἐβλεπον συχνότερ' αὖθις, ἄλλοτε μὲν, ἐντός
 μου ὅταν ἡ ψυχὴ μου εὐνοήκετο εἰς κατὰστασιν γαλή-
 νης καὶ εἰρήνης. Ἄλλοτε δὲ ἐφαινετο κάπου ἐξω ἀπὸ τὸν
 ἑαυτὸν μου καὶ μακρὰ.³³ ἢ καὶ, ἐξηφανίζετο τελείως
 καὶ ὅταν ἐκρυπτετο μοῦ ἐπροκαλοῦσε ἀδαστακτὸν θλί-

32 Ματθ 5 27 Μάρκ στ 50 Ἰωάν στ 20

33 Σχόλιον Διονυσίου τοῦ Ζαγοραίου εἰς τὴν 117 αὐτοῦ ἐκμὴ
 νεῖον τῶν λόγων τοῦ οἰκίου Συμεῶν (ἐκβ 799). «Ἡ γνῶσις κατὰ τὸν
 θεῖον Μάξιμον εἶναι διπλῆ καὶ μὲν ἐν λόγῳ κειμένη καὶ θεοῖς νοήμα-
 σι, καὶ εἰδὼς παραδόντων τὴν αἰσθησὶν τῶν νοηθέντων οὐκ ἔχουσα (τὰ
 γὰρ ὁράματα αὐτοῦ τοῖς ποιεῖν νοούμενα κοινωρταί) τὸ ὅπως γίνε-
 ται ἐξωθεν διπλοῦς ἐκ τῶν ὁρωμένων) καὶ δὲ κατ' ἐνέργειαν μόνον ἐ-
 χουσα διχα λόγου καὶ νοημάτων ἀληθῶς τὴν κατ' εἶδος ὁπλοῦσαν». Κα-
 τὰ τοῦτο γίνεται μετὰ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ θεοσεβούσι συμφώνως ταυ-
 τὰς λέγει καὶ ὁ ἅγιος Κλάσσιος «ἡ μὲν κατ' ἐπιβολὴν ἐργασία καὶ χα-
 ρὶς ἐξωθεν καὶ διὰ τῆς πᾶν ὄντων εὐτακτοῦ φορῆς τάξεως τε καὶ οὐκ-
 λογῆς, ἄλλως ἐφ' ἄλλων φαντασιῶν συλλεγομένη εἰς ἐν τῇ τῆς ἀληθείας
 ἡδονῇ τὸ προκάπτειν ἔχει καὶ πρὸς θεὸν ἐν πίστει φαντασινεῖται». Ἡ
 δὲ κατὰ παραδοχὴν, ἀμέσως παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ υποστατικῶς ἐνδοῦ
 καρδίας ἐμφανὲς γενέσθαι ἐὰν οἷα καὶ ἐξωθεν καὶ τῷ σώματι μεταδι-
 δοῦσα ἐμφανὲς ὑπερ-ἐννοίαν τῆς οἰκείας ἐλλομενῆς καὶ τοῖς θεοῖς
 τοῦ φωτισμοῦ υπερφυσικῶς πασχούσης τῆς καρδίας, κατὰ τὸν Σοφιστῆ-

φιν, ἐπειδὴ ἐσκεπτόμην διὰ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ξαναφανῇ
 πλέον. Ἀλλ' ὅταν ἐγὼ ἀνέλυσωμην εἰς θρήνους καὶ κλά-
 ματα καὶ ἐδείκνυν, καθε ἀποξενώσιν καὶ ὑπακοὴν καὶ
 ταπείνωσιν ἐνεφανίζετο παλιν ὡς ἡλὸς ὁ ὁποῖος δια-
 180 ρυσιαζεται γλυκὺς καὶ στρωγγυλὸς. Τιοιοτοτρόπως,
 ὅσον, σὺ ὁ ἀνέκφραστος, ὁ ἀόρατος, ποὺ δὲν ψηλα-
 φησα, ὁ ἀμεικλῆτος ποὺ εἶπα, παντοτε παντοῦ καὶ
 εἰς ὅλα παρῶν καὶ νεμίζεις με τὴν παρουσίαν σου τὰ
 πάντα, ὁ ὁποῖος κάθε ὥραν —διὰ τὰ εἶπω ἔτσι,— καὶ κα-
 τὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἐμφανίζεσαι καὶ
 κρυπτεσαι ἀπομακρύνεσαι καὶ ἐπαίτερχεισαι ἐξάφανζε-
 190 σαι καὶ ἀφιδιδως ἐπαυερμφιζεσαι, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐ-
 διώξεις τὸ σκοτὸς τοῦ ἦτο ἐντός μου τὸ συννεφον τὸ ἀ-
 πεμακρυνες ἐλεπτυνες τὸ παχὺς ἐκαθαρσες τὰ πνευ-
 ματ' καὶ μὴ μὴ τὰ ἀπο τὴν τὸ μὴ τὰ ἐξεδούλωσες καὶ ἀ-
 νελξεις τὰ αὐτιά τοῦ κοῦ μου ἀφήρεσες ἀπο τὴν ψυχὴν
 200 μου τὸ καλυμμα τῆς ἀνασθησας καὶ μαζί με ὅλα αἰτὰ
 ἐκκρεσες ἐντός μου καὶ κάθε σαρὶ κῆν ἐπιθυμῶν καὶ
 τὴν ἀπεμακρυνες τελειως ἀπο ἐμε. Ἀφοῦ λοιπὸν, με ἐ-
 κειρες τέτοιον, ἐκαθαρσες τὸν οὐρανὸν ἀπὸ κάθε συν-
 νεφον οὐρανὸν δὲ ὀνομαζω τὴν καθ' ἑσθ' ἦσαν ἀπὸ τας
 ἁμαρτίας ψυχῆν, εἰς τὴν ὁποῖα, ἐρχομενος ἀοράτως, δὲν
 γνωρίζω κατὰ ποιὸν τρόπον ἢ ἀπὸ ποῦ ἐοῦ ὁ ὁποῖος
 εἶπα πανταχοῦ παρῶν αἰφιδιδως εὐρίσκεσαι καὶ ὡς
 ἄλλος ἡλῖος φανερώνεσαι. Πῶ, πῶ, ποῖα ἀνεκλάλητος
 συγκαταβάσεις τοῦ Θεοῦ

τὸν Μοξιμόν οὐ ποιοῖσας τὴν ἀγέννητον θέσωιν λέγω τὴν κατ' εἶδος
 ἐναπορσάτων τῆς θεοσιτῆς ἐλλαμψιν ἥτις οὐκ ἔχει γένεσιν ἀλλ' οὐκ
 οἰνόητον ἐν τοῖς ὅδεσι φανέρωσιν. Ὅθεν μὴ ξενοσθῆς φαναγωγῶ-
 στα, εἰς αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ ἐρὰς Σωμεων ὅτι ὅλα πνευματικῶς τὰ ἐν-
 νοσε καθὼς ὁ ἴδιος σποράδην εἰς τοὺς λόγους τοῦ τὰ ἐρμηνεύει· καὶ
 με αὐτὸ φανερώνει τὰς διαφοροὺς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
 καὶ ὅποιοι θεωρήσει με προσοχὴν τοὺς λόγους τοῦ μάλιστα τοὺς διὰ
 σιχῶν (δηλ. τοὺς ὕμνους) θέλει τὰ γνωρίσει σαφέστατα καὶ ὁρῶ λό-
 γω μ' ὅπου λέγει διὰ τὸς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ
 εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀριθμῇ μερικὰς λέγων ὅτι ἡ Βασιλεῖα τῶν ου-
 ρανῶν ἔχουν ἢ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεται εἰς ἐκείνους ὁ-
 ποῦ ἐνεργοῦνται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος μαργαρίτης κόκκος σιγόπνευ-
 λῶν ὅλῃα πυρ κτλ. τὰ ὁποῖα φανερῶνουν τὰς διαφοροὺς ἐνεργείας
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (σελ 519-20)

Αυτὰ εἶναι, ἀδελφοί, τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς! Ὅσοι ἡμεῖς ἀναθαινομεν τὰς βαθμίδας τῆς τελειότητος, δὲν ἔρχετα πλεον εἰς ἡμᾶς ὅπως προηγουμένως χωρὶς μορφήν ἢ σχῆμα ὁ μὴ ἔχων μορφήν καὶ σχῆμα Θεός, οὔτε κάρνε τῇ παρουσίᾳ· ἀν καὶ τὸν ἔρχο-
 200 μὲν τοῦ φωτός τοῦ πρὸς ἡμᾶς οἰωτηρῶς Ἄλλα πῶς ἔρχεται, ἔρχεται, με κατὰ αὐτὴν μορφήν ἀλλὰ μορφήν Θεοῦ Διότι ὁ Θεὸς δὲν παρουσιάζεται με σχῆμα ἢ με εἰκόνα, ἀλλὰ δεικνύεται ἀπλῶς σχηματισμένος εἰς τὸ κατανόητον καὶ ἀκατάληπτον καὶ ἀμυστον φῶς διότι, τίποτε περισσότερον ἀπὸ αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἰπώ-
 μεν, τότε παρουσιάζεται καθαρὰ καὶ γνωρίζεται πολὺ καλῶς καὶ βλέπεται καθαρὰ ὁ ἀόρατος, ὁ μὲν, καὶ ἀκούε χωρὶς νὰ φαίνεται, καὶ ὡς ἐάν νὰ συνομιλοῦν δύο φίλοι ὁ ἕνας ἀπερνᾷ εἰς τὸν ἄλλον³⁴ συνομιλεῖ αὐτὸς πῶς εἶναι ἀπὸ τὴν φῶσιν τοῦ Θεοῦ με ἐκείνους πῶς ἔχουν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ με τὴν ἰδικήν του χάριν Θεοῦ καὶ ὡς αὐτὸς στοργικὸς ἀγαπᾷ τὰ παῖδια τοῦ καὶ ἀγαπάτα, ἀπὸ αἰτίας ὑπερβολικῶς καὶ γίνεται εἰς αὐ-
 210 τὴν παρόξενον θέαμα καὶ ἀκομή φουερωτερον ἀκρόα-
 μα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται οὔτε νὰ περιγραφῇ ἀπὸ αὐ-
 τὴν ὅπως ἀρμόζει, οὔτε ἐπιδέχεται νὰ τὸ ἀποσιωπή-
 σῃ κανεὶς με τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ παντοτε φλε-
 γόμενοι (οἱ πιστοὶ) καὶ διδοσκόμενοι ἀπὸ αὐτὸν μυστι-
 κῶς, ἀλλοτε μὲν γράφουν θρηνητολογούντες διὰ τὰ ξένα
 πάθη, ἀλλοτε δὲ ἐμφανίζουν δημοσίᾳ τὰ ἰδικὰ των πται-
 ῆματα Καὶ ἀλλοτε μὲν διηγούμενοι εὐχαριστῶς τὰς
 πρὸς αὐτοὺς παρασχεθεῖσας ἐνεργεσίας καὶ ἐνεργείας
 τῆς θείας χάριτος, δοξολογοῦν θεολογικῶς ἐκείνον, ὁ
 ὁποῖος τοὺς μετέβαλε κατὰ τρόπον πῶς ταιριάζει εἰς
 τὸν Θεόν ἀλλοτε δὲ ἔσαν τυχεῖ νὰ ἀκούσουν νὰ λεγε-
 τα κατὰ ἀντίθετον καὶ ἐσφαλμένον περὶ τῆς σωτηρίας
 μας ἀφοῦ τὸ διορθώσουν συμφωνῶν με τὸ μέτρον τῆς
 20 γνωσεως³⁵ τοῦ Θεοῦ θελήματος πῶς τοὺς ἐδόθη, τὸ γρά-
 φουν, παραθετοντες τὰς μαρτυρίας ἀπὸ τὰς θείας Γρα-
 φας καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐφηφουχάσων τελείως ἢ νὰ χορ-

34. Πρὸς ΕΕ. Ἀγ' 11.

35. Πρὸς Ρωμ. 10' 3 Ἐφσο. 5' 7.

τασθούν από την διήγησιν. Διὰ ποῖον λόγον, Ἐπε δὴ δὲν ἀνηκούν πλέον εἰς τοὺς ἑαυτῶν τῶν³⁶ ἀλλ' εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοὺς εὐρίσκειται ἐντός των το ὁποῖον καὶ τοὺς κινητοποεῖ καὶ ἐνεργοποιεῖται παλιν ὑπ' αὐτῶν, καὶ γίνε-
ται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των ὅλα ὅσα ἀκούει νὰ λέγωνται, εἰς τὰς θείας Γραφὰς περὶ τῆς θαλάσσης τῶν οὐρανῶν, δηλαδὴ μαργαρίτης³⁷ στείρι συναπιστῶ³⁸ προζυμ³⁹, νερό, φωτιά⁴⁰ ψωμί⁴¹ ποτόν ζωῆς πηγὴ ζωιπαντή καὶ ἀνα-
230 θλῶς⁴² ὅσα ποταμούς πνευματικῶν λόγων⁴³ λόγων θείας
ζωῆς λαμπράς⁴⁴ κρεῖθῶσι νυφικὸν δωμάτιον⁴⁵ νυμφ-
ος⁴⁶ φίλος ἀδελφός καὶ πατήρ. Διὰ τὴν ὁμῶς προσπαθῶν, λέγων τὰς πολλὰ νὰ διηγηθῶ τα πάντα ἀφοῦ αὐτὰ εἶ-
ναι ἀναριθμητά, Δὲν εἶναι δυνάτον ἀνθρωπινῇ γλῶσσῃ νὰ μετρήσῃ καὶ νὰ διηγηθῇ μὲ λόγους, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μάτι ἀνθρώπου δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἤκουσε καὶ δὲν τὰ ἐσκέφθη οὔτε τὰ ἐπεθυμήσε ποτέ κανεὶς⁴⁶. Πράγματι εἶναι ἀκατόρθωτον διότι καίτοι, εἶναι ὅλα αὐτὰ ἐντός μας⁴⁷ ἐπειδὴ ἔχομεν ἐντός μας καὶ περφέρομεν μαζ' μας τὸν χορηγὸν αὐτῶν Θεόν, ἐν τούτοις δὲν εἴμε-
θα εἰς θέσιν οὔτε μὲ τὸν νοῦν μας νὰ τὰ μετρήσωμεν οὔ-
τε μὲ τὸν λόγον νὰ τὰ διηγηθῶμεν.

Αὐτά, λοιπόν, ἔγραψα, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὅχι ὅ-
740 ὅτι νὰ κάμω ἐπιδειξιν ὥς μὴ συμβῇ ποτέ κάτι τέτοιο —
ἔστι, τί εἶναι ἐκεῖνο που ἔχω ἰδικό μου διὰ νὰ ἐπιδει-
γθῶ, ἐκτός ἀπὸ πολλὰς ἁμαρτίας καὶ ἀκαθαρσίας καὶ ἀνομίας ἀπὸ τὴν ἐμβρυακὴν μου ἀκομὴ ἡλικίαν⁴⁸, πρὸς

36 Πρὸς Α Κορ στ 19

37 Πρὸς Ματθ ιγ 46

38 Πρὸς Ματθ ιγ 31 Μάρκ δ 31 Λουκ ιγ 19

39 Πρὸς Ματθ ιγ 33 Λουκ ιγ 21

40 Πρὸς Ματθ γ 11 Λουκ δ 48 Πράξ δ 3 κλη

41 Βλ Ἰωάν στ 32 33 κλη

42 Πρὸς Ἰωάν δ 14 γ 36

43 Πρὸς Ματθ ε 15 κε 1

44 Πρὸς Ψαλμ ιη δ Ματθ κθ 10

45 Πρὸς Ματθ θ 15 κε 1 Μάρκ θ 19 Λουκ ε 34 Ἰωάν

γ 29

46 Α Κορ δ 9

47 Πρὸς Λουκ ιζ 21

48 Βλ Ψαλμ κα 11 ν 7 ο δ Νο μη 8

τάς όποιας καθώς νομίζω δέν δυνατόν νά εξισωθῇ⁴⁹ ὡς προς τό πλήθος οὔτε καί αὐτή ἡ ἄρμος τῆς θαλάσσης — ἀλλά μέ ὅσα γράφομεν παρουσιάζομεν καί σᾶς ἐκθέτομεν τά θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἂν καί ὅχι ὁ σόν ἀρμολεῖ, ἀλλά θεθαίως συμφῶνα μέ τήν δυνάμιν μας ἐκτός ἀπό αὐτά ἐπιδῶκα νά ὠφελήσω μέ αἴτην τήν διήγησιν καί ὅλους ἐκείνους τοῦ νομίζουσι ὅτι ἔχουν ἀπό τό Μυστήριον τοῦ Θεοῦ Βαπτισματος Ἁγίου Πνεύμα χωρίς νά τό γνωρίζουν. Διότι, ὁ παρῶν λόγος μας διδάσκει ἀρχικῶς τό ἐπικρατοῦν ἐντός μας πλήρες πνευματικόν σκοτος δηλαδὴ ἀναφέρεται καί ἐξετάζει τὸ θέμα τῆς ἀγνοίας τοῦ Θεοῦ. Ἐπειτα μᾶς διδάσκει πε-
250 ρὶ τοῦ ἔλεγχου μας ἀπό τήν συνειδήσιν. Ἐπειτα τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ τοῦ προκαλεῖ ἡ συναισθησις τῆς ἁμαρτω-
λότητός μας καὶ τοῦ ἐπιθυμίου τοῦ ἀνθρώπου νά λάβῃ συγχωρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του — ὁπόταν ὁ ἀνθρώ-
πος ἀναζητῇ νά εὕρῃ καποιον μεσολαβητὴν δια νὰ τὸν βοηθηθῇ. Ἐπειδὴ δηλαδὴ δέν δύναται μόνος τοῦ μέ ἀ-
δικοτροπᾶν νά πλησιάσῃ τὸν Θεόν διότι ἀποθάνεται νά τοῦ προκαλῇ ἐντροπὴν τό πλήθος τῶν ἁμαρτιῶν
του — ἔπειτα ἀφηγεῖται πῶς εὗρηκε τὸν μεσιτὴν καί
ποιμένα καί πρὸςθεῦτὴν κατόπιν λέγει πῶς εἶδεν αὐ-
τὸν μέ τὴν ἐσωτερικὴν ἑλλαμψίν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἤρχισεν νὰ συντελῇται ἡ ἑλλαμψίς,
μέ τὴν ὅποιαν προηγουμένως ἦτο ἀσχετος, καί πῶς ἐ-
1 ὧ ἐγένεν εἰς αὐτὸν ἡ ἀποκάλυψις, ἔπαψε νά βλέπῃ τό
260 Ἅγιον Πνεῦμα καί ἀφοῦ δέν ἐβλέπε τό ἅγιον Πνεῦμα
ὥστε περὶ ἐκ νεοῦ εἰς πολλάς ἁμαρτίας. "Ὑστερον δέ ἀ-
πο αὐτά ἐπαρουσάσεν τὴν δια μέσου τοῦ πο μένος νέ-
αν κλῆσιν εἰς μετάνοιαν, κατόπιν τὴν ὑπακοήν, τὴν πί-
στιν, τὴν ταπεινώσιν τὴν ὑποταγήν καί τὴν συνετελεῖα
αὐτῶν ἐπελθοῦσαι ἐντός ἡμῶν ὀλίγον καὶ ὀλίγον μέ
γνώσιν καί με θεωροῦσαν ρζικὴν μεταβολήν, τὴν ὁποίαν
ὁποῖας δέν τό ἀντληθθεῖ ὅτι συνετελεσθῇ ἐντός του,
σύμφῶνα μέ ὅσα ἐξετέθησαν, αὐτός δέν εἶναι δυνατόν
νά γένη κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλ' ἡ
λεπτομερὲς ἐκθεσις αὐτῶν, καθὼς ἀνωτέρω εἶπον, οὐ-

βολως δε κνυει ὅτι ἐγὼ καυχῶμαι, ἀλλ' ὅτι δηγοῦμαι ἀπλῶς τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια ἐπιτελεῖ οὗτος μὲ πολλὴν καλωσύνην εἰς ἐκείνους που τὸν ζητοῦν ἀπὸ ὅλην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν⁵⁰, ὥστε κάθε δικαιολογία διὰ τὴν παραθεσιν τοῦ θεληματός του νὰ λάβῃ δίκαιαν τὴν ἀνταπόδοσιν⁵¹ κατὰ τὴν ἡμεραν ποὺ θὰ δικασθῇ ὁ Θεὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος⁵² εἰς αὐτὸν ἀνήκει κάθε δοξολογία καὶ τιμὴ καὶ προσκυνήσις τώρα καὶ παντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

50. Πρὸς Ρωμ. 2. 10 Μάρκ. 16. 30

51. Εδρ. 8. 2.

52. Πρὸς Ρωμ. 8. 18.

XXXVI

Τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου ταύρου, μας Σημεῖον τοῦ Νέου
Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν διὰ τὰς ἐλεηργεσίας σου τοῦ ἔκα-
μεν· Εἰ, σὴν εὐχαριστίαν γίνεαι λόγος· περὶ πνευματικῆς
πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν προκοπὴν αὐτῆς· Ρίπτεται ἀκόμη λόγος
καὶ περὶ Θεοῦ ἐλπίδας καὶ ἀπλανοῦς θεωρίας, καὶ τῆς ἀ-
γάπης πρὸς τὸν Θεόν

Σ' εὐχαριστῶ, Δεσποτα, Κυριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς
γῆς, ἔσεινα μου μέ προωρισες νὰ ἔλθω εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ
τὴν ἀνυπαρξίαν πρὶν ἀκόμη δημιουργηθῇ ὁ κόσμος¹· Σ
εὐχαριστῶ, ὅτι προτοῦ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα², κα-
τὰ τὴν ὅποσον δεῖται νὰ γεννηθῶ κατέβηκες ἀπὸ τὸ
10 ἅγιον ὕψος τοῦ οὐρανοῦ³, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ
τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς καὶ ἀφου ἔλαθες ἀνθρώπι-
νην σὰρκα καὶ ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν ἀγίαν Παρθένον Μα-
ριαν με ἀνέπλασες καὶ με ἐζωοποίησες καὶ με ἡλευ-
θερώσες ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμαρτήμα καὶ προετοι-
μασες καταλλήλως τὴν ὁδοὺν μου εἰς τοὺς οὐρανοὺς,
Σὺ που εἶσαι ὁ μόνος ἀθάνατος⁴, ὁ μόνος παντοδύναμος,
ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλενθρώπος· Ἐπειτα ἀφου ἐγεν-
νήθην καὶ ἄρχισα σιγά· σιγά νὰ μεγαλῶνῶ, ἔου πάλιν
μέ ἔκαμες πάλιν νέον με τὸ ἅγιον βάπτισμά σου ποῦ
χαρίζει τὴν ἀνάπλασιν⁵, καὶ με ἐστόλισες με τὸ Ἄγιον

1 Πρὸς Ματθ ια 25 Λουκ ι 21

2 Ἰωάν ιζ 24 Ἐφ σ 4 Α Πέτρ α 20

3 Πρὸς Ματθ κδ 38 κε 13

4 Πρὸς Ψαλμ ρα 20

5 Πρὸς Α Τιμ α 17 στ 16

6 Πρὸς Τιτ γ 5

Πνεῦμα, καὶ μοῦ παρεχώρησες ἄγγελον φωτεινόν⁷ διὰ
να μέ φυλαττή, καὶ με διεφυλάξεις ἀθικτὸν ἀπὸ τὰ ἀ-
20 μαρτωλὰ ἔργα καὶ ἀπὸ τὰς ταγῶν τοῦ διαβολοῦ ἐ-
ως ὅταν ἐφθάσῃ εἰς ἄριστον ἡλικίαν.

Ἐπεὶ δὴ ὁμῶς ἐκρίνες δίκαιον νὰ σωζώμεθα ὁχ με-
τὴν θίαν, ἀλλὰ με τὴν ἐλευθέραν θέλησιν μας, δι' αὐτὸ
ἀφησες καὶ ἐμέ νὰ τμηθῶ με τὸ αὐτεξουσίον καὶ νὰ δει-
κνύω τὴν πρὸς σέ ἀγάπην με τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀθια-
στον τήρησιν τῶν ἐντολῶν σου ἐγὼ ἐν τοῖτοις ὁ σχα-
ριστος καὶ περ φρονήτης ὥσαν ἄλλος ἵππος⁸ ὁ ὁποῖος
ἀπελυθὴ ἀπὸ ὅπου ἦτο δεμένος, τοιοῦτοτρόπως ἐξέλα-
θα τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς προσωπικῆς ἐ-
λευθερίας, ἀφοῦ ἀπεμακρυνθῇ τῆς ἰδικῆς σου ἐξουσί-
ας, ἔρριψα τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸν κρημνὸν (τοῦ κα-
κοῦ). Καὶ ἐνῶ εὐρίσκωμην ἐκεῖ καὶ ἐκυλιόμην ἀσυνα-
σθητῶς μέσα εἰς τὸν βοῦρκον καὶ ὄλον καὶ περισσότε-
30 ρου ἐκτεμπομην, δὲν με ἐγκατελείψεις, οὔτε με ἀφησες
νὰ παραμένω πεσμένος καὶ νὰ μολυνώμαι με τὰς ἀκα-
θαρσίας, ἀλλ' ἀπὸ μεγάλην εὐσπλαγχνίαν⁹ ἔστειλεις καὶ
με ἀνέστροφες ἀπὸ ἐκεῖ καὶ με ἐτίμησες ἀκόμῃ περισσό-
τερον καὶ με τὰς ἀνεξερευνήτους βουλάς σου με ἐλύ-
τρωσες ἀπὸ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας, οἱ ὁποῖοι ἤθελον
νὰ με χρησιμοποιοῦν ὥς ἐν εὐτελές¹⁰ ὄργανον τῶν διὰ
νὰ κάνουν τὰ θελήματά των καίτοι ἡμῖν φιλαργυρος
δεῖ με ἀφησες νὰ πάρω δῶρα χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ καὶ μοῦ
ἐχάρησες τὴν δύναμιν νὰ περιφρονήσω ὥσαν νὰ ἦτο κα-
τ' ὀρθωμερον ἡ δόξα καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς παρουσίας ζω-
ῆς, ποῦ μοῦ ἔδωδον οἱ ἐχθροὶ σου διὰ νὰ ἐγκαταλείψω
καὶ ἀρνηθῶ τὸν ἀγιασμόν σου "Ὅλα ὁμῶς αὐτά, σοῦ
40 τὸ ἐξομολογοῦμαι. Κυριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς"
δὲν τὰ ἔλαθα καθόλου ὅτι ὅψιν μου καὶ ἔρριψα ἐκ νέου
τὸν ἑαυτὸν μου ὁ ἐλεεινὸς εἰς βαθύν λάκκον καὶ εἰς
τὴν λάσπην θυθοῦ¹² αἰσχυρῶν σκευῶν καὶ πράξεων, καὶ

7 Πρὸλ Β Κορ 10 14

8 Πρὸλ Ψαλμ Λα 9 Σαφ Σειρ λ 8

9 Βλ Λουκ α 78

10 Πρὸλ Ρωμ 8 21 Β Τιμ 5 20

11 Πρὸλ Μοθ ια 25 Λουκ ι 21.

12 Ψαλμ Εη 3

ἀφοῦ κατεβηκα ἐκεῖ κάτω ἔπεσον εἰς χεῖρας τῶν κριμ
μένων εἰς τὸ σκότος πνευματικῶν ἐχθρῶ μου, ἀπὸ τῶν
ὁποῖους ὄχι μόνος ἐγὼ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐλευθερωσῶ
ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν καὶ νὰ ἀναστῶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἑαυτὸν
μου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκληρὸς ὁ κόσμος ἐάν εἶχεν συγκεν
τρωθῇ διὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ

Ὅμως καὶ ἐκεῖ ποῦ εὐρισκόμεν φυλακισμένος καὶ
περιφερόμεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν καὶ
συμπνιγόμενα καὶ ἐχλευαζόμεν ἀπὸ αἵτους σὺ ὁ εὐ
σπλαγχνός καὶ φιλάνθρωπος Κύριος δὲν μὲ παρέβλε
50 πης, οὔτε μοῦ ἔδεξες μίσος διὰ τὴν ἰδικήν μου διαγω
γὴν, οὔτε μὲ περιεφρόνησες διὰ τὴν ἀχαριστίαν μου,
οὔτε μὲ ἀφησες νὰ τυραννοῦμαι ἐβελοντικῶς διὰ πολὺν
καιρὸν ἀπὸ τοὺς ληστάς. Ἀλλὰ καίτοι ἐγὼ ἔχαρισ ὄ
ταν αὐτοὶ μὲ ἔσυρον ὅπως θέν των με ζωοδὴ ἀναισθησι
αν, συ Κύριε, δὲν ὑπέφερες νὰ με βλέπης νὰ ξεπελί
ζωμαι περιφερόμενος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς αὐτὴν τὴν ἀηδὴ
κατάστασιν ἀλλὰ μὲ ἐλυπήθης καὶ ἠδύκνησες ὅχι νὰ
στελῇς πρὸς βοήθειαν ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀθλίου
ὅχι κανένα ἄγγελον ἢ ἀνθρώπον ἀλλ' ἡλθες συ ὁ ἰδι
ος¹³, παρακινούμενος ἀπὸ τὴν ὁμετρον ἀγαθοτητά σου
καὶ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀφοῦ κατέλθες εἰς τὸν βαθὺν ἐ
κείνον λάκκον καὶ ἐνῶ ἐγὼ ἤμην χωμένος κάπου κάτω
60 ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ἀκαθαρσίας καὶ ἐκαθήμεν, ἀπλω
ες τὸ ἀχραντὸν χερί σου διὰ νὰ μὲ πιάσῃς, καὶ ἔπει
ὃ ἐγὼ δὲν σὲ ἔβλεπον — διότι πῶς θα ἠδυνάμην νὰ σὲ
ἶδω, ἀφοῦ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀνοιξῶ καὶ τὰ μάτια μου
ἔτσι ὅπως ἤμην κρυμμένος καὶ καταχωσμένος ἀπὸ τὴν
ἀκαθαρσίαν —, μὲ ἔπιασες ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς
μου¹⁴ καὶ τραβῶντας με ἀπὸ ἐκεῖ βιαίως μὲ ἀπέσπασες
ἀπὸ τὸν θοῦρκον, ἐνῶ ἐγὼ ἀντελαμβανόμεν μὲν τοὺς πό
νους τῶν τριχῶν καὶ ὅτι ἀνεβαίνω πρὸς τὰ ἄνω με ὁρ
μὴν, ἀλλ' ἀγνοοῦσα τελείως ἀπὸ ποῖον ἀναβ.βαζομαι ἢ
ποῖος τέλος πάντων εἶναι αὐτός ποῦ μὲ κρατεῖ καὶ μὲ
ἀνεβάξει. Καὶ ἀφοῦ μὲ ἔβγαλες ἀπὸ τὸν λάκκον καὶ μὲ
ἔφερες ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, μὲ παρέδωκες εἰς κάποιον

13. Πρὸς Ἡμ. Εἰς 9.

14. Πρὸς Δον. ιδ' 36

δοῦλόν σου καὶ μαθητήν, ἐνῶ ἦμην ὁλοκλήρως γεμᾶτος ἀκαθαρσίαν καὶ εἶχόν τὰ αὐτιά καὶ τὰ μάτια καὶ τὸ
 70 στήμα φραγμένα ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν ὥστε νὰ μὴ δυ-
 ναίνατο ἀκοῇ νὰ σέ ἴδω ποῖος εἶσαι τὸ μόνον ποῦ ἐγνώ-
 ριζα ἦτο ὅτι εἶσαι κάποιος ἀγαθός καὶ φιλόανθρωπος,
 ἀφοῦ μὲ ἔβγαλες ἀπὸ τὸν βαθυτατὸν ἐκείνον λάκκον καὶ
 ἀπὸ τὸν θοῦρον τῆς ἁμαρτίας Ἀφοῦ λοιπὸν μοῦ εἴ-
 πτες «Πιάσε τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν καὶ ἀφοῦ προσκολλη-
 θῇς εἰς αὐτόν, ἀκολουθήσέ τον διότι αὐτός θα σε υπά-
 γη εἰς τὰ λουτρά καὶ θα σε καθαρίσῃ» καὶ ἀφοῦ μοῦ
 ἔδωσες τυφλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν, ἐξηφανίσθης
 Που ἐπῆγες δὲν γνωρίζω

Ἐγὼ λοιπὸν παιᾶγιε Δέσποτα, Ἀκολουθήσα χωρὶς
 νὰ γυρίσω πίσω, συμφωνοῦν μετὰ τὴν ἐπιτολὴν σου ἐκείνον
 ποῦ μοῦ ἔπεβε ξεῖς καὶ ἐκεῖνος ἀφοῦ μὲ ὠδήγησε με-
 80 πολὺν κόπον εἰς τὰς πνευματικὰς θρυσεὶς καὶ πηγὰς
 καὶ ἐγὼ ὡς τυφλὸς ποῦ ἦμην ἐσπρωμὴν ὑπὸ τὸν κρα-
 τῶντάς τὸ χέρι τοῦ το ὁποῖον ἐσὺ μοῦ ἔδωσες ἄναγκα-
 ζομένην νὰ τὸν ἀκολουθῶ, κατὰ πόδας μὲ ἐμπιστοσύνην
 καὶ ἐκεῖνος ἐπειδὴ ἔβλεπε καλὰ ὅπου συναντοῦσε λι-
 θους καὶ λάκκους καὶ ἐμπόδια ἐσηκῶνε τὰ πόδια τοῦ
 καὶ τὰ ἐπῆδα χωρὶς νὰ σκονταπτεῖ, ἐνῶ ἐγὼ συχνὰ ἐ-
 σκονταπτεῖα εἰς αὐτὰ καὶ ἐπὶ πτα καὶ ἔνεκα τούτου ὑπέ-
 φερα πολλοὺς κόπους καὶ πολλὰς ταλαιπωρίας καὶ θλί-
 ψεις Καὶ ἐκεῖνος μὲν εἰς κάθε πηγὴν καὶ θρυσὶν ποῦ
 καθὲς φορὰ συναντοῦσαμεν ἐνιπτέτο καὶ ἐλούζετο μόνος
 τοῦ, ἐνῶ ἐγὼ ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπον, προσπερνοῦσα τὰς πε-
 ρισσοτέρας Διότι, ἐὰν ἐκεῖνος δὲν μὲ ἐκρατεῖ ἀπὸ τὸ
 χέρι καὶ δὲν μὲ ἔσταματοῦσεν εἰς τὴν πηγὴν καὶ δὲν
 90 κατηύθυνε τὰ χέρια τοῦ νοῦ μου δὲν θὰ ἠδυναίμην πο-
 τέ νὰ εὕρω ποῦ εἶναι οὔτε ἡ θρυσὶς τοῦ νεροῦ Καίτοι
 ὅμως μοῦ ἔδεχνε ποῦ εἶναι ἡ θρυσὶς καὶ πολλὰκις μὲ
 ἀφῆνε νὰ νιφθῶ, ἐγὼ μαζί μὲ τὸ καθαρὸν νερὸ ἔπαρνα
 μὲ τὰς παλάμας μου καὶ λάσπην ποῦ εὗρίσκετο πλησί-
 ον τῆς πηγῆς καὶ πιθανῶς καὶ ἀκαθαρσίας καὶ ἐλέρω-
 να τὸ πρόσωπόν μου πολλάκις μάλιστα ἀναζητῶντας
 νὰ εὕρω μὲ τὰ χέρια μου τὴν θρυσὶν τοῦ νεροῦ, ἐπαίρ-
 να μαζί μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ χῶμα καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔβλε-
 πα καθόλου ἀνατάρασσα καὶ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ ἐνῶ
 ἐλέρωνα τὸ πρόσωπόν μου μὲ τὰς ἀκαθαρσίας ὥσαν

νά ἦσαν νερό, ἐνόμιζα ὅτι πλύνομαι καθαρά

Μέ ποιον τρόπον ὅμως νά διηγηθῶ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν θλίαν ποὶ ἐδεκίμαζα ἀπὸ αὐτῆς τὴν κατάστασιν.

100 Καὶ ὥσαν νά μὴ ἐφθάνουν αὐτά, καθ' ἡμέραν εἶχον νά ἀντιμετωπισῶ καὶ τὰς δῆθεν συμβουλὰς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι μοῦ ἔλεγον «Διατί χάτε ρ ἀδίκως τὸν καιρὸν σου, ἀνόητε, καὶ ἀκολουθεῖς αὐτὸν τὸν ἐμπαίκτην καὶ πλάνον, περιμένοντας ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς νά εὕρῃς τὸ φῶς σου. Αὐτὸ ποὺ ἐλπίζεις εἶναι, ἀδύνατον νά γίνῃ εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Διατί, τὸν ἀκολουθεῖς κτυπῶντας τὰ πόδια σοὶ εἰς τοὺς λ'θους καὶ αἱματώνοντας τὰ Διατί δὲν καταφεύγε ρ καλύτερα εἰς τοὺς ἐλεήμονας, οἱ ὁποῖοι σε προσκαλοῦν διὰ νά σέ ἀνακουφίσουν καὶ νά σέ διατρέφουν καὶ νά σέ περιποιηθῶν. Διότι, δὲν ὑπάρχει περ πτω ρ νά ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ψυχκὴν λέπτραν, οὔτε νά ἀναθλεφῇ τώρα πιά ποτέ Ἀπο ποῦ λό πόν, ἐ-

110 νεφανίσθῃ τώρα αὐτὸς ὁ ἀγύρτης θαυματουργός, ὁ ὁποῖος σοῦ ὑπόσχεται πράγματα ποὺ εἶναι ἀδύνατα γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας. Ἀλλοιμονον εἰς σέ, διότι θα χάσῃς καὶ τὴν θεραπείαν ποὺ σοῦ δίδουν ἄνδρες φιλόχριστοι καὶ φιλαδελφοὶ καὶ συμπονετικοὶ καὶ τὰς ταλαιπωρίας καὶ θλίψεις τὰς ὁποίας ὑποφέρεις μέ τὰς ἀνωφελεῖς ἐλπίδας σου, θά τὰς ὑπομείνῃς καὶ ὅσα σοῦ ὑπόσχεται αὐτὸς ὁ ἀπατεῶν καὶ πλάνος θά χάσῃς εἰς τὴν πραγματικότητα Διότι εἰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δύναται, νά καμῇ αὐτός. Καὶ εἶναι δυσκόλον νά τὸ σκεφθῇς μόνος σου χωρὶς νά σοῦ τὸ εἰπῶμεν ἡμεῖς, δὲν ἔχεις ὀλίγην φρόνησιν. Διατί τὸ καμνεις αὐτό, Ὅλοι τάχα ἡμεῖς δὲν βλέπομεν, Ἡ μήπως εἰμεθα τυφλοί, ὅπως σοῦ λέγει αὐτός ὁ ἀγύρτης. Βλέπομεν πράγματ. ὅλο, καὶ μὴ ἀπατᾶσαι, δὲν ὑπάρχει μεγα-

120 λυτέρα θρασὺς⁵ ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἡμεῖς ἔχομεν Ἀλλ' ἀπὸ ὅλους αὐτούς, συ ὁ ἐλεήμων καὶ συμπονετικός Θεός, τοὺς πραγματικούς ἀπατεῶνας καὶ ἀγύρτας, οἱ ὁποῖοι ποτίζουν τοὺς συνθρώπους τῶν μέ θολὸν νερον⁶, μέ ἔσωσες διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, ποῦ ἐσύ μοῦ

15. Πρὸς. Ἰωάν. 9' 40-41.

16. Πρὸς. Ἀδ 6' 15.

ἐχάρισες, διὰ τῆς ὁποίας μέ ἐδυναμώσες νά ὑπομενῶ καί θοᾶ ἀνέφερον καί ἄλλα πολλά

Καί ἐγώ ὑπέμεινα εἰς ὅλα αὐτά ἀμετακίνητος καί δέν ἀπεμακρυνθῆν, καί καθ' ἡμέραν κατ' αὐτόν τόν τροπὸν ἐλουζομην ἀνχνεύοντας μέ τὰ χέρια μου τὰς πηγὰς μέ θολόν νερό νομίζοντας ὅτι καθαρίζομαι, ὅπως μέ ἐδίδασκεν ὁ Ἀπόστολος σου καί μαθητὴς καί ἐνῶ
 130 κάποτε ἐπερπατοῦσα καί ἔτρεχον πρὸς τὴν πηγὴν μέ συνήντησες πάλιν εἰς τὸν δρόμον σὺ ὁ ἴδιος, τοῦ καί προηγούμενος μέ εἶχες ἀνασῶρει ἀπὸ τὸν βοῦρκον. Καί τότε διὰ πρώτην φοράν ἀστραψές ἐκτυφλωτικῶς εἰς τὰ ἀσθενῆ μου μάτια μέ τὴν ἀμολυντὸν λάμπειν τοῦ θείου προσώπου σου, μέ ἀποτελέσμα νά χάσω καί τὸ ὅλ γον φῶς τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον δι' ἐχῶ¹⁷ καί τοιοῦτοτρόπως δέν κατωρθῶσα νά σε γνωρίσω. Καί πῶς θά ἦτο δυνατὸν νά δυνηθῶ νά γνωρῶσω ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου δέν ἠδυνήθην νά ἴδω, οὔτε νά μάθω ἢ νά ἀντληθῶ τὴν λάμπειν τοῦ προσώπου του, Ἀπὸ τότε, λοιπόν, καί ἐνῶ ἐγὼ συχνότερον εὐρισκομην πλησίον τῆς πηγῆς, ἐσύ που δέν εἶσαι ὑπερήφανος δέν τὸ ἐθεωρεῖς ὑπατιμητικὸν νά κατεβαίνης, ἀλλ' ἀφοῦ ἐρχόσων πλησίον μου ἑπισανες τὸ
 140 κεφάλι μου, τὸ ἐθαζες μέσα εἰς τὰ νερά καί μοῦ ἔδιδες τὴν ἱκανότητα τοιοῦτοτρόπως νά βλέπω καθαρῶτερον τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου¹⁸. Ἀμέσως δὲ ἐπετούσες καί ἐξηφανίζεσο, χωρὶς νά μοῦ δώσῃς νά ἀντληθῶ ποῖος εἶσαι ἐσύ, που κάμνεις αὐτά, ἢ ἀπὸ ποῦ ἤλθες ἢ ποῦ πηγαινεις, ἀλλ' αὐτὸ ὅτε τώρα ἀκόμη μοῦ τὸ ἐφάνέρωσες. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐρχόμενος σὺ εἰς ἐμέ καί ἀναχωρῶν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον, ὅλ γον κατ' ὀλίγον ἐνεφανίζεσο ὅλον καί περισσότερον καί μέ περιέλουζες μέ τὰ νερά μέ ἔκανες νά βλέπω καθαρῶτερον καί μοῦ ἔδιδες περισσότερον φῶς.

Καί κανοντας αὐτὸ ἐπὶ πολὺν χρόνον, μέ ἤξιωσες νά ἴδω φοδερὸν πρᾶγμα καί μυστήριον. Ὅταν δηλαδὴ ἐσύ ἐρχόσων πλησίον μου καί ἐγώ ἐνόμιζα ὅτι μέ ἐ-
 150 πλυνες καί μέ περιέλουζες καί πολλάς φορές μέ ἐθα-

17. Πρὸλ. Λουκ. 9^ο 18.

18. Πρὸλ. Ψαλμ. 5^ο 7^ο 11^ο 18.

- ζες μέσα εις αὐτά, τότε ἐγὼ εἶδον τὰς ἀστράπας νὰ με περιβάλλουν με φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ προσώπου σου ἀνατέκτους με τὰ νερά καὶ θλεποντας νὰ πλουίσω με νερό που ἐμοιαζε με φῶς ἔμε να ἐκθαμβος. Πού δε ἦτο ἢ ἀπο πού ἤρχετο ἢ ποῖος ἦτο ὁ χορηγος αὐτοῦ δὲν ἐ γνωρίζον τὸ μόνον δε που ἐγνωρίζον ἦτο στ' ὅταν ἐλουζόμην ἐχαιρον. ἔπε δε ἑδυναμωνα εἰς τὴν πίστιν, ὡπαιζόμην με τὰ πτερὰ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀνέβαινον με αὐτὰ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῶ τους ἀτατεῶνας ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι μοῦ ἀπηυθύναν ἐκεῖνους τους ἀπατηλους κα. ψευδεῖς λόγους που πρσανεφερον, τους ἐμίσουν δυνάτῃ καὶ ταὺς ἐλυπουμην διὰ τὴν πλάνην των, οὔτε κὰν ἤθελον νὰ τοὺς συναντήσω ἢ νὰ συνομιλήσω μετ' αὐτῶν, ἀλλ' 160 ἀπέφευγον καὶ νὰ τους ἀτεινω δια νὰ μὴ θλασθῶ ἀντιθέτως, τὸν συνεργάτην καὶ βοηθόν μου, ἐννῶ τὸν ἁγίον μαθητὴν σου καὶ ἀπόστολον, ὡσὰν νὰ ἦσουν ἐσύ πού με ἐδημιουργησες τὸν ἐσεβόμην, τὸν ἐτιμοῦσα καὶ τὸν ἀγαποῦσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου καὶ ἐπιπτον εἰς τὰ πόδια του νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ τὸν παρακαλοῦσα λέγων «Εἰ τι δι' αἰσσαι, θεήθε μοι»¹⁹, ἐπειδὴ εἶχον πληροφορηθῇ ὅτι δυναται νὰ ἐπιτύχη ἀπὸ ἐσε ὅ,τι θέλει.
- Εὐρίσκομενος, λοιπόν, ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον με τὴν χάριν σου εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἶδον καὶ ἄλλο πάλιν φοθερόν μουσικριον "Ὅταν δηλαδὴ ἀνῆλθες εἰς τους οὐρανοὺς, με ἐτήρες καὶ ἀνέβασες καὶ ἐμὲ μαζί σου, εἴτε μαζί με τὸ σῶμα μου, εἴτε χωρὶς τὸ σῶμα²⁰, 170 δὲν γνωρίζω, ἐσύ μόνον τὸ γνωρίζεις, πού τὸ ἐπραξες. Ἀφοῦ παρέμεινα ἐκεῖ ἀρκετὴν ὥραν μαζί σου καὶ ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς δόξης —τίνος δε ἦτο ἡ δόξα καὶ τί ἀκριβῶς ἦτο δὲν τὸ γνωρίζω— ἀφοῦ ἐξεπλάγην καὶ ἀπὸ τὸ ἀνυπολόγιστον ὕψος ἐθαμβωθην, ἐτρόμαξα ὁλόκληρος. Ἐπειτα με ἄφησες πάλιν μόνον εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστεκόμην τροηγουμένως, καὶ εὐρέθην νὰ θρηνῶ καὶ νὰ εἶμαι θαμβωμένος ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν μου. Ἐπειτα καὶ ἐνῶ δὲν εἶχα πολλὴν ὥραν κάτω, ἤνοιξαν οἱ οὐρανοὶ²¹ καὶ κατεδέχθης νὰ μοῦ δείξης ἐπάνω εἰς

19. Πρὸλ. Μάρκ. 9' 22

20. θλ Β Κορ 18 2

21. Πρὸλ. Πρὸξ. ζ' 50.

αυτοὺς τὸ πρόσωπόν σου, τὸ ὁποῖον ὁμοίαζε με "Ἠλ.ον
χωρὶς μορφὴν. Ἀλλὰ ποῖος ἀκριβῶς εἶσαι οὔτε τότε μοῦ
τὸ ἐδῶκες νὰ τὸ γνωρίσω —διότι πῶς νὰ γίνῃ αὐτό ἄ-
φοῦ δὲν μοῦ ὠμίλησες.—, ἀλλ' ἐκρυβῆς ἀμέσως καὶ ἐ-
180 γῶ περὶ εφερόμην καὶ ἐζητοῦν ἐσέ, τὸν ὁποῖον δὲν ἐ-
γνωρίζα καὶ ἐπιθυμοῦσα δυνατὰ νὰ ἴδω τὴν μορφὴν
σου καὶ νὰ γνωρίσω καλὰ ποῖος εἶσαι. Διὰ τοῦτο καὶ
ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγωνίαν καὶ ἀπὸ τὴν φλόγαν τῆς πρὸς
σέ ἀγάπης ἔκλαιον διαρκῶς. ἐπειδὴ δὲν ἐγνωρίζα ποῖος
εἶσαι ἐσύ ὁ ὁποῖος με ἔφερες ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν εἰς
τὴν ζωὴν καὶ με ἀνέσωρες μεσὰ ἀπὸ τὸν θοῦρκον καὶ
ἐγίνες εἰς ἐμέ ὅλα ὅσα ἀνωτέρω ἀνέφερα.

Καθὼς λοιπὸν, τοιοιουτρόπως ἐνεφανίσθης εἰς ἐ-
μέ πάλιν καὶ πολλὰς φορές καὶ χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃς ἐ-
ξηφανίσθης ἐκ νέου πολλὰς φορές χωρὶς νὰ φαίνεσθαι
καθόλου, βλέπων δὲ ἐγὼ τὰς ἀστραπὰς καὶ τὴν φωτει-
νότητα τοῦ προσώπου σου πάλιν καὶ πολλὰς φορές νὰ
190 με περιστοιχίζουν, ὅπως συνέβαινε προηγουμένως εἰς
τὰ νερά, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὰς πιάσω, ἐνεθυμούμην
ὅτι κάποτε σέ εἶδον ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νομί-
ζοντας ἀνοήτως ὅτι ἦτο ἄλλος ἐκεῖνος, ἐζητοῦσα με δά-
κρυα νὰ σέ ἴδω. Καὶ ταλαιπωρῶν τοιοιουτρόπως τὸν
ἑαυτόν μου με πολλὴν λύπην καὶ θλίψιν καὶ στενοχω-
ριαν²² καὶ λησμονῶν ὅλως διόλου τὸν ἑαυτόν μου καὶ
ὀλόκληρον τὸν κόσμον καὶ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὸν κό-
σμον²³, καὶ μὴ ἀντιλαμβάνομενος οὔτε τί εἶναι ἡ σκιά
ἢ ὅ,τιδήποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ ὁρατά πράγματα, ἐνῶ, λοι-
πὸν, εὐρισκόμεν ἐἰς αἵτην τὴν καταστασιν ἐνεφανίσθης
οὐ πού εἶσαι εἰς ὅλους ἀόρατος, πού δὲν ψηλαφᾷσαι καὶ
ἀκατανόητος, καὶ μοῦ ἔφαινετο ὅτι ἐκαθάριζες τὸν νοῦν
μου καὶ ἐπλάτα νες περισσότερον τὴν ὄρασιν τῆς ψυ-
χῆς μου καὶ μοῦ ἐδίδες νὰ βλέπω ὅλο καὶ περισσότερον
τὴν δόξαν σου, καὶ ἐβλεπον ἐσέ νὰ μεγαλῶνῃς περισ-
200 σότερον καὶ φεγγοβολῶντας νὰ πλατύνεσαι περισσό-
τερον, καὶ καθὼς τὸ πνευματικόν μου σκότος ὑποχω-
ροῦσε, διεπίστωνα ὅτι ἐσύ ἐρχόσουν καὶ με ἐπλησιάζεις,

22. Πρὸς Ρωμ. θ' 9' ἡ' 35.

23. Πρὸς Α' ἰωάν θ' 15.

καθώς συμβαίνει πολλές φορές και με τὰ ὁρατὰ πράγματα. Ὅταν δηλαδή ἡ σελήνη φέγγει και τρεχῶν τὰ συννεφα παραουράμενα ἀπὸ τὸν ἀνέμον ἡ σελήνη φαίνεται καὶ δίνει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τρέχει, πολὺ γρήγορα, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ μεταβάλλῃ τὸν συνήθη ρυθμὸν τῆς ἢ νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἀρχικὴν τῆς πορείαν κατὰ τὸν ἴδιον τροπὸν, λοιπὸν, Δέσποτα, μοῦ ἔφαινετο ὅτι ἔρχεσαι σὺ ὁ ἀκίνητος καὶ ἐνόμζον ὅτι μεγαλώνεις ἐαυτὸν ὁ ἀμετάβλητος καὶ ὅτι παίρνεις μορφήν ἐσὺ τὸ ἀμορφὸν καὶ ἀπειρον Πνεῦμα.

- Διότι, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μετὰ ἓνα τυφλόν, ὁ ὁποῖος ἀρχίζει νὰ βλέπῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀρχίζει σ' γὰρ σ' γὰρ νὰ περιγραφῇ²⁴ ποῖος ἀκριβῶς εἶναι, 210 ὅποτε δὲν μεταβάλλεται ἢ ἀλλάσσει ὁ περιγραφόμενος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ ὁρασις τοῦ πρῶτον τυφλοῦ θελτ' οὕτως συνεχῶς καὶ ὥς ἐκ τούτου βλέπει τὴν μορφήν τοῦ ἀκριβῶς εἶναι καὶ τυπῶνεται κατὰ κάποιον τρόπον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. ὁλόκληρον εἰς τὰ μάτια καὶ δι' αὐτῶν ἀφοῦ καθαρίσθῃ περνᾷ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὸ ἐνθυμητικόν τῆς ψυχῆς καὶ χαρᾶσσεται εἰς αὐτὴν ὥσαν εἰς πινακίδα, τοιοῦτοτρόπως εἶδον καὶ ἐγὼ ἐσέ. Θεέ μου, ἀφοῦ μοῦ ἐκαθάρισες τελείως τὸν νοῦν μετὰ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ βλέποντας ὁ νοῦς μου περισσότερον καὶ καθαρωτερον, μοῦ ἔφαινετο ὅτι σὺ ἐξήρχεσο ἀπὸ κάπου καὶ ἐφαινοσθῶν λαμπρότερος καὶ μοῦ ἐδίδες τὴν δυνα- 220 τοτητα νὰ βλέπω τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀμόρφου μορφῆς σου, καὶ τότε μετ' ἐφερες ἐξω ἀπὸ τὸν κόσμον — θὰ ἦτο ἴσως ὀρθότερον νὰ εἶπω καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα μου διότι δὲν ἐπέτρεψες²⁵ νὰ τὸ γνωρίσω καλὰ αὐτὸ — καὶ μετὰ πλημμυρίσας μετὰ φῶς καὶ ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐνεφανίσθης ὁλόκληρος εἰς ὅλον ἐμέ, ὁ ὁποῖος ἐβλεπον καθαρά καὶ ὅταν σὲ ἠρώτησα «ὦ Δέσποτα, ποῖος εἶσαι, τέλος πάντων», τότε μετὰ ἀξίωσες διὰ πρώτην φοράν νὰ ἀκούσω ἐγὼ ὁ ἄσωτος τῆς γλυκυτάτης σου φωνῆς²⁶

24 Πρὸς Μάρκ. η' 24-25

25 Πρὸς Β. Κορ. ιδ' 2-3

26 Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ προφήτου «φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων» παρατηρεῖ. «Τὶ οὖν ἡμῶν ἡ φωνὴ Κυρίου, τότε

- καὶ ἐνῶ ἐοῦ μοῦ ὤμιλεις, ἐγὼ ἐσηκώθην καὶ γεμάτος
 ἔκστασιν καὶ τρόμον καὶ χωρὶς να δυναμαὶ να ἀντιλη-
 φθῶ τί ἀκριδῶς συμβαίνει, σέ ἐρωτοῦσα. «Ἀραγε τί
 πράγμα εἶναι αὐτὴ ἡ δόξα καὶ τι θέλει αὐτὸ τὸ μεγα-
 λειόν τῆς λαμπρότητος. Διατί καὶ ἀπὸ ποῦ ἐγὼ νὰ ἀ-
 230 ξιωθῶ τόσων μεγάλων ἀγαθῶν,» καὶ ἐοῦ μοῦ ἀπήντη-
 σες. «Εγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς που ἔχω γίνεῖ δια τὴν σωτη-
 ρίαν σου ἄνθρωπος ἦλθα διότι με ἐζητήσες με δὴν τὴν
 δύναμιν τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ
 εἶσαι ἀδελφός μου»²⁷ καὶ συγκληρονόμος μου²⁸ καὶ φί-
 λος μου»²⁹. «Ὅταν ἤκουσα αὐτὰ ἔμεινα ἑκπληκτος καὶ
 ἔχασα τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐαυτοῦ μου καὶ παρελυθησαν
 αἱ δυνάμεις μου καὶ ἀνταπαντῶντας εἶπον. «Ποῖος εἶ-
 μαι ἐγὼ ἢ τι ἔχω καμει ὁ ἐλεεινός, Δεσποτα καὶ ὁ τα-
 λαιπῶρος, ὥστε να με κρινῆς ἀξίον τόσων μεγάλων ἀ-
 γαθῶν καὶ να με κάμῃς συμμετοχόν καὶ συγκληρονό-
 μοι τόσον μεγάλης δόξης,» καὶ ἐνῶ ἐσκεπτόμην ὅτι
 240 αὐτὴ ἡ δόξα καὶ ἡ χαρὰ ἦτο παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀντι-
 ληπτικὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου σὺ ὁ Δεσπότης μοῦ
 εἶπες πάλιν, συνομιλῶν τρόπον τινὰ ὡς φίλος με φίλον³⁰,
 ὁμιλῶν σὺ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος ἐντός μου Ἁγίου Πνεύ-
 ματος³¹. «Αὐτὰ σοῦ τὰ ἐχάρισα δια μόνην τὴν καλὴν
 σοὶ διαθεσὶν καὶ θέλῃσιν καὶ τὴν πίστιν καὶ θὰ σοῦ χα-
 ρίσω καὶ ἄλλα ἀκόμη. Διότι τι ἄλλο ἔχεις ἢ εἶχες πο-
 τέ ἰδικόν σου, ἀφοῦ ἐπλάσθης ἀπὸ ἐμέ γυμνός³², ὥστε

ρόν πληγὴ περὶ τὸν ὅρα νοεῖτο ἢ ὅλη πεπληγμένος, φθόνων μέχρι
 τῆς ἀκοῆς τοῦ ἡρώς ὃν γίνεται ἡ φωνὴ ἢ οὐδὲτερον τούτων, ἀλλ'
 ἑτερογενεῆς τις ἐστὶν αὕτη φαντασιολογία τοῦ ἡγεμονικοῦ τῶν ἀν-
 θρώπων οὗς ὃν ἀκούειν βουλήται τῆς ἰδίας φωνῆς ὁ Θεός. Ὡστε
 ἀναλογίαν ἔχειν τὴν φαντασίαν ταυτὴν πρὸς τὴν ἐν τοῖς ὄνερος γι-
 νομένην πολλὰκις. Ὡστε γὰρ οὐ πλεηρομένου τοῦ ὁρέος λαμβάνομέν
 τινα ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν φαντασίαις ῥημάτων τινῶν καὶ φθόνων μνή-
 μην οὐ διὰ τῆς ἀκοῆς δεξιόμενοι τὴν φωνὴν ἀλλ' οὕτως τῆς καρδίας
 ἡμῶν τυπωθείσης τοιαυτὴν τινὰ χρή νομίζειν καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ
 φωνὴν ἐγγινεσθαι τοῖς ἀξίαις»

27 Πρὸς Ματθ ιθ 49-50 Μάρκ γ 34-35 Λουκ η' 21

28 Πρὸς Ρωμ η' 17

29 Πρὸς Ιωάν κε 14-15

30 Πρὸς Εξ λγ 11

31 Πρὸς Ρωμ η' 11 Ματθ ι' 20

32 Πρὸς Ιωθ α 21

νά πάρω εκείνο και ως ἀντάλλαγμα νά σοῦ δώσω αὐ-
 τα ἐδῶ. Διότι, εἰν δὲν ἀπτάλαγης ἀπὸ τῆς σαρκὰ δὲν
 πρόκειται νά ᾄδῃς τὸ τελείον οὔτε θά διευθῇς νά ἀ-
 πολαύσῃς ἱκανοποιητῶς ὁλοκλήρον αὐτό. Καὶ ὅταν
 ἐγώ σοῦ εἶπο: «Καὶ τί ὑπάρχει μεγαλύτερον ἢ λαμ-
 πρότερον ἀπὸ ἐκείνου που βλέπω. Δι' ἐμέ εἶναι ἀρκετὸν
 νά ἡσυχώσω, εἰς αὐτὴν τοιαύτην κατὰστασιν καὶ μετὰ
 θάνατον», ἐπεὶ μοῦ ἀπητήσας. — Πρέπε νά εἴται πολὺ
 250 περιωρισμένος δια νά ἀρκῆσαι εἰς αἰτὰ. Διότι αὐτὰ
 ποῦ εἶδες ἐν συγκρίσει μετὰ τὰ μέλλοντα ὁμοιοῦν με-
 τὸν ἐξωγραφισμένον εἰς τὸν χαρτὴν οὐρανὸν τὸν ὑποί-
 ον κρατῶμεν εἰς χεῖρας, ὅσον αὐτὸς ὁ οὐρανὸς εἶναι
 κατωτερός ἀπὸ τὸν ἀληθινόν, τοσὸν ἀσυνκρίτως μεγα-
 λύτερα εἶναι ἡ δοξα τῆς μελλουσης ζωῆς ἀπὸ αὐτὴν που
 τώρα βλέπεις»³³.

Ἀφοῦ εἶπες αὐτὰ ἐσιωπησας καὶ σιγὰ, σιγὰ ὁ γλυ-
 κὺς καὶ καλὸς Θεοποιτὴς ἐχόσθης ἀπὸ τὰ ματιὰ μου, εἶτε
 ἐπειδὴ ἐγώ ἐφυγον μακρὰν σου εἶτε ἐπειδὴ ἐστὶ ἀνεχω-
 ρήσας ἀπὸ ἐμέ, δὲν γνωρίζω τι ἀκριβῶς συνέβη. Γυτέ,
 ὅτι ποῦ ἐπανεῖρον πάλιν ὁλοκλήρον τὸν ἑαυτὸν μου,
 ὡρὰν νά ἐγυρῶμαι ἀπὸ κάπου καὶ εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ
 πρῶτον μου κατοικητήριον. Ἀπὸ ἐκεῖ πλέον ἐνθυμου-
 260 μένος τὴν ἀνεκφραστοὶ ὁμορφίαν τῆς δοξῆς καὶ τῶν λό-
 γων σου εἶτε περιπατοῦσα εἶτε ἐκαθήμην, εἶτε ἔτρωγον,
 εἶτε ἔπινον, εἶτε ἠρώσῃ χόμην, ἔκλαιον ἀκαταπαυστως
 καὶ ἐπερνοῦσα τὰς ἡμέρας μοι μετὰ χαρὰν ἀνεκφραστον.
 Ἐπειδὴ ἐγνωρῶσα ἐσέ, τὸν Δημιουργὸν τῶν ὅλων. Ὅτι
 πῶς ἦτο δυνατόν νά μὴ αἰσθανώμαι χαρὰν. Ἀλλ' ὁμῶς
 κατελήφθην πάλιν ἀπὸ λυγρὴν ἐπειδὴ δὲν σέ εἶδον καὶ
 ἐπθυμοῦσα δυνατὰ νά σέ ἴδω — καθὼς κάποτε ἐπῆγα
 διὰ νά ἀσπασθῶ τὴν ἀχραντὸν εἰκόνα τῆς Μητέρας σου
 καὶ ἐγονάτισα ἐνώπιόν της. ἐστὶ, τρυποῦ σηκώθω, ἐνε-
 φανίσθης εἰς ἐμέ ἐντός τῆς ταλαιπωροῦ καρδίας μου,
 τὴν ὁποίαν μετέβαλες εἰς φῶς καὶ τότε ἀντελήφθην ὅτι
 σέ ἔχω ἐντός μου συνειδητά. Ἀπὸ τότε, λοιπόν, δὲν σέ
 270 ἀγαποῦσα ἀπὸ τὴν ἐνθυμῶν σου καὶ ὅλων ὅσα ἀνέ-
 φερα, ἀλλ' ἐπ' αὐτὰ πλέον πραγματικά ὅτι ἔχω ἐντός

μοι ἐσέ τὴν πράγματι. ὑπάρχουσιν ἀγάπην Διότι ἡ πραγματικὴ ἀγάπη εἶσα σι, Θεέ μου³⁴

Ἀφοῦ λοιπόν ἡ ἐλπίς ἐφύελλθη μέσα εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς αὐτὴν, ἐποτίσθη ἀπὸ τὴν μετανοία καὶ τὰ δακρυὰ καὶ ἀφοῦ ἐν συνεχείᾳ ἐφωτίσθη ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου φῶς, ἤπλωσε θαθείας ρίζας καὶ ἐμεγάλωσε πολὺ. Ἔπειτα ἀφοῦ ἡλθες ἐοὺ ὁ Ἰδὼς, ὁ ἀριστος τεχνίτης καὶ δημιουργός, μετὸ μαχαίρι τῶν πειρασμῶν, ἐννοῶ δηλαδὴ τὴν ταπείνωσιν, καὶ ἀφοῦ ἀφήρεσαι τὰ ἀχρηστά κλωνάρια τῶν λογισμῶν ποὺ ἐμεγάλωσαν πολὺ, εἰς μόνην τὴν ἐλπίδα, ὡσάν νά ἦτο μιὰ ρίζα δένδρου ἐνεκεντρises³⁵ τὴν ἰδικὴν σου ἀγ.αν ἀγάπην. Βλέποντας αὐτὴν λοιπόν νά μεγαλώνῃ ἡμέραν μετὴν ἡμέραν καὶ νά ὁμιλῇ διαρκῶς εἰς ἐμέ, καλῶτερον ὅμως εἶναι νά εἶπω ὅτι με αὐτὴν με διδάσκεις καὶ με φωτίζεις, καὶ ὡσαν νά ἐξεπερσασα κάθε πστιν καὶ ἐλπίδα, ζῶ ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος διακηρυσσει, λεγων: Ὁ γὰρ τις βλέπει, τι καὶ ἐλπίζει, »³⁶ Ἐάν, λοιπόν ἐγὼ ἔχω ἐσέ ἐντός μου, εἰς τί νά ἐλπίσω πλέον, «Ἀκουσε τί νά ἐλπίσης», μοῦ εἶπες παλιν Δεσποτα εἰπὼς βλέπεις τὸν ἥλιον μέσα εἰς τὰ νερά, χωρὶς καθολοῦ νά βλέπῃς τὸν ἥλιον ὅσον μάλιστα κυτᾶς πρὸς τὰ κάτω, κατὰ τὸν ἰδὼν ἀκριβῶς τρόπον νά ἀντιληφθῇς καὶ αὐτὸ πού γίνεται ἐνίος σου καὶ διασφαλίσει τὸν ἑαυτὸν σου καὶ φρόντιζε πάντοτε νά βλέπῃς ἐμέ καθαρά καὶ ἐντονα μέσα σοι ὅπως τὸν ἥλιον εἰς τὰ ἀθόλωτα νερά καὶ ἐάν ἐνεργήσῃς τοιοῦτοτρόπως, ὅπως σοῦ εἶπον, θά ἀξιώθῃς καὶ μετὰ θάνατον νά με ἴδῃς. Ἐάν ὅμως δὲν πράξῃς τοιοῦτοτρόπως, τότε ὅλα σου τὰ ἔργα καὶ οἱ κόποι, καὶ τὰ λόγια σου αὐτὰ δὲν θά σέ ὠφελήσουν τίποτε, ἀλλ' ἀντιθέτως θά σε καταδικάσουν περισσότερον καὶ θα σοῦ προξενήσουν μεγαλυτέραν θλίψιν, ἐπειδὴ καθὼς ἀκούεις νά λέγῃ ἡ Γραφή «δυνατοὶ δυνατῶς ἐτασθήσονται.»³⁷ Διότι εἶναι γνωστοὶ ὅτι εἰς τὸν ἐκ γενετῆς πτωχὸν δὲν προκαλεῖ τόσο μεγάλην ἐντροπὴν ἢ πενίαν, οὐ-

34 Πρὸλ. Α' ἰωάν 3 β. 18

35 Πρὸλ. ἰωάν κ 1-2 Ρωμ ια 17-24.

36 Ρωμ η 24

37 Σοφ Σαλ στ θ

τε ἡ λύπη που προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὸν λυπεῖ τόσο
 πολὺ, ὅσον εἰς ἐκεῖνοι, ὁ ὁποῖος ἐπλούτισε καὶ ἐδοξά-
 σθη καὶ υψώθη³⁸ καὶ συνήψε σχέσεις μὲ τὸν ἐπ' γείων
 300 θασαλέα καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξετέρεν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ
 ἔφθασεν εἰς τελείαν πτωχεῖαν καίτοι δὲν ὑπάρχει τοι-
 αυτὴ ἀναλογία μεταξὺ τῶν ἐπ' γείων καὶ ὁρατῶν πρᾶ-
 γμάτων καὶ ἐκείνων τῶν πνευματικῶν καὶ ἀοράτων
 πραγμάτων. Διότι ἐκεῖνοι μὲν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ κάποιαν
 αἰτίαν χάνουν τὴν φιλίαν καὶ τὴν ὑπηκοότητα τοῦ ἐπ'
 γείου θασαλέως διατηροῦν τὰ ὑπαρχοντά των καὶ δύ-
 νανται, νὰ τὰ ἀπολαμβάνουν καὶ νὰ ζοῦν, ἐὰν ὁμῶς κά-
 ποιος ἐκπεσῇ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου ἀγάπην καὶ φιλίαν,
 εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ζήσῃ — δι' ὃ ἐγὼ εἶμαι ἡ ζωὴ
 του³⁹ —, ἀλλ' ἀμέσως χάνει τὰ πάντα καὶ παρατίθεται
 εἰς τοὺς ἰδικούς μου καὶ τοὺς ἰδικούς τοῦ ἐχθροῦ καὶ
 ἐκεῖνοι ἀφοῦ τὸν παραλάβουν ρίπτονται ἐπάνω τοῦ μὲ
 310 μεγαλυτέραν μανίαν καὶ τὸν τιμωροῦν καὶ γελοῦν εἰς
 ὄρατος τοῦ καὶ τὸν κοροϊδεοῦν ἐξ αἰτίας τῆς προηγου-
 μένης του ἀγάπης καὶ συμπαθείας, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς
 ἐμέ.

Naί, πανάγιε Βασιλεῦ, πράγματι εἶσαι εἶναι καὶ ἐ-
 γὼ πιστεύω εἰς σέ τὸν Θεὸν μου καὶ πίπτω ἐνώπιόν
 σου καὶ σέ θερμποπαρακαλῶ, φυλαξέ με τὸν ἁμαρτω-
 λὸν καὶ ἀνάξιον, ποὺ τὸν ἐλέησες καὶ στήριξον μὲ τὴν
 δύναμίν σου τὸ φυτόν τῆς ἰδικῆς σου ἀγάπης, τὸ ὁποῖον
 ἐνεκέντηρες εἰς τὸ δένδρον τῆς ἐλπίδος μου. Στήριξε
 το, διὰ νὰ μὴ κουνηθῇ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους διὰ νὰ μὴ σπά-
 σῃ ὑπὸ τῆς καταιγίδος, διὰ νὰ μὴ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ κά-
 ποον ἐχθρόν, διὰ νὰ μὴ καῇ ἀπὸ τὸν καύσωνα τῆς ἀ-
 320 διαφορίας, διὰ νὰ μὴ ξηραθῇ ἀπὸ ὀκηρῖαν καὶ ἔπαρ-
 σιν, διὰ νὰ μὴ ἐξαφανισθῇ τελείως ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν.
 Διότι σὺ γνωρίζεις, σὺ ὁ ὁποῖος μου τὸ ἐχάρισες καὶ
 ἐπετέλεσες τοῦτο ἐντός μου, διὰ χάριν αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ
 τῆς ἀγάπης σου παραμένω ἀβυσσῆτος ἀπὸ ὄλους τοὺς
 ἀνθρώπους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν τὸν συνεργάτην καὶ βοηθόν
 μου, τὸν ἰδικόν σου ἀπόστολον, τὸν ἀπέσπασες σωματι-

38 Πρὸς Ψαλμ λστ 20

39 Πρὸς Ἰωάν 10 25 16 8

κῶς ἀπὸ πλησίον μου σύμφωνα μετὰ τὴν ἀνεξιχνίαστον
 θέλησάν σου. Σὺ γνωρίζεις τὴν ἀσθενεῖάν μου, σὺ ἔχεις
 πληρῇ ἐπιγνώσιν τῆς ταλαιπωρίας καὶ τῆς τελείας ἀδι-
 ναμίας μου. Δι' αὐτό, λοιπὸν σπλαγχνίσου με ἀκόμη
 περισσοτερον ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς σὺ ὁ πολυευ-
 σπλαγχνὸς Κύριος. Γονατίζω ἐνώπιόν σου μέθλην μου
 τὴν καρδίαν καὶ σε παρακαλῶ νὰ μὴ με ἐγκαταλείψῃς
 εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἰδικαῖ μου θελήματος, σὺ ὁ ὁποῖος
 330 μοῦ ἔκαμες τόσα καλά, ἀλλὰ στερεώσε με εἰς τὴν
 ἀγάπην σου τὴν ψυχὴν μου καὶ καμὲ νὰ ριζωθῇ καλὰ
 μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου ἡ ἀγάπη σου, ὥστε σύμφωνα
 μετὰ τὴν ἀμόλυτον καὶ ἁγίαν καὶ ἀληθεστάτην ὑπόσχ-
 σίν σου, σὺ νὰ εἶσαι ἐντός ἐμοῦ καὶ ἐγὼ νὰ ζῶ μέσα εἰς
 σέ⁴⁰ καὶ νὰ σκεπάζωμαι ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου καὶ
 ἐγὼ νὰ σκεπάζω καὶ νὰ φυλαττῶ ἀθικτὸν αὐτὴν μέσα
 μου, καὶ σὺ μὲν Δέσποτα νὰ με βλέπῃς μέσα εἰς αὐ-
 τὴν καὶ ἐγὼ δὲ νὰ ἀξιωνώμα νὰ σε βλέπω δια μέσου
 αὐτῆς εἰς μὲν τὴν παρούσαν ζωὴν ὡσάν εἰς καθρέπτην,
 καθὼς εἶπες, καὶ ἐν αἰνιγματι⁴¹, εἰς δὲ τὴν ἄλλην νὰ
 βλέπω μεθ' ἑσέ τὴν ἀγάπην ὁλόκληρον ἔσέ ὁ ὁποῖος
 εἶσαι ἀγάπη καὶ μᾶς ἡέωες νὰ σε ὀνομάζωμε το.ου-
 τοτρόπως⁴² διότι, εἰς σέ ἀρμόζει πᾶσα εὐχαριστία, δύ-
 340 ναμεις, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν
 Υἱὸν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ
 εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

40. Πρὸς Ἰωάν. 15' 20 κλη..

41. Α' Κορ. 13' 12

42. Πρὸς Α' Ἰωάν. 3' 8, 16

**ΣΥΜΕΩΝ
ΤΟΥ
ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ**

ΤΟΜΟΣ 3

**ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΚΑ' - ΛΔ'
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ 1 - 2**

Κείμενον. Basile Krivocheine

Symeon le Nouveau Theologien

Katecheses, II 350-392. III 12-357

Sources chretiennes No 104, 113

Paris 1964, 1965.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
Σ Υ Μ Ε Ω Ν
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ

XXI

Περὶ μνήμης θανάτου Καὶ οἷον ἀγαθὸν τέλος δίδωκεν ὁ 1
τρισόλγιος αὐτοῦ ἀδελφός Ἀντωνίος Καὶ πρὸς τῷ τέλει
ἐπιτοφίως πρὸς αὐτόν

Λόγος ΚΑ'

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εὐχομαι τῷ ἐλεήσαντί με Θεῷ 1
τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων εἰκονισθῆναι καὶ τὰς ψυχὰς
ἡμῶν διευθετηθῆναι πρὸς τὸν ἐκεῖθε βίον καλῶς, ὅπου
προλαβόντες ἡμᾶς ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς ἀναμένουσιν ὅπου ὁ
τρισόλγιος καὶ μακάριος ἡμῶν ἀδελφός, ὁ κύρις μετελθεν
Ἀ τ ο ν ῖ ο ς καλῶς καὶ ὁσίως ἐνταῦθα πολιτευσάμενος. 10
μετανοήσας γνησίως, εξαγορεύσας ἐμπόνως ἕπερ ὀλίγοι τῶν
μεταχθόνων καὶ ὅντων ἀμαρτημάτων καθαρός· γὰρ τυγχάνω
καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν κεκτημένος ὑπὸ τῶν ἐμπαθειῶν
λογισμῶν, τὰ κακὰ καὶ δούλω καὶ παντελῶς — ἀμαρτημάτων 15
ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ὡς ἀμαρτίας μεγάλας καὶ εἶχε καὶ ἐξηγόρευεν,
εἰπε Θεός· χαρὶτι πεπρωμένος, παρθένος ἡγήθη τὸν βίον,
τῷ σώματι καὶ τὴν καρδίᾳ ἀνός. Ἀφ' οὗ γὰρ τὸν τῆς

- μονῆς εισηλθε πυλῶνα καὶ τῷ Χριστῷ συνεζήτητο τοῦ
 χιτῶνα τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἢ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀπὸ ἐμβρυον
 10 οὐ συνδύνασμά ἐνοιῶν, οὐ συνκαταβήκει ἀπὸ αὐτοῦ, οὐ
 πράζει ἐνί, ὥσπερ καὶ τὴν πρὶν τῆς κλητῆς ζωῆς καθύ-
 μένη καὶ κλητῶντι, πῶς ἐξέρχεται « Ἰ. Λαλαίς, φησί,
 ἀδελφέ, Τῆς γῆς Θεοῦ, πορεύω, οὐ γέγονα ἐξ ἑνὸς καὶ
 ταύτην ὡς ἐκεῖνην, ἐπὶ τῷ ἐκφυλίστῃ. Καὶ ἀφ' οὗ ἐν τῇ
 20 ἀγίᾳ παρεγενόμην ταύτῃ μονῇ. οὐ κληρωμένος ἔβην, ἀλλ'
 εἰς τὸν Θεὸν ἠθάρων καὶ εἰς τὴν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν
 εὐχὴν σαρκικῇ, σαρκίαν οὐκ ἐπράξην. Ἰσθῶν οἱ καὶ
 πυναν, ἐν ἰσχυρίᾳ δαπέδου ταῦ μέγας μου Πάτερ εἰς τὴν
 φιλευθέρωσάν τοῦ ταῦτα εἰσελθόντος Θεοῦ εἰσαπὸν ἀνα-
 30 τίσθαι, καὶ ὡς ποιεῖτε ἵνα τῆς εἰσελθούσης »

- Ἰε τοῦτον τῶν μενέων πατέρων τὰ κλεινὰ ρήματα
 καὶ ἀπαφθεγματὰ τοῦ ἱμετέρου, πάλιν τὸ γὰρ οὐκ ὀδυλτοῦ.
 Τὴν γὰρ ἀνείλαν αὐτοῦ καὶ παρθεναν μετὰ παρτίσας
 ἡμῶν ἐννοήσας καὶ τὸ τῆς ταπεινότητος ἀφ' οὗ καὶ ἐκτείνε
 40 τῇ ἐκείνου φυγῇ περιετοήσατο φαντασάν καὶ ταῦτα τῇ
 Δεσποτικῇ φωνῇ ἢ καὶ τὸν εἰσελθόντα ἐν τῇ λεγούσῃ
 « Ὅταν γένῃ ποιήσῃς τότε λέγετε ὅτι Ἄγριοι δαυλοὶ
 ἔσμεν ὁ ἰφελόμενος πλῆσσι πεποινημέν »

- Μετὰ δὲ ταῦτα τῷ ἁγίῳ γυναικὶ κατ' ἴδαν συντετρη-
 40 κῶς, τὰ ἴμοια πυνθῶν υφηγτάσθαι αὐτῷ, ἅπερ καὶ αὐτόν
 τὸν ἅγιον πατέρα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξέστησαν, οὐ μόνον
 δὲ ἀλλὰ καὶ ἀπαντας τοὺς ἀκηκοτάς μετὰ τὴν τελευτὴν
 ἐκείνου ταῦτα ἐξέπληξαν. Οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἡμῶν παρ' ἐκείνου
 τοιοῦτον ἠθάρων ἀγνείας καὶ παρθενίας ἡλιπίζεν ἀπο-
 45 κρυπτεσθαι

- Ἀλλὰ γὰρ εἴθ' οὕτω καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἀγγελικὸν μέγα
 σχῆμα ἐπενδυσάμενος, ἐν προθυμίᾳ μεγάλῃ, ἐν πολλαῖς
 δακρυαῖς ἐκχυσεσιν, ἐν ἀρραγεί πίστει καὶ ἐπικινῶσει τελείᾳ,
 οὕτω τῇ ἐδόδοι ἡμέρᾳ ὁ νεοφωτιστός οὗτος καὶ στρατιώτης
 50 νεόλεκτος, ὁ ἱσχατός ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὑπὲρ ἡμᾶς εἰσελθὼν
 καὶ πρῶτος τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου καταλιπὼν, πρὸς
 τὸν ἐαυτοῦ Δεσπότην ἀνεκκλητῶ χαρᾷ ἐξεδημησε,
 πένθος ἀκαυστον καταλιπὼν τοῖς ταλαιπώροις ἡμῖν Ὅταν
 γὰρ ἐνθυμηθῶ, ἅπερ καὶ ὑμεῖς οἴδατε ὅτι ἐποίουν καὶ
 55 εἰς τὸν πρὸς αὐτόν, τὰ πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ ψυχικὴν σπου-

δάζων ἐγὼ ὁ μάταιος, ὅπως ἐξίσταμαι καὶ νοῦν καὶ διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν μου φλογίζομαι, πῶς ἔλαθον ἑμαυτόν, πῶς ἑμαυταιώθην παιδεύων ἄνδρα, παρ' οὐ μᾶλλον ἐγὼ παιδεύεσθαι ὤφειλον τὰς γὰρ ἀρετὰς ἐκείνου ἐλαττώματα κρίνων ἐγὼ σφόδρα ἤλγουν καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ πεπο- 60 θημένου μου ἀδελφοῦ ἐσφάδαζον — οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶ μὴ ψευδεσθαι — Ἐν Χριστῷ καυχῶμαι, χαρὰ δὲ πάλιν ἀνεκλαλήτῃ συνέχομαι, ὅτι οὕτω τοῦ τῆδε βίου τὸν ἐμὸν προέπεμψα ἀδελφόν καὶ ἐν τοιούτοις ἔργοις καὶ πράξεσι κατηξιώθην ἰδεῖν αὐτόν πρὸς Χριστόν ἐκδημήσαντα. 65 Οἶδε γὰρ ὁ τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν καὶ τῶν λογισμῶν ἐξεταστής Θεός, ὅτι περὶ τούτου πολλὴ σπουδὴ ἐξ ἀρχῆς καὶ μέριμνά μοι ἐγένετο, καὶ πολλὰς δακρύων ἀφῆμα πηγὰς τούτουγε ἔνεκα. Καὶ ὁ Θεὸς ὁ φιλένθρωπος αὐτὸν παρτίδῃ μου τοῦ ταλαιπώρου τὴν δέξιν, ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ, τῇ εἰς ἀλλήλους, καὶ 70 ταπεινώσει καὶ πίστει, τῇ πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ἀπέπιτη πρὸς οὐρανόν, τὸ σῶμα μόνον καταλιπὼν ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀθλίαις χερσί.

Θρηνοῦντός μου γὰρ καὶ « Μὴ ἐπιλάβῃ » λέγοντος « ἡμῶν, ἀδελφέ. Ἦδη γὰρ ἐκλείπεις καὶ καταλιμπάνεις 75 ἡμᾶς », οὕτως γαλήνως προσεφθέγξατο · « Οὐχί εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίζω ». Καὶ τοῦτο τὸ ῥῆμα ὕστατον τοῖς καθαρωτάτοις αὐτοῦ χεῖλεσιν ἐξειπὼν, πρὸς Θεὸν ἐξεδήμησεν, οὐχ ἅπαξ τοῦτο εἰπὼν, ἀλλὰ καὶ δις. Πρότερον ἐμοῦ δηλονότι τὸ « Μὴ ἐπιλάβῃ ἡμῶν » αἰτησάμενου « ἀδελφέ περι- 80 πόθητε », αὐτὸς ἐκ δευτέρου μὴ ἐπιλαθεσθαι ἡμῶν προσεπηγγέλματο. Καὶ τοὺς πόδας ἐξάρας καὶ τὰς χεῖρας τυπώσας σταυροειδῶς ἐν ἀταράχει τῆς ψυχῆς καταστήματι καὶ κινήματι, οὕτω τὸν γλυκύτατον ὕπνον ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα ἐκοιμήθη καὶ ὑπνώσεν ὕπνον τὸν δικαίους πρέποντα, πρὸς 85 οὐδὲν τῶν παρόντων προσπάθειεν ἐνδειξάμενος. Οὔτε γὰρ συγγενῶν ἐμνήσθη, οὔτε φίλον ὠνόμασεν ἐν τούτῳ τῷ βίῳ τινά, οὐ περὶ φθοραυτοῦ πράγματος διετάξατο, ἀλλ' ὥς κόπρον ἢ βόρβορον τὰ τῆδε πάντα μισήσας καὶ βδελυξάμενος, οὕτω γυμνὸς πάσης ἐπιθυμίας τῶν ὁρωμένων καὶ σχέσεως, πρὸς 90 τὰ νοητὰ μετέβη βασιλεία, ἀξίος ὡς ἀληθῶς οἰκίτηρ καὶ κληρονόμος ἐκείνων γενόμενος. Καὶ εὐκότως εἰ γὰρ ἡμῖν

ὁ Θεὸς ἐνετεβλατο, γεγυμνωμένους οὖσιν, ἐνδύειν τοὺς ἀδελφούς, πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖνος ἱμάτιον καὶ σκέπη τῷ
 85 γλυκυτάτῳ μοι γενήσεται ἀδελφῷ, τῷ δι' ἐκεῖνον μὲν τὸν κόσμον πάντα καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἀποδυσαμένῳ καὶ γυμνῷ πρὸς αὐτὸν ἐκδημήσαντι ;

Ἀλλὰ τὸν βίον τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν πάντες ἡμεῖς ἀναθεωρήσαντες, μιμησώμεθα, παρακαλῶ, τὴν αὐτοῦ πίστιν, τοὺς ἀγαῖνας αὐτοῦ, τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν μετένοian, ἵνα καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἐξοδὸν ἐρχόμενοι, ἀφόδως καὶ ἀσπαράχως ὡς ἐκεῖνος, τοῦ μὲν σώματος ἐκδημήσωμεν, πρὸς δὲ τὸν Θεὸν ἀπελθόντες, ἐν αὐτῷ μετ' ἐλπίδων χρηστῶν ἐκδημήσωμεν καὶ καταπαύσωμεν εἰς αἰωνίους σκηνάς,
 105 ἐνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία καὶ ὁ χορὸς τῶν μακαρίων καὶ ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐναυλίζεται.

Ἄλλ' ὦ φίλτατε καὶ Θεῷ φιλούμενε, τριπόθητε ἀδελφέ, μέμνησο τῆς ὑποσχέσεως καὶ μὴ ἐπιλάβῃ τῶν τελευταίων καὶ ἡδίστων ἐμοὶ ῥημάτων σου, πρεσβευων ὑπὲρ ἡμῶν τῶν
 110 ἀδελφῶν σου καὶ παντὸς τοῦ γένους σου. Οἶδας γὰρ ἐν οἰοῖς ἐσμέν κακοῖς, αὐτὸς ἐν καλοῖς γενόμενος καὶ πολλοῖς ἀγαθοῖς· ὁ γὰρ τοῦ σκότους ἐπαλλαγείς ἀκριβῶς γινώσκει τῶν ἐν αὐτῷ κραταυμένων τὴν ἀθλιότητα. Ἰκέτευσον οὖν, ἀξιούμεν, καὶ νῦν τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάσης σου τῆς ἐν Χριστῷ
 115 ἀδελφότητος, ὁ μηδέποτε τινος ἐξαιτουμένου σε παρακοινας, μηδὲ τῆς σῆς ἀναγκαίας τροφῆς τοὺς δεομένους ἀποστερήσας. Δεήθητι ὑπὲρ ἀδελφῶν τῶν τῷ σῷ πλῑθῳ ἐκαιρεμαμένων καὶ τὸν χωρισμὸν στέγειν ἀδυνατούντων καὶ τὸ πένθος ἐπισχεῖν μὴ καρτερούντων, ὅπως καὶ ἡμᾶς μετὰ σοῦ ἔξεις ὑπόδε-
 120 ξάμενος, καὶ σὺν σοὶ σκηνώσαι τὸν ὑπεράγαθον Θεὸν ἐξιλέωσαι καὶ τόπον ἡμῖν προετοίμασον ἀναπαύσεως διὰ τῆς ἐντεῦθεν εὐπραξίας ἐξεργασμένον, ἵνα σὺν σοὶ καὶ μετὰ σοῦ, ὡς καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ αὐτόθι συνδιάγωμεν καὶ συνευφραινώμεθα, καταξιούμενοι οἰκεῖν καὶ βλέπειν τὴν
 125 ἄλυτον καὶ μακαρίαν ζωὴν. Καὶ καθάπερ ἡμεῖς, ἀπὸ τοῦ κόσμου σοῦ προσδραμόντος εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, μονὴν καὶ οἰκίαν προηυτρεπίσαμεν, οὕτω νῦν καὶ σὺ εἰς τὴν ἄρρητον καὶ θείαν καὶ αὐλὸν διαγωγὴν προοδεύσας, ἀσμένως ἡμᾶς ὑπόδεξι, μᾶλλον δὲ προσλαβοῦ καὶ συνόδευσον καὶ

συγκοπίασον, ὡς φιλάδελφος ἀδελφός, καὶ τῶν ἐπιχει 130
 ρούντων παρεμποδίζειν καὶ καλύειν ἡμῶν τὴν πρὸς σε
 ἀφίξιν ἐλευθέρωσον, μεμνημένος ὅτι καὶ ἡμεῖς τῇ σῇ ἐδοη-
 θήσαμεν καὶ συνεκοπίασαμεν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἀδελφότητι
 Χρηζομεν γάρ σου μᾶλλον ἄρτι τῆς συνεργείας ἡμεῖς ἢ
 τότε σύ, ὅτε τῶν τοῦ κόσμου δικτύων ὑπεξελθεῖν ἐπεχείρησας 135

Πολλὰ γὰρ τὰ ἡμέτερα ἄχθη, γλυκύτατε ἀδελφέ, ἃ τὴν
 ταπεινὴν ἡμῶν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα βαρύνουσιν, ὧν τὸ πάν-
 των δεινότατον ἡ μόνωσις καὶ ἡ πολλὴ τῶν μεθ' ἡμῶν
 ἀδελφῶν μέριμνα, περὶ ἣν με καὶ γινώσκεις ζηλωτὴν μανι-
 κώτατον. Ἐγὼ γὰρ πάντως ἄρτι τὰ τῆς ἐμῆς πρὸς σέ 140
 διαθέσεως, καὶ ὡς οὐ μισῶν σέ ποτε ἢ βδελυσσόμενος
 ἐπέπληττον καὶ παντὶ τρόπῳ ταῖς νοουθεσίαις ἡσφαλιζόμεν,
 ἀλλὰ σφόδρα φιλῶν σε καὶ τῷ περὶ σε πόθῳ ἀνενδότως
 φλεγόμενος. Ἐλέπεις γὰρ ἄρτι, οἶδα καλῶς, ὑπεξελθὼν τὸν
 γόφον καὶ τὴν ὁμίχλην τούτου τοῦ σώματος, καὶ γυμνὴν 145
 ὁρᾷς τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην αὐτῆς, καθὼς συ
 ὑπαρχεις ἄρτι γυμνός τοῦ σώματος. Θεοειδὴς γὰρ γενόμενος,
 θεοειδέστερον βλέπεις καὶ πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς. Μὴ οὖν
 φεύσσης τῶν συνθηκῶν φανήσῃ τῶν πρὸς ἡμᾶς, μηδὲ ἐπιλά-
 θῃ ἀδελφοῦ τοῦ ὑπερβαλλόντως σε ἀγαπήσαντος καί, εἰ μὴ, 150
 τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὑπὲρ σου τεθεικότος
 Ἀλλὰ δὸς χεῖρα βοηθείας διὰ τῶν εὐπροσδέκτων σου
 προσευχῶν, ἵνα καταντῇσαι ἀξιοθῶμεν πρὸς σε καὶ συνοι-
 κῆσαι σοι ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστῷ, τὴν κατοικίαν ποιούμενοι ἐν αὐτῷ, συνανα- 155
 στρεφόμενοι τῷ ἀφράστῳ φωτὶ ἐν τῇ ἀκηράτῳ ζωῇ, ἐν τῇ
 ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ, ἐν τῇ ἀνεκδιηγήτῳ δόξῃ τε καὶ λαμπρό-
 τητι, τῇ ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι ὁρωμένῃ
 καὶ προσκυνουμένῃ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XXII

- 1 Περὶ πίστεως. Καὶ διδασκαλία περὶ τῶν λαγόντων μὴ εἶναι δυνατόν ἐν μέσῳ τῶν βιωτικῶν τὸ τέλειον φθάσαι τῶν ἀρετῶν. Καὶ διήγησις ἐκ προομιῶν ἐπισηφής.

Λόγος ΚΒ'.

- 6 Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καλὸν ἡμᾶς ἀνακηρύττειν εἰς πάντας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζειν τοῖς πλησίον ἡμῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀφαιτον ἀγαθοτήτα. α' Ἐγὼ οὖν, ὡς ὁράτε, οὐκ ἐνήστευσα, οὐκ ἡγρύπνησα, οὐκ ἔχαμεινῃσα, ἐταπεινώθην δὲ καὶ ἐσωσέ με συντόμως ὁ
- 10 Κύριος », φησὶν ὁ θεὸς Δαυὶδ. Πολλῷ δὲ συντομώτερον εἰπεῖν · « Μόνον ἐπίστευσα καὶ προσελάβετό με ὁ Κύριος . » Πολλὰ γάρ τὰ ἐμποδίζοντα ἡμᾶς πρὸς τὸ ταπεινώσιν κτήσασθαι, πίστιν δὲ εὐρεῖν οὐδὲν τὸ καλὸν ἐστίν. Εἰ γάρ ἀπὸ ψυχῆς θελήσομεν, καὶ ἡ πίστις εὐθέως ἐνήργησε, δῶρον
- 15 γάρ ἐστι τοῦ Δεσπότου αὕτη καὶ φυσικὸν πλεονέκτημα, εἰ καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς ἡμῶν προαιρέσεως καὶ αὕτη ὑπόκειται, καὶ γὰρ καὶ Σκύθαι καὶ βάρβαροι ἀλλήλων τοῖς λόγοις πιστεύουσιν. Ἀλλ' ἵνα πραγματικῶς δείξω ὑμῖν τὴν
- 20 τῆς ἐνδιαθέτου πίστεως ἐνέργειαν, δοκίματε καὶ διήγησιν ὑμῖν διηγήσομαι πρὸς βεβαίωσιν τῶν εἰρημένων, ἣν ἐξ ἀληθινοῦ ἀκήκοα στόματος.
- Γεώργιος τις τοῦνομα, νέος τὴν ἡλικίαν ὑπάρχων καὶ αὐτὸς ὥσει ἐτῶν εἴκοσιν, οἰκῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, — ὥραϊος τῷ εἶδει καὶ φαντασιῶδες
- 25 τὸ τε σχῆμα καὶ τὸ ἥθος καὶ τὸ βᾶδισμα κεκτημένος, ὡς

ἐκ τούτων καὶ ὑπολήψεις πονηρὰς εἶναι τινὰς εἰς αὐτόν, τοὺς τὸ ἐξωθεν μόνον βλέποντας περιχύλισμα καὶ κακῶς κρίνοντας τὰ ἄλλότρια, ἀγίῳ τιμῇ μοναχῷ, ἐν ἐν τῶν τῆς πόλεως μοναστηρίων διάγοντι, γνώριμος καταστάθῃ. Καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀναθέμενος, ἐντολὴν μικράν 30 εἰς μόνην ὑπόμνησιν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. Ἐζήτησε καὶ βιβλὸν ὁ νέος λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ, τὰ τῆς πολιτείας τῶν μοναχῶν καὶ τὰ τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ἀσκήσεως διηγήματα περιέχουσιν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ ὁ γέρον τὴν συγγραφὴν τοῦ μοναχοῦ Μάρκου, τὴν περὶ πνευματικοῦ νόμου διδάσκουσαν. Ταύτην 35 δὲ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ σταλαῖσαν ὁ νέος δεξάμενος καὶ ὡς μέγα τι ἐξ αὐτῆς ἐλπίζων καρπώσασθαι, οὕτω μετὰ πόθου καὶ προσοχῆς διηλθε πᾶσαν αὐτήν. Καὶ ἐκ πάντων ὠφεληθεὶς, τρία μόνον κεφάλαια, ἐν' οἷσιν, ἐν τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ ἐπέπληξε. Καὶ τὸ μὲν ἐν ὑπάρχον τὸ οὕτως αὐταὶ 40 ἐγκείμενον λέξεισι « Ζητῶν θεραπείαν, ἐπιμέλῃσαι τῆς συνειδήσεως καὶ ὅσα λέγει ποιήσον καὶ εὐρήσεις ὠφέλειαν. » Τὸ δὲ ἕτερον « Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιζητῶν, ὁμοίος ἐστι δούλῳ ἀργυρωνήτῃ, ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι σὺν ταῖς ὠναῖς 45 καὶ ἐλευθερίαν αὐτῷ γραφῆναι ἐπιζητεῖ. » Τὸ δὲ τρίτον « Τυφλὸς ἐστι κράζων καὶ λέγων « Πιὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με », ὁ προσκυχόμενος σαματικῶς καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικὴν ὁ ποτὲ δὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὐκέτι υἱὸν Δαυὶδ, ἀλλ' ὅλον Θεοῦ ὁμολογήσας, 50 προσεκύνῃσιν αὐτῷ. »

Ταῦτα τοίνυν ἀνεγνοῦς ὁ νέος ἐκείνος ἐθαύμασε καὶ θαυμάσας ἐπίστευσεν ὅτι τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς συνειδήσεως εὐρήσει ὠφέλειαν καὶ τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασίᾳ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου γνώσεται Πνεύματος καὶ τῇ χάριτι τούτου 55 νοερῶς ἀναβλέψει καὶ ἰθὺ τὸν Κύριον. Τῇ οὖν ἀγάπῃ τούτου καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τρωθεὶς, τὸ πρῶτον κάλλος δι' ἐλπίδος ἐζήτησε καὶ μὴ φαινόμενον. Οὐδὲν δὲ ἕτερον ἐπραξεν, ὡς μεθ' ὁρκῶν με ἐβεβαίωσεν, εἰ μὴ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ μικρὰν ἐντολὴν παρὰ τοῦ ἁγίου ἐκείνου γέροντος ἐκάστη ἐσπέρη 60

- ἐποίει καὶ οὕτως ἐπὶ τῆς κλίνης ἐκάθευθε. Τῆς συνειδήσεως οὖν λεγούσης αὐτῷ· «Ποίησον πάντως καὶ ἑτέρας μετανοίας καὶ ἄλλους ψαλμούς πρόσθε, καὶ πλείον λέγειν τὸ «Κύριε, ἐλέησον», δύνασαι γάρ», ταύτη προθυμῶς ὑπήκουε καὶ
- 65 ἀδιστάκτως, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λεγόμενα, οὕτως ἅπαντα ἐπραττε. Καὶ οὐδέποτε ἐκτοτε ἐκοιμήθη ἐλεγχουσης αὐτὸν τῆς συνειδήσεως καὶ λεγούσης· «Τί τοῦτο οὐκ ἐποίησας;» Ταύτη τοιναροῦν ἐξακολουθῶν ἀπαρλείπτως κάκεινης τὸ λέγειν προστιθείσης ὁσημέραι, εἰς ὀλίγας ἡμέρας πολλή
- 70 προσετέθη ἡ τῆς ἐσπέρας ἀκολουθία. Τὴν γὰρ ἡμέραν οἴκου προέστατο τῶν πατρικίων τινὸς καὶ ἐν τῷ παλατίῳ καθ' ἐκάστην προήρχετο, φροντίζων τῶν τῷ βίῳ ἀρμοζόντων, ὡς ἐκ τούτου μηδενὶ ἀνθρώπῳ γινώσκεισθαι τὰ πραττόμενα. Διὸ καὶ δάκρυα καθ' ἐσπέραν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ
- 75 κατήρχοντο καὶ συχνότερον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐπὶ πρόσωπον γονυκλισίας ἐποίει, κεκολλημένους ἔχων ἀλλήλοις καὶ ἀμετακινήτους τοὺς πόδας ἐν παραστάσει, εὐχαί τε παρ' αὐτοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀνεγινώσκοντο ἐμπόνως καὶ μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρυῶν καί, ὡς παρόντος τοῦ Κυρίου
- 80 σωματικῶς, οὕτω τοῖς ἀχράντοις κοσίν αὐτοῦ προσέπιπτεν καὶ ὡς τυφλὸς ἐλατθῆναι καὶ ψυχικῶς ἀναβλέψαι ἠτεῖτο· Ὡς δὲ καθ' ἐσπέραν ἡ εὐχὴ προσετίθετο, διήρκει μέχρι μεσονυκτίου. Μηδόλας ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς χαινούμενου ἢ ῥαθυμοῦντος αὐτοῦ ἢ τινος μέλους τῶν τοῦ σώματος
- 85 αὐτοῦ κινουμένου τὸ σύνολον μέχρι καὶ περιστροφῆς ὀφθαλμοῦ ἢ ἀναβλέψεως, ἀλλ' οὕτως ἵστατο ἀκίνητος, ὡς στήλη τις ἢ ὥσπερ τις ἀσώματος.

- Ἰσταμένου οὖν αὐτοῦ ἐν μιᾷ καὶ τὸ «Ὁ Θεός, ἐλάσθητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» λαλοῦντος τῷ νοί μᾶλλον ἢ τῷ
- 90 στόματι, ἑλλαμψίς θεία πλουσίως αἴφνης ἐπέφανεν ἄνωθεν καὶ πάντα τὸν τόπον ἐπλήρωσε. Τούτου δὲ γεγονότος ἠγγόνησεν ὁ νεανίας καὶ ἐπελάθετο εἰ ἐν οἴκῳ ἦν ἢ ὅτι ὑπὸ στέγῃν ὑπῆρχε. Φῶς γὰρ μόνον εἶδεπε πάντοθεν καὶ οὐδὲ εἰ ἐπὶ γῆς ἐπάτει ἐγίνωσκεν. Οὐδὲ φόβος ἦν ἐν αὐτῷ τοῦ
- 95 μὴ πεσεῖν, οὐδὲ κόσμου φροντίς, οὐδὲ τι τῶν, οἷα τοῖς ἀνθρώποις καὶ σῶμα φοροῦσι προσβάλλουσι, τῷ λογισμῷ τότε προσέβαλλον, ἀλλ' ὅλως φωτὶ ἑθελῶ συνῶν καὶ τῷ

δοκεῖν αὐτὸς φῶς γενόμενος καὶ παντὸς τοῦ κόσμου ἐπιλαθόμενος, δακρύων καὶ χαρᾶς ἀνεκφράστου καὶ ἀγαλλιάσεως ἐμπλεως ἐγένετο. Εἶτα εἰς οὐρανὸν ἀνῆλθεν ὁ νοῦς αὐτοῦ 100 καὶ ἄλλα φῶς ἐθεάσατο ὑπὲρ τὸ πλησιάζον τρανότερον Ἐφάνη αὐτῷ παραδόξως, πλησίον τοῦ φωτὸς ἐκείνου ἱστάμενος, ὁ ῥηθεὶς ἅγιος ἐκεῖνος καὶ ἱσάγγελος γέρων, ὁ τὴν ἐντολὴν αὐτῷ καὶ τὴν βίβλον προχειρισάμενος.

Ὡς οὖν ἐγὼ ταῦτα ἤκουσα, ἐλογισάμην καὶ τοῦ θγίου 105 τοῦτου τὴν πρεσβείαν πολλὰ συνεργήσασαν αὐτῷ καὶ τοῦ Θεοῦ πάλιν δεῖξαι τῷ νέῳ οἰκονομήσαντος τὸ οἶον ὕψος ἀρετῆς ὁ ἅγιος οὗτος ἐκέκτητο.

Παραλθούσης δὲ τῆς θεωρίας ταύτης καὶ εἰς ἐαυτὸν πάλιν, ὡς εἶπεν, ὁ νεανίας γενόμενος, χαρὰ καὶ ἐκπλήξει συνείχετο 110 καὶ ἀπὸ καρδίας ἐδάκρυε καὶ τοῖς δάκρυσιν ἡ γλυκύτης συνείπετο. Τέλος, ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνέπεσε καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε καὶ τῆς νυκτὸς τὸ μέσον εἶναι ἐδήλωσε. Καὶ μετ' ὀλίγον αἱ ἐκκλησίαι τὸν ἄρθρον ἐσήμανον, καὶ αὐτὸς ἐξανέστη ψάλλαι κατὰ τὸ σῦνθηες, μηδὲ ἐννοίαν ὕπνου 115 κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα λαβόμενος.

Ταῦτα ἐγένοντο ὡς ὁ Θεὸς οἶδεν, ὁ καὶ ποιήσας αὐτὰ ἐν οἷς ἐπίσταται κρίμασι, μηδὲν πλέον τοῦ νέου ἐκείνου ἐργασαμένου, εἰ μὴ ἅπερ ἠκούσατε, μετ' ὀρθῆς πίστεως καὶ ἀδιστακτοῦ ἐλπίδος. Μὴ οὖν εἴτῃ τις πρὸς δοκιμὴν ταῦτα 120 ἐκεῖνον ἐργάσασθαι οὐδὲ γὰρ μέχρι λογισμοῦ τοῦτο ἡ εἶπεν ἡ ἐνενόησεν — ὁ γὰρ δοκιμαζὼν καὶ ἐκτεριπάζων πίστιν οὐ κέκτηται —, ἀλλὰ πᾶσαν ἄλλην ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἐμπροθὶ καὶ φληθόνον ἀπορριψάμενος ἐννοίαν, οὕτως, ὡς ὤμνῃς, τὰ παρὰ τῆς ἰδίας λεγόμενα ἐφρόντιζε συνευθίσσεως, ὡς ἐν πᾶσι. 125 τοῖς ἄλλοις τοῦ βίου αἰσθητοῖς πράγμασιν ἀναισθητῶς διακείσθαι καὶ μηδὲ αὐτὴν τὴν βρῶσιν καὶ πόσιν ἐνηδόνως ἢ συχνοτέρως προσίεσθαι.

Ἦκουσατε, ἀδελφοί μου, ὅσα ἡ πίστις ἡ εἰς Θεὸν δύναται, τοῖς ἔργοις βεβαιουμένη ; Ἐγνωτε, ὡς οὔτε νεότης; 130 ἀπόβλητος οὔτε γήρας ὠφέλιμον μὴ οὐσης συνέσεως καὶ φόβου Θεοῦ ; Ἐμάθετε ὅτι οὔτε μέση πόλις ἐμποδίζει ἡμᾶς εἰς τὸ κατεργάζεσθαι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἐὰν σπουδαῖοι ὦμεν καὶ διεγρηγεμένοι, οὔτε ἡσυχία ὠφελεῖ ἡ ἀναχώρησις

- 135 κόσμου, ἐὰν βαθυμῶμεν καὶ ἀμελῶμεν ; Πάντως ἀκούομεν
τὸν Δαυὶδ ἅπαντες καὶ θαυμάζομεν καὶ λέγομεν ὅτι εἰς
Δαυὶδ καὶ ἄλλος οὐ γέγονε, καὶ ἰδοὺ ἐνταῦθα καὶ τοῦ Δαυὶδ
περισσότερον . Ἐκεῖνος γὰρ καὶ παρὰ Θεοῦ τὴν μαρτυρίαν
140 ἔλαβεν καὶ προφήτης ἐχρίσθη καὶ βασιλεὺς καὶ Πνεύματος
ἀποδείξεις ἁμαρτήσας οὖν καὶ στερηθεὶς τὴν χάριν τοῦ
Πνεύματος καὶ τὴν προφητείαν ἀφαιρηθεὶς καὶ τῆς συνήθους
ὁμιλίας τοῦ Θεοῦ ἄλλοτριωθεὶς, εἰ ταῦτα πάλιν ἐζήτησε ,
μνησθεὶς τῆς χάριτος ἧς ἐξέπεσε, τί θαυμαστόν ; Οὗτος δὲ
145 μὴδὲν τοιοῦτον ἐν νῷ λαβόμενός ποτε, ἀλλὰ μόναις προσκει-
μενος τοῖς τοῦ κόσμου καὶ μόνᾳ βλέπων τὰ πρόσκαιρα καὶ
διάνοιαν ἔχων μὴδὲν φαντασθεῖσαν τῶν γηίνων ποτὲ
ὑψηλότερον, — ὦ τῶν κριμάτων σου, Κύριε — μόνον ἤκουσε
περὶ τούτων καὶ εὐθέως ἐπίστευσε καὶ τοσαῦτον, ὥστε
150 καὶ ἔργα τῇ πίστει ἀρμόζοντα ἐπιδείξασθαι , δι' ὧν ἡ
ἐκείνου πτερωθεῖσα διάνοια εἰς οὐρανοὺς ἔφθασε καὶ τὴν
Μητέρα Χριστοῦ εἰς συμπάθειαν ἔλαυσε καὶ τῇ ταύτης
προσθεῖα τὸ Θεῖον ἐξίλασάτο καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος
ἕως αὐτοῦ κατήγγε, καὶ αὕτη τοῦτον ἕως οὐρανοῦ φθάσαι
155 ἐνίσχυσε καὶ φῶς θεάσασθαι κατηξίωσεν, οὐ πάντες ἐφίενται
καὶ ἅλγιοι λίαν ἐπιτυγχάνουσιν.

- Οὗτος ὁ νέος, ὁ μήτε χρόνοις νηστεύσας πολλοῖς, μήτε
ποτὲ χαμευνήσας, μὴ ἐνδυσσιμενός τρίχινα, μὴ κόμην
ἀποκειράμενος, μὴ κόσμου ἐκστάς τῷ σώματι, πνεύματι
160 δέ, ἀγρυπνήσας μόνον ὀλίγα, ὑπὲρ τὸν Λῶτ ἐφάνη, τὸν ἐν
Σοδόμοις θρυλούμενον . Μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἐν σώματι
ἄγγελος, κρατητὸς καὶ ἀκράτητος, βλεπόμενος ἀλλ' οὐ
κατεχόμενος, ἄνθρωπος τὸ φαινόμενον καὶ ἀσπρὸς τὸ
νοούμενον, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ὀρώμενος καὶ μόνος μόνῃ
165 Θεῷ τῷ πάντα γινώσκοντι ὧν. Διὸ καὶ τῇ τοῦ αἰσθητοῦ
ἡλίου δύσει τοῦ νοητοῦ φωστῆρος τὸ γλυκὺ τοῦτον διαδέχεται
φῶς, προβαδευὼν καὶ πιστούμενον τὸ μέλλον αὐτὸν ἀδικ-
λειπτον διαδέξασθαι φῶς. Καὶ εἰκότως ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ
ζητουμένου ἐξέστησεν αὐτὸν καὶ κόσμου καὶ φύσεως καὶ
170 πραγμάτων ἀπάντων, καὶ ὅλον αὐτὸν τοῦ Πνεύματος καὶ

φῶς ἀπειργάσατο· καὶ ταῦτα μέσον πόλεως οἰκοῦντα καὶ οἴκου προνοούμενον δούλων τε καὶ ἐλευθέρων φροντίζοντα καὶ πάντα ποιοῦντα καὶ πράσσοντα ὅσα τῷ βίῳ ἀρμόζουσιν.

Ἀλλὰ ἀρκοῦσι ταῦτα καὶ τῷ νέῳ εἰς ἑκταὶν καὶ ὑμᾶς κινήσαι εἰς πόθον καὶ μίμησιν αὐτοῦ, ἥ ἔτι βούλεσθε καὶ 175 ἄλλα εἰπεῖν με μείζονα, ἀ οὐδὲ ἡ ἀκοή ὑμῶν ἰσως δυνηθῇ παραδέξασθαι; Ὅμως τί τούτου μείζον εὐρήσεται ἢ τι τελειότερον; Πάντως οὐδὲν ἔστι μεγαλότερον ἄλλο, καθὼς ὁ Θεολόγος ἔφη Γρηγόριος· « Ἀρχή, γῆσι, σοφίας φόβος Κυρίου. Οὐ γὰρ φόβος, ἐντολῶν τήρησις. Οὐ δὲ 180 ἐντολῶν τήρησις, σαρκὸς καθαρσις, τοῦ ἐπιπροσθύντος τῇ ψυχῇ νέφους καὶ μὴ ἑώντος καθαρῶς ἰδεῖν τὴν θείαν ἀκτῖνα. Οὐ δὲ καθαρσις, ἐλλαμψις. Ἐλλαμψις δὲ πυθνοῦ πλήρωσις τοῖς τῶν μεγίστων ἢ τοῦ μεγίστου ἢ ὑπὲρ τὸ μέγα ἐφιεμένους. » Ὡστε ταῦτα εἰπὼν, τέλος ἱτελὲς εἶναι πάσης ἀρετῆς 185 τὸν φωτισμὸν ἐδήλωσε τὸν τοῦ Πνεύματος, εἰς ὃν ὁ γενόμενος τέλος μὲν καὶ πέρας τῶν αἰσθητῶν ἀπάντων κατελήφε, ἀρχὴν δὲ τῆς τῶν πνευματικῶν εὗρε γνώσεως.

Ταῦτα, ἀδελφοί μου, Θεοῦ τὰ θαυμάσια. Διὰ τοῦτο κρυπτομένους φανεροὶ τοὺς ἀτίους αὐτοῦ ὁ Θεός, ἵνα οἱ μὲν 190 ζηλώσι τούτους, οἱ δὲ ἀναπαλόγητοι γένωνται. Καὶ οἱ θέλοντες ἐν μέσῳ θορύβων εἶναι, ἐν κοινοβίοις τε καὶ ὁρεσι καὶ σπηλαίοις ἀξίως πολιτεύμενοι, σφίζωνται καὶ μεγάλων παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ μόνης τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως ἀξιοῦνται καλῶν, ὥς ἂν οἱ διὰ βαθυμίαν ἀποτυγχάνοντες μηδὲν ἔχωσι 195 λέγειν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ἀψευδὴς γάρ ἐστιν, ἀδελφοί μου, ὁ ἐπαγγελάμενος σῶζειν ἐκ μόνης τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως. Ἐλεῆσθε οὖν ἑαυτοὺς καὶ ἡμᾶς τοὺς ὑμᾶς ἀγαπῶντας καὶ πολλάκις ὑπὲρ ὑμῶν θρηνοῦντας καὶ δάκρυα χέοντας — τοιοῦτους γὰρ ἡμᾶς ὁ συμπαθὴς καὶ ἐλεήμων Θεός 200 εἶναι παρακαλεῖται —, καὶ πιστεύσαντες ὁλοφύχως ἐπὶ τὸν Κύριον, ἀφετε γῆν καὶ πάντα ὅσα παρέρχονται, καὶ προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ καλλήθητε αὐτῷ, ὅτι μικρὸν ἔτι καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ κατελύσεται, καὶ ἐκτὸς ἐκείνου οὐκ ἔστι στάσις, οὔτε πέρας, οὔτε κατάληψις τῆς τῶν ἁμαρτιῶν 205 πτώσεως. Ἀχώρητος γὰρ ὁ Θεός ὑπάρχει καὶ ἀκατάληπτος

ποῖος οὖν ἔσται τόπος, εἰπέ, εἰ δύνασαι, τῶν ἐκπιπτόντων τῆς βασιλείας αὐτοῦ ;

- Ἐμοὶ θρηνεῖν ἐπέρχεται καὶ τὴν καρδίαν μου δαπανῶμαι
 210 καὶ δι' ὑμᾶς τήκομαι, ὅταν ἐννοήσω ὅτι τοιοῦτιν Δεσπότην ἔχοντες μεγαλόδωρον καὶ φιλάνθρωπον ὡς διὰ μόνην τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν τοιαῦτα ἡμῖν χαριζόμενον & καὶ νῦν ὑπερβαίνει καὶ ἀκοήν καὶ διανοίαν καὶ οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ποτὲ ἀνέβη ἀνθρώπου, ἡμεῖς ὥσπερ ἄλογα ζῶα προτιμῶμεν
 215 γῆν μόνην καὶ τὰ ἀπὸ γῆς ἡμῖν διὰ πολλὴν εὐσπλαγγχίαν ἀναδιδόμενα εἰς αὐτάρκη χρεῖαν τοῦ σώματος, ἵνα ἐκ τούτων συμμέτρως τρεφόμενοι, καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνεμποδιστως τὴν πρὸς τὰ ἄνω ποιῇται πορείαν, τρεφόμενη καὶ αὐτὴ δηλονότι τὴν νοερὰν τροφήν, τὴν ἐκ Πνεύματος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς
 220 καθάρσεως καὶ τῆς ἀναβάσεως.

- Τοῦτο γὰρ ἄνθρωπος καὶ ἐκ τοῦτο ἐκτίσθημεν καὶ διὰ τοῦτο παρηχθήμεν, ἵνα ἐνταῦθα μικρὰ εὐεργετηθέντες, διὰ τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς πρὸς Θεὸν εὐνοίας ἐκείσε τὰ μείζονα καὶ αἰωνίζοντα ἀπολαύσωμεν Ἄλλ' οἱμοι, ὅτι
 225 περὶ τῶν μελλόντων μηδολως φροντίζοντες ἀχαριστοῦμεν καὶ περὶ τῶν ἐν χερσὶν αὐτῶν καὶ ἴσοι δαιμόνων γινόμεθα ἢ καὶ χεῖρονες, εἰ δεῖ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο πλείονος καὶ τῆς τιμωρίας δεόμεθα, ὅσῃ καὶ πλείον εὐεργετήθημεν καὶ γνωρίζομεν Θεὸν δι' ἡμᾶς γενόμενον ὡς ἡμεῖς,
 230 ἁμαρτίας μόνης ἔκτος, ἵνα τῆς πλάνης ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ καὶ τῆς ἁμαρτίας ἐλευθερώσῃ. Ἀλλὰ τί δεῖ με εἰπεῖν ; Πᾶσι τούτοις λόγῳ μόνῃ πιστεύομεν ἀληθῶς, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμεθα. Οὐχὶ πανταχοῦ Χριστὸς ὀνομάζεται, ἐν πόλεσιν, ἐν κώμαις, ἐν κοινοβίοις καὶ ὄρεσι ; Ζήτησον, εἰ
 235 δοκεῖ, καὶ ἐρευνήσον ἀκριβῶς, εἰ τηροῦσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ μόλις εὐρήσῃς ἐν χωμασίν, ὡς ἀληθῶς, καὶ μυριάσιν ἕνα, τὸν ἔργῳ καὶ λόγῳ χριστιανὸν ὄντα. Οὐχὶ διὰ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου εἰρηκεν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός ; « Ὁ πιστεύσας εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα & ἐγὼ ποιῶ, κάκεινος ποιήσει καὶ μείζονα
 240 τούτων ποιήσει » ; Ποῖος οὖν ἐξ ἡμῶν τολμᾷ εἰπεῖν : « Ἔργα Χριστοῦ ἐγὼ ποιῶ καὶ πιστεύω ὁρθῶς εἰς Χριστόν ; » Οὐχ ὁράτε, ἀδελφοί, πῶς ἄπιστοι ἔχομεν εὐρεθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ χεῖρονα τῶν μηδὲ εἰδόντων τὸν

Κύριον ὑποστησόμεθα κόλπῳ ; Ἀνάγκη γὰρ ἡ ὡς ἀπίστους κατακριθῆναι ἡμᾶς ἢ Χριστὸν ψεύστην ἀποδειχθῆναι, ὅπερ 245
ἀδύνατον, ἀδελφοί μου, ἀδύνατον.

Ταῦτα δὲ ἔγραψα οὐχὶ κωλύων τὴν ἀναχώρησιν, τὴν δὲ ἐν μέσῳ μᾶλλον τοῦ βίου διαγωγὴν προτρεπόμενος, ἄλλα πάντας πληροφορῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷδε τῷ διηγήματι ὅτι ὁ θέλων ποιεῖν τὰ ἀγαθὸν ἐν παντὶ τόπῳ ἐκ Θεοῦ τὰ 250
δύνασθαι ἔλαβεν. Ἄλλως δὲ καὶ μᾶλλον ἡ ὑπόθεσις αὕτη προτρεπτικὴ ὑπάρχει πρὸς ἀναχώρησιν. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἐν μέσῳ τῷ βίῳ στρεφόμενος καὶ μηδὲν περὶ ἀποταγῆς ἢ ἀκτημασύνης ἢ ὑπακοῆς ποτε λογισάμενος, οὕτως ἡλείθη, πιστεύσας ἀπὸ ψυχῆς καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλεσάμενος, πόσων 255
ἀγαθῶν ἐλπίζειν μᾶλλον τεύξεσθαι χρή τοὺς ἅπαντα τὰ τοῦ βίου καὶ πάντας ἅμα καταλιμπάνοντας καὶ αὐτὰς αὐτῶν τὰς ἰδίας ψυχὰς ἐκδιδόντας διὰ τὸν Θεὸν εἰς θάνατον, καθὼς αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐντελεῖται ; Καὶ γὰρ ὁ ἀρξάμενος τα 260
καλὰ πρέσσειν ἀδιστακτῶ πίστει καὶ ὁλοφύχῳ προθέσει καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐγγινομένην ὠφέλειαν ἐπισιθάνεσθαι, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γινώσκειται ὅτι μέγα ἐμπόδιον τοῖς κατὰ Θεὸν ζῆν ἐλομένοις ἢ φροντίς τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διαγωγή, Ἡ γὰρ ῥηθεῖσα περὶ τοῦ νέου τούτου ὑπόθεσις θαυμαστὴ 265
τέ ἐστι καὶ παράδοξος καὶ οὐδὲ εἰ ἐν ἄλλῃ τινὶ τοιοῦτόν τι γεγένηται ἠκούσαμεν. Εἰ δὲ καὶ γέγονεν ἐν τισιν ἢ γενήσεται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κόσμου συντόμως ὑποχωρήσουσιν, ἐκπεσεῖν τοῦ τοιοῦτου καλοῦ γινωσκέτωσαν, ἐπειδὴ καὶ ταῦτο ἐξ ἐκείνου τοῦ νέου μεμάθηκα ἀκριβῶς.

Μοναχῷ γὰρ γεγυῖται ὑστερον ἐνάτυχον, τρίτον ἔτος ἢ 270
καὶ τέταρτον ἐν τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ διατελοῦντι καὶ τὸν τριακοστὸν δεύτερον τῆς ἡλικίας τοῦ σώματος αὐτοῦ χρόνον ἄγοντι. Ἀκριβῶς γὰρ αὐτὸν ἐγίνωσκον, ὡς φίλον μου ὄντα καὶ συνκινάτροφον, διὸ καὶ προσθεὶς ὑψηλῆσά μοι ταῦτα
« Ὅτι μετὰ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἀλλοίωσιν καὶ τὴν εἰς 275
ἐμὲ ὑπὲρ ἀνθρώπων γενομένην ἀντίληψιν οὐ πολλὰί, φησίν, ἡμέραι διεληλύθησαν καὶ συνεχεῖς μοι τοῦ βίου ἐπέπεσον πειρασμοί, ὑφ' ὧν καὶ ἐμαυτὸν ἑώρων πρὸς κρυπτάς ἐργασίας ἐμποδιζόμενον καὶ τοῦ καλοῦ κατὰ μικρὸν ὑστερούμενον, καὶ ἐγλιχόμεν ἔξω τοῦ κόσμου γενέσθαι παντὸς καὶ κατὰ 280

- μόνας ἐκζητεῖν τὸν ὀφθέντα μοι — τούτου γὰρ χάριν καὶ
 πέπεισμαι, ἀδελφέ, ὅτι ὅλως φανῇναί μοι εὐδόκησεν, ἵνα
 πρὸς ἑαυτὸν με τὸν ἀνάξιον ἐφελκύσῃται καὶ παντὸς τοῦ
 κόσμου ἀποχωρίσῃ με — Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ποιῆσαι συντόμως
 285 οὐκ ἴσχυσα, κατὰ μικρὸν μικρὸν πάντων τῶν προλεχθέντων
 ἐπλαθόμενος, εἰς παντελῇ κατήντησα σκοτώσιν, ὥστε μὴ
 μεμνησθῆναι μέ τινας μικροῦ ἢ μεγάλου μέχρι φιλῆς ἐννοίας
 ποτέ, ἐξ ὧν περ προείρηκα. Εἰς πλείονα δὲ μᾶλλον κακὰ
 ὑπὲρ τὰ συμβάντα μοι πρῶην περιέπεσον καὶ οὕτω διεκείμεν,
 290 ὥς μὴδὲ ἐννόησας ποτέ ἢ ἀκούσας τὰ ἄγια ῥήματα τοῦ
 Χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἅγιον ἐκείνον, τὸν τότε με ἐλεήσαντα
 καὶ τὴν μικρὰν μοι ἐντολὴν δεδοκότα καὶ τὴν ῥηθεῖσιν
 βίβλον ἐξαποστείλαντα, ὥς ἵνα τῶν τυχόντων ἀνθρώπων
 ἐδωκον καὶ οὐδὲ ψιλὴν ἐννοίαν περὶ τῶν ὁραθέντων μοι δι'
 295 αὐτὸν ἐλάμβανον. Ταῦτα δέ, φησί, λέγω σοι, ἵνα μάθῃς
 ἀκριδῶς εἰς οἶον ἀπωλείας βόθρον ἐκ ῥαθυμίας κατηνέχθην
 ἐγὼ ὁ ἀθλίος καὶ τοῦ Θεοῦ ἠκυμάρτης καὶ ἐκπλαγῆς τὴν καὶ
 μετὰ ταῦτα εἰς ἐμέ γενομένην ἀγαθότητα ἀφαιτον.
- Καὶ γάρ, οὐκ οἶδ' ὅπως εἶπω, ἀγνώστως οὕτως ἐν τῇ
 300 τλαισιπώρῃ καρδίᾳ μου ἢ πρὸς τὸν ἅγιον γέροντα ἀγάπη
 καὶ πίστις διέμενε, δι' ἣν, ὥς οἶμαι, μετὰ τὴν τοσούτων
 χρόνων παρέλευσιν ὁ Θεὸς ὁ φιλόανθρωπος ταῖς ἐκείνου
 εὐχαῖς ἐλεήσας με, δι' αὐτοῦ με πάλιν ἐκ τῆς πολλῆς πλάνης
 καὶ τοῦ βυθοῦ τῶν κασιῶν ἐξαρπάσας ἐρρύσατο. Οὐ γὰρ
 305 ἀπέστην τελείως ἐξ αὐτοῦ ὁ ἀνάξιος, ἀλλὰ καὶ τὰ γινόμενα
 ἐξηγόρευον καὶ εἰς τὸ καλλίον αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῇ πόλει ἐτύχα-
 νον, ἀπηρχόμην συχνότερον, εἰ καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ὁ
 ἀσυνεῖδητος οὐκ ἐφύλαττον. Νυνὶ δέ, καθάπερ ὀρεῖς, τὰ πολλὰ
 τῶν ἁμαρτημάτων μου πλήθη παριδὼν ὁ εὐσπλαγχνος
 310 Κύριος καὶ μοναχὸν με γενέσθαι περ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου
 γέροντος ὠκονόμησε καὶ μετ' αὐτοῦ συνεῖναι με διηκειῶς,
 τὸν ἐπ' ἀληθείας ἀνάξιον, κατηξίωσε. Κόπῃ τοίνυν πολλῇ
 καὶ πλείοσι δακρυσι καὶ ἀκριβεῖ ξεντείᾳ καὶ τελείᾳ ὑπακοῇ
 καὶ ἐκκοπῇ παντελεῖ τοῦ οὐκείου θελήματος καὶ πολλοῖς
 315 ἄλλοις σκληροτάτοις ἐπιτηδεύμασι τε καὶ πράξεσιν, ἀκατα-
 σχέτῃ καὶ ἀνευδότῃ δρόμῳ πορευομένου μου, μικρὰν μὲν καὶ
 ὀλίγην ἀμυδρῶς πως ἀκτίνα τοῦ γλυκυτάτου καὶ θεοῦ

ἐκείνου φωτὸς ἰδεῖν καὶ αὐθις ἡξίωμαι, τοιαύτην δὲ θεωρίαν, οἶαν τότε ἑώρακα, οὐδέπω μέχρι τοῦ νῦν ἡξιώθην θεάσασθαι. »

320

Ταῦτα οὖν δακρύων ἐλάλει μοι καὶ τούτων ἕτερα πλείονα. Ἐγὼ δὲ ὁ ταλαίπυρος τῶν ἁγίων ἐκείνου ῥημάτων ἐπακροασάμενος καὶ ὅλον ὄντα τῆς θείας ἐμπλεων χάριτος στοχασάμενος καὶ ἀληθῆ σοφόν, εἰ καὶ μὴ λόγον εἶχε σοφίας τῆς ἔξωθεν, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν φοριδῇ κεκτημένον τὴν εἰδῆσιν ἐκ πρακτικῆς γνώσεως, εἰπεῖν μοι αὐτὸν παρακάλεσα πῶς τοιαῦτα ἢ πιστὸς ἐνεργεῖν θαυμάσια πέφυκε, καὶ διδασκαλίας τρόπῳ ἐγγράφως ταῦτα ἐκθέσασθαι μοι. Ὁ δὲ καὶ λέγειν ἀπῆρξατο καὶ τὰ λεγόμενα γράφειν οὐκ ὤκνησεν, ἀ καί, ἵνα μὴ τὸν λόγον μηκύνωμεν, ἐν ἑλλοις ἀνεταξάμεθα εἰς τράπεζαν εὐφροσύνης, τοῖς μετὰ πίστεως τῶν γεγραμμένων ἐπιβατεύουσι.

325

330

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, δράμωμεν ἐμπόνως καὶ ἡμεῖς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Ἄλλ' ὥσπερ παντὶ τῷ κρούαντι ἐπιμόνως ἀνοίγει τὰς πόλεις τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ δίδωσι τῷ αἰτοῦντι Πνεῦμα εὐθὺς καὶ πανάγιον, καὶ οὐκ ἔστι τὸν ὀλοφύχως ζητοῦντα μὴ εὐρεῖν καὶ πλουτῆσαι τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐντρυφήσετε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ ἀγαθῶν, ὧν ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, νῦν μὲν ἐκ μέρους· καὶ μετὰ σοφίας τῆς κρείττονος, ἐν δὲ τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι ὀλοκλήρως μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

335

340

XXIII

1 Περὶ μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ. Καὶ ὅποιον ἀγῶνα ἔχει
 ψυχῆς καὶ πόνον καρδίας ὁ μετὰ συντετριμμένου τοῦ πνεύ-
 ματος μετανοῶν. Καὶ τίνα εἶσιν αἱ λέγει καὶ πρὸς τὸν
 φιλόνηρον Κύριον εἶχεται.

5 Λόγος ΚΓ'.

Ἀκούσατέ μου τῶν λόγων, υἱοὶ μου ἔσχατοι, ἀγαπητοί
 μου, περιποῖητοί μου, ἀκούσατέ μου, εἰ ἀληθῶς ὡς πατέρα
 ποθεῖτέ με καὶ ζητεῖτέ με. Ποῖος τῶν ἀνθρώπων, φαρμάκῳ
 πληγείς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀλγῶν καὶ κοπτόμενος πόνῳ
 10 σφοδρῶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, τραυμάτων μικρῶν δέρματος
 σώματος αὐτοῦ φροντίζει ἢ μελήσει αὐτῷ περὶ τούτων ;
 Ὁ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ κρυπτός πόνος καλύπτει πάντα
 πόνον ἢ κνησμονήν, γινομένην ἐπὶ δερματίδα σώματος αὐτοῦ,
 καὶ ἐκ συνοχῆς τῆς καρδίας αὐτοῦ οὐκ ἀφίσταται διαβλέψαι
 15 καὶ ἰδεῖν τὰ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ, ἀλλὰ πόνῳ καὶ ὀδύνῃ
 ἀφορητῶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπιλανθάνεται τῶν πληγῶν, τῶν
 ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ταῖς χερσὶν αὐτοῦ
 διαρρηξεί καὶ τοῖς ὀνυξίν αὐτοῦ τῶν χειρῶν τὰ τραύματα
 τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐπιξάνῃ. Ἐπιλάθεται δὲ καὶ γονέων
 20 καὶ φίλων αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον οὐκ ἀτενίσκει τοῖς
 ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ ἐπιστραφήσεται αὐστηρῶ τῷ προσώπῳ
 ἐπὶ ἄνθρωπον καταρώμενον αὐτόν. Οὐ φροντίζει κτημάτων
 ἢ πραγμάτων αὐτοῦ, καταλείψει τὸν πλοῦτον αὐτοῦ εἰς
 διαρπαγὴν τοῖς βουλομένοις. Ἄρτον ἡδέως οὐ φάγεται,
 25 ἐμκέκλησται γὰρ κικρίας. Οἶνον ἡδέως οὐ πίνειται, πόνος
 γὰρ ἐστὶν εἰς κόρον αὐτῷ. Τοῖς καλοῦσιν εἰς δεῖπνον πότου
 μετ' ὀργῆς μεγάλης ἀποκριθήσεται ὁ Ἀπόστολος ἐπ'

ἐμοῦ, θάνατος γὰρ συντρίβει μου τὴν καρδίαν, καὶ τί αἶδα
 εἰ ἄρτι λάβῃ αὐτήν ; Ζῆν γάρ ἐν βίῃ μισητόν μοι γέγονεν,
 ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη θάνατος, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν . » Ἐπὶ κλίνην 30
 στραμνῆς αὐτοῦ οὐκ ἀναβήσεται , ἀλλ' ἔσται κυλινδούμενος
 καὶ ἀσπαίρων ἐπὶ τῆς γῆς, κράζων μεγάλα καὶ ὀδυρόμενος,
 φροντίζα μηδεμίαν ποιούμενος τῶν ὁρώντων αὐτὸν ἀσχη-
 μονοῦντα ἢ τῶν ἀκουόντων τῆς κραυγῆς αὐτοῦ καὶ
 καταλοιδορούντων αὐτόν. Ἔσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ 35
 φλέβες, πηγῆς ὕδωρ μᾶλλον προχέοντες ἢ προφέροντες τὸ
 ὄραν. Πάντα ἐνθρῶπον ὡς ἄγγελον μακαρίσει ὁ ἄνθρωπος
 ἐκεῖνος, καὶ τοὺς ὄντας καὶ τοὺς παρελθόντας καὶ τοὺς μέπω
 τὸν κόσμον γνωρίσαντας, καὶ πᾶν κτήνος καὶ πᾶν ἐρπετὸν
 ἔρπον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶν ὃ ἔχει πνεῦμα ζωῆς μακαρίσει 40
 λέγων . « Ὡς εὐλογημένα πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ποιηθέντα,
 ἐν χαρᾷ ψυχῆς καὶ ζωῆς αὐτῶν ἀπόνως διάγοντα, ἐγὼ δὲ
 μόνος φορτίῳ βαροῦμαι ἁμαρτημάτων καὶ πυρὶ κρίσεως
 κρίνομαι καὶ ὀδυνῶμαι μόνος ἐπὶ τῆς γῆς ! » Πᾶσαν ψυχὴν
 μίαν λογίσεται καὶ ὡς ἁγίαν τῷ Κυρίῳ σεβασθήσεται καὶ ὡς 45
 ἀκάθαρτος εὐλαβηθήσεται ἀπὸ πάντων. Δίκαιον ἀπὸ ἀδίκου
 οὐ διακρίνει, ἀλλ' ἔξει τοὺς πάντας ἴσον, καθαρούς τε καὶ
 ἀκαθάρτους. Οὗτος μόνος χωρίζεται ἀπὸ πάσης τῆς κτίσεως
 τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπὶ κοπρίας ἀμυθήτων κάθεται
 ἁμαρτιῶν καὶ σκόττει ἀγνοίας καὶ λύπης περιέχεται, τέλος οὐκ 50
 ἔχοντι. Τὸν δὲ ἰχώρα τῶν τραυμάτων αὐτοῦ ἀποξέσει οὐ
 μετὰ ὀστράκου ὡς ὁ Ἰώβ , ἀλλὰ τοῖς ὄνυξι τῶν χειρῶν
 αὐτοῦ διὰ τὴν βίαν τοῦ πόνου τῆς καρδίας αὐτοῦ . Ἰώβ γὰρ
 τὴν σάρκα πληγείς εἶχε τὴν ψυχὴν ὑπὸ Θεοῦ σκεπομένην ,
 οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι ὑπὸ ἁμαρτιῶν ἔσχε 55
 πεφορμαγμένην, καὶ διὰ τοῦτο χεῖρων ἢ ὀδύνη τοῦ ἀνθρώπου
 ἐκείνου δεκαπλασίως ὑπὲρ τὴν πληγὴν τοῦ Ἰώβ. Μετὰ ταῦτα
 δὲ καταλείψουσιν αὐτὸν συγγενεῖς κατὰ σάρκα καὶ πάντες
 γνωστοὶ καὶ φίλοι αὐτοῦ οἱ ἐν κόσμῳ . μικρὸν γὰρ συνακο-
 λουθήσαντες αὐτῷ καὶ συνδακρύσαντες τὴν ἀπαρηγόρητον 60
 θλίψιν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπαράκλητον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ θεωρή-
 σαντες, ὡς βδέλυγμα ἡγησάμενοι, εἰς τὰ ἴδια ὑποχωρήσουσιν

ἐκαστος, καὶ μόνος καταλείφθεις καὶ τὴν περιέχουσαν αὐτὸν
 ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν καὶ θλίψιν καὶ ὀδύνην θεασάμενος,
 63 κλαύσει ἐν ὀδύνῃ ψυχῆς αὐτοῦ καὶ βοήσει ἐν ἀπογνώσει πρὸς
 τὸν Παντοκράτορα Κύριον.

« Ἰδοὺ ὁράς, Κυριε, καὶ ἐστὶν οὐδὲν ὃ οὐ βλέπεις, ἐγὼ
 δὲ σῶν χειρῶν ἔργον, ἔργα δὲ σῶν προσταγμάτων οὐκ
 ἔπραξα, πᾶσαν δὲ κακίαν μετήλθον ἐν ἀφροσύνῃ. Σὺ ἀγαθός,
 70 ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγίνωσκόν σε, νυνὶ δὲ ἀκήκωα περὶ σοῦ καὶ
 ἔφριξα καὶ τί ποιήσω οὐκ οἶδα. Ἡισθήθην τῆς κρίσεώς
 σου καὶ λόγος ἀπολογίας οὐχ εὐρέθη ἐν τῷ στόματί μου.
 Ἐνός γάρ λόγου ἀργοῦ στόματός μου ἀντάξιον οὐδὲν διε-
 πραξάμην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐάν πᾶσαν δικαιοσύνην ποιήσῃ
 75 ἄνθρωπος, ὥς δοῦλος καὶ ὥς ὀφειλέτης ποιήσῃ, ἀντάλλαγμα
 δὲ ἁμαρτίας αὐτοῦ οὐδὲν εὐρήσει, τὸ γὰρ ἔλεος παρὰ σοὶ
 ἐστὶν. — ἁμαρτία γὰρ θάνατος, καὶ τίς ἐσται ὃ δι' αὐτῆς
 ἀποθήσκει καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἀνιστάμενος; πάντως οὐδεὶς. Σὺ
 γὰρ μόνος ἀποθανόντων ἀνέστης, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησας
 80 οὐδὲ ἐν τῷ στόματί σου εὐρέθη ὁδός. Τίς δὲ ἀποθάνεται ἐν
 ἁμαρτίαις καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, ἐσται δὲ αὐτῷ οὐδὲν
 ὄφελος οὕτως, Δέσποτα Παντοκράτορ, καὶ ἐγὼ μετανοῶ μὲν
 κακὰ διαπραξάμενος ἔργα, οὐκ ἐστὶ μοι δὲ εἰς δικαίωμα ἡ
 μετάνοια μετάνοια γὰρ ἐπίγνωσις ἐστὶν ἁμαρτίας. Καὶ
 85 νῦν βλέπεις, παντεπὶπτα Κύριε, ὅτι οὐδὲν ἔχω πλὴν τοῦ
 σώματος, ἀλλ' οὐδὲν μοι ὄφελος ἐκ τῆς τοῦ πλούτου στερή-
 σεως. Ὅλος γὰρ εἰμι τραῦμα ἐν καὶ οὐδαμοῦ μοι περιλέλειπ-
 ται ἀφρημὴ σωτηρίας, ὅτι καταλείφθην μόνος καὶ ζῶντά
 με ἄδης κατέπεε. Καὶ σὺ, Κύριε, βλέπεις, μόνος δύνασαι
 90 με ἀναγαγεῖν καὶ τὸν πόνον τῆς ἐμῆς καρδίας λύσασθαι,
 ὅτι δυνατὴ ἡ χεὶρ σου εἰς ἅπαντα καὶ τὰ τέλη φθάνουσα
 τῶν ἀδόξων, ἐνεργοῦσα πάντα τῷ νεύματί σου. Εἰπαῖν
 « Ἐλέησόν με » οὐ τολμῶ, ἀνάξιός γάρ εἰμι· σὺ δέ, Κυριε,
 βλέπεις. »

95 Ὁ οὖν εὐσπλαγχνος Θεὸς ταχέως εἰσακούσεται αὐτοῦ
 καὶ ἀνάπαυσιν ὀδύνης καὶ ἀπαλλαγὴν πόνου καρδίας αὐτοῦ
 συντόμως παράσχη αὐτῷ. Φυλάνθρωπος γὰρ ὢν, οὐ φέρει
 ἐν ἀνάγκῃ τοιαύτῃ καὶ ἀφορήτῃ ὀδύνη τὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ
 ποίημα καθορᾶν, καὶ ποιήσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου,

τοῦ τὰ προειρημένα ἅπαντα ἀκαρλεῖπτως ποιήσαντος, καὶ 100
 μετὰ τῶν ἐν πίστει ἀκούοντων καὶ μιμεῖσθαι μελλόντων τὴν
 ἀληθῆ ταύτην τῆς μετανοίας εἰκόνα καὶ ἱστορίαν ἦν πρῶτον
 ἐξεπλήρωσε πρᾶξεις καὶ τότε γραφῇ παραδέδωκε λόγος, τὸ
 πολὺ καὶ ἀφανὸν βίως αὐτοῦ, καὶ ἔχκει τὴν αὐτοῦ καὶ
 ἐπ' αὐτὸν ἀγαθότητα καὶ μεταβαλεῖ εἰς χαρὰν τὸν πόνον 105
 αὐτοῦ καὶ τὴν πικρίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γλυκὺ γλεῦ-
 κος μεταποιήσει καὶ τὸν κατεσθίοντα ἰὸν τοῦ δράκοντος
 τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ ἐξεμέσαι ποιήσει · καὶ οὐ μνησθήσεται
 ἔκτοτε τῶν πρώην πόνων αὐτοῦ, οὔτε πάντων ἐκείνων ὧν
 ὑπέστη κακῶν, ἀλλ' οὐδὲ χρήματα ἢ κτήματα ἢ πλοῦτον 110
 ὃν κατέλιπεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πληγῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ
 ἐπιστραφεὶς ζητήσῃ ἢ τινος ἐτέρου ἐπιθυμήσῃ. Ὁ γὰρ
 ὑψιστος Θεὸς δώσει αὐτῷ ὑγίαν, ἥτις ἐστὶν ὑπὲρ πάντας
 τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, ἡ δὲ ὑγία χαρὰν ἐμποιήσει ἀφρασ-
 τον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐστὶ ἡ χαρὰ ἐν τῇ καρδίᾳ 115
 αὐτοῦ δεκαπλασίως ὑπὲρ τὴν προτέραν θλίψιν αὐτοῦ, καὶ
 αὕτη πάλιν ἡ χαρὰ πάντα πόνον τὸν ἔξωθεν γινόμενον
 ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἀποδιώξει, καὶ ἐστὶ γινώσκων ὁ
 ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι τραύματα σώματος αὐτοῦ οὐδὲ
 ἔρχεται ἔκτοτε ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ, καὶ θλίψις ἡ ἔξωθεν οὐ 120
 καθάψεται τῆς χαρᾶς τῆς οὐσης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ
 αὕτη ἡ γνῶσις ἐστὶ πλεονασμὸς τῆς χαρᾶς τῆς ἐν τῇ
 καρδίᾳ αὐτοῦ.

Καὶ ἔσονται οἱ πλησίον αὐτοῦ, οἱ πρώην θεωροῦντες τὰς
 ἔξωθεν θλίψεις αὐτοῦ, ἀγνοοῦντες δὲ τὴν μετὰ ταῦτα γεγο 125
 νυῖαν κρυφίαν χαρὰν αὐτοῦ, στενάζοντες ἐπ' αὐτῷ καὶ λέγον-
 τες · « Ἴδε ἄνθρωπος ὃς οὐκ οἶδεν εὐφροσύνην ἐν τῇ ζωῇ
 αὐτοῦ, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ θλίψεως καὶ ὀδύνης πλήρης, καὶ αἱ
 ἡμέραι αὐτοῦ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μαστιζομένων καὶ τιμω-
 ρουμένων ἐπὶ ἁμαρτίαις » εἰδὼς δὲ μόνος ἐκεῖνος ὅτι πλήρης 130
 θυμῆδός καὶ ἀγαλλιᾶσεως ὁ χρόνος αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ ἡ χαρὰ
 τῆς καρδίας αὐτοῦ θάνατον ἐμπαίξει καὶ φθός οὐ κυριεύει
 αὐτῆς, ὅτι τέλος οὐκ οἶδε, χαίρει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ
 τοῖς μυριοπλασίως ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τοὺς κρατοῦντας
 τῆς γῆς, καὶ ὑπὲρ πάντας ἐφ' οὓς ἡ ὑγία καὶ ἡ εὐμορφία τοῦ 135
 σώματος, καὶ ὑπὲρ πάντας ἐφ' οὓς ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πορφυρᾶ

- στολή και ἡ βυσσίνη , και ὑπὲρ πάντας τοὺς μακαριζομένους ἐπὶ τῆς γῆς παρὰ στομάτων οἷα ὀρθὰ λαλούντων. Οἶδε γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι κρείσσων πᾶσα μετὰ χαρᾶς τοιαύτης
- 140 ὑπὲρ πάντα τὸν κόσμον και τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων ἐστίν, ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ και τὰ ἐπὶ παντὶ τῷ βίῳ ὁ οὐρανὸς καλύψει και ἀδης φάγεται και θάνατος κυριεύσει αὐτῶν, ἡ δὲ χαρὰ, ἡ ἐκ τῆς ὑγείας περιποιηθεῖσα τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ὑπ' οὐδενὸς τούτων δύναται κρατηθῆναι,
- 145 ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου . Οὔτε γὰρ ἀπὸ δόξης αὐτῷ γέγονεν αὕτη, οὔδὲ ἀπὸ πολλοῦ πλοῦτου, οὔτε ἀπὸ ὑγείας σώματος αὐτοῦ, οὔτε ἀπὸ ἐπαινοῦ ἀνθρώπων, οὔτε ἀπὸ ἄλλου τινὸς πράγματος τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ ἀπὸ πόνου και πικρίας ψυχῆς αὐτοῦ ἐσκέυασται και ἀπὸ συν-
- 150 αντήσεως Πνεύματος Θεοῦ, τοῦ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Διυλισθεῖσα γὰρ δι' αὐτοῦ και ἐκπνευσθεῖσα ἡ καρδία αὐτοῦ ἄδολον και ἀμειγῇ θλίψεως χαρὰν ἀπέτεκε. Καὶ διὰ τοῦτο θάνατος οὐ κυριεύσει αὐτῆς , ὅτι μῶμος οὐκ εὑρεθήσεται ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐστὶ ὡς διυλισμένος οἶνος ἀπέναντι ἡλίου,
- 155 ἐκλάμπων μᾶλλον και λαμπρυνόμενος και καθαρωτέραν δεικνύων τὴν αὐτοῦ χρᾶν, εὐφραίνων και ὑπεραστράπτων τῷ προσώπῳ τοῦ πίνοντος αὐτὸν κατέναντι τοῦ ἡλίου
- Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν μοι θυσιάζον· οὐ γὰρ οἶδα ποῖον πλεον εὐφραίνει με, ἡ θέα και ἡ τέρψις τῆς καθαρότητος τῶν τοῦ
- 160 ἡλίου ἀκτίνων ἢ μᾶλλον ἡ πόσις και ἡ γεῦσις τοῦ οἴνου τοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Θάλω γὰρ εἰπεῖν τοῦτο και ἔλκει με ἐκεῖνο και γλυκύτερον φαίνεται· και ὅταν πρὸς ἐκεῖνη ἀπίδω, ὑπὸ τῆς γλυκύτητος τῆς γεύσεως περισσοτέρως μᾶλλον ἡδυνόμαι, και οὔτε τοῦ βλέπειν κορέννυμι αὐτε τοῦ
- 165 πίνειν ἐμπέπλαμαι. Ὅταν γὰρ τοῦ πίνειν χορτασθῇαι δοκῶ, τότε τὸ κάλλος τῶν ἐκπεμπομένων ἀκτίνων διψᾷ με σφόδρα ποιῇ και λιμώττων πάλιν ἐδρίσκομαι· και ὅσω πάλιν φιλονεικῶ τὴν ἐμὴν ἐμπλήσαι γαστέρα, καλεῖται τὸ στόμα μου δεκαπλασίως και τῇ δίψῃ και ἐπιθυμίᾳ τοῦ
- 170 δικαιοδοτοῦ πόματος ἐκπυρίζομαι

Ταύτη οὖν τῇ καλῇ κρίσει πᾶς ὁ κρινόμενος ἐτέραν οὐ φοβηθήσεται τιμωρίαν ἢ βάσανον, οὔδὲ πειρασμοὺς δειλιάσει τοὺς ἐπερχομένους αὐτῷ. Ἡ γὰρ δίψα αὐτοῦ οὐ παυθήσεται

εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὸ ἥδὺ καὶ λευκολαμπές αὐτοῦ πόμα οὐκ ἐκλείπει, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ποτοῦ ἡδύτης καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου 175 ἔξερχομένη χαροποιὸς αἴγλη πᾶσαν λόπην ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκδιώκει καὶ πάντοτε χαίρειν ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, καὶ οὐδεὶς βλάπτων κατασχύσει αὐτοῦ, οὐδὲ ὁ κωλύσων αὐτὸν ἔσται ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ποτηρίου μὴ ἐμφορηθῆναι. Ὁ γὰρ κρατῶν τῇ κακίᾳ τῆς γῆς, ὁ ἄρχων τοῦ 180 σκότου, ὁ βασιλεύων ἐπὶ πᾶν ὕδωρ θαλάσσης καὶ κόσμον ἐμπαίζων ὡς εἰ τις μικρὸν στρουθίον κατέχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς δυνάμεως οὐ προσεγγίσει πτέρυναι ποδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ προσβλέψαι αὐτῷ μετὰ θάρρους τολμήσει. Ἡ γὰρ στίλβα τοῦ οἴνου καὶ ἡ 185 ἀκτὶς τοῦ ἡλίου πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ πίνοντος παιδρῶς ἀπαστρέπτουσαι διέρχονται μέχρι τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ καὶ μέχρι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ποδῶν καὶ μέχρι τῶν ὀπισθίων αὐτοῦ καὶ, πῦρ ὅλον ποιῶσαι τὸν πίνοντα, φλέγειν καὶ τήκειν τοὺς προσερχομένους αὐτῷ ἐχθροὺς ἐκ πάντων 190 τῶν μερῶν ἐνισχύσουσι, καὶ γίνεται ἀγαπητὸς τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῷ ἡλίῳ φίλος καὶ τῷ λευκολαμπεῖ οἴνῳ τῶν ἐξ αὐτῶν προχοομένων ἀκτίνων δικήν υἱὸς ἡγαπημένος ὁ γὰρ πόσις αὐτοῦ τροφή καὶ κάθαρσις ῥύπου σεσηπότων σαρκῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ κάθαρσις ὑγεία ὁλόκληρος αὐτῷ, καὶ 195 ἡ ὑγεία οὐκ ἐξ αὐτὸν ἑτερόν τι νοσοποιοῦν βρώμα τραφῆναι, ἀλλὰ ἀπειρον καὶ διακαῇ ἐπιθυμίαν παρέχει αὐτῷ πίνειν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἐαυτὸν καθαίρειν μᾶλλον καὶ ὑγίαν ποιεῖσθαι τὴν πόσιν. Τὸ γὰρ κάλλος τῆς ὑγείας καὶ ἡ τερπνότης τῆς ὡραιότητος, τῆς ἐκ τῆς ὑγείας προσγινομένης, κόρον 200 οὐκ ἔχει.

Οὕτως οὖν ἔσται, τέκνα ἡγαπημένα, υἱοὶ μου, περιποίητοί μου, οἱ ἀκούοντές μου τοὺς λόγους, πᾶς ὁ ἐναντὶ Κυρίου Θεοῦ Παντοκράτορος ἁμαρτήσας καὶ φόβου κρίσεως καὶ ἀποστrophῆς αὐτοῦ αἰσθησὶν ἐν καρδίᾳ λαμβάνων. Φόβος γὰρ 205 Κυρίου καὶ αἰσθησις ἀνταποδόσεως αὐτοῦ δικαίας οὕτω σάρκα ἐκτρίχει καὶ ὁσὰ συντρίβει, ὡς ἀπρωρημένος λίθος ὑπὸ μηχανῆς τοὺς ἐν τῇ ληνῇ πατομένους βότρυας ἐκθλίβει καὶ σφοδρῶς ἐκπιέζει. Τὰς μὲν γὰρ σταφυλὰς πρῶτον πατοῦντες οἱ ἄνθρωποι, ὕστερον αὐτὰς ἐκπιέζουσιν ὑπὸ τοῦ 210

λίθου καὶ πάσης ὑγρότητος αὐτὰς χωρὶς ἀποφαίνουσι, τὸν δὲ εἰσελθόντα ἄνθρωπον εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ σὸτός ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ποιεῖ αὐτὸν γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ἄλλοις εἰς καταπάτημα . Καὶ ὅτε καταλεάνῃ καὶ συντρίψῃ τελείως

216 τὸ ὑπερήφανον καὶ κενόδοξον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ φρόνημα , τότε ἡ ἁγία ταπεινώσῃς, ὁ νοητὸς λίθος ὁ ἐλαφρότατος καὶ χρηστός , ἐπιπεσὼν ἄνωθεν, πᾶσαν ὑγρότητα τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ παθῶν ἐκπίεσσα, οὐκ ἔχρηστον τὴν ἐκπιεσθεῖσαν ψυχὴν ἀποδεικνύσιν, ἀλλὰ δάκρυσι ποταμῶδον αὐτὴν καταντλήσασα τὸ ζῶν ὕδωρ ἐκδύζειν ποιεῖ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων τραύματα ἴσται καὶ τὸν ἰχῶρα καὶ τὰ ἔλκη αὐτῶν ἀποπλύνει καὶ χιόνος λαμπρότερον ὅλον ἐκαῖνον ἀποδεικνύει τὸν ἄνθρωπον.

- Μακάριος οὖν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ τοὺς λόγους τούτους
- 225 ἀκούων καὶ δεχόμενος αὐτοὺς μετὰ πίστεως καὶ ποιῶν αὐτούς , ὅτι μεγάλη εὐρηκὴς ἀγαθὰ, τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον καὶ διάνοιαν ὄντα, μακαρίσει τὴν ἀθλίαν μου χεῖρα, τὴν ταῦτα γράψασαν, καὶ δοξάσει τὸν ἐλεήμονα καὶ πολυέλεον Κύριον, τὸν διὰ ῥυπαρᾶς γλώσσης καὶ ἀκαθάρτου καὶ
- 230 ῥυπαροῦ στόματος ταῦτα γραφῇ παραδόντα εἰς ἐπιστροφῆς
- 231 καὶ μετανοίας ὑπόδειγμα καὶ εἰς ὁδὸν ἀπλανῇ καὶ ἀληθεστάτην τῶν ἐξ ὅλης ψυχῆς θελόντων σωθῆναι καὶ μελλόντων κληρονομεῖν βασιλείαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

XXIV

Περὶ γνώσεως πνευματικῆς. Καὶ ὅτι ὁ ἐγκατακρυμμένος τοῦ Πνεύματος θησαυρὸς ἐν τῷ γράμματι τῆς θείας Γραφῆς οὐ πᾶσιν εὐδελὸς ἐστὶ καὶ τοῖς βουλομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς τὸν διανοίγοντα τὴν νοῦν κτηθεμένοις εἰς τὸ συνίνααι τὰς Γραφάς .

5

Λόγος ΚΔ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἔοικεν ἡ πνευματικὴ γνῶσις οἰκίᾳ τινὶ μέσον τῆς κοσμικῆς καὶ ἑλληνικῆς γνώσεως κατασκευασμένῃ, ἐν ᾗ ὥσπερ κιβώτιον στερρὸν καὶ κατησφαλισμένον ἡ γνῶσις τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν καὶ ὁ ἐν αὐτῇ ἀφραστός πλοῦτος ἀποτεθῆσκυρισμένος ἀπόκειται, ὃν οὐκ ἂν ποτε οἱ ἐν τῷ οἴκῳ εἰσπρόχόμενοι κατιδεῖν δυνηθῶσιν, εἰ μὴ τὸ κιβώτιον αὐτοῖς πάντως διανοιχθῇ. Οὐκ ἐστὶν δὲ ὑπὸ ἀνθρωπίνης σοφίας ἀνοιχθῆναι τοῦτό ποτε, διὸ καὶ μένει ἀγνωστός πᾶσιν ἀνθρώποις τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ ὁ ἐναποκαίμενος ἐν αὐτῷ πλοῦτος τοῦ Πνεύματος. Καὶ καθάπερ καὶ αὐτὸ τὸ κιβώτιον ἔβλον ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ ὤμων ἀναλαβῶν ἐπιφέρηται ἀνθρώπος, τὸν ἐναποκαίμενον ἐν αὐτῷ ἀγνοεῖ θησαυρόν, οὕτω καὶ πάσας ἀναγνῶ καὶ ἐκστηθίσηται ὁ ἀνθρώπος τὰς Γραφάς καὶ ὡς ἑνα φαλμὸν περιφέρῃ αὐτάς, τὴν ἐγκατακρυμμένην ἐν αὐταῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θωρεὰν ἀγνοεῖ. Οὐτε γὰρ διὰ τοῦ κιβωτίου τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ, οὐτε διὰ τῆς Γραφῆς τὰ ἐν τῇ Γραφῇ δῆλα καθίστανται. Καὶ πῶς, ἀκούσον.

10

15

20

- 25 Βλέπεις κιβώτιον μικρόν, κεκλεισμένον πάντοθεν ἀσφαλῶς καί, ὅσον ἀπὸ τοῦ βάρους καὶ τῆς ἐξωθεν εὐπρεπειας αὐτοῦ, ὑπολαμβάνεις ἢ καὶ ἰσως παρὰ τινων ἀκοῶν πιστεύεις ἔνδοθεν ἔχειν αὐτὸ θησαυρόν, ὃ καὶ ἄρας μετὰ σπουδῆς πορεύῃ· τί οὖν σοι ἔσται, εἰπέ μοι, τὸ ὄφελος, ἐὰν ἐσφραγισμένον αὐτὸ καὶ κεκλεισμένον αἰεὶ περιφέρῃς καὶ οὐκ ἀνοίξῃς; Οὐ θέσῃ ποτέ, ἔτι ζῶν, τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρόν, οὐκ ἴδῃς τῶν ἐν αὐτῷ λίθων τὴν διαύγειαν, τῶν μαργαριτῶν τὴν λαμπρότητα, τοῦ χρυσοῦ τὴν ἀστράπτουσαν αἴγλην. Τί σοι τὸ ὄφελος, ἐὰν ἐξ αὐτῶν οὐ καταξιώθῃς λαβεῖν κἄν
- 30 ὀλίγον καὶ ὠνήσασθαι τι τῶν πρὸς διατροφήν ἢ ἔνδυσιν, ἀλλὰ περιφέρεις μὲν, ὡς εἰπομεν, ἐσφραγισμένον τὸ κιβώτιον δι' ὅλου, πολλοῦ καὶ πολυτίμου πεπλησμένον τοῦ θησαυροῦ, αὐτὸς δὲ σὺ λιμῷ καὶ δίψῃ καὶ γυμνότητι κατατρύχῃ. Πάντως οὐδέν.
- 40 Ταῦτά μοι καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ὑπολάμβανε, ἀδελφέ. Νόει μοι οὖν κιβώτιον τὸ Χριστοῦ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς λοιπὰς θείας Γραφάς, ἐχούσας ἐν αὐταῖς ἐγκεκλεισμένην καὶ ἐσφραγισμένην τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ σὺν αὐτῇ τὰ ἐν αὐτῇ ἄρρητα καὶ αἰσθητοῖς ὁμμασι μὴ καθορώμενα αἰώνια ἀγαθὰ
- 45 κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν « Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος » Ἄνθρωπον δὲ τὸν ἄραντα τὸ κιβώτιον ὑπόθου μοι εἶναι τὸν τὰς Γραφάς πάσας ἀποστηθίσαντα καὶ ἐκὶ στόματος αἰεὶ ταύτας ἐπιφερόμενον. Ἐπιφέρεται οὖν αὐτάς ὡς ἐν κιβώτιῳ τῷ μνημονευτικῷ
- 50 τῆς ψυχῆς, ἔχοντι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ ὡς λίθους τιμίους, ἐν αἷς ὑπάρχει ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος — οἱ γὰρ τοῦ Χριστοῦ λόγοι φῶς εἰσὶ καὶ ζωὴ εἰσιν, ὡς αὐτὸς αὐτὸς φησὶν· « Ὁ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὀφείλει τὴν ζωὴν » —, σὺν ταῖς ἐντολαῖς δὲ ὡς μαργαρίτας τὰς ἀρετάς. Ἀπὸ γὰρ τῶν ἐντολῶν αἱ
- 55 ἀρεταί, ἐκ δὲ τούτων ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστηρίων, τῶν ἐν τῷ γράμματι ἀποκεκρυμμένων καὶ κεκαλυμμένων. Διὰ γὰρ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐντολῶν ἡ ἐργασία τῶν ἀρετῶν, διὰ δὲ τῆς πρέξεως τῶν ἀρετῶν ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν γίνεται, καὶ οὕτω διὰ τούτων ἀνοίγεται ἡμῖν ἡ θύρα τῆς
- 60 γνώσεως, μᾶλλον δὲ οὐ διὰ τούτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ εἰπόντος· « Ὁ ἀγαπῶν με τὰς ἐντολὰς μου τηρήσει καὶ ὁ Πατὴρ μου

ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ ἐγὼ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν . »
 Ὅταν οὖν ἐνοικήσῃ καὶ ἐμπεριπατήσῃ ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν κα.
 ἐμφανίσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν αἰσθητῶς ἡμῖν, τότε καὶ γνωστῶς
 καθαρῶμεν τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ ἔχουσι τὰ ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ 65
 ἐγκυκλιμμένα θεῖα μυστήρια. Ἄλλως δὲ οὐκ ἔτι, μηδεὶς
 πλανήσθω, διανοιγῆναι τὴν κιβωτὸν τῆς γνώσεως καὶ τῶν
 ἐν αὐτῇ ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι ἢ ἐν μετοχῇ καὶ θεωρίᾳ γενέσθαι
 αὐτῶν. Ποίωσι δὲ καὶ τίνων φημί ἀγαθῶν ; Ἀγάπης τελείας,
 τῆς πρὸς τὸν Θεὸν δηλονότι καὶ τὸν πλησίον, καταφρονήσεως 70
 τῶν ὀρωμένων ἀπάντων, τὸ νεκρωθῆναι τὴν σάρκα καὶ τὰ
 μέλη ταύτης τὰ ἐπὶ γῆς μέχρι καὶ ἐπιθυμίας κακῆς, ἵνα
 ὥσπερ ὁ νεκρὸς ὅλως οὐ λογίζεται οὐδὲ αἰσθάνεται τινας,
 οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ μηδεμίαν ἔννοιαν ἐπιθυμίας κακῆς ἢ
 ἐμπεθοῦς αἰσθήσεως ὅλως ἐννοῶμεν ποτε ἢ ἐπισκοπούμεθα 75
 τοῦ κακοῦ τῆς τυραννίδους ὀχλήσεως, μόνον δὲ τῶν ἐντολῶν
 μνημονεύομεν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἔτι δὲ ἀθανασίας,
 ἀφθαρσίας, δόξης αἰδίου, ζωῆς αἰωνίου, βασιλείας οὐρανῶν,
 υἰοθεσίας διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ
 τὸ γενέσθαι ἡμᾶς θεοὺς θέσει τε καὶ χάριτι, χρηματίζει 80
 τε κληρονόμους Θεοῦ, συγκαληρονόμους δὲ Χριστοῦ , καὶ
 συνάμα τούτοις τὸν νοῦν Χριστοῦ κτήσασθαι καὶ δι' αὐτοῦ
 ἰδεῖν τὸν Θεὸν καὶ Χριστὸν αὐτὸν ἐνοικοῦντα κατὰ τὴν
 Θεότητα καὶ ἐμπεριπατοῦντα γνωστῶς ἐν ἡμῖν .

Τούτων οὖν ἀπάντων καὶ τῶν ὑπὲρ τούτων ἀρρήτων καὶ 85
 ἀνεκφράστων οἱ τὰς ἐντολὰς ἀκούοντες τοῦ Θεοῦ καὶ
 ποιοῦντες αὐτάς , διὰ τῆς ἀνοξέως ἧς ἔραμεν κιβωτοῦ,
 ἔχουσι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν νεκρῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς
 θέας τῶν ἐν τῇ θείᾳ ἐγκυκλιμμένων Γραφῇ, ἀξιοῦνται καὶ
 πλουσίως ἐπαπολαύουσιν. Οἱ δ' ἄλλοι, ἄγνοιοι ἔχοντες τῶν 90
 εἰρημένων ἀπάντων καὶ ἀπειρίαν, ἀγευστοὶ εἰσι τῆς τούτων
 γλυκύτητος, τῆς τούτων ἀθανάτου ζωῆς, ἐπερειδόμενοι τῇ
 μαθήσει μόνῃ τῶν Γραφῶν οὐδὲ καὶ καταδικάζουσα καὶ
 κατακρίνουσα μᾶλλον αὕτη ἐν τῇ ἐξόδῳ ἔσται ἢ τοὺς
 μηδόλως τῶν Γραφῶν ἀκηκόοντας. Ἐκ γάρ τῶν τοιούτων 95
 τινὲς ἀπὸ ἀγνοίας πλανώμενοι πάσας στρεβλοῦσι τὰς θείας

Γραφάς, μεθερμηνεύοντες αὐτάς κατὰ τὰς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίας αὐτῶν, συνιστάνειν θέλοντες ἑαυτοὺς, ὅτι δὴ καὶ διὰ τῆς ἀκριβοῦς τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ φυλακῆς
 100 σωθῆναι μέλλουσιν, ἀπαρνούμενοι τὴν δύναμιν ὅλως τῶν ἁγίων Γραφῶν.

Καὶ εἰκότως· τὰ γὰρ ἐσφραγισμένα καὶ κεκλεισμένα, τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀθέατά τε καὶ ἄγνωστα, διανοιγόμενα δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ οὕτως ἀποκαλυπτόμενα
 105 θεατὰ γινόμενα ἡμῖν καὶ γινώσται, πῶς ἄρα εἰδέναι ἢ γινῶναι ἢ καὶ ποσῶς ἐννοῆσαι ποτε ἐξισχύουσιν, οἱ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἑλαμψίν, τὸν φωτισμόν, τὴν ἐνοίκησιν τὴν εἰς αὐτούς, μηδέποτε γινῶναι λέγοντες; Πῶς ἐν καταλήψει γέγονται τῶν τοιούτων μυστηρίων, οἱ μηδὲν ποτὲ ἐν ἑαυτοῖς ἐπαγνώκοτες γενομένην τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀναχώνουσιν, τὴν ἀνακαίνισιν, τὴν ἀλλοίωσιν, τὴν ἀναπλασιν, τὴν ἀναγέννησιν; Οἱ δὲ μήπω βαπτισθέντες ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, τὴν ἀλλοίωσιν τῶν βαπτισθέντων ἐν τούτῳ πῶς εἰδέναι δύνανται; Οἱ μὴ γεννηθέντες ἀνωθεν, τῶν γεννη-
 110 θέντων ἐκείθεν — καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος — τὴν θέξαν πῶς ἴδωσι, τῶν ἐκ Θεοῦ γεννηθέντων καὶ τέκνων γενομένων Θεοῦ; Οἱ μὴ τοῦτο παθεῖν ἐβελήσαντες, ἀλλὰ δι' ἀμελείας πεύτην προσαπολέσαντες — καὶ γὰρ ἔλαβον ἐξουσίαν τοῦ γενέσθαι τοιοῦτοι —, ποῖα γνώσει δυνηθῶσιν, εἰπέ μοι, 120 κατανοῆσαι ἢ καὶ ὅπως οὖν ἐννοῆσαι ἰσχύουσιν, οἳ οὐκ ἐκείνοι ἐχρημάτισαν;

Πνεῦμά ἐστιν ὁ Θεὸς ὁράκτον, ἀθάνατον, ἀπρόσιτον, ἀκατάληπτον, καὶ τοιούτους ποιεῖ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεννωμένους, ὁμοίους τῷ γεγεννηκότι Πατρί, σώματι μόνῳ ληπτοῦς ὄντας
 125 καὶ ὁρατοῦς, τὰ δ' ἄλλα μόνῳ Θεῷ γινωσκομένους καὶ Θεὸν μόνον γινώσκοντας, μᾶλλον δὲ μόνῳ Θεῷ βουλομένους γινώσκεισθαι, πρὸς ὃν καὶ βλέπειν αἰετῶς ἐφίενται καὶ ὑπ' αὐτοῦ γλίσχονται ὁρᾶσθαι. Ἄλλως δέ, καθάπερ οἱ ἄπειροι τῶν γραμμάτων ἴσον τοῖς ἐμπείροις τὰς βίβλους ἀναγινώσκειν
 130 οὐ δύνανται, οὕτως οὐδὲ οἱ μὴ διὰ πράξεως τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐντολάς διελθεῖν ἐβελήσαντες, ἴσον τῶν εἰς αὐτάς ἐπαγρυπ-

νησάντων καὶ πεπληρωκότων αὐτάς καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τὸ αἷμα κεκενωκότων τὸ Ἰδ.ον, ἰσχύσουσιν, ὡς ἐκεῖνοι, τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποκαλύψεως ἀξιοθῆναι ποτε. Ὡςπερ γὰρ ὁ βιβλίον ἐσφραγισμένον καὶ κεκλεισμένον λαθῶν 135 ἄνθρωπος οὐ δύναται τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα ἰδεῖν ἢ ὅποιά εἰσιν ἐννοῆσαι ἕως ἐσφραγισμένον ἐστὶ τὸ βιβλίον, κἂν πᾶσαν τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου μεμάθηκεν, οὕτως οὐδὲ ὁ πάσας τὰς θείας Γραφάς, ὡς εἴπομεν, ἐπὶ στόματος ἔχων δυνήσεται ποτε τὴν ἐν αὐταῖς ἐγκεκρυμμένην μυστικὴν καὶ 140 θείαν δόξαν ὁμοῦ καὶ δύναμιν γινῶναι καὶ κατιδεῖν, εἰ μὴ πάσας διέλθῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Παράκλητον λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, διανοίγοντα τοὺς λόγους αὐτῷ ὡς βιβλίον καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐπιδεικνύοντα δόξαν αὐτῷ μυστικῶς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τούτοις ἀποκεκρυμμένα τοῦ Θεοῦ ἀγαθὰ 145 σὺν αὐτῇ τῇ ταῦτα βλυζούσῃ αἰωνίᾳ ζωῇ ἀποκαλύπτοντα, ἃ πᾶσι τοῖς καταφρονηταῖς καὶ ἀμελεστέροις κεκαλυμμένα ὑπάρχει καὶ ἀφανῆ τὸ καθόλου. Καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν πάσας εἰς τὴν τοῦ κόσμου ματαιότητα προσήλωσεν καὶ τοῖς ταρπνοῖς τοῦ βίου καὶ ταῖς ὡραιότησι 150 τῶν σωμάτων προσπάσχουσι, σκοτεινὸν τὸ τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν περιφέροντες, πρὸς τὰ νοητὰ κάλλη τῶν ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν ἰδεῖν καὶ ἀναδιδέξαι οὐ δύνανται.

Καὶ καθάπερ ὁ ἀσθενὴς τὰς ὁψεις τοῦ σώματος οὐ δύναται κἂν πρὸς εἰς ἡλιασὴν ἐκτίνα τρανότερον λάμπουσιν 155 ἀποδιδέξαι, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς αὐτὴν ἀτενίσαι, τέλος ἐυθὺς καὶ ὡς κέκτηται φῶς προσπαύλλουσιν, οὕτω δὲ καὶ ὁ τὰ τῆς ψυχῆς ὁμματα ἀσθενῇ καὶ τὰς αἰσθήσεις αὐτάς ἐμπαθεῖς ἔχων, ἀπαθῶς καὶ βλάβης ἐκτὸς κάλλος ἢ ὡραιότητα σώματος κατανοῆσαι οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ ἥνπερ πρὸ 160 τούτου εἰρήνην εἶχε τῶν λογισμῶν καὶ γαλήνην τῆς κενῆς ἐπιθυμίας, καὶ αὐτὴν χρονίζων ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ πάθους ἀπόλλυσι. Τοιγαροῦν οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν ὁ τοιοῦτος καταμαθεῖν ὅλως δύναται. Εἰ γὰρ ἀσθενεῖν ἑαυτὸν πεποιήκεν, ἐπίστευσεν ἂν ὅτι εἰσὶ τινες ὑγιαίνοντες ἄλλοι, καὶ ἴσως 165 ἐμμέμνητο ἑαυτὸν ποτε ὡς αἷτιον αὐτὸν ἑαυτῷ χρηματίσκειν καὶ τὰ πρὸς ἀπαλλαγὴν ταύτης ἐφρόντισε. Νυνὶ δὲ τοὺς

πάντας ἔχων ἑμπαθεῖς ὁ τοιοῦτος, αὐτοῖς ἑαυτὸν ἐξισοῖ καὶ ἀδύνατον λέγει εἶναι τὸ ὑπὲρ τοὺς πάντας γενέσθαι αὐτόν.

- 170 Τί τοῦτο ; Ἵνα συναποθάνῃ τῷ πάθει, μὴ θέλων τοῦ τοιοῦτου κακοῦ ἀπαλλαγῆναι ὁ ἄθλιος. Εἰ γὰρ ἤβουλήθη, ἴσχυσεν ἂν, ὥς ἐκ Θεοῦ τὸ δύνασθαι εὐληφῶς. Ὅσοι γὰρ εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, ἐξουσίαν ἔλαβομεν παρ' αὐτοῦ τὴν πρῶην δυσγένειαν τῆς φθορᾶς ὥς ἱμάτιον παλαιὸν ἀποδύ-
175 σασθαι καὶ υἱοὶ Θεοῦ χρηματίσαι καὶ τὸν Χριστὸν ἐπενδύ-
σασθαι .

- Ἄλλὰ μὴ γένοιτο ἡμᾶς, ἀδελφοί, ἐξαμοιωθῆναι τοῖς οὕτως ἔχουσι καὶ τοιαῦτα φρονεῖσι, κεχερωσμένοις οὖσι καὶ χοῖκοις. Γένοιτο δὲ ἐξακολουθῆσαι Χριστῷ, τῷ ὑπὲρ
180 ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι καὶ εἰς οὐρανοὺς ἡμᾶς ἀνυψώσαντι, καὶ αὐτοῦ τοῖς ἰγνέσιν ἀεὶ ἔπεσθαι, καθαιρο-
μένους διὰ τῆς μετανόας τοῦ σπίλου τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐπενδυομένους τὸν φωτεινὸν χιτῶνα τῆς ἀφθαρσίας τοῦ
Πνεύματος ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα
185 δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
'Αμήν.

XXV

Περὶ ἀλλοιώσεως ψυχῆς τε καὶ σώματος, τῶν ἐξ ἀέρος, τῶν ἐκ στοιχείων, τῶν ἐκ βρωμάτων καὶ τῶν θαυμάτων ἐπιγινομένων ἡμῖν.

Λόγος ΚΕ΄.

Ἀδελφοί καὶ πατέρες, ὁφείλει ὁ μοναχὸς μὴ μόνον τὰς 5
ἐν τῇ ψυχῇ γινομένης ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς ἐπίστασθαι
καὶ νοεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, ὅποῃαι ποτ' ἐν ᾧσι
καὶ πόθεν ἐν αὐτῷ συμβαίνουσι γίνεσθαι. Ποτὲ μὲν γὰρ
αἰφνίδιος γίνεται χαρὰ τῇ ψυχῇ, ποτὲ δὲ λύπη ταύτῃ ὡσαύτως
ἐπέρχεται καὶ βάρος σφοδρόν. Καὶ ποτὲ μὲν εὐκατάλυκτος 10
γίνεται, ποτὲ δὲ σκληραίνεται ἡ αὐτὴ καὶ ὡς λίθος πεπώρωται.
Ἄλλοτε πάλιν πραεὶα καὶ ταπεινὴ γίνεται καὶ μετὰ μικρὸν
μετέωρος καὶ θυμώδης καὶ λυσσῶσα πρὸς πάντας τοὺς ἀδελ-
φούς. Καὶ ποτὲ μὲν χαρὴν καὶ ῥάθυμος καὶ ἀπρόθυμος εἰς πᾶν
ἔργον ἀγαθόν γίνεται, ποτὲ δὲ διεγρηγερμένη καὶ γρηγοροῦσα 15
καὶ πρόθυμος εἰς πᾶσαν ὑπακοήν, ὥς καὶ τοὺς συνόντας
σκώπτειν καὶ διεγείρειν πρὸς τὸ καλόν. Καὶ ποτὲ μὲν
συνεσταλμένη ὑπάρχει καὶ εὐλαβής, ποτὲ δὲ διακεχυμένη
καὶ ἀναιδής. Καὶ ποτὲ μὲν τῶν ἀπόντων ἀγαπητικῶς
μνησμένη καὶ προσκαλουμένη πρὸς ἑαυτήν, ποτὲ δὲ οὐδὲ 20
ἐκείνους οὐδὲ τοὺς συνόντας βούλεται καθορᾶν. Καὶ ποτὲ
μὲν συμπνιγομένη ἐφ' ἑαυτήν γίνεται, ὥς καὶ τὴν ζωὴν
αὐτῆς ἀπολέγεσθαι, ποτὲ δὲ ἐπὶ τοσούτον πλατυνομένη καὶ
ἡ ἀγαλλίασις ἐν ταύτῃ πληθύνεται, ὥς μηδὲ ἐπισχεῖν
δυναμένη ἑαυτήν, εἰ καὶ τοῦτο βιάζεται. 25

Ταῦτα μὲν οὖν πέφυκε γίνεσθαι περὶ τὰς φυσικὰς κινήσεις
τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὅποταν ἐναγωνίως ἔχωμεν περὶ
τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἐντολῶν τὴν ἐκπλήρωσιν.

- Ἄλλὰ καθάπερ οὕτως ἀλλοιοῦται τὰ τῆς ψυχῆς, τὸν αὐτὸν
 30 τρόπον καὶ τὰ τοῦ νοῦς ἀλλοιοῦται ἡμῶν καὶ οὕτω πως
 μεταβάλλεται. Ποτὲ μὲν γὰρ ὀξύς εἰς τὸ νοῆσαι ἐστὶ καὶ
 ὀξύτερος εἰς τὸ τὰ νοούμενα ἥτοι βλεπόμενα παρ' αὐτοῦ
 διελθεῖν καὶ διακρίναι συντόμως, ποτὲ δὲ ἄργος πρὸς τὰ
 35 ὁῖονε καὶ ἄλαλος γίνεται καὶ κωφός, ποτὲ δὲ εἰνους τις καὶ
 εὐθαλός, ἀκουστικός τε ἅμα καὶ συνετός. Καὶ ποτὲ μὲν
 τυφλός, ποτὲ δὲ ὁρατικός, εἰς βάθος καὶ ὕψος θεωρίας ὑπὲρ
 τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰσελθεῖν βιαζόμενος.
 Καὶ ποτὲ μὲν ἀπλοῦς πρὸς πᾶσαν θεωρίαν ἐστὶ καὶ ἐλεύθερος,
 40 μὴ μεμνημένος ὅλων τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ γεγονότων
 κακῶν μηδὲ τι τούτων ἐννοῶν τὸ καθόλου, ποτὲ δὲ ποικίλος,
 οἶονε τὰ μὴ γινόμενα ἐννοῶν καὶ ἐπινοῶν καὶ πονηρευόμενος·
 καὶ ὥσπερ φλόξ ἐν ὑγροῖς ξύλοις ὑπὸ καπνοῦ συμπινομένη
 γίνεται, πονηρευόμενος οὐκ εἰς τοὺς παρόντας μόνους, ἀλλὰ
 45 θῆ καὶ περὶ τινων ἀπόντων πολλάκις μάταια καὶ ψευδῆ
 ἀναπλάττει ἐν ἑαυτῷ ἐνθυμήματα· ἐνθεν τοι καὶ τῆς
 καρδίας πολλὰ λυπουμένης καὶ μὴ συντιθεμένης εἰς τὰ
 τοιαῦτα τῷ νῷ, οὐδὲν οὐδαμῶς ὠφεληθῆαι δύναται, οὐδὲ
 ἀποστήσαι αὐτὸν τῶν ματαίων συλλογισμῶν.
- 80 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τε τῶν ἀλλοιώσεων τοῦ νοῦς καὶ τῆς
 νοερᾶς ἡμῶν καὶ θείας ψυχῆς. Αἱ δὲ γινόμεναι ἡμῖν περὶ τὸ
 σῶμα ἀνωμαλῖαι, εἰ καὶ δοκοῦσιν εἶναι εὐδιόγνωστοι καὶ
 βαδῖως ἡμῖν ἐπιγινωσκόμεναι, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. Πολλὴ
 γὰρ ἐν τούτῳ μάλιστα ἐστὶν ἡ ἐκ φύσεως ὥς ἐπὶ τὸ κλειστόν
 55 μεταβολή. Ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ ἀτρεπτος τῇ φύσει καὶ τῇ
 οὐσίᾳ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ νοῦς ταύτῃ συνάμα παρὰ τοῦ
 Κτιστοῦ γεγέννηται, μόνῃ θηλειᾷ τῇ προαιρέσει ἀγόμενα
 καὶ τῷ ἰδίῳ θελήματι ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιλαμβανόμενα,
 τούτέστι φωτὸς ἢ σκότους συγκοινωνοὶ αἰωνίως καὶ κληρο-
 60 νόμοι καθίστανται, ἡ ψυχὴ, φημί, καὶ ὁ νοῦς, ἐν τούτων
 προαιρέσει, ὡς εἴρηται, καὶ θελήματι ἐκουσῶς κολλώμενα,
 εἴτε τῷ ἀγαθῷ καὶ ἀγαθὰ γίνονται, εἴτε τῷ πονηρῷ καὶ
 πονηρὰ χρηματίζουσι. Τὸ δὲ γε σῶμα καὶ τῇ φύσει τρεπτόν,
 65 ὅτι καὶ σῆνдетον, καὶ τῇ οὐσίᾳ βευστόν, ὅτι ἐξ ὕλης φθαρτῆς
 ἐκτισται καὶ βευστῆς, τὴν σύγκρασιν ἔχον ἥτοι τὴν σύστασιν

ἐκ τῶν ἐναντίων πρὸς ἑαυτά. Ἐκ θερμοῦ γὰρ καὶ ψυχροῦ, ὡς φαίνει οἱ περὶ ταῦτα σοφοὶ καὶ ἡ ἀλήθεια ἔχει, ἐκ ξηροῦ τε καὶ ὕγρου ἡ οὐσία τούτου ἐστί. Πλὴν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐστέρηται καὶ προαιρέσεως καὶ θελήσεως, εἰ χρή δὲ εἰπεῖν καὶ κινήσεως, εἰ μὴ τι πάντως τὴν τούτου βεῦσιν καὶ τὸ 70 χωροῦν εἰς φθορὰν κινήσιν τις εἴπῃ τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως φυσικὴν, ἥτις ἐστὶν ἄλογος· εἰ δὲ ἄλογος αὕτη, δῆλον ὅτι καὶ ἀναμάρτητος καὶ παρὰ Θεοῦ ἀκατάκριτος. Καὶ εὐκότως ὁ γὰρ τῇ φύσει παρέπεται, τοῦτο καὶ καταδίκης ἐκτός. Πύρωσιν δὲ καὶ ἐπιθυμίαν γάμου, συνουσίας μῆξιν, ἡδονήν, 75 γαστριμαργίαν, λαυμαργίαν, πολυπνίκιν, ἀργίαν, στυλισμὸν ἱματίων καὶ τέλλα πάντα ἄπερ, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τὸ σῶμα ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ σῶμα, ὡς οὐδὲ ὅτε νεκρὸν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ διὰ τούτου ταῦτα ἐπιζητεῖ ἡδυνομένη, ἀπαξ τῇ πηλῷ συκραθείσα καὶ οἷα δὴ σὺς ἐν τῷ βορβόρῳ ταυτης ἐγκυλιν- 80 θεῖσθαι θέλουσα τῶν ἡδονῶν πως, τῆς συκραθείσης αὐτῇ γλιχομένη σαρκός. Μηδεὶς οὖν πρὸς ταῦτα ὑπὸ τοῦ ἰδίου σώματος συνωθεῖσθαι καὶ καταναγκάζεσθαι ὑπαλάβοι· οὐκ ἐστὶ τοῦτο. Ἀλλὰ πῶς; ἄκουε συνετῶς.

« Ἐπλάσεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς 85 γῆς. » Ἰδοὺ ἐγὼ ἐδειξά σοι τὸ σῶμα, δεῖξον οὖν μοι καὶ σὺ ποῖα τὰ πάθη τὰ ἐν αὐτῷ· ἀλλ' οὐδὲν οὐκ ἔχεις ὅλως εἰπεῖν. Εἶτα τί; « Καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ Κύριος ὁ Θεός, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσιν· » καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ περιεπάτει, τοῦ ἐν αὐτῷ πνεύματος 90 κινουντος δηλονότι τὸ σῶμα δεσποτικῶς τε καὶ ἐξουσιαστικῶς. Πύρωσις δὲ ἡ κίνησις ἡ γαστροδὲς ἄλογος μανία καὶ βρεξὶς οὐδαμοῦ ἐτι ἦν, ἀλλὰ ἦν αὐτῷ ζωὴ ἀστασίαστος καὶ ἄλυπος διαγωγή. Ἰδωμεν οὖν μήποτε, διὰ τὸ μὴ εἶναι θῆλυ ἢ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰ πρὸς ἐπιθυμίαν κινουντα βρώματα, 95 τούτου γε ἕνεκα ὁ ἄνθρωπος οὔτε πρὸς συνουσίας ἐπιθυμίαν οὔτε πρὸς γαστριμαργίαν κενήνητο· τί οὖν φησὶν; « Ἐξανέτειλεν ὁ Θεός πᾶν δένδρον ὠραῖον καὶ ἦν ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐν τῷ παραδείσῳ γυμνοὶ καὶ οὐκ ἡσχύνοντο. » Ὅρᾷς ὅτι οὔτε τὸ θῆλειον εἶναι τὴν Εὐάν οὔτε τὸ γυμνὸς ἀμφοτέ- 100 ρους τυγχάνειν πρὸς σωφροσύνην παρέβλαψέ τινα ἐξ αὐτῶν; Ἀλλὰ καὶ γυμνοὶ ἦσαν καὶ οὔτε ἀλλήλους ἐγίνωσκον, οὔτε

ῥαχύνοντο, οὔτε μὴν ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος φύσεως πρὸς
 μίξιν ἐνήγοντο, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν παράδοσιν
 105 καὶ μετὰ τὸ ἔξω γενέσθαι τοῦ παραδείσου καὶ τοῦ Θεοῦ
 γυμνωθῆναι καὶ τῆς αὐτοῦ θείας δόξης ἀποπεσεῖν, τότε, ὡς
 γέγραπται, « ἔγνω Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ συλλαβοῦσα
 ἔτεκε ».

Τοιγαροῦν, ἀγαπητέ, ἐάν τὸν Θεὸν ἀγαπήσῃς γνησίως καὶ
 110 σὺ καὶ ἐμμεΐνης ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, οὐχ ὑπὸ τινος πάθους
 κυριευθήσῃ ποτέ, οὔδ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καταδυναστευθήσῃ
 τοῦ σώματος. Καθάπερ γὰρ πρὸς οὐδὲν τὸ σῶμα κινεῖσθαι
 δύναται διχα ψυχῆς, οὕτως οὔδ' ἡ τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης
 ἐνωθεῖσα ψυχὴ συναπάγεσθαι ἰσχύει πρὸς τὰς τοῦ σώματος
 115 ἡδονὰς καὶ ὀρέξεις, ἀλλ' οὔδ' πρὸς ἄλλας ἐπιθυμίας τινὰς
 τῶν ὁρωμένων ἢ καὶ ἀοράτων πραγμάτων ὁμοῦ καὶ παθῶν.
 Δέδεται γὰρ ὑπὸ τῆς γλυκείας ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἡ ὁρμὴ τῆς
 καρδίας αὐτῆς ἡ μᾶλλον εἰπεῖν πᾶσα ἡ ῥαπὴ τοῦ θελήματος
 αὐτῆς. Αὕτη οὖν συνδεθεῖσα τῇ ἑαυτῆς, ὥσπερ εἴρηται,
 120 Ποιητῇ, πῶς, εἰπέ, δύναται τῷ σώματι πυροῦσθαι ἢ ὁλῶς
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἀποπληροῦν ; Οὐδαμῶς.

Αἱ δὲ φυσικῶς ἐπόμεναι καὶ γινόμεναι ἐν τῷ αὐτῷ σώματι
 μεταβολαὶ πρόδηλοι συμβαίνουσι γὰρ καὶ εἰς πάντας
 γίνονται τοὺς αἰῶνας. Ποτὲ μὲν γὰρ ὑγίαν εἶναι λέγεται,
 125 διὰν πρὸς ἑαυτὰς αἱ ὕλαι μὴ στασιάζωσι, ποτὲ δὲ νόσω
 περιπίπτειν κατενεγκάζεται, ὅποτεν ἐν ἀπὸ τῶν τεσσάρων
 στοιχείων ἢ πλεονάζῃ ἢ ἐλαττω ἐαυτοῦ γένηται, κατεξ-
 ανιστάμενον βηλονότι τῶν ἄλλων ἢ ὑπ' ἐκείνων μᾶλλον
 ἐπικρατούμενον καὶ αὐτοκυραυνούμενον, ἐξ ὧν γίνονται
 130 ρεύματα, ἀκρωτηριασμοὶ καὶ ὅλου ἰσως τοῦ ζῶου διαφθορά,
 μηδὲν ἐκ τούτων παραδραπτομένης ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴ
 τὰ μὲν κλειῖστα τούτων ἀπὸ ἀκρασίας βρωμάτων καὶ
 πομάτων ἐγγίνονται, τὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνέμων καὶ
 τοῦ ἀέρος ἐναλλαγῆς. Ψυχροῦ γὰρ ὄντος αὐτοῦ, τὰ ψυχροῦς
 135 εἶναι φύσεως λαχόντα σώματα βλέπονται καὶ ἀσθενέστερα
 γίνονται, ὡς ἐπὶ πολὺ ψυχραίνόμενα, τὰ δὲ θερμῆς ὄντα
 κρᾶσεως εὐκρατότερα μᾶλλον καὶ ἰσχυρότερα γίνονται.
 Ὅταν δὲ θερμὸς πάλιν γένηται ὁ ἀήρ, τὰ μὲν ψυχρὰ θάλλονται

οἶονει καὶ ἀναζωοῦνται, ὡς ὑπὸ τοῦ ἡλίου αἱ μυῖαι καὶ τὰ
λοιπὰ ζῷα λαμβάνοντα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ καὶ 140
δυνατώτερα καὶ εὐκίνητότερα γίνονται, τὰ δὲ θερμότερας
ὕλης μετέχοντα ὁλως ὑπερεμπλήρυνται καὶ ἐκλύονται καὶ
πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν καὶ κίνησιν ὥσπερ τῶς ἀσθενῆ καὶ ἀδρανῆ
γίνονται. Καὶ ἀπλῶς ἕκαστον κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἑαυτοῦ
συγκράσεως ἐν τῇ τοῦ ἀέρος ἐναλλαγῇ καὶ τῶν ἀνέμων 145
ἀναλόγως καὶ τὴν μεταβολὴν ἐπιδέχεται. Ἀλλὰ γὰρ καὶ
δίχα τούτων ὥσπερ τῶς ἰδιαίρετως ἐστὶν ἡ ἐκ βρώσεως καὶ
πόσεως περιττῆς καὶ ἡ ἐξ ἄκρας νηστείας μεταβολή, οὐ μόνον
δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ πολυπνίας ἢ ἀγρυπνίας καὶ ἐκ κόπου ἢ
ἀργίας σωματικῆς μεταβολὴ τις γίνεται ἐν ἡμῖν. Ἀλλῃ δὲ 150
πάλιν ἐστὶν ἡ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνυπαρχούσης ὕλης τῷ σώματι
καὶ τοῦ ἐν ἡμῖν κινουμένου φυσικοῦ θερμοῦ ἀναδιδομένη
καπνώδης πυρὰ, ὡς ὑπὸ ὕδατος σθεασθείσης ἀνθρακίᾳς, καὶ
ποτὲ μὲν πρὸς μόνην τὴν κεφαλὴν, ποτὲ δὲ ἐν ὅλῳ διαχεομένη,
τῷ σώματι. 155

Ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις ἄλλος πάλιν ἐστὶ παραχωρήσει τοῦ
ἀγαθοῦ ἡμῶν Θεοῦ καὶ Δεσπότου ἐπιφερόμενος ἡμῖν ὑπὸ
τῶν δαιμόνων κατ' οἰκονομικὴν παιδευσιν πρὸς ταπεινώσιν
πειρασμός. Ποῖος δὲ οὗτός ἐστιν; Αὐτὸ τὸ βῆρος τοῦ
σώματος, ὃ καὶ δίχα τινὸς ἑτέρας αἰτίας διὰ κενοδοξίαν 160
μόνην ἢ ἑπάρσιν ἢ διὰ τὸ κατακυρῖναι ἄλλον ὡς ἀμελῆ ἢ
καὶ δι' ἑτέρας πλείστας αἰτίας τῷ δαίμονι τούτῳ παραδι-
δόμεθα εἰς ἐλεθρον μὲν τῆς σαρκὸς καὶ συντριμμόν τῆς
ψυχῆς, πείραν δὲ καὶ γυμνασίαν περισσοτέραν αὐτῆς καὶ ἵνα
τὸ περὶ ἡμᾶς συμπαθὲς τοῦ Θεοῦ καὶ εὐσπλαγχνον ἐπιγινόντες, 165
ὅλην πρὸς αὐτὸν μεταθῶμεν ἐκ διαθέσεως τὴν ἀγάπην καὶ
πρὸς ἐκεῖνον ὅλον τὸν πόθον κτησώμεθα.

Τοιγαροῦν καὶ τα εἰς αὐ πάντες ἐπίστανται, ἀλλὰ τὰς μὲν
ψυχικὰς ἀλλοιώσεις καὶ τὰς μεταβολὰς τὰς τοῦ σώματος,
αἱ μέσως πως πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔχοντες. ἕκαστος τούτων 170
μερικῶς τι νοεῖ, ὅτε δ' ἐν καὶ συμβῇ ἐν αὐτῷ γενέσθαι τι
τοιούτον, περὶ γὰρ τῶν τελείως ἐσχοτισμένων οὐδεὶς ἡμῖν
λόγος· τὰς δὲ γε γινομένης ἐν τῷ νοῖ μεταβολάς, ὡς εἰπομεν
καὶ στροφάς μόνον οἱ ἀπαθεῖς καὶ τέλειαι, οἱ καθαροὶ τε καὶ 175
ἐλεύθεροι τῇ ψυχῇ ὥσπερ τῶς καὶ τῷ νοῖ, γνωσκουσι. Καὶ

- οὐδ' αὐτοί· οὐ γὰρ ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐτινὸς εἰσιν, ἐξ ἐκείνου καὶ περὶ τούτων διδάσκονται. Ποτὲ μὲν γάρ, ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τῶν ἐν τῷ νοῖ συμβαινουσῶν, ἡ ψυχὴ σπιννοῦται καὶ στυγνὴ γίνεται, ὑφελομένη τι τῆς προσούσης χαρᾶς, 180 πλὴν ἡμῶς ἀνδρισεμένη καὶ τὸν νοῦν διανίστησι· ποτὲ δὲ ὁ νοῦς, ἐξ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχει, συμπάσχει καὶ οὗτος καὶ ὑπὸ τὴν νύκτα γενέσθαι καταναγκάζεται μὲν, οὐ καταδέχεται δέ, βιάζεται δὲ μένειν ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἰσως διαυγάζεται καὶ τὴν ψυχὴν. Ἄλλοτε ὑπὸ τῆς ἀνωμαλίας πάλιν τοῦ σώματος 185 τὰ ἀμφότερα τυραννοῦνται σφοδρῶς, ποτὲ μὲν ἐξωθεν βαρούμενα καὶ τὸ μὲν βάρος ἐπαισθανόμενα καὶ τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν σῶαν ἔχοντα, ποτὲ δὲ ἐξωθεν ταρεττόμενα καὶ ὀχλούμενα καὶ ἐμπαθῇ καθόλου ἀποδεικνύμενα, ὥς μὴδὲ ἐλπίζειν τὸν πάσχοντα εἰς τὴν προτέραν ἐπανελθεῖν γαληνιάν 190 κατάστασιν. Οὕτω τοίνυν ἡ μὲν ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς ἀπὸ τοῦ σώματος, ὁ δὲ νοῦς ἀπὸ τῆς ψυχῆς πάλιν αὐτῆς καὶ ἡ ψυχὴ αὖθις ἀπὸ τοῦ νοῦς καὶ τοῦ σώματος πλημμελεῖ. Οὐ τὰ δύο δὲ πάντοτε, ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς, ἐκταράσσονται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων πάλιν ποτὲ μὲν ἡ ψυχὴ μόνη πάσχει, 195 τοῦ νοῦς ἐρομένου αὐτὴν « Τί, φησὶν, ἔχεις ; » καὶ παραμυθουμένου αὐτὴν, ποτὲ δὲ ὁ νοῦς ἐκτυρλοῦται καὶ συγκαλύπτεται, καὶ ἡ ψυχὴ, ἐλευθέρα οὔσα, θινάμει θεοῦ πυρὸς ἐκδιώκει τὸν ζόφον καὶ αἶψα, τὸ κάλυμμα καὶ τὸν νοῦν διαδλέπειν ποιεῖ.
- 200 Διὰ τοῦτο εἶπον, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὅτι οὐ χρὴ νοεῖν μόνον ἡμᾶς τὰς τροπὰς καὶ μεταβολὰς καὶ τὰς συμβαινούσας ἀλλοιώσεις ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ εἰδέναι πόθεν αὐταὶ καὶ πῶς καὶ ἀπὸ τίνων, ὅποιοι τε πνεύουσιν ἄνεμοι λογισμῶν καὶ ἐκ τίνων οἱ ποταμοὶ κατέρχονται ἢ ἐπέρχονται τῶν 205 παθῶν τε καὶ πειρασμῶν, ἵνα καὶ τὴν οὐκίαν στηρίξωμεν ἀσφαλῶς τῆς ψυχῆς καὶ τὸ πηδάλιον εὐθύνωμεν τοῦ πλοίου καλῶς καὶ μὴ ἀτεχνῶς ἢ ἀφυῶς αὐτὸ μεταχειρισώμεθα. Τούτων δὲ τὴν γνῶσιν βίος παρέχει μετὰ ἀκριβείας καὶ κανόνος ἀπαρλείπτως ἐπιτελούμενος. Θεῖναι γὰρ ὅρον 210 ἐν ἑαυτῷ χρεῶν καὶ τύπον τὸν μοναχὸν καὶ εἰδέναι αὐτόν, πῶς ἐκάστην ἡμέραν διέρχεσθαι δεῖ, ὥς ἂν εὐδρομος πρὸς ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς ἢ καὶ μὴ ἐμποδίζηται τῇ ἀπειρίᾳ πρὸς τὸν δρόμον αὐτῆς. Οὕτω γὰρ καὶ ἑαυτῷ τὴν ὁδὸν ἐξομαλίσαι

τὴν τραχεῖαν ὁμοῦ καὶ ἐπίπονον, ταύτης ἐν ἔξει τοῦ καλοῦ
καὶ συνηθείᾳ δηλονότι γινόμενος καὶ Θεῷ προκόπτων καὶ 215
ἀναβάσεις τιθέμενος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ εὐκρεστήσει, ἐκ
τῶν μικροτέρων ἐπὶ τὰ μαίζω καὶ τελεώτερα ἀνατρέχων, καὶ
τῶν εἰρημένων ἀπάντων ἐν γνώσει γενήσεται καὶ πολλῶν
ἄλλων διδάσκαλος ἀρετῆς χρηματίσει, φωτίζων διὰ τοῦ
λόγου καὶ τοῦ βίου τοὺς αὐτῷ ἐντυγχάνοντας, ἅτε θὴ ὡς 220
φωτισθεὶς καὶ αὐτὸς ἤνωθεν, καὶ ἀνακαλύπτων βαθύτα τοῖς
μετὰ πόθου ζητοῦσι τὰ βάθη μαθεῖν τὰ τοῦ Πνεύματος , ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν.

XXVI

1 Περὶ ἀρχῆς βίου Μαν ἐπιφελούς καὶ σωτηρίου, ἁρμοζούσης τοῖς ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποτασσομένοις καὶ πρὸς τὸν μοναδικὸν ἀποτρέχουσιν βίον. Καὶ διδασκαλία εἰς ἀρχαρίους λυσιτελεστότη.

6 Λόγος ΚΓ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἀποταξάμενος, ἐπὶ δὲ τὸν βίον τοῦτον καὶ τὸ στάδιον τῶν μοναχῶν ἀποδραμὼν, εἰ γε διὰ Θεὸν ἀπετάξατο καὶ τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν ταύτην μαθεῖν
- 10 αἰρεῖται καὶ μὴ εἰς κενὸν βουλευται γενέσθαι τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἀναχώρησιν, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς μετὰ προθυμίας πάσης καὶ θερμότητος προθέσας τὰ τῆς ἀρετῆς σπουδαίως ὀφείλει ποιεῖν. Καὶ ἵνα προκαίδειν τινα τῶν στοιχείων τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν, λέγω δὴ τῆς ἡμετέρας ἀσκήσεως,
- 15 τοῖς ἄρτι πρὸς ταύτην οἰοῦναι τὴν σχολὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου παραγνομένοις ἔγγραφον παραδώσωμεν, τοιαῦτα ἐκ προοιμίων ὑποτιθέμεθα, ὥς ἐν τύπῳ, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς μετ' αὐτούς, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παρελάβομεν.
- 20 Ἰστέον οὖν ὅτι ὁ ἤδη τὸν χορικὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ φρονήματος αὐτοῦ διὰ τῶν φαινομένων ἀπεκδυσάμενος καὶ τὸν ἐπουράνιον διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐνδυσάμενος, μεσυνύκτιον ὀφείλει ἀνίστασθαι πρὸ τοῦ ὁρθοῦ καὶ τετυπωμένην εὐχὴν εὐχεσθαι, καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα εἰς τὴν δοξολο-
- 25 γίαν μετὰ πάντων ἐγείρεσθαι καὶ νουνεχῶς καὶ ἐγρηγόρως πᾶσαν αὐτὴν διεξέρχεσθαι, προσέχων τῇ ἀρχῇ τῆς ὕμνωνδίας μεγάλως, ἥτοι τῷ ἐξαψάλμῳ, τῇ στιχολογίᾳ, ταῖς ἀναγνώ-

σεσιν, ἀόκτως, μὴ χλευούμενος τὸ σῶμα καὶ πόδα παρὰ
 πόδα ἱστάμενος ἢ ἐπικουμβίζων τοίχοις καὶ κλισίῃ, ἀλλὰ τὰς
 μὲν χεῖρας ἀσφαλῶς δεδεμένους ἔχειν ὀφείλει, τοὺς πόδας 30
 ἐπιστηριζομένους ἰσοῦς τῇ γῇ, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀσάλευτον
 πρὸς τὰ ὠθεῖ καὶ ἐκεῖ καύουσιν· μὴ ματεωρίζομενον τὸν
 νοῦν, ἀλλὰ μὴδὲ περιεργαζόμενον τὸ φρόνημα ἢ συναπ-
 αγόμενον τοῖς ἐμελεστέροις, ὁμιλοῦσιν ἀλλήλοις καὶ ψιθυ-
 ρίζουσιν ἀματεώριστον δὲ μᾶλλον ἔχειν τὸ ὄμμα καὶ τὴν 35
 ψυχὴν καὶ μόνῃ προσέχειν τῇ ψαλμῳδίᾳ καὶ τῇ ἀναγνώσει
 καὶ τῇ θυνάμει τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκομένων
 λόγων τῆς θείας Γραφῆς, ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν, ἵνα μὴ
 λόγος ἐν αὐτῷ παρέλθῃ ἀργός, ἀλλ' ἐκ πάντων αὐτῶν
 παινομένη αὐτοῦ ἡ ψυχὴ, εἰς κατάνυξιν καὶ ταπεινώσιν καὶ 40
 φωτισμὸν ἔλθῃ θεῖον τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου.

Παρακαλῶ οὖν ὡς ἕνα πάντας ὑμᾶς, πατέρες μου καὶ
 ἀδελφοί μου καὶ τέκνα, καὶ ταῦτα ὡς νόμον σωτήριον
 ὑποτίθηναι, ἵνα σπουδάσητε ἕκαστος ὑμῶν βαλεῖν τοιαύτην
 ἀρχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ, 45
 δι' οὗ καὶ τοὺς μισθοὺς ἀναλόγως τῶν πόνων ἡμῶν ἐξ
 αὐτοῦ φιλαγάθως λαμβάνομεν, ὥστε εἰ δυνατόν μὴ παρελθεῖν
 τινα ἐξ ὑμῶν ἀνευ θαυμάσιον τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.
 Εἰ γὰρ οὕτω σεαυτὸν ἐθίσῃς, ὦ ἀδελφέ, εἰς τὸ ἔργον τοῦτο
 ποιεῖν, ἐν ὀλίγῳ προκόψῃς καὶ ἀναδράμῃς εἰς ἀνδρα τέλειον, 50
 εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Βιαζόμενος
 γὰρ σεαυτὸν ἵνα μὴ ἀνευ θαυμάσιον παρατρέχῃς τὴν τετυπω-
 μένην ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας, γίνῃ τοῦ καλοῦ τούτου ἐν
 ἑξεί καὶ, ἐν αὐτῇ τῇ σπιχαλογίᾳ καὶ ἐν τοῖς τροπαρίοις
 οἷς ψάλλεις, τρέφεται σου ἡ ψυχὴ, ἀναδραχόμενη τὰ τούτων 55
 θεῖα νοήματα πρὸς σεαυτήν, καὶ ἀναβιβάζεται σου ὁ νοῦς διὰ
 τῶν λεγομένων πρὸς τὰ νοητά, καὶ θαυμάσιον ἡδέως, οὕτως
 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διαίτῃς, ὡς ἐν αὐτῇ τῷ οὐρανῷ μετὰ τῶν
 ἀνω δυνάμεων.

Θέας οὖν καὶ τοῦτο σεαυτῇ νόμον, ἵνα πρὸ τῆς ἐσχάτης 60
 εὐχῆς μὴ ἐξέλθῃς ποτὲ τῆς συνάξεως ἀνευ ἀνάγκης μεγάλης
 ἢ χρείας τοῦ σώματος, ἀλλὰ μένε ὡς εἶπομεν προσκαρτερῶν
 ἐν τῇ στάσει σου, ἐπειδὴ «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος», κατὰ
 τὸ γεγραμμένον, «σωθήσεται»· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ πρῶτον

- 65 μὲν βοήθειαν λήψεται ἀνεπισηπότηως, εἴτα καὶ ἐν αἰσθήσει, καὶ μετ' ὀλίγον ἐν φωτισμῷ ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος. Τελεσθείσης δὲ τῆς ὀρθρινῆς δοξολογίας, εὐθὺς ἐξερχόμενος μὴ ἀρξῇ λαλεῖν τούτῳ κάκεινῳ καὶ μετεωρίζεσθαι καὶ ἀργολογεῖν, ἀλλ' ἔστω σοι, μετὰ τὸ εὐχασθαι καταμόνας
- 70 ἐν τῷ κελλίῳ τὴν τετυπωμένην σου εἰλήν ἐν δάκρυσι καὶ πολλῇ προσοχῇ, ἐργασία σωματικὴ τις, καὶ εὐθὺς ἀπώτρειχε πρὸς αὐτήν, εἴτε διακονία εἰς τὴν διακονίαν, εἴτε ἐργόχειρον εἰς τὸ ἐργόχειρον, εἴτε ἀνάγκωσις εἰς τὴν ἀνάγκωσιν. Ἄργος δὲ μὴ θελήσῃς ὅλως καθεσθῆναι ἐν τῷ κελλίῳ σου, ἵνα μὴ
- 75 ἡ ἀργία διδάξῃ σε πᾶν κακόν, ὃ μὴ θέμις εἰπεῖν. Ἄλλὰ γὰρ μηδὲ περιέρχῃ τὸ μοναστήριον καὶ τοὺς ἐργαζομένους ἢ διακονοῦντας περιεργάζῃ, φυλαξον δὲ τὴν σιωπὴν καὶ τὸ ἐκ πάντων ἀπέχεσθαι, ὅπερ ἀληθὴς ἐστὶ ξενιτεία. Πρόσπεχε σεαυτῷ μόνῳ καὶ τῷ ἐργοχείρῳ σου, οἷον δ' ἂν ἐστί.
- 80 Καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κελλίον τινὸς ἀνευ τοῦ κατὰ Θεὸν σου πατρός, εἰ μὴ ἀποσταλῇς ἢ παρὰ τοῦ προϊστάτος ἢ διακονητοῦ τῆς μονῆς. Καὶ ἀπελθόντος σου, σπούδαςον μὴ εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι λόγον ἔξω τῆς χρείας σου, δι' ἣν ἐπέμψθης· ἀλλὰ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσας, συντόμως ὑπόστρεψον.
- 85 Εἰ δὲ καὶ διερχόμενος ἴδῃς τινὰ ἀδελφὸν μόνον, ἢ καὶ μετὰ ἐτέρων καθήμενον καὶ ὁμιλοῦντα παρὰ καιρὸν, βαλὼν μετάνοιαν σιωπῇ πάρελθε. Μὴ ἀπελθὼν καθεσθῇς μετ' αὐτῶν, μνησθεὶς τοῦ ψαλμοῦ τοῦ λέγοντος· « Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν
- 90 οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισε. » Λοιμοὶ γάρ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι, καθὼς ὁ Παῦλός φησι· « Φθειρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίας κακαί »· εἰ τι οὖν ὁ λοιμός, τοῦτο καὶ ἡ φθορά. Μὴ τοίνυν συγκαθεσθῇς μετὰ ἀργολογούντων, ἀγαπητέ, μηδὲ εἴπῃς· « Ἀκούσομαι τί λαλεῖτε καὶ γὰρ », ἀλλ'
- 95 ὡς εἰρηται, βαλὼν μετάνοιαν πάρελθε. Φίλαξον τὴν σιωπὴν, τὴν ξενιτείαν, καὶ τὴν μὲν σιωπὴν ἐν τῷ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν· « Τί γὰρ ἔχω καὶ εἰπεῖν ἐγὼ ἀγαθόν, ὅλος βόρβορος ὢν καὶ μωρός, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ξένος καὶ ἀνάξιός τοῦ λαλεῖν καὶ ἀκοῦειν ἢ συναριθμεῖσθαι μετὰ ἀνθρώπων; » τὴν δὲ

ξενιτείαν καὶ τὸ ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων ἐν τῇ λογίζεσθαι ταῦ- 100
 τα καὶ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν· « Τίς εἰμι, φησὶν, ἐγὼ ὁ ἀπαρριμ-
 μένος καὶ εὐτελής, ὁ ἀγεννής καὶ πτωχός, ἵνα εἰς καλλίον
 εἰσελθῶ τινός; οὐχὶ ὡς βδέλυγμα ὄντα με, ἰδὼν με ἀπο-
 στραφῇσεται; ἄρα οὐ μὴ εἶπη· Τί δὲ ὁ μιαιφάνος οὗτος ἦλθε
 πρὸς με μῖαναι τὴν κάλλαν μου; » προτιθεὶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν 105
 σου τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ μὴ ἄκροικς χεῖλεσιν, ἀλλ' ἀπὸ
 ψυχῆς λέγων αὐτά. Εἰ γὰρ καὶ μὴ κατ' ἀρχὰς λέγειν ταῦτα
 ἰσχύσεις ἀπὸ ψυχῆς, ἀλλ' ὅμως κατὰ μικρὸν ἀλεύση καὶ εἰς
 τοῦτο, τῆς χάριτος συνεργούσης σοι. Μόνον ἀκουσόν μου
 τοῦ ταπεινοῦ, μόνον βάλε εἰς ταῦτα ἀρχήν, ἀδελφέ, μόνον 110
 ἄρξαι ποιεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν ταῦτα, καὶ οὐκ ἐγκα-
 ταλείψει σε ὁ Θεός. Ἀγαπᾷ γάρ σε σφόδρα καὶ θέλει σε
 εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν καὶ σωθῆναι.

Ὅστω τοιγαροῦν τὰς μέχρι τῆς λειτουργίας ὥρας διελθών,
 ἀδελφέ, εἰσελθε πάλιν εἰς τὴν σύναξιν ἐν σπουδῇ καὶ ἐν 115
 προθυμίᾳ πολλῇ. Στήθι καθὼς ἐν τῇ ὀρθρινῇ σοι δοξολογία
 ὑπετυπώσαμεν, τοῦ πένθους μηδόλως λήθην ποιούμενος
 στήθι σύντρομος, ὡς τὸν Ἰλὸν τοῦ Θεοῦ βλέπων θυόμενον
 διὰ σέ. Καὶ εἰ εἰ ἀξίος καὶ ἀπελύθης εἰς τοῦτο, πρόσελθε
 ἐν φόβῳ καὶ χαρᾷ τῶν ἀπαρρήτων κοινωνήσεων ἀγαθῶν. 120
 Καὶ μετὰ τὴν ἐσχάτην εὐχὴν ἐξελθὼν, εἰσελθε μετὰ πάντων
 ἐν τῇ τραπέζῃ, μὴ χωριζόμενος τῶν σὺν ἀδελφῶν. Καὶ εἰ
 μὲν διακονεῖν ἐτάγης, παράστηθι ὡς τῷ Χριστῷ καὶ οὐκ
 ἀνθρώποις διακονῶν ἐξ εὐκρινούς διαθέσεως καὶ ἀγάπης
 πᾶσιν ὡς ἁγίοις, μᾶλλον δὲ ὡς αὐτῷ — καθὼς εἴπομεν 125
 -- διακονήσων τῷ Χριστῷ, ἕκαστον αὐτῶν περιπλεκόμενος
 οἶονεϊ τῇ ψυχῇ καὶ ὅλον σεαυτὸν τῇ προθέσει διὰ τῆς ἀγάπης
 ἐμπαρέχων αὐτοῖς, ἐκ τοῦ διακονεῖν αὐτοῖς βεβαιούμενος
 καρποῦσθαι ἀγιασμόν.

Εἰ δὲ καθεσθῇς ἐν αὐτῇ μετὰ πάντων καὶ σύ, ὅρα τί σοι 130
 ἐν Κυρίῳ ἐντέλλομαι, ὡς ἀγαπητῷ πατρί μου καὶ ἀδελφῷ,
 μὴ προπετῶς ἐκτείνης τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τοῖς παρακειμένοις
 βρώμασι τῇ τραπέζῃ πρὸ τοῦ ἐνάρξασθαι τοὺς παλαιότερους
 ἐσθίειν τῶν ἀδελφῶν σου, πρὸ τοῦ δοθῆναι τὴν εὐλογίαν

- 135 ἀνωθεν παρὰ τοῦ Ἰσρέως. Καὶ ἀρξάμενος συνεσθίειν τοῖς πατράσι καὶ ἀδελφοῖς σου, πρόσχε σεαυτῷ καὶ μόνῳ ἐν συστολῇ πάσῃ καὶ σιωπῇ καθεζόμενος, μὴ ὁμιλῶν καθόλου τινὶ ἀλλὰ προσέχων τῇ ἀναγνώσει καὶ τρεφόμενος, ὥσπερ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν θεοπνεύστων λογίων
- 140 τοῦ Πνεύματος. Δεῖ γάρ σε διπλοῦν ὄντα, ἐκ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, δισσωῶς καὶ καταλλήλως ἔχειν τὴν τροφήν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ μὲν σῶμα αἰσθητὸν ἔχοντα καὶ γήινον αἰσθητοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ γῆς τρέφειν βρώμασι, τὴν δὲ ψυχὴν νοεράν καὶ θέλαν ἐπιφερόμενον νοητοῖς τρέφειν καὶ θείοις
- 145 τῶν λόγων ἐδέσματος.
- Μὴ οὖν περιεργάζου τὰ περατιθέμενά σοι μέρη ἐν τῇ τραπέζῃ, ποῖον τυχὸν μείζον ἢ βραχυτάτον ἐστίν, ἀλλ' οἶον δοθῇ σοι μετ' εὐχαριστίας πάσης δεξάμενος φάγε, καὶ τοῦτο μετ' ἐγκρατείας, φεύγων ἐν πᾶσι τὸν κόρον, ἀνάξιον ἑαυτὸν
- 150 δηλονότι λογιζόμενος τῆς κοινῆς τραπέζης τῶν ἀδελφῶν καὶ τοιαῦτα καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμούμενος καὶ λέγων πρὸς ἑαυτὸν · « Τίς εἰμι ἐγώ, ὁ οὐτελής καὶ ἀνάξιος, ὅτι μετὰ τῶν ἁγίων τούτων συγκάθεδρος καὶ συνέστιος γέγονα ; » καὶ οὕτω ταῦτα λέγων ἐν ἑαυτῷ, ἔχε μόνον ἀπὸ ψυχῆς σεαυτὸν
- 155 ἁμαρτωλόν, καὶ καθάπερ πτωχὸς τις καὶ ῥακενδυτὴν, ἐπὶ μέσσω ἀρχόντων καὶ πλουσίων λαμπρὰς καὶ πολυτελεῖς περιδεδημένων στολὰς εὐρεθῇ, αἰσχύνεται καὶ συστέλλεται καὶ οὐδὲ προσεγγίσει τινὶ αὐτῶν ἢ κλησιάζει τολμῇ, οὕτω καὶ σὺ διάκεισο πρὸς πάντας αὐτούς, τὸν ἔσχατον τόπον ἀεὶ
- 160 ἐπιλεγόμενος καὶ αἰσχυνόμενος ἐπὶ νῶ τινὸς αὐτῶν ὁραθῆναι καθήμενος, ὥς ἐκείνων μὲν πάντων πλουσίων ὄντων ταῖς ἀρεταῖς, σοῦ δὲ πτωχοῦ καὶ γυμνοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἀναξίου τοῦ καὶ ὀλως συνεῖναι καὶ βλέπειν αὐτούς. Ἀλλὰ γὰρ μέλλων ἀψαθῆαι τῆς τροφῆς, αὐθις ταῦτα λογιζοῦ μεμνημένος τὰς
- 165 ἁμαρτίας σου καὶ λέγε πρὸς ἑαυτὸν · « Ἀρά γε οὐκ εἰς κρῖμα μου καὶ κατὰκριμα γένηται, εἰ ἀψομαι τῶν προκαιμένων τινός ; Τὸν γάρ πεποιηκότα ταῦτα Θεὸν καὶ εἰς βρώσιν παρασχόντα ἡμῖν, τοῦτον ἐγὼ νηπιόθεν παρήκωσα καὶ τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολὰς οὐκ ἐφύλαξα · καὶ πῶς τῶν ἁγιστῶν
- 170 αὐτοῦ, ὥς οἱ πατέρες οὗτοι οἱ ἅγιοι, κἀγὼ ἀνάξιος καὶ κατὰδικος ὢν μεταλάβω ; Ποῶς προσώψω, ἀπὸ ὀφείως ὢν

τοῦ Δεσπότου μου, ὁ πονηρὸς δοῦλος ἐγὼ καὶ ἀγνώμων
καὶ ἀχάριστος, πρὸ τοῦ μετανοῆσαι με καὶ τὴν συγχώρησιν
παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τελείως λαβεῖν, ὥς οἱ μὴ
ἁμαρτήσαντες ἢ καὶ ἡμαρτηριότες μὲν, μετανοήσαντες δὲ 175
καὶ τὴν συγχώρησιν ἐκεῖθεν λαβόντες, φάγωμαι καὶ αὐτὸς
καὶ πίνωμαι καὶ συνευφρανθῶμαι τοῖς ἁγίοις ; Οὐδαμῶς !
Ἄλλὰ πρὸς τὸ ζῆν με μόνον καὶ φάγομαι καὶ πίνωμαι καὶ
ἐμαυτὸν ἐκτῆξω καὶ λυπήσω καὶ κατακυρίνω, ἵνα ἐπιβλέψας
ὁ Θεὸς ἀνωθεν καὶ ἰδὼν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν ἐκουσίον 180
μου θλίψιν ἐλεήσει καὶ συγχωρήσῃ μοι τὰ πολλὰ μου κακά. ἢ
Ταῦτα τοιγαροῦν ἐνθυμοῦ, τούτων διηγεκῶς μέμνησο !

Πρὸς τούτοις τύπωσον καὶ ψαμὸν τοσοῦτον ἐσθίειν,
ὅσον τοῦ μὴ χορτάζεσθαι σε, ἀλλὰ κατὰ πόλιν τῆς χρείας
ἐλαττον καὶ ὅσον δύνασαι βαστάσαι ὡσαύτως καὶ ἐν ᾧ 185
δύο πίνειν καυκάλια καὶ ταῦτα ἐν μιᾷ τεταγμένη τῆς ἡμέρας
ὥρᾳ. Ἐσθιοντός σου δὲ μὴ ὑπακούσης τῷ ὑποβάλλοντί σου
λογισμῷ ἐκλέξασθαι τι τῶν προκειμένων κέκειναι μετα-
λαβεῖν ἄλλὰ φύλαξον μὴ φαγεῖν τι ὑπερ καλὸν σοι ἐφάνη,
μόνα δὲ τὰ ἐμπροσθέν σου κείμενα ἐσθίει ἄλλὰ καὶ ἐξ 190
αὐτῶν ἐάν τύχῃ τυχὸν ὁπώρα ἢ ἑτέρα τινα τῶν ἐδωδίων
εἶναι καὶ ἀρεστὸν φανῇ σοι ἐν ἑξ αὐτῶν καὶ εἶπῃ σοι ὁ
λογισμὸς ὅτι Καλὸν ἐστὶν ἐκεῖνο, λαβὼν φάγε αὐτό ἢ, σπού-
δαςον μὴ ἡττηθῆναι μηδὲ ἀψασθαι αὐτοῦ. Δι' οὐδέν γάρ ἕτερον
τοῦ παραδείσου ὁ Ἀδάμ ἐξεβλήθη, εἰ μὴ ὅτι ὥραιοι αὐτῷ 195
ἐφάνη καὶ καλὸς εἰς βρώσιν ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ, καὶ ἔφαγεν
ἐξ αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀπερρίφη καὶ ἐξεβλήθη καὶ
θανάτῳ καὶ φθορᾷ καταδικάσθη. Οἱ οὖν βουλόμενοι εἰς
ἐκεῖνον τὸν παράδεισον μᾶλλον δὲ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν — ἐπαναλθεῖν, τὴν ἐγκράτειαν δίχα παραβάσεως 200
πάσης καὶ μέχρι τούτων φυλάττειν ὀφείλουσιν, ἵνα μὴ κατὰ
μικρὸν καὶ εἰς μέζονας ἐκιδυμίας καὶ βλαβεράς περιπέσωσιν.
Ἐάν προτρέπωνται σε οἱ συγκαθήμενοι ἀδελφοὶ τοῦ φαγεῖν
ἢ πιεῖν περισσόν τι, μηδὲν ἕτερον ἀποκριθῆς τινα, εἰ μὴ
τὰς χεῖράς σου δέσας καὶ μικρὸν τι διεγερθεὶς καὶ κλίνας 205
τὴν κεφαλὴν, πρὸς λέγε φωνῇ ὅτι Συγχωρήσου ἢ, καὶ ἐπὶ
πᾶσιν οὕτω πάντοτε ἀποκρίνου καὶ μήτε προτιμήσῃ τινα

- ἐκ τῶν περισσευμάτων σου, μήτε λάβῃς ἀπὸ τινός τι. Μὴ
 210 μὴδὲ ἐτέρῳ τινὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐπιδώσῃς, εἰ μὴ που ἀπὸ
 ξένης ἐστὶ καὶ ἦλθε πρὸς σέ διὰ χρείαν τινά. Μὴ καταδέξῃ
 ποτὲ μετὰ τινος προγεύσασθαι, μὴδὲ ἐν δαίτῃ φαγεῖν ἢ
 πιεῖν ἢ ἐπιδειπνῆσαί ποτε· πάντα γὰρ τὰ κακὰ ἐκ τούτων
 215 τίκτονται, καὶ ταῦτά εἰσι τὰ ἐσθρα τοῦ διαβόλου καὶ αἱ
 παγίδες αὐτοῦ, αἵτινες καθορῶνται μὲν ὡς καλαί, κεκρυμ-
 μένων δὲ ἔχουσι τὸν ἴον τοῦ θανάτου ἐν αὐταῖς, ὃς ὁ πιστεύων
 ἡμῖν φεύγεται, καὶ ὁ φυλάσσων τοὺς λόγους ἡμῶν, τῇ
 220 συνεργείᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, ἀτρωτος καὶ ἀβλαβῆς
 διαμένει ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ γε λοιποὶ κοσμικὸν βίον, ὡς οὐκ
 ἴσασιν, ἐν μοναχικῷ τῷ σχήματι προαιροῦνται ζῆν, οἱ καὶ
 εἰς βάραθρα καὶ εἰς κρημνοὺς καταπίπτοντες οὐκ αἰσθάνονται.
 Σὺ οὖν, περιπόθητε ἀδελφέ, ταῦτα φυλάξαι θέλησον,
 εἰ καὶ ἴδῃ σε καὶ ἀποθανεῖν ἄλλως γὰρ τὸν τῆς γαστρι-
 μαργίας δαίμονα ἐκφυγεῖν οὐκ ἰσχύσεις. Ἰσθὶ δὲ ὅτι ταῦτα
 225 φυλάσσοντός σου, μὴ φέρων ὁ διάβολος ὁρᾶν σε, πάντας
 τοὺς ῥαθύμους ἐξεγερεῖ κατὰ σοῦ, καὶ καταλοιδορήσουσί
 σε καὶ γελάσουσι καὶ φθονήσουσι καὶ ἐμπαίξουσι καὶ
 μυρίας θλίψεις σο. ἐπενέγκωσιν, ὅπως σε τῆς ἀγαθῆς
 230 προθέσεως καὶ τῶν σωτηριῶν πράξεων ἀποστήσωσιν·
 ἔπερ ἐδὼν ὑπομείνης, ἀγαπητέ, μεγάλην ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ
 Σωτῆρος ἡμῶν εὐρήσεις βοήθειαν καὶ παράκλησιν. Τοιγαροῦν
 καὶ ἐτέρων ἐν τῷ δειπνῷ καθημένων καὶ ἐσθιόντων, σοῦ δὲ
 235 μὴ ἐσθιόντος ἀλλ' εἴτε ἔσθικονόντος εἴτε καὶ μὴ, μὴ ἐπιλάβῃ
 καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑαυτὸν· «Εἰ ἡμῖν πάντως μετανοήσας
 καὶ αὐτός καὶ τὰς ἁμαρτίας μου συγχωρηθεὶς, ἔχαιρον ἂν
 240 καὶ ἐγὼ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου συνήσθιον. Ἐπειδὴ δὲ
 ἀνάξιον ἑμαυτὸν διὰ τῶν αἰσχυρῶν μου πράξεων, ὁ ἄβυσσος,
 πεποιηκα, ἀπολάβω ἐνταῦθα κατὰ τὰ ἔργα μου!» καὶ ταῦτα
 λέγων κράτει γαστρός, ὅση σοι δύναμις. Πρωτοκαθεδρίαν
 240 μὴποτε ζητήσεις μήτε ἐπιθυμήσεις, ἀλλὰ μίσῃσον ταύτην
 ἀπὸ ψυχῆς ὡς ὑπαρτηφανίας αἰτίαν καὶ πρόξενον οὐσαν.
 Ἡ γὰρ ταπεινώσις σου ὑψώσει σε, καὶ τὸ ἔσχατον εἶναί σε

πάντων πρώτον σε ἀποκαταστήσει, ἐπειδὴ γέγραπται
« Πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινὸν ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται . »

Μετά γοῦν τὸ συναναστῆναι σε πάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ
ἀποδοῦναι τὴν εὐχαριστίαν Θεῷ καὶ παρὰ τοῦ ἱερέως
ἀπολυθῆναι, ἀπότρεχε σιωπῶν ἐν τῇ κέλλῃ σου, καὶ κλείσας
τὴν θύραν ἐπιλαβοῦ τοῦ βιβλίου. Καὶ ἀναγνοὺς ὀλίγον, εἰ 250
μὲν ἡμέραι τοῦ θέρους εἰσίν, ἀνακλιθῇ ἐπὶ τὸ ψιμάδιόν σου
καὶ βραχυτάτου μετάλαβε ὕπνου — ἀπεχόμενος γὰρ τοῦ
κόρου καὶ λιτῇ χρώμενος τῇ τραπέζῃ κατὰ ἄρτου καὶ
μεμετρημένου ὕδατος καὶ λαχάνων ἢ ὀσπρίων, ἦττον
ὑπνώσεις καὶ θάττον ἐξαναστήσῃ —, εἰ δὲ τοῦ χειμῶνος 255
εἴσι, μετὰ τὸ μικρὸν ἀναγνῶναι ἐπιλαβοῦ τοῦ ἐργοχείρου
σου καὶ προσκατέρησον ἐν αὐτῷ ἕως οὗ τὸ ξύλον τὴν
ὀμφαδίαν σημάκῃ τοῦ λυχνικοῦ.

Εἶτα πάλιν εἰς τὴν σύναξιν ἐισέλθων, στήθι ἐν φόβῳ
καὶ προσοχῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ψάλλων αὐτῷ καὶ ἔξομα-
λογοῦμενος καὶ μηδενὶ ὁμιλῶν τὸ παράπαν Καὶ τελεσθέντος 260
τοῦ λυχνικοῦ, εἰ μὲν ἐγκρατεύσασθαι ἰσχύσεις τοῦ μὴ φαγεῖν
ἢ πικεῖν τὸ καθόλου, ἀπαξ κεκρικώς τὴν ἡμέραν ἐσθιειν,
εὐρήσεις οὐ τὴν τυχοῦσαν ὠφέλειαν ἐν τῇ παραστάσει τῆς
ἐσπερινῆς σου ἀκολουθίας καὶ ἐν τῇ νυκτερινῇ σου δεήσει
καὶ ἀγρυπνίᾳ· εἰ δ' οὐκ ἄλλ' ἐνὶ παῖσιματι ἀρχέσθῃ καὶ 265
ἐνὶ ποτηρίῳ ὕδατος ἀνεῖ ἀσθενείας καὶ ἀτονίας στομάχου
σου. Καὶ μετὰ τὸ συνάμα τοῖς ἀδελφοῖς σου ἀποδοῦναι τὰς
ἐσπερινὰς εὐχὰς τῷ Θεῷ, βαλὼν μετάνοιαν εἰς τοὺς πόδας
τοῦ προεστῶτος ὡς εἰς αὐτοὺς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ,
καὶ εὐχὴν ἐκείθεν λαβὼν καὶ ἀσπασόμενος τὰς ἀγίας μορφάς 270
τῶν ἁγίων, εἰσελθε σιωπῶν μηδενὶ μηδαμῶς ὁμιλῶν εἰς τὸ
κελλίον σου, καὶ κλείσας τὰς θύρας ἐπιλαβοῦ πρῶτον τοῦ
βιβλίου, καὶ ἀναγνοὺς ὡσεὶ τρία φύλλα προσεχῶς ἐν αὐτῷ
στήθι εἰς προσευχὴν. ἡσύχως ψάλλων καὶ προσευχόμενος
τῷ Θεῷ ὡς παρὰ μηδενὸς ἀκουόμενος Στήθι δὲ γενναίως 275
ἐπισυνάγων σου τοὺς λογισμοὺς καὶ μὴ ἔων βέμβεσθαι αὐτοὺς
ἀλλαχοῦ, σφίγγον σου τὰς χεῖρας, ἐνωσὼν σου τοὺς πόδας

ἐπίσης ἀσπαιδύτους ἐν βάσει μιᾷ, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς
 280 μῦσον τοῦ μὴ πρὸς ἄλλο τι βλέπειν καὶ τὸν νοῦν διασκίδνα-
 σθαι, τὸν δὲ νοῦν αὐτὸν καὶ ἄλλην σου τὴν καρδίαν ἄρον εἰς
 οὐρανοὺς καὶ Θεόν, ἐκεῖθεν μετὰ δακρυῶν καὶ στεναγμῶν
 τὸν ἔλεον ἐκυαλούμενος. Ἔστωσάν σοι δὲ ψαλμοὶ τεταγμένοι
 παρὰ τοῦ πνευματικοῦ σου πατρός, ὅσοι ῥήματα μετανοίας
 καὶ κατανύξεως φέρουσι καὶ ὅσοι τῇ δυνάμει ἐξικανοῦσι καὶ
 290 τῇ προθέσει σου. Δεῖ γάρ σε μετρεῖν τῇ τε ἰσχύϊ καὶ τῇ
 ἀνδρείᾳ σου τὴν τε τῶν ψαλμῶν ὑμνωδίαν καὶ τὸ πλῆθος
 τῆς γονυκλισίας καὶ τὸν χρόνον τῆς στάσεως, ἵνα μὴ τὴν
 συνειδήσιν ἐξῆς εἰς ἁεττόν σου λέγουσαν· « Ἐτι ἦν σοι
 δύναμις τοῦ στήναι καὶ ὑμῆσαι καὶ Θεῷ ἐξομολογήσασθαι. »
 290 Πρὸς τοῦτοίς ἔστωσάν σοι καὶ εὐχαὶ καὶ αὗται τεταγμέναι
 πρωίας καὶ ἑσπέρας, ἐξομολόγησιν ἔχουσαι πρὸς Θεόν. Καὶ
 τὴν εὐχὴν συντελέσας ἀνάγνωθι πάλιν μικρόν, εἴτα ἐπιλαβοῦ
 καὶ τοῦ ἐργοχειρίου σου, καὶ ἕως πρώτης φυλακῆς, ἡγουν
 ἕως τρίτης ὥρας διανυκτέρευσον τῆς νυκτός. Εἰθ' οὕτως
 300 ἀναστὰς καὶ ποιήσας τὸν ἁμωμον, ἀνακλίσθητι σφραγισάμε-
 νος ὄλαν σου τὸ σῶμα ἐπὶ τὸ ψιᾶθιον, μεταλαβὼν δὲ ὕπνου
 μέχρι τοῦ μεσονυκτίου καθεξῆς ποιήσεις, ὥς ὑπετυπώθῃ σοι
 ἀνωθεν.

Ἄλλὰ γὰρ καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς καρδίας σου τῷ
 300 πνευματικῷ σου πατρὶ καθ' ὥραν, εἰ δυνατόν, ἐξαγόρευε· εἰ
 δὲ μὴ, τέως ἑσπέραν μὴ παρέλθῃς, ἀγαπητέ, ἀλλὰ καὶ μετὰ
 τὸν ὄρθρον τὰ συμβαίνοντά σοι πάντα, σεαυτὸν ἀνακρίνων,
 ἐξαγόρευε. Καὶ πίστιν ἀδίστακτον ἔχε πρὸς αὐτόν, κἂν ὁ
 κόσμος ἄπας αὐτὸν λοιδορῇ καὶ διασύρῃ, κἂν αὐτὸς σὺ
 305 τοῦτον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου θεάσῃ πορνεύοντα, μὴ σκαν-
 δαλισθῇς μηδὲ τὴν πίστιν σου ἐλαττώσῃς τὴν πρὸς αὐτόν,
 πειθαρχῶν τῷ εἰπόντι· « Μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε. »

Οὕτω δὲ ποιούντός σου καθ' ἑκάστην καὶ οὕτως ἀγωνίζο-
 μένου σου, οὐ βραδύνει ὁ Θεὸς τοῦ ἐπισκεψάσθαι σε ἀνωθεν,
 310 ἀλλ' ἐξαποστέλει σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου αὐτοῦ κατοικη-
 τηρίου, καὶ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος
 ἐπισκιάσει σοι. Καὶ κατὰ βραχὺ προκόπτων ἐπὶ τὸ ἔργον
 σου τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν αὐξήσεις καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον

ἀναδράμης, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ ,
φωτιζόμενος καὶ φωτίζων φῶς γνώσεως, δίκην ἡλίου, 315
πάντας τοὺς πλησιάζοντάς σοι καὶ ἐντυγχάνοντας, καὶ
δοξάζων Θεὸν καὶ βίω καὶ λόγῳ, τὸν δόντα σοι τὴν δωρεάν
τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ καὶ ζωοποιῦ Πνεύματος, ᾧ πρέπει δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XXVII

- 1 Περὶ τοῦ μὴ ἀμελῶς εἶχειν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ
 Θεοῦ ἐντολῶν, μηδὲ καταφρονεῖν μιᾶς καὶ μόνης αὐτῶν,
 ἀλλ' ἀγωνίζεσθαι τηρεῖν ὁμοῦ πάσας, ἵνα μὴ ὡς καταφρο-
 νηται ἔξω τοῦ συμφώνου ἀποκλεισθῶμεν. Καὶ περὶ τοῦ
 5 ὑπομένειν γενναίως τοὺς πειρασμούς.

Λόγος ΚΖ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, οὐκ ἀκούετε τοῦ Κυρίου καὶ
 τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ βοῶντων· « Ἐάν τις, φησί, τὸν
 νόμον ὅλον φυλάξῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων
 10 ἔνοχος », καὶ πάλιν· « Ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρα-
 τεύεται. » Καὶ ἵνα σαφέστερον ὁ λέγει ποιήσῃ, ἐπάγει
 λέγων· « Ὡς γὰρ τις ἡττῆται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. »
 Ὡστε, ἀδελφοί, ὁ ἐνὶ καὶ τῷ τυχόντι πάθει δουλουμένος,
 ὑπ' αὐτοῦ καὶ δεσπόζεται καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου
 15 ὑπακούειν οὐ δύναται· πῶς γάρ, ὑπὸ ἀλλοτρίου δεσπότου
 κυριευόμενος; Διὰ τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐ συνορῶμεν
 ἡμεῖς τῶν δεσποτικῶν καὶ ἀποστολικῶν ῥημάτων τὴν
 ἀληθῆ δύναμιν, ἐκ τῶν ὁρωμένων ταύτην καλῶς στοχαζό-
 μενοι;
 20 Βλέπομεν γὰρ ὅτι οἱ ἐν πελάγει πλέοντες οὐχὶ ἐὰν τόσα
 ἢ τόσα στάδια πλεύσωσιν, εἰτα ἐγγὺς που πρὸς τὸν λιμένα
 γενόμενοι κινδύνῳ περιπέσωσι, ἀλλ' οἱ τὸν λιμένα φθάσαντες
 καὶ τῇ χερσὶ ἀποδοθέντες σωθῆναι λέγονται οὕτω καὶ
 οἱ ἐν ὁδῷ περιπατοῦντες καὶ πρὸς πόλιν τινὰ καταλαβεῖν
 25 σπύλλοντες, οὐχὶ ἐὰν τόνδε τὸν ποταμὸν διαπεράσωσι
 καὶ τόδε τὸ ὕψος διέλθωσι κἀκείνους τοὺς ληστάς
 διαδόντες ἐκφύγωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἑτέρῳ τινὶ ἀνδροφόνῳ
 ἢ θηρίῳ ἐντυχόντες παρ' ἐκείνου ἀναλωθῶσιν ἢ καὶ βοθύνῳ
 τινὶ περιπεπτωκότις ἀποπνιγῶσι, διασωθῆναι καὶ τὴν
 30 πόλιν ἐκείνην καταλαβεῖν, ἐν ᾗ ἐπορεύοντο, λέγονται, ἀλλ'

οἱ πάντα πειρασμὸν καὶ πᾶσαν θανατηφόρον ἐπιβουλὴν
 Θεοῦ βοηθεῖα διαφυγόντες. Καὶ οὐδὲ οὗτοι ! Εἰ γὰρ μετὰ
 τὸ διαφυγεῖν πάντα τὰ ἐναντία ἀμελήσουσιν ἢ ῥαθυμήσουσι,
 καὶ νῦν αὐτοὺς καταλάβῃ καὶ αἱ πύλαι κλεισθῶσι τῆς
 πόλεως καὶ ἔξωθεν αὐτῆς εὐρεθῶσιν, οὐκ οἶδασι τί τέλεται 35
 ἢ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ.

Νόει οὖν μοι πόλιν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, νύκτα
 τὸν ἐκάστου ἡμῶν θάνατον, ἐπιούσῃ δὲ ἡμέραν τὴν τοῦ
 Κυρίου καὶ Θεοῦ παρουσίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως.
 Ὁ τοίνυν μὴ φθάσαι σπουδάσας τοῦ ἐν αὐτῇ γενέσθαι τῇ 40
 βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἕως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ τῆδε βίου ἐστίν,
 ἀλλ' ἔξω ταύτης ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐρεθῇ, νῦν
 ἐπ' αὐτῷ τοῦ θανάτου γίνεται, καὶ οὐκ οἶδεν ἐν τῇ ἐπιούσῃ,
 ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τί ἄρα αὐτῷ συμβήσεται, κέν τε εἰσελθεῖν
 ἐν αὐτῇ συγχωρηθῇ κέν τε μὴ. Ἀλλὰ καὶ ἡ δορκὰς ἢ ἡ 45
 εἰλαφος ἢ ἕτερόν τι τούτων τῶν ζώων, οὐχ ὅταν τούτου μὲν
 ἢ ἐκείνου τοῦ θηρευτοῦ καὶ τοῦ κινῆς διαφύγῃ ἢ τῆς παγίδος
 τῆσδε ἢ τῆσδε ἀνώτερον γένηται, ὑπὸ δὲ ἑτέρου τινὸς
 κατασχεθὲν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐμπέσῃ, διαδρᾶναι καὶ
 σωθῆναι λέγεται, ἀλλὰ τὸ μὴθ' ὅλως ἀγριευθὲν ἢ ὑπὸ τινος 50
 μηχανῆς κρατηθὲν. Νόει οὖν μοι πάλιν θηρευτὰς τοὺς πονη-
 ροὺς δαίμονας, κύνας δὲ τοὺς πλάνους καὶ ψευδοδιδασκάλους
 ἀνθρώπους, οἱ διαστραμμένοι ὄντες καὶ πονηροὶ οὐχ ἑαυτοὺς
 διορθώσασθαι ἀλλὰ ἑτέρους διδάσκειν ἐπιχειροῦσιν, οὓς ὡς
 ὕλακτοῦντας κύνας λογίζεσθαι χρή καὶ φεύγειν τοὺς τοιούτους, 55
 ὡς διὰ τῶν λόγων δάκνοντας καὶ διασπαράσσοντας τὰ
 πρόβατα τοῦ Χριστοῦ καὶ ταῖς τῶν θηρευτῶν χερεὶ προδι-
 δόντας αὐτά · ληστὰς δὲ τοὺς πονηροὺς λογίζου καὶ αἰσχροὺς
 λογισμοὺς οἵτινες αἰφνιδίως ἐπιπίπτοντες τῷ ἀγωνιζομένῳ, ἢ
 φυγεῖν καὶ ἀποραγεῖν τῆς συναδίας αὐτὸν παρασκευάζουσιν, 60
 ἑαυτὸν οἰόμενον διασώσασθαι, ἢ κρατήσαντες τῷ συνδυασμῷ
 καὶ ταῖς συγκαταθέσεσι τοῦ λογισμοῦ συνδήσαντες ἀσφαλῶς
 καὶ περισφίγγαντες, τύπτουσιν αὐτὸν ὅλοναι τοῖς γαργαλισ-
 μοῖς καὶ ταῖς κινήσεσι τῆς σαρκός, καὶ διὰ τῆς ἀτόπου
 ἐπιθυμίας τοῦτον ἔλκοντες τῇ δυνάμει, τῷ βόθρῳ τῆς 65
 ἁμαρτίας καὶ τῷ κρημνῷ τῆς πράξεως ἀπορρίπτουσι.

- Χρή οὖν πάση θυνάμει τῶν μὲν πονηρῶν πασῶν ἀπέχεσθαι πράξεων, τῶν δὲ ἀγαθῶν ἔργων ἅμα πάντων ἀντέχεσθαι, καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ζέοντι πόθῳ καὶ προθυμίᾳ πάση
- 70 ποιεῖν καὶ μηδεμιᾶς καὶ τῆς τυχεύσης ὡς ἐλαχίστης καταφρονεῖν. Ὁ γὰρ λέγων· « Εἴθε μὴ τόδε μοι πέπρακται τὸ κακόν, τόδε μὴ πέπραχα τὸ ἁμάρτημα, ἐπεὶ τόδε ἢ τόδε οὐδὲν ἐστὶ » φανερῶς ἀπάσας ὁμοῦ ἀνατρέπει τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ ταύταις ἀνθίσταται. Ὑπονόει μοι, ἄνθρωπε,
- 75 σκεῦος τίμιον ἐκ πασῶν γενόμενον τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὅλον ἐκ πίστεως, ἐκ φόβου Θεοῦ, ἐκ ταπεινώσεως, ἐκ σιωπῆς τῆς ἀπὸ ἄργου λόγου, ἐξ ὑπακοῆς μέχρι θανάτου, ἐκ τῆς ἐκκοπῆς τοῦ ἐνδοθεν τῆς καρδίας θελήματος καὶ κινήματος, ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου μετανοίας καὶ κατανύξεως,
- 80 ἐκ τῆς ἀσκήσου εὐχῆς, ἐκ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἀκριθείας, ἐκ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀπροσπαθείας καὶ τῆς πρὸς πάντας ἐξ Ἰσου ἀγάπης, ἐκ τῆς ἀφιλαργυρίας καὶ σωφροσύνης, ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδος καὶ τελείας ἀγάπης, ἐκ πασῶν ἄλλων τῶν ταύταις συνεπομένων ταῖς ἀρεταῖς. Μία γὰρ
- 85 ἐκάστη τούτων, οἶονεὶ πέταλον οὐσα καθ' ἑαυτὴν ἐν, ἡ μὲν χρυσοῦν, ἡ δὲ ἀργυροῦν, ἄλλη χαλκοῦν, ἑτέρα ἐκ λίθου τιμίου, καὶ καθ' ἑξῆς αἱ λοιπαὶ ἐξ ἑτέρων ἄλλων ὑλῶν, ἐνοῦμεναι διὰ τοῦ Πνεύματος καὶ ἀλλήλαις εἰς ἑν ἅπασαι συγκολλώμεναι τε καὶ συναρμολογούμεναι, εὐχρηστὸν τι, ὡς εἴρηται, τὸν
- 90 ἄνθρωπον κατασκευάζουσι σκεῦος, ἐν ᾧ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ὡς οἶνος νέος ἐμβάλλεται. Εἰπέ οὖν μοι, ἐάν μία ἐκ πασῶν τῶν εἰρημέκτων ἀρετῶν ἐπιλείψῃ, ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν συνετέθη καὶ συνηρμόσθη τὸ σκεῦος, ἄρα ἀνέξεται ὁ Θεὸς ἐμβαλεῖν ἐν αὐτῷ ὅλως τι τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, εἰ
- 95 καὶ δοκεῖ πᾶν μικρὰ ἢ τρυμαλιὰ εἶναι τοῦ ἐπιλείποντος δῆθεν πετάλου ἥτοι τοῦ τόπου τῆς ἀρετῆς; Οὐδαμῶς! Πάντως γὰρ ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διὰ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ἁπλῆς τὸ ἐμβληθὲν ἀγνώστως ρεῦσαν χυθήσεται.
- Πῶς οὖν ἡμεῖς καὶ διχα πολλῶν ἀρετῶν, ὧν τὸν ἀφθαρτον
- 100 καὶ ἀσέκωτον οὐ κεκτῆμεθα κλοῦτον ἐκ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας, διὰ τῶν ὀλίγων κατορθωμάτων καὶ τούτων

διεσπασμένων ἀπ' ἀλλήλων ταῖς ἁμαρτίαις, ὥς σκευὴ
 ἑαυτοὺς εἶναι νομίζομεν τέλεια καὶ ἀλόκληρα, καὶ τὸ Ἅγιον
 Πνεῦμα ὡς θησαυρὸν ἔνδον ἐν ἡμῖν φέρειν οἰόμεθα ; Ἄλλ'
 ὅντως κατὰ τὸν εἰρηκότα « ἑμαυκώθημεν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς 105
 ἡμῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος ἡμῶν καρδιά καὶ φάσκοντες
 εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθημεν ». Εἰ γάρ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος
 βοᾷ · « Ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτῶν φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμ-
 ψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν , καὶ ἔχομεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον
 ἐν δοτρακίνοις σκεύεσιν », ἀλλὰ « σκευὴ » μὲν τὰ ἡμέτερα 110
 σώματά φησι, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει « Οὐκ οἶδατε ὅτι
 τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς εἰσι τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ὑμῖν Ἁγίου
 Πνεύματος καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν », « δοτράκινα » δὲ
 εἰπὼν τὸ τῆς φύσεως ἡμῶν ἡνίκατο ἀσθενές. Ἀθραυστα
 τοῖνυν καὶ ἀδιάρρηκτά εἰσι τὰ τοιαῦτα σώματα διὰ τὴν τοῦ 115
 ἐν αὐτοῖς θησαυροῦ ἀκαταμάχητον δύναμιν. Διὸ καὶ ἐπιφέρων
 φησὶν · « Ἴνα τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως μὴ ἦ ἐξ ἡμῶν,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ » Καὶ ἵνα ὑμῖν αὐτὸ ἐκδηλωτέρον
 ἀπεργάσωμαι, τοιοῦτόν ἐστιν ὃ φησι · « Μὴ νομίσης ὅτι ὑπὸ
 σοῦ, φησί, συνέχεται καὶ τηρεῖται ὁ ἐν σοὶ θησαυρός, ἀλλὰ 120
 ὑπὸ τοῦ ἐν σοὶ θησαυροῦ αὐτὸς σὺ μᾶλλον τετήρησαι, ὑπὸ
 τῆς ἐν σοὶ χάριτος κατεσκευάσθης εἰς τὸ εἶναι σκεῦος
 εὐχρηστον τῷ Θεῷ . Τὸ δὲ θαυμαστόν, ὅτι καὶ ἐὰν μὴ
 ὑφ' ἡμῶν ἀλλ' ὑφ' ἐτέρων ἐχθρῶν τιναν συντριβῇ τὸ σκεῦος,
 ὁ μὲν θησαυρός μένει ἀκένωτος, τὸ δὲ σκεῦος ἰσχυρότερόν 125
 τε καὶ ἀσφαλέστερον ὑπὸ τῆς τοῦ θησαυροῦ ἐνεργείας
 κατασκευάζεται · ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν. » Ὅθεν περὶ τούτου ὁ
 αὐτὸς ἀπόστολος λέγει « Πάντα ἰσχύει ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί
 με Χριστῷ . »

Ἄλλ' ὅρα μοι πῶς διὰ τῶν τοιούτων λόγων πανταχοῦ τὴν 130
 Τριάδα ἀχώριστον εἶναι φησι καὶ ἐν ἡμῖν μένουσαν « Ὁ
 Θεὸς γάρ, φησὶν, ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτῶν φῶς λάμψαι, ὃς
 ἔλαμψε — τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δηλονότι ἐν ταῖς καρδίαις
 ἡμῶν » — οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἔφη « Κἀγὼ Παράκλητον
 ἄλλον πέμψω ὑμῖν, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας » —, καὶ πάλιν · 135
 « Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν σκεύεσιν δοτρακίνοις »
 εἰς τὸν καρδίαις σαρκίνας . Βουλόμενος δὲ δεῖξαι σοι

- τὸν θησαυρόν, ὅτι οὐκ ἄλλος τίς ἐστι παρὰ τὸν λάμψαντα
 ἀλλὰ ὁμότιμος καὶ ὁμοούσιος αὐτοῦ ὑπάρχει, προσέθηκε
 140 λέγων· « Ἴνα τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως μὴ ἢ ἐξ ἡμῶν
 ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ », τοῦ ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἐλάμψεως δηλονότι
 τοῦ Πνεύματος σκηνώσαντος. Τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ
 θησαυρός, ἡ Ἁγία Τριάς, συνεχόμενος μὲν ὑφ' ἡμῶν διὰ
 τῆς τῶν ἐντολῶν, ὡς εἴρηται, πασῶν ἐκριβοῦς φυλακῆς,
 145 συνέχων δὲ ὅλους ἡμᾶς διὰ τῆς αὐτοῦ φιλευθροπίας τε καὶ
 δυνάμεως καὶ χάριτος, πάντοθεν ἀτρώτους καὶ ἀκλινεῖς
 καὶ ἀσαλεύτους συντηρῶν καὶ διαφυλάττων ἡμᾶς· οὐς καὶ
 ὡς ἀσθενοῦντας καὶ εὐαλίσθους, μικρόν τι ἐλλείψαντας ἢ
 σφαλέντας, αὐτὸς εὐθὺς ὁ θησαυρὸς συσφίγγει καὶ πρὸς
 150 ἑαυτὸν ἐνοῖ τε καὶ συγκολλᾷ ἑαυτῷ καὶ ἀναπληροῖ τὰ ἡμῶν
 ὑστερήματα καὶ στερροῖ καὶ παγιωτέρους ἡμᾶς ἐπεργάζεται.
 Διὰ δὲ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
 παραστήσαι ἑαυτοὺς ἀμέμπτους τῷ Κυρίῳ ἐκ πάσης
 ἁμαρτίας, ἐπιφερομένους μεθ' ἑαυτῶν τὴν φυλακὴν πασῶν
 155 τῶν σωτηρίων αὐτοῦ ἐντολῶν. Οὕτω γάρ ταύτας ὁ τεχνίτης
 Θεὸς Λόγος λαβόμενος, ὡς ὕλην τινὰ διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
 καὶ λίθων τιμίων συμπεφορημένην, αὐτὸς ὁμοῦ πάσας
 ἐνώσει καὶ εἰς εὐχρηστον διὰ τῶν τοιούτων σκεῆν κατα-
 σκευάσει ἡμᾶς. Ἀλλὰ μὴ τὰς μὲν κομίσωμεν αὐτῷ, τὰς δὲ
 160 καταλείψωμεν, μηδὲ ὅταν πάσας αὐτῷ προσενέγκωμεν, περὶ
 μίαν καὶ μόνην ἀμεληταί καὶ καταφρονηταί φανῶμεν τῷ
 Δεσπότη Χριστῷ τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ ὀργισθεῖς προσρίψῃ
 κάκεινας ἡμῖν καὶ ἐκβληθῇναι ἡμᾶς ἐξω τοῦ νυμφῶνος
 καλεῖσθαι. Τοῦτο δὲ παθόντας οὐδὲν ἡμᾶς ὕστατον, εἰ καὶ
 165 πολλὰ κρούσαντες εἶπομεν· « Κύριε, Κύριε, ἀνοῖξον
 ἡμῖν ! », ὠφελήσει. Ἐρεῖ γάρ « Ὑπάγετε ἀπ' ἐμοῦ !
 Οὐδὲ γὰρ οἶδα ὑμᾶς ὡς πιστοὺς, οὐδὲ μέχρι θανάτου
 ὑπακούσαντας καὶ ἐκπληρώσαντάς μου τὸ πρόσταγμα.
 Διὸ ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ ! »
 170 Ταῦτα μὲν οὖν, οἶδα, πρῶτος ὁ ταπεινὸς ἐγὼ καὶ πανέθλιος,
 ὡς μηδὲ μίαν πεπληρωκῶς ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ μου, ἀκούσομαι.
 Εἴτα καὶ ὅσοι κατ' ἐμὲ ἀνυπότακτοι καὶ παρήκοοι τῶν
 ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, οἱ λέγοντες ἄφρονι λογισμῷ· « Εἶδα μὴ
 πεπόρνευκα ! Τὸ γὰρ ὁμῶσαι οὐδὲν ἐστίν. Εἶθε μὴ μεμολ-

χευκα ! Τὸ γὰρ ὁβολὸν ἢ κλάσμα κεκλοφέναι ἄρτου, ποία 175
 ἁμαρτία ἐστίν ; » Εἶτα πάλιν « Μασκάρως ἂν ἤμην, φησὶν,
 ἐὰν μὴ πείσομαι καὶ βεβήλως τῆς ἀρσενοφορίας περιεπάρην
 κακοῖς. Τὸ γὰρ λοιδορῆσαι ἢ φθονῆσαι, παῖξαι τε καὶ
 γελάσαι, ὅποια ἔρα ἐστὶν ἁμαρτία ; » οἱ πάλιν ἑαυτοὺς
 ἠγγυόμενοι, διὰ τὸ ἐκ σαρκικῶν τῆς ἁμαρτίας πράξειν 180
 καθαρεύειν, ὡς ἀγγέλους Θεοῦ καὶ μεγάλα περὶ ἑαυτῶν
 ἀφρόνως αἰόμενοι, μὴ ποιούμενοι δὲ λόγον τῶν ψυχικῶν
 ἀρετῶν καὶ παθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐντολῶν
 τοῦ Κυρίου καταφρονοῦντες καὶ πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν
 μὴ βιαζόμενοι ἑαυτούς, παραιτούμενοι δὲ καὶ ὑπὲρ ἐντολῆς 185
 Θεοῦ πᾶσαν ἐπίπικον πράξιν καὶ κακοπάθειαν, καὶ ἀμερίμνως
 διάγοντες.

Τί γὰρ ὄφελος, ἀδελφοί, τὸ πορνείας μὲν ἀπέχεσθαι καὶ
 ἄλλης ἀκαθαρσίας σωματικῆς, δόξης δὲ ἀντιποιεῖσθαι καὶ
 χρημάτων ἐφίεσθαι ; Ἡ μὲν γὰρ τὸ σῶμα, ἡ δὲ τὴν 190
 ψυχὴν διαφθείρει. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἀπίστους ἡμᾶς
 κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων καὶ
 τὸ ταύτης ἔρα ἀπεργάζεται . « Πῶς δύνασθε, φησί,
 πιστεῦειν, δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες καὶ τὴν
 δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες ; » Τί δὲ 195
 τὸ ἀρσενοφορίας μὲν καθαρεύειν, φθόνῳ δὲ καὶ μίσῳ καὶ
 ζήλῳ κατὰ τοῦ πλητοῦ ἐκτῆχεσθαι ; Τὸ γὰρ πρὸς τὸν
 ἀδελφὸν μίσος φονέα τὸν κακτημένον ἀποτελεῖ . « Ὁ γὰρ
 μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, φησὶν ὁ ἀπόστολος, ἀνθρωπο-
 κτόνος ἐστίν . » Ἀρρηναικίτης δὲ καὶ φονεὺς ἐνὶ πάντως 200
 κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τῶ αὐτῷ ἐπιτιμίῳ καθυπο-
 βάλλονται καὶ ὑπόδικοι κρίσεως πλυνίου ἀμετανόητοι διαμέ-
 νοντες γίνονται. Τί δὲ ἐὰν μὴ μεθύσκειται τις οἶνω, λοιδορεῖ δὲ
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ; Ἀμφότεροι γὰρ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον
 τῆς βασιλείας ἐξωθιοῦνται τῶν οὐρανῶν . « Μὴ κλανᾶσθε γάρ, 205
 φησὶν, οὔτε πόρνοι, οὔτε ἀρσενικοῦται », καὶ ἐπιφέρει
 « οὐ μέθυσοι, οὐ λοιδοροί, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ
 κληρονομήσουσι . » Τί δὲ τῆς νηστείας ὄφελος, εἰπέ μοι,
 μὴ προσούσης πραότητος : Τί δὲ τῆς πραότητος ὄφελος,
 ἐὰν ἐπὶ δάθρῳ ψυχῆς ἐστὶ καὶ παραδίδωκε μᾶς καὶ τῆς 210

- αὐτῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ; Ὡςπερ γάρ ὁ τῷ τύποντι ἀντι-
 πίπτων καὶ ἀντιτύπτων, αὐτὸν τὸν εἰπόντα Θεὸν ἀτιμάζει
 — « Τῷ τύποντί σου τὴν σιαγόνα , φησί, στρέψον αὐτῷ
 καὶ τὴν ἄλλην » —, οὕτω καὶ ὁ τοῦ βλασφημοῦντος εἰς Θεὸν
 215 μακροθυμῶς ἀνεχόμενος, εἰς τὸν βλασφημοῦμενον ἁμαρτάνει
 ὡς συνηθόμενος τῷ βλασφημοῦντι καὶ συνευδοκῶν αὐτῷ διὰ
 τῆς νομιζομένης μακροθυμίας. Τί τῇ ὑπακοῇ θαρρεῖς,
 ἀδελφέ, γαστρωμαργίᾳ δουλούμενος ; « Οὐδεὶς γάρ, φησί,
 220 δυοὶ κυρίως δουλεύειν δύναται » · γαστρός δούλον Θεοῦ
 δούλον γενέσθαι ἀμήχανον. Τί ἐγκαυχᾷ τῇ πολλῇ τῶν
 ψαλμῶν μελέτῃ, μετειωριζομένου μὲν τοῦ νοός σου, μὴ
 ἐπισταμένου δὲ τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν ; εἰ δὲ καὶ διὰ
 τοῦτο τῶν ἐπιτασσομένων σοὶ διακονιῶν ἀμελεῖς καὶ τῶν
 παρὰ τοῦ προσητάτου ἐπιταχθεισῶν σοὶ δουλειῶν τῆς μονῆς,
 225 ἐγὼ μὲν σιωπῶ, σὺ δὲ οἶδ' ὅτι ἀκήκοας τῆς θαύρας Γραφῆς
 λεγούσης « Ἐπικατέρετος πᾶς ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου
 ἀμελῶς . » Τί ἐπερείδῃ τῷ ἐν τοῖς σωματικοῖς ἔργοις
 κόπῳ, τῆς ἐνδοθεν ἀμελῶν ἐργασίας ; οὐκ ἀκουεῖς Παύλου
 λέγοντος · « Ἡ μὲν γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον
 230 ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέλεια πανταχοῦ ὠφέλιμός ἐστιν » ;
 Τί δέ, ἐάν καὶ τὰ ἀμρότερα κατορθώσῃ τις, τοὺς δὲ συνόντας
 αὐτῷ ἢ καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφοὺς κατακρίνῃ , « Ὡς
 γάρ, φησί, κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ
 μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν . » Ὁ δὲ καὶ πάντα τὰ
 235 εἰρημένα κατορθωκῶς καὶ μήτε ποιῶν τι τῶν ἀπηγορευ-
 μένων μήτε τοὺς ἀμελεῖς ἀδελφοὺς κατακρίνων, ἐν δὲ καιρῷ
 πειρασμοῦ , ἐπελθόντων αὐτῷ ἐμπυσμάτων καὶ βαπτι-
 σμάτων καὶ ὕδρευων, ἐάν μὴ ὑπενέγκῃ ταῦτα ἀταράχως, ἢ
 παραχθῇς μὲν τὴν καρδίαν οὐ προφέρει δὲ ῥῆμα ἀπρεπές,
 240 ἀλλὰ ὅλως ἐνδείξεται διὰ τοῦ ἐξωθεν σχήματος πρὸς ὀργὴν
 κινήσεται αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς καὶ λόγον ὕβριστικὸν
 ἀντιφθέγγεται ἢ ἑτερόν τι πρὸς ἀμυναν διευπράζεται, πῶς
 δούλον ἑαυτὸν καὶ μιμητὴν τοῦ ἰδίου Δεσπότου ὅλως εἰπεῖν ὁ
 τοιοῦτος ταλμῆσει καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἀπεναντίας ἐχθρόν ;
 245 Οἱ φίλοι τοίνυν τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν, ἐν
 ἑαυτοῖς κῦτόν ἔχοντες οἷα δὴ θησαυρὸν τῶν ἀγαθῶν ἔσουλον,

μετὰ χαρᾶς ἀφ' αὐτοῦ καὶ θυμηδίας τὰς τοιαύτας ὁδοὺς καὶ
ἐξουθενώσας προσυποδέχονται, ὑπεραγαπῶντες ὡς εὐεργέτας
ἐν εὐκρινεῖ διαθήσει τοὺς ταῦτα εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνυμένους
καὶ πράσσοντας. Οἱ δὲ γε λέγοντες οὗτοι « Κατὰ μὲν τὸν τῆς 250
φιλονεικίας καὶ μάχης καιρὸν κινούμεθα ὡς ἄνθρωποι πρὸς
θόγγην καὶ θυμὸν, καὶ ἔσθ' ὅτε καὶ ἀμυνόμεθα ἐν λόγοις καὶ
αὐτοῖς ἔργοις τοὺς ἀδελφούς, ὕστερον δὲ οὐκ ἔχομεν κατ'
αὐτῶν ἔχθραν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πάντα ἀφίεμεν καὶ μάλιστα
ἐὰν καὶ συγχώρησιν πρὸς ἀλλήλους ποιήσωμεν », τοίκασι μοι 255
ἀγράφῃ πυξίδι ἐν ᾧ ὅταν λάβῃ καιρὸν ἡ ἔχθρὸς καὶ πολέμιος
τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐγγράφει δι' αὐτῶν ἐκείνων τὰ πονηρὰ καὶ
μιαρὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ ὑπάγει αὐτοὶ δὲ πόλιν τὰ ἅπαντα
ἐγραψεν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ κινήθέντες ἐξαλείφοντες, οὐ προ-
αιροῦνται ἐγγράψαι τὰ τοῦ Χριστοῦ ἀντ' αὐτῶν, ἵνα ἐλθὼν 260
ὁ ὑπεναντίας εὐρήσῃ ἐγγεγραμμένους τὰς πλάκας τῶν καρδιῶν
αὐτῶν καὶ ἀποστραφῇ ἡτηγμένος καὶ κατησχυμένος, ἀλλ'
ὀκνηρὸς καὶ βαθυμίαν ἀγράφους βίαιος αὐτῶν ἔων ταύτας,
ὅταν ἀποστείλῃ ὁ Κύριος γράψαι τὰ ἑαυτοῦ δόγματα ἐν τινι
τῶν τοιούτων, εὐθὺς ἐκεῖνοι γράφουσι προθύμως τὰ τοῦ 265
ἔχθρου καὶ τὰ μὲν πικρὰ καὶ θανατηφόρα προσέκνται, τὰ
δὲ ζωοποιὰ καὶ ὑπὲρ μέλι γλυκέα ἐξ αὐτῶν ἀπωθιούνται.

Ὁ μὴδὲν οὖν ἐπιτακτικῶς Κύριος ὁ Ἰησοῦς καὶ Θεὸς ἡμῶν
ἐτύφθη, ἵνα οἱ μμούμενοι αὐτὸν ἁμαρτωλοὶ μὴ μόνον
ἀφροσιν τῶν ἡμαρτημένων λάβωσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεότητος 270
αὐτοῦ συγκοινωνοὶ διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτῶν γένηνται· καὶ ὁ μὴ
τοῦτο ἐν ταπεινώσει καρδίας καταδεχόμενος, ὡς ἐπαισχυνό-
μενος τὰ τοῦ Δεσπότου πάθη μμῆσασθαι, ἐπαισχυνήσεται
καὶ αὐτὸν ὁ Χριστὸς ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ τοῦ Πατρὸς
αὐτοῦ τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τὸ δὲ λεγόμενον τοιοῦτόν 275
ἐστὶν Θεὸς ὢν ἐκεῖνος ἐγένετο δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος. Ἐρρα-
πίσθη, ἐνεκτύσθη καὶ ἐσταυρώθη, διδάσκων οἰονεῖ καὶ
λέγων ἐκάστῳ ἡμῶν δι' ὧν πέπονθεν ὁ ἀπαθὴς τῇ Θεότητι
« Ἐὰν βουλῇ, φησὶν, ἄνθρωπε, γενέσθαι Θεὸς καὶ ζωῆς
ἐπιτυχεῖν αἰωνίου καὶ σὺν ἐμοὶ εἶναι, οὐπὲρ ὁ σὸς προπάτωρ 280
ποτὲ κακῶς ἐπιθυμήσας οὐκ ἔτυχεν, οὕτω ταπεινώθητι, ὡς
ἐταπεινώθη ἐγὼ διὰ σέ καὶ ἀποθέμενος τὸ ἀλαζονικόν

- τε καὶ ὑπερῆφانون τοῦ δαιμονιώδους φρονήματος, δέξαι
 βαπτίσματα, δεξαι ἐμπόσματα, κολαφίσματα, καὶ ὑπόμεινον
 285 ταῦτα μέχρι θανάτου καὶ μὴ ἐπαισχυνθῆς. Εἰ δὲ σὺ παθεῖν
 αἰσχυνθῆς διὰ τὰς ἐμὰς ἐντολάς, ὡς ἐγὼ ὁ Θεὸς ἔπαθον διὰ
 σέ, αἰσχύνῃ καὶ γὼ ἡγήσομαι τοῦ σὺν ἐμοὶ εἶναι σε ἐν τῇ
 μετὰ δόξης ἐλεύσει μου καὶ ἐρῶ τοῖς ἀγγέλοις μου·
 « Οὗτος ἐν τῇ ταπεινώσει μου ἐπηρεχύνθη με καὶ καταλιπεῖν
 290 τὴν δόξαν τοῦ κόσμου καὶ ὁμοιωθῆναι μοι οὐ κατεδέξατο,
 καὶ δὲ ὅτε τῆς δόξης μὲν τῆς φθαρτῆς αὐτὸς ἐσυμνώθη,
 ἐγὼ δὲ ἐν τῇ τοῦ Πατρὸς μου ἀθανάτῳ δόξῃ δεδοξασμαι,
 καὶ τὸ ὅλας ὄραν αὐτὸν ἐπαισχύνομαι! Ἐκδληθῆτω τοι-
 γαροῦν ἔξω, ἀρθῆτω ὡς οἱ ἀσεβεῖς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν
 295 Κυρίου! » Ταῦτα τοίνυν ἀκούσονται οἱ πάσας μὲν τὰς
 ἐντολάς κατὰ τὸ δοκοῦν τηροῦντες, δι' αἰσχύνῃ δὲ καὶ
 ἐντροπῇ ἀνθρώπων μὴ καταδεχόμενοι τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπι-
 φερομένας αὐτοῖς ὕβρεις καὶ ἀτιμίας ἢ λοιδορίας, μηδὲ
 τοὺς βαπτισμοὺς μηδὲ τὰς ἐξ αὐτῶν πληγὰς ὑποφέροντες.
 300 Φρίξατε, ἄνθρωποι, καὶ τρομάξατε, καὶ τὰς ὕβρεις ἃς ὁ
 Θεὸς ὑπέστη διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, μετὰ χαρᾶς καὶ ὑμεῖς
 ὑπομείνατε! Ὁ Θεὸς ὑπὸ αἰσχίστου δούλου βαπίζεται
 ὑπόδειγμά σοι νίκης διδούς, καὶ σὺ παρὰ τοῦ ὁμοιοπαθοῦς
 σου ἀνθρώπου οὐ καταδέχῃ τοῦτο παθεῖν; Θεοῦ μιμητῆς
 305 αἰσχύνῃ γενέσθαι, καὶ κῶς συμβασιλεύσεις αὐτῷ καὶ
 συνδοξασθήσῃ ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ, μὴ ὑπομείνας
 αὐτόν; Εἰ γὰρ κάκεινος, ὅσον τὸ ἐπὶ σοί, ἄνθρωπος
 ἐπηρεχύνθη γενέσθαι διὰ σέ καὶ ἐν τῷ τῆς παραβάσεως
 πτώματι κείμενόν σε μέχρι τοῦ παρόντος κατέλιπεν, οὐχί
 310 μετὰ τῶν ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν ἐν τοῖς τοῦ ἔθους μυχοῖς
 ἐναπέμεινας, εὐχί; Πιστεύεις ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς;
 « Ναί », φησὶν. Εἰ οὖν πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν
 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐστιν θεὸς ἀκένωτος ἐκενώθη ἐκ τῶν
 κόλπων τῶν πατρικῶν, θεὸς κατέλθεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τοῦ
 315 ἀπείρου ὧφους τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀφράστου δόξης αὐτοῦ
 καὶ γέγονεν ἄνθρωπος εὐτελὲς καὶ πτωχὸς διὰ σέ, σὺ πληρὸς
 ὢν καὶ τέφρα καὶ κόνις, οὐ καταδέχῃ τοῦ νομιζομένου ὑψηλοῦ

σου θρόνου καταλθεῖν καὶ ταπεινωθῆναι τῷ ἀδελφῷ σου, τῷ
 κάτω μὲν ἱσταμένῳ κατὰ γε τοῦτο δὴ τὸ ὀρώμενον, ἴσως
 δὲ ταῖς ἀρεταῖς ὑπερκειμένῳ σου ; Οὐκ ἀπορρίπτεις τὴν 320
 στολὴν τὴν δοκοῦσαν εἶναι λαμπράν, ἐκείνου τὸ τρίχινον
 καὶ τὴν ταπεινώσιν δυσωπούμενος ; Οὐ παρορᾷς πάντα ἃ
 παίγνιον ὄντως ἐστὶ καὶ προσωπεῖον μᾶλλον ἀσχημοσύνης
 καὶ οὐ δόξα λαμπρότητας ; Οὐχ ὅμοιος γίνῃ κατὰ πάντα τῷ
 σῷ πλαστοουργῷ καὶ Θεῷ, τοῖς ἀδελφοῖς σου συνταπεινούμε- 325
 νος ; Εἰ οὖν ὁμοιωθῆναι αὐτῷ οὐκ ἀνέχη, μείζονα σεαυτὸν
 ὥς οὐκ οἶδας, καὶ ἐνδοξότερον ἐκείνου κατασκευάζεις
 ἄλλος ἡμῖν Ἄννας ἢ καὶ Καϊάφας ἢ Πιλάτος καὶ τύραννος
 δεικνύμενος, οὐ συγκαθέδρον ἄλλ' ὥς ἵνα τῶν κατακρίτων
 βουλούμενος παραστέναι σοι τὸν Ποιητὴν τοῦ παντός. 330

Ταῦτα τοίνυν πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ ἀρχοντας καὶ τῶν
 ἄλλων ὑπερκαθεζομένους καὶ τὰς ὀφρὺς ἀνασπῶντας μὲθ'
 ὑπεροπτικοῦ τοῦ φρονήματος Τί δὲ πρὸς τοὺς πάντα δῆθεν
 καταλιπόντας καὶ διὰ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν πτωχεύ-
 σοντας ; τί οὖν ἐροῦμεν ; Ἰδοὺ ἐπτώχευσας, ἀδελφέ, καὶ 335
 ἐμμήσω τὸν Δεσπότην σου Χριστὸν καὶ Θεόν . Βλέπε
 τοιγαροῦν ἄρτι συνόντα σοι τοῦτον καὶ συνεκαστρεφόμενον
 μετὰ σοῦ, τὸν ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν . Ἰδοὺ ὁδεύετε
 οἱ δύο ὁμοῦ · συνήτησέ τις ὑμῖν ἐν τῇ τοῦ βίου ὁδῷ, δέδωκε
 τῷ Δεσπότη σου ράκισμα, δέδωκεν ὁμοίως καὶ σοί. Ὁ 340
 Δεσπότης οὐκ ἀντιλέγει καὶ σὺ ἀντιπίπτεις ; — Ναί, φησὶν,
 εἶπε γάρ τῷ ράπισαντι · « Ἐάν κακῶς ἐλάλησα, μαρ-
 τύρησον περὶ τοῦ κακοῦ · εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις ; »
 Τοῦτο οὐχ ὥς ἀντιλέγων εἶπεν, ὥσπερ ὑπέλαβες, ἀλλ'
 ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν 345
 τῷ στόματι αὐτοῦ · ἄλλως τε δὲ καὶ ἵνα μὴ νομισθῇ ὅτι
 ὥς ἁμαρτίαν πεποιηκότα δικαίως αὐτὸν ἐτυφεν ὁ εἰπὼν
 αὐτῷ · « Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ », τοῦτου χάριν
 ἀνεύθυνον ἑαυτὸν ἀποφαίνων τοῦτο ἐφθάρχετο. Ἄλλ' οὐχί
 πάντως καὶ ἡμεῖς τοιοῦτοι οἱ πολλαῖς ἁμαρτίαις ὑπεύθυνοι. 350
 Καὶ γὰρ βαρύτερον πολλῷ χεῖρονα τοῦτου ὑποστάς οὐδὲν
 οὐδαμῶς λαλήσας εὐρίσκεται, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑπὲρ τῶν
 σταυρωσάντων αὐτὸν εὐχόμενος δαίκνυται. Ἐκεῖνος παιζό-

- μενος οὐκ ἀγανακτεῖ καὶ σὺ δυσχεραίνεις ; Ἐκεῖνος ἐμ-
 355 πτύσματα καὶ κολαφίσματα καὶ φραγγαλώσεις ὑφίσ-
 τатаι καὶ σὺ οὐδὲ λόγον ἀνέχῃ σκληρὸν καταδέξασθαι ;
 Ἐκεῖνος σταυρὸν καὶ θάνατον ἀτίμον καὶ τὰς ἐκ τῶν ἡλίων
 ὀδύνας δέχεται καὶ σὺ τὰς ἀτιμοτάτας διακονίας οὐ καταδέχῃ
 ποιεῖν ; Καὶ πῶς τῆς δόξης αὐτοῦ συγκοινωνὸς γενήσῃ, τοῦ
 360 ἀτίμου θανάτου αὐτοῦ συγκοινωνὸς γενέσθαι μὴ καταδεχόμε-
 νος ; Ὅντως εἰς μάτην τὸν πλοῦτον κατέλιπες, τὸν σταυρὸν
 ἄραι, ὥς ἐκεῖνος ἐκέλευσε, μετὰ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας
 μὴ βουληθεὶς ἂ « Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς
 πτωχοῖς », τῷ νεανίσκῳ καὶ ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἐνετείλατο
 ■■■ σὺν αὐτῷ, « καὶ ἄρον τὸν σταυρὸν σου καὶ δεῦρο ἀκολούθει
 μοι ! » Σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἐσχόρπισας, ἄραι δὲ τὸν σταυρὸν
 μὴ καταδεξάμενος, ὥσπερ εἴρηται, ὅπερ ἐστὶ τὸ τὴν πάντων
 ὑπενεγκεῖν τῶν πειρασμῶν ἐκθύμως ἐπιφορὰν, ἐναπελείφθης
 ἐν τῇ τοῦ βίου ὁδῷ καὶ ἐχωρίσθης δυστυχῶς τοῦ γλυκυτάτου
 370 Δεσπότη σου καὶ Θεοῦ !
- Ἄλλὰ παρακαλῶ, πατέρες καὶ ἀδελφοί, φυλάξωμεν πάσας
 τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, ὑπομείνωμεν τοὺς ἐπερχομένους
 ἡμῖν πειρασμοὺς μέχρι θανάτου διὰ τὸν πόθον τῆς βασιλείας
 τῶν οὐρανῶν, ἵνα καὶ τῆς δόξης τοῦ Ἰησοῦ κοινωνοὶ καὶ
 375 τῆς αἰωνίου ζωῆς μέτοχοι καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἀπορ-
 ρήτων ἀγαθῶν κληρονόμοι γενώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
 Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XXVIII

Παρί τῆς ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐγγεναμένης τοῖς ἀγωνιζομένοις 1
καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ζωοποιοῦ νεκρώσεως. Καὶ ὅτι οἱ ἐν
τῇ χάριτι ὑπὲρ τὸν νόμον γενόμενοι τὴν τοῦ Θεοῦ φωτὸς
χάριν γνωστῶς ἐν αὐτοῖς λαμβάνουσιν ὅτι γὰρ μὴ λαβόντες 5
ἤδη τοῦτο τὸ φῶς κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν, μηδὲ καθορῶντες
αὐτό, ὅτι ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ νόμου εἰσι καὶ κριθήσονται ὑπ'
αὐτοῦ. Καὶ ὅποιον θεὸς εἶναι τὸν τε προηγούμενον καὶ τὸν
ἱερέα, τὸν δεσμεῖν καὶ λύειν ἐκωθεν λαβόντα τὴν ἐξουσίαν.
Καὶ ὅτι τῷ Ἀληθῶς ἱεραουργοῦντι καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατα-
λαμπομένῃ φωτὸς πάντες κατάδηλοι, αὐτοὶ τε οἱ Πνεύματι 10
περιπατοῦντες Θεοῦ καὶ οἱ μὴ πω τὸν χοικὸν ἐκδυσάμενοι
ἄνθρωπον.

Λόγος ΚΗ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, βλέπετε πῶς ἀκούετε. Φησὶ γάρ ὁ 1
Χριστὸς καὶ Θεός « Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς. » — Ἵνα τί 15
φησὶν; Ἵνα ἐν πρώτοις μὲν τὴν ἐπὶ σωτηρίαν ἄγουσαν ὁδὸν
διδασκῶμεν, ἔπειτα καὶ διὰ τῆς πράξεως τῶν ἐντολῶν
ἀμεταστρέπτως βαδισαντες, ἐπ' αὐτὴν τὴν σωτηρίαν τῶν
ψυχῶν ἡμῶν καταντήσωμεν. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ σωτηρία 20
ἡμῶν; Ἰησοῦς ὁ Χριστός, καθὼς ὁ ἄγγελος ἐπιστάς τοῖς
ποιμέσιν ἔλεγεν· « Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην,
ἥτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ
ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ. » Σπευσσωμεν οὖν
ἐκαστος ἡμῶν, ἀγαπητοί, δράμωμεν εὐτόνως μηδὲν φορτικόν 25
ἢ βιωτικόν ἢ δυσδίαστατον ἐπιφερόμενοι, ἵνα μὴ σχολαίό-
τερον βαδίζειν ἐκ τούτου ἀναγκαζόμενοι, οὐ δυνηθῶμεν
φθάσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ. Παρακαλῶ ὑμᾶς
διὰ τῆς ἐνεργούσης ἐν ὑμῖν χάριτος μὴ ἀμελῆσαι τῆς
σωτηρίας ὑμῶν, ἀλλὰ ἀναστάντες ὡς ἐξ ὕπνου τῆς πονηρᾶς 30
οἰήσεως καὶ ἀμελείας, μὴ στῶμεν μηδὲ καθίσωμεν ἕως ἂν

ἔξω τοῦ κόσμου γενόμεθα καὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν καὶ Θεὸν
 εὐρόντες καὶ κατιδόντες ἐκεῖ, προσκυνήσωμεν αὐτῷ καὶ
 προσπέσωμεν, καὶ μὴδὲ μέχρι τούτου σῴμεν, ἀλλ' ἕως
 οὐ κακείνος πρὸς ἡμᾶς εἶπη « Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ
 35 κόσμου, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου. »

Πῶς δέ τις ἔρχεται εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου ; Ἐάν
 ἑαυτὸν σταυρώσῃ τῷ κόσμῳ καὶ τὸν κόσμον ἑαυτῷ, καθὼς
 καὶ ὁ Παῦλος φησιν « Ἐμοὶ κόσμος ἐσταυρωταὶ καὶ γὰρ τῷ
 κόσμῳ. » Καὶ τί ταῦτα, φησί, πρὸς ἐκεῖνα συνάδει τὰ
 40 ῥήματα ; — Τὰ μὲν ῥήματα, φησὶν, ἄλλα, ἡ δὲ δύναμις τῶν
 ἀμφοτέρων μία καὶ ἡ αὐτή. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἔξω τῆς οἰκίας
 ὢν, τοὺς ἐνδοθεν ἐγκεκλεισμένους οὐ καθορᾷ, οὕτως οὐδὲ ὁ
 ἐσταυρωμένος τῷ κόσμῳ ἦτοι νεκρωμένος αἰσθησὶν τινα
 πρὸς τὰ ἐν κόσμῳ πράγματα κέντηται. Καὶ ὥσπερ πάλιν
 45 τὸ νεκρὸν σῶμα οὔτε πρὸς τὰ ζῶντα οὔτε πρὸς τὰ σὺν αὐτῷ
 νεκρά κείμενα σώματα τὴν οὐανοῦν αἰσθησὶν ἔχει, οὕτως
 οὐδὲ ὁ ἔξω τοῦ κόσμου ἐν Πνεύματι Θεῷ γεγονώς καὶ σὺν
 Θεῷ ὢν δύναται πρὸς τὸν κόσμον αἰσθησὶν ἔχειν ἢ πρὸς τὰ
 τοῦ κόσμου πράγματα.

50 Οὕτω τοιγαροῦν, ἀδελφοί, καὶ πρὸ θανάτου θανάτος καὶ
 πρὸ τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων ψυχῶν ἀνάστασις γίνεται
 ἔργῳ καὶ δυνάμει καὶ πείρᾳ καὶ ἀληθείᾳ. Τοῦ θνητοῦ γὰρ
 φρονήματος ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου νοός ἐξαφανιζομένου καὶ
 τῆς νεκρότητος ὑπὸ τῆς ζωῆς διωκομένης ἡ ψυχὴ τότε, ὡς
 55 ἐκ νεκρῶν ἀναστῆσα, ἑαυτὴν διολογισμένως ὁρᾷ, καθάπερ
 οἱ ἐξ ὕπνου ἀνιστάντες ἑαυτοὺς βλέπουσι, καὶ τὸν αὐτὴν
 ἀναστήσαντα ἐπιγινώσκει Θεόν, ὃν κατανοοῦσα καὶ ᾧ
 εὐχαριστοῦσα, προσκυνεῖ καὶ δοξαλογεῖ τὴν ἀπειρον αὐτοῦ
 ἀγαθότητα. Τὸ δὲ σῶμα οὐκ ἔχει πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας
 60 τὴν οὐανοῦν ἐμπνευσιν ἢ κίνησιν ἢ ἐνθύμησιν, ἀλλὰ νεκρὸν
 ὅλον καὶ ἄπνουν ἐν τούτοις γίνεται.

Ἔστιν οὖτε καὶ αὐτῶν εἰπεῖν πολλάκις τῶν κατὰ φύσιν ὁ
 ἄνθρωπος ἐπιλανθάνεται τηλικαῦτα διὰ τὸ ἐν τοῖς ὑπὲρ
 φύσιν αἰετὶ ἐνδιατρίβειν νοερώς τὴν ψυχὴν. Καὶ εἰκότως
 65 « Πνεύματι γάρ, φησί, περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν
 σαρκὸς οὐ μὴ τηλέσητε. » Νεκρὰ γὰρ ἡ σὰρξ, ὥσπερ

εἴρηται, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως γινουμένη τοῦ Πνεύματος, ἀνενοχλήτους ἡμᾶς τοῦ λοιποῦ ἐάσει καὶ ἀνεμποδίστως βιώσετε, ἐπεὶ « νόμος τῷ δικαίῳ οὐ καίται », κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὡς ὑπὲρ νόμον δηλονότι πολιτευομένη. 70
 « Ὅπου γάρ, φησί, Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία », ἐλευθερία ἐκ τῆς τοῦ νόμου πάντως δουλείας. Ὁ γὰρ νόμος ὁδηγὸς καὶ παιδαγωγὸς καὶ χειραγωγὸς καὶ διδάσκαλος δικαιοσύνης ἐστὶν ἐν τῷ λέγειν « Ποιήσεις τὸ καὶ τὸ » καὶ αὐθις · « Τὸ καὶ τὸ οὐ ποιήσεις », ἡ δὲ χάρις καὶ ἡ 75 ἀλήθεια οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πῶς, « Καὶ τοιήσεις πάντα καὶ εἴπης κατὰ τὴν δεθείσάν σοι χάριν καὶ λαλοῦσαν ἐν σοὶ » καθὰ γέγραπται · « Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ Θεοῦ », οὐ διὰ γραμμάτων καὶ χαραγμάτων τὸ καλὸν ἐκμανθάνοντες ἀλλ' ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι τοῦτο ἐκδιδασκόμενοι, οὐδὲ ἐν 80 λόγῳ μόνῳ ἀλλ' ἐν φωτὶ λόγου καὶ ἐν λόγῳ φωτὸς μυστικῶς τὰ θεῖα μυούμενοι. « Τηνικαῦτα γάρ καὶ ἐαυτοῖς καὶ τοῖς πλησίον, φησί, διδάσκαλοι ἔσθε, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἄλλας τῆς γῆς. »

Οἱ οὖν πρὸ τῆς χάριτος ὡς ὑπὸ νόμον ὄντες, καὶ ὑπὸ 85 τὴν αὐτοῦ σκιάν ὑπῆρχον καθήμενοι. Ὡς δὲ μετὰ τὴν χάριν καὶ ἡμέραν γινόμενοι, τῆς σκιᾶς ἦται τῆς δουλείας τοῦ νόμου ἠλευθερώθησαν, ὑπεράνω δηλονότι γεγονότες αὐτοῦ, ὡς διὰ κλίμακός τινος, τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, εἰς ὕψος ἀρθέντες καὶ τῷ νομοθέτῃ συμβιοτεύοντες, νομοθέται καὶ 90 αὐτοὶ μᾶλλον ὄντες ἢ νόμου φύλακες.

Ἄρα γέ ἐστιν ὃς ἔχει ὧτα ἀκοῦειν, ἵνα δυνηθῇ τῶν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος λεγομένων ἐνωτισθῆναι τὴν δύναμιν Ἄρα καὶ νῦν ἐστὶν ὁ νῦν κεκτημένος Χριστοῦ, ἵνα νοήσῃ καλῶς καὶ θεοπρεπῶς τὰ ὑπὸ ταύτου γραφόμενα; Ἄρα 95 καὶ νῦν εὑρεθήσεται τις ἔχων λαλοῦντα ἐν αὐτῷ τὸν Χριστόν, ἵνα καλῶς ἰσχύσῃ διερμηνεύσαι τὰ ἐγκρυπταμένα τοῖς λόγοις μυστήρια, « Σοφίαν γάρ λαλοῦμεν, φησὶν, οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν καταργουμένην, ἀλλὰ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκακρυμμένην » μὲν τοῖς πολλοῖς, ἡμῖν δὲ καὶ λίαν 100 ἀποκαλυπτομένην καὶ γνωσκομένην, τοῖς τῷ φῶδι τοῦ

- Θεοῦ στοιχειούμενοι καὶ δεῖ βλέπουσι πρὸς αὐτόν. Οὐ γὰρ
 ὁ οὐκ οἶδαμεν λαλοῦμεν, ἀλλ' ὁ οἶδαμεν μαρτυροῦμεν, ὅτι
 τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ ἤδη φαίνει καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ
 105 καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ἐντὸς μὲν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν,
 ἐκτὸς δὲ ἐν τῷ νοί περιλάμπων ἡμᾶς ἀνεσπέρως, ἀτρέπτως,
 ἀναλλοιωτῶς, ἀσχηματίστως, λαλοῦν, ἐνεργοῦν, ζῶν καὶ
 ζωοποιον καὶ φῶς τοὺς λαμπομένους ὑπεργαζόμενον.
 Ἡμεῖς μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ οἱ αὐτόν
 110 καταξιώθεντες ἰδεῖν πάντες ὡς φῶς ἐθελεσαντο, καὶ οἱ
 λαβόντες αὐτόν ὡς φῶς αὐτόν εἶλαβον, ὅτι προπορεύεται
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ δίχα φωτὸς
 ἀμῆχανόν ἐστι φανῆναι αὐτόν, καὶ οἱ μὴ ἰδόντες τὸ φῶς
 αὐτοῦ οὐδὲ ἐκεῖνον εἶδον, ὅτι ἐκεῖνος τὸ φῶς ἐστὶ, καὶ
 115 οἱ μὴ λαβόντες τὸ φῶς οὐκ ἔχουσιν τὴν χάριν εἶλαβον οἱ γὰρ τὴν
 χάριν λαβόντες φῶς Θεοῦ καὶ Θεὸν εἶλαβον, καθὼς εἶπε τὸ
 φῶς, ὁ Χριστὸς « Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἔμπεριπα-
 τήσω . »

- Οἱ δὲ μήπω ταῦτα παθόντες ἢ ἀξιωθέντες, πάντες οἱ
 120 τοιοῦτοι ὑπὸ τὸν πρὸ τῆς χάριτος νόμον εἰσὶ, δοῦλοι καὶ
 μαθηταὶ δούλων καὶ ἀκροαταὶ νόμου καὶ τέκνα παιδίσκης
 καὶ υἱοὶ σκότους τυγχάνουσι, καὶ βασιλεῖς καὶ πατριάρχαι,
 καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ ἀρχόντες καὶ ἀρχόμενοι, καὶ
 λαϊκοὶ καὶ μονάζοντες, καὶ ἀσκηταὶ καὶ ἡγούμενοι, καὶ
 125 πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, καὶ ἀσθενεῖς καὶ ὑγιεῖς τῷ σώματι
 πέλωσι. Πάντες γὰρ οἱ ἐν σκότει καθήμενοι υἱοὶ σκότους
 εἰσὶ καὶ μετανοῆσαι οὐ βούλονται. Ἡ γὰρ μετάνοια θύρα
 ἐστὶν ἐξάγουσα ἀπὸ τοῦ σκότους καὶ εἰσάγουσα εἰς τὸ φῶς.
 Ὁ οὖν πρὸς τὸ φῶς μὴ εἰσελθὼν οὐ διήλθε τὴν θύραν τῆς
 130 μετάνοιας καλῶς· εἰ γὰρ διήλθεν, ἐγένετο ἄν ἐν φωτί.
 Ὁ δὲ μὴ μετανοῶν ἁμαρτάνει, διότι οὐ μετανοεῖ· « Τῷ
 γὰρ εἰδότε καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, φησὶν, ἁμαρτία
 αὐτῷ ἐστὶν » Ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι
 τῆς ἁμαρτίας καὶ μιστὶ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ
 135 φῶς, ἵνα μὴ φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα. Νῦν μὲν γὰρ
 ἐκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως διὰ μετάνοιας εἰσερχόμενοι
 πρὸς τὸ φῶς, ἐλεγχόμεθα μὲν καὶ κρινόμεθα, ἀλλὰ μυστικῶς

τοῦτο καὶ ἀποκεκυρμένως ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ ταμείῳ τῶν
 ψυχῶν ἡμῶν πρὸς καθαρισμόν μὲν καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτη-
 μάτων ἡμῶν, ἐλεει καὶ φιλανθρωπία Θεοῦ, ὑπιστάμεθα, 140
 μόνου δηλαδὴ Θεοῦ — καὶ ἡμῶν — τὰ καθ' ἡμᾶς ἐπισταμένου
 καὶ βλέποντος· τότε δέ, ἤγουν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου,
 πρὸς τοὺς μὴ θέλοντας νῦν ἐλθεῖν πρὸς τὸ φῶς, ἀλλὰ
 μισοῦντας αὐτό, τὸ ἄρτι κρυπτόμενον φῶς ἀποκαλυφθήσεται.
 καὶ τὰ κρυπτά τούτων πάντα φανερά γενήσονται. Καὶ 145
 οἱ οἱ ἕσμεν ἕκαστος ἡμῶν νυνὶ τῶν ἀνθρώπων, ἑαυτοὺς
 περικρύπτοντες καὶ διὰ μετανοίας φανερώσαι τὰ ἑαυτῶν
 μὴ βουλόμενοι, τότε ὑπὸ τοῦ φωτὸς δῆλοι καὶ φανεροὶ Θεῷ
 καὶ τοῖς πᾶσι γενώμεθ' αὐτοὺς καὶ γενησόμεθα.

Καὶ θέα μοι ἐνταῦθα τῆς αἰσχύνης τὸ μέγεθος ὡςπερ 150
 γὰρ ἐν οἰκίᾳ ἔνδον τὰς θύρας ἐχούσῃ συγκυκλισμένης, ἐὰν
 ἐξ ἡμῶν τις ὑπάρχων καὶ ὡς παρὰ τινος τῶν ἔξωθεν μὴ
 καθωρόμενος, ἀφειδῶς ἁμαρτάνει, μοιχείας δῆθεν ποιῶν
 καὶ παιδοφθορίας ἢ ἑτερά τινα μυστὰ ἐργαζόμενος, εἴτα
 φανερωθεὶς αἰφνης τὸ πονηρὸν ἐργαζόμενος, μεγάλην τὴν 155
 αἰσχύνην ὑφίσταται· ἢ καὶ πάλιν ἄλλως, ἐὰν κατὰ τοῦ
 βασιλείως τις μελετᾷ καὶ τὰ καθ' αὐτοῦ ἐγγράφως ἐκτίθῃσιν
 ἢ ἐὰν λέγῃ τι καὶ βουλευῇται τῶν μὴ δεόντων ἀπλῶς, ἔνδον,
 ὡς εἴρηται, κεκυρμένως οἰκίας —, εἴτα τοῦ βασιλείως μετὰ
 τῆς συγκλήτου ἀπάσης καὶ τῆς συνήθους ἄλλης δορυφορίας 160
 ἐπιστάντος καὶ τὴν οἰκίαν περικυκλώσαντος, αἰφνης τοῦ
 οἰκῆματος ἀρθέντος ὅλου, αὐτὸς φανερωθῇ καὶ πάντα αὐτοῦ
 τὰ βουλευόμενα, μεγάλην τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν καταδικὴν
 καθυπομένει, οὕτω καὶ τότε τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς πάντας
 τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ γενήσεται· καὶ νῦν μὲν ὡς ἡμέρα φωτισ- 165
 θήσεται, οἰκία δὲ πᾶσα καὶ σπήλαιον καὶ οὐρανὸς αὐτὸς καὶ
 γῆ ἀρθήσονται, καὶ πάντες οἱ μὴ τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένοι,
 ἤγουν οἱ μὴ λαβόντες τὸ φῶς, ὡς προσέπομεν, καὶ ἐν αὐτῷ
 προόντες καὶ φῶς ὄντες, γυμνοὶ φανήσονται καὶ πολλῆς
 τῆς αἰσχύνης πάντοθεν κληρωθήσονται. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ 170
 καὶ πᾶσα πράξις ἐκάστου, καλὴ τε καὶ κακὴ, καὶ πᾶς λόγος
 καὶ πᾶσα ἐννοία καὶ ἐνθυμῆσις, ἢ ἀπ' αὐτῆς δηλαδὴ τῆς
 γεννήσεως ἐκάστου ἡμῶν καὶ μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἐν

- ἡμῖν γεννηθεῖσα, ἐκεῖ συνηγμένως τότε ἐν ἐκάστῳ τῶν
 175 ἀνθρώπων φανήσονται. Καὶ τίς ἄρα ἔσται ἡ σύγκρισις,
 ἀδελφοί, ταύτης καὶ μόνης τῆς αἰσχύνῃς τότε ; Ἡ ποία
 τιμωρία μελῶν τοῦ φόβου ἐκείνου καὶ τῆς ἐντροπῆς ταῖς
 τηλικαῦτα οὕτως εὐρισκομένοις, ὡς εἴρηται, σκοτεινοῖς καὶ
 180 διχὰ τοῦ φωτίζοντος Πνεύματος ; Ὅποιον δὲ τὸν βίον,
 ὁποῖαν τὴν διαγωγὴν ἔξει ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐν τῷ σκότει
 καθήμενος, ἵνα μὴ τῇ αἰφνιδίῳ τοῦ φωτός ἐπιλάβῃ
 ῥύπος που διαλογισμοῦ ἢ πραξιάς τινος εὐρεθῇ ἐν αὐτῷ ;
 Διὸ σπουδάζομεν, ἀδελφοί μου, ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διὰ
 μετανοίας τὴν στενὴν πύλιν εἰσελθεῖν καὶ τὸ ἔνδον ταύτης
 185 θεάσασθαι φῶς. Ναί, παρακαλῶ, μὴ ἐκκακήσωμεν τοῦ
 κρούειν καὶ τοῦ ζητεῖν καὶ τοῦ αἰτεῖσθαι πρὸ τοῦ ἀνοιγθῆναι
 ἡμῖν καὶ δοθῆναι καὶ εἰσακουσθῆναι, ἔτι δὲ καὶ μέχρις ἂν
 εἰσέλθωμεν καὶ λάβωμεν φῶς καὶ ἄσπεστον αὐτὸ σχῶμεν
 ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
- 190 Ἀλλὰ μὴδὲ ἐξαπατῶμεν ἑαυτοὺς ἡμᾶς καί, ὅπισω τῶν
 τῆς σαρκὸς ἡμῶν θελημάτων ἀκολουθοῦντες, ἐκπορνεύσωμεν
 ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἡμῶν, διδασκάλους ἡμᾶς ἑαυτοὺς
 καθιστώντες, ἡγούμενοί τε καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς ἐν
 καταφρονήσει Θεοῦ καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δηλονότι
 195 γινόμενοι. Εἰ γὰρ εἰπόντος Ἰησοῦ τῷ Νικοδήμῳ · « Ἐάν
 μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται τὴν βασιλείαν ἰδεῖν τοῦ
 Θεοῦ » καὶ τοῦ Νικοδήμου ἀνταποκριθέντος αὐτῷ · « Πῶς
 δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν ; μὴ δύναται εἰς
 τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννη-
 200 θῆναι ; » ἐμέμψατο αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπε · « Σὺ εἰ ὁ
 διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις ; » καὶ
 τοι μήπω μηδαμῶς πιστεύσαντος μὴδὲ τὰ τῆς χάριτος
 ἐπισταμένου, πόσῃς ἄρα κατακρισέως ἐσμεν ἡμεῖς ἄξιοι, οἱ
 μετὰ τὴν χάριν ὄντες διδάσκαλοι καὶ μὴ τὰ μυστήρια τῆς
 205 χάριτος ἐπιστάμενοι, οἱ τοσαύτης ἀπολαύσαντες διδασκαλίας
 καὶ καθ' ἐκάστην δι' ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ διδασ-
 κάλων καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διδασκόμενοί τε καὶ προμαρ-
 τυρούμενοι ;

Εἰ γὰρ οὐκ οἶδαμεν πῶς δεῖ ἡμᾶς ἐν τῷδε τῷ βίῳ

ἀναστρέφεσθαι , οὐδὲ ὅπως ἐν ἔργοις πρότερον ἀγαθοῖς 210
ἐντρέφεσθαι δεῖ καὶ παριστάνειν ἑαυτοὺς ἡμᾶς δούλους τῇ
δικαιοσύνῃ , ὡς ἐνώπιον Κυρίου καὶ οὐκ ἀνθρώπων ἰστα-
μένους καὶ ἀμέμπτως Θεῷ δουλεύειν ζῶντι συνταξαμένους.
οὐδὲ ὅποιοί τε καὶ ποταποὶ ὀφείλομεν πρῶτον γίνεσθαι καὶ
οὕτω τῶν ἄλλων προΐστασθαι, πῶς, εἰπέ μοι, τοῦ δεσποτικοῦ 215
ποιμνίου τὴν φυλακὴν ἐγχειρισθῶμεν καὶ ἐπιμέλειαν ; Πῶς
ποιμάνωμεν αὐτὸ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ ἀρχιποιμένου
Χριστοῦ καὶ ἐπὶ νομᾷς ἐξαγάγωμεν αὐτὸ ἀειζῶους ; ' Ἀλλ' ὦ
τῆς πωρώσεως ἡμῶν καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θείων
καταφρονήσεως ' ὥστε γὰρ ἀσπίς τὰ ὄσα θύσαντες , 220
ὥστε κωφοὶ τε καὶ ἄλαλοι γεγονότες δίκην νεκρῶν καὶ
πεπηρωμένοι ὄντες τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια, οὐδὲ τῶν
λαλουμένων λαμβάνομεν αἰσθῆσιν, οὐδ' ὅτι ποτὲ ἔστι
χριστιανισμὸς ἐπιστάμεθα, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας
μυστήριον ἀγνοοῦντες καὶ ἀκριβῆς τὰ τῶν χριστιανῶν 225
μυστήρια μὴ εἰδότες, ἀλλ' ὡς περὶ τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως,
μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ τῆς γνώσεως φῶς δεικνύει τοῖς πολλοῖς
ἀναισχύτως ἐπιχειροῦμεν. ' Ἡ γνώσις οὐκ ἔστι τὸ φῶς,
ἀλλὰ τὸ φῶς ἡ γνώσις ὑπάρχει, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ
καὶ ἐξ αὐτοῦ τὰ πάντα ὃ ἡμεῖς τὴν δρασιν ἀπαρνούμενοι, 230
θήλους ἑαυτοὺς ποιοῦμεν μήτε γεννηθέντας μήτε εἰς φῶς
τὸ ἄνωθεν προελθόντας, ἀλλ' ἐπὶ ἑμδρυα ὄντες ἢ ἐκτρώματα ,
εἰπεῖν ἀληθέστερον, τοῖς ἱεροῖς τόποις ἐπιπηδῶμεν καὶ τῶν
ἀποστολικῶν ἐπιβατεύομεν θρόνων καί, τὸ δὴ χαλεπώτερον,
χρήμασιν οἱ πλείους τὴν ἱερωσύνην ἀφοβία Θεοῦ ἐξωνοῦμεθα 236
καὶ τῆς βασιλικῆς ποιμνῆς ὡς ποιμένες, οἱ μὴδὲ ἄνθρωποι
ποτὲ γεγονότες, ζητοῦμεν προΐστασθαι καὶ ταῦτα πρὸς τὸ
μόνον ἐμπλῆσαι δίκην θηρῶν τὰς ἑαυτῶν γαστέρας καὶ
τὰλλα πάντα τελέσαι ὅσαπερ ἡ ἑρπείλις τοῦ χείρονος ἀπαιτεῖ
καὶ ἡ πρὸς τὰ κάτω ἐπιθυμία καὶ βρεξίς. 240

Οὕτως ὑπῆρχον ἐξ ἀρχῆς, ἀδελφοί, οἱ ἀπόστολοι ; οὕτως
οἱ τῶν ἀποστόλων διάδοχοι ; οὕτως οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ
διδάσκαλοι ; Βαβαὶ τῆς τόλμης τῶν τοιούτων τῆς φοβεράς,
ὅτι οὐ μόνον εἰς τὰ χρήματα προδότηι τὰ αἰσθητὰ καὶ

- 245 ἱερόσυλοι γίνονται, οἱ πρὸς μόνον τὸ γλωσσόκομον ἀπονειύοντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πλούτου κατατολμῶσιν ἐφάσθαι, ὅθεν οὐδὲ αἰσχύνονται λέγειν· « Ἡμέτερόν ἐστι τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν παροῦσαν ἐλαβομεν ζωὴν ἡμεῖς ἀνωθεν. » Ὡς τῆς ἀναισχυντίας, ἵνα μὴ
- 250 λέγω τῆς ἐσχάτης παραπληξίας· Ἀπὸ τίνος, ὦ οὗτος, εἰπέ μοι, καὶ διατὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἀνωθεν ἐλαβες; Ὅτι πάντα καταλιπὼν τῷ Χριστῷ ἠκολούθησας, Ὅτι τῆς ἐπιγείου δόξης καταπεφρόνηκας, Ὅτι ταπεινὸς τῷ πνεύματι γέγονας; Ὅτι πάντα πενήθης τοῖς πένησι
- 255 δέδωκας; Ὅτι τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ἀπώλεσας ἥτοι τῷ κόσμῳ ἐνέκρινσας καὶ ἐν οὐδενὶ σαρκὸς θελήματι ταύτην εὗρηκας; Ἡ καὶ σύ, ὥσπερ πάλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἤκουσας παρ' αὐτοῦ, ἐμφυσήσαντός σοι δηλονότι καὶ εἰπόντος· « Λαβὲ Πνεῦμα Ἅγιον! Ἄν τινων ἀφήσης τὰς
- 260 ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατήσης, ἐπισχεθήσονται »;

- « Ἀλλὰ τῶν ἱερῶν ἡ ἐξουσία », φησὶν. Οἶδα καὶ γὰρ τοῦτο γὰρ ἀληθές. Οὐ πάντων δὲ καὶ τῶν ἀπλῶς ἱερῶν, ἀλλὰ τῶν ἐν πνεύματι ταπεινώσεως ἱεουργούντων τὸ Εὐαγγέλιον
- 265 καὶ ἐν ἀμέμπτῳ βίῳ πολιτευομένων, τῶν ἑαυτοὺς πρότερον τῷ Κυρίῳ παραστήσαντων καὶ θυσίαν τελείαν, ἁγίαν, εὐάρεστον, τὴν καθαρὰν αὐτῶν λατρείαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἑαυτῶν σώματος ἔνδον πνευματικῶς ἐπιδειξαμένων καὶ προσδεχθέντων καὶ ἐμφανισθέντων εἰς τὸ ἄνω θυσιαστήριον καὶ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως Χριστοῦ προσφορὰ τελεία τῷ
- 270 Θεῷ καὶ Πατρὶ προσενεχθέντων καὶ δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου μεταποιηθέντων καὶ ἀλλαγέντων καὶ εἰς Χριστόν, τὸν δι' ἡμᾶς ἀποθανόντα καὶ ἐν δόξῃ ἀναστάντα Θεότητος, μεταμορφωθέντων· τῶν ἐν ταπεινώσει τελεία νυκτός καὶ
- 275 ἡμέρας μετανοούντων καὶ πενθούντων καὶ μετὰ δακρύων οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνων δεσμέκων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτοῖς πόλιν καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν σφοδρῶς κλαίωντων ὑπὲρ ἁλλοτρίων ἁμαρτημάτων
- 280 ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τῶν μηδὲν πλέον τῆς ἀναγκαιᾶς τροφῆς

καταχρωμένων, μηδὲ ἐν μηδενὶ θεραπείᾳ ἢ ἀπόλαυσιν ἐπιτηδεύοντων τοῦ σώματος ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, « πνεύματι περιπατούντων καὶ ἐπιθυμίαν μὴ ἐπιτελούντων σαρκός »· ἔτι δὲ τὸν μῆτε πτωχὸν μῆτε πλούσιον μῆτε ἄρχοντα μῆτε ἀρχόμενον μῆτε αὐτὸν ἐκείνον τὸν τὸ διάδημα 285 περικείμενον ἕνεκα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ προτιμωμένων, τῶν μὴ προφάσει ἐλέους ἢ δωρῶν δόσεως ἕνεκα ἢ φόβου ἢ ἀγάπης ἢ τινος ἑτέρου ὀρωμένου ἢ ἀοράτου πράγματος καταμαλακισμένων καὶ παραβλεπόντων ἢ παραδαινόντων τὴν ἐντολὴν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ . 290

Τῶν τοιούτων ἐστὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ ἱεουργεῖν καὶ διδάσκειν, οὐχὶ δὲ τῶν ἐξ ἀνθρώπων τὴν ψῆφον καὶ τὴν χειροτονίαν μόνον λαμβανόντων· « οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ, φησί, τις τὴν τιμὴν λαμβάνει, ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καλούμενος »· Οὐκ εἶπεν· ὁ ἐξ ἀνθρώπων τὴν ψῆφον δεχόμενος, 295 ἀλλ'· ὁ ἐκ Θεοῦ εἰς τοῦτο προορισθεὶς καὶ προχειρισθεὶς. Οἱ γὰρ ἐξ ἀνθρώπων καὶ δι' ἀνθρώπων κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· Πάντες ὅσοι ἤλθον καὶ ἔρχονται οὐ δι' ἐμοῦ, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν ἐπιβαίνοντες, κλέπτει εἰσὶ καὶ λησταί . » 300

Μὴ οὖν κλανᾶσθε, ἀδελφοί, ὁ ἐν σκότει διαγῶν ἔξω τῆς θύρας ἐστίν, ὁ δὲ δοκῶν εἰσελθεῖν καὶ οὐ διὰ τοῦ φωτὸς εἰσῆλθεν, ἔξω καὶ αὐτὸς τῆς μέντρας ἐστίν. Εἰ γὰρ φῶς τοῦ κόσμου καὶ θύρα ὁ Χριστός, φωτισθεὶς πάντως θύρα 305 ἐστὶ καὶ οὐχὶ θύρα μόνον ἀπλῶς, καὶ ὁ ἐν ταυτῇ γεγονώς ἐν τῷ τοῦ κόσμου φωτὶ γέγονε. Φῶς δὲ τοῦ κόσμου ἐστὶν οὐχ ὡς αἰσθητῶς ὁράμενος, ἀλλ' ὡς νοερῶς θεωρούμενος. Ὁ γὰρ αἰσθητὸς ἥλιος μόνον φωτίζει τὰ σωματικὰ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ ἀλόγων ζῴων, τετραπόδων ἅμα καὶ πετεινῶν· ὁ δὲ νοητὸς ἥλιος, ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιφανείς, 310 ψυχὰς λογικὰς μόνον. Ἀλλ' οὐδὲ ταύτας ἀκρίτως πάσας καὶ ἀναξίως φωτίζειν οἶδεν· οὐ γὰρ ἄψυχος ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, οὐκ ἄξιός ἐστιν, ὥσπερ οὐδὲ δοῦλος ἢ κτίσμα εἰς ὑπηρεσίαν ἄλλων ταχθεὶς, καθὰ θὴ ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος ἀνατέλλων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ ἐπὶ πονηροὺς ἅμα καὶ ἀγαθοὺς· Ἀλλ' εἰ καὶ φῶς καλεῖται καὶ ἥλιος 315

- ὀνομάζεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ φῶς ἔπεν καὶ ὑπὲρ ἥλιον, ὡς
 φωτὸς καὶ ἡλίου ποιητὴς καὶ Δεσπότης, ὑπάρχει ζωὴ καὶ
 ζωοποιός, ἀλήθεια, δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμός, ἀπλοῦς,
 320 δασύνθετος, ἀγαθός καὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ ὑπὲρ πᾶν ἀγαθόν.
 Ὡς οὖν ἀλήθεια καὶ ὦν καὶ καλούμενος, τοῖς ἀληθῶς
 ἐπιστρέφουσιν ἀλήθεια γίνεται· ὡς δὲ δικαιοσύνη ὑπάρχων,
 τοῖς πᾶσαν ἀδικίαν μισήσας δικαιοσύνη ἐστίν· ὡς ἁγιασμός,
 τοῖς ἐκπλυνθεῖσι καὶ καθαρθεῖσι διὰ δακρύων· ὡς ἀπλοῦς,
 325 τοῖς μηδεμίαν πονηρίαν ἢ κακίαν ἐνδοθεν ἐπιφέρουσιν· ὡς
 δασύνθετος, τοῖς μηδεμίαν διπλόην ἢ διφυλίαν ἢ δυσπιστίαν
 ψυχῆς ἔχουσιν· ὡς ἀγαθός, τοῖς τῆς μετανάστευσεως πνευματικῶς
 ἔργοις σωματικῶς τινας ἢ βιωτικῶς μερίμνας καὶ φροντίδας
 330 μὴ συνεπεγομένους καὶ τούτους ἀναμειγνύουσι καὶ ἀναφύρουσιν
 αὐτάς, ἀλλὰ γυμνοῖς τῇ γνώμῃ καὶ τῇ τῆς ψυχῆς προθέσει
 ἐν ἀκακίᾳ προσερχομένοις αὐτῷ, ὧν καὶ ἀποδεχόμενος τὸ
 ἀπερίεργον παντὸς ἀγαθοῦ συντόμιμας τούτους ἐμπέκλησι
 καὶ τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ ὑπὲρ ἐννοίαν ἀγαθῶν κοινωνοὺς
 εὐθὺς τῷ ἀποκαλυφθῆναι καὶ φανῆναι ἀποκαθίστησι.
- 335 «Καὶ τίς, φησὶ, τοὺς τοιοῦτους, εἰ ἄρα τοιοῦτοί εἰσι καὶ νῦν,
 ἐπιγινώσκται;» Ὁ ἀνῶθεν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐλλαμπόμενος.
 Ὁ δὲ λέγων καὶ μὴ γινώσκων αὐτούς, τί καὶ μαρτυρίαν
 παρὰ ἄλλων καταδέχεται δέξασθαι; Οὐκ οἶδεν ὅτι, κἂν
 ἀγνοῶν εἰσαγάγῃ λύκον εἰς τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸς
 340 τῶν προβάτων τὸ κρίμα λήψεται; «Καὶ τίς γινώσκει; φησὶν·
 ἄνθρωπος ὑπάρχει καὶ ἀγνοεῖ τὰ ἐν καρδίᾳ.» Εἰ μὴ τυφλός
 ἐστίν, οὐκ ἂν ἀγνοήσῃ τὸν τοιοῦτόν ποτε. Πῶς γὰρ ὁ βλέπων
 οὐ διαχωρίσει πρόβατον καὶ λύκον, ληστὴν καὶ ποιμένα;
 Εἰ δὲ τυφλός ἐστι πρὸς ταῦτα, χειραγωγὸν καὶ ὁδηγόν
 345 ἐπιζητήσάτω, μᾶλλον καὶ τῆς τοιαύτης ἐργασίας καὶ διακρί-
 σεως παυσάσθω, μήτε ὁδηγὸς ἄλλων γινόμενος μήτε
 ὁδηγὸν ἑτέρους ἀποκαθιστῶν, κἂν ὅλον ἔχη τὸν κόσμον
 συμμαρτυροῦντα αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ἐγὼ λέγω, ὅτι ὁ βλέπων
 πνευματικῶς καὶ ἀκούων ὡσαύτως, ἐν ἂν ἴδῃ καὶ συντύχῃ
 350 καὶ πολλάκις προσομιλήσῃ, αὐτὴν αὐτοῦ βλέπει τὴν ψυχὴν,
 εἰ καὶ μὴ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατ' ὁρίαν, ὅποια ἐστὶ καὶ
 ποταπή. Τοίνυν, εἰ καὶ Πνεύματος Ἁγίου μεταλαβεῖν

κατηξιώθη, ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς δόσεως τοῦτο γινώσκει· εἰ δὲ ἐτι ἀτελὴς ὁ βλέπόμενος πρὸς τὴν χάριν ἐστὶ καὶ οὕτω
 θεοειδὴς ἐχρημάτισε, διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ μᾶλλον ὁ τοῦτον 355
 βλέπων καὶ ὁμιλῶν ἐπιγνώσεται — καθὰ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ
 Δασκότης ἡμῶν καὶ Θεὸς ἀπεφώνητο εἰπὼν· « Ἐκ τῶν
 καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς », καὶ πάλιν· « Ὡσπερ
 δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ, οὕτως ἄνθρωπος ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ
 ὁποῖός ἐστι γινώσκεται » —, πλὴν καὶ οὗτος παρὰ τῶν 360
 ὑγιαίνοντων τὸν λόγον καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια οἱ
 γὰρ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα ἀναισ-
 θήτως καὶ ἀδιακρίτως διακρίνεται.

Νηστεύοντα γάρ τινα μετὰ κενοδοξίας δρωῖντες ἀποδέχονται,
 καὶ τὸν ἐσθίοντα μετὰ ταπεινώσεως κατακρίνουσιν. Ἄλλον 365
 ἐν ταπεινώσει ἐγκρατευόμενον ὑποκριτὴν εἶναι λογίζονται,
 τὸν δὲ μετὰ γαστριμαργίας ἐσθίοντα ὡς ἀπλοῦν ἡγοῦνται
 καὶ συνεπιτήδεον, ὥ καὶ συνεσθίειν συχνοτέρως ἡδύνονται,
 τὰ ἑαυτῶν πάθη παραμυθούμενοι. Ἄλλὰ γὰρ καὶ τοὺς τὸν
 σαλὸν ὑποκρινομένους καὶ ἀστεῖα καὶ φλυαρίας λέγοντας 370
 ἀκαίρως, σχήματά τε ἄπρεπῇ διαπραττομένους καὶ τοὺς
 λοιποὺς κοινοῦντας πρὸς γέλωτα, ὡς τὴν ἀρετὴν αὐτῶν καὶ
 ἀπάθειαν διὰ τῶν τοιούτων θῆθεν ἐπιτηδευμάτων καὶ
 σχημάτων καὶ λόγων καλύπτειν σκουδάζοντας λογισάμενοι,
 ὡς ἀπαθεῖς καὶ ἀγίους τιμῶσι, τοὺς δὲ ἐν εὐλαβείᾳ καὶ 375
 ἀρετῇ καὶ ἀφελότητι καρδίας διάγοντας καὶ ἀγίους τῷ
 ὄντι πέλοντας, ὡς οἱ δὴ τῶν Ἑλλήνων ἀνθρώπων ἕνα παρα-
 λογίζονται τε καὶ παρατρέχουσιν. Ἄλλοι πάλιν τὸν ἄλλον
 καὶ ἐπιδεικτικὸν διδακτικὸν μᾶλλον καὶ πνευματικὸν εἶναι
 λογίζονται, τὸν δὲ σιωπηλὸν καὶ περὶ ἐργολογίαν ἀκρι- 380
 βαζόμενον ἀγροικον καὶ ἀφρονον ἀποφαίνονται. Ἅτεροι τὸν
 ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ φθεγγόμενον ὡς ὑψηλόφρονα καὶ
 ὑπερήφανον ἀποστρέφονται, τοῖς λόγοις αὐτοῦ πληττόμενοι
 μᾶλλον ἢ κατανυσσόμενοι, τὸν δὲ ἀπὸ κοιλίας ἢ ἐκ μαθημάτων
 τορναλογοῦντα καὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας καταψευδόμενον 385
 ὑπερεπαινοῦσι καὶ ἀποδέχονται. Καὶ οὕτως οὐδεὶς ἐν τοῖς
 τοιαύτοις ἐστὶν ὁ καλῶς καὶ ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα ἰδεῖν καὶ
 διακρίναι δυνάμενος.

- Ὁ γὰρ ἀπαξ τυφλὸς πρὸς πάντα τυφλὸς ἐστίν, οὕτω καὶ
 390 ὁ κωφὸς ὦν πρὸς πάντα κωφὸς ἐστίν. Οὐ γὰρ ὁ τυφλὸς τὸν
 μὲν ὁρᾷ, τὸν δὲ οὐ, οὐδὲ ὁ κωφὸς τοῦ μὲν ἀκούει τῆς φωνῆς,
 τοῦ δὲ οὐ, ἀλλὰ καθόλου ἀκκεῖνος καὶ οὗτος πηροὶ τὰς αἰσ-
 θήσεις εἰσίν. Οὕτω τοιγαροῦν πᾶς ἀναίσθητος πρὸς τὸ ἐν
 πρὸς πάντα ἀναίσθητός ἐστιν, ὥς καὶ ὁ ἔχων αἰσθησιν πρὸς
 395 τὸ ἐν ἐν αἰσθήσει πάντων ἐστὶ καὶ τῆς αἰσθήσεως αὐτῶν
 ἐκτός ἐστιν. Ἐν τῇ αἰσθήσει τῶν πάντων ἐστὶ καὶ ὑπὸ τῆς
 αἰσθήσεως αὐτῶν οὐ καταλαμβάνεται Ὁ κωφὸς πρὸς τὸν
 λόγον κωφὸς πρὸς πᾶσαν φωνὴν ἐστίν, ὥς καὶ ὁ ἀκούων
 400 πᾶσαν φωνὴν πάντων ἀκούει καὶ οὐδενός, εἰ μὴ τῶν ἐν
 λόγῳ μόνων τοὺς λόγους ποιουμένων, καὶ οὐδ' αὐτῶν ἀλλὰ
 τοῦ λόγου μόνου, τοῦ ἐν τῇ φωνῇ ἀφώνως φθεγγομένου.
 Ὁ τυφλὸς πρὸς τὸ ἐν τυφλὸς ὅλως πρὸς πάντα ἐστίν, ὁ δὲ
 βλέπων ἐν τῷ ἐνὶ ἐν θεωρίᾳ τῶν πάντων ἐστὶ καὶ τῆς θεωρίας
 405 τῶν πάντων ἀπέχεται καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν πάντων γίνεται
 καὶ ἔξω τῶν θεωρουμένων ἐστίν. Ἐν τῷ ἐνὶ οὗτος ὦν τὰ
 πάντα ὁρᾷ, καὶ ἐν πᾶσιν ὦν οὐδὲν τῶν πάντων ὁρᾷ. Οὕτως
 οὖν ὁ βλέπων ἐν τῷ ἐνὶ διὰ τοῦ ἐνὸς καὶ ἑαυτὸν καὶ πάντας
 καὶ ἅπαντα καθορᾷ, καὶ κεκρυμμένος ὦν ἐν αὐτῷ οὐδὲν τῶν
 410 πάντων ὁρᾷ. Ὁ τοῖον ἀκούων καὶ βλέπων καὶ αἰσθανόμενος
 οἷε τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν, ὁ δὲ μὴ εἰδώς πρόδηλός
 ἐστίν ὅτι οὕτε τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς τετρανωμένα καὶ
 ὑγιᾶ ἐπιφέρεται Ὁ δὲ οὕτως ἔχων οὕτω ἔγνω ὅτι « προσ-
 κυνητὴς μικτός ἐστιν, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος, πρόσκαιρος
 415 καὶ ἀθάνατος, βασιλεύων τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενος
 ἀνωθεν, ἐκόπτης τῆς ὀρωμένης κτίσεως, μύστης τῆς
 νοουμένης », ὥς καὶ τίς φησιν ἐν θεολογίᾳ βεβυημένος.
 Ἄλλ' ἐν τιμῇ ὦν παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις
 καὶ ὁμοιωθῆ αὐτοῖς, καὶ ὁμοιωθεὶς μένει τοιοῦτος ἐπὶ,
 420 μὴ ἐπαναστραφεῖς, μὴ ἐπανωκληθεῖς ἢ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀξίωμα
 ἀναχθεῖς κατὰ τὴν τῆς οἰκονομίας δωρεάν τοῦ Δεσπότου καὶ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐπεὶ
 δὲ κτήνος ὦν ἄλογον, ὥσπερ Δαιτυκῶς εἴρηται, ὄνος, τυχόν,
 ἢ βοῦς ἢ χοῖρος, οἷς οἱ μαργαρίται τῆς ἀπορρήτου γνώσεως

οὐ δίδονται πρὸς Θεοῦ , τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 425
 Χριστοῦ, τοῦ ἐπουρανίου ἀνθρώπου τε καὶ Θεοῦ, ἐν τῷ
 λογικῷ καὶ νοερῷ ἀνθρώπῳ οὐδαμῶς ἐκεδύσατο. Ταύτην δὲ
 μὴ εὐαισθήτως καὶ γνωστῶς ἐνδυσάμενος, αἷμα μόνον ἐστὶ
 καὶ σὰρξ , πνευματικῆς δόξης αἰσθήσιν μὴ δυνάμενος διὰ
 τοῦ λόγου λαβεῖν, καθάπερ καὶ οἱ ἐκ γεννητῆς τυφλοὶ διὰ 430
 λόγου μόνου τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἰδεῖν οὐ δύνανται Ἀλλὰ
 θεῦτε οἱ τὸ φῶς τὸ νοητὸν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, δῶμεν δοξάν
 δι' αὐτοῦ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
 καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXIX

- 1 Περὶ τοῦ μὴ δεῖν λέγειν, ὅτι ἀδύνατον νῦν εἰς ἄκρον
 ἔλθειν ἀρετῆς τὸν βουλούμενον καὶ τοῖς πάλαι ἀμιλληθῆναι
 ἁγίοις. Καὶ ὅτι πῶς ὁ τὰ ἐναντία διδάσκων τῶν θείων
 Γραφῶν νέαν αἵρεσιν τοῖς παιθομένοις αὐτῷ δογματίζει.
 5 Καὶ περὶ θακρύων, ὅτι ἐκ φύσεως ἡμῖν τὰ δάκρυα πρὸς ὅσοντι.

Λόγος ΚΘ'.

- Ἄδελφοί καὶ πατέρες, πολλοὶ καθ' ἑκάστην λέγουσιν — ὧν
 ἀκούομεν καὶ ἡμεῖς λεγόντων — « Εἰ ἤμεν ἐν ταῖς ἡμέραις
 τῶν ἀποστόλων καὶ τὸν Χριστόν, ὡς ἐκεῖνοι, κατείδεν
 10 ἡξιώθημεν, ἅγιοι ἂν ἐγενόμεθα καὶ ἡμεῖς ὡς ἐκεῖνοι »
 — ἀγνοοῦντες ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνός ἐστιν, ὁ καὶ τότε καὶ νῦν ἐν
 ὅλῳ τῷ κόσμῳ λαλῶν. Εἰ γὰρ μὴ ὁ πάλαι καὶ νῦν ἐστιν ὁ
 αὐτός, ὡσαύτως ὧν κατὰ πάντα Θεὸς καὶ ταῖς ἐνεργείαις
 καὶ τοῖς τελέσμασι, πῶς ἐν τῷ λέγων ἀεὶ φαίνεται ὁ Πατήρ
 15 καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ διὰ Πνεύματος ταῦτα « Ὁ πατήρ
 μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ γὰρ ἐργάζομαι » ;

- Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖ τις · « Οὐκ ἐστὶν ἴσον τὸ ἐκεῖνον αὐτὸν
 τότε σωματικῶς ἰδέσθαι καὶ τὸ ἀκούειν νῦν μόνον τῶν
 λόγων αὐτοῦ καὶ τὰ περὶ ἐκεῖνου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 20 ἐκδιδάσκεσθαι. » Καγὼ φημι μὴ εἶναι πάντως ἴσον τὸ νῦν
 καὶ τὸ τότε, ἀλλὰ κατὰ πολὺ τὸ ἄρτι καὶ τὸ νῦν μεῖζον καὶ
 εὐκόλως μᾶλλον πρὸς πίστιν πλείονα καὶ πληροφάνειαν ἔχον
 ἡμᾶς ὑπὲρ τὸ τότε σωματικῶς καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκούσαι αὐτοῦ.
 Τότε μὲν γὰρ ἄνθρωπος τοῖς ἀγνώμοσιν Ἰουδαίοις ἐφαίνετο
 25 εὐτελής, νῦν δὲ Θεὸς κηρύττεται ἡμῖν ἀληθής. Τότε τοῖς
 τελώναις καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς συνανεστρέφετο σωματικῶς

καὶ συνήσθιε , νῦν δὲ ἐκ δεξιῶν κάθηται τοῦ Θεοῦ καὶ
 Πατρός, ὁ μηδέποτε καὶ μηδαμοῦ χωρισθεὶς αὐτοῦ, καὶ τὸν
 κόσμον ἅπαντα τρέφειν πιστεύεται, καὶ χωρὶς αὐτοῦ οὐδὲν
 γίνεσθαι λέγομεν — εἰ δὲ καὶ πιστεύομεν —. Τότε καὶ ὑπὸ τῶν 30
 εὐτελεστοτάτων καταφρονεῖται λεγόντων · « Οὐχὶ αὐτός ἐστιν
 ὁ υἱὸς Μαρίας καὶ τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ ; » νυνὶ δὲ ὑπὸ
 βασιλέων καὶ ἀρχόντων ὡς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ Υἱὸς καὶ
 ἀληθῆς Θεὸς προσκυνεῖται, καὶ ἐδόξασε καὶ δοξάζει τοὺς
 προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ — εἰ καὶ 35
 παιδεύει πολλάκις αὐτοὺς ἁμαρτάνοντας — σιδηροῦς αὐτοὺς
 ὑπὲρ πάντα τὰ ἔθνη, τὰ ὑπὸ τὸν οὐρανόν , ἀντὶ ὀστρακίνων
 ποιήσας . Τότε ὡς εἰς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων φθαρτός
 καὶ θνητός ἐνομίζετο, καὶ μέγα ἦν ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι
 ἀναλλοιώτως καὶ ἀτρέπτως τὸν ἁμορφον καὶ ἀόρατον, 40
 μορφωθέντα Θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὅλον βλεπόμενον, μηδὲν
 πλεον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐν ταῖς ὁρωμένοις ἔχοντα,
 ἀλλ' ἐσθίοντα καὶ πίνοντα καὶ κοιμώμενον , ἰδρῶντά τι
 καὶ κοπιῶντα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα πληρὴν ἁμαρτίας
 ποιοῦντα, τὸν τοιοῦτον ἐπιγινῶναι καὶ πιστεῦσαι εἶναι Θεόν, 45
 τὸν τὸν οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα
 ποιήσαντα .

Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν Πέτρον εἰπόντα ὅτι · « Σὺ εἰ ὁ
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος » ἱμακάρισεν ὁ Δεσπότης
 εἰπὼν · « Μακάριος εἰ, Σίμων βάρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ 50
 αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι — ταῦτα δηλονότι ἰδεῖν καὶ εἰπεῖν —,
 ἀλλ' ὁ Πατὴρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς . » Ὡστε ὁ νῦν
 ἀκούων αὐτοῦ διὰ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων καθ' ἑκάστην
 βοῶντος καὶ τὸ τοῦ εὐλογημένου Πατρός αὐτοῦ θέλημα
 διαγγέλλοντος, καὶ μὴ φόβος καὶ τρόμος ὑπακούων αὐτοῦ 55
 καὶ φυλάττων τὰ παρ' αὐτοῦ προστασσόμενα, οὐδὲ τότε, εἰ
 παρῆν καὶ ἐκείνον αὐτὸν ἐθεάσατο καὶ διδάσκοντα ἤκουσε,
 πιστεῦσαι αὐτῷ ὅπως ἠέσχετο ἂν · δέος μὴ καὶ παντάπασιν
 ἀπιστήσας, ὡς ἀντίθεον αὐτὸν καὶ οὐ Θεὸν ἀληθινὸν λαγι-
 σάμενος, ἐδιασπρήμισε.

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ πάντες τῶν ἄλλων καχότεροι. Τί δὲ οἱ

- τούτων σεμνότεροι ; « Εἰ ἤμεν, φησὶν, ἐν ταῖς χρόνις τῶν ἁγίων πατέρων, ἡγωνισάμεθα ἂν καὶ ἡμεῖς. Βλέποντες γὰρ τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν πολιτείαν καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, ἐζηλώσαμεν ἂν αὐτούς. Νυνὶ δὲ μετὰ ῥαθύμων καὶ ἀμελῶν συναναστρεφόμενοι, συναπαγόμεθα τούτοις καὶ ἀβουλήτως συναπολλυμέθα », — ἀγνοοῦντες, ὥς εἰκός, καὶ αὐτοὶ ὅτι ἐν λιμένι μᾶλλον ἡμεῖς ὑπὲρ ἐκείνους ἐσμέν. Ἐν ταῖς χρόνις τῶν πατέρων ἡμῶν πολλαὶ — ἐκουέτωσαν καὶ οὗτοι ! —
- αἱρέσεις ὑπῆρχον, πολλοὶ ψευδῆ χριστοὶ, πολλοὶ χριστοκάπηλοι, πολλοὶ ψευδαπόστολοι, πολλοὶ ἦσαν ψευδοδιδάσκαλοι, παρρησία τὰ τοῦ πονηροῦ ζιζάνια περιόντες καὶ σπείροντες καὶ πολλοὺς τοῖς ἑαυτῶν συνήρκασαν λόγους, ἐξαπατήσαντες αὐτούς, καὶ αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἀπώλεια παρέπεμψαν.
- Καὶ τοῦτο ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου καὶ Ἀντωνίου καὶ Σάβα βίων ἀληθῆς εἶναι εὐρήσεται. Γέγραπται γὰρ τὸν Ἀντώνιον τότε λαμπροτέραν στολὴν ὑπὲρ τὴν συνήθη ἐνδυσάμενον καὶ ἐπὶ τόπου ὕψηλῳ ἀνελθόντα φανεῖν αὐτὸν καὶ ἐκιδεῖξασθαι, ἵνα ἐμφανῆς γεγωνὴς πάντως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν κρατηθῇ καὶ ἀναρεθῇ εἰ οὖν μὴ ἦν διωγμός, οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησεν. Ἐπὶ δὲ τῇ γενήσῃ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου, οὐ γέγραπται εὐθυμίαν τηλικαῦτα πρυτανευθῆναι ταῖς ἐκκλησίαις παρὰ Θεοῦ, τῶν διωγμῶν δηλονότι τότε καταπαυθέντων καὶ τῶν αἱρέσεων ;
- Ἐπὶ δὲ τῷ τέλει τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα οὐκ ἀκούετε ὅσα ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κατὰ τῶν τότε αἱρέσεων ἡγωνίσαστο, καὶ ὅσοι τότε τῶν μοναχῶν τοῖς αἱρετικοῖς συναπήχθησαν ; Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Νέου γεγονότα, εἰ οὐ διωγμοῦ βαρυτάτου καὶ χαλεποῦ ὑπῆρχον ;
- Ἡ οὐκ ἐνοεῖτε τὸν τότε γεγονότα χειμῶνα καὶ τὸν ὑπερβολῶντα σάλον τῶν μοναχῶν ; Τί δὲ πειρῶμαι τὰ πάντα διεξελθεῖν, Ὅταν γὰρ πρὸ τούτων ἀναμνημονεύσω τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου γεγονότων, ὥς ὁ μέγας διηγεῖται Γρηγόριος, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου καὶ τῶν καθελθῆς πατέρων ἁγίων, αὐτὸς τε ἐγὼ ἐμαυτὸν ταλαινίζω καὶ τοὺς ταῦτα μὴ ἀναλογιζομένους κατατελῶ. Οὐ γὰρ ἀκριβῶς ἐπίστανται ὅτι ἅπας ὁ παρελθὼν χρόνος δεινότερος

ἦν καὶ τῶν ζιζανίων τοῦ πονηροῦ πεπλησμένος ἀναφανδόν.

Ὅμως οὖν, εἰ καὶ δεινὰ τὰ παρεληλυθότα, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔχει πολλοὺς ὁ βίος αἰρετικούς, πολλοὺς λύκους, ἀσπίδας 100 καὶ ὄφεις συναναστρεφομένους ἡμῖν, πλὴν οὐκ ἔχοντας ἐξουσίαν πινά καθ' ἡμῶν, ἀλλ' οἷον ὑπὸ νύκτα εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι τῆς πονηρίας αὐτῶν καὶ τοὺς μὲν συνερχομένους καὶ ὑπὸ τὸ σκότος γινομένους αὐτῶν ἀρπάζουσι τε καὶ κατεσθίουσι, τοῖς δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατοῦσι τῶν θείων 105 Γραφῶν καὶ τῇ ὁδῷ πορευομένοις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ οὐδὲ προσπαντῆσαι τολμῶσιν, ἀλλὰ καὶ διερχομένους ἰδόντας ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτῶν ὡς ἀπὸ πυρὸς φεύγουσι.

Τίνας οὖν ἄρα ὑπονοήσατε εἰπεῖν με αἰρετικούς; Μὴ τοὺς ἀρνομένους τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Μὴ τοὺς βλασφημοῦντας 110 εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ λέγοντας μὴ εἶναι τοῦτο Θεόν, Μὴ τοὺς μείζονα λέγοντας τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα; Μὴ τοὺς τὴν Τριάδα εἰς ἑνάδα συγχέοντας ἢ τὸν ἕνα Θεὸν εἰς τρεῖς Θεοὺς διατέμνοντας; Μὴ τοὺς Υἱὸν μὲν εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν λέγοντας, ἐκ γυναικὸς δὲ λαβεῖν τὴν σάρκα τοῦτον 115 μὴ πιστεύοντας, Μὴ τοὺς σάρκα μὲν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ἀλλὰ ἄψυχον φλυαροῦντας; Μὴ τοὺς ἐμψυχον μὲν ταύτην, ὡς ὅλον ἄνθρωπον, οὐχ ἕνα δὲ κατὰ τὴν ὑπόστασιν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν καὶ Υἱὸν τῆς Θεοτόκου Μαρίας χρηματίσαντα, Θεὸν εἶναι λέγοντας, ἀλλ' εἰς δύο οἷους τὸν ἕνα 120 Χριστὸν διατέμνοντας; Ἀλλὰ μὴ τοὺς τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ ἀρχὴν περιγράφοντας καὶ τὸ « Ἦν, ὅτε οὐκ ἦν » λέγοντας; Ἦ τοὺς τὸν Πατέρα μὲν ἀναρχον, τὸν δὲ Υἱόν, ὡς ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, ἀρχὴν μετὰ τινα χρόνον λαβεῖν ὡς κτίσμα, κακῶς καὶ νοοῦντας καὶ δογματίζοντας; - Οὐκ ἦν γὰρ ποτε, 125 φησὶν, ὁ Πατὴρ μὴ συνόντος αὐτῷ τοῦ Υἱοῦ καὶ πῶς Πατὴρ ὁ ἄπαις ὀνομασθήσεται; - Ἀλλὰ μὴ τοὺς ἄλλον μὲν τὸν παθόντα, ἄλλον δὲ εἶναι τὸν ἀναστάντα κηρύττοντας; Ἀπαγε! Οὐδένα τούτων σοι τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθέων, οὐδὲ τῶν ἄλλων αἰρέσεων τινα λέγω, τῶν ὡς σκότος μὲν φανέντων, 130 ὑπὸ δὲ τῶν τότε λαμπάντων ἀγίων πατέρων ἐξαφανισθέντων. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος διαμψε δι' αὐτῶν καὶ τῶν εἰρημέτων αἰρέσεων τὸ σκότος

ἔδωκεν, ὅτι καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὰ θεόπνευστα αὐτῶν συγγράμ-
 135 ματα λάμπουσιν ὑπὲρ ἡλίου πυγᾶς, ὡς μηδὲ ταλμᾶν αὐτοῖς
 τινα ἀντιφθέγγεσθαι.

Ἀλλὰ περὶ ἐκείνων λέγω καὶ ἐκείνους ὀνομάζω αἰρετικούς,
 τοὺς λέγοντας μὴ εἶναι τινα ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις καὶ
 ἐν μέσῳ ἡμῶν τὸν δυνάμενον φυλάξαι τὰς εὐαγγελικὰς
 140 ἐντολὰς καὶ κατὰ τοὺς ἀγίους γενέσθαι πατέρας· πρῶτον μὲν
 πάντων πιστῶν καὶ πρακτικῶν — διὰ γὰρ τῶν ἔργων ἢ πίστις
 δείκνυται, ὡς διὰ τοῦ ἐσόπτρου ἢ τοῦ προσώπου ἐμφάνεια —,
 ἔπειτα θεωρητικώτατόν τε ὁμοῦ καὶ θεόπτην, ἐν τῷ φωτισ-
 θῆναι δηλαδὴ καὶ λαβεῖν Πνεῦμα Ἅγιον καὶ δι' αὐτοῦ τὸν
 145 Πῶν σὺν τῷ Πατρὶ κατιδεῖν. Οἱ τοίνυν τοῦτο ἀδύνατον
 εἶναι λέγοντες οὐ μερικὴν τινα αἵρεσιν κἀκτείνουσι, ἀλλὰ
 πάσας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, ὡς ταύτης πάσας ἐκείνας τῇ
 ἀσθενείᾳ καὶ τῇ τῆς βλασφημίας ὑπερβολῇ ὑπεραιρούσης
 καὶ καλυπτούσης. Ὁ τοῦτο λέγων ἀνατρέπει πάσας τὰς
 150 θείας Γραφάς. Εἰς μάτην, οἶμαι, λέγει ὁ μάταιος τὸ ἅγιον
 ἄρτι λέγεσθαι Εὐαγγέλιον, εἰς μάτην τὰς τοῦ Μεγάλου
 Βασιλείου καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων πατέρων
 ἡμῶν γραφάς ἀναγινώσκεισθαι ἢ καὶ γραφῆναι διαμαρ-
 τύρεται. Εἰ οὖν ἂν ὁ Θεὸς λέγει καὶ πάντες οἱ ἅγιοι πρῶτον
 155 μὲν ἅπαντα ἐπραξαν, εἴτα καὶ γράψαντες εἰς νοθεσίαν
 ἡμῶν κατέλιπον, ἀδύνατον ἡμῖν ἔργῳ ταῦτα ποιῆσαι καὶ
 ἀπαραλείπτως φυλάξαι, τί ὅτι καὶ τότε ἐκεῖνοι κοπιᾶντες
 ἔγραψαν καὶ νῦν ἐπὶ ἐκκλησίας ἀναγινώσκονται; Οἱ ταῦτα
 λέγοντες τὸν οὐρανόν, ἐν ᾧ Χριστὸς ἡμῖν ἤνοιξε, κλείουσι
 160 καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁδόν, ἣν αὐτὸς ἐκεῖνος ἡμῖν
 ἐνεκαίνισεν, διακόπτουσιν. Ἀνωθεν γὰρ ἐκεῖνου τοῦ ἐπὶ
 πάντων Θεοῦ πρὸς τῇ πύλῃ οἰοῦναι τοῦ οὐρανοῦ ἱσταμένου
 καὶ διακύπτοντος καὶ ὑπὸ τῶν πιστῶν ὀρωμένου καὶ διὰ
 τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου βοῶντος καὶ λέγοντος· « Δεῦτε πρὸς με
 165 πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ φορτισμένοι κατὰ ἀναπαύσω
 ὑμᾶς », οἱ ἀντίθεοι οὗτοι ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἀντίχριστοι
 λέγουσιν· « Ἀδύνατον τοῦτο, ἀδύνατον ! »

Πρὸς οὕς εἰκότως ὁ Δεσπότης μεγαλοφώνως φησὶν·

« Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ἰ Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ τυφλῶν, ὅτι ὑμεῖς εἰς τὴν βασιλείαν οὐκ 170 εἰσέρχεσθε καὶ τοὺς θέλοντας εἰσελθεῖν κωλύετε. »
 Ἐκείνου τοὺς νῦν πενθοῦντας ἀναφανδὸν μακαρίζοντος, οὗτοι ἀδύνατόν φασι καθ' ἑκάστην πενθεῖν καὶ κλαίειν τινά. Ὡς τῆς ἀναισθησίας καὶ τοῦ ἀκυλώτου στόματος, μισρὰς ἐκπέμποντος κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου φωνᾶς καὶ τὰ 175 τοῦ Χριστοῦ πρόβατα ποιοῦντος γίνεσθαι θηριόλωτα, ὑπὲρ ὧν αὐτὰς ὁ Μονογενὴς Πιὺς τοῦ Θεοῦ τὸ αἷμα ἐκένωσεν. Ὅντως καλῶς περὶ τῶν τοιούτων ὁ θεοπάτωρ προφητεύων λέγει Δαυὶδ· « Τιοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὀπλα καὶ βέλη· καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν μάχαιρα ὀξεῖα. » 180

Διατί γάρ, εἰπέ μοι, ἀδύνατον; διὰ τίνος δὲ ἔλλου οἱ ἅγιοι ἐπὶ τῆς γῆς ἔλαμψαν καὶ φωστῆρες ἐν κόσμῳ γεγόνασιν; Εἰ ἦν ἀδύνατον, οὐδ' ἂν ἐκεῖνοι ταῦτα κατορθώσαι ποτε ἠδυνήθησαν. Ἄνθρωποι γάρ ὑπῆρχον κἀκεῖνοι, ὥς καὶ ἡμεῖς, καὶ οὐδὲν πλέον ἡμῶν ἐκέκτηντο, εἰ μὴ προσέρρεσιν 185 εἰς τὸ ἀγαθόν, σπουδῇ τε καὶ ὑπομονῇ καὶ ταπεινώσιν καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ταῦτα τοιγαροῦν κτῆσαι καὶ αὐτός, καὶ γενήσεται σοι πηγὴ δακρύων ἡ νυνὶ πετρώδης ὑπάρχουσα ψυχὴ. Εἰ δὲ σὺ μὴ θέλεις θλιβῆναι καὶ στενοχωρηθῆναι, μὲν τὸ πρᾶγμα μὴ λέγε εἶναι ἀδύνατον. Ὁ γὰρ 190 τοῦτο λέγων ἀπαρνέεται τὴν κἀθαρσιν· χωρὶς γὰρ δακρύων οὐκ ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καθαρθῆναι ψυχὴν τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας, τὴν μετὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτήσασαν. Διὰ γὰρ τοῦ βαπτίσματος ἀφεῖλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐκχέας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον αὐτοῦ 195 πλουσίως. Ἀλλά, ὥς παρὰ τῆς θείας Γραφῆς ἀκήκοα, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βαπτίσματι ἡλυσιῶνται τινες βαπτιζόμενοι, τῇ ἐπελεύσει καταναγέντες τοῦ Πνεύματος, ἐδάκρυσαν οὐχὶ ἐνώδυνα καὶ ἐπίπονα δάκρυα, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δωρεᾷ τῇ ἐκείνου γλυκέα ὑπὲρ μέλι, 200 ἀπονηγί πως καὶ ἀσοφηγί διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ταῦτα κενώσαντες. Οἱ οὖν καταξιωθέντες ποτὲ ἐν πείρᾳ τοιούτων δακρύων γενέσθαι τὰ εἰρημμένα γνωρίσουσι καὶ ἀληθῆ ταῦτα

εἶναι συμμαρτυρήσουσιν, ὥς μοι καὶ ἡ θεολόγος συμμαρτυ-
 205 ρήσει φωνή. Φησὶ γάρ « Προσφερέτω τις, ὁ μὲν τόδε,
 ὁ δὲ τόδε », καὶ πολλά ἐν μέσῳ ἀπαριθμησάμενος, ὑστερον
 πάντων ἐβόησε · « Πάντες δάκρυα, πάντες κάθαρσιν, πάντες
 ἀνάβασιν καὶ τὸ τοῖς ἐμπροσθεν ἐπακτείνεσθαι . »

Μὴ τι οὖν δισσεύατο ἢ διχωρίσεν ἐν τούτῳ τῶν ἄλλων
 210 τινάς, καὶ τοῖς μὲν ὡς δυνατόν εἶναι τοῦτο ἔφησε, τοῖς δὲ
 ὡς ἀδύνατον, Μὴ, ὡς ὑμεῖς φατε ἀσυνέτως — ἵνα καὶ ἀξίως
 καθάψωμαι ὑμῶν, ἀπερίτμητοι ταῖς καρδίαις καὶ τοῖς
 ὤσιν —, ὅτι τινὲς διαχον φύσεως σκληρὰς καὶ οὐκ ἔν ποτε
 θυνθεῖεν κατανυγῆναι καὶ κλαῦσαι, τοῦτο καὶ ὁ μέγας

215 Γρηγόριος εἶρηκε; Μὴ γένοιτο! Οὔτε φύσις ἀνθρώπου
 ἐστὶ μὴ φυσικῶς ἔχουσα μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλαῖναι
 καὶ τὸ πνυθεῖν, οὔτε ὁ ἅγιος οὗτος, οὔτε ἑτερός τις τῶν
 ἁγίων, τοῦτο εἶπεν ἢ ἔγραψεν. Ὅτι δὲ ἐκ φύσεως τὸ κλαῖναι
 πᾶσιν ἡμῖν πρόσσετιν, αὐτὰ τὰ γεννώμενα βρέφη σε διδα-

220 ξάτωσαν. Ἄμα γάρ τῷ προσελθεῖν τῆς γαστροῦς καὶ πεσεῖν ἐπὶ
 τῆς γῆς κλαίουσι, καὶ τοῦτο σημεῖον ζωῆς ταῖς ματαῖς καὶ
 ταῖς μητράσιν ἐνδείκνυται. Εἰ γὰρ μὴ κλαύσει τὸ βρέφος,
 οὐδὲ ζῆν λέγεται · κλαῦσεν δὲ δείκνυσιν αὐτόθι ὅτι σπνεπό-
 μενον ἢ φύσις ἔχει ἀπὸ γεννήσεως τὸ πένθος ὁμοῦ καὶ τὰ

225 δάκρυα. Ὡς δὲ καὶ ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν εἶπε Συμεὼν ὁ
 Στευδιώτης, ὅτι μετὰ τοῦ τοιούτου κλαυθμοῦ ὀφείλει καὶ
 ζῆσαι τὸν παρόντα βίον ὁ ἀνθρώπος καὶ μετ' αὐτοῦ συναπο-
 θανεῖν, εἰ ἔρα καὶ σωθῆναι βούλεται καὶ εἰς τὴν μακαρίαν
 ζωὴν εἰσελθεῖν, ἑπειδὴ τὸ τῆς γεννήσεως δάκρυον δηλωτικόν
 230 ἐστὶ τῶν δακρύων τῆς παρούσης ἡμῶν ἐνταῦθα ζωῆς Ὡς
 γὰρ ἡ τροφή καὶ ἡ πόσις ἀναγκαῖα ἐστὶ τῷ σώματι, οὕτω
 καὶ τὰ δάκρυα τῇ ψυχῇ, ὥστε ὁ μὴ καθ' ἑκάστην κλαίων
 — ὅκνῳ γὰρ εἰπεῖν καθ' ὥραν, ἵνα μὴ δόξω βαρύς —, λιμῶ
 τὴν ψυχὴν διαφθείρεται καὶ ἀπόλλυται.

235 Εἰ τοίνυν σπνεπόμενόν ἐστι τῇ φύσει τὸ κλαῖναι ὁμοῦ καὶ
 τὰ δάκρυα, καθὼς ἀποδέδεικται, μηδεὶς τὸ τῆς φύσεως
 ἀγαθὸν ἀπαρνήσεται, μηδεὶς ὀκνῇ καὶ ῥαθυμῇ τοῦ τοιούτου
 καλοῦ στερήσεται ἑαυτόν, μηδεὶς κακίᾳ καὶ πονηρίᾳ καὶ
 ὑπερηφανίᾳ ψυχῆς ἀλαζῶν γένηται καὶ εἰς ἀντιτυπίαν λίθου

παρά φύσιν μετενεχθῇ, ἀλλὰ σπουδῇ τῇ καλλίστῃ πρὸς τὰς 340
ἐντολὰς χρησάμενος τοῦ Θεοῦ, φυλαξάτω τὸ μέγα τοῦτο
δῶρον, παρακαλῶ, ἀσυλον ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, διατηρῶν
αὐτὸ ἐν εὐταλείᾳ καὶ ταπεινώσει, ἐν δικαιοῖς ψυχῆς καὶ
ἀπλότῃ, ἐν ὑπομονῇ τῶν πειρασμῶν καὶ διηνεκεῖ μελέτῃ
τῶν θείων Γραφῶν, μετενοῶν δὲ καὶ διαπαντὸς τῶν οἰκείων 345
μνημονεύων σφαλμάτων, καὶ μηδεὶς τῆς τοιαύτης ἐργασίας
ἀμελεῖτω. Εἰ δέ τις ἀπεργασκίως τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἐπὶ
κλίνῃς βαθυμίας ἀνέσκειται, κἂν μὴ λεγέτω καὶ τοῖς σπου-
δαίοις τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ὁ γὰρ τοῦτο λέγων αὐτὴν
ἡμῖν πᾶσιν ἀποκλείει τὴν πύλιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. 350
Ἄνελε γὰρ τὰ δάκρυα καὶ συνενεχθεὶς τούτοις τὴν κἀθαρσιν
καθάρσεως δὲ δίχα οὐδεὶς ὁ σφύζομενος, οὐδεὶς ὁ ὑπὸ τοῦ
Κυρίου μακαριζόμενος, οὐδεὶς ἔσται τὸν Θεόν .

Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἐπακολουθεῖ τοῖς μὴ πενθοῦσι κατὰ
τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, πῶς οὐχ αἰρετικῶν πάντων, εἰπέ 355
μοι, χείρων αὐτῇ ἢ αἵρεσις ; Ἀλλὰ γὰρ διὰ κενῆς, τὸ
καθ' ὑμᾶς, λοιπὸν ἢ τοῦ Θεοῦ συγκατάθεσις καὶ ἀνάθεσις
γέγονεν, ἤρῃσιν τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα, ἤρῃσαν τῶν
ἀγίων ἀπάντων αἱ κατηχήσεις, αἱ πρὸς τὸ πένθος ἡμᾶς δὲ
ἐγκαλοῦμεναι. Πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος ἀνωφελὲς εἰς 360
ὑμᾶς τοὺς οὕτως ἔχοντας καὶ φρονούντας, ὥς ὁρῶ, γέγονεν.
Ὡς γὰρ ἀσπίς κωφὴ καὶ τὰ ὦτα βύσαντες καὶ ὑμεῖς, τῷ
τριδωνίῳ μόνῳ καὶ τῷ κουκουλίῳ καὶ ἀναλάβω — οἱ δὲ καὶ
τῷ βαθυτάτῳ καὶ σεμνῷ πώγωνι — τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν
ὑμῶν, ὥς οἶμαι, ἐπιγράφεσθε καὶ τούτοις θαρροῦντες 365
ἐγκαλλωπίζεσθε. Ἀλλὰ θαρσεῖτε, γυμνοὶ καὶ τετραχρησ-
μένοι — εἰ καὶ μὴ ἀκούειν ἐθέλοιτε καθ' ἑκάστην ἐκδοῶσης
ὑμῖν μεγάλα τῆς θείας Γραφῆς — παραστησόμεθα τῷ βήματι
τοῦ Χριστοῦ , ἵνα καὶ λήψῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος
πρὸς αὐτὸν ἐπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε πονηρόν . 370

Εἰ δὲ ὅσον οὕτω εἰς πάντας τοῦτο γενήσεται, ποῦ ἔσται
τότε ἢ τὰ σώματα ἡμῶν καλύπτουσα καὶ κοσμοῦσα στολή ;
Ποῦ οἱ ἀνάλαβοι οἱ περιφανεῖς ; Ποῦ τὰ στιλβόντα καλλία
καὶ διαφανῇ ; Ποῦ τὰ εὐκτεῖα σκευήματα καὶ στερεά ; Ποῦ οἱ
λῶροι, οἱ γυναικείαις ζώναις παρόμοιοι ; Ποῦ τῶν ἀρχόντων 375

- ἡ ἀπαντή ; Ποῦ τῶν ἀσπασμῶν ἡ προτίμησις ; Ποῦ οἱ τῆς
 πρωτοκαθεδρίας ἀγῶνες ; Ποῦ ἡ τῶν τραπεζῶν πολυτέλεια ;
 Ποῦ — ἵνα καὶ τοῦτο εἶπω — τὸ προλαβεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ
 τῶν προκειμένων λαβεῖν τὰ κλεῖα καὶ τιμωτέρα, ὅπερ ἐγὼ
 280 πρῶτος καὶ οἱ ὡς ἐγὼ πάσχομεν μάταιοι ; Ποῦ τότε ὁ
 τύφος καὶ ἡ ἀλαζονεία ἡμῶν καὶ τὸ ἀρchein καὶ ἀρχεσθαι ;
 Ποῦ αἱ εὐρύχωροι κέλλαι καὶ ὡς παστοὶ κεκαλλωπισμέναι
 λαμπρώς ; Ποῦ τῶν διακονιῶν καὶ διακονητῶν ἡ προτίμησις,
 ἐν αἷς τῶν ἄλλων προτερεῦειν νομίζομεν ; Ποῦ ὁ ἀκρατής
 285 καὶ ἀσχημὸς γέλως ; Ποῦ τὰ δεῖπνα τὰ πολυτελῆ καὶ βραδέα
 τὰ ἀριστα καὶ αἱ ἐν τούτοις ἀκαιροὶ ὀμβλῖαι ; Ποῦ τὰ μεγάλα
 τότε ὀνόματε ; Ποῦ ἡ ἀγίωσύνη ἣν ἔχειν νῦν νομιζόμεθα ἡ
 νομίζομεν ; Ποῦ οἱ νῦν κόλακες καὶ ἐμπαῖκται, οἱ ἀγίους
 ἡμᾶς ἀποκαλοῦντες καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν ἡμῶν ἐκταράσ-
 290 σοντες ; Ποῦ οἱ ἐπληρμένοι θρόνοι καὶ οἱ ἐκ τούτων δοκοῦντες
 εἶναι τῶν ἄλλων περιφανέστεροι ; Ποῦ ἡ περιδρομὴ καὶ
 σπουδὴ τοῦ ἐν κατασχέσει γενέσθαι τινὸς ἢ τῆς μαζιότέρας
 ἀρχῆς ; Ποῦ ἡ ἐντιλογία καὶ ἐνυποταξία καὶ τὸ μὴ θέλειν
 τινα τοῦ ἐτέρου φανῆναι δεύτερον ; Ποῦ τῶν συγγενῶν ἡ
 295 προσπάθεια ; Ποῦ τῶν πρὸς ἡμᾶς παραγενομένων κοσμικῶν
 καὶ ἀρχόντων ἡ περιφάνεια, δι' ἣν ὄνομαι καὶ δοκῶ πρῶτος
 ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος τῶν ἄλλων περιφανέστερος γίνεσθαι ;
 Ποῦ ἡ δοκοῦσα φρόνησις τῶν περιφανῶν ἐν τῇ γνώσει καὶ
 τῇ σοφίᾳ τοῦ κόσμου ; Ποῦ ἡ οἴησις καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι τι,
 300 μὴδὲν ὄντων ἡμῶν ; Ποῦ ἡ εὐστροφία τότε γλῶσσα καὶ
 τὰ ὡς ἀπὸ πηγῆς ῥητορεύματα ; Ποῦ τότε, μᾶλλον δὲ νῦν,
 σοφός, ποῦ γραμματεὺς, ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου ,
 ἵνα ἐπανιών Εὐθὴ καὶ καθεσθῶμεν ἅμα καὶ περὶ τῆς φοβερᾶς
 ἡμέρας καὶ ὥρας ἐκείνης συμβουλευσώμεθα καὶ πάντα κάλων
 305 — τὸ δὴ λεγόμενον — ἐν ἑαυτοῖς ἡμῖν καὶ ἐν ταῖς θείαις
 Γραφαῖς κινήσαντες καὶ ἀκριβῶς ἐρευνήσαντες , διδασθῶμεν
 ἐκείθεν καὶ μάθωμεν τί ἐστίν, ὃ ἡμᾶς ὠφελεῖν ἰσχύσει τότε,
 κἀκεῖνο πολλῇ τῇ σπουδῇ ἐκλεξώμεθα ;
 "Ὅντως, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ὡς πᾶσα Γραφὴ διαρρήδην
 310 βοᾷ, μεγάλη ἀνάγκη, μέγας φόβος καὶ τρόμος λήφεται ἐν
 τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τοὺς κατ' ἐμὲ βαθύμους καὶ χαίνους καὶ

ὀκνηρούς. Μακάριος δέ ἐστιν, ἀδελφοί, ὁ ὑποκίττω πάσης
κτίσεως κείμενος νῦν, πενθῶν τε καὶ κλαίων νύκτα καὶ
ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἐσταλισ-
μένος τότε σταθήσεται. Μακάριος ὁ ταῦτα ἀκούων καὶ μὴ 315
μόνον στενάζων μηδέ, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἀναβαλλόμενος,
παρατρέχει τὸν χρόνον αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἀνωφελῶς, ἀλλ' ὁ
ἅμα τῷ ἀκούσαι τοῦ Κυρίου λέγοντος· « Μετανοεῖτε ! »,
εὐθὺς τοῦ ἔργου ἀρχόμενος. Ὁ τοιοῦτος γὰρ ὡς ὑπήκοος καὶ
εὐγνώμων δοῦλος ἐληθθήσεται καὶ οὐχὶ μετὰ τῶν ἀνηκόων 320
κατακριθήσεται, καὶ νῦν μὲν ἐκ πάντων ἀπαλλαγῆσεται τῶν
παθῶν, πασῶν δὲ τῶν ἀρετῶν ἐργάτης γενήσεται δόκιμος,
ἐν δὲ τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι κατατριφῆσαι τῶν ἀπορρήτων
ἀγαθῶν τοῦ Θεοῦ μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστη-
σάντων αὐτῷ, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι τοῦ 325
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXX

- 1 Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς ἐπαινετοῦ βίου, ὅπως δεῖ τὸν μετανοοῦντα καθ' ἑκάστην νοεῖν. Ἐν ᾧ καὶ περὶ θακρύνων δμα καὶ κατανύξεως.

Λόγος Α'.

- 5 Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἀκούσατέ μου τῶν λόγων τὴν δύναμιν καὶ ὥς εἰς ἀγαθὴν οὐσαν ὑμῖν συμβουλὴν προσδέξασθε ἀσμένως αὐτὴν καὶ ποιῆσαι προθυμήθητε εἰς κοινὴν ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν ὠφέλειαν. Οὕτω γὰρ κατὰ βραχὺ διὰ τῶν δοκούντων μικρῶν βαδίζοντες, ἐπὶ τὰ τελειώτερα
10 προκόπτοντες ἀνερχόμεθα καὶ ἄνδρες γινόμεθα τέλειοι ἐν Χριστῷ.

- Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ λόγου ἐστὶ τοιοῦτος· ἐξερχόμενοι τῆς ἐκκλησίας μὴ ἀρξῆσθε μετεωρίζεσθαι εἰς μάταια καὶ ἀνωφελῆ, ἵνα μὴ ἔλθῃ ὁ διάβολος καὶ ἐν τούτοις ἐνασχολούμενους εὐρίσκων ὑμᾶς, ὥσπερ τις εὐθύς καρῶνῃ τὸν κόκκον τοῦ σίτου ἐκ τοῦ πεδίου πρὶν ἢ ὑπὸ τὴν γῆν καλυφθῆναι αἴρουσα πέταται, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀρῇ τὴν μνήμην τῶν λόγων τούτων τῆς κατηχήσεως ἐκ τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ πάλιν διαμείνητε κοῦφοι καὶ κενοὶ τῆς σωτηρίου διδασκαλίας·
20 ἀλλὰ εἰ μὲν τις ἐξ ὑμῶν ἐργόχειρον ἢ διακονίαν ἐπετράπη ποιεῖν καὶ ἐργάζεσθαι, ἀπελθέτω κάτω νεύων καὶ προσέχων ἑαυτῷ, ἐργαζόμενος δὲ καὶ διακονῶν λεγέτω ἐν ἑαυτῷ·

- «Ὡ πόσας ἡμέρας παρῆλθον καὶ χρόνους τῆς ζωῆς μου μετεωριζόμενος ὁ ἄθλιος καὶ γελῶν! Ὡ πῶς ἐματαιώθην
25 ἀκούων μέχρι τοῦ νῦν τὰς θείας Γραφάς καὶ μὴ καθόλου

γνούς τὸ ἐκ τούτων ὠφέλιμον ! Τί με ὠφέλησεν ἡ παρούσα
ζωή ; Ἰδοὺ παρήλθον ἐτη τῆς ζωῆς μου τόσα καὶ τόσα.
Τίς οὖν οἶδεν, εἰ ζήσομαι ἕως τῆς αὔριον ; Ἐφαγον ἐπὶ
ἐτη πολλά, ἐπέπλησά μου τὴν γαστέρα κρεῶν, οἴνου καὶ
ἀδυναμίας πολλῆς. Ἐκαλλωπίσθην ἱματίοις, ἐπαιξά τε 30
ὁμοῦ καὶ ἐτέλασα κατ' ἐμοῦ, ἐπερισεύθην ἐν νομίμασι
τόσοις ἢ τόσοις καὶ ἐξοδιάσας αὐτὰ ἐπὶ ματαίοις ἀνάλωσα,
μετὰ ταῦτα πάλιν ἐκτησάμην ἕτερα. Λοιστροῖς ἐχρησάμην
εἰς κόρον καὶ μύροις, ἵππους καὶ ἡμιόνους ἐπιβέβηκα,
τραπεζῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἀπῆλθον, τῷ πλησίον 35
ἐφθόνησα, ἐλοιδόρησα, πεπόρνευκα, ἐκαίψα, ἐψευσάμην. Συν-
ῆθες καὶ φίλοις συνανεστράφην περιδόξοις καὶ πλουσίοις
καὶ ἀρχουσι συνηυλίσθην. Ὄνομα ἐν τῷ βίῳ περιφανές
ἐκτησάμην, ἐπὶ ἀπαλῶν στρωμνῶν ἀνεκλίσθην, ἀνέπαυσα τὸ
σῶμα τοῦτο ἐν γῆινον, ὑπῆναι εἰς κόρον ὑπνώσα.

« Τί οὖν με τούτων ἀπάντων ὠφέλησε μέχρι τοῦ νῦν ἢ ἐν
τῇ ἐξόδῳ τῆς ταρακώρου ψυχῆς μου ὠφελήσει με, εἰ
αὔριον ὃ ἔχων ἐξουσίαν πάσης πνοῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου
τούτου κτελεύσει ἀρθῆναι με ; Ὅντως οὐδέν ! Λοιπὸν οὖν
μὴ μάτην κἂν τὰς ὑπολοίπους διέξω ἡμέρας τῆς ἐνταῦθα 45
ζωῆς μου, ἀλλὰ βάλλω ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀρχὴν καὶ πάντα
καταλιπὼν ἐκεῖνα, τὰ ἐναντία τούτοις ὡς οἱ ἄγιοι πατέρες
ἐγὼ διαπράξομαι. Καὶ νηστεύσω μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντὶ
τῆς προλαβούσης ἀδυναμίας μου, ἕως οὗ μηδὲ τὴν γλῶσσαν
πρὸς συντυχίαν κινήσαι με δύνασθαι, θλίψω δὲ τὴν γαστέρα 50
ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ, καὶ δαμασθήσεται πάντως ἡ ἐδάμπετος
γλῶσσά μου, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς στυγνότητα καὶ ὠχρότητα
καὶ λύπην ἅμα τούτοις ἐλεύσομαι καὶ τοῦ γαυριάματος τῶν
λογισμῶν ἐλευθερωθήσομαι καὶ τοῦ μετεωρίζεσθαι καὶ
παίξειν καὶ γελᾶν σὺν τούτοις εὐκόλως παύσομαι. Περιβα- 55
λοῦμαι εὐτελεῇ καὶ τὰ πολύτιμα δώσω τοῖς πένησι, σχορπίσω
σὺν αὐτοῖς καὶ ὅσον χρυσίον κέκτῃμαι εἰς χεῖρας τῶν
δεομένων τί γάρ μοι καὶ τὸ μεριμνᾶν περὶ τούτων ἀπὸ τοῦ
νῦν, εἰ τῷ τὰ πάντα τρέφοντι ὅλον ἐμαυτὸν ἀναθήσομαι ;
Ἴππους ἐπιδιδόναι καὶ ἡμιόνους ἀποτάξομαι, τοὺς συγγενεῖς 60
καὶ φίλους καὶ συγγῆεις ἀπαντας ἀρνήσομαι ὃ γὰρ πλέον

τοῦ Θεοῦ πάντως τινὰ ἀγαπᾶν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ἐκείνου, ὥς αὐτὸς λέγει, ἄξιος . Λοετροῦ οὐχ ἀφομαι, ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου οὐκ ἀναβήσομαι , ἀλλὰ χαμυνία καὶ ξηρο-
 86 κοιτίς ἐμαυτὸν προθύμως ἐκδῶ, ἵνα ὀλίγον ὑπνώσω καὶ μὴ βουλόμενος, ὑπὸ τῆς ξηρασίας στενοχωρούμενος. Τί γάρ, ἐάν καὶ ἀποθάνοιμι, ἄρα δὲ ζῆν εἰμι ἄξιος ;

- « Οὕτω γάρ ποιῶν, ἐγχιρούμενος μεσανύκτιον , προσπέσω καὶ κλαύσω ἐν θλίψει τῆς ἁμαρτησάσης ψυχῆς μου καὶ
 70 πρὸς τὸν Θεὸν ἐν στεναγμοῖς καὶ δάκρυσιν εἶπομι . Δέσποτα, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς , οἶδα ὅτι ἡμάρτον ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπων καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζῴων καὶ ἐρπετῶν ἐνώπιόν σου, τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀπροσίτου Θεοῦ μου, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος ἐλέους τυχεῖν ὅπως ποτὲ παρὰ σοῦ.
 75 Διὰ γάρ τοῦτο οὐδὲ ἐτόλμων προσελθεῖν ἢ προσπεσεῖν σοι, φιλόανθρωπε βασιλεῦ, εἰ μὴ ἤκουσα τῆς ἀγίας φωνῆς σου λεγούσης « Οὐ θελήσει θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν », καὶ πάλιν ὅτι « χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι . »
 80 Ἀλλὰ γάρ μνησθεὶς καὶ τῆς περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ παραβολῆς ἥπερ εἶρηκας, Δέσποτα, ὅπως ἐρχομένου αὐτοῦ, πρὸ τοῦ πλησίον σου γενέσθαι αὐτόν, σὺ ὁ εὐσπλαγχνος προσελθὼν ἐπέπεσας τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ καὶ κατεφίλησας αὐτόν —, θαρρήσας εἰς τὸ πέλαγος τῆς σῆς ἀγαθότητος
 85 προσῆλθόν σοι ἐν ὁδίῳ, καὶ λύπη καὶ στυγνότητι τῆς καρδίας μου, πεπωρωμένος ὢν καὶ τετραυματισμένος δεινῶς καὶ εἰς πέταυρον ἔδου τῶν ἐμῶν ἀνομιῶν χαλεπῶς καίμενος. Πλὴν ἀπὸ τοῦ νῦν λόγον σοι δίδωμι, Κύριε, ὅτι ἕως καλεῖσσις εἶναι με ἐν τῷ βίῳ καὶ τούτῳ τῷ σώματι,
 90 οὐκ ἐγκαταλείψω σε, οὐδὲ εἰς τὰ ὀπίσω στραφήσομαι , οὐκ ἔτι ἀφομαι τῶν ματαίων καὶ πονηρῶν. Σὺ δέ, ὁ Θεός μου, ἐπιγινώσκεις μου τὴν ἀσθένειαν, τὴν ταλαιπωρίαν, τὴν ὀλιγοψυχίαν μου καὶ τὰς μελλούσας με τυραννεῖν καὶ ἐκθλίβειν προλήψεις. Βοήθησόν μοι, προσπίπτω σοι, καὶ
 95 μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μηδὲ ἐπὶ πολὺ καταγελαῖσθαι με ἐάσης καὶ καταπαίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ἀπὸ τοῦ παρόντος δοῦλον σόν, ἀγαθέ . »

Ταῦτα τοίνυν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας διαλογίζεσθαι καὶ
 βουλεύεσθαι ὀφείλει ἐν ἑαυτῷ ὁ ἄρτι τὸν κόσμον ἀποφυγὼν
 καὶ μετανοῆσαι προθυμηθεὶς, ἀδελφοί, ὁ μαθεῖν βουληθεὶς 100
 τὴν τέχνην ταύτην τῶν τεχνῶν τῆς ἐναγώνιου ζωῆς καὶ
 ἀσκήσεως, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἀθλήσεως
 αὐτῆς εἰσελθὼν. Διὸ καὶ πρὸς τὸν τοιοῦτον ποιήσομαι τὴν
 παραινεσιν, εἴπου καὶ μέσον ἡμῶν ἔστηκε καὶ τὰ ἐπι-
 πονώτερα παρ' ἡμῶν ἀκοῦσαι διψᾷ καὶ τοῦ ἔργου ἐπαίγεται 105
 τῆς ἀληθινῆς μετανοίας ἀπάρξασθαι.

Πρὸς γοῦν τοῖς εἰρημένοις, ἀγαπητέ, μηδὲ τροφῆς
 μεταλήβης ἕως ἑσπέρας. Ἑσπέρας δὲ εἰσελθὼν ἐν τῷ κελλίῳ,
 κάθισον ἐπὶ τῆς κλίνης σου καὶ, ἅπαντα τὰ εἰρημένα ἐν
 σεαυτῷ ἀναλογισάμενος, εὐχαρίστησον ἐν πρώτοις ὅτι 110
 φθάσαι κατηξιώθης τὸ τέλος τῆς ἡμέρας καὶ τὴν ἀρχὴν
 τῆς νυκτός. Ἐἵτα κατανόησον σεαυτὸν καὶ ἐνθυμήθητι ὅσα
 ἡμαρτες τῷ ποιήσαντί σε Θεῷ καὶ πόσα ἔτη ἐμακροθύμησεν
 ἐπὶ σοί, ἕσπας σε ζῆν καὶ χαρισάμενός σοι ἅπαντα τὰ πρὸς
 ἀπόλαυσιν τοῦ σώματος, τροφὴν λέγω καὶ πόσιν, ἐνδύματα 115
 καὶ σκεπάσματα καὶ αὐτὴν τὴν κέλλαν καθίσαι, καὶ οὐκ
 ὠργίσθῃ, οὐκ ἀπεστράφη σε διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, οὔδε
 τῷ θανάτῳ ἢ τοῖς δαίμοσι παραδέδωκε τοῦ ὀλέσαι σε
 Τούτων οὖν ἀπάντων ἀναμνημονεύσας καλῶς, ἀνάστα καὶ
 τὸ ψάθιον θείξ ἐπὶ γῆς καὶ μικρὸν τινα λίθον εἰς προσ- 120
 κεφάλαιον, προστρέπισον τὴν κοίτην ἐν ἣ μέλλεις ἀνα
 κλιθῆναι.

Καὶ ἀκουσον ἰ 'Γποτίθημί σοι καὶ ἕτερον τρόπον θερμῆς
 ὡς ἀληθῶς μετανοίας, πρόξενόν σοι γενόμενον διὰ τάχους
 θακρῶν καὶ κατανώξεως, καὶ μάλιστα εἰ λιθώδης τις εἰ τῇ 125
 καρδίᾳ καὶ πρὸς πένθος βραδύς καὶ ἀκατάνυκτος. Ἀλλὰ
 μὴ παράδοξόν σοι καὶ ἀσύνηθες τοῖς πιστοῖς, ὁ μέλλω σοι
 συμβουλεύεσθαι, ἀδασανίστως καταφανῇ.

Ὁ μὲν γάρ ἑαυτὸν φυλάξας μετὰ τὸ βάπτισμα ἑσπυλον
 τῷ Θεῷ καὶ τὸ κατ' εἰκόνα διατηρήσας τῷ ποιήσαντι 130
 καὶ πλάσαντι ἄχραντον, οὐδενὸς ἑτέρου πρὸς ἀνάκλησιν
 ἐπιδεθῇ τῶν ἱσταμένων, τυγχάνων ἐν τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ
 μολύνας ἑαυτὸν μετὰ τοῦτο πράξειςιν ἀτόκους καὶ ἀνομίας

- καὶ τὸν ναὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ, τὸν οἶκόν φημι τοῦ Θεοῦ,
 135 οἶκον ἡδονῶν καὶ παθῶν καὶ δαιμόνων ἀσώτως ἀπεργασά-
 μενος, οὐ μόνον οὐ μέλλω εἰπεῖν σοι καὶ συμβουλευσάσθαι
 τρόπου πρὸς μετάνοιαν χρήζει, ἀλλὰ καὶ ἐτέρων μεθόδων
 πολλῶν καὶ ἐπινοιῶν μετανοίας εἰς τὸ ἐξιλεώσασθαι τὸν
 Θεὸν καὶ ἀνακαλέσασθαι πρὸς ἑαυτὸν, ὅπερ διὰ τῆς ἐφαμέρ-
 140 του ζωῆς ἀπώλεσε, θεῖον ἀξίωμα. Καὶ κειθέτω σε τοιαῦτα
 πολλὰ περιέχων ὁ « Περὶ μετάνοίας » λόγος τῆς Κλήμης
 Ἰωάννου, τοῦ θείου πατρός.

- Τίς δέ ἐστιν ὁ τρόπος, ἐν σοι πατρικῶς συμβουλευῶν
 ὑποτίθημι, τῆς μετάνοίας, ἀκουσον ἀσκανδαλίστως καὶ
 145 συνετῶς, ἀδελφέ. Μετὰ γοῦν τὸ προεутρεπίσαι, ὥστερ
 εἴρηται, τὸ τῆς κοίτης ψιάνιον ἐν ἧ μέλλεις ἀνωσιθῆναι,
 στηθί, εἰς προσευχὴν ὡς κατὰκριτος. Ποίησον ἐν πρώτοις
 Τρισάγιον, εἰτα εἰπον τὸ Πάτερ ἡμῶν· καὶ τοῦτο λέγων
 μνησθῆτι τίς ὢν ὁποῖον καὶ τίνα πατέρα καλεῖς. Ὅτε δὲ
 150 εἰπεῖν ἔλθῃς τὸ Κύριε ἔλῃσον καὶ ἐκτεῖναι θελήσης τὰς
 χεῖράς σου εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς αὐτὸν ἐμβλέψας
 τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ προσχὼν αὐταῖς καὶ τῇ
 διανοίᾳ ἑαυτὸν ἐπισυνάξας, μνησθῆτι τῶν φαύλων σου
 ἔργων, καὶ ὅσα ἡμαρτες δι' αὐτῶν καὶ ὁποῖων ποτὲ ἤψω
 155 ἔργων ἴσως αἰσχυρῶν δι' αὐτῶν, καὶ φοβήθῃτι λέγων ἐν
 σεαυτῷ· « Οὐαὶ μοι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ μιαρῷ ! Μήποτε
 ἰδὼν με ὁ Θεὸς τὰς χεῖράς μου ἀπλοῦντα ἀναιδῶς ἐμπροσθεν
 αὐτοῦ μνησθῇ μου τῶν ἀνομιῶν, ὧν ἔπραξα δι' αὐτῶν, καὶ
 πῦρ ἐκπέμψῃ κατ' ἐμοῦ καὶ ἐκλείξει με. » Στρέψας οὖν αὐτάς
 160 εἰς τὰ ὀπίσω καὶ συνδήσας, ὡς ἐπὶ θάνατον ἀγόμενος, ἐκ
 βάθους στενάξας ψυχῆς εἰπον ἑλεεινῇ τῇ φωνῇ· « Ἐλέησόν
 με τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον τοῦ ζῆν, ἀξιὸν δὲ πάσης
 ὄντως καλᾶσεως » καὶ ἄλλα ὅσα ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις δώῃ σοι
 τοῦ εἰπεῖν Ἀναμνημονεύων δὲ τῶν ἐφαμέρτων σου πράξεων,
 165 τύπτε σφοδρῶς καὶ ἀφειδῶς σεαυτὸν λέγων· « Πῶς τὰ καὶ τά,
 πονηρὲ καὶ ἄβλιε, πέπραχας ; » καὶ πάλιν στρέφον τὰς χεῖρας
 καὶ ἴστασο δεόμενος τοῦ Θεοῦ. Εἰτα ῥάπιζε πάλιν τὸ
 πρόσωπόν σου, τίλλε τὰς τριχὰς σου, συρῶν αὐτάς, ὡς
 ξένου τινὸς καὶ ἐπιβούλου σοι γεγονότος ἐχθροῦ, καὶ κίπέ·

« Διατί τὰ καὶ τὰ πεποίηκας ; » καὶ οὕτω μαστίξας σεαυ- 170
 ἑαυτῶς, δῆσον τότε τὰς χεῖράς σου ἔμπροσθεν καὶ στῆθι ἐν
 ἰλαρᾷ τῇ ψυχῇ Ποιήσας δὲ ψαλμούς δύο ἢ τρεῖς νουνεχῶς
 καὶ προσκυνήσεις, ὅσας νοήσεις σεαυτὸν δύνασθαι, στῆθι
 πάλιν σύννους καὶ τὰ προειρημένα ἀναλογίζου ἐν σεαυτῷ,
 εἰποτα καὶ διψῇ ὁ Θεὸς ἔλθεῖν ἐπὶ σὲ δάκρυα καὶ κατάνυξιν. 175
 Καὶ εἰ μὲν τοῦτο γένηται, μὴ ὑποχωρήσῃς ἕως ἂν παρέλ-
 θωσιν εἰ δ' οὖν, μὴ θλιβῇς, ἀλλ' εἰπὲ ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ·
 « Ἡ κατάνυξις καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀξίων καὶ πρὸς ταῦτα
 ἡντρεπισμένων εἰσὶ. Σὺ δὲ πόσα ἐτη παρεκάλεσας τὸν Θεὸν
 ἢ ἐδουλεύσας αὐτῷ, διὰ ποίων σου ἔργων ἡντρέπισας πρὸς 180
 ὑποδοχὴν αὐτῶν σεαυτὸν. Οὐκ ἀρκεῖ σοι ὅτι καὶ ζῆς, »
 Ταῦτα εἰπὼν καὶ εὐχαριστήσας κατασφραγισάμενος πρόσ-
 ὤπὸν τε καὶ στῆθος καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου τῷ σημείῳ τοῦ
 τιμίου σταυροῦ, ἐπὶ τοῦ ψαθίου σου πεσὼν ἀνακλιθῇτι.

Ὅτε δὲ ξυπνὸς γένη, μὴ στραφῇς ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος, 185
 ἀλλ' εὐθὺς ἀναστὰς πάλιν εὗξαι τῷ προειρημένῳ τρόπῳ
 καὶ μηκέτι ὑπνώσῃς, ἀλλὰ εὐχῇ καὶ ἀναγνώσει καρτέρησον,
 ἕως οὗ τὸ ξύλον κρούσει, καὶ τότε μετὰ πάντων εἰς τὴν
 συνάξιν ἀπελθε καὶ στῆθι ἐν τῷ ναῷ, ὡς μετὰ ἀγγέλων ἐν
 τῷ οὐρανῷ, σύντρομος, ἀνάξιον ἑαυτὸν ἡγουμένος καὶ τῷ 190
 ἐκεῖσε μετὰ τῶν ἀδελφῶν παραστάσεως. Ἰστάμενος δι
 πρόσεχε σεαυτῷ, τοῦ μὴ βλέπειν ὧδε κάκεισε καὶ
 περιεργάζεσθαι τοὺς ἀδελφούς, πῶς ἕκαστος ἵσταται ἢ
 πῶς ψάλλει, ἀλλὰ σεαυτῷ μόνῳ καὶ τῇ ψαλμῳδίᾳ καὶ ταῖς
 ἁμαρτίαις σου πρόσεχε. Μιμνήσκου δὲ καὶ τῆς ἐν τῷ κελλήῳ 195
 εὐχῆς, μὴ συντύχῃς ὅλως ἐν τῇ συνάξει τινὶ λόγον ἄργον,
 μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν πρὸ τῆς ἐσχάτης εὐχῆς. Εἰ δυνατόν,
 μὴδὲ εἰς ἀνάγνωσιν καθίσῃς, ἀλλ' ἐν τόπῳ κρυπτῷ ὑποχώρει
 καὶ ἵστασο ἀκούων, ὡς ἐκείνου αὐτοῦ σοι λαλοῦντος διὰ τοῦ
 ἀναγνώστου, τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς 200
 προτραπῇς εἰς ἀνάγνωσιν, ὡς ἀνάξιός ἐσθι τοῦ ἐκδιηγείσθαι
 διὰ τοῦ στόματός σου τὰς θεοπνεύστους τοῖς ἀδελφοῖς σου
 Γραφάς, οὕτω διέκτισο, καὶ τελειώσας τὴν θείαν ἀνάγνωσιν
 καὶ τὴν συνήθη μέλλων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς χορούς βαλεῖν
 μετένοισιν, μὴ καταφρονητικῶς μὴδὲ ραθύμως, ἀλλ' ὡς 205

- υιούς Θεοῦ καὶ ἁγίους ἀπαντας λογιζόμενος, προσπεισὼν καὶ τῇ ἐδάφει προσεγγίσας τὴν κεφαλὴν σου, λέγε μυστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ σου πρὸς πάντας αὐτούς · « Εὐξάσθε καὶ συγχωρήσατέ μοι, τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀναξίῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς
- 210 γῆς, ἅγιοι τοῦ Θεοῦ. » Ἐάν δὲ καὶ κανοναρχῆσαι προσταχθῆς, μὴ βραδύμως μηδὲ ἐκλυομένως τοῦτο ποιῆς, ἀλλὰ νουνεχῶς καὶ νηφόντως ὡς ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ πάντων βασιλέως Χριστοῦ τὰ θεῖα λόγια διὰ τῆς σῆς φωνῆς ὡς διὰ χειρὸς τοῖς ἀδελφοῖς διανεμίων, καὶ φοβοῦ μὴ τινα καταφρονητικῶς
- 215 παραλείψῃς δοῦναι τὸν ζωοποιὸν ἄρτον ἦτοι τὸν λόγον, ὡς εἴρηται, τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκκληθῆσαι ἔξω ὡς καταφρονητής, οὐ λέγω σοι ταύτης ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἐξελθὼν οὖν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, μνήσθητι ὅπως τὴν χθὲς ἡμέραν διήνυσας καί, εἰ ἐσφάλῃς ἐν τινι,
- 220 διόρθωσαι σήμερον.
- Ταῦτα τοιγαροῦν εἰ ἐμμένῃς ποιῶν, οὐ βραδύνει Κύριος τοῦ ποιῆσαι τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ, ἐγὼ τοῦ εὐσπλέγχου ἐγγρητής, ἐγὼ τοῦ φιλανθρώπου, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἐμαυτὸν ὑποτίθῃμι ἀντιφωνητὴν ! Ἀποθανοῦμαι ἐγώ, ἐάν
- 225 ὑπερίδῃ σε. Ἀντὶ σοῦ τῷ πυρὶ τῷ αἰωνίῳ παραδοθήσομαι, ἐάν ἐγκαταλείψῃ σε. Μόνον μὴ ἐν δισταγμῷ καρδίας, μηδὲ ἐν διψυχίᾳ ταῦτα ποιῆς !
- Τί δέ ἐστι τὸ ἐν δισταγμῷ καὶ διψυχίᾳ ; Πρόσεχε, ἀγαπητέ ! Δισταγμὸς καρδίας ἐστὶ τὸ λογιζεσθαι ἢ ὅλως ἐνθυμεῖσθαι ἐν ἑαυτῷ ὅτι « Ἦ ἐλεήσῃ με ὁ Θεὸς ἢ οὐ ; » Τὸ « οὐ » τοῦτο ἀπιστίας ἐστίν. Εἰ δὲ μὴ πιστεύεις ὅτι ἐλεήσῃ σε θέλει μᾶλλον ἐκεῖνος πλεον ἢ ὅσον προσδοκᾷς σὺ, τί καὶ προσέρχῃ παρκαλῶν αὐτόν ; Διψυχία δέ ἐστι τὸ μὴ εἰς θάνατον τελείως ἑαυτὸν φιδοῦναι ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν
- 235 οὐρανῶν, ἀλλὰ μεριμνᾶν ὅλως τι εἰς ζωὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Τοῦτο μόνον, εὖ ἴσθι, ὀφείλει φυλάσσεσθαι ὁ ἐμπόνως μετανοῶν, ἵνα μὴ ἑαυτὸν διὰ τινος μηχανῆς ἀποκτείνῃ καὶ αὐτοφονευτὴς γένηται, ὅλον ἢ κρημνῷ ῥίψας ἑαυτὸν ἢ ἀγχόνῃ χρησάμενος ἢ ἑτερόν τι ἐναντίον διαπραξάμενος.
- 240 Τῶν δὲ λοιπῶν, δι' ὧν οἶδε τρέφεσθαι τὸ σῶμα καὶ ζῆν,

μηδεμίαν φροντίδα ποιείτω κατὰ τὸ λόγιον· «Ζητεῖτε
 πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ
 καὶ ταῦτα πάντα, τὰ εἰς χρεῖαν δηλονότι τοῦ σώματος ὑμῶν
 ἐπιτήδεια, προστεθήσεται ὑμῖν. » Δύναται γὰρ ὁ ἐναγώνιον
 ἔχων τὸν βίον καὶ ζῶν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, μετὰ μόνου 245
 ἄρτου καὶ ὕδατος ἀποτρέφεσθαι καθ' ἑκάστην καὶ ζῆν, κα.
 μᾶλλον ἐκεῖνος εὐεκεῖ ἢ οἱ τῶν ἐδροτέρων τραπεζῶν
 ἀπολαύοντες. Διὸ ταῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἰδὼς εἶπε καὶ ἀει
 λέγει «Ἐχόντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις
 ἀρκεσθασόμεθα », καὶ πάλιν· «Ἵνα ἐν ἑαυτοῖς τὸ 250
 ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἔχοντες, μὴ ὤμεν πεποισθότες ἐφ'
 ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκροὺς. »

Ἰδοὺ τοιγαροῦν εἰπομέν σοι, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ὅπως
 προσελθεῖν σε δεῖ τῷ Θεῷ καὶ ὅποιαν πύτῃ ἐπιτελέσθαι
 τὴν μετάνοιαν. Μὴ οὖν ἀποστῆς ἕως τῆς ἐσχάτης σου 255
 ἀναπνοῆς, μηδὲ ἐκλάβῃ τῆς καλῆς συμβουλῆς ἡμοῦ τοῦ
 ἁμαρτωλοῦ· οὐ γὰρ ἐπραξα ταῦτα καὶ ἐπὶ πράξεως ἐμῆς
 εἰπόν σοι, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ σέ καὶ τὴν σὴν σωτηρίαν
 δέδωκέ μοι ταῦτα εἰπεῖν. Εἰ οὖν ταῦτα Θεοῦ συνεργοῦντός
 σοι ποιήσεις, ἐγγχρονίζοντός σου εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς 260
 μετανοίας, κατ' ὀλίγον αὐτός σου νοήσεως ἐτι μείζονα ἄλλα
 μυστήρια, ὑπὸ τῆς ἀνωθεν χάριτος αὐτὰ διδασκόμενος, καὶ
 χαρισθήσεται σοι οὐ μόνον θαυμάσιον πηγὴν, ἀλλὰ καὶ πάντων
 παθῶν διὰ τῶν τοιούτων πράξεων ἀλλοτρίωσις. Τὸ γὰρ
 ζητεῖν ἀεὶ μετάνοιαν καὶ κατένυξιν, ἐρευνᾶν τε τίνα τα 265
 βοηθοῦντα καὶ συνεργοῦντα εἰς τὸ πενεῖν καὶ κλαῖν καὶ
 κατανύσσεσθαι καὶ μετὰ σπουδῆς αὐτὰ διαπράττεσθαι, ἀλλὰ
 μηδὲ προτιμᾶν ἐν μηδενὶ ἑαυτὸν ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ὅλως
 ποιεῖν θέλημα, συντόμως εἰς προκοπὴν φέρει τὸν ἄνθρωπον
 καὶ εἰς κάθαρσιν καὶ ἀπάθειαν, καὶ Πνεύματος Ἁγίου 270
 κοινωνὸν αὐτὸν ἀπεργάζεται, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ Ἀντωνίου,
 Σάββα καὶ Εὐθυμίου, τῶν μεγάλων πατέρων, ἴσον ἀποκαθ-
 ἵστησι.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅταν ἀκούσῃς μου καὶ ἀγαπήσῃς τὴν
 μετάνοιαν καὶ κατένυξιν εἰ δὲ μὴ θελήσῃς ἀκοῦσαί μου 275

- καὶ τὰ εἰρημένα ἔργον ἀδιάλειπτον κτήσασθαι, μήτε σὺ μήτε ἕτερος βλασφημεῖτω καὶ λεγέτω τοῦτο ἀδύνατον, μηδὲ ὅτι· « Ἐξηγήρευσα, ἔχω τόσους χρόνους ἢ τόσους », μηδὲ ἀπαριθμεῖτω μοι διάδοσιν καὶ διασκορπισιν πλοῦτου καὶ χρυσίου, μηδὲ λεγέτω « Τόσους ἢ τόσους ἀπὸ τῶν ἐμοὶ ὑπαρχόντων χρυσίων ἐνέδυσα γυμνοὺς, πεινῶντας ἔθρεψα, διψῶντας ἐπότισα, πάντα μοι διεσκορπίσα, ἀφικόμην εἰς τόδε τὸ ὄρος, εἰσῆλθον εἰς τόδε τὸ σπήλαιον, τὸν τοῦ Κυρίου τάφον κατέλαβον, εἰς τὸ ὄρος ἀνῆλθον τῶν Ἑλαιῶν, καὶ νῦν εἰσῆλθον εἰς τόδε τὸ μοναστήριον καὶ ἀπεκάρην ἢ καὶ προαποκαρθεὶς κάθημαι ἐν ἐνὶ καλλίῳ, ποιῶν τόσας ἢ τόσας εὐχάς· καὶ μετὰ τούτων σωθήσομαι καὶ ἀρκετόν μοι ἔστι | »
- Μὴ τοίνυν ἀπάτα σεαυτὴν, ἀδελφέ, ὅστις εἰ, μηδὲ παραμυθοῦ σταυτὸν διακένους ἐννοίας, ἀφρόνως τοῦτο ποιῶν Ταῦτα γὰρ πάντα καλὰ καὶ λίαν καλὰ, ἀλλὰ σπόρος εἰσὶν, εὖ ἴσθι, ἀγαπητέ. Ἴδε οὖν, ὡς ἐν ὑποδείγματι λέγω, τὴν χώραν ἐνέωσας καὶ ἐδιβόλησας, ἐτριβόλησας, ἐσπειρας. Ἐγὼς ἄρα τὸν σπόρον προκύψαντα ἐκ τῶν λαγόνων τῆς γῆς, Ἐγὼς αὐξήσαντα; Ἐγὼς στάχους θβάσαντας, Ἐγὼς λευκά σου τῆς ψυχικῆς γῆς τὰ λῆλα καὶ πρὸς θερισμόν ἔτοιμα; Ἐτίλλας στάχους ἐξ αὐτῶν, ἐψωχες ταῖς χερσίν, ἵνα γυμνὸν ἴδῃς τὸν καρπὸν τῶν πόνων σου; Ἰδὼν δὲ τοῦτον, ἐτράφης ἄρα εἰς κόρον καὶ δυναμὶν εὐλαβες; Εἰ οὖν ταῦτα οἶδας, προσκυνῶ σου τοὺς πόδας καὶ κατασπάζομαι καὶ τὰ ἵχνη τούτων καταφιλῶ· οὐ γὰρ εἰμι ἀξίος τὸ πρόσωπόν σου ἀσπάσασθαι. Καὶ χαῖρε καὶ ἀγαλλία, μετὰ χαρᾶς συλλέγων ἃ κόπῃ καὶ πόνῳ πολλῷ ἐσπειρας.
- Εἰ δὲ ἀγνοεῖς καὶ αὐτὰ τὰ παρ' ἐμοῦ σοι λεγόμενα καὶ οὐδὲ εἰ ἐσπάρῃ ἐν τῇ γῇ σοῦ τι τῶν κρείττονων καρπῶν — λέγω δὴ ἐν τῷ χωρίῳ τῆς καρδίας σου — ἔγνωκας, τί ὠφέλησας, εἰπέ μοι, περικυκλίσας τὰ πέρατα καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης γενόμενος; Πάντως οὐδέν! Ἄν γὰρ ἐλεήσω τὸν κόσμον ἅπαντα ἐκ τῶν οὐκ ἐμῶν· ὅμως ἔστω ἐμῶν —, ἐμαυτὸν δὲ περιβῶ γυμνὸν καὶ πένητα καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς πενίας γενόμενον καὶ οὕτω μέλλοντα ἐν πενίᾳ τῶν ἀγαθῶν ἀποθανεῖν καὶ τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ

παραστήναι τῷ φοβερῷ, τί μοι τὸ ὄφελος; Ἐνδεδυμένοι, ἡμᾶς δεῖ καὶ ἐστολισμένους τοῦ βίου τούτου καὶ τοῦ σώματος. ἐξελεῖν, εἰ γε καὶ βουλοίμεθα ἐν τῷ γάμῳ τῷ βασιλικῷ συνανακλιθῆναι τοῖς φίλοις τοῦ βασιλέως. Τί δέ ἐστιν; 315 ἐγὼ καὶ πάντες ἐφείλομεν ἐπενδύσασθαι, ἵνα μὴ γυμνοὶ τότε εὐρεθώμεν, Ὁ Χριστὸς, ἀδελφοί, καὶ Θεός! Ἐάν δὲ πᾶσαν αὐτὴν τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν γῆν περιέλθω ὡς μίαν οἰκίαν καὶ οὐδεμίαν καταλίπω χώραν ἢ πόλιν ἢ ἐκκλησίαν, ἐν ἣ οὐκ εἰσέλθω καὶ προσκυνήσω καὶ εὐξομαι καὶ τὰ ἐν 320 αὐτοῖς καλῶς ἱστορήσω καὶ ἀκριδῶς, τῆς δὲ βασιλείας ἀποπέσω τῶν οὐρανῶν, οὐκ ἦν μοι κρεῖσσον μὴ γεννηθῆναι μηδὲ πεσεῖν ἐπὶ γῆς, ἢ ἀναπαύσαι τοῦτον δὴ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον ὀφθαλμοῖς κατιδεῖν; Ναὶ ὅντως, κρεῖσσόν μοι κατὰ πολὺ ἦν!

325

Τί οὖν ποιήσω, ἵνα μὴ ταύτης ἐκπέσω; Ἄν τὰ προεξημενῶς ἀπαντα διαπραξάμενος, Πνεῦμα Ἅγιον λήψωμαι τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ σπόρος Χριστοῦ, δι' οὗ συγγενεῖς αὐτοῦ γινόμεθα οἱ πένητες ἡμεῖς καὶ βροτοί, ὅς ἐάν πέσῃ εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν καρποφορεῖ ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν 330 ἑκατὸν, καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν τὰ δ' ἄλλα ἀπαντα τούτου χωρὶς οὐδὲν ὠφελοῦσιν. Ἐάν γάρ μὴ ἑαυτοὺς ἡμᾶς, ὦ ἀδελφοί, ἐλεήσωμεν καὶ διὰ μετανοίας εὐρήσωμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν κριαθαρμένας καὶ πλήρεις φωτός, οὐδὲν ἡμεῖς ὠφελήσει τῶν ἄλλων ἀπάντων ἢ ἐργασία, 335 καθὼς φησιν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός «Τί ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; Ἡ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» καὶ πάλιν «Ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔτι κεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν, ὁ δὲ εὐρών αὐτήν, 340 ἀπολέσει αὐτήν.» Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ ἀπολέσω τὴν ψυχὴν μου τῷ προτέρῳ τρόπῳ, ὡς εἴρηκα, εἰς θάνατον ἑμαυτοῦ, ἐκδεδωκώς διὰ τὸν Χριστόν, καὶ πάλιν εὐρῶ αὐτήν ζησασαν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τί μοι τὸ ὄφελος τῶν λοιπῶν ἀπάντων, ὦ φίλοι καὶ ἀδελφοί; Οὐδὲν ὅντως, οὐδὲν ἡμᾶς οὐ μὴ 345 ὠφελήσει, ἡγαπημένοι δοῦλοι Χριστοῦ, οὐδὲ τοῦ αἰωνίου πυρός ἐξελεῖται, ἐάν μὴ πάντα καὶ πάντας ἀφέντες ἑαυτοῦ ἡμᾶς μόνους ἐπισκεψώμεθα.

Τί δέ ἐστι τὸ ἐαυτοὺς ἐπισκέψασθαι ; Ἐν ἑτέρῳ τοῦτο,
 350 ὦ ἀδελφοί, κατηχήσει ταμειυσόμεθα, τὴν συμμετρίαν τοῦ
 λόγου πραγματευόμενοι. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεός, ἡ ἀληθινὴ Σοφία,
 ὁ καταξιώσας γενέσθαι διδάσκαλος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν,
 αὐτὸς διδάξόν με εἰπεῖν ἑμαυτῷ τε καὶ τοῖς συνδούλοις καὶ
 ἀδελφοῖς μου τὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς. Σὺ γάρ εἰ ὁ ὁδηγός
 355 καὶ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὁ διδοὺς λόγον ἡμῖν ἐν
 ἀνοίξει τοῦ στόματος καὶ ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις
 δυνάμει πολλῇ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν νῦν καὶ
 ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXXI

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἕκαστον ἑαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι καὶ τὰ 1
καθ' ἑαυτὸν ἐπιμελῶς ἄρουναι. Καὶ πῶς τὰ ἑαυτοῦ ἀντι-
παρτιθῆναι χρή ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ.

Λόγος ΑΑ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐν τῇ προλαβούσῃ κατηχήσει, διὰ 5
τὸ μὴ τὸν λόγον μηκύνειν ἐπὶ πολὺ, τὰ κατηχηθέντα τότε
ἐλλιπῆ καταλείπομεν, εἰπεῖν ἐπειγόμενοι τί ἐστι τὸ ἑαυτὸν
ἐπισκέφασθαι· νυνὶ δὲ διὰ τῆς παρουσίας κατηχήσεως
ἀποδοῦναι ἤκομεν τὸ χρέος ὑμῖν τοῦ λόγου, ὡς ἐπὶ τοῦτο
τεθέντες καὶ δεῖ χρεωστοῦντες διδόναι τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν τοῦ 10
λόγου τὸ σιτομέτριον.

Τί οὖν ἐστίν, ὡς τηλικαῦτα προείπομεν, τὸ προσχεῖν
καὶ ἑαυτὸν ἐπισκέφασθαι; Τὸ προσχεῖν ἕκαστον ἑαυτῷ
τοῦτό ἐστι, τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰπεῖν « Μὴ τί γε ἄρα τὸ οἰκοῦν
πάθος κατέχη με; Καὶ γὰρ ὡς ἐν ταῖς θείαις ἀκούω Γραφαῖς, 15
ὅτι ὁ ἔχων ἐν μόνον πάθος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
οὐκ εἰσέρχεται, γέγραπται γάρ· Ὁ ἔάν τις τὸν νόμον ὅλον
τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος. » Ὁμοίως
δὲ καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν, ἐν τῷ
λέγειν καθ' ἑαυτὸν· « Μήποτε τῇδε ἢ τῇδε τὴν ἐντολήν 20
παρημέλησα, ἢ ἀμελῶ καὶ καταφρονῶ αὐτῆς καὶ ταύτην
οὐ διακράττομαι, λέγει γὰρ ὁ Χριστὸς καὶ Θεός· Ἰῶτα
ἐν ἡ μία κεφαλαία ἀπὸ τοῦ νόμου τῶν ἐντολῶν μου οὐ μὴ
παρέλθῃ, ἕως ἂν πάντα γένηται, καὶ πάλιν· Ὁ λύσας
μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξας οὕτω 25
ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν. »

Ἄλλὰ γὰρ προσέχειν δεῖ καὶ ταῖς θείαις Γραφαῖς, κακείνων ἀναγινωσκομένων βλέπειν ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, 30 κατανοεῖν τε καὶ καταμανθάνειν ὡς ἐν ἐσόπτρῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν . ἐν ποίῳ ἐστίν. Οἶόν τι λέγω ; Ἀκούει λέγοντος τοῦ Κυρίου . « Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν . » Μνησθῆναι οὖν ὀφείλει, ὅπως διέρχεται τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν καλῶς μετανοῇ, ἐπαυξήσῃ καὶ 35 ἐπιτείνῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ . εἰ δὲ ἀμαλῶς, διορθώσεται.

Πάλιν ἀκούει αὐτοῦ λέγοντος . « Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν . » Ὄφείλει τοίνυν ἐξετάζειν καὶ δοκιμάζειν αἱ ἑαυτὸν εἰς πᾶν συνάντημα εὐτελές, ὑβρεῶς ψημι, ἀτιμίας καὶ ἐξουθενώσεως, 40 καὶ οὕτω βλέπειν εἰς ἑαυτὸν, εἰ ἔρα καὶ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ αὐτῇ ἐν αὐτῷ τῆς ταπεινώσεως ἢ οὐ . ὁ γὰρ ταύτην κεκτημένος φέρει πάντα ὀλίπως καὶ ἀβαρῶς, μὴ κεντουμένος ἐν τινὶ τῶν γινομένων τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ μικρὸν κεντηθῇ, ἄλλ' οὐ τελείως ταρασσεται ὑπὲρ δὲ τοῦ κεντήματος μᾶλλον 45 ἐκείνου τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι ὁλως μικρὸν ἐλυπήθη καὶ οὐχὶ μετὰ χαρᾶς μᾶλλον τὰ συμβάντα ἐδέξατο, μαστίζει ἑαυτὸν καὶ εὐτελίζει, λυπεῖται καὶ κλαίει, εἰσπυχόμενος ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ψυχῆς ἢ τῆς κέλλης αὐτοῦ, καὶ οὕτω προσπίπτων τῷ Θεῷ ἐξομολογεῖται αὐτῷ, ὡς πᾶσαν 50 ἀπολέσας τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν.

Εἶτα πάλιν ἀκούει « Μακάριοι οἱ πενθοῦντες . » Καὶ σκόπει πῶς οὐ λέγει οἱ πενθήσαντες, ἀλλ' οἱ αἱ πενθοῦντες . σκοπεῖν οὖν καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν, εἰ καθ' ἡμέραν πενθοῦμεν. Ἐὰν γὰρ ταπεινοὶ ἀπὸ τῆς μετανοίας γενώμεθα, εὐδὴλον ὅτι 55 οὐ μὴ παρέλθῃ ἡμῖν ἡμέρα ἢ μία νύξ ἄνευ δακρύων καὶ πένθους καὶ κατανώξεως.

Καὶ πάλιν « Μακάριοι οἱ πραεῖς . » Τίς δὲ καθ' ἐκεί-
την πενθῶν ὀργίλως ζῶν διαμείνῃ καὶ μὴ πραεὶς γένηται ;
Ὅσοι γὰρ φλόξ πυρὸς ὑπὸ ὕδατος , οὕτως ὑπὸ τοῦ
60 πένθους καὶ τῶν δακρύων ὁ θυμὸς τῆς ψυχῆς σθέννυται .
καὶ τοσοῦτον ὡς χρονίσαντά τινα ἐν τούτῳ, εἰς ἀκινήσιαν
μετατεθῆναι καὶ ἔλθεῖν τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διὸ
βλέπειν ὀφείλει τις καὶ ἐν τούτῳ ἑαυτὸν, εἰ πρῶτος ὄντως

ἐστίν — ὁ γὰρ τοιοῦτος ἐν οὐδενὶ ἀνέχεται παρὰ βασιν ἰδεῖν
 τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐκείνος ἁμαρτάνων ὑπὲρ τῶν 65
 ἁμαρτανόντων ἀδιαλείπτως θρηκεῖ — εἴθ' οὕτως, εἰ τὴν
 δικαιοσύνην πεινᾷ καὶ διψᾷ τοῦ Θεοῦ · ἐστὶ γὰρ καὶ δικαιο-
 σύνην τινὰ μετιόντα εὐρεῖν, μὴ πεινῶντα μηδὲ διψῶντα
 αὐτὴν · δικαιοσύνη γὰρ ὁ Θεός ἐστιν, ὥσπερ ἥλιον αὐτὸν
 δικαιοσύνης δοκούς καλούμενον. Ὁ γοῦν πεινῶν αὐτὸν 70
 καὶ διψῶν, τὸν κόσμον ἅλον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἡγεῖται
 σκύβαλα, τιμὰς δὲ ἀρχόντων ὡς αἰσχύνῃ ταῦτα λογίζεται
 ἢ οὐδόλως τῶν ἀνθρωπίνων τιμῶν ἐπαισθάνεται.

Καὶ αὖθις · « Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες. » Ἄρα τίνες εἰσὶν
 οἱ ἐλεήμονες ; Οἱ χρήματα διδόντες καὶ διατρέφοντες 75
 πένητας, οὐί Ἀλλὰ τίνες ; Οἱ πτωχεύσαντες διὰ τὸν
 πτωχεύσαντα δι' ἡμᾶς καὶ μηδὲν ἔχοντες δοῦναι, τῶν δὲ
 πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐν ἀσθενείᾳ
 νοερώς ἀεὶ μεμνημένοι, πολλάκις δὲ καὶ ὀρώντες καὶ 80
 συμπαθοῦντες τούτοις καὶ ὑπὲρ αὐτῶν θερμῶς κλαίοντες,
 οἷος ἦν ὁ Ἰωβ λέγων · « Ἐγὼ δὲ ἐκλυσις ἐπὶ παντὶ
 ἀδυνάτῃ », οἵτινες καὶ ὅταν ἔχωσιν ἐλεοῦσι τούτους ἐν
 ἡλικίᾳ καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς πάντας ἀφθόνως
 ὑπομιμνήσκοντες, τῷ εἰρηκότι πειθόμενοι « Ἀδόλως τε 85
 ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι. » Οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὸ
 Κυρίου μακαριζόμενοι, οἱ ἀληθεῖς ἐλεήμονες · διὸ καὶ ἐκ
 τῆς τοιαύτης ἐλεημοσύνης, ὡς διὰ βαθμίδος τινός, εἰς τὴν
 τῆς ψυχῆς τελείαν ἀνιόντες φθάνουσι καθαρότητα.

Ἐνθεν τοι καὶ ἀπὸ ταύτης ὁ Θεὸς τοὺς καθαρούς ἐμακάρισε
 τὴν καρδίαν, οὕτως εἰπὼν « Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ 90
 καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁφονται », εἰδὼς ὡς ἄτε Θεὸς
 καὶ νομοθέτης ἡμῶν, ὅτι εἰ μὴ εἰς τοιαύτην ἔλθῃ διάθεσιν
 ἡ ψυχὴ ἡμῶν, οὔτε ἀενάως πενθεῖ, οὔτε πράξις τελείως
 γίνεται, οὔτε διψᾷ τὸν Θεόν, οὔτε τῶν παθῶν καθαίρεται,
 οὔτε ὡς ἐσπετρον καθαρὸν γίνεται. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα γένηται, 95
 οὐδὲ καθαρῶς τὸ πρόσωπον ἐν αὐτῇ ποτε τοῦ Δεσπότητος
 θεάσεται ἡ δὲ γενομένη τοιαύτη ὁρᾷ τὸν Θεὸν ἐκ παντὸς
 καὶ καταλλάσσεται αὐτῷ, καὶ γίνεται εἰρήνη ἀναμεταξύ
 τοῦ Ποιητοῦ ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρώην ἐχθρᾶς οὐσίας

- 100 αὐτῷ ψυχῆς, καὶ τηλικαῦτα ὡς εἰρηνοποιὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ μακαρίζεται· « Μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται », οἱ τῷ ἐλθόντι δοῦναι εἰρήνην τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν ἑαυτοὺς γνωστῶς καταλλάξαντες, τῷ καταλλάξαι ἡμᾶς ἐχθροὺς ὄντας τῷ
- 105 Ἰδίῳ Πατρὶ καὶ ἐνώσαι ἐλθόντι τὰ διεστῶτα εἰς ἓν, τουτέστι μεταδοῦναι ἡμῖν Πνεύματος Ἁγίου καὶ λαβεῖν αὐτὸν σάρκα τὴν ἡμετέραν. Οἱ τοίνυν ἰδόντες αὐτόν, εὐθελον ὅτι καὶ αὐτῷ ἀληθῶς κατηλλάγησαν, τὴν ζητούμενην εἰρήνην ἀποτελέσαντες καὶ υἱοὶ Θεοῦ γεγονότες. « Θεὸς δὲ ὁ δικαίων,
- 110 τίς ὁ κατακρίνων ; » Εἰ δὲ τὸν ἀδελφόν σου σύ, ὃν ὄρᾳς, οὐκ ἀγαπᾷς, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ὥρακας, πῶς δύνασαι ἀγαπᾶν ; Εἰ δὲ ἀγαπᾷς αὐτόν οὐ δυνάμεθα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐ βουλόμεθα, δῆλον ὅτι οὐδὲ κατηλλάγημεν αὐτῷ. Ἀλλὰ σπουδάσωμεν ἰδεῖν καὶ καταλλαγῆναι καὶ ἀγαπήσαι αὐτόν, ἀδελφοί,
- 115 ὡς αὐτὸς ἐνετείλατο, ἐξ ὅλης ψυχῆς.
- Εἶτα πάλιν ἀκούει λέγοντος· « Μακάριοι οἱ διωγόμενοι ἐνεκεν δικαιοσύνης », καὶ καταστοχάζεται ἐρευνῶν ἑαυτόν, εἰ ἐνεκεν ἐντολῆς ἐδιώχθη Θεοῦ, ἐπειδὴ « πάντες ὅσοι ἐν Χριστῷ θέλουσι ζῆν διωχθήσονται », καθὼς φησὶν ὁ ἀπόστο-
- 120 λος. Διὸ καὶ ἐπιφέρων φησὶ· « Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ ἐλπῶσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἐνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. » Τίνας οὖν ἐνεκεν ἔσχοντες τίθηται τοὺς διωγμένους καὶ ὀνειδιζομένους, καὶ
- 125 προστάσσει μετ' ἐξουσίας ἐπαφωνῶν αὐτοῖς τὸ « Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε » ; Ἐπειδὴ ὁ μετάνοικεν ἀξίαν τῶν ἑαυτοῦ πλημμελημάτων ἐπιδειξάμενος καὶ ταπεινὸς ἐντεῦθεν γενόμενος — ἵνα σοὶ πάλιν δευτέρῳ τὰ αὐτὰ εἴποιμι —, καὶ πενθεῖν καθ' ἑκάστην ἀξιοῦται καὶ πρῶτος γίνεται καὶ τὸν ἥλιον
- 130 τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ ψυχῆς πεινᾷ καὶ διψᾷ καὶ ἐλεῆμεν ἀποτελεῖται καὶ συμπαθῆς, ὡς τὰ πάθη πάντων καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀσθενείας ἐαυτῷ οἰκειούμενος, κλαίειν τε καὶ καθαιρόμενος βλέπει τὸν Θεόν καὶ αὐτῷ καταλλάσσεται καὶ γίνεται τῷ ὄντι εἰρηνοποιὸς καὶ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ
- 135 κληθῆναι καταξιούται. Ὁ γοῦν τοιοῦτος δύναται καὶ διωκό-

μενος καὶ τυπτόμενος καὶ θναιδιζόμενος, λειδορούμενός τε καὶ ὑβριζόμενος καὶ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' αὐτοῦ λεγόμενον ἀκούων, ὑπομένειν μετὰ χαρᾶς καὶ ἀφράστου ἀγαλλιᾶσεως, καὶ τοῦτο εἰδώς ὁ Δεσπότης Θεὸς μετὰ ἀποφάσεως εἶρηκε·
 « Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε. » Ὁ δὲ μὴ τοιούτος γεγονώς 140
 μὴδὲ τὴν ἐνυπόστατον χαρὰν ἐντὸς αὐτοῦ πλουσίως κτησάμενος, πῶς ἀμνησικακίως ἄρα ταῦτα πάντα ὑπενεγκεῖν δύνησται; Οὐδαμῶς!

Διὸ οὖν, πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, πάσῃ σπουδῇ ἑαυτοὺς ἡμᾶς καθ' ἡμέραν καὶ καθ' ὥραν, εἰ οἶόν τε, ἀνακρίνειν καὶ 145
 διερευνᾶσθαι μηδέποτε πωυσώμεθα, ἀλλὰ πάσας, ὡς εἵπομεν, τὰς ἐντολάς διερχόμενοι καὶ ἐν μιᾷ ἐκάστη αὐτῶν ἑαυτοὺς ἡμᾶς ἐξετάζοντες καὶ κατασκοποῦντες ὁρῶμεν. Καὶ εἰ μὲν εὐρεθῶμεν αὐτὴν ἐκπληρώσαντες, εὐχαριστήσωμεν τῷ Δεσπότη Θεῷ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφαλῶς ταύτην φυλάξωμεν 150
 εἰ δὲ μήπω ταύτης ἐμνήσθημεν ἢ αὐτὴν πεποιήκαμεν δρόμῳμεν, παρακαλῶ, ἕως ταύτης δραξώμεθα καὶ γενιώμεθα αὐτῆς ἐγκρατεῖς, ἵνα μὴ καταφρονήσαντες αὐτῆς, ἐλάχιστοι κληθῶμεν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Οὕτω γὰρ μίαν 155
 μίαν κατὰ μικρὸν ὡς βαθμίδα κλίμακος ἀνερχόμενοι, εὖ οἶδα, φθάσομεν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τοῦ οὐρανοῦ, ἐν ᾗ, ὡς προειρήκαμεν ἀνωθεν, ἵσταται διακύπτων ὁ Δεσπότης ἡμῶν λέγων πᾶσιν ἡμῖν· « Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς », κἀκεῖσε 160
 γενόμενοι καὶ αὐτὸν ὡς δυνατὸν ἀνθρώπων ἰδόντες καὶ τὴν βασιλείαν παρ' ἐκείνου λαβόντες τῶν οὐρανῶν, ἥτις ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐντὸς ἡμῶν ταύτην δεῖ ἐξομεν, ὡς αὐτὸς ὁ Δεσπότης διαρρηθὴν βοᾷ, καὶ οὕτω διάξομεν ὡς ἄγγελοι ἐπὶ τῆς γῆς, μᾶλλον δὲ ὡς υἱοὶ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἐν 165
 πᾶσι μμῆται τοῦ ἰδίου Πατρὸς καὶ Θεοῦ· οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς τῆς γλυκυτάτης θέας ἐναπαλεῦσαι νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXXII

- 1 Περὶ βλασφημίας. Καὶ ὅτι ὁ λέγων μὴ δύνασθαι τινα κατὰ τὴν παραῦσαν γενεὰν ἐν μετοχῇ τοῦ Ἁγίου γενίσθαι Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ διαξάλλων τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος καὶ τῷ ἐναντίῳ ταύτας ἐπιφημίζων, εἴρεσιν νέαν εἰς
 6 τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἀνακαινίζει.

Λόγος ΑΒ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, « πᾶσα ἁμαρτία », φησὶ τὸ
 ἱερώτατον λόγιον τοῦ Σωτῆρος, « ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώ-
 ποις, τῷ δὲ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον βλασφημήσαντι οὐκ
 10 ἀφεθήσεται οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι ». Ζητήσωμεν οὖν τίς ἐστὶν ἡ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 βλασφημία. Βλασφημία ἐστὶν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ
 ἐπιφημίζειν τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ τῷ πνεύματι τῷ ἐναντίῳ,
 καθά φησιν ὁ μέγας Βασιλεὺς. Πῶς δὲ τις τοῦτο ποιεῖ;
 15 Ὅπότεν ἡ γινόμενα θαύματα τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἢ ἑτερόν
 τις ὁρῶν θεῖον χάρισμα εἰς ἓνα τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν — φημί
 δὴ κατένυξιν ἢ δάκρυα ἢ ταπεινώσιν ἢ γνώσιν θεῖαν ἢ
 λόγον σοφίας τῆς ἀνωθεν ἢ ἄλλο τι χαριζόμενον ὑπὸ θεοῦ
 Πνεύματος τοῖς τὸν Θεὸν ἀγαπῶσι —, λέγει εἶναι τοῦτο
 20 ἀπὸ τῆς ἀπάτης τοῦ διαβόλου· ἀλλὰ καὶ ὁ τοῦς ὑπὸ θεοῦ
 Πνεύματος ἀγομένους ὡς υἱοὺς Θεοῦ, τοὺς τὰ προστάγματα
 ποιούντας τοῦ Πατρὸς αὐτῶν καὶ Θεοῦ, λέγων ὑπὸ δαιμόνων
 πλανᾶσθαι, καὶ αὐτὰς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον βλασφημεῖ
 τὸ ἐνεργοῦν ἐν αὐτοῖς, καθὰ δὴ καὶ Ἰουδαῖοί ποτε εἰς τὸν
 25 Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνοι γὰρ ἐβλαπον δαίμονας ἀπειλانو-
 μένους ὑπὸ Χριστοῦ καὶ κατὰ τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος
 ἐβλασφήμουν καὶ ἀναιδῶς οἱ ἀναιδεῖς ἔλεγον· « Ἐν Βασι-

ζεδούλ, ἄρχοντι τῶν δαιμονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια . »
 Ἄλλα ταῦτα ἀκούοντές τινες οὐκ ἀκούουσι καὶ βλέποντες
 οὐ βλέπουσι, πάντα δὲ τὰ ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς μαρτυ- 30
 ρούμενα ἔργα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἐνεργείας θείας
 γίνεσθαι, ὥσπερ ἐαυτῶν ἔξω γενόμενοι καὶ πᾶσαν θείαν
 Γραφὴν ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἀποπτύσκοντες καὶ τὴν ἐξ
 αὐτῶν ἐγγινομένην γνῶσιν τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐξωθήσαντες,
 ἐκ μέθης καὶ δαιμονικῆς ἐργασίας ταῦτα γίνεσθαι λέγειν οὐ 35
 φρίττουσι.

Καθάπερ γὰρ ἄπιστοι καὶ παντελῶς τῶν θείων μυστηρίων
 ὄντες ἀμύητοι, καὶ περὶ ἐλλάμψεως θείας ἀκούσωσι, καὶ
 περὶ φωτισμοῦ ψυχῆς καὶ νοός, καὶ περὶ θεωρίας καὶ
 ἀπαθείας, καὶ περὶ ταπεινώσεως καὶ θαυμάτων τῶν ἐξ 40
 ἐνεργείας καὶ χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκχεομένων,
 εὐθύς, ὥσπερ μὴ φέροντες τὴν ὑπερβάλλουσαν αἴγλην τῶν
 λόγων καὶ δύναμιν, σκοτιζόμενοι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς
 καρδίας μᾶλλον ἢ αὐγαζόμενοι, ἐκ πλάνης δαιμόνων εἶναι
 ταῦτα ταλμηρῶς ἀποφαίνονται καὶ οὔτε τὸ τοῦ Θεοῦ 45
 κρῖμα, οὔτε τὴν τῶν ἀκούοντων αὐτοὺς βλάβην φρίττουσι,
 πᾶσι δὲ ἀναίδην οἱ ταλμηταὶ διαμαρτύρονται μηδὲν τοιοῦτον
 νῦν ἐν τινι τῶν πιστῶν παρὰ Θεοῦ γίνεσθαι, ὅπερ ἀδόξειά
 ἐστὶ μᾶλλον ἢ αἵρεσις. Αἵρεσις μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τινι
 παρεκκλίνειν τῶν κεμένων ἡμῖν δογμάτων περὶ τῆς ὁρθῆς 50
 ἡμῶν πίστεως· τὸ δὲ λέγειν μὴ εἶναι ἀρτίως τινὰς τοὺς τὸν
 Θεὸν ἀγαπῶντας, μηδὲ Πνεύματος Ἁγίου τούτους κατ-
 αξιούσθαι καὶ ὑπ' αὐτοῦ βαπτιζομένους υἱοὺς Θεοῦ καὶ
 θεοὺς ἐν γνώσει καὶ πείρᾳ καὶ θεωρίᾳ γίνεσθαι, πᾶσαν
 ἀνατρέπει τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν 55
 οἰκονομίαν καὶ φανερῶς ἀπαρνεῖται τὴν ἀνακαίνισιν τῆς
 φθορείσης εἰκόνας καὶ θανατωθείσης, τὴν ἐπὶ ἀφθαρσίαν
 αὐτῆς γενομένην καὶ ἀθανασίαν ἀνάκλησιν.

Ὡς γὰρ οὐκ ἐστὶ τὸν μὴ βαπτισθέντα δι' ὕδατος καὶ
 Πνεύματος σωθῆναι ποτε, οὕτως οὐδὲ τὸν μετὰ τὸ βάπτισμα 60
 ἁμαρτήσαντα, ἐὰν μὴ βαπτισθῇ ἄνωθεν καὶ ἀναγεννηθῇ,
 καθὼς ὁ Κύριος τοῦτο βεβαιῶν πρὸς τὸν Νικοδόχμον ἔφη
 « Ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν

- βασιλείαν τῶν οὐρανῶν », καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους
 65 αὐτοῖς · « Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισ-
 θήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, » Ὁ οὖν ἀγνοῶν καὶ ὑπερ-
 νήπιος ἐβαπτίσατο βάπτισμα καὶ μηδὲ διὰ ἐβαπτίσατο
 ἐπιστάμενος, ἀλλὰ πιστεῖ μόνῃ τοῦτο παραδεχόμενος καὶ
 μυρία ἁμαρτίαις τοῦτο ἀποσμηξάμενος, τὸ δεύτερόν τε
 70 — τὸ διὰ Πνεύματος λέγω, ἀνωθεν φιλανθρωπία Θεοῦ διδόν-
 μενον τοῖς διὰ μετανοίας αὐτὸ ἐκζητοῦσιν — ἀπαρνούμενος,
 πῶς ποτε ἄλλως σωτηρίας τυχεῖν δυνήσεται, Οὐδαμῶς.
 Διὰ τοῦτο οὖν διαμαρτύρομαι πᾶσιν ὑμῖν καὶ λέγω καὶ
 λέγων οὐ παύσομαι, ὅσοι τὸ πρῶτον βάπτισμα διὰ παραβά-
 75 σεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐμολύνετε, τὴν τοῦ Δαυὶδ
 μετένοιαν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων μιμήσασθε καὶ πάσῃ
 σπουδῇ διὰ παντοίων ἔργων καὶ λόγων ἀξίαν μετένοιαν
 ἐπιδείξασθε, ἵνα τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος χάριν ἐφ'
 ἑαυτοῖς ἐπισπάσῃτε. Τοῦτο γὰρ τὸ Πνεῦμα, κατελθὼν
 80 ἐφ' ὑμᾶς, κολυμβήθρα φωτεινῆς ὑμῖν γένηται καὶ ἐγκαλπω-
 σάμενον ὑμᾶς, ἀρρήτως ὁλοῦς ἐν ἑαυτῷ, ἐκ φθαρτῶν ἀφθάρ-
 τους, ἐκ θνητῶν ἀθανάτους καὶ ἀντὶ υἱῶν ἀνθρώπων Θεοῦ
 υἱοὺς καὶ θεοὺς θέσει καὶ χάριτι, ἀναγεννήσκει ὑμᾶς ἐπεργάση-
 85 ται — εἰ ἔρα καὶ βούλεσθε τῶν ἁγίων συγγενεῖς καὶ συγκα-
 τήροισι φανήσεσθαι καὶ μετὰ πάντων αὐτῶν εἰς τὴν βασιλείαν
 τῶν οὐρανῶν εἰσελθεῖν — ὅλον νῦν καὶ τὸν ἅγιον πατέρα
 ἡμῶν ἐγνωμεν τὸν Στουδιώτην, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γινόμενον
 γενεᾷ, καὶ οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τινὰς ἄλλους τῶν αὐτοῦ
 μαθητῶν, διὰ τῶν αὐτοῦ δεήσεων καὶ εὐχῶν, ἀφ' ὧν φιλαν-
 90 θρωπία τοῦ ὑπεραγάθου Θεοῦ τοῦ τοιοῦτου καταξιωθέντος,
 ὥς ἔφην, καλοῦ. Λέγω δὲ τοῦτο οὐκ ἐν τῇ ἐκείνων δυνάμει
 καυχώμενος, ἀλλὰ τῇ ἀγαθότητι εὐχαριστῶν τοῦ Θεοῦ καὶ
 κηρύττων ταύτην πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ σπουδάσητε
 τοῦ τοιοῦτου καταξιωθῆναι καλοῦ. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ
 95 γινώρισμα τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης, ἵνα μὴ μόνον ἑαυτῷ τις
 τὴν κτῆσιν περικοιῇται τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλησίον
 αὐτοῦ ἀδελφοῖς γνωρίζῃ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ καὶ προτρέπηται
 αὐτοῖς ζητῆσαι καὶ εὐρεῖν καὶ πλουτῆσαι αὐτόν.
 Διὰ τοῦτο τοιγαροῦν, ὥς ὁράτε, βοῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰς
 100 προφητικὰς ἀναλαμβάνων φωνάς · « Προσέλθετε πρὸς

αὐτὸν καὶ φωτίσθητε καὶ τὰ πρόσωπα τῶν συναιδήσεων
 ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυθῇ . » Τί γάρ ; Τῇ βραθυμίᾳ καὶ
 ἀμελείᾳ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς ἐκδότους
 ἐαυτοὺς ποιήσαντες, ἀδύνατον εἶναι ὑμῖν τὸ διὰ μετανοίας
 ἐκκαθαρθῆναι καὶ Θεῷ προσεγγίσει λέγετε · καὶ οὐ τοῦτο 105
 μόνον, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ χάριν λαβεῖν
 δύνατον καὶ δι' αὐτῆς ἀναγεννηθῆναι καὶ υἱοθετηθῆναι καὶ
 ἐξομοιωθῆναι αὐτῷ ; Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀδύνατον, οὐκ ἔστιν
 Ἄδύνατον μὲν γὰρ ἦν πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπὶ γῆς παρουσίας
 ἀφ' οὗ δὲ ἐδόκησεν ἄνθρωπος γενέσθαι καὶ κατὰ πάντα 110
 χωρὶς ἁμαρτίας ἐξομοιωθῆναι ἡμῖν ὁ Δεσπότης τῶν
 πάντων Θεός, δυνατὰ ἡμῖν ταῦτα καὶ ράδια ἀπειργάσατο,
 δωδεκάκις ἡμῖν ἐξουσίαν υἱοὺς γενέσθαι Θεοῦ καὶ συγκλη-
 ρονόμους αὐτοῦ , ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις
 εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

XXXIII

- 1 Περὶ μετοχῆς Πνεύματος Ἁγίου . Καὶ ὅτι ἀδύνατον
 ἄλλως βεβαιωθῆναι τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, εἰ μὴ δι' ἐπιδημίας
 τοῦ Πνεύματος, οὐ χωρὶς αὐδαίς πρὸς ἀρετὴν κατευθύνεται,
 οὐδὲ ἄλλους ὠφελεῖν δύναται ἢ ἁλλοτρίους δέχεσθαι λογισ-
 5 μούς. Καὶ περὶ τὸ ἴσον ἀπὸ πάντων καὶ ὡσαύτως ὅν τῆς
 Τριανυστάτου Θεότητος.

Λόγος ΑΓ'.

- Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πῦρ ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ τοῦτο παρὰ
 πάσης θεοπνεύστου Γραφῆς ὀνομάζεται, ἡ δὲ ψυχὴ ἐκάστου
 10 ἡμῶν λυχνία . Ὡς περ οὖν ἡ λυχνία, καὶ ἐλαίου πεπλήρωται
 καὶ στυππαίου καὶ ἄλλην ὕλην ἔχῃ εὐάναπτον, πρὸ τοῦ
 μετασχεῖν τοῦ πυρός καὶ ἀναρθῆναι ὅλη ἐσκοτισμένη ἐστίν,
 οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ πάσαις τὸ δοκεῖν κοσμηταὶ ταῖς
 ἀρεταῖς, τοῦ δὲ πυρός οὐ μετέσχευ, εἴτ' οὖν οὐσίας θείας καὶ
 15 φωτός οὐ μετέλαβεν, ἐστὶν ἐτι ἐσβεσμένη καὶ ἐσκοτισμένη
 καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀβάδεια . Πάντα γὰρ ὑπὸ τοῦ φωτός
 ἐλεγχθῆναι δεῖ καὶ φανερωθῆναι . Ὁ οὖν οὕτως ἔχων ἐτι
 τὴν λυχνίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ — ἀμέτοχον δηλονότι τοῦ θείου
 πυρός —, ὁδηγοῦ δέεται μᾶλλον καὶ λύχνου φαίνοντος ἅμα
 20 καὶ διακρίνοντος τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ τὰ δι' ἐξαγορεύσεως
 συμπαθοῦντος αὐτῷ σφάλματα καὶ τὰ στρεβλῶς ὑπ' αὐτοῦ
 καθ' ὥραν διαπραττόμενα ἐπανορθοῦντος . Ὡς γὰρ οὐκ
 ἐνδέχεται μὴ προσκόπτειν τὸν περιπατοῦντα νυκτός, οὕτως
 οὐκ ἐνδέχεται μὴ πταίειν τὸν μήπω καθορῶντα τὸ θεῖον
 25 φῶς, καθὼς φησὶν ὁ Χριστός · « Ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦτο βλέπει . Ἐάν δὲ
 τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔχει
 ἐν ἑαυτῷ . » — « Ἐν ἑαυτῷ » δὲ εἰπὼν, τὸ θεῖον ἐδήλωσε
 καὶ ἄλλον φῶς · ἐν ἑαυτῷ γὰρ τὸ αἰσθητὸν οὐδεὶς δύναται
 30 κτῆσασθαι .

Ὅσοι οὖν οὐδὲν ὠφελεῖται ὁ ἐν σκότει περιπατῶν , ἐὰν
 λαμπάδας κατέχη ἐσβεσμένους πολλὰς καὶ περικαλλεῖς —
 οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε ἑτερόν τινα ὡς ἐκ τούτων ὁρᾷ —, οὕτως
 οὐδὲ ὁ τὰς ἀρετὰς πάσας, εἰ οἷόν τε, δοκῶν ἐν ἑαυτῷ ἔχειν ,
 μὴ ἔχων τὸ φῶς ἐν ἑαυτῷ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, οὐδὲ τὰς 25
 αὐτοῦ πράξεις καλῶς ἰδεῖν, οὐδὲ εἰ πρὸς ἀρέσκειαν Θεοῦ
 εἰσι, τελείως πεπληροφόρηται. Ἀλλ' οὐδὲ ἄλλους ὀδηγῆσαι
 ἢ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διδάξαι δύναται, οὐδὲ λογισμοὺς
 ἄλλοτρίους ἐστὶν ἀναδέχεσθαι ἄξιός, εἰ καὶ πατριάρχης ἢ
 ἀνθρώπων γενήσεται, ἕως ἂν τὸ φῶς ἐν ἑαυτῷ φαῖνον 40
 κτήσεται. Φησὶ γὰρ ὁ Χριστός « Περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς
 ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν
 τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει . » Εἰ οὖν ἐκεῖνος οὐκ οἶδ'
 ποῦ ὑπάγει, πῶς τὴν ὁδὸν ἄλλοις ὑποδείξει , Τί οὖν ὄφελος,
 ἐὰν λύχνον ἐσβεσμένον ἐπὶ ἑτέρᾳ λυχνίᾳ τις ἐπιθεῖη , πυρὸς 45
 καιομένου ἐστερημένη καὶ φαίνοντος . Οὐ γὰρ οὕτω δεῖ
 ποιεῖν ! Ἀλλὰ πῶς ; Ὡς αὐτὸς ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς δι-
 ωρίσαστο, φησὶ γάρ : « Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρυπτὴν
 τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα
 οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσι . » Τοῦτο οὖν εἰπὼν 50
 προστίθησι καὶ τὰ γνωρίσματα τοῦ ὀδηγουμένου λύχνου
 καὶ ἔχοντος μεθ' ἑαυτοῦ τὸ φῶς, οὕτω λέγων : « Ὁ λύχνος
 τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός . » Τίνα τοίνυν λέγει διὰ
 τούτου τὸν ὀφθαλμὸν ἢ πάντως τὸν νοῦν, ὃς οὐδέποτε ἂν
 γένηται ἀπλοῦς, εἰ μὴ ὅτε τὸ ἀπλοῦν θεάσῃται φῶς ; Φῶς 55
 δὲ ἀπλοῦν ὁ Χριστός. Ὁ γοῦν ἀεὶ ἔχων τὸ φῶς αὐτοῦ λαμπρὸν
 ἐν διανοίᾳ, νοῦν Χριστοῦ ἔχειν λέγεται. Ὅταν οὖν ὁ ὀφθαλ-
 μός σου οὕτως ἀπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ ἀσώματον σῶμά σου
 τῆς ψυχῆς φωτεινὸν ἔσται : ἐπὶ δὲ πανηρὸς ἢ ὁ νοῦς,
 τουτέστιν ἐσκοτισμένος καὶ ἐσβεσμένος, καὶ τὸ σῶμά 60
 σου τοῦτο σκοτεινὸν ἔσται . Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ
 ἐν σοὶ σκότος ἐστί : « Βλέπε, φησὶ, μὴ δοκεῖς ἔχειν
 ὅπερ οὐ κέκτησαι . » Ὅρᾳτε πῶς καὶ αὐτὸς ὁ Δεσπότης
 ἰσως ἡμῖν τοῖς αὐτοῦ δούλοις πρὸς ὑμᾶς διαλέγεται, « Σκό-
 πει » λέγων, « μὴ λάθῃς σεαυτὸν καὶ ἐν σοὶ φῶς εἶναι 65
 οἰομένου σου, αὐτὸ οὐκ ἔστι φῶς ἀλλὰ σκότος ». Ὅρᾳτε

ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς τῷ Δεσπότη πρὸς τοὺς ὁμοδαύλους
 ὑμᾶς φθεγγόμεθα καὶ οὐδὲν διεστραμμένον ἢ φαῦλον λέγομεν.

- Λέγομεν γάρ · βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε δοκοῦντες εἶναι
 70 ἐν τῷ Θεῷ καὶ κοινωνίαν ἔχειν οἰόμενοι μετ' αὐτοῦ, ἔξω
 εὐρεθείητε τούτου καὶ κεχωρισμένοι διὰ τὸ μὴ θεωρεῖν
 ὑμᾶς ἤδη τὸ φῶς αὐτοῦ. Εἰ γὰρ ἤμετο τῶν λαμπάδων ὑμῶν
 — ἦγουν τῶν ψυχῶν —, λαμψεν ἂν τρανῶς ἐν ὑμῖν, καθὼς
 αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔφη · « Εἰ
 75 οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μέρος τι μὴ ἔχον σκοτεινόν,
 ἔσται φωτεινόν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζει
 σι . » Ποῖαν οὖν μαρτυρίαν ἄλλην μεῖζονα τούτου πρὸς
 πληροφορίαν σοι παρεισάξομεν; Εἰ δὲ τῷ Δεσπότη διαπισ-
 τήσεις, πῶς, εἰπέ μοι, τῷ συνδούλῳ πιστεύσεις;
- 80 Ἀλλὰ τί εἶπω πρὸς τοὺς ἀγαπῶντας ὀνομαστοὺς εἶναι
 καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἡγουμένους καθίστασθαι, καὶ
 λαγισμοὺς ἀλλοτρίους ἀναδέχεσθαι θέλοντας, καὶ ἑαυτοὺς
 εἶναι λέγοντας ἀξίους τῆς τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν
 ἐγχειρήσεως; Ὅταν μὴδὲν τῶν ἀναγκαίων καὶ θεῶν
 85 πραγμάτων αὐτοὺς ἐπισταμένους ὦρῶ, μήτε ταῦτα ἐτέρους
 διδάσκοντας ἢ εἰς φῶς ἐνέγοντας γνώσεως, εἰ ἕτερον ἢ ὃ
 φησι Χριστὸς τοῖς φαρισαίοις καὶ νομικοῖς · « Οὐαὶ ὑμῖν
 τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως. Αὐτοὶ
 οὐκ εἰσῆλθετε καὶ τοὺς εἰσελθεῖν βουλομένους ἐκωλύσατε »
 90 Τί γὰρ ἄλλο ἢ κλεῖς ἐστὶ τῆς γνώσεως, εἰ μὴ ἡ διὰ πίστεως
 δεδομένη χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ τὴν γνῶσιν ὡς
 ἀληθῶς καὶ ἐπίγνωσιν διὰ φωτισμοῦ ἐμποιοῦσα καὶ διανοί-
 γουσα τὸν κεκλεισμένον καὶ κεκαλυμμένον ἡμῶν νοῦν,
 καθὼς πολλάκις διὰ πολλῶν παραβολῶν καὶ αἰνιγμάτων,
 95 ἔτι δὲ καὶ φανερῶν ἀποδείξεων, εἶπον ὑμῖν καὶ πάλιν ὦρῶ ·
 ἡ θύρα ὁ Ὑιὸς — « Ἐγὼ εἰμι, φησὶν, ἡ θύρα » —, ἡ
 κλεῖς δὲ τῆς θύρας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιόν ἐστι — « Λάβετε,
 φησί, Πνεῦμα Ἅγιον · ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας,
 ἀφίενται αὐτοῖς · ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται » —,
 100 αἰκία δὲ ὁ Πατήρ — « Ἐν γὰρ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου
 πολλαὶ μοναὶ εἰσι » —. Πρόσχε οὖν ἀκριδῶς τῇ θεωρίᾳ

τοῦ λόγου. Εἰ μὴ οὖν ἡ κλεῖς ἀνοίξει — « Τούτῳ γάρ, φησὶν, ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει » —, ἡ θύρα οὐκ ἀνοίγεται· ἂν δὲ μὴ ἡ θύρα διανοιχθῇ, οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν εἰσέρχεται τοῦ Πατρὸς, καθὼς φησὶν ὁ Χριστὸς· « Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. » 105

Ὅτι δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρότερον διανοίγει τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ διδάσκει ἡμᾶς τὰ περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, αὐτὸς πάλιν ἔφη « Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος 110 μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ καὶ ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν », — ὁρᾷς πῶς διὰ τοῦ Πνεύματος, μᾶλλον δὲ ἐν τῷ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἀχωρίστως ἐπιγινώσκονται; — καὶ πάλιν « Ἐάν γάρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος, φησὶν, οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. Ὅταν 115 δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναμνήσει ὑμᾶς πάντα » καὶ πάλιν· « Ἐάν ἀγαπήτέ με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσετε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσω ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας » καὶ μετ' ὀλίγον· « Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ — ὅτε 120 δηλονότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς — γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κέγω ἐν ὑμῖν » καὶ πάλιν « Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ », καὶ εἰκότως· εἰ μὴ γὰρ ἐν Ἁγίῳ βαπτισθῇ τις Πνεύματι, οὔτε 125 υἱὸς Θεοῦ οὔτε συγκληρονόμος Χριστοῦ γίνεται. Ἀλλὰ καὶ τῷ Πέτρῳ φησὶ· « Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν », ὃς κλεῖς πάντως χαλκᾶς ἢ σιδηρᾶς, ἀλλὰ κλεῖς ἀξίας τῆς οἰκίας ἐκείνης. Ποταπὴ δὲ ἐστὶν ἡ οἰκία ἐκείνη, ἔκουε Παύλου λέγοντος ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ· « Παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ », καὶ μετ' ὀλίγα· « Ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσβητον. » Εἰ γὰρ ὁ οἶκος, φησὶν, ἐστὶν ἀπρόσβητος, 135 δηλονότι καὶ ἡ τοῦ οἴκου θύρα φῶς καὶ αὐτὴ καὶ ἀπρόσβητος

- ἐστιν. Εἰ δὲ τὸ μὲν προσιτὸν εἴπῃς, τὸ δὲ ἀπρόσιτον, τὸ προσιτὸν ὑπὸ τοῦ ἀπρόσιτου ἀναλωθήσεται καὶ οὐκ ἂν ποτε ἡ κλειὺς ἀνοίξαι ἰσχύσει, εἰ μὴ καὶ αὕτη ἀπρόσιτος ἦ καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θύρας κατακαήσεται ἢ καὶ ἡ θύρα ὑπὸ τοῦ οἴκου, καὶ ἰσως τοῖς πᾶσι γενήσεται ἄβατος. Μᾶλλον δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν καταλυθήσεται, τῆς Ἁγίας Τριάδος δικαιομένης εἰς προσιτὸν καὶ ἀπρόσιτον καὶ μεῖζον καὶ ἑλασσον.
- 145 Ὑρᾶτε δὲ μὴ ταῦτα ὑμεῖς ἀκούοντες, ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν οἰκῶν ὁμοῦ καὶ θυρῶν τὰς εἰκόνας λαμβάνοντες, σωματικόν τι σχῆμα τῷ νοῦ ὑμῶν προσεντυπωθῇ, καὶ εἰς ἀμφιβολίαν καὶ βλασφημίαν περιπέσῃ ὑμῶν ἡ ψυχὴ. Ἀλλὰ θεοπρεπῶς ἅπαντα καὶ καλῶς, εἴγε δύνασθε, κατὰ τὸν τῆς θεωρίας
- 150 λόγον καὶ νόμον ἐν ἑαυτοῖς ἀναλογιζόμενοι, εὐρήσετε ὀρθῶς ἅπαντα διερμηνευόμενα. Εἰ δὲ μὴ δύνασθε ταῦτα θεοπρεπῶς οὕτω νοεῖν, πίστει ταῦτα δεχέσθε μόνῃ καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν ὅπως θελήσητε. Κλειὺς μὲν γὰρ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λέγεται, ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ πρῶτον τὸν νοῦν ἔλλαμ-
- 155 πόμεθα καὶ καθαιρόμενοι φωτιζόμεθα φῶς γνώσεως, βαπτίζομεθά τε ἐνωθεν καὶ ἀναγεννώμεθα καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίζομεν, καθὼς ὁ Παῦλος φησιν· « Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοὺς ἀλαλήτοις » καὶ πάλιν· « Ἐδωκεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
- 160 κρᾶζον· Ἀββὰ ὁ Πατὴρ. » Τοῦτο τοιγαροῦν δεικνύει τὴν θύραν ἡμῖν ὅτι ἐστὶ φῶς, ἡ δὲ θύρα διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὁ ἐνοικῶν τῇ οἰκίᾳ καὶ αὐτὸς φῶς ἀπρόσιτον ἐστιν. Οὐκ ἄλλος δὲ ὁ οἰκῶν Θεὸς καὶ ἕτερον φῶς ἡ οἰκία αὐτοῦ, ὥσπερ οὐδὲ ἄλλο φῶς τὸ τῆς Θεότητος καὶ ἄλλο Θεός. Ἀλλ' ὁ
- 165 αὐτὸς εἰς ἐστίν, οἰκία καὶ ἐνοικος, καθὼς καὶ φῶς ἐστίν ὁ αὐτὸς καὶ Θεός. Θεολογικῶς δὲ οἰκία καὶ ὁ Υἱὸς καλεῖται, ὥσπερ καὶ ὁ Πατὴρ — φησὶ γάρ· « Σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ κἀγώ, Πάτερ, ἐν σοὶ, ἵνα ὦμεν » καὶ τὸ Πνεῦμα ὡσαύτως· « Ἐνοικήσω,
- 170 φησὶν, ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν », διὰ τοῦ Πνεύματος δηλονότι, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ· « Τὸ γὰρ Πνεῦμα

ὁ Κύριός ἐστιν . » Εἰ οὖν ὁ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστι καὶ ὁ Πατήρ ἐν αὐτῷ καὶ αὐτὸ ἐν ἡμῖν, ὡσαύτως δὲ πάλιν ἡμεῖς ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸ μετὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ὁ Θεὸς ἐν 175 αὐτῷ.

Καὶ εἰ χρή δικριθέστερόν τι εἰπεῖν, ὅπερ τὸ ἐν ἐστὶ, τοῦτο καὶ τὰ δύο. Τὰ τρία γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ εἰσι καὶ εἰς μίαν νοοῦνται οὐσίαν καὶ φύσιν καὶ βασιλείαν. Εἰ τι οὖν τὸ ἐν ὀνομάζεται, τοῦτο κατὰ φύσιν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ θεωρεῖται, 180 χωρὶς τοῦ « Πατὴρ » δηλαδὴ καὶ « Υἱός » καὶ « Ἅγιον Πνεῦμα », ἥτοι τοῦ « γεννᾶν » ἐκτὸς καὶ « γεννᾶσθαι » καὶ « ἐκπορεύεσθαι »· μόνον γὰρ ταῦτα τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι φυσικῶς τε καὶ κατ' ἰδιότητα ἀναντιρρήτως παρέπεται. Ἀλλοίωσιν δὲ ἢ ἀναποδισμόν ἢ τὴν τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγὴν ἐν τούτοις 185 οὐκ ἐστὶν ἐννοῆσαι ἡμᾶς ἢ εἰπεῖν. Διὰ τούτων γὰρ τὰ τρία πρόσωπα γνώριμα καθεστήκασι καὶ οὐδὲ τὸν Υἱὸν ἐν τούτῳ προτάξει τοῦ Πατρὸς ἐστὶ δυνατόν, οὐδὲ τοῦ Πιῶ τοῦ Ἁγίου Πνεῦμα, ἀλλ' ἔλα οὕτως εἰπεῖν « Πατήρ, Υἱός καὶ Ἅγιον Πνεῦμα », μὴ διακοπῆς τινος ἐν τούτοις ἀπὸ χρόνου ἢ, 190 στιγμῆς τὸ λεπτότατον γινομένης, ἀλλὰ σὺν τῷ Πατρὶ ἅμα καὶ ὁ Υἱός ἐστι γεγεννημένος καὶ τὸ Πνεῦμα ἐκπορευόμενον ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τὸ ἐν ὄνομα ἢ παράδειγμα καὶ καθ' ἐν ἀναθεωρεῖται καὶ ἐν τοῖς τρισίν· ὅλον « φῶς » ἐάν εἴπῃς, καὶ καθ' ἕκαστον τούτων φῶς καὶ τὰ τρία ἐν φῶς 195 ἐστὶ· « ζωὴ αἰώνιος », καὶ καθ' ἐν ὡσαύτως τούτων· Υἱός ἐστι καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ὁ Πατήρ, τὰ τρία μία ζωή, Πνεῦμα οὖν ὁ Θεός καὶ Πατήρ καὶ τὸ Πνεῦμα ὁ Κύριός ἐστι καὶ Θεός τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· Θεός ταῦτα καθ' ἐν καὶ ἅμα τὰ τρία Θεός· εἰς Κύριος ἕκαστον καὶ τὰ τρία 200 Κύριος· εἰς ὁ ἐπὶ πάντων Θεός, Κτίστης τῶν ἀπάντων, καθ' ἐν, καὶ εἰς ταῦτα Δημιουργός τῶν ὅλων Θεός. Φησὶ δὲ καὶ τὸ παλαιόν· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἐνηθῆτω φῶς » καὶ ἐγένετο φῶς », τοῦτο περὶ τοῦ Πατρὸς ὁ λόγος ἐννοεῖν 205 δίδωσι, καὶ ὁ Δαυὶδ· « Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν », τοῦτο περὶ τοῦ Πιῶ δηλούμενον ἐγνωμεν, « καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις

- αὐτῶν », περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦτο ὑπολαμα-
 210 βανόμενον. Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς, ἐν
 Εὐαγγελίῳ φησὶν· « Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος
 ἦν πρὸς τὸν Θεὸν » τὸν Πατέρα δηλαδὴ, « καὶ Θεὸς ἦν ὁ
 Λόγος » ὁ Υἱὸς δηλονότι. « Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ
 χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲν ὃ γέγονε. »
- 215 Μάθετε οὖν ταῦτα, οἱ τέκνα ἐπονομαζόμενοι τοῦ Θεοῦ,
 ἀξιῶ, καὶ οἱ δουλοῦντες εἶναι χριστιανοί, οἱ διδάσκοντες ἄλλους
 διακονεῖς λόγους καὶ οἱ ἄρχαι οἰόμενοι — κλὴν ψευδῶς —
 ἱερεῖς καὶ μονάζοντες | Ἐρωτήσατε τοὺς πρεσβυτέρους καὶ
 ἀρχιερεῖς ὑμῶν, συναθροίσθητε ἅμα ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ· καὶ
 220 πρῶτον ζητήσατε ἔργῳ ταῦτα μαθεῖν καὶ παθεῖν, ἐπὶ δὲ καὶ
 ἰδεῖν ποτε βουλήθητε καὶ τῇ πείρᾳ θεοειδεῖς γενέσθαι.
 Ἀλλὰ μὴ τῇ σκηνῇ μόνῃ καὶ τῇ περιβολῇ προθυμήθητε καὶ
 τηλικαῦτα τῶν ἀποστολικῶν ἀξιωματίων ἐπιθῆτε, ἵνα μὴ
 ἀκούσητε, οἱ πρὸ τῆς γνώσεως τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων
 225 ἀτελῶς ἐπιτρέχοντες ταῖς τῶν ἄλλων ἀρχαῖς « Οὐαὶ οἱ φρό-
 νιμοὶ παρ' ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες | Οὐαὶ
 οἱ τιθέντες τὸ φῶς σκότος καὶ τὸ σκότος φῶς | »
- Παρακαλῶ οὖν πάντας ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, θεῖναι
 πρῶτον θεμέλιον ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῶν ἀρετῶν αγαθὸν
 230 ταπεινώσεως· εἴτα δι' ἀγώνων εὐσεβείας ἐγείρει τὸν
 οἶκον τῆς γνώσεως τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὸ
 τοῦ θείου καταλαμφθῆναι φωτός καὶ ἰδεῖν διμυατι καρδίας
 κεκαθαμένῳ Θεόν, ὡς δυνατόν ἡμῖν ἀνθρώποις οὐσι,
 καθεῖθεν μυσταγωγηθῆναι τὰ τελειώτερα τῶν μυστηρίων
 235 τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς γνώσεως
 ταύτης, τῆς ἀνωθεν δεδομένης παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων,
 ἐπὶ τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας ἔλθεῖν καὶ διδάξαι τοὺς
 πλησίον ἡμῶν, τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ αγαθὸν καὶ τέλειον
 καὶ εὐάριστον, καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας ἡμῶν προσάξει
 240 τῷ Θεῷ λαὸν περιούσιον, τῷ διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ τοῦ
 Ἁγίου εἰς διδασκάλους προχειρισαμένῳ ἡμᾶς τῆς ἐκκλησίας
 αὐτοῦ, ἵνα μὴ ὡς καταφρονηταὶ καὶ γυμνοὶ τοῦ ἐνδύματος
 τοῦ γάμου βξω βεφῶμεν τοῦ νυμφῶνος Χριστοῦ, ἀλλ' ὡς

φρόνιμοι μᾶλλον οἰκονόμοι , καλῶς τὰ τοῦ λόγου τῆς
 διδασκαλίας οἰκονομήσαντες ἐν τοῖς συνδούλοις ἡμῶν καὶ 245
 πρό γε τούτου τὰ τοῦ βίου ἡμῶν, εἰσέλθωμεν εἰς αὐτὸν
 ἀκωλύτως ἐν λαμπρότητι βίου καὶ γνώσεως οὐρανίου,
 φωτοειδεῖς καὶ Πνεύματος Ἁγίου πεπληρωμένοι, καὶ
 συμβασιλεύσωμεν Χριστῷ , τὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ
 Πατρὸς συγκληρονομοῦντες αὐτῷ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, τῇ 250
 ἀειζώῃ καὶ ἀθανάτῃ πηγῇ καὶ ζωῇ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα,
 τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. Ἀμήν.

XXXIV

- 1 Ὅτι οὐκ ἀκύνουν τὸ διδόμενον ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τάλαντον κατορύττειν· χρὴ γὰρ δημοσιεύειν αὐτὸ καὶ τοῖς πᾶσιν ὑποδεικνύειν καὶ τὰς εὐεργεσίας Θεοῦ εὐγνωμόνως ἀνακηρύτταν εἰς τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, καὶ τινες
5 ἀπαρίστανται.

Λόγος ΛΔ'.

- Ἀδελφοί καὶ πατέρες καὶ τέκνα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, τί πρὸς τὰ κατηχηθέντα παρ' ἡμῶν ἐν διαφόροις πολλάκις λόγοις ὑπενόησατε; Τί κατὰ τοῦ ταῦτα παρρησίᾳ λαλήσαντος
10 ἐν ἑαυτοῖς ἀπερήνασθε; Μὴ τι τῶν θείων ἐξω Γραφῶν εἰπεῖν ἡμᾶς ὑπεκλάβετε; Μὴ τι λαληθότως ἡμᾶς κατεμέμψασθε, ὡς ὑπέρογκά λελεχότας; Μὴ τι κατεκρίνατε, ὡς μεγαλορρημονοῦντας ἡμᾶς, Εἰ οὖν οὕτω πρὸς τὰ ῥηθέντα διετίθητε, Ὡς ὅς ὑμῖν γένοιτο ὁ Χριστός, ἐγὼ δὲ παρακαλῶ
15 τὴν ἀγάπην ὑμῶν ἵνα μηδεὶς τῷ τοιοῦτῳ κρίματι ἐπιμείνῃ. Οὐ γὰρ ἐνδείξεως χάριν ταῦτα γεγράφαμεν, μὴ τοῦτο συγχωρήσῃ ὁ ἐλεήσας καὶ ἀγαθὸν ἡμᾶς εἰς ταῦτα Θεός, ἀλλὰ μεμνημένοι τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀπ' ἀρχῆς βίου καὶ μέχρι τοῦ παρόντος πεποιήκαμε μεθ' ἡμῶν τῶν ἀναξίων,
20 εὐχαριστοῦντες ἀνυμνοῦμεν αὐτόν, ὡς εὐσπλαγχον Δεσπότην καὶ εὐεργέτην ἡμῶν Κύριον, καὶ τὸ ἐπιδοθὲν ἡμῖν παρ' αὐτοῦ τάλαντον εὐγνωμόνως πᾶσιν ὑμῖν καταβάλλομεν. Πού γάρ καὶ δυνάμεθα τὸ τοσοῦτον μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ σιωπᾶν ἢ ἀγνωμόνως ὡς ἀμνήμονες καὶ κακοὶ δοῦλοι
25 κατορύττειν τὸ δοθὲν ἡμῖν τάλαντον; Τοῦτο γὰρ ποιεῖν μὴ δυνάμενοι, ἀνακηρύττομεν τὸν αὐτοῦ ἔλεον, ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν, πᾶσι δεικνύομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ ἀγαθότητα καὶ παρακαλοῦμεν καὶ ὑμᾶς διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ λόγου ἀγωνίσασθαι μετασχεῖν τῶν αὐτοῦ δωρεῶν καὶ ἀπολαῦσαι,
30 ὧν καὶ ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι διὰ τῆς ἀφάτου αὐτοῦ ἀγαθότητος

ἀπηλαύσαμεν. Οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἐν τούτῳ ἀδικοῦμεν ἢ ἡδικήσαμεν, ἀλλὰ μεταδοῦναι ποθοῦμεν ἐξ ὧν εὐλόγησαν τοῖς συνδούλοις ἡμῶν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς, οἱ Χριστοῦ λαὸς καὶ ποιῆμενον ἱερὸν καὶ βασιλεῖον ἱεράτευμα ἁγίου καὶ καλεῖσθαι ἡξιωμένοι.

35

Ὡς περ γὰρ πτωχὸς τις φιλάδελφος παρὰ τινος φιλοχρίστου καὶ ἐλεήμονος αἰτήσας καὶ λαβὼν νομίσματα, ἀποτρέχει πρὸς τοὺς συμπένητας αὐτοῦ ἐν χαρᾷ καὶ καταμηνύει λέγων ἐν μυστηρίῳ αὐτοῖς· « Δράμετε σπουδῇ καὶ ὑμεῖς, ἵνα λάβητε », δακτυλοδεικτῶν καὶ ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὸν τὸ νόμισμα αὐτῷ ἐκδόντα, εἰ δὲ καὶ διαπιστοῦσιν, ἐπὶ τῆς καλᾶς ἀπογυμνώσεως δείκνυσιν καὶ αὐτό, ἵνα πιστεύσαντες σπουδῇ χρῶνται καὶ τὸν ἐλεήμονα ἐκείνον ἄνδρα ταχυκαταλάβωσιν, οὕτω δὲ καὶ ὁ ταπεινὸς ἐγώ, ὁ πτωχὸς καὶ γυμνὸς ἀγαθοῦ καὶ δοῦλος τῆς ἀγιοσύνης πάντων ὑμῶν, πείραν τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας λαβὼν, ὡς διὰ μετανοίας αὐτῷ προσελθὼν καὶ διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Συμεὼν μεσιτείας, τοῦ πατρὸς μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, τὴν χάριν ἀπειληρῶς ὁ ἀνάξιος πάσης χάριτος, οὐ φέρω μόνος ταύτην κρύπτειν ἐν κόλπῳ ψυχῆς, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῖν λέγω καὶ πατέράσι μου τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅποιόν ἐστι τὸ δοθέν μοι τάλαντον, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, φανερῶ ὑμῖν καὶ διὰ τοῦ λόγου ὡς ἐπὶ καλᾶς ἀπογυμνώσεως τοῦτο, καὶ λέγω οὐχ ὡς ἐν παραβύστερ καὶ μυστηρίῳ, ἀλλὰ μεγάλη βοῶν τῇ φωνῇ· « Δράμετε, ἀδελφοί, δράμετε », καὶ οὐ βοῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑποδεικνύω τὸν δίδοντα Δεσπότην, τὸν λόγον πάλιν ἀντὶ δακτύλου ὑμῖν προβαλλόμενος. Ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἐὰν ὀβαλὸν πτωχῷ τινι δῷ, εἴτε ἐκεῖνος πρὸς τὸ καὶ ἑτέροις δοῦναι τοῦτον καταμηνύσειεν, ὀργίζεται καὶ πρὸς τὸ δοῦναι μᾶλλον σκληρύνεται, ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τούναντι ἅπαν ποιεῖ. Ἐὰν γὰρ τινι δῷ πνευματικὸν χάρισμα ἡγουν τάλαντον καὶ οὐ κηρύξῃ τοῖς πᾶσι καὶ δημοσιεύσῃ αὐτό, « Προσέλθετε », λέγων, « πρὸς τὸν ἀπλῶς δίδοντα Δεσπότην καὶ μηδὲνα κενὸν ἀποστρέφοντα », ἀλλὰ λαβὼν κρύψει καπορύξας αὐτό, τότε μᾶλλον ὀργίζεται κατὰ τοῦ λαβόντος ὡς φθονεροῦ καὶ μὴ

40

45

50

55

60

65

θέλοντος τοὺς ἐαυτοῦ ἀδελφοὺς λαβεῖν, ὡς αὐτὸς λαβεῖ.

- Διὰ τοῦτο οὖν, ἃ εἶδον καὶ ἃ ἐργῶ καὶ πείρα Θεοῦ θαυμάσια
 ἔγνων, μὴ λαλεῖν οὐκ ἀνέχομαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς
 80 ἅπασιν ὡς ἐνώπιον Θεοῦ προμαρτύρομαι, λέγων μεγάλη
 τῇ φωνῇ· « Δράμετε πάντες πρὸ τοῦ κλεισθῆναι διὰ θανάτου
 τὴν τῆς μετανοίας θύραν ὑμῖν, δράμετε ἵνα πρὸ τῆς ἐξόδου
 καταλάβητε, σπεύσατε ἵνα λάβητε, κρούσατε ἵνα πρὸ τῆς
 75 τελευτῆς τὰς τοῦ παραδείσου πύλας ὁ Δεσπότης ὑμῖν
 ἀνοίξῃ καὶ ἐαυτὸν ὑμῖν ἐμφανίσῃ, σπουδάσατε τὴν τῶν
 οὐρανῶν βασιλείαν ἐντὸς ὧν καὶ γνωστῶς κτήσασθαι
 καὶ μὴ κενοὶ ταύτης ἐντεῦθεν ἀποδημήσητε, καὶ μάλιστα
 οἱ ταύτην ἀγνώστως ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς οἰόμενοι, μηδὲν δὲ
 διὰ τὴν οἴησιν ἔχοντες. »
 80 Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τὴν τοῦ Χριστοῦ Πατέρα θεάσῃται,
 ὁ νοῦν Χριστοῦ μὴ κτησάμενος ; Ὁ δὲ ἐκείνον μὴ βλέπων
 λαλοῦντα ἐντὸς αὐτοῦ, διὰ τίνος ἢ πῶς εἶπεν· « Ἀβδὸν ὁ
 Πατήρ » ; Ὁ μὴ ἐντὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
 γνωστῶς κτησάμενος, πῶς ἐν αὐτῇ μετὰ θάνατον εἰσελεύ-
 85 σεται ; Ὁ μὴ μένοντα ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ Πνεύματος τὸν Ἰδὸν
 σὺν τῷ Πατρὶ θεασάμενος, πῶς μετ' αὐτῶν ἐν τῷ μέλλοντι
 ἔσται, καθὼς ὁ Κύριος εἶπε· « Πάτερ, οὐς δέδωκάς μοι,
 θέλω ἵνα ὅπου εἰμι ἐγώ, καθεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ », καὶ
 πάλιν· « Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ
 90 πάντων τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ,
 ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοὶ
 καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσι. Καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι
 δέδωκάς αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ■ ἔομεν, ἐγὼ ἐν
 αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἐν καὶ ἵνα
 95 ■ γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας
 αὐτούς, καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας. »

- Οὗτος τοίνυν ὁ τρόπος, ἀδελφοί, τῆς ἐμῆς, ὡς τινες
 οἰοῦνται, μεγαλορρημοσύνης. Οὕτω με ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
 100 κινεῖ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς πατέρας καὶ ἀδελφοὺς ἀπο-
 καλύψαι τὴν ἀφαιτον πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα καὶ
 ἀγάπην, δι' ἣν οὕτω καὶ ἐν τηλικούτοις δοξάζει τοὺς εἰς
 αὐτὸν ἡλικιότας ἀνεπιφθόνους.

'Αλλ' ἐρωτῶντι ἀποκριθῆτέ μοι, παρακαλῶ· « Τί οὖν, ὁ
 Πατὴρ ἀγνώστως ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν καὶ ὁ Υἱὸς ἀγνώστως
 καὶ ἀράτως σὺνεστι τῷ Πατρὶ; » — « Οὐκ ἔστι, πάντως εἰποιτε 105
 Εἰ γὰρ τοῦτο δῶμεν καὶ ἀγνοεῖν ἀλλήλους τὸν Πατέρα καὶ
 τὸν Υἱὸν δογματίσομεν, οἴχεται ἡ πίστις ἡμῶν καὶ ἀπόλωλεν·
 ἀγνοοῦντων γὰρ ἐκείνων ἀλλήλους ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἡμᾶς
 παντελῶς ἀγνοεῖν αὐτούς· εἰ δὲ τοῦτο, ἄρα ἔθεοί ἐσμεν,
 Θεοῦ γινώσκιν μὴ ἐσχηκότες. Εἰ δὲ αὖ καθὼς ἐκεῖνος γινώσκει, 110
 φησὶν, ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν, καὶ ὁ Υἱὸς γινώσκει τὸν Πατέρα »
 καὶ ὡς Θεὸς σὺνεστι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ
 ὁμοίως σὺνεστι τῷ Υἱῷ, ὡς ἔστιν λέγει· « Καθὼς σύ,
 Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοὶ, οὕτως καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ ὡς
 καὶ ἐν αὐτοῖς »· τὸ ἴσον πάντως δηλοῖ τῆς μετ' ἀλλήλων 115
 ἐνώσεως. Πλὴν τοῦ μὲν Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ἡ ἐνωσις
 φυσικὴ ἐστὶ καὶ συνάρχων, ἡ δὲ ἡμετέρα πρὸς τὸν Υἱὸν
 θέσει καὶ χάριτι, ὅμως εἰς τὸ αὐτὸ οἱ πάντες ἐσμεν ἡνωμένοι
 Θεῷ καὶ ἀχώριστοι, ὡς αὐτὸς πάλιν φησὶν· « Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς
 καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὡς τετελειωμένοι εἰς ἐν, — διατί; 120
 ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας
 αὐτούς, καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας », καὶ ὁ Παῦλος « Ὅπου
 οὐκ ἔστι Ἑλλήν καὶ Ἰουδαῖος, βάρβαρος, Σκύθης, θεοῦλος,
 ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. »

Ταῦτα τοιγαροῦν ἀκούσατε οἱ δοκοῦντες εἶναι πνευματικοί 125
 καὶ τῷ λαλοῦντι πιστεύσατε, ἐμὲ δὲ τὸν λέγοντα ὑμῖν ἐν τῷ
 λόγῳ τῆς χάριτος τὰς διαρεάς, ἃς λαμβάνουσιν ἀπὸ Θεοῦ
 οἱ ἐν πίστει θερμῇ προστρέχοντες αὐτῷ καὶ ποιοῦντες αὐτοῦ
 τὰς ἐντολάς, λειτουργοῦντα τῷ ἔνθεον ἐνηχοῦντι Πνεύματι,
 πάσης ἀπολύσατε μέμψεως. Τίς δὲ ὁ λαλῶν, αὐτοῦ τοῦ 130
 Κυρίου ἀκούσατε λέγοντος· « Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ
 λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν »
 Ὁρατε ὡς οὐκ ἐγὼ τὰ ὑπερφυῆ καὶ μεγάλα πρὸς τὴν ὑμε-
 τέραν ἀγάπην λαλῶ, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ λαλοῦν ἐν
 ὑμῖν. Τοῦτο δὲ καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος ἐπιμαρτυρεῖ λέγων 135
 « Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ'
 ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ
 ἄνθρωποι. » Εἰ δὲ ἡμεῖς εὐταλεῖς ὄντες καὶ ἀνάξιοι μακαρίν

- ἔσμεν πάσης ἀγισσύνης καὶ τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων,
 140 ἀλλ' οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι τὴν δωρεάν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
 ἀπὸ Θεοῦ, ὡς δὲ ὑπάρχει τῆς αὐτοῦ χάριτος διακονοῦμεν
 ὑμῖν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνακαλύπτουμεν τὸ τέλος τὸ
 ἐδόθη ἡμῖν καὶ τὸ χάρισμα διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως
 τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ εἰς τὴν κερυσίνην ἡμᾶς
 145 τελειώσαντος, καθὼς αὐτὸς οὗτος ὁ κορυφαῖός τας ἡμῖν
 τῶν ἀποστόλων ἐντέλλεται, φησὶ γάρ· « Ἐκαστος καθὼς
 ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ
 οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ. Εἰ τις λαλεῖ, ὡς λόγια
 Θεοῦ, εἰ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ὡς χορηγεῖ ὁ Θεός. »
 150 Τοιγαροῦν τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ λαλοῦν, ἀδελφοί, οὐκ ἐγώ,
 ὡς ὁ Κύριος καὶ ὁ τούτου πιστὸς μαθητὴς ἡμᾶς ἐδεδαιώσαν.
 Εἰ δὲ ψεύδομαι, ποῦ ψεύζομαι τὸ τῆς δικῆς ἀφυκτον, τὸ
 τοὺς ψευδομένους εἰς ἀπώλειαν παραπέμπον; « Ἀπο-
 λεῖς γάρ, φησὶ, πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. »
 155 Ὡς περ δὲ ὁ τῶ λαλοῦντι διὰ τοῦ Πνεύματος ἀπιστῶν,
 εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ λαλοῦν ἐξαμαρτάνει καὶ βλασφημεῖ,
 οὕτω πάλιν ὁ τῆς ἀνωθεν χάριτος ἐστερημένος τοῦ Πνεύματος,
 ἐὰν τολμήσῃ εἰπεῖν ὅτι « Ἐν Ἁγίῳ φθέγγομαι Πνεύματι »,
 ὡς Σίμων ὁ Μάγος καὶ οἱ ἐκείνου σύμφρονες ἔσται ἀλλότριος
 160 τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντίθετος. Ὁ γὰρ τοῖς λόγοις ἀντιπίπτων
 τοῦ Πνεύματος πάντως ἀντίθεος. Θεὸς γὰρ ἀχώριστός
 ἐστι καὶ ἀδιαίρετος· τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς
 καὶ τοῦ Υἱοῦ αἰδιότητός τε καὶ βασιλείας ἀχώριστον.
 Μὴ οὖν θεομάχοι καὶ ἀντίθεοι γενέσθαι· θελήσητε, ἀδελφοί,
 165 ἀλλὰ δεῦτε προσκυνήσατε καὶ προσπέσατε σὺν ἡμῖν καὶ
 μὴ ἀναστήτε ἐκείθεν μέχρις ἂν λάβητε τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ,
 ὡς καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν οἱ ἀνάξιοι ταύτην τῇ αὐτοῦ χάριτι.
 Οὐδὲν ἐναντίον λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀλλὰ τὴν
 ἐγάπην ἡμῶν δευκνύομεν πλουσίαν πρὸς πάντας ὑμᾶς. Εἰ οὖν
 170 ἐλέγομεν ὅτι ἡμεῖς μὲν ἐλάβομεν χάριν δωρεάν παρὰ τοῦ
 Πατρὸς τῶν φώτων ὅθεν πᾶν δώρημα τέλειον, ὑμᾶς δὲ
 λαβεῖν οὐ βουλόμεθα, δικαίως ἂν καὶ ἐκ Θεοῦ καὶ ἐξ ὑμῶν
 αὐτῶν ἐμισοῦμεθα· νυνὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς θείας
 Γραφῆς καὶ ἀπὸ τῆς πέρας αὐτῆς παριστῶντες καὶ τὴν

βασιλευσὴν ὑποδεικνύοντες ὑμῖν ὁδόν , τί ὑμᾶς ἀδυνατοῦμεν . 175
 Εἰ δὲ ὡς ἀνώνυμόν με καὶ ἀφανῆ καὶ ἐλάχιστον λογιζόμενον·
 οὐ καταδέχεσθε παρ' ἐμοῦ ἐκιδιδάσκεσθαι, γινώτε καὶ
 μάθετε ὅτι τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ὁ Θεὸς ἐξελέξατο, ἵνα
 καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς καὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀπερριμμένα,
 ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἔνδοξα καὶ ἰσχυρά . 180

Ἄλλ' ἴσως παρελθὼν τις εἰς μέσον εἴποι· « Μεγάλα καὶ
 ὑπερβολικὰ καὶ ὑπὲρ ἀνθρωπίνην δύναμιν τὰ λεγόμενα. »
 Κάγώ σοι λέγω· « Μεγάλα τῷ ὄντι καὶ ὑπὲρ φύσιν εἰσὶ,
 Θεοῦ γάρ εἰσι λόγοι, καθὼς εἴρηται. » — « Καὶ πῶς οὐδεὶς,
 φησί, τῶν μεγάλων κατέρων οὕτως ἀναφανδὸν περὶ ἑαυτοῦ 185
 ἀπεφήνατο ἢ τοιούτους λόγους λαλάληκεν, οἷους λαλεῖς σύ
 περὶ ἑαυτοῦ ; » — « Λάληθας σεαυτὸν, ὦ ἄνθρωπε. Μᾶλλον μὲν
 οὖν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πατέρες συνκρόντά μου τοῖς λόγοις
 καὶ ὑπερβαίνοντα λαλαλέηκασιν, ἀλλὰ τὸ ἀξιόπιστον τῶν
 λεγόντων εὐπαράδεκτα καὶ πιστὰ ποιεῖ τὰ λεγόμενα, ἡ δὲ 190
 ἡμετέρα εὐτέλεια καὶ τὰ πᾶσιν ὁμολογημένα ὥς ψευδῆ καὶ
 βδελυκτὰ ὑμῖν ποιεῖ καταφαίνεσθαι. »

Ὅμως ἔχω καὶ ἄλλην αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν ταῦτα καὶ μὴ
 βουλόμενος ἐξεκάλυψα. Τίς δὲ αὕτη ἐστίν ; Ἡ τῶν λεγόντων
 μὴ εἶναι τὰ νῦν τοιοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν μέσῳ ἡμῶν ἄρτι 195
 ἄνθρωπον ψευδῆ καὶ παράλογος ἄνοια καὶ ὑπόληψις. Καὶ
 ὅρα μοι τὴν κακίαν, ὅπως ἐστὶ πολυμήχανος. Μὴ φανερώς
 γὰρ λεγόντων ἡμῶν, ἀλλ' ὑποκρύβειν σπευδόντων τὸ χάρισμα,
 ἀληθεύειν ἐκεῖνοι νομίζουσιν· ἐὰν δὲ ἡμεῖς ἐκκαλύψαντες
 τὴν ἀλήθειαν εἰπωμεν, ὥς ὑπερηφάνων ἡμῶν αὐτίκα κατα- 200
 γινώσκουσιν, ἀγνοοῦντες τὰς τῶν ἁγίων ἀποστόλων φωνάς
 Ποίας δὲ ταύτας ; τὸ « Ἡμεῖς νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν ».
 Ἄρα ὑπερβολὴν κρίνετε, πρὸς αὐτοὺς ἂν εἴπομι, τοῦτο
 ὑπερηφανίας ; τὸ « Ἐκ τούτου γινώσκουμεν ὅτι ἐν ἡμῖν ἐστίν,
 ἐκ τοῦ Πνεύματος οὐ δέδωκεν ἡμῖν » ; Τοῦτο δὲ πῶς 205
 ἐκλάβοιτε κατὰ τοῦ λέγοντος ; Ἀλλὰ καὶ τὸ « Ἡ δοκιμὴν
 ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ » ; καὶ τὸ « Δοκῶ
 Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν » , καὶ τὸ « Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐλάβομεν
 πνεῦμα δουλείας πόλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ Πνεῦμα υἱοθεσίας,
 ἐν ᾧ κράζομεν· Ἀββᾶ ὁ Πατήρ » ; καὶ τὸ « Ὁ Θεὸς ὁ 210

εἰπὼν ἐκ σκοτεινῶς φῶς λάμψαι, ὅς λαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν » ; Ταῦτα οὖν πάντα ὑπερηφανίας ὑμῖν λογισθήσονται ῥήματα ; Ὡς τῆς εὐθελείας !

- Εἰ δὲ καὶ τὸν τῆς ἐλλάμψεως τρόπον βούλη μαθεῖν, τὸν
 215 ἐγγινόμενον τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Κύριον, ἀκούε αὐτοῦ τοῦ Παύλου λέγοντος : « Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν δοτρακίνοις σκέυεσιν » , εἰτ' οὖν σώμασιν. « Εἰ δὲ μὴ ἔστι, φησί, τοιοῦτος τὰ νῦν, τί ; » Διατί οὐκ ἔστιν, εἰπέ ; « Ὅτι καὶ θέλοντά τινα, φησί, μὴ δύνασθαι οἶμαι γενέσθαι τοιοῦτον
 220 τὰ νῦν, ὡς καὶ μὴ θέλοντα, μηδὲ γίνεσθαι. » Εἰ τοίνυν καὶ θέλοντα λέγεις μὴ δύνασθαι, ποῦ θήσομεν τὸ « Ὅσοι δὲ λαβὼν αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι » , καὶ τὸ « Εἰ θέλετε, θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ Ἰψίστου πάντες » , καὶ τὸ « Γίνεσθε ἄγιοι, ὅτι ἐγὼ ἁγίως εἰμι » ;
 225 Εἰ δὲ καὶ μὴ θέλοντα μηδὲ γίνεσθαι, ἴδε ὅτι σὺ σεαυτὸν κατεδιδασκας, μὴ θέλων μηδὲ προαιρούμενος γενέσθαι : εἰ γὰρ θέλεις γενέσθαι, δύνασαι.

- Εἰ δὲ σὺ μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' ἕτεροι πλείστοι, Θεοῦ βουλομένου, οὓς αὐτὸς ἄγνοεῖς. Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἥλιου ἑπταμισ-
 230 χιλίους εἶχεν ὁ Θεὸς τοὺς μὴ κάμφαντας γόну τῇ Βάαλ , πολλῶ μᾶλλον νῦν, ὅτε τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον πλουσίως ἔχῃεν ἐφ' ἡμᾶς . Εἰ δὲ μὴ ἀποδύεται τις πάντα καὶ γυμνὸς προσέρχεται καὶ ζητεῖ τοῦ λαθεῖν, τοῦ μὴ βουλομένου τὸ αἰτίον, οὐ τοῦ Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ τὸ πῦρ προθύμως τῆς ὕλης,
 235 ἢ εἰπω, καὶ φυσικῶς ταύτης ἐπιλαμβάνεται, οὕτω καὶ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ζητεῖ ἀψαθῆναι, ἵνα καὶ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ λάμψῃ καὶ κατευθύνῃ δι' ὧν λάμπει τὰ τῶν πολλῶν διαβήματα , ὡς ἐν καλῶς οὐδυνόντες καὶ αὐτοὶ πλησιάζωσι τῷ
 240 πυρὶ καὶ εἰς καθ' εἰς ἡ καὶ πάντες, εἰ οἷόν τε, ὁμοῦ, ἀναφθῶσι καὶ ὡς θεοὶ λάμψωσιν ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἵνα ἐπευλογῇται καὶ πληθύνῃται τὸ σπέρμα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ καὶ μὴ ἐκλείψῃ Θεοειδὴς ἄνθρωπος, λάμπων ὡς φῶς ἐπὶ γῆς.

- Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως οἶμαι τὴν ἀλήθειαν ἔχειν καὶ εἶναι
 245 τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς, οὓς αὐτὸς ἐπλασε καὶ ἐτίμησε καὶ ἐδόξασε πάλαι τῇ δόξῃ τῆς εὐχόνης αὐτοῦ .

ὑμεῖς δὲ ὤβετε καὶ δοκιμάσατε τὰ λεγόμενα παρ' ἡμῶν.
 Καὶ εἰ μὴ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ
 θεοφόροις πατράσι φρονούμεν καὶ λέγομεν κατὰ τὰ εἰρημμένα,
 καὶ τὰ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ῥηθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ κα 250
 ἡμεῖς δευτεροῦμεν, εἰ μὴ τὴν ἐν αὐτοῖς οὖσαν, κακῶς δε
 ἀποσδοσθεῖσιν ὑπὸ συλλογισμῶν ἀσυνέτων, ὅσον τὸ ἐπ'
 αὐτοῖς, ζωοποιὸν ἐνέργειάν τε καὶ δωρεάν διὰ ἀποδείξεων
 ἐν πᾶσι τρανῶς ἐνάπτουμεν καὶ τὸ φῶς ἤδη λάμπον ὑποδεικ
 νούμεν, ἐξ αὐτῶν δηλονότι τῶν ἁγίων Γραφῶν πάντα καὶ 255
 συνιστῶντες καὶ λέγοντες, ἔστω μὲν ἡμεῖς ἐνάνθημα ἀπὸ
 Κυρίου Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ Πνεύματος Ἁγίου.
 ὡς διδάσκοντι παρ' ὃ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ἐδίδαξαν καὶ
 ἐδηγγελλίσαντο, ὑμεῖς δὲ μὴ μόνον τὰ ὧτα πρὸς τὴν ἀκρό
 σιν ἀποφρέξετε, ἀλλὰ καὶ μέντοι βολόντες ὡς ἀσπὴ καὶ 260
 ἄθεον ἀποκτείνετε. Εἰ δὲ τὰ Δεσποτικά καὶ ἀποστολικά
 δόγματα, διαστρεφόμενα παρὰ τινων, ἀνορθοῦμεν, ἐξ αὐτῶν
 τῶν θείων πάλιν Γραφῶν τὰ ὑποστηρίζοντα καὶ διορθοῦντα
 τὴν ἐκείνων καὶ τῶν πεπιθόμενων αὐτοῖς διάνοιαν συλλεγόμε
 νοι, τὴν ἀνάστασιν τε καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ 265
 τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ αὐτὰ τὰ αἰῶνια ἀγαθὰ μὴ
 ἐν ἐλπίσιν αὐτοῖς ἅπαντα προσδοκᾶν παραινούμεν, ἀλλὰ τὰ
 μὲν προκείμενα καὶ ἀποκαλυπτόμενα, φαινόμενά τε καὶ
 ὁρώμενα καὶ ὡς ἀραβῶνας τοῖς ἐκλεκτοῖς καὶ σωθῆναι
 μέλλουσιν ἀπεντεῦθεν ἤδη διδόμενα ἐκδιδάσκομεν, τὰ δὲ 270
 μετὰ θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν εἰς αὐτοὺς προτιθέμενα
 ἀποδείξαι καὶ βεβαιῶσαι προτεθυμήμεθα, οὐχὶ μᾶλλον
 ἀποδεκτοὶ αὐτοῖς καὶ πᾶσιν εἶναι ὀφείλομεν καὶ ἴαν
 ἀγαπητοί, ὡς τῆς τελείας ἀγάπης ἔργον ἐπιδεικνύμενοι ;

Ὡς περ γὰρ ὁ κεκριμμένος εὐρίων θησαυρὸν καὶ ἑαυτῷ 275
 μόνῃ τηρήσας αὐτόν, ψακτὸς παρὰ πάντων καὶ ὡς φιλάρ
 γυρος κατακρίνεται, ὃ δὲ μὴ ἑαυτῷ κρύπτων, ἀλλὰ τοῖς
 πᾶσιν ὑποδεικνύων καὶ φανερῶν καὶ ἀφίεις ἕκαστον λαβεῖν
 ὅσον βούλεται, πάντως ἐπαινετὸς καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις
 ἀποδεκτός, οὕτω καὶ ἐγὼ ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἔσομαι 280
 παραφρονῶν, λαλῶν Θεοῦ χάριτι. Καὶ γὰρ θησαυρὸν ἀπο
 κεκρυμμένον ὑπὸ τῶν θείων Γραφῶν ὄντα, μετρωθέντα μοι

- ὑπὸ ἀγίου ἀνδρός ἐν τόπῳ τινί, οὐ κατώκησα διεγερθῆναι
 καὶ τοῦτον ἐρευνῆσαι καὶ ἰδεῖν, ἀλλὰ κάκεινόν μοι βοηθόν
 285 γενέσθαι ἐξαιτησάμενος καὶ συνεργόν καὶ λαβών, πᾶσαν
 ἄλλην ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν τοῦ βίου καταλιπὼν καὶ τῷ
 τόπῳ, ἐν ᾧ μοι εἶναι τὸν θησαυρὸν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ
 διὰ γραμμάτων ἐδήλωσεν, ἐπιστάς, κόπῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ
 νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὀρύσσειν, σκάπτειν, τὸν χοῦν ἐξω βάλλειν
 290 καὶ εἰς βάθος ποιεῖν οὐκ ἐπαυσάμεν τὸ ὄρυγμα, ἕως ὃ
 θησαυρὸς διαυγαζεῖν σὺν τῷ χαί ἀνωθεν ἤρξατο. Ἐπὶ πολὺ
 οὖν κοπιήσας ἐξορύττων καὶ τὸν χοῦν ἀπορρίπτων, ὅλον
 τὸν κάτω που κείμενον θησαυρὸν ἀνωθεν, ὡς οἶμαι, πάσης
 τῆς γῆς καὶ ἁμιγῇ καὶ παντὸς ρύπου καθαρὸν ἐφηπλωμένον
 295 τεύεσθαι, καὶ ὁρῶν ἀεὶ κράζω καὶ οὕτω τοῖς διαπιστοῦσι
 καὶ κοπιᾶν καὶ ὀρύσσειν μὴ θέλουσιν ἐκδοῦν· « Δεῦτε ἴδετε
 πάντες οἱ τὰς θείας διαπιστοῦντες Γραφάς. » Τοῦτο δὲ ποιῶ
 τῷ Σολομῶντι πάντως πε.θόμενος λέγοντι· « Ἀδόλως τε
 ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι », διὸ δὴ τοῦτο οὕτω
 300 βοῶ τοῖς πᾶσιν, ὡς εἶρηται· « Δεῦτε μάθετε ὅτι οὐκ ἐν τῷ
 μέλλοντι μόνον, ἀλλ' ἤδη που πρόκειται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν ὑμῶν ὁ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ
 ἐξουσίας ἀνεκλάλητος θησαυρὸς. Δεῦτε πιστώθητε ὅτι τὸ
 φῶς τοῦ κόσμου ὁ θησαυρὸς οὗτος, ὃν ὑμῖν λέγω, ἐστί. »
 305 Καὶ οὐκ ἐγὼ ἀπ' ἑαυτοῦ τοῦτο λαλῶ, ἀλλ' αὐτὸς εἶπε
 καὶ λέγει ὁ θησαυρὸς· « Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ
 ζωὴ, ἐγὼ εἰμι ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως ὁ κατακρυπτόμενος
 ἐν τῇ γῇ, ἐγὼ εἰμι ὁ μαργαρίτης ὁ ὠνούμενος ὑπὸ τῶν
 πιστῶν, ἐγὼ εἰμι ἡ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ἡ ἐν μέσῳ ὑμῶν
 310 κρυπτομένη, καὶ καθὼς ὀρῶμαι ὑπὸ τῶν ζητησάντων καὶ
 εὐρόντων με νῦν, οὕτω λάμπω καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐπάνω
 πάντων αὐτῶν, ὡς νῦν εἰμι λάμπων· ἀποκεκρυμμένος ὢν —
 ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν. Ἐγὼ καὶ ἐνταῦθα, ὁ ἀχώρη-
 τος κατὰ φύσιν, ἐν ὑμῖν κατὰ χάριν γίνομαι χωρητὸς καὶ ὁ
 315 ἀόρατος ὁρατός, οὐχ ὅσος εἰμι δεικνύμενος, εἰ καὶ ὅλος
 μένω ὀρώμενος, ἀλλ' ὅσον ἡ τῶν ὁρώντων με φύσις καὶ
 δύναμις ἐπιδέχεται. Ἐγὼ εἰμι ἡ ζύμη, ἣν λαβοῦσα ψυχὴ καὶ
 βαλοῦσα ἐν τῷ τριμερεῖ αὐτῆς, ἀναζυμοῦται καὶ ὅλη ἐμοί

ὁμοία καθίσταται οἷα γὰρ ἡ ζύμη, τοιοῦτος γίνεται καὶ ὁ
 ταύτῃ ἀναφυρόμενος σὺν τῷ ὕδατι καὶ τῷ ἔλατι ἄλευρος 320
 σὺν ἐμοὶ γάρ, φησί, τῷ Τιβὶ ὑπάρχων ὁ ὁμοφυής μου Πατήρ
 καὶ ὁ τούτου Παράκλητος, αὐτοὶ ἀντὶ ὕδατος καὶ ἁλὸς πεφυ-
 κασι γίνεσθαι. Ἐγὼ εἰμι ὁ ἀντὶ τοῦ εἰσθητοῦ παραδείσου
 νοητὸς τοῖς ἐμοῖς δούλοις παράδεισος γεγονώς, ἐν ᾧ τιθῶ
 πάντας τοὺς πιστευοντας εἰς ἐμὲ καὶ ἀναγεννωμένους διὰ τοῦ 325
 Πνεύματος, οἳ οὐκέτι δύνανται ἁμαρτάνειν, οὐδὲ ὁ τοῦ
 κόσμου ἄρχων ἰσχύει τι κατ' αὐτῶν· ἐγὼ γάρ εἰμι ἐν
 αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἐμοὶ καὶ νικῶσι τὸν κόσμον, διὰ τὸ
 εἶναι αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόσμου καὶ τὸν ἰσχυρότερον πάντων
 ἐμὲ μεθ' αὐτῶν ἔχειν. Ἐγὼ εἰμι ἡ φωτισθεῖς πηγὴ τοῦ 330
 ἀθανάτου βέθρου καὶ ποταμοῦ, ἐν ᾗ οὐ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ
 καθ' ὥραν οἱ ἐμὲ φιλοῦντες ἀπὸ ψυχῆς λούονται τῷ ἀπορ-
 ρέοντι ὕδατι ἐξ ἐμοῦ καὶ παντὸς ῥύπου καθαίρονται τὸ σῶμα
 καὶ τὴν ψυχὴν καὶ ἀπαστρέπτουσιν ὅλοι, ὥσπερ λαμπάς καὶ
 ὡς εἶδος ἀκτίνος ἡλιακῆς. Ἐγὼ εἰμι ὁ ἀντανίσχων καθ' 335
 ὥραν ἐν τούτοις ὡς ἐν πρωὶ καὶ ὀρώμενος ἥλιος νοερώς,
 καθὼς καὶ πρώην ἐν τοῖς προφήταις ἐκφάνιζον ἐμαυτὸν
 καὶ αὐτοὶ ὀρώντες ἀνύμνου, ἐπικαλούμενοί με αἰεὶ· «Τὸ
 πρωὶ γάρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, εἰσάκουσόν μου, τὸ πρωὶ
 παραστήσομαι σοὶ καὶ ἐπόψει με», καὶ ἕτερος· «Τότε 340
 βραγῆσεται πρωῒμον τὸ φῶς σου καὶ τὰ λάματά σου ταχύ
 ἀνατελεῖ», ὅτε δηλονότι καὶ σὺ τὰς ἐντολάς μου τηρήσεις.»

Καὶ τί πάντα λέγειν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην οὕτω
 καταναγκάζομαι, ὅσα ὁ Θεὸς διψῶν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν
 πρὸς ἡμᾶς φθέγγεται, ἀλλ' ἢ πάντως, ἵνα διὰ πάντων 345
 μαθόντες πεισθίστησθε ὅτι οἱ καθήμενοι ἐν σκότει τὸ μέγα
 φῶς λάμπον βλέπειν ὀφείλουσιν, εἴπερ ὅλως ἐμβλέπουσι,
 καὶ ἵνα μὴ τινες ἐξ ὑμῶν λογιζῶνται ὅτι διαμψε μὲν,
 ἀδύνατον δὲ τοὺς ἐν θνῆσιν ἀνθρώπους ἐν σώματι καθαρᾶν
 αὐτό. Εἰ γὰρ μὴ ἦν δυνατόν, τί καὶ διαμψε καὶ λάμπει μὴ 350
 καθορώμενον ὑπ' αὐτῶν; Μᾶλλον δὲ τὸ μὲν φῶς αἰεὶ ἦν
 καὶ αἰεὶ διαμπε καὶ λάμπει ἐν τοῖς κεκαθαρμένοις, καὶ ἐν
 τῷ σκότει ἐφαίνε καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε, καὶ νῦν
 λάμπει καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ καταλαμβάνει· εἴτ' οὖν οὐχ
 ἄπτεται αὐτοῦ. Τὸ δὲ νῦν εἰπεῖν, ὅτι ἀνέτειλε τῷ ἐν σκότει 355

- καθημένῳ λαῶ , τὸ ἔρτι ἐδωκῆσαι ἀποκαλυφθῆναι ἔστιν
εἰς οὓς καὶ ἐμφανίζεται . οἱ γὰρ ἄλλοι ἐν τῇ σκοτίᾳ ὄντες
οὐ καταλαμβάνουσιν αὐτά . Ὁ γὰρ δόρατος ὥσθη, τὸ μὲν
διὰ τοῦ σώματος τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς πᾶσι τοῖς
350 θεασαμένοις αὐτὸν ἀπίστοις τε καὶ πιστοῖς, ἐγνώσθη δὲ καὶ
τὸ φῶς αὐτοῦ τῆς θεότητος ἀπεκαλύφθη μόνους ἐκείνους
τοῖς διὰ τῶν ἔργων πιστοῖς, οἵτινες καὶ ἔλαγον πρὸς αὐτόν ·
« Ἰδοὺ ἡμεῖς, Κύριε, ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν
σοι »· τῷ δὲ εἰπεῖν 'πάντα' συνέκλεισε τὰ τε κτήματα καὶ
355 χρήματα καὶ θελήματα καὶ τὸ καταφρονῆσαι καὶ αὐτῆς τῆς
προσκαίρου ζωῆς καὶ βδελύξασθαι ταύτην διὰ τὸ γεύσασθαι
αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἐνυποστάτου καὶ αἰωνίου ζωῆς, τὸ γὰρ
ἡδύτατόν ἐστι πάντως καὶ προτιμότερον, ὅπερ ἐστὶν αὐτὸς ὁ
Θεός.
- 370 Ἄλλὰ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί,
σπουδᾶσαι μετασχεῖν τῆς τοιαύτης ζωῆς ἣτις τὸ φῶς ἐστὶ
τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ τοὺς μετέχοντας
αὐτοῦ ἀγιάζον καὶ θεοὺς τῇ θέσει ἀπεργαζόμενον. Καὶ τῶν
τοσούτων λόγων, ὧν λαλάληκα πρὸς ὑμᾶς, μὴ ἐπιλάβησθε,
- 375 ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ μάθετε πράσσειν ἀεὶ τὸ καλὸν καὶ
οὕτω διδάξατε ἄλλους τοῦτο ποιεῖν , ἵνα ὁ λόγος τῆς
διδασκαλίας ὑμῶν ἐμπρακτος ὑπάρχη καὶ εὐπαράδεκτος
τοῖς ἀκούουσιν. Εἰ δ' οὖν, ἐγὼ ἀθῶος ἐκ πάντων ὑμῶν εἰμι ,
οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὰ λαληθέντα
- 380 μοι καὶ γνωρισθέντα καὶ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ προσκυνητοῦ καὶ ἀγίου αὐτοῦ
Πνεύματος περὶ τῶν ὑψηλῶν δωρεῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ
συνανάρχου Θεοῦ καὶ Πατρὸς αὐτοῦ, ὧν τοῖς ἐμπόνως
ζητοῦσι τὴν μάθεξιν διὰ πίστεως δίδωσιν ἀεὶ καὶ μέχρι τοῦ
- 385 νῦν ὁ αὐτὸς ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐεργέτης Θεὸς ἡμῶν, ᾧ πρέπει
πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXXV

Τοῦ αὐτοῦ. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν ὑπὲρ ὧν ἡξίωται 1
 δωριῶν. Καὶ εἰσέγγησις ὅπως τοῖς καθαθαρμένοις τῇ καρδίᾳ
 Θεὸς δεῖ ἐπιφαίνεται, καὶ ἐν ποίοις τοῖς πράγμασι καὶ γνω-
 ρίσμασι.

Λόγος ΛΕ'.

6

Εὐχαριστῶ καὶ προσκυνῶ καὶ προσκίπτω σοι, Κύριε τοῦ
 παντός καὶ πανάγιε Βασιλεῦ, ὅτι ἡλθήσας ἀνάξιον ὄντα με
 καὶ ἐτίμησας καὶ ἐδόξασας, ὥς αὐτὸς ἠθέλησας ἀνωθεν,
 ἐπειδὴ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι παρὰ σοῦ, ὅλον
 ἔχων με ἐν ἑαυτῷ, λόγῳ καὶ εἰκόνι με τῇ σῇ δοξάσας ἐτίμησας. 10
 Οὐδὲ γὰρ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἐμὲ τὸν κατ' εἰκόνα σὴν καὶ καθ'
 ὁμοίωσιν πάντα ἐξ οὐκ ὄντων παρήγαγες, βασιλέα με τῶν
 ἐπιγείων πάντων πεποιτηκώς εἰς δόξαν τῆς σῆς μεγαλουργίας
 καὶ ἀγαθότητος. Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι πᾶσάν μου τὴν αἴτησιν
 καὶ ἐπιθυμίαν εἰς ἀγαθὸν ἐξεπλήρωσας κατὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς 15
 τοὺς δούλους σου ὑποσχέσεις, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἡλπιζον καὶ
 ἐπεθύμουν ἔχαριζα μᾶλλον τῷ ἀναξίῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς
 γῆς. Εἶπας γάρ « Πᾶν ὃ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου
 πιστεύοντες λήψετε . » Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἕνα τῶν
 ἀγίων σου ἐπιποθήσαντά με ἰδεῖν καὶ δι' αὐτοῦ πιστεῦσαντα 20
 εὐρεῖν ἔλεος παρὰ σοί, αὐτὸς οὐ μόνον τοῦτο πεποίηκας,
 ἀγαθὲ, καὶ δοῦλόν σου γνήσιον, τὸν μακάριον λέγω καὶ
 ἀγιον Συμεών, καθυπέδειξας καὶ παρ' ἐκείνου με ἀγκυ-
 πηθῆναι ἠδούκησας, ἀλλὰ καὶ μυρία ἄλλα, αὐτὸς ἡλπιζον,
 ἐδωρήσω μοι ἀγαθὰ. 25

- Πόθεν γάρ που ἐγίνωσκον ὁ τάλας ἐγὼ ὅτι τοιοῦτος
 ὑπάρχεις ὁ καλὸς Δεσπότης ἡμῶν, ἵνα ἐπιθυμίαν λάβω τὴν
 περὶ σοῦ ; Πόθεν που ᾔδειν ὅτι φανεροῖς σεαυτοῦ τοῖς
 ἐρχομένοις πρὸς σὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἔτι διάγουσιν, ἵνα καὶ
 30 θεάσασθαι σε ἐξεζήτησα ; Πόθεν που ἐγίνωσκον ὅτι χαρᾶς
 τοιαύτης καὶ ἀνέσεως καταξιοῦνται οἱ τῆς χάριτός σου τὸ
 φῶς ἐν ἑαυτοῖς εἰσδεχόμενοι ; Πόθεν δὲ ἡ πῶς ὁ τάλας
 ἐγίνωσκον ὅτι τὸ Πνεῦμά σου τὸ Ἅγιον οἱ εἰς σὲ πεπ-
 τευκότες λαμβάνουσι , πιστεύειν γὰρ τελείως εἰς σὲ ἐνό-
 35 μιζον καὶ πάντα ἔχειν ἐδόκουν ὅσα χαρίζῃ τοῖς φοβουμένοις
 σε, μηδὲν ἄλλως ἔχων, ὥς ὑστερον ἔργῳ τοῦτο μεμάθηκα.
 Πόθεν που ἐγίνωσκον, Δέσποτα, ὅτι σὺ ἀόρατος ὢν καὶ
 ἀχώρητος, ὁρᾶσαι καὶ χωρῆσαι ἐντὸς ἡμῶν ; Πόθεν που
 εἰχὼν ποτε λογισασθαι ὅτι, ὁ κτίσας Δεσπότης τὰ σύμπαντα,
 40 ἀνθρώποις ἐνοῦσαι οὐς αὐτὸς ἐπλασας, καὶ θεοφόρους
 τούτους ἐργάζῃ καὶ υἱός σου ποιεῖς, ἵνα καὶ εἰς πόθον τούτων
 ἦλθον καὶ ταῦτα λαβεῖν ἐζήτησα παρὰ σοί ; Πόθεν δὲ
 ᾔδειν, Κύριε, ὅτι τοιοῦτον ἔχω Θεόν, τοιοῦτον Δεσπότην,
 τοιοῦτον προστάτην, πατέρα καὶ ἀδελφὸν καὶ βασιλέα, σὲ
 45 τὸν πτωχεύσαντα δι' ἐμέ καὶ μορφὴν βούλου λαβόντα ;
 Ὅντως, Δέσποτά μου φιλένθρωπε, οὐδὲν οὐδαμῶς τούτων
 ἀπάντων ἐγίνωσκον. Εἰ γὰρ καὶ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς,
 ὡς οἱ ἅγιοί σου ἐξέθεντο, ἐγκύψας ἀνέγνων περὶ τούτων
 ποτέ, ἀλλ' ὥς περὶ ἄλλων τινῶν ἢ πρὸς τινὰς ἄλλους λεγα-
 50 μένων ἤκουον καὶ ἀναισθήτως πρὸς πάντα δικαίμην τὰ
 γεγραμμένα, μηδὲ ἐννοιάν ποτε περὶ τούτων δινηθεῖς
 λαβεῖν. Ἀκούων γὰρ τοῦ κήρυκός σου Παύλου βοῶντος καὶ
 λέγοντος· « Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ
 ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς
 55 ἀγαπῶσιν αὐτόν », ἀδύνατον εἶναι ἐπειθόμην τοῦ ἐν σαρκὶ
 ὄντα τινὰ ἐκείνων ἐν θεωρίᾳ γενέσθαι. Ἐνόμιζον δὲ ὅτι
 ἐκείνῳ μόνῳ κατὰ φιλοτιμίαν ταῦτα ὑπέδειξας καὶ οὐκ
 ᾔδειν ὁ ἄβηλος ὅτι καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀγαπῶντάς σε τοῦτο
 γίνεται παρὰ σοῦ. Πόθεν δὲ ἡ πῶς ἡδυνάμην εἰδέναι ὅτι
 60 πᾶς ὁ πιστεύων εἰς σὲ μέλος σὸν γίνεται, χάριτι ἀπασ-
 τράπτων Θεότητα - τίς δὲ τοῦτο πιστεύσει ; - καὶ μακάριος

γένηται, μακαρίου Θεοῦ μακάριον μέλος γυνόμενος ; Πόθεν που ἐγίνωσκον ὅτι σὺ ἀντὶ τροφῆς εἰσθητῆς ἀθάνατος καὶ ἀφθαρτος ἄρτος τοῖς διὰ σέ πεινῶσιν ἐκάρεστος γίνῃ καὶ πηγὴ τοῖς διψῶσιν ἀθάνατος καὶ χιτῶν ἀπαστράπτων 66 τοῖς εὐτελῇ διὰ σέ περιβεβλημένοις ἡμάτια ; Ταῦτα γὰρ ἀκούων διὰ τῶν σῶν κηρύκων λεγόμενα, ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν μόνον ὑπελάμβανον γίνεσθαι καὶ οὐκ ἤδειν ὅτι καὶ νῦν μᾶλλον ἐπιτελοῦνται, ὅτε καὶ τούτων ἐν χρεῖα πλεονα καθεστήκαμεν. 70

Ταῦτα οὐτε ἤδειν, πανάγιε Βασιλεῦ, οὔτε ἐν ἐπιθυμίᾳ τούτων ποτὲ γέγονα, οὔτε ἡττησάμην τι ἐκ τούτων λαβεῖν παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τῶν ἁμαρτιῶν μου μιμησκόμενος, τὴν ἐκείνων συγχώρησιν μόνον ἐζήτουν καὶ μεσίτην καὶ πρεσ- 75 βευτὴν εὑρεῖν, ὡς ἄνωθεν εἶπον, Δέσποτα, ἐπιθύμησα, ἵνα διὰ τῆς ἐκείνου ἐντεύξεως καὶ τῆς πρὸς ἐκείνόν μου δουλώσεως κἂν ἐν τῷ μέλλοντι εὐριμῇ τῶν πολλῶν μου ἁμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν. Ὡς δὲ ἤκουον ὁμοθυμαδὸν ἅπαντας λέγοντας μὴ εἶναι τοιοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς ἄρτι ἅγιον, εἰς πλεονα λύπην ἐπιπτον. Πλὴν ὁμως οὐδέποτε τοῦτα ἐπίστευσα, ἀλλὰ 80 πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀπεκρινάμην, Δέσποτα Χριστέ, καθὼς οἶδας, καὶ ἔλεγον · « Κυρ.έ μου, ἐλέησον. Καὶ τοσοῦτον ὁ διάβολος τοῦ Δεσπότης Θεοῦ ἐγένετο δυνατώτερος, ἵνα πάντας ἐφελκύσῃ πρὸς ἐκυτὸν καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ μερίδα ποιήσῃται, ὥστε μὴ καταληφθῇαι τινα εἰς τὸ μέρος τοῦ 85 Θεοῦ ; »

Διὰ τοῦτο, ὡς οἶμαι, φιλόφθωπε Βασιλεῦ, ἐν τῷ τοῦ βίου σκότει καὶ ἐν μέσῳ τῶν κακῶν καθημένῳ μοι τὸ φῶς σου τὸ ἅγιον ἐλαμψας καὶ ἐν αὐτῷ τὸν σὸν μοι καθυπέδειξας ἅγιον. Καὶ ἐν τρόπον ἐπὶ τοῦ δούλου σου Παύλου ἐποίησας, 90 διώκοντά σε καλίσας αὐτὸν διὰ τῆς θεϊκῆς ἐμφανείας σου — καὶ γὰρ ἐκείνου θαυσαμένου σε καὶ εἰπόντος « Τίς εἰ ; » οὐκ εἶπας « Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν . Ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγὼν », οὐδὲ εἶπας « Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν , ἢ ὁ Θεός 95 Σαβαώθ , ἢ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου », οὐδὲ ἕτερόν τι ἐκ τῶν τῆς δόξης σου προσηγοριῶν, ἀλλ' ἢ τοῦτο μόνον πρὸς

αὐτὸν εἰρηκας· « Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ
 διώκεις », ἵνα γινῶ σαφῶς ὅτι σὺ ὑπάρχεις ὁ σαρκωθεὶς
 100 Θεὸς δι' ἡμᾶς, ὃν ἐκεῖνος ἐδίωκεν —, οὕτω καὶ ἐπ' ἐμοὶ
 ἐποίησας, Δέσποτα, ὅτε μοι τὸν ἅγιόν σου Συμεὼν καθυπο-
 δεῖξαι εὐδόκησας.

Τοῦ φωτός σου γὰρ τοῦ θεικοῦ τὰ πάντα καὶ τὸν τάλανα
 καταφωτίσαντος καὶ τὴν νύκτα ὡς ἡμέραν φαινοτάτην
 105 ποιήσαντος, ἐν αὐτῷ με τῷ ὕψει τῆς σῆς Θεότητος ὡς ἐν
 οὐρανῷ φοικτικῶς ἰδεῖν αὐτὸν κατηξίωσας, τῆς θεϊκῆς σου
 δόξης πλησίον ἱσταμένον, οὐ στεφάνῳ τινί, οὐκ ἐνδύματι
 φαινῶ, οὐκ ἐνθλαγγμένη θεωρίᾳ κοσμήσας αὐτόν, ἀλλ'
 οἷος ἦν συνδιαγῶν ἡμῖν καὶ ὀρώμενος καθ' ἐκάστην ἐπὶ τῆς
 110 γῆς, τοιοῦτόν μοι αὐτὸν καθυπέδειξας ἐν τῷ οὐρανῷ. Τίνα
 τρόπον; Ἵνα μὴ ἕτερον εἶναι τοῦτον, τὸν σὺν ἡμῖν, καὶ
 ἄλλον τὸν ἐκεῖ μοι ὁφθέντα λογίσωμαι καὶ ἀποπλανηθεὶς
 τοῦ καλοῦ παμμένος ἀστοχήσω, τὸ ἀπολωλὸς ἐγὼ πρόβατον .

Ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ ἐν τούτῳ τῷ γεγονότι θεύματι συνῆμα
 115 ὁ ἔθλιος, βαθυμίᾳ δὲ καὶ ὀλγωρίᾳ κατ' ὀλίγον κλακείς,
 τοῖς προτέροις κακοῖς ἢ καὶ χείροσι περιέπεσον. Σὺ
 δέ, Βασιλεῦ εὐσπλαγχνε καὶ μακρόθυμε, οὐδὲ οὕτω με
 ἀπεστράφης, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ με τοῦ ἁγίου ἐπέστρεψας καὶ
 εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ προσπεισεῖν πόδας με κατηξίωσας, τῇ
 120 κραταιᾷ σου χειρὶ καὶ τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ ἐξάξας
 ἐπὶ τοῦ πλάνου κόσμου καὶ τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων
 καὶ ἡδονῶν καὶ ἀποχωρήσας με πάντων σωματικῶς τε ὁμα
 καὶ ψυχικῶς, ὃ τοῦ θαύματος, ὃ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης
 καὶ συμπαθείας σου τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἔστησας ἐν τῇ
 125 τάξει τῶν δουλευόντων σοι. Μετὰ ταῦτα οὖν, Δέσποτα, οὐ
 μόνον τῶν ἀμυθήτων μου κακῶν τὴν συγχώρησιν, ἀλλὰ καὶ
 τὰ προειρημένα ἅπαντα ἀγαθὰ ταῖς τοῦ ἁγίου σου πρεσβείαις
 μοι δίδωκας, μᾶλλον δὲ αὐτὰς πάντα μοι γέγονας .

Προσκηνώσαντός σου γὰρ ἐν ἐκείνῳ καὶ τῷ φωτὶ τῆς
 130 θεϊκῆς δόξης ἐκλάμποντος, πλησιάσας αὐτῷ καὶ ἐν μετανοίᾳ
 καὶ πίστει τοὺς ἐκεῖνου πόδας κρατήσας, ἐγὼ εὐθύς θείας
 ἡσθόμην θερμότητος, εἶτα μικρὰς ἀνταξίουσης λαμπρότητος,

εἶτα θεῖου ἀπὸ τῶν ἐκείνου λόγων ἐμφυσήματος, εἶτα πυρὸς ἐν τούτῳ ἐγκαρδίου διὰ θαυμάσιον βλύζοντος ρεῖθρα ἀέννα, εἶτα ἀκτῖνος ἐν τῷ νοῖ μου λεπτῆς ταχύτερον ἀστραπῆς 125 διελευσούσης, εἶτα ὡς φῶς ἐν νυκτί καὶ ὡς νεφέλη ἐφάνη μοι μικρὰ καὶ φλογεῖδης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου καθίσασα, κειμένου μου ἐπὶ πρόσωπον καὶ ποιουμένου τὴν δέησιν. Εἶτα ἀπέπτυ καὶ μετ' οὐ καλὸν ὥφθη μοι ἐν τῷ οὐρανῷ.

Εἶτα ἀναλογιζόμενος τὸ ὁρώμενον εἶναι, ἕτερόν τι ὑπὲρ 140 ταῦτα πάντα παραδοξότερον γίνεται. Κατὰ τοὺς ὅπνους γὰρ ὑπὸ τῶν πονηρῶν δαιμόνων πειραζομένου μου καὶ πρὸς πάθος ρεύσεως διὰ μηχανῆς ἐλκομένου μου καὶ ἀνθισταμένου σφοδρώς καὶ σὲ τὸν Κύριον τοῦ φωτός ἐπικαλουμένου μου εἰς βοήθειαν, ἔξυπνος γέγονα, τῶν πειραζόντων τὰς χεῖρας 145 ἀβλαβῆς ἐκφυγών. Ὡς δὲ καθ' αὐτὸν τὴν ἐνοτασιν καὶ τὴν ἀνδρίαν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀκινήσιάν μου πρὸς τὸ πάθος ἐθαύμαζον, καὶ « ἰδόντες ταῦτα συνήθως » μοῦ λογιζομένου, « τὸ τρόπαιον γέγονεν, ἵνα καὶ κοιμώμενος ἀντιμάχωμαι καὶ 150 ἰσχυρότερος τῶν ἀντιπάλων καὶ ἐχθρῶν μου γίνωμαι καὶ κατὰ κράτος αὐτοὺς νίκην νικῶ παραδόξως διὰ Χριστοῦ ; » — ὦ τοῦ θαύματος, εὐθὺς δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ εἶναι ἐνόμιζον ἐντὸς μοῦ τοῦτον εἶδον, σὲ λέγω τὸν ἐμὸν Δημιουργὸν καὶ Βασιλέα Χριστόν, καὶ τότε ἔγνων εἶναι σὴν τὴν νίκην, ἣν με νενικημένοι ἐποίησας τὸν διάβολον. 155

Ἄλλ' ὅμως οὕτω ἐγίνωσκον, Δέσποτα, ὅτι σὺ ἦς, ὁ ἀπὸ πηλοῦ κλάσας με, ταῦτά μοι πάντα χαρισάμενος τα καλὰ. Οἶκω ἔγνων ὅτι αὐτὸς σὺ ὑπῆρχες ὁ ἀνυπερέστανος Θεὸς μου καὶ Κύριος. Οὕτω γὰρ φωνῆς σου ἤλξιώθην ἀκουῶσαι, ἵνα γνωρίσω σε, οὕτω ἦς εἰπὼν μοι μυστικῶς ὅτι « Ἐγὼ 160 εἰμι . » Ἀνάξιός γάρ ἐτύγχανον καὶ ἀκάθαρτος, ἔτι τὰ ὅσα τῆς ψυχῆς ἐμπεφραγμένα τῷ τῆς ἁμαρτίας ἔχων πηλῷ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου κεκρατημένους ὑπὸ ἀπιστίας καὶ ἀγνοίας καὶ τῆς τῶν παθῶν αἰσθήσεως καὶ ἀχλὺς. Καὶ σὲ μὲν οὕτω τὸν Θεόν μου ἔωρων· μὴ εἰδώς δὲ μηδὲ προπεπισ- 165 τευκῶς ὅτι Θεός, καθ' ὅσον οἶόν τε ὁρᾶσθαι, ὁρᾶται τιμῇ, οὐκ ἐνενόουν ὅτι Θεός ἢ Θεοῦ δόξα ἐστὶ τὸ ποτὲ μὲν οὕτω

- μοι ποτὲ δὲ ἄλλως δεικνύμενον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀσύνηθες
κατέπληττε με τοῦ θαύματος, χαρᾶς δὲ ὅλην μου τὴν ψυχὴν
170 ἐπλήρου καὶ τὴν καρδίαν, ὡς καὶ αὐτό μου οἰεσθῆναι με τὸ
σῶμα μεταλαμβάνειν τῆς χάριτος τῆς ἀφάτου ἐκείνης.
Οὐπω δὲ τὸ τίς ἦς ὁ ὁρώμενος τρανῶς τότε ἐγίνωσκον. Τέως
ἐώρων συχνότερον φῶς, ποτὲ μὲν ἔνδον, ὅτε γαλήνης καὶ
εἰρήνης ἡ ψυχὴ μου ἀπῆλασε, ποτὲ δὲ ἔξω πον μακρὰν
175 ἐφαίνετο ἢ καὶ τελείως ἐκρυπτετο καὶ κρυπτόμενον θλίψιν
μοι ἐνεποίει ἀφόρητον, λογιζομένου μου ὡς οὐκέτι πάντως
φανήσεται. Ἀλλὰ μοι πάλιν θρηνοῦντι καὶ κλαίοντι καὶ
πᾶσαν ἐνδεικνυμένῳ ξενιτείαν καὶ ὑπακοὴν καὶ ταπεινώσιν
ἐπεφαίνετο ὥσπερ ὁ ἥλιος, τὸ πάχος τοῦ νέφους διατέμνων
180 καὶ κατὰ μικρὸν προσήνης καὶ σφαιροειδῆς ἐνδεικνυμένος.
Οὕτως οὖν ὁ ἀφραστός σύ, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀναφής, ὁ ἀκίνητος,
ὁ πανταχοῦ ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσι παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν,
καθ' ὥραν, ἐν' εἶπω, ἐν ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ ὁρώμενος καὶ
κρυπτόμενος, ἀπύων καὶ ἐρχόμενος, γινόμενος ἀφανής καὶ
185 αἰφνης φαινόμενος, κατὰ μικρὸν μικρὸν τὸ σκότος ἐν ἐμοὶ
ἀπεδιώξας, τὸ νέφος ἀπῆλασας, τὸ πάχος ἐλέπτυνας, τὴν
λήμην τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν ἀπεκάθηρας, τὰ ὥτα τῆς
διανοίας ἀπέφραξας καὶ διήνοιξας, τῆς ἀναισθησίας περιῆρας
τὸ κάλυμμα, σὺν τοιτοῖς πᾶν πάθος καὶ πᾶσαν σαρκικὴν
190 ἡδονὴν κατεκοίμησας καὶ τέλεον ἀπ' ἐμοῦ ἐξώρισας. Τοι-
γαροῦν καὶ τοιοῦτόν με ἀπεργασάμενος, τὸν οὐρανὸν παντὸς
νέφους ἐκάθηρας οὐρανὸν δὲ λέγω τὴν καθαρθεῖσαν ψυχὴν
ἐν ἡ ἀοράτως, οὐκ οἶδ' ὅπως ἢ πόθεν ἐρχόμενος, ὁ πανταχοῦ
παρὼν αἰφνης εὕρισκῃ καὶ ὡς ἄλλος ἥλιος ἀναδείκνυσαι.
- 195 Βαβαὶ τῆς ἀφράστου συγκαταβάσεως !

- Ταῦτα πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ τὰ θαυμάσια, ἀδελφοί !
Ἀνερχομένων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τὸ τελειώτερον, οὐκέτι ὡς
τὸ πρότερον ἀμορφος ἢ ἀνείδεος ὁ ἀμορφος καὶ ἀνείδεος
ἔρχεται ἡ τὴν παρουσίαν καὶ ἐφῆξιν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ
200 σιωπῇ πρὸς ἡμᾶς ἀπεργάζεται. Ἀλλὰ πῶς ; Ἐν μορφῇ
τινι, πλὴν Θεοῦ· Θεὸς δὲ οὐκ ἐν σχήματι ἢ ἐκτυπώματι,
ἀλλ' ἐν ἀκαταναήτῃ καὶ ἀμνηστῇ καὶ ἀμόρφῳ μεμορφωμένος
φωτὶ ἀπλοῦς δείκνυται — οὐδὲν γὰρ πλεον εἶπεν ἢ ἐκφράσαι

θυνάμεθα —, τέως ἐμφανῶς δέικνυται καὶ γνωρίζεται πᾶν
 γνωστῶς καὶ λίαν ὁράται τρανῶς ὁ ἀόρατος, ἀοράτως λαλεῖ 205
 καὶ ἀκούει καί, ὡς εἰ τις φίλος πρὸς φίλον ἐνώπιος ἐνωπίῳ,
 προσομιλεῖ ὁ φύσει Θεὸς τοῖς κατὰ χάριν ἐξ αὐτοῦ γεννηθεῖσι
 θεοῖς, καὶ ὡς πατὴρ ἀγαπᾷ καὶ παρὰ τῶν υἱῶν φιλεῖται
 ἄγαν θερμῶς καὶ γίνεται τοῦτοις ξένον θέαμα καὶ φρικτότερον
 ἄκουσμα, μήτε λαλεῖσθαι παρ' αὐτῶν ἀξίως θυνάμενον, 210
 μήτε σιωπῇ συγκαλύπτεσθαι ἀνεχόμενον· οὐ τῷ πόθῳ ἀεὶ
 ἐναπτόμενοι καὶ μυστικῶς παρ' αὐτοῦ ἐνηχοῦμενοι, ποτὲ
 μὲν περὶ τῶν ἄλλοτρίων καθῶν ἀποδυρόμενοι γράφουσι,
 ποτὲ δὲ τὰ ἑαυτῶν θριαμβεύουσι πταίσματα. Καὶ ποτὲ
 μὲν, τὰς εἰς αὐτοὺς γυνομένας εὐεργεσίας καὶ ἐνεργείας 215
 τῆς χάριτος εὐχαρίστως ἐκδιηγούμενοι, θεολογικῶς ἀνυμ-
 νοῦσι τὸν θεουργικῶς αὐτοὺς ἀλλοιώσαντα ποτὲ δὲ, εἰ
 τι ἐναντίως καὶ ἐσφαλμένως λεγόμενον περὶ τῆς ψυχικῆς
 σωτηρίας ἡμῶν ἀκούσωσι, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτοῖς μέτρον
 τῆς γνώσεως διορθούμενοι, τοῦτο γράφουσι, τὰς μαρτυρίας 220
 ἀπὸ τῶν θείων παριστῶντες Γραφῶν καὶ ἡρεμεῖν ὅλως ἢ
 κόρον τῆς διηγήσεως λαβεῖν οὐκ ἰσχυοῦσι. Τίνα τρόπον,
 Ἐπειδὴ οὐκέτι ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῦ ἐν αὐτοῖς εἶσι Πνεύματος,
 οὗ καὶ κινεῖ καὶ ὑπ' αὐτῶν πάλιν κινεῖται αὐτό, καὶ γίνεται
 ἐν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐν ταῖς θείαις ἀκούεις Γραφαῖς περὶ 225
 τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν λεγόμενα, μαργαρίτης, κόκκος
 σινάπεως, ζύμη, ὕδωρ, πῦρ, ἄρτος, πόμα ζωῆς, πηγὴ
 ζωῆς τε καὶ ἄλλομένη, ποταμούς ρέουσα λόγων πνευμα-
 τικῶν, λόγων θείας ζωῆς, — λαμπράς, κλίνην, παστάς,
 νυμφῶν, νυμφίος, φίλος, ἀδελφός καὶ πατὴρ. Καὶ τί 230
 πολλὰ λέγων πειρῶμαι τὰ πάντα διεξελεῖν καὶ ἰδοὺ εἰσιν
 ἀναριθμητά, ἃ γὰρ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε
 καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, πῶς γλῶσσαν μετρή-
 σασα ταῦτα λόγῳ ἐκδιηγήσεται; ὅτως οὐδαμῶς. Εἰ γὰρ
 καὶ ἐντὸς ἡμῶν πάντα διὰ τὸ τὸν πάροχον τούτων Θεὸν 235
 περιφέρειν κεκτήμεθα, ἀλλ' οὔτε νοῖ ἐκμετῆσαι, οὔτε λόγῳ
 ἐξηγήσασθαι ταῦτα ὅλως θυνάμεθα.

Ταῦτα τοίνυν ἐγράψαμεν, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, οὐκ
 ἐνδείξεως χάριν, μὴ γένοιτο — τί γὰρ καὶ ἔχομεν ἡμέτερον τοῦ

- 240 ἐνδείξασθαι, εἰ μὴ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἡμῶν ἀμαρτίας καὶ ἀκαθαρσίας καὶ ἀνομίας πολλὰς, αἷς ὡς οἶμαι οὐδὲ ἡ θαλαττία ψάμμος τῷ πλήθει συνεξισάζεται ; — ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ τὰ θαυμάσια φανεροῦμεν καὶ παρατιθέμεθα ὑμῖν, εἰ καὶ μὴ ἀξίως, ἀλλ' οὖν κατὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν · πρὸς τούτοις
- 245 καὶ ἵνα τοὺς οἰομένους Πνεῦμα Ἅγιον ἀγνώστως ἔχειν ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος διὰ ταύτης τῆς ἐξηγήσεως ὠφελησώμεν. Διδάσκει γὰρ ὁ λόγος ἡμᾶς τὴν ἐνοῦσαν ἐν πρώτοις ἡμῖν παντελῇ σκότῳσιν τε καὶ ζόφῳσιν ἡγουν τὴν ἄλλοτρίῳσιν τοῦ θείου φωτός, ὅτε δηλαδὴ καὶ τὴν περὶ Θεοῦ ἀγνοίαν σαφῶς
- 250 διεξέρχεται, ἔπειτα τὸν ἐκ τῆς συνειδήσεως γινόμενον ἔλεγχον, εἴτα τὸν φόβον, εἴτα τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν — ὅτε καὶ μεσίτην ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητεῖ πρὸς τοῦτο καὶ βοηθόν, ὥς μὴ θυνάμενος δηλονότι μόνος ἀναιδῶς προσελθεῖν διὰ τὸ καταβαρεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ πολλῶν τῆς
- 255 αἰσχύνῃς ἁμαρτιῶν —, εἴτα τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεσίτου καὶ ποιμένου καὶ πρεσβευτοῦ · καὶ πῶς τῇ νοεῖ ἑλλάμψει τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦτον τεύχεται, ὃ καὶ ἀρχὴν γενομένην ἑλλάμψεως δείκνυσιν, ἥς πρώην ὑπῆρχεν ἀμύτης, πῶς τε μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ἀποκάλυψιν πάλιν ἡ θεωρία παρῆλθε
- 260 τοῦ Πνεύματος καὶ, στερηθεὶς ταύτης, πάλιν ἐν σκότει ἀμαρτιῶν πολλῶν περιέπιεσε. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν διὰ τοῦ ποιμένου δευτέραν κλῆσιν ἐδήλωσεν, εἴτα τὴν ὑπακοήν, τὴν πίστιν, τὴν ταπείνωσιν, τὴν ὑποταγήν, ἐκ δὲ τούτων τὴν κατὰ μικρὸν ἐν γνώσει καὶ θεωρίᾳ γινομένην ἐν ἡμῖν
- 265 ἐναργεστᾶτην ἀλλοίωσιν, ἣν ὁ μὴ ἐπεγνωκὼς ἐν ἑαυτῷ γενομένην κατὰ τὴν τοῦ λόγου ἐξήγησιν, οὐ δυνατόν ἔχειν Πνεῦμα Ἅγιον τὸν τοιοῦτον κατοικοῦν ἐν αὐτῷ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ λόγος, καθὼς μοι ἄνωθεν εἰρήται, διεξοδικώτερον διερχόμενος, οὐ καυχώμενους ἡμᾶς ἀποδεικνύει, ἀλλὰ
- 270 διηγούμενους τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, ἃ ἐν τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν ἐξ ὁλης ψυχῆς καὶ καρδίας φιλαγάθως ἐργάζεται, ὡς ἂν πᾶσα πρόφασις καὶ παρακοὴ εὐδικὸν ἀπολήψεται τὴν μισθαποδοσίαν ἐν ἡμέρᾳ ἣ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὃ πρόπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν
- 275 καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXXVI

Τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου. 1
 Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν περὶ τῶν γεγονότων εὐεργεσιῶν εἰς
 αὐτὸν παρ' αὐτοῦ. Ἐν ἧ καὶ περὶ εὐχῆς πνευματικῆς καὶ
 τῆς ἐν ταύτῃ προκοπῆς. Καὶ περὶ ἐλλάμψεως θείας θεωρίας 5
 τε ἀπλανοῦς καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς Θεόν.

Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, Κύρια οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁ ἐκ
 τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πρὸ καταβολῆς κόσμου γενέσθαι
 με προορίσας. Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι πρὸ τοῦ φθάσαι τὴν
 ἡμέραν καὶ ὥραν, ἐν ἧ ἐκέλευσας παραχθῆναί με, αὐτὸς 10
 ὁ μόνος ἀθάνατος, ὁ μόνος παντοδύναμος, ὁ μόνος ἀγαθὸς
 καὶ φιλόανθρωπος, κατελθὼν ἐξ ὕψους ἁγίου σου, τῶν
 κόλπων τῶν πατρικῶν μὴ ἔκστας καὶ ἐκ τῆς ἁγίας
 Παρθένου Μαρίας σαρκιωθεὶς καὶ γεννηθεὶς, προανέπλασας
 καὶ προεζώωσας καὶ τοῦ προπατορικοῦ με πτώματος 15
 ἠλευθέρωσας καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδὸν προητυπείπας.
 Εἶτα καὶ παραχθέντα με καὶ κατὰ μικρὸν αὐξάνοντα, αὐτὸς
 καὶ τῷ τῆς ἀναπλάσεως ἁγίῳ βαπτίσματί σου ἐξαινεκαίνισας,
 καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι κατεκόσμησας, καὶ ἀγγελον φωτὸς
 φύλακά μοι κατέστησας, καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἔργων καὶ
 τῶν τοῦ ἔχθρου παγίδων μέχρι τελείας ἡλικίας με ἄτρωτον 20
 διεφύλαξας.

Ἐπεὶ δὲ οὐ βία ἡμᾶς, ἀλλ' αὐτοπροαιρέτῳ γνώμῃ σφῆζεσθαι
 ἐδικαίωσας, εἰσας καὶ με τῷ αὐτεξουσίῳ τιμᾶσθαι καὶ τὴν
 πρὸς σέ ἀγάπην ἐκ τῆς τῶν ἐντολῶν σου φυλακῆς αὐτοπροαι-
 ρετον ἐπιδείκνυσθαι, ἐγὼ δὲ ὁ ἀγνώμων καὶ καταφρονητής, 25

- ὥσπερ Ἰππος ἀπολυθεὶς ἐκ δεσμεῶν, οὕτω τὴν ἀξίαν τῆς αὐτεξουσιότητος λογισάμενος, εἰς κρημνὸν ἑμαυτὸν, τῆς σῆς δεσποτείας ἀποσκυρτήσας, ἐπέρριψα. Κάκει με κείμενον καὶ ἀναισθήτως ἐγκυλιόμενον καὶ ἐπὶ πλεῖον συντρεβόμενον,
- 30 οὐκ ἀπεστράφης, οὐκ εἰσας κεῖσθαι καὶ τῷ βορβόρῳ μολύνεσθαι, ἀλλὰ διὰ σπλαγχνα ἐλέους σου ἐξαπέστειλας κάκειϋέν με ἀνήγαγες καὶ λαμπρότερον ἐτίμησας, καὶ ἀπὸ βασιλείων καὶ ἀρχόντων, ὡς σκεῦος ἄτιμον βουληθέντων μοι χρῆσασθαι εἰς λειτουργίαν τῶν θελημάτων αὐτῶν,
- 35 ἀρρήτοις σου κρίμασιν ἀπελύτρωσας· δῶρα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, καίτοι φιλαργύρου μου ὄντος, λαβεῖν με οὐκ εἰσας, δόξαν καὶ περιφάνειαν βίου, διδομένην μοι εἰς ἀπεμπόλησιν τοῦ ἁγιασμοῦ σου, ὡς βδέλυγμα ταύτην λογίσασθαι ἐδωρήσω μοι Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ἐξομολογούμαι
- 40 σοι, Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, εἰς οὐδὲν πάλιν θέμενος, εἰς λάκκον καὶ ὕδιν βυθοῦ πύσχυρῶν ἐννοιῶν τε καὶ πράξεων ἑμαυτὸν ὁ ἀθλιὸς ἐναπέρριψα, κάκει κατελθὼν τοῖς ἐγκεχυρμένοις ἐν τῷ σκότει περιέπεσον, ἐξ ὧν οὐκ ἑμαυτὸν ἐγὼ μόνος, ἀλλ' οὐδὲ ὁ σύμπας κόσμος εἰς ἐν
- 45 ἀθροισθεὶς ἐκειθεν ἀναγαγεῖν με καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐξελεῖσθαι ἠδύνατο.

- Ὅμως ἐκεῖσε κρατούμενον με ἑλεεινῶς καὶ ἀθλιῶς περισυρόμενον καὶ συμπνιγόμενον καὶ καταπαιζόμενον παρ' αὐτῶν, ὁ εὐσπλαγχνός σὺ καὶ φιάνθρωπος Δεσπότης, οὐ
- 50 παρεῖδες με, οὐκ ἐμνησικακήσας, οὐκ ἀπεστράφης μοι τὴν ἀγνώμονα γνώμην, οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀφῆκας ὑπὸ τῶν ληστῶν ἐθέλοντι τυραννεῖσθαι με. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἀναισθήτως συναπαγόμενος αὐτοῖς ἐχαιρον, σὺ ἀσχημόνως ὁρᾶν με περιηγόμενον καὶ συρόμενον οὐκ ἔφερες, Δέσποτα, ἀλλ'
- 55 ἐσπλαγγίσθης, ἀλλὰ ἠλέησας καὶ οὐκ ἔγγελον, οὐδὲ ἄνθρωπον πρὸς μέ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀθλιὸν ἐξαπέστειλας, ἀλλ' αὐτὸς σὺ ὑπὸ τῶν τῆς ἀγαθότητός σου σπλάγγχνων κινούμενος, τῷ βαθυτάτῳ λάκκῳ ἐκείνῳ ἐκυλιθεὶς καὶ ἐν τῷ βάθει τοῦ βορβόρου κάτω που συγκεχωσμένη καὶ
- 60 καθημένη τὴν ἄχραντόν σου ὑφήπλωσας χεῖρα, κάμου μὴ ὀρῶντός σε — ποῦ γὰρ καὶ εἶχον ἢ πῶς ἀναδύεσθαι ὁλως

ἰσχυσαίην, ὑπὸ τοῦ βορβόρου συγκεκαλυμμένος καὶ συμπι-
 γόμενος; — τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς μου ἐκράτησας κάκει-
 θέν με βιαίως σύρων ἀνέστασας, ἐμοῦ τῶν μὲν πόνων καὶ τῆς
 πρὸς τὰ ἄνω ἀθρόας φορᾶς αἰσθανομένου καὶ ὅπως ἀνέρχομαι, 65
 ἀγνοοῦντος δὲ ὑπὸ τίνος ὁλως ἀνάγομαι ἢ τίς ποτέ ἐστιν
 ὁ κρατῶν καὶ ἀνάγων με. 'Αλλ' ἀναγαγὼν καὶ στήσας με
 ἐπὶ τὴν γῆν, δούλω σου καὶ μαθητῇ παραδédωκας, ὅλον
 ὄντα με ῥυπαρόν καὶ ὑπὸ τοῦ βορβόρου τοὺς ὀφθαλμούς, τὰ
 ὦτα καὶ τὸ στόμα ἐμπεφραγμένον, καὶ μὴδὲ οὕτω σε βλέ- 70
 ποντα ὅστις εἴ, εἴ μὴ μόνον γνόντα ὁποῖός τίς ποτε ἀγαθός
 καὶ φιλόανθρωπος ὑπάρχεις, τοῦ βαθυτάτου με λάκου
 ἐκείνου καὶ βορβόρου ἐξήγαγες. Εἰπὼν οὖν μοι· «Κρατησον
 καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ κολληθεὶς ἀκολουθήσων· οὗτος γάρ
 σε ἀπαγαγὼν ἀπολοῦσθαί με, πιστὴν τε βεβαίαν εἰς τοῦτόν μοι 75
 χαρισάμενος, ὑπεχώρησας. Ποῦ οὖν γεγονώς ἦς, ἀγνοῶ.

Τῷ γοῦν ὑποδειχθέντι μοι παρὰ σοῦ, πανάγιε Δέσποτα,
 κατὰ τὸ πρόσταγμά σου ἀμεταστραπτί ἠκολούθησα, κάκεινου
 πρὸς τὰς βρύσεις καὶ τὰς πηγὰς κόπῳ πολλῷ ἀγαγόντος με,
 τυφλὸν ὄντα καὶ ὀπισθεν ἐφελκόμενον ἐκείνου τῇ παρὰ σοῦ 80
 μοι δοθείσῃ χειρὶ τῆς πίστεως καὶ ἀκολουθεῖν ἀνγκαζόμενον,
 ἔνθα βλέπων ἐκεῖνος καλῶς τοὺς πόδας ἀνελάμβανε καὶ διὰ
 τῶν λίθων καὶ βοθύνων καὶ σκανδάλων διήρχετο ἀπάντων
 ὑπεραλλόμενος, ἐμὲ εἰς ταῦτα προσκρούειν καὶ ἐμπίπτειν
 συνέβαινε, καὶ πολλοὺς πόνους καὶ πολλὰς κακώσεις καὶ 85
 θλίψεις ὑπέμεινα. 'Αλλὰ γὰρ ἐκεῖνος μὲν ἐν πάσῃ πηγῇ καὶ
 βρύσει ἀφ' ἑαυτοῦ καθ' ὥραν ἐνίπτετο καὶ ἐλούετο, ἐγὼ δὲ
 μὴ βλέπων παρηργόμην τὰς πλεῖς. Εἰ μὴ γὰρ ἐκεῖνος τῆς
 χειρὸς ἐκράτησέ μου καὶ πρὸς τῇ πηγῇ ἐστῆσε καὶ τὰς
 χεῖρας ὠδήγησέ μου τοῦ νοός, οὐδ' ὅπου ποτέ οὐσαν ἡδυνάμην 90
 εὑρεῖν τὴν βρύσιν τοῦ ὕδατος. Ὑποδειξαντος δὲ καὶ πολλάκις
 ἐάσαντός με τοῦ νύφασθαι, σὺν τῷ καθαρῷ ὕδατι καὶ πηλόν
 που προσπαρεκείμενον τῇ πηγῇ καὶ βόρβορον ἴσως ἐν ταῖς
 παλάμαις συνανελάμβανον καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐμόλυνον,
 ἀλλὰ καὶ τὴν βρύσιν πολλάκις ψηλαφῶν τοῦ ὕδατος εὑρεῖν 95
 συγκατέσπων τὸν χοῦν καὶ τὸν βόρβορον ἀνετάρασσον καὶ
 μὴ βλέπων ὁλως, μολύνων τῷ βορβόρῳ τὸ πρόσωπον ὥσπερ
 ἐν ὕδατι, καθαρῶς ἐνόμιζον ἀποκλύνεσθαι.

- Πῶς δὲ τὴν ἐκ τούτου πάλιν ἀνάγκην καὶ βίαν ἐκδηγή-
 100 σομαι ; Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν πολλάκις διαμαρτυρου-
 μένων καὶ ὑποτιθεμένων καὶ καθ' ἑκάστην λεγόντων μοι .
 « Τί ματαιοπονεῖς, ἀφρόνως ποιεῖς, καὶ τῷ ἐμπαίκτη τούτῳ
 καὶ πλάνῳ ἀκολουθεῖς, ἀναδλέφαι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς
 προσδοκῶν ; Οὐδὲ γὰρ νῦν δυνατόν. Τί καὶ τοὺς πόδας
 105 προσκρούων καὶ αἱμάσσω ἀκολουθεῖς ; Τί δὲ μὴ μᾶλλον
 ἐλεήμοσι προσέρχῃ, παρακαλοῦσι τοῦ ἀναπαύειν καὶ δια-
 τρέφειν καὶ καλῶς θεραπεύειν σε ; Οὐ γὰρ ἐνδέχεται σε τῆς
 λέπρας ἀπαλλαγῆναι τῆς ψυχικῆς, οὐδὲ νῦν ἀναδλέφαι ποτέ.
 Πόθεν γὰρ ὁ ἐμπαίκτης αὐτὸς ἀνεφάνη ἄρτι θαυματουργός,
 110 ὑποσχόμενός σοι τὰ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς νῦν γενεᾶς
 ὄντα ἀδύνατα ; Οὐαί σοι, ὅτι καὶ τὴν δεδομένην σοι θεραπείαν
 παρὰ τῶν φιλοχρίστων καὶ φιλαδέλφων καὶ συμπαθῶν
 ἀνδρῶν ἀπαλάσεις καὶ τὰς κακώσεις καὶ θλίψεις, ἃς ὑφίστασαι
 ἐπὶ ματαίαις ἐλπίσιν, ὑπομενεῖς καὶ τῶν ἐπαγγελλομένων
 115 σοι ὑπὸ τοῦ ἀπατεώνους καὶ πλάνου αὐτοῦ ἐπ' ἀληθείας
 ἐκπέσης. Τί γὰρ καὶ ἰσχύει ὁλως ; καὶ ἡμῶν διχα σὺ οὐ
 συλλογίζῃ ἐν σεαυτῷ, οὐδὲ φρονεῖς ; Τί δαί . Οὐχὶ καὶ
 ἡμεῖς πάντες βλέπομεν ; Ἡ τυφλοί, ὥς ὁ πεπλανημένος
 αὐτός σοι λέγει, ὑπάρχομεν ; Ὅντως βλέπομεν ἅπαντες,
 120 καὶ οὐκ ἔστιν ἑλλή μείζων ταύτης, μὴ ἀπατῶ, ἀνάδλεψις . »
 Ἀλλὰ τούτων με πάντων, σὺ ὁ ἐλεήμων καὶ εὖσπλαγχνος,
 τῶν ὄντως ἀπατεώων καὶ πλάνων, τῶν ἀνατροπῇν θολερὰν
 τὴν πλησίον κοτιζόντων , ἐρρύσω με διὰ τῆς χαρισθείσης
 μοι παρὰ σοῦ πίστεως καὶ ἐλπίδος, δι' ἧς καὶ τὰ ῥηθέντα
 125 καὶ ἄλλα πλείονα ἐνίσχυσας ὑπομεῖναι με.
 Ἀλλὰ γὰρ ἐν ἀπασι τούτοις καρτερήσαντι καὶ μὴ ἀφιστα-
 μένω μοι, οὕτω πως τεθολωμένους καὶ ψηλαφητῶς καθ'
 ἑκάστην ἀπονιπτομένῳ καὶ τῷ δοκεῖν ἀπολουομένῳ, ὥς ὁ
 ἀπόστολός σου καὶ μαθητής με ἐδίδασκε, ποτὲ περιπατοῦντι
 130 καὶ πρὸς τὴν πηγὴν τρέχοντι, αὐτὸς σὺ πάλιν, ὁ καὶ πρῶτον
 ἐκ τοῦ βορβόρου ἐκσπᾶσας με, ἐν τῇ ὁδῷ προσυπῆντησας
 Καὶ τότε πρῶτον τῇ τοῦ προσώπου σου ἀχράντῳ ἀέγλῃ τὰ
 ἀσθενῇ μου περιήστραψας ὀμματα, καὶ ὁ ἔχειν ἐδόκουν φῶς
 κάκεινο ἀπώλεσα, γνωρίσαι σε μὴ δυνηθείς. Καὶ πῶς ἂν

ἡδυνήθην, οὐτινος οὐδέ τὴν τοῦ προσώπου αἰγλήν ἰδεῖν, οὐδὲ 135
καταμαθεῖν ἢ κατανοῆσαι ἐξίσχυσαι, σὲ αὐτὸν ἰδεῖν ἢ γινῶναι,
δοτις ποτὲ ἦς ; Ἐκτοτε οὖν συχνότερως καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ
πηγῇ ἱσταμένου μου, ὁ ἀνυπερήφανος οὐκ ἀπηξίους κατέρ-
χεσθαι, ἀλλὰ παραγινόμενος καὶ κρατῶν μου πρῶτον τὴν
κεφαλὴν, ἐνέβαπτε αὐτὴν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ καθαρώτερον 140
ἐποίησιν ὁρᾶν με τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου . Εὐθὺς δὲ
ἀφίπτασο, μὴ διδοὺς ἐννοεῖν με δοτις αὐτὸς ἦς, ὁ ταῦτα
ποιῶν, ἢ ὅθεν τε ἤλθες ἢ ποῦ ἀφίκεσαι, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τοῦτο
ἐδίδως μοι. Οὕτω δὲ ἐρχομένου ἐπὶ χρόνον καὶ ἀπρόντος
σου, κατ' ὀλίγον ἐφαίνου πλέον καὶ πλέον κάμει περιήντλεις 145
τοῖς ὕδασι καὶ καθαρώτερον ὁρᾶν καὶ πλέον φῶς ἐχαρίζω μοι.

Τοῦτο δὲ ἐγχερονίσας ποιῶν, φρικτὸν με πρᾶγμα καὶ
μυστήριον ἰδεῖν κατηξίωσας. Σοῦ γὰρ παραγινόμενου καὶ
τῷ δοκεῖν με τοῖς ὕδασι πλύνοντος καὶ περιαντλοῦντος καὶ ἐν
αὐτοῖς πολλὰς ἐμβάπτοντος, τὰς ἀστραπὰς τὰς περιλαμ- 150
πούσας με καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ προσώπου σου ἀναμιγείσας
ἐθεασάμην τοῖς ὕδασι καὶ ἐξέστην, ὁρῶν φαντασιδεῖ με ὕδατι
ἐκπλυνόμενον. Καὶ ποῦ πόθεν ἦν ἢ τίς ὁ τούτου πάροχος,
οὐκ ἐγίνωσκον, μόνον δὲ λουόμενος ἔχειρον τῇ πίστει 155
αὐξάνων, τῇ ἐλπίδι πτερούμενος καὶ ἕως οὐρανοῦ ἀνερχόμενος,
τούς δὲ πλάνους ἐκείνους, τούς τε ῥήματα τῆς ἀπάτης καὶ
τοῦ ψεύδους ὑποτιθεμένους μοι, σφίδρα μισῶν καὶ τῆς
κλάνης καταλεῶν, οὐδὲ πρὸς συντυχίαν ἢ ὁμιλίαν ὅλως
αὐτοῖς συνηρχόμην, ἀλλὰ καὶ τῆς θεᾶς αὐτῶν τὴν βλάβην 160
ἐξέφευγον, τὸν δὲ συνεργὸν καὶ βοηθὸν μου, τὸν ἁγίον σου
λέγω μαθητὴν καὶ ἀπόστολον, ὡς αὐτὸν σὲ τὸν ἐμὲ
πλάσαντα, ἐσεδόμην, ἐτίμων, ἡγάπων ἀπὸ ψυχῆς, προσ-
πίπτων αὐτοῦ τοῖς ποσὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ « Εἰ τι
δύνασαι, βοήθει μοι » αὐτὸν ἐξαιτούμενος, πληροφορίαν 165
ἔχων ὅτι ὅσα καὶ βούλεται, δύναται παρὰ σοί.

Οὕτως οὖν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῇ χάριτι σου διατελῶν,
ἄλλα πάλιν εἶδον φρικτὸν μυστήριον. Λαβόμενος γὰρ με,
εἰς οὐρανοὺς ἀνελθὼν, συναντήγαγες, εἶτε ἐν σώματι, οὐκ
οἶδα, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος , σὺ μόνος οἶδας, ὁ καὶ τοῦτο
ποιήσας. Ἀλλὰ γὰρ ἄρα ἐκείσε μετὰ σοῦ με ποιήσαντα, 170

- καὶ τῆς δόξης — τίνας δὲ ἀγνοῶ καὶ οὐτινος — τὸ μέγεθος
 ἐκπλαγεῖς καὶ τῷ ἀμετρήτῳ ἔχει ἐκθαμβηθεῖς, ὅλος ἐφριξα.
 Ἰάλιν δέ με μόνον ἀφῆκας ἐν γῇ, ἐν ᾗ καὶ ἱσάμην τὸ
 πρότερον, καὶ εὐρέθην θρηνῶν καὶ τὴν ταλαιπωρίαν μου
 175 ἐκθαμβούμενος. Ἔστα κάτω μετ' οὐ πολὺ ὄντος μου, ἔνω
 εἰς οὐρανοὺς, διανοιχθέντων αὐτῶν, τὸ πρόσωπόν σου,
 ὡς ἥλιον ἀμορπον, κατηξίωσας ὑποδείξαί μοι. Καὶ ὅστις
 ποτὲ ἦς, οὐδ' οὕτω μοι γινῶναι δέδωκας — πῶς γάρ, μὴ
 λαλήσας μοι ; — ἀλλ' ἐκρύβης εὐθὺς κἀγὼ περιῆειν ζητῶν
 180 σε, ἐν οὐκ ἐγίνωσκον, καὶ μορφήν σου ἰδεῖν καὶ γνωστῶς
 γινῶναι ὅστις ἦς ἐπεπόθουν. Διὸ καὶ ἀπὸ τῆς πολλῆς βίας
 καὶ τοῦ πυρὸς τῆς ἀγάπης σου διαπαντὸς ἐκλαίον, μὴ εἰδὼς
 αὐτὸν σὲ ὅστις εἶ, τὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγα-
 γόντα με καὶ ἐκ τοῦ βορβόρου ἐξαγαγόντα καὶ τὰ εἰρημένα
 185 ἅπαντα γεγονότα μοι.

- Ὡς οὖν οὕτω πάλιν πολλάκις ὥφθης καὶ πολλάκις πάλιν
 μὴ λαλήσας ἐκρύβης μοι μηδὲ ὁλως ὀρώμενος, τὰς ἀστραπάς
 δὲ καὶ τὴν αἴγλην τὴν τοῦ προσώπου σου ὀρῶν, ὥσπερ
 πρότερον ἐν τοῖς ὄρασι, πάλιν καὶ πολλάκις περικυκλούςας
 190 με, κρατεῖν δὲ ταύτας ὁλως ἀμηχανῶν, ἐμμνησκόμενην ὅπου
 ποτὲ ἄνω εἰδὼν σε, καὶ ἄλλον εἶναι ἀφρόνως ὑπονοούμενος
 πάλιν ἐζήτουν μετὰ θαυρύων ἰδέσθαι σε. Οὕτως οὖν ἐν πολλῇ
 λύπῃ καὶ θλίψει καὶ στενοχωρίᾳ ἑμαυτὸν ἐκπιέζων καὶ
 ἑμαυτοῦ ἐπιλανθανόμενος καὶ ὅλου ὅλως τοῦ κόσμου καὶ
 195 τῶν ἐν κόσμῳ, καὶ μηδὲ σκιάν, μηδὲ ὅτιοῦν ἢ ὅτι ἐστὶ τί
 ποτε τὸ ὀρώμενον ἐννοῶν, αὐτὸς ὁ πᾶσιν ἀόρατος, ὁ ἀναφῆς
 καὶ ἀληπτος, ἑρπας καὶ ἐδόκει μοι τὸν ἐμὸν νοῦν καθάπτρων
 καὶ πλατύνων τὸ τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν καὶ ἐπὶ πλεῖον παρέχων
 ὄραν τὴν δόξαν σου, καὶ ὅτι μᾶλλον αὐξάνεις αὐτὸς καὶ
 200 λάμπων πλέον πλατύνῃ, καὶ τῇ τοῦ σκότους ὑποχωρήσει
 αὐτὸν σε πλησιάζοντα καὶ ἐρχόμενον κατεμάνθανον, καθὰ
 πολλάκις καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς πάσχομεν. Σελήνης γὰρ
 φαινούσης καὶ περιπατούντων αἰονεὶ τῶν νεφῶν, ἡ σελήνη
 ὀράται καὶ δοκεῖ τρέχειν ταχύτατα, μηδὲν τῷ συνήθει
 205 προστιθεῖσα δρόμῳ ἢ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑκαλλάσσουσα πορείαν.
 Οὕτως οὖν, Δέσποτα, εἰδάμενς ἐρχεσθαι ὁ ἀκίνητος καὶ ὁ

ἀναλλοίωτος μεγθύνεσθαι καὶ μορφοῦσθαι ὁ ἁμορφος.

Ὡςπερ γὰρ ἐπὶ τυφλοῦ κατὰ μικρὸν ἀναβλέποντος καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου κατανοοῦντος καὶ οὗτος ἐστὶν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀνιστοροῦντος, οὐχ ὁ χαρακτῆρ πρὸς τὴν ὄρασιν μεταποιεῖται ἢ μεταπλάττεται, ἀλλὰ τὸ ὀπτικὸν μᾶλλον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀποκαθαίρομενον, τὸν χαρακτῆρα, οὗτος ἐστὶν, ὁρᾷ, ἐντυπωμένῃς οἰοεὶ τῆς ἐμφερείας αὐτοῦ ὅλης τῷ ὀπτικῷ καὶ διὰ τούτου δεικνυμένης καὶ ἀπομασσομένης καὶ ὡς ἐν πίνακι ἐγχαρattoμένης τῷ νοερῷ, τε καὶ μνημονευτικῷ τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ αὐτὸς ὠράθη, τῷ φωτὶ τρανῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκκαθάρας μου τὸν νοῦν ὁλικῶς. Κάκεινου τρανότερον καὶ καθαρώτερον βλέποντος, αὐτὸς μοί ποθεν ἐδόκει ἐξέρχεσθαι καὶ λαμπρότερος φαίνεσθαι, καὶ χαρακτῆρα μορφῆς ἁμόρφου ὁρᾷ ἐμπαρεῖχες μοι, καὶ ἔξω με τοῦ κόσμου τότε πεποίηκας — δοκῶ εἰπεῖν καὶ τοῦ σώματος, τοῦτο γὰρ ἀκριδῶς γινῶναι οὐκ ἔδωκας —, ὑπερῆγγασας δ' οὖν καὶ τῷ δοκεῖν ὅλως ὅλῳ καλῶς βλέποντι ὥφθη μοι, καὶ « ὦ Δέσποτα » λέγοντά με, « τίς ποτε ἦς ; », τότε φωνῆς με πρῶτον τὸν ἔσωτον κατηξίωσας καὶ οὕτως προσηνῶς προσεφθέγξω μοι, ἐξανισταμένῳ καὶ θαμβουμένῳ καὶ τρέμοντι καὶ ἐν ἑμαυτῷ πασῶς ἐννοοῦντι καὶ λέγοντι · « Τί ποτε ἄρα ἡ δόξα αὕτη καὶ τὸ τῆς λαμπρότητος ταύτης μέγεθος βούλεται ; Πῶς δὲ ἡ πόθεν ἐγὼ τοιούτων ἀγαθῶν κατηξίωμαι ; » — « Ἐγώ, φησὶν, εἰμὶ ὁ Θεὸς ὁ διὰ σέ γεγενηὶς ἄνθρωπος, καὶ ἐτι με ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐπεζήτησας, ἰδοὺ ὑπάρχεις ἀπὸ τοῦ νῦν ἀδελφός μου καὶ συγκληρονόμος μου καὶ φίλος μου . » Ἐπὶ τούτοις οὖν καταπλαγέντος μου καὶ τῇ ψυχῇ ἐκχυθέντος καὶ τὴν ἰσχὺν διασκορπισθέντος καὶ « Τίς εἰμι » ἀνταποκριθέντος « ἐγώ ἢ τί πεποίηκα ὁ δόλιος, Δέσποτα, καὶ ταλαίπωρος, ἵνα με τοιούτων ἀγαθῶν ἄξιον καταστήσης καὶ τιαυτής δόξης συμμετόχον καὶ συγκληρονόμον ποιήσης ; » — λογισαμένου μου δὲ ταύτην ὑπὲρ νοῦν εἶναι τὴν δόξαν καὶ τὴν χαράν, ὁ Δεσπότης πάλιν σὺ, οἰοεὶ φίλος φίλῳ διαλεγόμενος διὰ τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος σου Πνεύματος, εἰπάς μοι · « Ταῦτα διὰ μόνην τὴν πρόθεσιν καὶ προαίρεσιν καὶ πίστιν σου ἔδωρησάμην σοι καὶ ἐτι δωρήσομαι. Τί γὰρ ἔχεις ἄλλο ἢ ἔσχεις ποτὲ

- σόν, γυμνός παρ' ἐμοῦ παραχθείς, ἵνα ἐκεῖνο λαβὼν ἀντ'
 241 ἐκείνου ταῦτά σοι δώσωμι; Ἐάν γάρ μὴ λυθῇς τῆς σαρκός,
 τὸ τέλειον οὐ θεάσῃ, οὐδὲ ἐπαπολαῦσαι ὅλου αὐτοῦ ἰσχύσεις
 καλῶς. » Ἐμοῦ δὲ εἰπόντος· « Καὶ τί τούτου μείζον εἶτε
 λαμπρότερον; Ἐμοὶ τέως ἀρκεῖ τὸ οὕτως εἶναι καὶ μετὰ
 250 θάνατον » — « Ὡς λίαν εἰ σὺ μικρόψυχος, εἶπας, τοῖς τοιού-
 τοις ἀρκοῦμενος. Ταῦτα γὰρ πρὸς τὰ μέλλοντα ἴσον εἰσὶν
 ἱστορηθέντος ἐν χάρτῃ οὐρανοῦ καὶ ταῖς χερσὶ κρατου-
 μένου· ὅσῳ γὰρ οὗτος τοῦ ἀληθινοῦ οὐρανοῦ ἀπολείπεται,
 τοσοῦτῳ πλέον ἀσυγκρίτως ἢ μέλλουσα δόξα ὑπὲρ τὴν νῦν
 ὁρωμένην σοι ἀποκαλυφθήσεται. »
- 255 Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησας καὶ μικρὸν μικρὸν ὁ γλυκὺς καὶ
 καλὸς Δεσπότης ἐκρύβης ἐξ ὀφθαλμῶν μου, εἶτε ἐμοῦ
 μακρύναντος ἀπὸ σοῦ, εἶτε σοῦ ἀπ' ἐμοῦ ἀπελθόντος, οὐκ
 οἶδα. Τέως δ' οὖν ἐγενόμην πάλιν ὅλος ἐν ἑμαυτῷ, ποθὲν νομί-
 σας ἐλθεῖν, καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ πρώτῳ σκηνώματι. Ὅθεν
 260 μνημονεύοντος τοῦ κάλλους τῆς δόξης καὶ τῶν βημάτων
 σου, περιπατῶν, καθεζόμενος, ἐσθίων, πίνων καὶ προσευ-
 χόμενος, ἐκλαιον καὶ ἐν χαρᾷ διηγὼν ἀνεκφράστῳ, γνωρίσας
 σε, τὸν Ποιητὴν τῶν ἀπάντων. Πῶς γὰρ καὶ μὴ ἔχαιρον;
 Ἄλλὰ γὰρ πάλιν λυπούμενος καὶ οὕτως αὖθις ἰδεῖν σε
 265 ἐπιποθῶν, ὥς ἀπῆλθόν ποτε πρὸς τὸ τὴν ἀχραντὸν εἰκόνα
 τῆς σε Τεκούσης ἀσπάσασθαι καὶ ταύτῃ προσέπεσα, αὐτὸς
 πρὸ τοῦ ἀναστῆναι με, ἐντὸς τῆς ταλαιπώρου καρδίας μου,
 ὥς φῶς ἀποτελέσας αὐτήν, ὥράθης μοι, καὶ τότε ἔγνων
 270 ὅτι ἐν ἐμοὶ σε γνωστῶς ἔχω. Ἀπὸ οὖν τότε οὐχὶ μνημονεύων
 σου καὶ τῶν περὶ σέ ἡγάπων σε ἀπὸ τῆς τῶν τοιούτων
 μνήμης, ἀλλ' ἐν ἐμοὶ σέ, τὴν ἐνυπόστατον ἀγάπην, ἔχειν
 ἐπ' ἀληθείας ἐπίστευσα. Ἡ γὰρ ὄντως ἀγάπη σὺ εἰ, ὁ Θεός.
- Τῇ οὖν πίστει ἡ ἐλπίς ἐμφυτευθεῖσα καὶ ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῆς
 μετανοίας καὶ τῶν δακρύων ποτισθεῖσα, ἔπειτα καὶ ὑπὸ
 275 τοῦ σοῦ φωτὸς ἐλλαμφθεῖσα, ἐρριζώθη καὶ ηὔξηθη καλῶς.
 Εἶτα σὺ αὐτός, ὁ καλὸς τεχνίτης καὶ δημιουργός, παρα-
 γγονῶς διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν μαχαίρας, φημί δὴ τῆς
 ταπεινώσεως, τοὺς εἰς πολὺ ὕψος ἀναχθέντας περιττοὺς

κλῶνας τῶν λογισμῶν ἀφελών, τῇ ἐλπίδι μόνῃ, ὡς ἐν μιᾷ
 ῥίζῃ δένδρου, τὴν σὴν ἀγίαν ἀγάπην ἐνεκέντρισας. Ταύτην 280
 οὖν ὁρῶν ὁσημέραι αὐξάνουσαν καὶ δεῖ ὁμιλοῦσάν μοι,
 μᾶλλον δὲ διὰ ταύτης σὺ καὶ διδάσκων καὶ περιλάμπων με,
 ὡς ἦδη ὑπὲρ πᾶσαν πίστιν γεγονώς καὶ ἐλπίδα, οὕτω χαίρων
 διάκειμαι, καθὰ καὶ Παῦλος βοᾷ λέγων· «Ὁ γάρ τις βλέπει,
 τί καὶ ἐλπίζει ; » Εἰ οὖν ἐγὼ σὲ ἔχω, τί πλέον ἐλπίσω ; 285
 « Ἀκουσόν τι » πάλιν ἔφησας, Δέσποτα, ὥσπερ τὸν ἥλιον
 ὁρᾷς ἐν τοῖς ὕδασι, ἐκείνον δὲ αὐτὸν οὐδόλως τότε μᾶλλον
 κάτω κεύων ὁρᾷς, οὕτω καὶ τὸ ἐν σοὶ γινόμενον νόει μοι
 καὶ ἀσφαλίζου σεαυτὸν καὶ σπούδαζε δεῖ ἐντὸς σοῦ καθαρῶς
 καὶ τρανῶς, ὡς τὸν ἥλιον ἐν τοῖς καθαροῖς ὕδασι, καθορᾶν με· 290
 καὶ εἰθ' οὕτως ἰδεῖν με, ὥσπερ εἰπὼν σοι, καταξιωθήσῃ,
 καὶ μετὰ θάνατον. Εἰ δὲ μὴ, ὁ κύκλος ὅλος τῶν ἔργων καὶ
 κόπων καὶ λόγων σου τούτων ὠφελήσουσί σε οὐδέν, μᾶλλον
 μὲν οὖν καὶ μειζόνως κατακρινούσι καὶ πλείονα θλίψιν σοι
 προξενήσουσιν, ἐπειδήπερ, ὡς ἀκούεις, « δυνατοὶ δυνατῶς 295
 ἐτασθήσονται ». Καὶ γὰρ οὐχ οὕτω πένητι ἐκ γενετῆς
 αἰσχύνῃς αἰτία γίνεται ἡ πενία, οὐδὲ ἡ ἐκ ταύτης λύπη ἐπὶ
 τοσοῦτον λυπεῖ, ὡς τῷ πλουτήσαντι καὶ δοξασθέντι καὶ
 ὑψωθέντι καὶ τῷ ἐπὶ γῆς βασιλεῖ οὐκiewθέντι, εἴτα πάντων
 ἐκπεσόντι ἐκείνων καὶ εἰς παντελῇ πτωχείᾳ κατενεχθέντι, 300
 καίτοι μὴ οὐχ οὕτως ὄντων τῶν πραγμάτων ἐν τοῖς ἐπιγείοις
 καὶ ὁρωμένοις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πνευματικοῖς πράγμασι καὶ
 ἀοράτοις. Τοῖς μὲν γὰρ ἐκπεσοῦσι τῆς φιλίας καὶ δουλείας
 τοῦ ἐπιγείου βασιλείως ἐκ τινος αἰτίας, τῶν ὑπαρχόντων
 αὐτοῖς κυρίους εἶναι καὶ ἐκπαλαύειν αὐτῶν καὶ ζῆν ἕξεσθιν, 305
 ἐμοῦ δὲ τῆς ἀγάπης καὶ φιλίας εἰ ἐκπέσειέ τις, ζῆν ὅλως οὐ
 δύναται — ἡ ζωὴ γὰρ αὐτοῦ ἐγὼ εἰμι —, ἀλλ' εὐθὺς ἀπάντων
 γυμνοῦται καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐμοῦ τε καὶ αὐτοῦ αἰχμάλωτος
 παραδίδεται, ὃν ἐκεῖνοι λαβόντες ὑπὲρ τῆς προτέρας αὐτοῦ
 εὐνοίας καὶ ἀγάπης, ἥς πρὸς μὲ ἐκέκτητο, μανιωδέστερον 310
 αὐτῷ ἐπεμβαίνουσι, τιμωροῦντες, καταγελῶντες καὶ κατα-
 παίζοντες.

Ναὶ ὅντως, πανάγιε Βασιλεῦ, οὕτως εἶναι καὶ ἐγὼ πιστεύω

- σοι τῷ Θεῷ μου καὶ προσπίπτων καθικετεύω σε, φύλαξόν
 315 με τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον ὃν ἠλέησας, καὶ τὸ φυτὸν
 τῆς ἀγάπης σου, ὅπερ ἐνεδέντρισας ἐν τῷ δένδρῳ τῆς
 ἐλπίδος μου, τῇ δυνάμει σου στήριξον. Μὴ ὑπὸ ἀνέμων
 σεισθῇ, μὴ ὑπὸ καταιγίδος θραυσθῇ, μὴ ὑπὸ ἐχθροῦ τινος
 ἐκσπασθῇ, μὴ ὑπὸ ἀμελείας καύσιωνος φλεχθῇ, μὴ ὑπὸ
 320 ῥαθυμίας καὶ μετεωρισμῶν ξηρανθῇ, μὴ ὑπὸ φιλοδοξίας
 τέλειον ἐξαφανισθῇ. Σὺ γὰρ οἶδας, ὁ τοῦτο καὶ χαρισάμενος
 καὶ κατεργασάμενος ἐν ἐμοί, ὅτι ἐνεκεν τούτου ἀπὸ παντός
 ἀνθρώπου εἰμι ἀδοξήθητος, τὸν γὰρ συνεργόν μου καὶ
 βοηθόν, σὺν δὲ ἀπόστολον, ὡς αὐτὸς ἠβουλήθης ἀπ' ἐμοῦ
 325 σωματικῶς ἀπεχώρισας. Σὺ γνώσκεις μου τὴν ἀσθένειαν,
 σὺ ἐπίστασαι τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν εἰς ἅπαν ἀδυναμίαν
 μου. Τοιγαρὺν διὰ τοῦτο σπλαγχνίσθητι ἐπὶ πλεῖον ἀπὸ
 τοῦ νῦν ἐπ' ἐμοί ὁ πολυκύσπλαγχνος Κύριος. Προσπίπτω
 σοι ἀπὸ καρδίας, ἵνα μὴ ἐάῃς με εἰς τὸ θέλημά μου, ὁ
 335 ποιήσας τοσαῦτα καλὰ μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ ἐν τῇ σῇ ἀγάπῃ
 ἰβρυσόν μου τὴν ψυχὴν καὶ ἐν ταύτῃ ριζῶσαι τὴν σὴν ἀγάπην
 ποιήσον ἀσφαλῶς, ἵνα κατὰ τὴν ἄχραντον καὶ ἁγίαν καὶ
 ἀψευδῆ σου ἐπαγγελίαν σὺ ᾗς ἐν ἐμοί κἀγὼ ὑπάρχω ἐν σοί ,
 καὶ σκέπομαι ὑπ' αὐτῆς κἀγὼ σκέπω καὶ φυλάττω αὐτὴν
 340 ἐν ἐμοί, καὶ σὺ μὲν βλέπεις με, Δέσποτα, ἐν αὐτῇ κἀγὼ δὲ
 ὁρᾶν σε καταξιοῦμαι δι' αὐτῆς, νῦν μὲν ὡς ἐν ἐσούπτρῳ,
 καθὼς εἶπας, καὶ ἐν αἰνίγματι , τότε δὲ ἐν ὅλῃ τῇ ἀγάπῃ
 ὅλον σε, τὸν ἀγάπῃ ὄντα καὶ οὕτω καλεῖσθαι καταξιώσαντα ,
 ὅτι σοὶ πρέπει πᾶσα εὐχαριστία, κράτος, τιμὴ καὶ προσ-
 345 κύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν
 καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.